

**UNIVERZITET PRIVREDNA AKADEMIJA U NOVOM SADU
PRAVNI FAKULTET ZA PRIVREDU I PRAVOSUĐE U NOVOM SADU**

**PRAVNI I EKONOMSKI ASPEKTI
REORGANIZACIJE U STEČAJU**

DOKTORSKA DISERTACIJA

MENTOR:

Prof. dr Marijana Dukić Mijatović

KANDIDAT:

Isidora Milošević

Novi Sad, 2021.

**UNIVERSITY BUSINESS ACADEMY IN NOVI SAD
FACULTY OF LAW FOR COMMERCE AND JUDICIARY IN NOVI
SAD**

**LEGAL AND ECONOMIC ASPECTS ON
BANKRUPTCY REORGANIZATIONS**

DOCTORAL THESIS

Menthor:

Marijana Dukić Mijatović, Ph.D

Candidate:

Isidora Milošević

Novi Sad, 2021.

UNIVERZITET PRIVREDNA AKADEMIJA U NOVOM SADU
PRAVNI FAKULTET ZA PRIVREDU I PRAVOSUĐE U NOVOM SADU

KLJUČNI PODACI O ZAVRŠNOM RADU

Vrsta rada:	Doktorska disertacija
Ime i prezime autora:	Isidora Milošević
Mentor (titula, ime, prezime, zvanje, institucija)	Prof. dr Marijana Dukić Mijatović, redovan profesor, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu
Naslov rada:	Pravni i ekonomski aspekti reorganizacije u stečaju
Jezik publikacije (pismo):	Srpski jezik (latinica)
Fizički opis rada:	Uneti broj: Stranica 351 Odeljak/Poglavlja 3/15 Referenci 278 Tabela 28 Slika - Grafikona 10 Priloga 1
Naučna/umetnička oblast:	Pravo
Predmetna odrednica, ključne reči:	Stečaj, stečajni postupak, stečajna masa, poverioci u stečaju, stečajni dužnik, reorganizacija.
Izvod (apstrakt ili rezime) na jeziku završnog rada:	Postoje objektivni razlozi da se veruje da živimo u ključnom periodu kriza i turbulentnih promena, te su teškoće u poslovanju privrednog društva redovna pojava. Najčešći problemi sa kojima se privredna društva suočavaju su nemogućnost plaćanja ili izvršavanja obaveza prema trećim licima tj. svojim poveriocima. Kada privredni subjekt nije u mogućnosti da izmiri svoje obaveze, poverioci i treća lica ne mogu redovnim putem da naplate svoja potraživanja i tada dolazi do stečaja. Mnogo je definicija stečaja, jedna od njih govori da je to stanje proglašeno od strane suda u kome se, s jedne strane

	<p>nalazi dužnik, koji ne izvršava plaćanje prema poveriocima ili mu je imovina nedovoljna da se iz nje namire potraživanja svih poverilaca, a sa druge strane, poverioci čija su potraživanja ugrožena obustavom plaćanja ili prezaduženošću njihovog zajedničkog dužnika.</p> <p>Danas, privredni subjekat, u skladu sa odredbama kompanijskog zakona, za sve svoje obaveze odgovara svojom imovinom, tako da u situaciji kada postane nesposoban za plaćanje ima uglavnom dve alternative, bankrotstvo ili eventualno, mogućnost reorganizacije ako njegovi poverioci procene da je to celishodnije. Cilj stečaja je da se pod uticajem ekonomskih zakona tržišta uklanjaju iz privrednog života oni privredni subjekti koji svojim poslovanjem ne postizu ni minimum rentabilnosti i koji su nesposobni za normalan rad i poslovanje. Stečajni postupak se može pokrenuti samo kada su ispunjeni uslovi propisani zakonom, materijalno-pravni i formalno-pravni. Međutim, ukoliko se utvrdi da je imovina toliko umanjena da dugovi prelaze ukupnu vrednost imovine, onda se pribegava stečaju kao jedinoj mogućoj opciji.</p> <p>Reorganizacija stečajnog dužnika je noviji institut našeg stečajnog prava, transformacije dužnika i to pravnoorganizacione, upravljačke i finansijske. Institut reorganizacije zasniva se na ugovoru dužnika sa poveriocima, pružajući mu priliku da se ekonomski oporavi i izbegne bankrotstvo tj. brisanje iz registra pravnih lica, a omogućava povoljnije namirenje potraživanja.</p>
<p>Datum odbrane:</p> <p>(Popunjava naknadno odgovarajuća služba)</p>	
<p>Članovi komisije:</p> <p>(titula, ime, prezime, zvanje, institucija)</p>	<p>Prof. dr Marijana Dukić Mijatović, redovan profesor, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu – mentor Prof. dr Vladimir Čolović, naučni savetnik, Institut za uporedno pravo, Beograd – predsednik komisije Prof. dr Predrag Mirković, vanredni profesor, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu - član komisije</p>
<p>Napomena:</p>	<p>Autor doktorske disertacije potpisao je sledeće Izjave:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Izjava o autorstvu, 2. Izjava o istovetnosti štampane i elektronske verzije doktorskog rada i 3. Izjava o korišćenju. <p>Ove Izjave se čuvaju na fakultetu u štampanom i elektronskom obliku.</p>

UNIVERSITY BUSINESS ACADEMY IN NOVI SAD
FACULTY OF LAW FOR COMMERCE AND JUDICIARY IN
NOVI SAD

KEY WORD DOCUMENTATION

Document type:	Doctoral dissertation
Author:	Isidora Milošević
Menthor (title, first name, last name, position, institution)	Marijana Dukić Mijatović, Ph.D full professor Institution: Faculty of Law for Commerce and Judiciary, Novi Sad
Title:	Legal and economic aspects on bankruptcy reorganizations
Language of text (script):	Serbian language (latin script)
Physical description:	Number of: Pages 351 Section/Chapters 3/15 References 278 Tables 28 Illustrations - Graphs 10 Appendices 1
Scientific/artistic field:	Law
Subject, Key words:	Bankruptcy, bankruptcy proceedings, bankrupt's estate, creditors in bankruptcy, debtor in bankruptcy
Abstract (or resume) in the language of the text:	There are objective reasons to believe that we live in a crucial period of time of crises and turbulent changes such that problems in company's business activities occur regularly. Specifically, the most common problems companies encounter include insolvency or inability to pay debts to third parties that is, to their creditors. When a company fails to fulfill its liabilities, its creditors and third parties cannot collect the receivables in a regular process and this is where the company goes bankrupt. There are many definitions of bankruptcy and one of them defines it as a status declared by the court, with a debtor unable to pay debts to the creditor from its own resources on the one hand, and creditors whose claims are compromised by the suspension of payments or

	<p>overdebtiness of their common debtor on the other hand.</p> <p>Today, a company shall be, in compliance with the corporal law, liable for any of its obligations to the full extent of its assets thus usually having two possibilities in case of insolvency that is, to go bankrupt or to restructure if its creditors consider it more appropriate. Bunkruptcy is aimed to remove from economy those business entities which are unable to achieve at least a minimum solvency and maintain regular operation and business under the conditions of the laws of market. A bunkruptcy process can begin only when both the substantive and procedural requirements set by the law are met. However, in case the value of assests is decreased to an extent that debts exceed a total value of assets, then bunkruptcy is exercised as the only possible option.</p> <p>Planning for bunkruptcy as a new legal institution ecompasses the structure of a debtor-in-possession; it exceeds enforced settlement agreements. Restructuring of the debtor-in-possession is also a new institution in our bunkruptcy law, legal organisational, managerial and financial transformations of the debtor. Restructuring as an instituion is based on an agreement between the debtor and the creditors, which offers an opportunity for the debtor to recover economically and avoid bunkruptcy that is, deletion from the business registers agency and also for more suitable debt settlement.</p>
<p>Defended:</p> <p>(The faculty service fills later.)</p>	
<p>Thesis Defend Board:</p> <p>(title, first name, last name, position, institution)</p>	<p>Marijana Dukić Mijatović, Ph.D full professor, Faculty of Law for Commerce and Judiciary, Novi Sad – menthor Vladimir Čolović, Ph.D full professor, Institute of Comparative Law, Belgrade – president of th commission Predrag Mirković , Ph.D associate professor, Faculty of Law for Commerce and Judiciary, Novi Sad – member of the commission</p>
<p>Note:</p>	<p>The author of doctoral dissertation has signed the following Statements:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Statement on the authority, 2. Statement that the printed and e-version of doctoral dissertation are identical and 3. Statement on copyright licenses. <p>The paper and e-versions of Statements are held at the faculty.</p>

SADRŽAJ

UVOD.....	1
Predmet istraživanja.....	4
Naučna i društvena opravdanost istraživanja.....	5
Ciljevi i rezultati istraživanja.....	7
Metode istraživanja.....	9

DEO PRVI

Glava prva

1.1. Osnovni pojmovi stečajnog prava.....	11
1.1.1. Pojam i definicija stečaja i stečajnog postupka.....	13
1.1.1.1. Definicija stečaja.....	14
1.1.2. Uzroci stečaja.....	16
1.1.2.1. Eksterni uzroci stečaja.....	17
1.1.2.2. Interni uzroci stečaja.....	18
1.1.3. Cilj stečaja i stečajnog postupka.....	18
1.1.4. Vrste stečaja.....	21
1.1.5. Stečajna načela.....	21
1.1.6. Etape u razvoju stečajnog postupka – hronološki aspekt.....	24
1.1.6.1. Etape u razvoju stečaja od početka dvadesetog veka do danas.....	26
1.1.6.2. Stečajno iskustvo na tlu bivše Jugoslavije.....	27
1.1.6.3. Stečaj kao novi institut u srpskoj istoriji.....	28

Glava druga

1.2. Izvori stečajnog prava.....	30
1.2.1. Domaće stečajno zakonodavstvo.....	31
1.2.2. Razvoj stečajnog prava u Srbiji.....	32
1.2.2.1. Zakon o stečajnom postupku 2004.....	34

1.2.2.2. Zakon o stečaju 2009.....	35
1.2.2.2.1. Izmene i dopune Zakona o stečaju 2014.....	36
1.2.2.2.2. Izmene i dopune Zakona o stečaju 2017.....	38
1.2.2.2.3. Izmene i dopune Zakona o stečaju 2018.....	38
1.2.2.3. Značajnije odrednice Zakona o stečaju.....	39
1.2.2.3.1. Efekti u praksi.....	40
1.2.2.4. Zakon o Agenciji za licenciranje stečajnih upravnika.....	41
1.2.2.5. Akta opšteg karaktera od značaja za stečajni postupak.....	42
1.2.2.6. Kodeks za stečajne upravnike.....	43
1.2.3. Stečaj u međunarodnom zakonodavstvu.....	43
1.2.3.1. Izvori međunarodnog stečajnog prava.....	45
1.2.3.1.1. Evropska konvencija o stečaju.....	46
1.2.3.1.2. Uredba o stečajnim postupcima (2000).....	47

Glava treća

1.3. Uzajamni odnos stečaja i drugih modaliteta prestanka privrednih subjekata.....	49
1.3.1. Osvrt na institut likvidacije u odnosu na stečaj.....	52
1.3.1.1. Regulativa likvidacije prema Zakonu o privrednim društvima.....	53
1.3.2. Osvrt na institut restrukturiranja u odnosu na stečaj.....	54
1.3.2.1. Trendovi restrukturiranja u Srbiji.....	56
1.3.2.2. Oblici restrukturiranja.....	61
1.3.2.3. Postupak restrukturiranja.....	62
1.3.2.4. Osnova plana restrukturiranja.....	64
1.3.2.5. Učestalost restrukturiranja u Srbiji.....	66
1.3.3. Odnos stečaja i prinudnog poravnanja.....	67
1.3.3.1. Prinudno poravnanje.....	67

Glava četvrta

1.4. Stečajni uzroci i stečajni razlozi.....	72
1.4.1. Stečajni uzroci.....	72
1.4.2. Stečajni razlozi.....	73

1.4.2.1. Pojam i vrste stečajnih razloga	74
1.4.2.2. Ekonomski indikatori postojanja stečajnog razloga	74
1.4.3. Stečajne prepreke	75
1.4.3.1. Postojanje jednog poverioca.....	77
1.4.3.2. Neznatna imovina.....	78

DEO DRUGI

Glava prva

2.1. Ključni subjekti u stečajnom postupku	79
2.1.1. Stečajni sud	79
2.1.1.1. Stečajni sudija.....	81
2.1.1.1.1. Nadležnost stečajnog sudije	81
2.1.2. Stečajni dužnik	81
2.1.3. Pravni položaj stečajnog upravnika	82
2.1.3.1. Prava i dužnosti stečajnog upravnika	83
2.1.3.1.1. Korporativna prava stečajnog upravnika	84
2.1.3.1.2. Procesna prava	84
2.1.3.1.3. Pravo na nagradu za rad i nadoknadu troškova.....	85
2.1.3.1.4. Pravo na odlučivanje o bitnim pitanjima u toku stečajnog postupka..	85
2.1.3.2. Vrste dužnosti stečajnog upravnika.....	86
2.1.3.3. Uslovi za obavljanje delatnosti stečajnog upravnika.....	86
2.1.3.4. Procedura za izdavanje licence stečajnih upravnika	87
2.1.3.5. Imenovanje stečajnog upravnika (protokol).....	87
2.1.3.6. Nadzor nad radom stečajnog upravnika	88
2.1.3.7. Odgovornost stečajnog upravnika	89
2.1.3.7.1. Poslovna odgovornost.....	89
2.1.3.7.2. Komunikativna odgovornost	90
2.1.3.7.3. Krivična odgovornost	91

Glava druga

2.2. Stečajni poverioci.....	92
2.2.1. Vrste poverilaca	94
2.2.1.1. Stečajni poverioci	96
2.2.1.1.1. Uslovi za sticanje svojstva stečajnog poverioca	96
2.2.1.1.1.1. Materijalni uslovi za sticanje svojstva stečajnog poverioca	97
2.2.1.1.1.2. Formalni uslovi za sticanje svojstva stečajnog poverioca	97
2.2.2.1. Razvrstavanje stečajnih poverilaca u isplatne redove	99
2.2.2.2. Poverioci stečajne mase.....	100
2.2.2.3. Obezbeđeni poverioci, pojam	100
2.2.2.3.1. Razlučni poverioci	101
2.2.2.3.2. Založni poverioci	102
2.2.2.4. Izlučni poverioci, pojam	102
2.2.2.4.1. Prava izlučnih poverilaca.....	103
2.2.2.4.2. Ostvarivanje izlučnog prava poverilaca.....	105

Glava treća

2.3. Struktura poverilačkih organa u stečaju.....	107
2.3.1. Skupština poverilaca – pojam i nadležnosti	107
2.3.1.1. Formiranje skupštine poverilaca.....	107
2.3.1.2. Sastav skupštine poverilaca	108
2.3.1.3. Sazivanje i rukovođenje sednice skupštine poverilaca.....	109
2.3.1.4. Obaveštenje skupštine poverilaca o sednicama.....	110
2.3.1.5. Nadležnost skupštine poverilaca	110
2.3.1.6. Donošenje odluka skupštine poverilaca	111
2.3.2. Osnovna uloga i ovlašćenja odbora poverilaca	112
2.3.2.1. Sastav i broj članova odbora poverilaca	114
2.3.2.2. Izbor i razrešenje odbora poverilaca.....	115
2.3.2.3. Formiranje odbora poverilaca od strane suda.....	117
2.3.2.4. Sazivanje i rukovođenje sednicom odbora poverilaca	118
2.3.2.5. Donošenje odluka odbora poverilaca	118

2.3.2.6. Nadležnosti odbora poverilaca	119
2.3.2.7. Odgovornost odbora poverilaca	121
2.3.2.8. Nadoknade i nagrade članovima odbora poverilaca.....	121

Glava četvrta

2.4. Pokretanje i otvaranje stečajnog postupka, procesno-pravni osvrt.....	122
2.4.1. Pokretanje stečajnog postupka	122
2.4.1.1. Uslovi za pokretanje stečajnog postupka	123
2.4.1.2. Ko su ovlašćeni subjekti za pokretanje stečajnog postupka.....	124
2.4.1.3. Materijalno-pravni i formalno-pravni uslovi za pokretanje stečajnog postupka.....	125
2.4.1.4. Posledice otvaranje stečajnog postupka po stečajnog dužnika.....	125
2.4.2. Otvaranje stečajnog postupka	126
2.4.3. Posledice otvaranja stečajnog postupka po stečajnog dužnika	128
2.4.4. Obligaciono pravna dejstva otvaranja stečajnog postupka	128
2.4.5. Procesno-pravne posledice otvaranja stečajnog postupka	129
2.4.6. Pravne posledice stečajnog postupka na pravne poslove stečajnog dužnika .	130
2.4.7. Prijavljivanje potraživanje	131
2.4.7.1. Inicijalni akt u postupku za utvrđivanje potraživanja.....	132
2.4.7.2. Postupak utvrđivanja potraživanja u stečajnom postupku.....	133
2.4.7.3. Procesuiranje prijave za utvrđivanje potraživanja.....	134
2.4.7.4. Zabrana izvršavanja i namirenja.....	139
2.4.8. Odluka skupštine poverilaca o toku stečajnog postupka.....	144
2.4.9. Specifičnosti prvog poverilačkog ročišta	144
2.4.10. Ispitno ročište i njegov značaj	146

Glava peta

2.5. Pojam i karakteristike stečajne mase	148
2.5.1. Formiranje stečajne mase	148
2.5.2. Pravni položaj stečajne mase	149
2.5.3. Upravljanje stečajnom masom	150

2.5.4. Unovčenje stečajne mase	151
2.5.5. Prodaja stečajnog dužnika kao pravnog lica	153
2.5.6. Formiranje i pravni položaj deobne mase	154
2.5.7. Troškovi stečajne mase	155

DEO TREĆI

Glava prva

3.1. EKONOMSKI ASPEKTI STEČAJNOG POSTUPKA	156
3.1.1. Ekonomski aspekti UPPR	157
3.1.2. Troškovi nastali u toku stečajnog postupka	173
3.1.3. Trajanje stečajnog postupka i troškovi nastali u stečajnom postupku	175
3.1.3.1. Naplaćena potraživanja iz stečajnog postupka	187
3.1.3.2. Isplaćena potraživanja stečajnim poveriocima	189

Glava druga

3.2. REORGANIZACIJA STEČAJNOG DUŽNIKA	190
3.2.1. Pojam, značaj i ciljevi reorganizacije.....	190
3.2.2. Oblik – vrste reorganizacije	194
3.2.2.1. Formalna reorganizacija	197
3.2.2.2. Neformalna reorganizacija	198
3.2.3. Etape u razvoju instituta reorganizacije	203
3.2.4. Razlika između prinudnog poravnjanja i reorganizacije.....	205

Glava treća

3.3. <i>PREPACK</i> - UNAPRED PRIPREMLJEN PLAN REORGANIZACIJE PREMA ZAKONU O STEČAJU.....	208
3.3.1. UPPR ~ pojam i definicija	213

3.3.2. <i>Pre pack</i> / UPPR prema Zakonu o stečaju	215
3.3.3. Mogućnosti UPPR-a u stečajnom postupku.....	217
3.3.4. Ročište za odlučivanje o predlogu UPPR-a	221
3.3.5. Postupak UPPR-a	222
3.3.5.1. Ko su ovlašćeni predlagači UPPR-a.....	223
3.3.5.2. Rokovi za podnošenje UPPR-a	224
3.3.5.3. Modaliteti usvajanja i realizacije UPPR-a.....	225
3.3.5.4. UPPR i odluka suda kod usvajanja.....	226
3.3.5.5. Procedura realizacije UPPR-a	228

Glava četvrta

3.4. PLAN I MERE REORGANIZACIJE.....	229
3.4.1. Tok postupka reorganizacije	230
3.4.2. Predlog za pokretanje stečajnog postupka reorganizacijom	235
3.4.3. Podnošenje plana reorganizacije (predlagači i rokovi)	235
3.4.4. Struktura plana reorganizacije.....	238
3.4.4.1. Uvodni deo plana reorganizacije	239
3.4.4.2. Izvršni deo plana reorganizacije	240
3.4.4.3. Nadzorni deo plana reorganizacije	241
3.4.5. Donošenje rešenje o pokretanju prethodnog postupka.....	244
3.4.5.1. Zakazivanje ročište za raspravu o planu reorganizacije	245
3.4.6. Donošenje rešenja o potvrđivanju i usvajanju plana reorganizacije	245
3.4.6.1. Realizacija plana reorganizacije	246
3.4.6.2. Sprovođenje usvojenog plana reorganizacije u praksi	246
3.4.7. Mere reorganizacije.....	247
3.4.7.1. Vrste mera reorganizacije	248

Glava peta

3.5. PROCESNO-PRAVNI ASPEKT REORGANIZACIJE	250
3.5.1. Uređenje instituta reorganizacije po Zakonu o stečaju	250
3.5.2. Tok postupka reorganizacije	252

3.5.2.1. Plan i mere reorganizacije	254
3.5.4. Sadržaj plana reorganizacije.....	258
3.5.4.1. Uvod plana reorganizacije	259
3.5.4.1.1. Godišnji finansijski izveštaj	260
3.5.4.1.2. Datum primene plana reorganizacije.....	260
3.5.4.2. Izvršni deo plana reorganizacije.....	261
3.5.4.3. Nadzorni deo plana reorganizacije	262
3.5.5. Glasanje o planu reorganizacije i njegovo usvajanje	264
3.5.5.1. Većinsko i nadvećinsko glasanje.....	264
3.5.6. Glasanje o planu i njegovo usvajanje.....	265
3.5.7. Opređenost poverilaca za bankrotstvo ili reorganizaciju	267
3.5.8. Procena izvodljivosti plana reorganizacije.....	269
3.5.9. Usvajanje i sprovođenje plana reorganizacije.....	270

Glava šesta

3.6. PRAVNO EKONOMSKI ASPEKTI REORGANIZACIJE U DOMAĆOJ PRAKSI.....	272
3.6.1. Predlog mera za realizaciju UPPR-e	278
3.6.2. Faktori od presudnog značaja za usvajanje UPPR-e.....	280
3.6.3. Pretpostavke uspešne reorganizacije.....	283
3.6.4. Posledice neuspešne reorganizacije	288
Primer iz prakse	290
ZAKLJUČAK.....	309
LITERATURA	317

PREDGOVOR

Postoje objektivni razlozi da se veruje da živimo u ključnom periodu kriza i turbulentnih promena, te su teškoće u poslovanju privrednog društva redovna pojava. Najčešći problemi sa kojima se privredna društva suočavaju su nemogućnost plaćanja ili izvršavanja obaveza prema trećim licima tj. svojim poveriocima. Kada privredni subjekt nije u mogućnosti da izmiri svoje obaveze, poverioci i treća lica ne mogu redovnim putem da naplate svoja potraživanja i tada dolazi do stečaja. Mnogo je definicija stečaja, jedna od njih govori da je to stanje proglašeno od strane suda u kome se, s jedne strane nalazi dužnik, koji ne izvršava plaćanje prema poveriocima ili mu je imovina nedovoljna da se iz nje namire potraživanja svih poverilaca, a sa druge strane, poverioci čija su potraživanja ugrožena obustavom plaćanja ili prezaduženošću njihovog zajedničkog dužnika.

Danas, privredni subjekat, u skladu sa odredbama kompanijskog zakona, za sve svoje obaveze odgovara svojom imovinom, tako da u situaciji kada postane nesposoban za plaćanje ima uglavnom dve alternative, bankrotstvo ili eventualno, mogućnost reorganizacije ako njegovi poverioci procene da je to celishodnije. Cilj stečaja je da se pod uticajem ekonomskih zakona tržišta uklanjaju iz privrednog života oni privredni subjekti koji svojim poslovanjem ne postižu ni minimum rentabilnosti i koji su nesposobni za normalan rad i poslovanje. Stečajni postupak se može pokrenuti samo kada su ispunjeni uslovi propisani zakonom, materijalno-pravni i formalno-pravni. Međutim, ukoliko se utvrdi da je imovina toliko umanjena da dugovi prelaze ukupnu vrednost imovine, onda se pribegava stečaju kao jedinoj mogućoj opciji.

Reorganizacija stečajnog dužnika je noviji institut našeg stečajnog prava, transformacije dužnika i to pravnoorganizacione, upravljačke i finansijske. Institut reorganizacije zasniva se na ugovoru dužnika sa poveriocima, pružajući mu priliku da se ekonomski oporavi i izbegne bankrotstvo tj. brisanje iz registra pravnih lica, a omogućava povoljnije namirenje potraživanja.

PREFACE

There are objective reasons to believe that we live in a crucial period of time of crises and turbulent changes such that problems in company's business activities occur regularly. Specifically, the most common problems companies encounter include insolvency or inability to pay debts to third parties that is, to their creditors. When a company fails to fulfill its liabilities, its creditors and third parties cannot collect the receivables in a regular process and this is where the company goes bankrupt. There are many definitions of bankruptcy and one of them defines it as a status declared by the court, with a debtor unable to pay debts to the creditor from its own resources on the one hand, and creditors whose claims are compromised by the suspension of payments or overdebteness of their common debtor on the other hand.

Today, a company shall be, in compliance with the corporal law, liable for any of its obligations to the full extent of its assets thus usually having two possibilities in case of insolvency that is, to go bankrupt or to restructure if its creditors consider it more appropriate. Bankruptcy is aimed to remove from economy those business entities which are unable to achieve at least a minimum solvency and maintain regular operation and business under the conditions of the laws of market. A bankruptcy process can begin only when both the substantive and procedural requirements set by the law are met. However, in case the value of assets is decreased to an extent that debts exceed a total value of assets, then bankruptcy is exercised as the only possible option.

Planning for bankruptcy as a new legal institution encompasses the structure of a debtor-in-possession; it exceeds enforced settlement agreements. Restructuring of the debtor-in-possession is also a new institution in our bankruptcy law, legal organisational, managerial and financial transformations of the debtor. Restructuring as an institution is based on an agreement between the debtor and the creditors, which offers an opportunity for the debtor to recover economically and avoid bankruptcy that is, deletion from the business registers agency and also for more suitable debt settlement.

VORWORT

Es gibt objektive Gründe für die Annahme, dass wir in einer entscheidenden Zeit der Krisen und turbulenten Änderungen leben, wo Schwierigkeiten in der Geschäftstätigkeit von Wirtschaftssubjekten als gewöhnliche Erscheinung zu betrachten sind. Zu den häufigsten Problemen, mit denen sich Wirtschaftsgesellschaften auseinandersetzen, zählen Zahlungsunfähigkeit oder Nichterfüllung von Verpflichtungen gegenüber Dritte bzw. Gläubiger. Ist ein Unternehmen nicht in der Lage seinen Verbindlichkeiten nachzukommen, können Dritte und Gläubiger ihre Forderungen nicht auf ordentlichem Wege betreiben, was zur Insolvenz führt. Es gibt viele Definitionen der Insolvenz. Eine davon besagt, die Insolvenz sei eine vom Gericht bekanntgemachte Situation, in der sich einerseits der Schuldner befindet, der seine Zahlungsverpflichtungen gegenüber den Gläubigern nicht erfüllen kann oder dessen Vermögen die bestehenden Verbindlichkeiten nicht mehr deckt, und andererseits die Gläubiger, deren Forderungserfüllung durch Zahlungseinstellung oder Überschuldung ihres gemeinsamen Schuldners gefährdet ist.

Heutzutage haftet ein Wirtschaftssubjekt nach dem Körperschaftsgesetz für alle Verbindlichkeiten mit seinem Vermögen, sodass es bei Eintritt der Zahlungsunfähigkeit meistens zwei Möglichkeiten hat, bankrottzugehen oder eventuell eine Umorganisation vorzunehmen, sollten seine Gläubiger dies als zweckmäßiger einschätzen. Ziel des Insolvenzinstituts ist, unter Einfluss wirtschaftlicher Marktgesetze jene Wirtschaftssubjekte aus dem wirtschaftlichen Leben zu beseitigen, die nicht fähig sind, ihrer Geschäftstätigkeit ordnungsgemäß nachzukommen. Das Insolvenzverfahren kann nur dann eingeleitet werden, wenn alle gesetzlich festgelegten materiell-rechtlichen und formell-rechtlichen Voraussetzungen erfüllt sind. Sollte jedoch festgestellt werden, das Vermögen sei nicht ausreichend, um die gesamten Schulden abzudecken, stellt Insolvenz die einzige Option dar.

Der Insolvenzplan greift als neueres Rechtsinstitut in die Struktur des Insolvenzschuldners ein und übertrifft einen Zwangsvergleich. Die Umorganisation des Insolvenzschuldners stellt als ein ebenfalls neueres Institut unseres Insolvenzrechts die Transformation des Schuldners im rechtlich-organisatorischen, geschäftsführenden und finanziellen Sinne dar. Die Umorganisation beruht auf einem Vertrag des Schuldners mit den Gläubigern und gibt ihm die Möglichkeit, sich wirtschaftlich zu erholen und den Bankrott bzw. die Löschung aus dem Register der juristischen Personen zu vermeiden, während gleichzeitig eine günstigere Begleichung der Forderungen gegeben ist.

PREFAZIONE

Ci sono ragioni oggettive per credere che viviamo un periodo di crisi nel momento chiave e di turbolenti cambiamenti, quindi le difficoltà nello svolgimento dell'attività di una società commerciale sono un evento regolare. Prima di tutto, i problemi più comuni che le società commerciali devono affrontare sono l'incapacità di pagare o adempiere agli obblighi nei confronti di terzi, cioè ai propri creditori. Quando la società non è in grado di adempiere ai propri obblighi, i creditori ed i terzi non possono recuperare i loro crediti regolarmente e in quel momento si dichiara il fallimento. Esistono molte definizioni di fallimento, una di queste dice che il fallimento è quella situazione dichiarata dal tribunale in cui, da un lato, c'è un debitore che non effettua pagamenti ai creditori oppure il cui patrimonio è insufficiente per soddisfare le pretese di tutti i creditori, e dall'altro lato, i creditori i cui crediti sono posti a rischio dalla sospensione di pagamento oppure dal sovraindebitamento del loro debitore comune.

Oggi, soggetto economico, conforme alle disposizioni del diritto societario, è responsabile di tutti i suoi obblighi con il proprio patrimonio, cosicché in una situazione in cui diventa insolvente ha generalmente due alternative, la bancarotta o, eventualmente, la possibilità di ristrutturazione se i suoi creditori lo ritengono più opportuno. L'obiettivo dell'istituto giuridico del fallimento è quello di, sotto l'influenza delle leggi economiche del mercato, rimuovere dalla vita economica quegli enti economici la cui attività non raggiunge neppure la minima redditività e che sono incapaci di svolgere regolare l'attività e la gestione d'affari. La procedura fallimentare può essere avviata solo quando sono soddisfatti i requisiti prescritti dalla legge, requisiti sostanziali e quelli formali. Tuttavia, se si determina che il valore del patrimonio si è ridotto in modo tale che i debiti superino il valore totale del patrimonio, si ricorre al fallimento come unica opzione possibile.

Il piano fallimentare, in quanto istituto giuridico più recente, in termini di intervento nella struttura del debitore fallito preclude la liquidazione coatta. La ristrutturazione del debitore fallito è anche un nuovo istituto del nostro diritto fallimentare, la trasformazione del debitore nell'aspetto giuridico-organizzativo, gestionale e finanziario. L'istituto di ristrutturazione si basa sull'accordo tra il debitore con i creditori, dandogli la possibilità di recuperarsi economicamente ed evitare il fallimento, cioè la cancellazione dal Registro delle Imprese e consente un più favorevole soddisfazione dei crediti.

UVOD

Cilj osnivanja privrednog subjekta je da trajno obavlja privrednu delatnost radi sticanja dobiti. Razlozi koji dovode do prestanka rada privrednog subjekta mogu poticati iz makro i mikro okruženja. Privredni subjekat ne može da utiče na promene tokova globalne ekonomije, negativne posledice ekonomske krize, kao i na veliku tržišnu konkurenciju, međutim, razlozi na koje privredni subjekt može da utiče, potiču iz mikro okruženja, kao što su rukovođenje i upravljanje. Promene uslova poslovanja u svetu, pogotovo ako se uslovi poslovanja pogoršavaju, aktuelizovaće pitanje otvaranja i efikasnost stečajnih postupaka. Kada se dogodi da ne ide sve kako je planirano, pogrešne poslovne odluke, pogrešna ulaganja i tržišno neodrživi projekti mogu da dovedu do problema u poslovanju i do insolventnosti. Sve navedeno može da dovede do velikih gubitaka, a gubitaka nisu pošteđeni ni najveći privredni subjekti; svi ti gubici mogu da dovedu do ekonomsko-finansijskih problema, a sve to za posledicu ima insolventnost, otvaranje stečaja, gašenje tj. brisanje pravnog lica iz Registra privrednih subjekata. Uslov za pokretanje predstečajnog postupka je insolventnost, gde su dugovi, po pravilu, veći od vrednosti imovine dužnika.

Stečaj se u našem okruženju doživljava kao definitivan kraj privrednog društva, ali i prilika da poverioci naplate barem deo svojih potraživanja. Sa ekonomsko-pravnog aspekta stečajnog postupka, trebalo bi operacionalizovati ekonomsku i pravnu efikasnost trajanja stečajnog postupka, troškove, efikasnost i visinu naplate potraživanja, regulativu finansijskog izveštavanja i revizije stečaja. Ako postoji opravdan ekonomski uslov, prioritet treba dati reorganizaciji kako bi se sačuvala imovina stečajnog dužnika, sačuvali poslovni partneri, sačuvala radna mesta, a restrukturiran privredni subjekt dobija priliku da nastavi sa poslovanjem posle izvršene reorganizacije.

Stečajni plan je institut za sprovođenje reorganizacije, koji treba da je stručno definisan i utvrđena odgovornost za njegovu realizaciju. Cilj je da se precizno definišu zadaci i mere prema stečajnom dužniku, radi nastavka poslovanja i ostvarivanja profita.

Legislatura treba da afirmiše rešenja za očuvanje ekonomski efikasnih stečajnih dužnika. Najznačajniji normativni akt koji reguliše prirodu ove materije je Zakon o stečaju.¹ Kontinuirano preispitivanje i usklađivanje svih stečajnih propisa, kao i stalan rad na

¹ Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

pronalaženju novih i boljih stečajnih rešenja, dobra je osnova za stvaranje povoljnih uslova za poslovanje u jednoj zemlji. Sve izmene i dopune Zakona o stečaju izvršene su sa jasnim ciljem da se poboljša efikasnost sudskih, poverilačkih, stečajnih organa.

Kako bi stečaj imao svrhu, mora da se sprovodi blagovremeno i efikasno, s ciljem da se izvrši uticaj na menadžment, kao i njihovo sankcionisanje ukoliko bi na bilo koji način izbegavali otvaranje stečaja, radi očuvanja imovine i kreativne primene restrukturiranja i unapred pripremljenog plana reorganizacije. U kreiranju reorganizacije neophodno je da učestvuju stručnjaci svih profila, stečajni dužnik, poverioci i svi drugi učesnici zbog kojih se reorganizacija sprovodi. Ako stečajni plan donose samo dužnici, onda se na subjektivan način sprovodi kvazi plan koji dovodi sva privredna društva i državu u finansijski bankrot.

I pored mnogih značajnih novina, neophodno je i dalje raditi na unapređenu stečajne legislative u delu koji definiše položaj stečajnog sudije kao ključnog nosioca aktivnosti tokom sprovođenja postupka stečaja. U selekciji treba izabrati stručne, kompetentne stečajne upravne sa iskustvom u privredi i kompetentne stečajne sudije; definisati službe radi operativnog rada i utvrditi njihovu odgovornost za izostanak rezultata. I napokon, sankcionisati menadžere koji su neodgovornim, nestručnim radom doveli privredno društvo do bankrotstva i reorganizacije.

Kontinuirana aktivnost zakonodavstva, pogotovo od početka ovog veka do danas, naterala je praksu da odgovori na istu, da svojim stavovima i tumačenjima ova akta približi učesnicima stečajnog postupka i time olakša njihovu primenu.

Konačan ishod stečajnog postupka je prestanak poslovanja privrednog subjekta koji ima značajne, a često i nemerljive posledice kad su u pitanju poslovne banke ili društva za osiguranje. Međutim, o posledicama stečaja velikih sistema obično nema potpunih informacija, često se istina prećutkuje ili se u javnosti ignoriše šta se zapravo dogodilo. Pogotovo ne treba zanemarivati posledice na zaposlene, upravu, ali i čitavu društvenu zajednicu i državu. Nedostupnost informacija u ovoj oblasti je posebno primetna, jer se uglavnom, u procesu naučnog istraživanja posledica i uzroka stečaja, nailazi na zatvorena vrata.

Posebnu pažnju posvetićemo što realnijem predstavljanju načina funkcionisanja ovog instituta u Srbiji. Prvenstveno, s namerom da damo adekvatan odgovor na probleme koji su se pojavili u praksi. Predstavićemo pravno-ekonomske aspekte stečaja procesuiranog u pravcu reorganizacije, najpre koristeći hronološki metod.

Ideja o uvođenju ovog instituta prvo se pojavila u zemljama sa najrazvijenijom ekonomijom. Tako je institucionalizacija reorganizacije u današnjem smislu, najpre učinjena

1978. godine u SAD, kada je donet Bankruptcy Reform Act, a institut reorganizacije postavljen razrađen u poglavlju 11.² Ovaj zakon je poslužio kao polazna osnova za uređenje ovog instituta. Kako je ova oblast stečajnog prava još uvek u fazi razvoja, primećujemo da moderna stečajna zakonodavstva u velikoj meri posvećuju pažnju uređenju ovog instituta. U tom smislu, moramo pohvaliti aktivnosti domaćeg zakonodavca usmerene na utemeljenje i razradu ovog instituta u Zakonu, a u cilju prilagođavanja postojećih rešenja potrebama prakse.

Motiv postojanja ovog instituta je pre svega, usmeren na sprečavanje preranog gašenja privrednog društva, jer je održivost poslovanja privrednih subjekata od velikog značaja za jednu državu, bez obzira da li je reč o privatnim ili državnim privrednim subjektima. Prednost postupka reorganizacije treba dati nad postupkom bankrotstva, jer postupak reorganizacije uliva nadu, pre svega za opstanak pravnog subjekta koji posluje sa finansijskim teškoćama i napokon, omogućava poveriocima učešće u donošenju racionalnih rešenja za namirenje njihovih potraživanja i ostvarivanje povoljnijeg namirenja od onog koji bi ostvarili u postupku bankrotstva.

Posmatrano iz ugla poverilaca, postupak bankrotstva često deluje prihvatljivije od reorganizacije, a plan reorganizacije ne sme predvideti nepovoljnije namirenje potraživanja poverilaca od onog koje bi ostvarili u postupku bankrotstva.

Reorganizacija se može zloupotrebiti i iskoristiti u cilju prolongiranja bankrotstva i na taj način da ošteti poverioce. Generalno mišljenje je da postupak bankrotstva štiti interese poverilaca, dok reorganizacija ide u prilog interesima dužnika. Na ovaj način je data još jedna prilika dužniku koja doprinosi ukupnoj ekonomskoj situaciji u jednoj državi.

I na kraju, u ovom radu daćemo odgovore na pitanja koja su se izdvojila kao ključna u praksi, pogotovo od donošenja važećeg Zakona o stečaju i uticaja izmena i dopuna ovog zakona na rešavanje istih.

² Jovanović, Zattila, M., Poverioci u stečaju, Doktorska disertacija, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 2003, str. 2

PREDMET ISTRAŽIVANJA

Predmet ovog rada su pravno-ekonomski aspekti reorganizacije u stečaju. Od stečajnog postupka se ponekad u javnosti očekuje da ispuni mnogo ciljeva, koji ne moraju biti koherentni, kao što je očuvanje radnih mesta, a istovremeno, omogućavanje efikasnijeg nastavaka poslovanja privrednog subjekta kroz reorganizaciju. Stečaj ne uzrokuje negativne posledice, već je nastao kao posledica niza pravnih i ekonomskih problema pravnog subjekta.

Pravni sistemi koji podržavaju sprovođenje stečaja reorganizacijom firme koriste taj normativni proces kao najbolji način za rehabilitovanje poslovanja, odnosno, kao odbrambeni mehanizam za očuvanje tržišne pozicije firme u periodu dok se ne saniraju finansijski problemi. Suština reorganizacije bila bi pružanje još jedne šanse, tj. davanje vremena i prostora dužniku da reši probleme koji su doveli do stečaja. Pre nego što počne sa realizacijom stečaja reorganizacijom, neophodan je plan reorganizacije.

Na jednoj strani, stečajnim postupkom se štite interesi stečajnih poverioca, a na drugoj strani, reorganizacija treba da omogući dalji nesmetan rad privrednog subjekta bez tereta dugova. Postupkom reorganizacije trebalo bi sprečiti likvidaciju privrednog subjekta, ukoliko postoji mogućnost za njegovim ozdravljenjem. U procesu reorganizacije, troškovi stečajnog postupka takođe moraju biti na najnižem mogućem nivou, ali pored toga, neophodno je omogućiti normalan nastavak poslovanja privrednog subjekta, uz što manje narušen ugled privrednog subjekta u okruženju. U ovom postupku, ne smemo zaboraviti ni socijalni status zaposlenih, vlasnika kapitala i uprave, koji se mora zaštititi u što većoj meri. Iz prethodnog navedenog uočavamo da su aspekti stečaja raznoliki, ali podjednako važni, ponaosob.

Reorganizacija stečajnog dužnika javila se kao odgovor na problem likvidacije privrednih subjekata usled pravnoekonomskih poteškoća privrednog subjekta. U predmetu ovog rada biće kritičko sagledavanje reorganizacije sa pravno-ekonomskog aspekta. Upoznaćemo se sa tokom njegovog istorijskog razvoja, ali i trenutnim stanjem stečajnog zakonodavstva u Republici Srbiji.

NAUČNA I DRUŠTVENA OPRAVDANOST ISTRAŽIVANJA

Doktorska disertacija pod nazivom „Pravni i ekonomski aspekti reorganizacije u stečaju“, strukturno je podeljena u tri celine.

U prvom, uvodnom delu rada, analiziran je metodološki osnov doktorske disertacije. Najpre su definisani predmet i objekti istraživanja, postavljene naučne hipoteze i ciljevi istraživanja, i na kraju su naučne metode korišćene u istraživanju.

Druga celina sastoji se iz posebnih delova u kojima je pojmovno određen stečaj, dat je kratak istorijski prikaz nastanka i razvoja stečaja u različitim vremenskim periodima. Ovaj deo posvećen je izvorima domaćeg stečajnog zakonodavstva, a u tom duhu nadovezujemo se i na međunarodne izvore stečaja.

U radu su koncipirani svi elementi stečaja, određeni su učesnici stečajnog postupka, značajni faktori koji određuju stečaj, zatim korišćene metode u predviđanju stečaja, identifikovani uzroci i ciljevi stečaja, razgraničenja u stečaju u odnosu na prinudno poravnanje, likvidaciju i reorganizacija, stečajni uzroci i stečajni razlozi. Značajan deo rada odnosi se na ključne subjekte u stečajnom postupku i organe u stečajnom postupku. Zatim se nadovezujemo na nacionalnu i međunarodnu legislativu stečajne tematike; određen je pojam reorganizacije i tok reorganizacije privrednog subjekta. Imajući u vidu prvenstveno, efikasnost stečajnog postupka, biće analizirano vreme potrebno za sprovođenje stečajnog postupka, troškove koje on uzrokuje i efikasnost postupka. Biće postavljeno pitanje stečajnih problema u Republici Srbiji i prakse stečajnog postupka, mogućeg poboljšanja uslova u kojim stečajni upravnici sprovode stečajni postupak, problema na koje oni nailaze u postupku stečaja i analize stanja u sudstvu koje se odnose na stečajni postupak.

U nastavku rada razmotrićemo procesno-pravne aspekte pokretanja stečajnog postupka i otvaranje stečajnog postupka, ovlašćene predlagачe i posledice otvaranja stečajnog postupka.

Značajan deo rada odnosi se na hronološki tok stečajnog postupka od momenta donošenja odluke o pokretanju stečajnog postupka do donošenja rešenja o zaključenju stečajnog postupka.

U nastavku je deo koji se odnosi na stečajnu masu kao jednu zasebnu, naročitu imovinu, koja je pod upravom posebnih stečajnih organa i upotrebljava se za namirenje stečajnih poverilaca.

Ustanovljeni su ekonomski aspekti stečaja, ekonomska efikasnost stečajnog postupka,

troškovi nastali u toku stečajnog postupka, trajanje stečajnog postupka, naplaćena potraživanja iz stečajnog postupka kao i isplaćena potraživanja stečajnim poveriocima. Posebna pažnja biće posvećena finansijskom izveštavanju u toku stečajnog postupka, reviziji u stečajnom postupku, pravnom okviru iz oblasti finansijskog izveštavanja u stečaju. Takođe, u jednom segmentu bavićemo se uticajem stečaja na zaposlene.

Posebna pažnja biće usmerena ka procesu reorganizacije, jer je reorganizacija dominantan deo stečajne regulative kako u zemlji tako i u inostranstvu, rad na unapređenju rešenja, propisa i na edukaciji kadra kako bi se kvalitetno izveo postupak same reorganizacije.

U ekonomskom delu bavićemo se ekonomskom analizom i ulogom finansijskih pokazatelja u predviđanju stečajnog postupka. Posebnu pažnju posvetićemo instrumentima koji se mogu upotrebiti u otkrivanju prvih signala koji ukazuju na mogući stečaj. Analiziraćemo vreme potrebno za sprovođenje stečajnog postupka, troškove nastale vođenjem stečaja i efikasnost stečajnog postupka. Ovo je značajan deo istraživanja od koga očekujemo da će pružiti odgovore i doprinos u pokušaju naučnog objašnjenja izučavanog problema sa predlogom poboljšanja zakonskih rešenja i postupaka u sprovođenju stečaja putem reorganizacije. U ovom delu rada biće dve studije slučaja sa pozitivnim i negativnim ishodom reorganizacije.

Na kraju rada, izvešćemo zaključak na osnovu dobijenih rezultata istraživanja, prednosti i nedostataka našeg stečajnog zakona u odnosu na međunarodnu stečajnu regulativu, i predloge za unapređenje istih. Na osnovu svega navedenog pokušaćemo da damo odgovor koliki je naučni i društveni doprinos ovog istraživanja.

U poslednjem delu rada navedene su bibliografske reference koje su korišćene prilikom istraživanja.

CILJEVI I REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U ovom radu polazi se od sledećih hipoteza koje su potkrepljene odgovarajućom stručnom literaturom, stavovima stručnjaka, ali prvenstveno, analizom zakonskih tekstova i njihovim proučavanjem jezičkim, sistemskim, hronološkim i teleološkim metodom:

Hipoteza H1. Stečajem se uklanjaju iz privrednog života oni subjekti koji svojim poslovanjem ne postižu ni minimum rentabilnosti i koji su nesposobni za normalan rad i poslovanje.

Hipoteza H2. Stečajni postupak je javan i svi učesnici u stečajnom postupku imaju pravo na blagovremeni uvid u podatke vezane za sprovođenje postupka, osim u delu koji se odnosi na službenu tajnu.

Hipoteza H3. Stečaj služi za zaštitu poverilaca od finansijskog propadanja privrednog društva.

Hipoteza H4. Blagovremenim pokretanjem stečajnog postupka i reorganizacijom stečajnog dužnika postoji velika šansa da se stečajni poverioci namire, značajan deo se može reorganizovati i nastaviti dalje poslovanje.

Hipoteza H5. U praksi privrednih sudova u Srbiji ima malo slučajeva uspešne reorganizacije nelikvidnih stečajnih dužnika, uglavnom se postupci završavaju unovčenjem imovine i gašenjem privrednog društva kao pravnog lica.

Ciljevi su nameravana stanja ili situacije ka kojima se strema na osnovu preduzetih akcija, oni odražavaju planove privrednog subjekta u budućnosti i korak su dalje u razradi i preciziranju misije privrednog subjekta. Formulirani ciljevi su kriterijumi racionalnih poslovnih odluka pri izboru alternativnih akcija i standardi kontrole efikasnosti i efektivnosti u poslovanju. Najčešće se koriste kao kriterijumi racionalnosti poslovnih odluka pre nego što se preduzme akcija i u drugom slučaju, isti ciljevi služe kao standard kontrole poslovanja da bi se znale posledice po privredno društvo, koje proizilazi iz donetih odluka i preduzetih akcija (ex post).

Ciljevi dalje preciziraju svrhu postojanja pravnog subjekta, jer preciznije odgovaraju na pitanja. Formulirani ciljevi nisu isključivo namere ili želje, oni su usmeravanje i obaveza koji bitno utiču na budućnost i uglavnom imaju vremensku i prostornu dimenziju. Operacionalizacija ciljeva su zadaci. Zadatak je ostvarenje određene poslovne aktivnosti u preciziranom intervalu vremena.

Cilj istraživanja je da se analitički sagledaju: faktori koji su prouzrokovali stečaj

privrednog subjekta, modeli stečaja, nacionalno i međunarodna legislativa stečaja, pravno-ekonomski aspekti reorganizacije. Težeći da što bolje obradimo probleme stečaja, neophodno je da stečaj upoznamo sa pravno-ekonomskog aspekta, da se objasni stečaj i reorganizacija stečajnog postupka. Pored toga, u radu se daje i osvrt na mere koje se preduzimaju radi unapređenja postojećeg stečajnog zakonodavstva.

Zakon o stečaju određuje cilj stečaja kao „najpovoljnije kolektivno namirenje stečajnih poverilaca ostvarivanjem najveće moguće vrednosti stečajnog dužnika, odnosno njegove imovine.“³ Stečajni postupak može se sprovesti reorganizacijom ili bankrotstvom; praktično ova odredba je ujedno i polazna osnova prilikom vođenja jednog i drugog postupka. U prilog ovakvom shvatanju cilja reorganizacije ide i zakonsko definisanje reorganizacije kao namirenja poverilaca prema usvojenom planu reorganizacije i to redefinisanjem dužničko-poverilačkih odnosa, statusnim promenama dužnika ili na drugi način koji je predviđen planom reorganizacije. U Zakonu se ne govori o izričitom nastavku poslovanja privrednog subjekta kao jednom od ciljeva reorganizacije. Među razlozima se navodi da postoje i drugi mehanizmi za sprovođenje organizacionih promena u privrednom subjektu, dok se reorganizacija sprovodi u precizno ustanovljenim uslovima, odnosno u slučaju postojanja stečajnog razloga. Dakle, ukoliko ne postoji stečajni razlog, nema ni osnova za otvaranje stečajnog postupka, pa ni razlog za sprovođenje reorganizacije.

Na ovaj način, jasno je stavljeno do znanja da se reorganizacija stečajnog dužnika pokreće usled nemogućnosti dužnika da namiri potraživanja poverilaca. Otvaranje stečaja privrednog subjekta treba da je opravdano sa aspekta tržišnog privređivanja, da se ovim postupkom zaštite i stimulišu zdravi privredni subjekti, da opstanu i neopterećeni nastave da privređuju, a krajnji cilj je da se eliminišu loši i neproduktivni privredni subjekti koji su neefikasni i štetni za zaposlene, i ukupnu ekonomiju jedne zemlje pa i šire. Neophodno je usmeriti se u pravcu realizacije postavljenih ciljeva koji vode efikasnom postupku, praktičnom i operativnom sprovođenju plana reorganizacije kod svih učesnika u postupku stečaja, da trošak bude minimalan, vreme kratko, a namirenje poverilaca maksimalno.

Danas, moderna stečajna zakonodavstva ne počivaju na likvidaciji i eliminaciji insolventnih privrednih subjekata, već na reorganizaciji i nastavku poslovanja privrednog subjekta.⁴ Posmatrano sa pravno-ekonomskog aspekta, reorganizacija bi bila povoljnija i prihvatljivija kao opcija u većini slučajeva.

³ Član 2. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁴ S. A. Riesenfeld, Rehabilitation and reorganization of insolvent estates, <http://www.britannica.com/topic/bankruptcy/Rehabilitation-and-reorganization-of-insolvent-estates>, approacht, 7.04.2019. 5:30pm

METODE ISTRAŽIVANJA

U skladu sa sprovedenim istraživanjima definisane su i metode koje će se koristiti prilikom izrade ovog rada. Savremeno teorijsko – empirijsko iskustvo nudi različite metode istraživanja. Od osnovnih metoda i tehnike prikupljanja podataka korišćene su: statističke metode, metod ispitivanja, istorijski metod.

Koristeći najpre osnovne, opštenaučne metode, zatim metode i tehnike prikupljanja eksternih i internih podataka o pravno-ekonomskim aspektima reorganizacije stečaja.

Metod izrade ovog rada, u manjoj meri, baziran je na osnovnom tipu istraživanja kroz analizu zakona koji uređuju ovu oblast, dostupnu literaturu, stručne knjige i stručne radove kako u štampanoj tako i u elektronskoj formi. Upotrebljena je stručna literatura iz oblasti stečaja, domaća i međunarodna, EU i zemlje u našem najbližem okruženju. Period istraživanja obuhvata period savremene domaće legislative i prelaska naše zemlje na tržišnu ekonomiju, dakle period od poslednjih 20 godina.

Ustanovljeni su ekonomski aspekti stečaja, ekonomska efikasnost stečajnog postupka, troškovi nastali u toku stečajnog postupka, trajatnje stečajnog postupka, naplaćena potraživanja iz stečajnog postupka kao i isplaćena potraživanja stečajnim poveriocima. Posebna pažnja biće posvećena finansijskom izveštavanju u toku stečajnog postupka, reviziji u stečajnom postupku, pravni okvir iz oblasti finansijskog izveštavanja u stečaju. Takođe u jednom segmentu bavićemo se uticaju stečaja na zaposlene.

Posebana pažnja biće usmerena ka procesu reorganizacije jer je reorganizacija dominantan deo stečajne regulative kako u zemlji tako i u inostranstvu, rad na unapređenju rešenja, propisa i na edukaciji kadra kako bi se kvalitetno izveo postupak reorganizacije.

U ekonomskom delu bavićemo se ekonomskom analizom i ulogom finansijskih pokazatelja u predviđanju stečajnog postupka. Posebnu pažnju posvetićemo instrumentima koji se mogu upotrebiti u otkrivanju prvih signala koji ukazuju na mogući stečaj. Analiziraćemo vreme potrebno za sprovođenje stečajnog postupka, troškove nastale vođenjem stečaja i efikasnost stečajnog postupka. Ovo je značajan deo istraživanja od koga očekujemo da će pružiti odgovore i doprinos u pokušaju naučnog objašnjenja izučavanog problema sa predlogom poboljšanja zakonskih rešenja i postupaka u sprovođenju stečaja putem reorganizacije. U ovom delu rada biće dve studije slučaja sa pozitivnim i negativim ishodom reorganizacije.

Na kraju izvešćemo zaključak na osnovu rezultata istraživanja, prednosti i nedostaci

našeg stečajnog zakona u odnosu na međunarodnu stečajnu regulativu, i predloge za unapređenje istih.

U poslednjem delu rada su bibliografske reference koje su korišćene prilikom istraživanja.

DEO PRVI

Glava prva

1.1. OSNOVNI POJMOVI STEČAJNOG PRAVA

Kada je Srbija početkom 90-ih godina XX veka ušla u period tranzicije bilo je neophodno da se kreira nov poslovni ambijent i nova institucionalna infrastruktura. Za uspešan tok bili su neophodni odgovarajući makroekonomski preduslovi, kao i procesi koji se vezuju za novo privrednog društva. Sa privatizacijom preduzeća, došlo je do razvoja finansijskih tržišta, koji su mozak tržišne privrede. U tranziciju smo ušli sa povoljnijim infrastrukturnim uslovima u odnosu na sve bivše socijalističke zemlje, ali smo završili kao gubitnici. Privatizacija nije dovela do značajnih promena u njenoj strukturi, pre svega zbog globalne krize, koja je dobrim delom devalvirala efekte sprovedene vlasničke transformacije.

Početak privatizacije u Srbiji nije doneo očekivani privredni rast na bazi unapređenja efikasnosti poslovanja, već samo svojevrsnu preraspodelu imovine i ekonomsku moć pojedinaca. Iz ovog ugla privatizacija je morala da ima negativne rezultate, jer je u svemu ovome pristup bio pogrešan; u procesu privatizacije država je favorizovala svoje prihode, a na štetu ekonomskog razvoja i nivoa zaposlenosti. Najveće žrtve privatizacije su radnici koji su ostajali bez posla i zarada, i rasprodaja preduzeća za jedan dinar. U tom periodu propala su mnoga preduzeća upravo zbog pogrešne privatizacije, pogrešnih ljudi na vodećim pozicijama, krađa, otimačina, prisvajanje društvene i državne imovine uz prećutnu saglasnost države. Od svega navedenog, ipak su najviše i najčešće kumovali loši menadžeri. Nesposobnost mnogih menadžera dovela je do toga da preduzeća zapadaju u finansijske poteškoće što ih dovodi do stečaja, a da prethodno nije sprovedena reorganizacija.

Na čelo preduzeća dolaze menadžeri bez znanja i iskustva, neretko politički kadar koji po direktivi dobija rukovodeće pozicije u preduzećima, a da pri tom nemaju nikakvo profesionalno iskustvo u privredi, struci. Menadžeri bez znanja i prakse postaju upravnici preduzeća, koji su po pravilu proizvodili samo gubitke. Osim gubitaka u poslovanju, na sve ovo nadovezale su se i kriminalne radnje mnogih rukovodećih ljudi koji su isključivo radili za sebe i svoj račun, ne i za privredno društvo i zaposlene. Menadžeri su dolazili i odlazili, a da niko od njih nije odgovarao za propadanje, tehničko-tehnološko zaostajanje, gubitak poslova, poslovnih partnera, izostanak izvoza, neblagovremeno restrukturiranje i reorganizaciju, zaostajanje, izostanak profita i gomilu gubitaka u javnim preduzećima.

Za vreme SFRJ i model samoupravljanja i centralnog upravljanja privrednim subjektima ishodovali su poslovnim poteškoćama povezanim sa političkim odlukama, a svi neuspesi državnih preduzeća redovno su se pokrivali na teret poreskih obveznika. To je period borbe protiv nezaposlenosti i to su bili primarni ciljevi komunističkog ekonomskog sistema. Težnja ka očuvanju radnih mesta po svaku cenu za rezultat je imala pojavu stečajeva. Za pedesetogodišnje delovanje u ekonomsko-političkom okruženju bilo je normalno ne snositi posledice lošeg poslovanja.

Osamdesete godine prošlog veka donose neke nove ideje i stavove kako bi privredni subjekti trebalo da sami snose posledice za svoje uspehe i neuspehe. Napomenućemo kako su mnogi skloni da svoje uspehe pripisuju isključivo sebi i svojim vrhunskim sposobnostima, ali kad je reč o poslovnim poteškoćama, onda su one rezultat nekih drugih spoljnih i unutrašnjih faktora koji remete njihov rad i umanjuju rezultate rada.

Nakon raspada SFRJ postojala je potreba o novim zakonima koji su regulisali sve oblasti privrednog života zemlje, uključujući i stečaj. Republika Srbija je 2004. godine donela Zakon o stečajnom postupku. Sa novim poretkom postajala je potreba i za novim zakonima uopšte, te se iz tih potreba iznedrio Zakon o stečaju koji je stupio na snagu 2009. godine, sa novelama iz 2014, 2017. i 2018. godine.⁵

Period tranzicije i novi poredak u Srbiji naterao je zakonodavca da gradi nov stečajni zakon po ugledu na stare ugledne i razvijene stečajne zakone kakvi su nemački i američki stečajni zakoni. Stečajni zakon Srbije nastao je kao mešavina dva modela, američkog i nemačkog stečajnog zakona. Za donošenje ovog zakona bilo je neophodno veliko iskustvo, mudro preuzeti neke delove zakona iz zemalja koje imaju dužu tradiciju kad su pitanju stečajni postupci.

Implementacija jednog kompleksnog zakona kao što je stečajni zakon iz zemlje koja ima dugogodišnje iskustvo u ovoj oblasti ne ide tako glatko, što nas upućuje na činjenicu da je trebalo pronaći neki srednji put i prilagoditi ga našoj kulturi, našem mentalitetu, stepenu razvijenosti, kao i našoj procesnoj legislativi i praksi. Sve navedeno zapravo nas navodi na ideju da je bolje pribeći nekim jednostavnijim rešenjima koja će funkcionisati, nego pribegavati nekim zakonskim rešenjima koja bi izazvala pravnu nesigurnost i usporila razvoj pravosudnog sistema zemlje kakva je naša.

Jedna od specifičnosti stečajnog postupka jeste da je jedini sudski postupak u kom učestvuju i vansudska tela kao što su stečajni upravnik, stečajna skupština i odbor poverilaca.

⁵ Dukić Mijatović M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 49

Stečajni postupak procesuiraju sud, koordinirano sa stečajnim upravnikom, a stranke postupka su predlagač, stečajni dužnik, stečajni poveriloci i stečajna masa, kao stranka sui generis, potom skupština i odbor poverilaca, koji imaju posebna procesna ovlašćenja i dužnosti.⁶

Stečajni postupak najbliži je parničnom postupku, te se i u stečajnom postupku primenjuju pravila parničnog postupka, ali sa posebnostima koje ga krasi, dok je primena Zakona o parničnom postupku supsidijarna. U ovom postupku bitan je interes i aktivno učešće poverilaca koji pokušavaju da namire svoja potraživanja, ali je uloga stečajnog upravnika i suda presudna u tom procesu.⁷

Stečajni postupak u našoj zemlji može se pokrenuti samo nad pravnim licima. S obzirom na dužinu trajanja pojedinih postupaka trebalo bi postupke ograničiti rokom od jedne do dve godine kako se ne bi vodili postupci i po nekoliko decenija, kao što je bilo slučajeva u našoj sudskoj praksi.

1.1.1. Pojam i definicija stečaja i stečajnog postupka

Za sva preduzeća i preduzetnike koristi se pojam pravno lice, ovo je posebno regulisana pravna forma koju uređuje Zakonu o privrednim društvima. Predmet ovog dela rada je stečaj pravnih lica sa posebnim osvrtom na pravne i ekonomske aspekte stečaja.

Sam pojam definišemo kao pravni institut koji predstavlja posledicu ekonomsko-finansijskog stanja odnosno insolventnosti privrednog društva. Reorganizacija podrazumeva nastavak poslovanja preduzeća, koji je u interesu i dužnika i poverilaca, prema utvrđenom stečajnom planu, odnosno planu reorganizacije. Cilj je kolektivno i ravnomerno namirenje poverilaca. U ovom slučaju namirenje se može realizovati na dva načina, prvo kroz reorganizaciju stečajnog dužnika ili drugi način bankrotstva (prodaja u celini ili delovima imovine stečajnog dužnika), s tim što bi se delovi imovine stečajnog dužnika predstavili kao zaokružene tehnološke ili radne celine i to, ukoliko se stečajni dužnik prodaje kao pravno lice.

Kada posmatramo stečaj sa različitih aspekata, uočavamo neraskidivu vezu između ekonomskih i pravnih aspekata. Sa ekonomskog stanovišta stečaj je stanje koje prouzrokuje nestanak subjekta iz privrednog života, u kome se nalazi dužnik koji nije sposoban da izvrši dospela plaćanja zbog insolventnosti i na drugoj strani, imamo poverioce koji žele da namire

⁶ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str. 6

⁷ Član 43. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

svoja potraživanja. U stečajnom postupku se unovčava dužnikova imovina i procentualno se namiruju poverioci. Bez obzira iz kog ugla posmatramo cilj stečaja je isti, a to je što pravednije namirenje poverilaca i realizacija njihovih imovinskih zahteva. Osim namirenja poverilaca cilj stečaja je i gašenje pravnog subjekta koji nije u mogućnosti da izvršava svoje obaveze.

Činjenica je da je prvi cilj primarniji i to ne može da zanemari drugi aspekt, jer održavanje u životu finansijski nesposobnog subjekta može biti pogubno za druga preduzeća. Mnoštvo ovakvih subjekata može da uništi i celokupnu privredu jedne zemlje.⁸

U tržišnoj privredi postoje određena pravila koja se moraju poštovati, u tržišnoj privredi važe zakoni ekonomije, odnosno primljena roba ili izvršene usluge moraju se platiti u ugovorenim rokovima, a privrednom subjektu koji je nesposoban za plaćanje preti bankrotstvo ili eventualno, mogućnost reorganizacije, ukoliko njegovi poverioci procene da je to celishodnije. U svakoj privredi od presudnog značaja je razdvajanje ekonomski uspešnih od neuspešnih, nesolventnih i kompanija u stečaju bez perspektive. S obzirom na to da su raspoloživi resursi koji se koriste u proizvodnji ograničeni, za neproduktivno uposlene resurse opravdano je naći produktivniju upotrebu.^{9,10}

Kada nastupe poteškoće u poslovanju, bitno je da se pokrene stečajni postupak kako bi se rešili nastali problemi koji vode ka prestanku poslovanja, a privredno društvo još ima određeni udeo na tržištu, ima klijente, poslovne partnere, tada se pokretanjem stečaja mnogo toga može spasiti. U našoj zemlji je slučaj drugačiji, država i dalje ima zaštitnički odnos prema dužnicima te oni nisu motivisani da se stečajem brane od izvršenja.

1.1.1.1. Definicija stečaja

Stečaj je posledica ekonomsko-finansijskog stanja insolventnosti privrednog subjekta. Stečaj je procedura nad insolventnim društvom gde se ravnomerno namiruju poverioci i materijalno finansijski položaj dužnika i poverioca.¹¹

Stečaj omogućava delimično namirenje potraživanja poverilaca, nudi poslednju šansu

⁸ Sladović, E., Stečajno pravo, Narodne novine, Zagreb 1925, str. 13–15

⁹ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.3–10

¹⁰ Na primer, u SAD, dužnici imaju interes da se uđu u stečaj na vreme, kako bi iskoristili šansu da preduzeće reorganizuju i zaštite imovinu preduzeća od poverilaca.

¹¹ Deželić, S., „Stečajno pravo na temelju novog stečajnog zakona za Kraljevinu Jugoslaviju od 22.11.1929. god.“, Naklada knjižare A. Čelap, Zagreb, 1930. god. str. 5–6

za revitalizaciju takvom privrednom subjektu putem reorganizacije i pruža ekonomsku zaštitu društvenih razmera, jer se iz privrednog života uklanja privredni subjekt kao insolventan. Reorganizacije je širok i funkcionalan pravni put koji vodi u sanaciju i svakako u ozdravljenje stečajnog dužnika. Njena korist je višestruka, jer se njenom realizacijom uklanja stečajni razlog, ali je i u interesu poverilaca, jer vodi uspešnijem namirenju njihovih potraživanja u većoj meri nego što bi to bilo bankrotstvom stečajnog dužnika. Najveću korist od reorganizacije imaju zaposleni kao i društvena zajednica u celini. Ovim institutom stečajnog prava čuva se pravni subjektivitet, a istovremeno tom pravnom subjektu obezbeđuje dalji nastavak sa svim poslovnim aktivnostima.¹²

Nelikvidnost je termin za preduzeća koja više ne mogu da ispunjavaju svoje finansijske obaveze prema zajmodavcima kako dospevaju dugovi. Nelikvidnost je termin za koji pojedinac ili kompanija više ne mogu ispunjavati svoje finansijske obaveze prema zajmodavcima kako dospevaju dugovi. Najčešća su dva oblika nelikvidnosti, prvi se odnosi na nelikvidnost novčanog toka, a drugi je nelikvidnost bilansa stanja. Nelikvidnost novčanog toka postoji kada postoje dovoljna sredstva da se plati dug, ali nema odgovarajućeg modela plaćanja, drugi oblik je nelikvidnost bilansa; ovaj oblik postoji kad kompanija nema dovoljno imovine da plati dugove.

Zapravo, cilj je zaštititi poverioca od dužnika koji je zapao u teškoće i koji nije sposoban da izmiri svoje obaveze prema poveriocima.

Stečajnim zakonom jasno su precizirane pretpostavke, i to kako materijalnopravne tako i formalno pravne, nužne za pokretanje, a potom i otvaranje stečajnog postupka. Materijalnopravne pretpostavke za pokretanje i sprovođenje stečajnog postupka¹³ su: pripadnost zakonom određenoj kategoriji privrednih subjekata; trajnija nesposobnost za plaćanje (insolventnost) ili da se radi o drugim stečajnim razlozima predviđenim zakonom; postojanje prethodne saglasnosti nadležnog organa onda kada je to zakonom predviđeno.

Jedna od mnogobrojnih definicija je i „stečajni postupak je ekonomsko pravna norma koja dolazi kao posledica finansijskog propadanja pravnog subjekta. Finansijsko propadanje je uzrok stečaja, a razlozi koji do njega dovode su višestruki odnose se na loš menadžment, loš marketing, ekonomsku recesiju itd.“¹⁴

Zakon o stečaju definiše cilj stečaja, kao „najpovoljnije kolektivno namirenje stečajnih

¹² Spasić S., Sporna pravna pitanja i praktični problemi u postupku reorganizacije, Zbornik radova sa regionalne konferencije o stečaju, Godišnjak fakulteta pravnih nauka Banja Luka, 2008. godine. str. 135

¹³ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.4–7

¹⁴ Perić, M., Ekonomski aspekti korporativnih bankrotstava i stečajnih procesa, Visoka škola modernog biznisa Beograd, 2015, str. 19–32

poverilaca ostvarivanjem najveće moguće vrednosti stečajnog dužnika, odnosno njegove imovine¹⁵. Stečaj u stvari nudi poslednju šansu za revitalizaciju privrednom subjektu putem reorganizacije i pruža ekonomsku zaštitu društvenih razmera, posmatrano makroekonomski, jer se iz privrednog života uklanja privredni subjekt, koji nije u stanju da ispunjava svoje obaveze.¹⁶ Prema našem aktuelnom Zakonu o stečaju bankrotstvo je samo jedan od načina vođenja stečajnog postupka pored reorganizacije.¹⁷

Slika stečaja kroz istoriju nije nimalo lepa, stečaj se tumačio kao krah, propadanje, ljudi su gubili status, ugled, neretko nailazimo na podatke o samoubistvima zbog poslovnog kraha, međutim, danas se ova slika značajno promenila i na stečaj se više gleda kao na redovnu fazu razvojnog ciklusa preduzeća. Reorganizacija za dužnika znači privremenu zaštitu i oslobađanje od većine obaveza, što pruža novu šansu preduzeću. Kada odu u stečaj firme koje nisu takvih performansi, poverioci i sudovi mogu svojim odlukama u potpunosti blokirati njihovo poslovanje i onemogućiti ih da uspešno završe proces reorganizacije.¹⁸

1.1.2. Uzroci stečaja

Uzroci nepovoljnog finansijskog stanja pravnog subjekta mogu biti izuzetno kompleksni i uključivati veliki broj faktora koji mogu da doprinose nepovoljnoj situaciji do koje subjekt dolazi u svom poslovnom okruženju. Ovi uzroci mogu se svrstati u dve osnovne grupe, a to su: interni uzroci stečaja i eksterni uzroci stečaja.

Najveći broj stečajeva povezuje se sa neuspešnim menadžmentom dužnika. Uzroci su u zoni nadležnosti stečajnog dužnika procentualno oko 90% i dužnik je na njih mogao da utiče. Sa druge strane, imamo eksterne uzročnika i na njih stečajni dužnik nikako ne može da utiče.¹⁹

¹⁵ Član 2. Zakon o stečaju, ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011 - dr. zakon, 71/2012 - odluka US i 83/2014)

¹⁶ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.4

¹⁷ Perić M., Ekonomski aspekti korporativnih bankrotstava i stečajnih procesa, Visoka škola modernog biznisa Beograd, 2015, str.12

¹⁸ Stein S., Bankruptcy: A Feast for Lawyers, Knoxville: Beard Books, 1999, Stein, u knjizi detaljno opisuje proces reorganizacije sopstvene firme, kao i uticaj poverilaca i nadležnog suda koji su u sadejstvu onemogućili revitalizaciju preduzeća i na kraju je prisilili na likvidaciju.

¹⁹ Prema Altman, Edward; Hotchkiss, Edith: Corporate Financial Distress and Bankruptcy, Wiley Finance, 2006, str. 13

1.1.2.1. Eksterni uzroci stečaja

Identifikovanje uzroka nepovoljnog finansijskog stanja pravnog subjekta je kompleksno pitanje i uključuje veliki broj faktora koji dovode do takve situacije. Uzroci koji se nalaze u zoni nadležnosti stečajnog dužnika procentualno su izraženi oko 90% tj. dužnik je na njih mogao da utiče, i na drugoj strani, imamo eksterne uzročnike koji su van domašaja dužnika. Dakle, kad je reč o eksternim uzrocima, oni se nalaze u užem i širem okruženju. U ovom slučaju manevar dužnika je vrlo ograničen i jedino što može da uradi da sebi pomogne jeste da se u manjoj ili većoj meri prilagodi. Šire okruženje privrednog društva čine ekonomski, tehnološki, politički, socijalni, prirodni, inostrani i drugi faktori koji na direktan ili indirektan način mogu odvesti do stečaja. Poslovna kreativnost, inovativnost i vizija menadžmenta može da uspostavi poslovno efikasne odnose sa okruženjem.

Da bi se podigla konkurentnost, neophodno je poboljšanje opštih faktora konkurentnosti.²⁰

Konkurentnost privrede se postiže tehnološkim i organizacionim prilagođavanjima privrednih subjekata i poboljšavanjem njihovih poslovnih, tehnoloških i drugih sposobnosti da izmene postojeću sektorsku i tržišnu strukturu i da se prilagode takvim promenama.²¹

Prema Porteru osnovno za konkurentnost je postizanje manjih troškova proizvodnje i niže cene gotovih proizvoda za kupce, niži troškovi u proizvodnji stavljaju te ispred konkurencije, a suština jeste ići ispred konkurencije u svim segmentima poslovanja.

Preduzeća u svom okruženju imaju subjekte koji su povezani raznim interesima, počevši od kupaca ili klijenata, dobavljača, konkurencije i sl. Konkurentska prednost u osnovi nastaje iz poboljšanja, inovacija i promena. Privredna društva stiču prednost u odnosu na međunarodne konkurente tako što uviđaju nove osnove za razvijanje konkurentske prednosti ili nalaze nova i bolja sredstva za njeno postizanje na stari način. Inovacije koje omogućavaju postizanje konkurentske prednosti često su zasnovane na novim metodama ili tehnologijama koje postojeća sredstva i pogone čine zastarelim, a konkurenti ne uspevaju da odgovore usled straha od ubrzanog zastarevanja njihovih ranijih ulaganja.²²

Poslovno nebo Srbije je specifično, kompleksno, prilično zahtevno i traži dodatne napore kako bi privredno društvo bilo uspešno i solventno. Nova tranziciona uloga preduzeća zahtevala je reorganizaciju, da ista redefinišu proizvodne programe, da zatvore neke od svojih

²⁰ Bošnjak M., Konkurentnost i razvoj kao poluge evropske perspektive Srbije, Ekonomski anali, br.166, Ekonomski fakultet u Beogradu, str. 131–132

²¹ Nešić S., Konkurentnost privrede Srbije, radni dokument, Srpski ekonomski forum, Beograd, 2008, str. 2–3

²² Porter M. E., Konkurentska prednost, Asee, Novi Sad, 1985, str. 111

pogona i da otvaraju druge, sa tim da otpuste i viškove radnika kao i rukovodioce koji nisu sposobni da vode poslove u novim okvirima, jer je stabilno poslovno okruženje bitan faktor za uspešno poslovanje privrednog društva.

1.1.2.2. Interni uzroci stečaja

Kao najčešći interni uzroci stečaja navode se: motivacija, izostanak kreativnog i operativnog planiranja, kvaliteti, veštine, kompetentnost, lične karakteristike, strategija, investiranje, marketing, prodaja, operativno poslovanje, administracija, finansije, kadrovska politika itd.

Cenovna nekonkurentnost je samo jedna od slabosti u poslovanju, a na nju se nadovezuje niska eksploatacija kapaciteta, nedostatak obrtnog kapitala, nedostatak pravih tržišnih informacija, izostanak izvoznih certifikata, haccp i drugih standarda, nedostatak interne ekonomije, slaba promocija proizvoda, nedostatak znanja, inovacija, kreativnosti i veština u proizvodnji, preradi i izvozu proizvoda i usluga.

1.1.3. Cilj stečaja i stečajnog postupka

Kao po nekom nepisanom pravilu prilikom ostvarivanja svog cilja poverioci ne vode računa o interesima drugih poverilaca. Činjenica je da svi poverioci teže ka istom cilju – što potpunijem namirenju potraživanja.²³

Stečaj se ne može svesti samo na mehanizam što povoljnijeg namirenja poverilaca, cilj stečaja se mora sagledati u jednom znatno širem kontekstu.²⁴ Privredno društvo sa pravnoekonomskim poteškoćama u poslovanju ne mora da se posmatra samo kao neuspeh ili gubitak, gašenje proizvodnje i povećanje nezaposlenosti nego i kao mogućnost da se oslobođen kapital i obučena radna snaga upotrebi na kvalitetniji način. Stečajni proces nudi veliki potencijal za ostvarenje profita onima koji umeju da prepoznaju mogućnosti i šanse u takvim okolnostima.²⁵

Neophodno je da se obezbedi pravni okvir i da svi učesnici imaju pravo da se izjasne, da se njihov stav čuje i da imaju podjednako važnu ulogu u donošenju odluka.

²³ Richard V. Butler, Scott M. Gilpatric, „A Re-examination of the Purposes and Goals of Bankruptcy“, American Bankruptcy Institute Law Review, бр. 2/1994, стр. 270–271

²⁴ Elizabeth Warren, „Bankruptcy Policymaking in an Imperfect World“, Michigan Law Review, бр. 92/1993, стр. 354–356.

²⁵ Elizabeth Warren, „Bankruptcy Policy“, The University of Chicago Law Review, бр. 54 (3)/1987, стр. 777

Primer 1: Lice A je vlasnik parcele na kojoj se nalazi zasad šume i ovo lice ima mogućnost da poseče šumu bez ikakvog ograničenja, lice A donosi odluku o tome da li će i koliko stabala poseći.

Lice A ima dve mogućnosti, prva je da sva stabla poseče i od tih stabala zaradi 50 miliona dinara i da narednih godina ne može da računa na zaradu sa te parcele ili će selektivno da krči šumu, da na mesto oborenog stabla zasadi novu biljku i u ovom slučaju zarada je u toj godini znatno manja, ali će zato i sledeće godine moći da očekuje nove prihode sa iste parcele.

Dakle, vlasnik parcele ima mogućnost da sam, bez ikakvih ograničenja, donosi odluke o tome da li će i koliko stabala oboriti u tekućoj godini.

U ovom slučaju lice samo donosi odluku da li želi da zaradi milion dinara ili pedeset miliona dinara. Ako se odluči da selektivno seče šumu, zaradiće manje, ali će prihode moći da očekuje i mnogo godina posle, a ako u isto vreme na mesto posečene biljke zasadi novu biljku koja će vremenom da izraste i donese novu zaradu, u tom slučaju, vlasnik parcele uvećava svoje prihoda sa iste parcele.

Ovde je reč o racionalnom odlučivanju, ako se lice A opredeli za drugu varijantu, jer mu ona omogućava da maksimizira profit.

U prenesenom značenju, sekači šume su poverioci koji seku šumu planski koliko im je u toj godini dozvoljeno. Šuma je vlasništvo dužnika koji ima finansijske probleme i na ovoj parceli se može sprovesti izvršenje.

Na ovom i sličnim primerima možemo da vidimo u čemu se sastoje osnove izvršenja. Ovo je primer koji pokazuje u čemu se sastoji funkcija stečaja, čiji je cilj uvećanje imovine stečajnog dužnika i koordinacija brojnih i različitih zahteva poverilaca.

U stečajnom postupku potrebno je da privredno društvo ima dovoljno imovine kojom može namiriti svoje poverioce, kao i sam trošak vođenja postupaka. Ukupna imovina stečajnog dužnika ulazi u stečajnu masu. Osim veličine imovine stečajnog dužnika od značaja je i veličina stečajnih poverilaca kao i implementacija pravnoekonomskih aspekata u praksi. Loše vođenje stečajnog postupka, pogrešni ljudi zaduženi za sprovođenje stečajnog postupka, kao i loše tumačenje i primena Zakona o stečaju u praksi sasvim sigurno dovodi do toga da poverioci ostanu bez svojih prava i da ne budu namireni.²⁶

Stečaj se često tumači kao nova šansa za nastavak delatnosti stečajnom dužniku putem unapred pripremljenog plana reorganizacije ili reorganizacije u osnovnom obliku, što je drugi

²⁶ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.4

cilj stečajnog postupka i pruža ekonomsku zaštitu društvenih razmera, što je treći cilj stečajnog postupka, jer se brisanjem stečajnog dužnika iz APR-a, deluje preventivno i onemogućava poslovni promet privrednog subjekta sa poslovnim teškoćama sa vitalnim privrednim subjektima.

Stranke koje se pojavljuju su: stečajni upravnik, a u toku stečajnog postupka odlučuje se o njegovim pravima i obavezama, i kupac koji pokreće athezioni postupak za naknadu štete u stečajnom postupku pošto je stečajni sud poništio prodaju dužnika kao pravnog lica, s tim što se kao drugi učesnici u stečajnom postupku pojavljuju svedoci, veštaci i procenitelji kao lica koja nemaju svojstvo stranke u postupku.²⁷

Stečajni dužnik je stranka u stečajnom postupku i može biti samo pravno lice, u skladu sa Zakonom o stečaju.²⁸ Od otvaranja stečajnog postupka do njegovog okončanja, stečajni dužnik zadržava svoj pravni subjektivitet i zastupa ga stečajni upravnik. Pored stečajnog dužnika u stečajnom postupku se pojavljuju i stečajni poverioci koji imaju neobezbeđeno potraživanje prema stečajnom dužniku. U stečajnom postupku pojavljuju se stečajni poverioci, različni poverioci, izlučni poverioci, založni poverioci i poverioci stečajne mase, svrstani u isplatne redove. Najpre se namiruju poverioci višeg isplatnog reda, a potom poverioci nižeg isplatnog reda.²⁹

Stečajna regulativa je danas postala značajan regulator privrednih kretanja time što nameće odgovorno ponašanje privrednih subjekata prema svojim obavezama (dugovima), uspostavlja sigurnost i izjednačava uslove poslovanja, ali istovremeno, pruža šansu za oporavak.

Zakonske posledice koje se javljaju otvaranjem stečajnog postupka treba da budu dovoljan podstrek da se on izbegne ili unese u proces reorganizacije sa svim aspektima i mogućnostima koje ona nudi. Stečajni postupak se može pokrenuti samo kada su ispunjeni uslovi propisani zakonom, materijalno-pravni i formalno-pravni.³⁰

Stečajnim zakonom jasno su precizirane pretpostavke, i to kako materijalno-pravne tako i formalno-pravne, nužne za pokretanje, a potom i sprovođenje stečajnog postupka.

Pored formalno-pravnih pretpostavki za pokretanje stečajnog postupka, neophodne su i materijalno-pravne pretpostavke kako bi nadležni sud doneo odluku o pokretanju stečajnog

²⁷ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.6

²⁸ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.7

²⁹ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.7

³⁰ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, 2011, str. 57–68

postupka nad prezaduženim insolventnim subjektima poslovnog prava. Prvi i najvažniji formalno-pravni preduslov u skladu sa zakonom, spada tzv. formalno-pravni predlog za otvaranje stečaja. Predlog za pokretanje stečajnog postupka mogu učiniti: poverioci, sam dužnik, organi prinudnog poravnjanja i stečajni sud. Svaki predlagač je dužan da učini verovatnim postojanje zakonskog osnova za otvaranje stečajnog postupka.³¹ Posebno, ako predlog pokreće poverilac, dužan je da podnese i dokaze za postojanje njegovog potraživanja i dokaze da potraživanje nije mogao ni prinudnim izvršenjem da naplati od dužnika.³²

Po ispunjenju formalnopravnih pretpostavki za pokretanje stečaja, stečajni sudija donosi odluku kojom se pokreće postupak za utvrđivanje uslova za otvaranje stečaja, tj. za utvrđivanje postojanja materijalno-pravnih pretpostavki za otvaranje stečaja i to je tzv. prethodni postupak. U cilju razumevanja stečajnog postupka nužno je i precizno definisati pojmove bankrotstva i reorganizacije.

Reorganizacija stečajnog dužnika je veoma značajan institut stečajnog prava. Ona je znatno širok i funkcionalan pravni put u sanaciju i ozdravljenje stečajnog dužnika. Pre svega korisna je za stečajnog dužnika, jer se njenom realizacijom uklanja stečajni razlog, ali je i u interesu poverilaca, jer vodi uspešnijem namirenju njihovih potraživanja u većoj meri nego što bi to bilo bankrotstvom stečajnog dužnika. Nesumljivu korist reorganizacije imaju radnici poslovnog subjekta, kao i društvena zajednica u celini. Reorganizacijom se čuva pravni subjektivitet i obezbeđuje da isti nastavi sa svojim privrednim aktivnostima u poslovnom svetu jedne zemlje.³³

Viđenje stečaja zavisi od ugla iz kojeg se on posmatra, odnosno od aspekata koji se uzimaju u obzir prilikom posmatranja, a najvažniji aspekti koji se uzimaju u obzir prilikom vođenja stečajnog postupka su ekonomski i pravni aspekti.

1.1.4. Vrste stečaja

U literaturi nailazimo na sledeće vrste stečaja: stečaj u materijalnom i formalnom smislu, stečaj fizičkih i pravnih lica, nacionalni stečaj i stečaj sa elementima inostranosti, opšti i posebni stečajni postupci. Osnovna razlika između ove dve vrste stečaja je u tome što za pravna lica stečaj predstavlja način prestanka pravnog subjektiviteta, dok po prirodi stvari

³¹ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, 2011, str. 57–68

³² Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, 2011, str. 57–68

³³ Rajčević, M., Opcije stečajnog plana, Zbornik radova sa regionalne konferencije o stečaju, Banja Luka, 2008, str. 135

to ne važi za fizička lica.³⁴ Stečajni postupak koji se otvara nad dužnikom koji ima sedište, celokupnu imovinu i poverioce u Republici Srbiji nazivamo nacionalnim stečajem ili stečajem bez elemenata inostranosti. Svi stečajni postupci u zavisnosti od stepena univerzalnosti primene njihovih pravila dele se na opšte i posebne stečajne postupke. Opšti stečajni postupak uređen je Zakonom o stečaju, univerzalnog je karaktera, jer obuhvata pravila koja se primenjuju na sve subjekte u pravu nad kojima se može voditi stečajni postupak, ako posebnim propisima nisu predviđena drugačija pravila za neku kategoriju stečajnih dužnika. Posebni stečajni postupci predstavljaju skup izuzetaka od opšteg stečajnog postupka. Nastali su kao posledica praktične neophodnosti da se u određenim slučajevima odstupi od nekih rešenja Zakona o stečaju.³⁵

1.1.5. Stečajna načela

Načelo zaštite stečajnih poverilaca - Pokretanjem stečaja omogućava se kolektivno namirenje stečajnih poverilaca, u saglasnosti sa zakonom.³⁶ Kompatibilno je sa načelom autonomije poverilaca, poverioci imaju pravo da podnose inicijalni akt, pokreću stečajni postupak s ciljem da namire svoja potraživanja.

Načelo jednakog tretmana i ravnopravnosti - Načelo jednakosti obezbeđuje svim poveriocima jednak tretman prilikom pokretanja stečajnog postupka i ravnopravan položaj među poveriocima istog isplatnog reda u postupku reorganizacije.³⁷ Ovo znači da poverioci u materijalno pravnom smislu svoje prijavljeno potraživanje mogu da namiruju u okviru svog isplatnog reda. Jedini izuzetak su razlučni poverioci koji imaju pravo prioritnog potraživanja, pravo odvojenog namirenja.

U procesnom pravnom smislu, ovo načelo uočljivo je već kod objavljivanja oglasa o otvaranju stečajnog postupka, kojim se svi zainteresovani poverioci pozivaju da prijave svoja potraživanja, a potom i u obavezi stečajnog upravnika da se izjasni o svakom potraživanju pojedinačno, te u obavezi održavanja kako prvog poverilačkog ročišta tako i ispitnog ročišta.

Stečajni postupak treba da se vodi tako da omogući postizanje najbolje moguće cene za stečajnu imovinu dužnika, a samim tim i efikasno i ekonomično namirenje poverilaca.³⁸

³⁴ Radović, V., Individualni stečaj, Dosije, Beograd, 2006, str. 17–19

³⁵ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 19

³⁶ Član 3. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³⁷ Član 4. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³⁸ Član 5. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012,

Načelo ekonomičnosti - Stečajni postupak se sprovodi tako da uspešno i potpuno ostvari interesi učesnika u postupku, da se postupak vodi bez odugovlačenja i uz što manje troškova po stranku i drugog učesnika u postupku, ali tako da se izvedu svi dokazi potrebni za pravilno i potpuno utvrđivanje činjeničnog stanja.

Načelo sprovođenja sudskog postupka - Sud će odlučivati o stvarima pred sobom nepristrasno, na osnovu činjenica i u skladu sa zakonom. Sud je nadležan za sva pitanja sudske prirode i odlučuje u okviru svoje nadležnosti kako je definisano zakonom. Stečajni postupak sprovodi nadležni sud po službenoj dužnosti i to po odredbama Zakona o stečaju.³⁹

Načelo imperativnosti i prekluzivnosti - Stečajni postupak uređen je Zakonom o stečaju na imperativan način. Pitanja koja nisu uređena Zakonom o stečaju primeniće se odredbe zakona kojim se uređuje parnični postupak.

Propisani rokovi su prekluzivni, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.⁴⁰

Načelo hitnosti - Načelo koncentracije koordinira sve procesne radnje. Suprotno je načelu oficijelnosti, koje se manifestuje isključivo kod vođenja stečajnog procesa. Stečajni postupak je hitan, rokovi za sve procesne radnje su kratki i prekluzivni; ovo je postupak u kom nema mesta predlogu povraćaja u pređašnje stanje, ni ponavljanju postupka, kao ni reviziji.⁴¹ Ovo načelo dopunjuje se sa načelom ekonomičnosti postupka.

Načelo dvostepenosti - Ovim načelom omogućen je veći stepen pravne sigurnosti. U slučaju upućivanja stranaka na parnicu, u parničnom postupku ne važi restriktivni sistem pravnih lekova iz stečajnog postupka.⁴²

Načelo javnosti i informisanosti - Ustavno rešenje Republike Srbije kojim se reguliše pravo na obaveštavanje propisuje da „svako ima pravo da istinito, potpuno i blagovremeno bude obavešten o pitanjima od javnog značaja, sredstva javnog obaveštavanja su dužna da to pravo poštuju“. U stavu drugom člana 51. Ustava RS precizirano je da „svako ima pravo na pristup podacima koji su u posedu državnih organa i organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja, u skladu sa zakonom“. Pomenuti zakoni kao i drugi pozitivni propisi, oslanjaju se na ovu ustavnu normu kada regulišu pravo javnog obaveštavanja i transparentnost postupka

83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³⁹ Član 6. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁴⁰ Član 7. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁴¹ Član 8. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁴² Član 9. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

koji uređuju.⁴³

Načelom javnosti i informisanosti u članu 10. Zakona o stečaju primenjuje se od 23.01.2010. godine, kroz izričitu zakonsku normu kojom je propisano da je „stečajni postupak javan i da svi učesnici u stečajnom postupku imaju pravo na blagovremeni uvid u podatke vezane za sprovođenje postupka, osim podataka koji predstavljaju poslovnu ili službenu tajnu“, a o čemu zaključkom odlučuje stečajni sudija na predlog stečajnog upravnika.⁴⁴

1.1.6. Etape u razvoju stečajnog postupka – hronološki aspekt

Danas se pojam stečaja vezuje za modernu svetsku ekonomiju, međutim, koreni stečaja datiraju još iz daleke prošlosti. Grčki gradovi i takozvane trgovačke zajednice suočavale su se sa problemom neplaćanja duga poveriocima.⁴⁵ Ideja o najefikasnijim modelima zaštite poverilaca je veoma duga i doseže u najstarije civilizacije. Tragovi se mogu naći u starim zakonicima i sačuvanim dokumentima u kojima se može uočiti težak položaj dužnika. Razvojni put stečajnog zakonodavstva u današnjem smislu, započeo je u 16. veku u tada razvijenijim trgovačkim oblastima Evrope. Prva pravila u formi Zakona o stečaju donela je gradska vlast Antverpena, u Holandiji, 1515. godine, Antverpen je tada bio centar svetske trgovine.⁴⁶

To je period kada se dug smatrao deliktom, a sve to je za sobom vuklo i neodgovarajuće ponašanje poverilaca. Do nastanka prvih tragova stečaja prethodila je dugogodišnja praksa izvršenja na ličnosti dužnika tj. egzekucija.⁴⁷ Hamurabijev zakonik u članu 117. izričito govori o ustaljenoj praksi nasilnog naplaćivanja duga od dužnika. Član 117. Kaže: „Onaj ko se zaduži, biće obavezan da služi kući poverioca tri godine, da bi u četvrtoj godini postao slobodan.“⁴⁸

Ovakav odnos prema dužniku nanosi se šteta i jednoj i drugoj strani. U ovom slučaju, cilj se sastojao isključivo u odmazdi, dok cilj stečajnog postupka podrazumeva, pre svega, namirenje potraživanja poverilaca. Suštinski, bankrotstvo (likvidacija stečajnog dužnika)

⁴³ <http://alsu.gov.rs/nadzor/postupak-strucnog-nadzora/> / Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, dostupno 8.02.2021.

⁴⁴ <http://alsu.gov.rs/nadzor/postupak-strucnog-nadzora/> / Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, dostupno 8.02.2021.

⁴⁵ Čolović, V., Milijević, N., Stečajni postupak teoretska razmatranja, zakonski propisi, sudska praksa i obrasci za praktičnu primjenu, Banja Luka, 2004, str. 25–27

⁴⁶ Čolović, V., Stečajni postupak teoretska razmatranja, zakonski propisi, sudska praksa i obrasci za praktičnu primjenu, Banja Luka, 2004, str. 25-27

⁴⁷ Stanojević, O., Rimsko pravo, Službeni list SCG, Beograd, 2004, str. 271–272

⁴⁸ Stanojević, O., Rimsko pravo, Službeni list SCG, Beograd, 2004, str. 271–272

predstavlja alternativu pogubljenju dužnika, dok se reorganizacija javlja kao alternativa dužničkom ropstvu.⁴⁹

Personalna egzekucija je prvenstveno iz razloga celishodnosti ukinuta i zamenjena realnom egzekucijom, venditio bonarom, ediktom pretora Rutilusa Rufusa 118. godine pre naše ere, tako da je izvršenje sprovedeno na celoj dužnikovoj imovini, koju je mogao da kupi jedan kupac, bonorum emptor, nakon čega je podmirivao potraživanja poverilaca u utvrđenom iznosu.⁵⁰

U rimskom pravu dolazi do napuštanja personalnog izvršenja i menja ga realno izvršenje gde se objekat izvršenja menja sa dužnikove ličnosti na imovinu dužnika. „Ovaj prelazak istovremeno predstavlja začetak instituta stečaja.“⁵¹

Grčko pravo imalo je razvijene oblike obezbeđenja, tako da je ovo bilo jedno od retkih područja prava u kojima su Grci nadmašivali Rimljane. Ako dužnik ne vrati dug, odnosno ne izvrši svoju obavezu vraćanja duga poverilac je najpre samo držao založenu stvar, a onda može da vrši pritisak na dužnika da vrati dug.⁵² Kasnije je dobio pravo da proda i da se iz cene od prodane stvari naplati dug, a ako postoji višak vrati vlasniku.⁵³

Čuvenim Drakonovim zakonikom uređeno je da stečaj predstavlja krivični prestup za koji se obično određivala smrtna kazna kao kaznena mera, dok se sva imovina dužnika srazmerno delila poveriocima. Kasnije je uvedena alternativna kazna u vidu izgnanstva dužnika iz države, a ponekad bi dužnik pao u ropstvo i imao obavezu služenja poveriocima do namirenja dugova. Izmenama navedenog zakona 594. godine pre nove ere, uvedeno je da dužnik i njegovi potomci gube grčko državljanstvo.⁵⁴

Srednji vek nije doneo neke spektakularne promene kad je u pitanju dužničko poverilački odnos nego je došlo da zastoja u razvoju pravne misli. Zastoj je trajao sve do XIII i XIV v. U ovom periodu dolazi do razvoja trgovačkog prava, što je za posledicu imalo i razvoj stečaja u okviru toga.

Mnogi teoretičari tvrde da je nastao po ugledu na stečajni zakon Engleske. Ovaj zakon bio je na snazi četiri decenije. Godine 1841. donet je novi savezni stečajni zakon SAD-a. Ovim zakonom dužnik je mogao da pokrene stečajni postupak. Nakon četvrt veka donet je

⁴⁹ Stanojević, O., Rimsko pravo, Službeni list SCG, Beograd, 2004, str. 271–272

⁵⁰ Dukić Mijatović, M., Kozar V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 44

⁵¹ Stanojević, O., Rimsko pravo, Službeni list SCG, Beograd, 2004, str. 279

⁵² Vasiljević, M., Poslovno pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2004, str. 42–53

⁵³ Stanojević, O., Rimsko pravo, Službeni list SCG, Beograd, 2004, str. 281

⁵⁴ Čolović, V., Milijević N., Stečajni postupak teoretska razmatranja, zakonski propisi, sudska praksa i obrasci za praktičnu primjenu, Banja Luka, 2004, str. 25–27

treći stečajni zakon koji je predviđao da dužnik i poverioci mogu da sačine poravnanje.⁵⁵

Danas u svetu prisutna su tri modela stečajnog prava po ugledu na romanski model, germanski i anglosaksonski model.⁵⁶

U romanskom sistemu je centralna uloga poverilaca. U romanskom sistemu je moguć samo trgovački stečaj, dok germanski sistem omogućava stečaj i nad pravnim i fizičkim licima, mada stečaj nad fizičkim licima ima teorijski značaj, jer izostaje njegova praktična primena. Germanski sistem centralnu ulogu daje sudu, a ne poveriocima, čime se naglašava njegova javno pravna koncepcija. Pored ova dva stečajna sistema postoji i anglosaksonski sistem, zasnovan na precedentnom pravu.⁵⁷

Velik doprinos institucionalizaciji instrumenta stečajne politike dao je Bankruptcy Reform Act donet 1978. godine u Sjedinjenim Američkim državama. Ovaj akt je vremenom pretrpeo značajne izmene, ali sa njim počinje moderna era stečajnog prava SAD-a.⁵⁸ U poglavlju broj 11 ovog akta regulisan je postupak reorganizacije kao ravnopravan postupak bankrotstva koji je regulisan u poglavlju broj 7. Ovaj akt je poslužio kao osnova pravnom regulisanju reorganizacije u pravnim sistemima mnogih zemalja.⁵⁹

1.1.6.1. Etape u razvoju stečaja od početka dvadesetog veka do danas

U administrativnom upravljanju državni organi imaju odlučujuću ulogu u privrednom procesu zemlje. Što je dovelo do promena u privrednom sistemu socijalističkih zemalja. Reforme su sprovedene u više navrata.

Prva reforma sprovedena je odmah posle Drugog svetskog rata, tačnije u periodu od 1956. do 1958, druga reforma u periodu od 1965. do 1968. i treća reforma desila se u drugoj polovini sedamdesetih godina prošlog veka.

Sve reforme nastale su iz razloga da omoguće veću samostalnost privrednim subjektima, s ciljem da se poveća materijalna sigurnost i zainteresovanost za ukupne rezultate poslovanja.

⁵⁵ Tabb J. Charles, Brubaker, Ralph, Bankruptcy Law, Principles, Policies and Practice, 2nd ed., Matthew Bender & Company, USA, New York 2006, s. 60-62.

⁵⁶ Sajter, D., Ekonomski aspekti stečaja i restrukturiranje u stečaju, doktorska disertacija, Univerzitet u Osijeku, Osijek. 2008, Mizdraković, V. Komparativna analiza ekonomskih aspekata stečaja, doktorska disertacija, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2012

⁵⁷ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 46

⁵⁸ Tabb J. Charles, Brubaker, Ralph, Bankruptcy Law, Principles, Policies and Practice, 2nd ed., Matthew Bender & Company, USA, New York 2006, s. 60-62.

⁵⁹ Malbašić, Reorganizacija kao mera za sprečavanje stečaja-radni materijal, Srpski ekonomski forum, Beograd, 2005, str.51

U periodu od 1980. godine na snazi je Zakon o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada koji je bio na snazi do 1986.⁶⁰ Navedeni zakon zamenjen je novim Zakonom o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada.⁶¹ Navedeni zakoni doneti su odmah nakon donošenja Ustava iz 1974. godine i Zakona o udruženom radu iz 1976. godine. Godine 1989. donet je Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji. Poslednji kao novinu na ove prostore uvodi mogućnost prodaje dužnika kao pravnog lica, ukoliko je to u interesu poverilaca.⁶²

1.1.6.2. Stečajno iskustvo na tlu bivše Jugoslavije

Prvi oblik stečaja na ovim prostorima zabeležen je još u srednjem veku, kada se na ličnost dužnika sprovodilo izvršenje zbog neplaćenog duga. Prva faza stečajnog prava trajala je do 1918. godine, od 1918. godine do 1945. godine je zlatno doba stečajnog prava Srbije. U ovom periodu donet je Stečajni zakon 1929. godine, kojim je uvedena terminologija koja se i danas koristi. Nakon ove faze imamo još dve faze, od 1945. do 1990. godine i od 1990. godine do danas. Od početka doneto je deset zakona posvećenih stečajnom pravu.⁶³

Nakon Zakona o sudskom postupku u parnicama građanskim za knjaževstvo Srbije 1853. godine i njegovog šturog uređenja stečajnog prava, došlo je do potrebe za detaljnijim regulisanje stečajnog postupka usled dinamičnog razvoja privrede i trgovine u poslednjim decenijama ovog i prošlog veka.⁶⁴

Zakon o stecišnom postupku donet je 17.3.1861. godine, donet pod uticajem privremene Stečajne uredbe u Ugarskoj iz 1853. godine, a koji u suštini predstavlja prerađenu austrijsku Uredbu o stečaju iz 1781. godine.⁶⁵

Zakonik koji je potpisao knez Mihajlo „po milosti Božijoj i volji narodnoj“,

⁶⁰ Zakon o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada ("Sl. list SFRJ", br. 41/80, 25/81, 60/81, 9/86 i 43/86)

⁶¹ Zakon o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada ("Službeni list SFRJ", br. 72/86, 42/87).

⁶² Jovanović Zattila, M., Poverioci u stečaju, Doktorska disertacija, Pravni fakultet Beograd, 2003. godine, str. 12

⁶³ Glintić, M., Zakonik o stečajnom postupku – prava sveobuhvatna kodifikacija stečajnog prava u Srbiji, Vek i po regulisanja stečaja u Srbiji, Institut za uporedno pravo Beograd u saradnji sa Pravnim fakultetom Univerziteta „Union“ Beograd, 2019, str. 23–24

⁶⁴ Milisavljević, A., Imovinsko-pravne posledice pokretanja stečajnog postupka u domaćem i uporednom pravu, Novi Sad, doktorska disertacija odbranjena na Fakultetu za evropske pravno-političke studije, Univerziteta Educons, str. 28

⁶⁵ Radović, V., Stečajno pravo, Knjiga prva, Beograd, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Centar za izdavaštvo i informisanje, 2017, Beograd, str. 92–93

predstavljao je prvu zasebnu kodifikaciju stečajnog prava u Srbiji.⁶⁶ Ovaj Zakonik je ostao na snazi tokom sedamdeset godina, tokom kojih je pretrpeo izvesne izmene: 1864, 1876, 1900, 1902. godine, dok 1929. godine nije ustupio mesto Stečajnom zakonu Kraljevine Jugoslavije.⁶⁷ Veoma važan datum za jugoslovensko stečajno pravo je 22.11.1929. godine kada je donet Stečajni zakon Kraljevine Jugoslavije. Ovaj zakon je stupio na snagu 1.5.1930. godine.⁶⁸ Zakon reguliše i prinudno poravnanje u stečaju, jer svojim odredbama predviđa, da dok traje stečajni postupak, a pre glavne deobe, stečajni dužnik može predložiti da se zaključi prinudno poravnanje. Do donošenja Stečajnog zakona 1929. godine, materija stečaja u Kraljevini SHS bila je regulisana različitim aktima.

Stečajni zakon Kraljevine Jugoslavije je izvršio unifikaciju stečajnog prava u čitavoj državi.⁶⁹ Stečajni zakon Kraljevine Jugoslavije kao i Zakon o prinudnom poravnanju van stečaja su izrađeni po ugledu na austrijski Stečajni zakon iz 1914. godine, uz izvesne korekcije koje su bile rezultat savremenih stremljenja nauke i prakse.⁷⁰ Oba ova zakona važila su do Drugog svetskog rata, odnosno do nestanka Kraljevine Jugoslavije kao države.

Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji donet je 1989, a primenjivan je do 2004. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji u sebi nije sadržao institut reorganizacije, ali je davao mogućnost privrednim subjektima da reprogramiraju dugove kroz institute prinudnog poravnanja i preuzimanja duga. Prinudno poravnanje se sprovodilo zaključivanjem sporazuma između dužnika i poverilaca pred stečajnim većem.⁷¹

Osnovni nedostaci prinudnog poravnanja bili su nefleksibilnost i činjenica da se poravnanjem nije vršila sanacija poslovanja dužnika nego samo redefinisane dužničko-poverilačkih odnosa. Pored navedenog, ovaj institut nije uključivao obavezu procene da li je ekonomsko-finansijsko zdravlje stečajnog dužnika održivo. Poravnanje je uvedeno kao obaveza kojoj se moralo pristupiti pre donošenja odluke o otpočinjanju bankrotstva.⁷²

⁶⁶ Radović, V., Stečajno pravo, Knjiga prva, Beograd, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Centar za izdavaštvo i informisanje, 2017, Beograd, str. 92–93

⁶⁷ Glintić, M., Zakonik o stečajnom postupku – prava sveobuhvatna kodifikacija stečajnog prava u Srbiji, Vek i po regulisanja stečaja u Srbiji, Institut za uporedno pravo Beograd u saradnji sa Pravnim fakultetom Univerziteta „Union“ Beograd 2019, str. 23

⁶⁸ Politeo, I., Tumač stečajnog zakona o prinudnom poravnanju van stečaja, Zagreb, 1930, str. 135

⁶⁹ Mitrović, V., Stečajno pravo sa naročitim osvrtom na srpsko zakonodavstvo, Državna štamparija Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Beograd, 1926, str. 12–14

⁷⁰ Jovanović, Zattila, M., Čovlović, V., Stečajno pravo, Niš, 2013, str. 30

⁷¹ Glintić, M., Zakonik o stecišnom postupku – prva sveobuhvatna kodifikacija stečajnog prava u Srbiji, Vek i po regulisanja stečaja u Srbiji, Institut za uporedno pravo Beograd, Pravni fakultet Union Beograd, 2019, str. 29

⁷² Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 49

1.1.6.3. Stečaj kao novi institut u srpskoj istoriji

Raniji stečajni pravni okviri dizajnirani su na principu da pomognu i obezbede najpovoljnije namirenje poverilaca, kao i na prikupljanju imovine dužnika, a ne i na zaštiti dužnika ili da mu oproste dugove tj. pruže novu šansu, nov početak. Naš Zakon o stečajnom postupku uređen je na principu najpovoljnijeg namirenja poverilaca. U navedenom zakonu izdvajaju se dva moguća pravca⁷³, prvi jeste reorganizacija koja znači namirenje poverilaca na način i pod uslovima određenim planom reorganizacije, te ekonomsko-finansijski oporavak⁷⁴ stečajnog dužnika i prestanak njegovog pravnog subjektiviteta, i drugi koji ide u pravcu bankrotstva gde je primarna svrha ovog pravca da zaštiti poverioce, a ne dužnika i zapravo je reč o rasprodaji imovine u svrhu namirenja svih poverilaca i bankrotstvo koje podrazumeva prodaju dužnika, odnosno imovine onda kada oporavak stečajnog dužnika nije moguć. Uočena je prednost novog zakona u odnosu na ranija zakonska rešenja i ona se ogledaju u sledećem: za razliku od ranijih zakonskih rešenja u ovom slučaju određeni su precizni kriterijumi za pokretanje postupka stečaja; definisana je osnovna uloga suda i sudija, utvrđeni su stroži kriterijumi za stečajne upravnike, odgovornost stečajnih upravnika podignuta je na znatno viši nivo, za većinska društvena i državna preduzeća ulogu stečajnog upravnika vrši Agencija za privatizaciju; obezbeđena je uloga poverioca u stečajnom postupku kao i njihova zaštita; precizno su određeni rokovi za postupanje svih učesnika u postupku; uveden je nov institut reorganizacije; status zaposlenih je značajno izmenjen tj. stečaj ne znači automatski prestanak radnog odnosa za zaposlene.⁷⁵

⁷³ Zakon o stečajnom postupku ("Sl. glasnik" br. 84/2004)

⁷⁴ Kozar, V., Stečaj privrednih društava, banaka i društava za osiguranja, Savremena praksa, Beograd, 2006, str. 5

⁷⁵ Kozar, V., Stečaj privrednih društava, banaka i društava za osiguranja, Savremena praksa, Beograd, 2006, str. 5

Glava druga

1.2. IZVORI STEČAJNOG PRAVA

Već neko vreme u međunarodnim okvirima i domaćem zakonodavstvu Republike Srbije, izmenjen je pristup problemu stečaja. Ekonomski uslovi poslovanja u svetu i Republici Srbiji znatno su izmenjeni finansijskim krizama, koje su uslovile potrebu za radikalnom reformom stečajne regulative.

Primena zastarele i nefleksibilne stečajne regulative samo je doprinosila produbljivanju krize. Iako je potreba za izmenom propisa o stečaju i njihovom prilagođavanju novim uslovima sagledana odavno, a uzroci koji su to zahtevali nisu došli naglo i neočekivano, ceo proces sa institucionalnog aspekta je tekao dosta sporo.⁷⁶

Ne postoji jedinstveni i opšte važeći stečajni zakon koji bi važio za sve države sveta, jer svaka zemlja donosi stečajni zakon prema okolnostima u kojima se u tom trenutku nalazi. Neki autori ističu da ne postoji ni jedan stečajni zakon koji je nedvosmisleno dobar za svakoga u društvu, ne postoje neutralni stečajni zakoni, ali su se afirmisali ekonomski efikasni sistemi koji doprinose ostvarenju osnovnih ciljeva stečaja. U većini slučajeva efikasnost stečajnog postupka zavisi od: raspoloživih zakonskih rešenja stečajnog postupka, tržišne razvijenosti, mikroekonomskih i makroekonomskih faktora, i ukupne imovine sa kojom privredni subjekt raspolaže.

Pravna nesigurnost u jednoj zemlji siguran je pokazatelj da će se preduzetništvo u toj zemlji teže razvijati od zemlje gde je pravna sigurnost zagarantovana. Pokazatelji efikasno okončanog stečajnog postupka su: dužinu trajanja i troškovi postupka, za koje su odgovorni mnogi faktori.

Efikasan stečaj utiče na smanjenja rizika pozajmljivanja, a cenu plaćaju dužnici što dovodi do sniženja kamatnih stopa na tržištu. Kod stečaja postoji prethodna i naknadna efikasnost. Da bi prethodni stečaj bio efikasan, zajmodavac sprovodi intenzivno posmatranje, izbor zajmoprimca radi plasmana u isplative investicije i plaćanje kamatne stope koja je primerena nivou rizika. Prethodna analiza je relevantna, a naknadna analiza je samo instrument za unapređenje prethodne analize ili kako do stečaja ne bi došlo. Stečajni režim potrebno je da bude i naknadno efikasan kako bi stečajni dužnik postigao najveću vrednost. Dužnik se može likvidirati, prodati ili reorganizovati i treba ostvariti najveću vrednost za

⁷⁶ Malbašić, V., Reorganizacija kao mera za sprečavanje stečaja-radni materijal, Srpski ekonomski forum, Beograd, jun 2005, str. 1

poverioce, dužnike, zaposlene, deoničare i druge interesente.⁷⁷

Danas stečaj nije tabu tema kao nekad. Ekonomski cilj stečaja je obezbediti maksimalna novčana sredstva koja će se podeliti među poveriocima i manji deo tih sredstava poslužiće za namirenje troškova koji su prouzrokovani stečajem. Ovo je slučaj kod kratkih i jeftinih stečajnih postupaka, ukoliko je stečaj skup i dug, isti izbegavaju i dužnici i poverioci.

1.2.1. Domaće stečajno zakonodavstvo

Nakon Drugog svetskog rata došlo je do nacionalizacije kao mere ekonomske politike, koja je uglavnom bila podstaknuta različitim motivima, među kojima su dominirali politički motivi. Tada su ograničeni veliki zemljišni posedi na propisan maksimum i to uz naknade, a viškovi su podeljeni seljacima bezemljašima i sitnozemljašima ili je pripojeno državnim zemljišnim posedima. Ovaj period obeležen je kao period u kom je stečaj bio u stagnaciji.⁷⁸

Bilo je pokušaja da se taj višedecenijski period stagnacije nadoknadi, ali pravu ekspanziju doživljava tek u ovom veku. Prva zakonska rešenja bila su loša u pravno-tehničkom smislu, što je omogućavalo da se zakon pogrešno ili dvosmisleno tumači od strane privrednih subjekata. Takvi loši zakoni nisu se primenjivali, a država je neretko preuzimala ulogu arbitra, koja je uticala ne sve privredne tokove u zemlji.

Poslednje decenije ovog veka obeležene su u znaku ubrzanog donošenja novih zakonskih rešenja koja su u većoj ili manjoj meri usklađena sa evropskim zakonodavstvom. Ovo je doprinelo da se unapredi pravni okvir u kojem posluju subjekti. Međutim, najjači podsticaj daljim reformama u našoj zemlji predstavlja proces učlanjenja naše zemlje u EU. U našoj zemlji su u toku pregovori o pristupanju EU i otvaranja poglavlja, Srbija je do kraja 2018. godine, od ukupno 36 poglavlja otvorila 16. Da bi jedna zemlja postala članica, ona mora pre svega da zadovolji „Kopenhaške i Madridske kriterijume“ što podrazumeva usklađivanje zakonodavstva i prakse zemlje kandidata s *acquis communautaireom*⁷⁹ sa Evropskom unijom (funkcionalna tržišna ekonomija, efikasna zaštita građanskih prava, vladavina prava, politička stabilnost).

⁷⁷ Vasiljević, M., Predgovor zakona o privrednim društvima, SGS, Beograd, 2007, str.19–36

⁷⁸ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.35

⁷⁹ P. Baucer, Eastward Enlargement – Benefits and Costs of EU Entry for the Transition Countries, Intereconomics, Hamburg, Germany, 1998

1.2.2. Razvoj stečajnog prava u Srbiji

Moderno stečajno zakonodavstvo u Republici Srbiji počinje 2004. godine donošenjem Zakona o stečajnom postupku. Ovim zakonom prvi put se uvodi reorganizacija kao mehanizam ravnopravan bankrotstvu. Motiv za donošenje novog zakona je unapređenje stečajnog pravnog okvira. Ubrzo postaje jasno da je neophodno da se donese nov zakon koji bi ispravio sve nedostatke prethodnog stečajnog Zakona.

Kod nas je reforma stečajnog zakonodavstva bila neophodna kao deo ukupnih privrednih reformi u procesu tranzicije. Primera radi, u zakonodavstvo Republike Srbije pojam reorganizacija se pominje u Zakonu o stečajnom postupku iz 2004. godine.

Danas najznačajniji važeći zakoni koji se neposredno tiču stečaja i stečajnog postupka su:

- Zakon o stečaju⁸⁰,
- Zakon o stečajnom postupku⁸¹,
- Zakon o javnim agencijama⁸²,
- Zakon o agenciji za licenciranje stečajnih upravnika.⁸³

U decembru 2009. godine stupio je na snagu Zakon o stečaju čijim usvajanjem su prestale da važe odredbe Zakona o stečajnom postupku. Istovremeno sa donošenjem ovog zakona pristupilo se donošenju podzakonskih akata čiji je cilj detaljnije uređenje stečajnog postupka. Najvažnija podzakonska akta kojima se reguliše oblast stečaja su:

- Pravilnik o programu i načinu polaganja stručnog ispita za obavljanje poslova stečajnog upravnika⁸⁴,
- Pravilnik o načinu izdavanja i obnavljanja licence za obavljanje poslova stečajnog upravnika⁸⁵,
- Pravilnik o uslovima i načinu izbora stečajnih upravnika metodom slučajnog izbora.⁸⁶

Zakon o stečaju iz 2009. godine je od donošenja do danas pretrpeo mnoge izmene i

⁸⁰ Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁸¹ Zakon o stečajnom postupku Republike Srbije, ("Sl. glasnik RS", br. 84/04, 85/05)

⁸² Zakon o javnim agencijama ("Sl. glasnik RS", br. 18/2005, 81/2005 – ispr. i 47/2018)

⁸³ Zakon o agenciji za licenciranje stečajnih upravnika ("Sl. glasnik RS", br. 84/2004, 104/2009 i 89/2015)

⁸⁴ Pravilnik o programu i načinu polaganja stručnog ispita za obavljanje poslova stečajnog upravnika "Sl. glasnik Republike Srbije", br. 47/2010

⁸⁵ Pravilnik o načinu izdavanja i obnavljanja licence za obavljanje poslova stečajnog upravnika "Sl. glasnik Republike Srbije", br. 22/2010

⁸⁶ Pravilnik o uslovima i načinu izbora stečajnih upravnika metodom slučajnog izbora "Sl. glasnik Republike Srbije", br. 3/2010

dopune i to u više navrata.⁸⁷ Prilikom primene Zakona o stečajnom postupku uočeni su mnogi nedostaci prilikom tumačenja određenih instituta koji nisu otklonjeni izmenama i dopunama pomenutog zakona. Ovaj zakon u toku svoje primene pretrpeo je izmene i dopune u tri navrata i to 2011, 2012, 2014, 2018, godine.⁸⁸

Nakon nekoliko godina primene, 2014. godine usvojene su izmene i dopune Zakona o stečaju kojima su uklonjeni uočeni nedostaci iz osnovnog zakonskog teksta. Novine iz 2014. godine, odnose se na obezbeđivanje dodatne transparentnosti u vođenju stečajnog postupka, uređenje položaja i aktivnu ulogu poverilaca u stečajnom postupku, uređenje statusa založnih poverilaca, smanjenje troškova pokretanja stečajnog postupka, kao i poboljšanje odredaba i sadržine plana reorganizacije, merama reorganizacije i glasanje o planu reorganizacije.⁸⁹

Deo koji se odnosi na zloupotrebe i korupcije, zadržan je. Negativna iskustva iz stečajnih postupaka u prethodnom periodu bila su podsticaj za jasno regulisanje ovog pitanja. U "Službenom glasniku RS", br. 95/2018 od 8. decembra 2018. godine objavljen je Zakon o stečaju, koji je stupio na snagu 9. decembra 2018. godine.⁹⁰

Procesna pravila u Zakonu o stečaju nisu uređena na sistematizovan način, u posebnoj glavi zakona, već su sadržina i definisana u celom zakonu sa pojašnjavanjem svakog pojedinačnog stečajnog instituta.

U "Službenom glasniku RS", objavljen je Zakona o stečaju, koji se primenjuje od 1. januara 2019. godine.⁹¹ U ovom izmenjenom izdanju, došlo je do izmena kod sledećih članova: čl. 62, 79, 82, 94, 96, 126, 157, 159b, dok kod osnovnog zakonskog teksta imamo tri nova člana: 14a, 50a, 206a.⁹²

Pored zakona, usvojeni su i pravilnici koji usmeravaju rad stečajnih sudija i stečajnih upravnika.

Najznačajnija dva pravilnika, usvojena od strane države su:

- Pravilnik o utvrđivanju nacionalnih standarda za upravljanje stečajnom masom⁹³;

⁸⁷ Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁸⁸ Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁸⁹ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 34

⁹⁰ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 34

⁹¹ U "Službenom glasniku RS", br. 44/2018 od 8. juna 2018. godine objavljen je Zakon o stečaju, koji se primenjuje od 1. januara 2019. godine.

⁹² Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 34–37

⁹³ Pravilnik o utvrđivanju nacionalnih standarda za upravljanje stečajnom masom ("Sl. glasnik" br. 13/2010 od 12. marta 2010. godine)

- Pravilnik o načinu sprovođenja reorganizacije unapred pripremljenim planom reorganizacije i sadržina tog plana⁹⁴;
- Uredba o sadržini, načinu upisa i vođenju registra stečajnih masa⁹⁵;
- Pravilnik o utvrđivanju nacionalnih standarda za upravljanje stečajnom masom, "Sl. glasnik RS", br. 13/2010;
- Pravilnik o načinu sprovođenja reorganizacije unapred pripremljenim planom reorganizacije i sadržini tog plana, "Sl. glasnik RS", br. 37/2010;
- Pravilnik o načinu obavljanja stručnog nadzora nad radom licenciranih stečajnih upravnika, "Sl. glasnik RS", br. 35/2010;
- Pravilnik o službenoj legitimaciji supervizora, "Sl. glasnik RS", br. 11/2010;
- Pravilnik o osnovama i merilima za određivanje nagrade troškova stečajnih upravnika, "Sl. glasnik RS", br. 1/2011 i 10/2012;
- Kodeks etike za stečajne upravnike, "Sl. glasnik RS", br. 11/2010.

Iako je oblast stečajnog prava jasno pravno regulisana, postoje potrebe da se sem zakonima, pravilima i propisima, ova oblast reguliše i zahtevima i principima ponašanja učesnika u postupku stečaja, a posebno stečajnog upravnika. U tom cilju je i donesen etički kodeks, koji sadrži pravila kojih se stečajni upravnik mora pridržavati u toku svog rada. Neke od osnovnih odredaba ovog kodeksa se tiču zaštite prava učesnika, posebno stečajnog dužnika, ali i poverilaca, zatim savesnosti i objektivnosti u radu, i dr. Najteža posledica za stečajnog upravnika, zbog nepridržavanja kodeksa u toku stečaja, može biti oduzimanje licence za rad.

1.2.2.1. Zakon o stečajnom postupku 2004

Zakonom o stečajnom postupku iz 2004. godine znatno je unapređena stečajna procedura u Republici Srbiji. Međutim, tokom petogodišnje primene ovog zakona, uočeni problemi, kako u tumačenje tako u dejstvu pojedinih normi, zahtevali su donošenje novog Zakona o stečaju kojim su otklonjeni nedostaci prethodnog zakona. U novonastalim uslovima na međunarodnoj ekonomskoj sceni, od velike je važnosti omogućiti privrednim subjektima efikasne pravne mehanizme za rešavanju nadolazećih problema u poslovanju.

⁹⁴ Pravilnik o načinu sprovođenja reorganizacije unapred pripremljenim planom reorganizacije i sadržina tog plana ("Sl. glasnik RS", br. 37 od 1. juna 2010. godine)

⁹⁵ Uredba o sadržini, načinu upisa i vođenju registra stečajnih masa ("Sl. glasnik RS", br. 37 od 1. juna 2010)

Ovaj zakon upravo nudi dodatne podsticaje privrednim subjektima koji imaju nerešive probleme, da pokrenu stečajni postupak u kom će redefinisati svoje odnose. Osnovni cilj je da redefinišu svoje odnose i kad je to moguće, da očuvaju poslovnu aktivnost. Novine Zakona o stečaju u odnosu na Zakona o stečajnom postupku iz 2004. godine mogu se podeliti na: otklanjanje problema uočenih u praksi; promene kojima se uvode dodatni podsticaji i mehanizmi za poverioce, a naročito dužnike da pokreću stečajne postupke u uslovima globalne krize; promene kojima se unapređuju postojeća rešenja u cilju povećanja efikasnosti stečaja i na pravno tehničku redakciju važećeg zakona.

Značajne novine Zakona o stečajnom postupku⁹⁶ su: uvođenje načela i cilja stečajnog postupka; preciziranje i uvođenju novih stečajnih razloga; ukidanje stečajnog veća; pojašnjenje odredbi o statusu i imenovanju stečajnog upravnika; preciziranje uloge Agencije za licenciranje stečajnih upravnika u vršenju nadzora nad radom stečajnog upravnika; uvođenje prekluzivnog roka za prijavu potraživanja; uvođenje mogućnosti prebijanja potraživanja; postojanje unapred pripremljenog plana reorganizacije; preciziranje pravnih posledica usvajanja plana reorganizacije; brisanje stečaja preduzetnika i stečaja male vrednosti.

Ovim zakonom pokušano je da se prevaziđu shvatanje stečaja kao kraja postojanja privrednog subjekta, kao i podsticaj privrednika da o stečaju razmišljaju kao o još jednoj mogućnosti da reše svoje finansijske probleme, a naročito ako počnu da ih rešavaju blagovremeno.

Činjenica da se stečajni postupak kod nas veoma kasno pokreće, i kad zaista bude otvoren, više nema zdravog poslovanja, ni imovina koju treba zaštititi, a sve to za posledicu ima nizak stepen namirenja poverilaca.

1.2.2.2. Zakon o stečaju 2009

Zakon o stečaju donet decembra 2009. godine⁹⁷, počeo je da se primenjuje od 2010. godine, a do izmena i dopuna je došlo već 2011, 2012, 2014. i 2018. godine. To jasno upućuje da se Zakon menjao svake godine kao i da je bilo dosta intervencija Ustavnog suda u odnosu na neustavnost određenih odredbi. Navedeno ukazuje da problem stečajnog zakonodavstva nije samo u rokovima, kako to neki pokušavaju da predstave, nego je problem što se naše društvo teško navikava da poslušemo u tržišnoj privredi i da pored javne i

⁹⁶ Zakon o stečajnom postupku Republike Srbije, ("Sl. glasnik RS", br. 84/04, 85/05)

⁹⁷ Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009)

društvene svojine, postoje i drugi oblici svojine koji treba da budu ravnopravni i da uživaju jednakopravnu zaštitu.

Zbog toga se pristupilo utvrđivanju manjkavosti stečajnog zakonodavstva i sistemski pristupilo promenama u stečajnom zakonodavstvu, a ne samo kako bi se izvršile promene kozmetičke prirode.

1.2.2.2.1. Izmene i dopune Zakona o stečaju 2014

U avgustu 2014. godine stupio je Zakon o stečaju koji je preuzeo rešenja iz Zakona o stečaju iz 2009. godine uz određene izmene i dopune čiji je cilj bio povećanje efikasnosti stečajnog postupka. Najvažnije izmene se odnose na sledeće:

- Uvedena je legitimacija za stečajne upravnike, proširen je krug lica koja ne mogu biti imenovana za stečajnog upravnika, onemogućen je direktan izbor stečajnog upravnika od strane sudije;

- Uvedena je obaveza objavljivanja tromesečnih izveštaja o toku stečajnog postupka na internet stranici Agencije za licenciranje stečajnih upravnika, i preciziran je rok u kome stečajni upravnik dostavlja ovaj izveštaj Agenciji za licenciranje stečajnih upravnika;

- Produžen je rok sa 30 na 60 dana od dana održavanja prvog poverilačkog ročišta za podnošenje predloga od strane odbora poverilaca za razrešenje stečajnog upravnika i predlaganje i imenovanje novog upravnika;

- Propisano je da povezana lica ne mogu biti članovi odbora poverilaca i uveden je i novi četvrti isplatni red u koji spadaju potraživanja lica povezanih sa stečajnim dužnikom;

- Uvedeno je posebno regulisanje položaja razlučnih i založnih poverilaca, i propisano je da založni poverioci nemaju pravo da biraju kao ni mogućnost da budu birani u skupštini i u odboru poverilaca;

- Bolje preciziranje dana početka primene plana reorganizacije, odnosno dan početka primene plana reorganizacije ne može biti pre dana pravnosnažnosti rešenja o potvrđivanju plana niti po isteku roka od 15 dana od dana pravnosnažnosti tog rešenja;

- Ukinuta je obaveza dobijanja saglasnosti/mišljenja Komisije za zaštitu konkurencije prilikom podnošenja plana reorganizacije, osim u slučaju srednjih i velikih pravnih lica;

- Detaljnije regulisanje stečaja sa elementima inostranosti.

Najznačajnije novine iz 2014. godine ogledale su se u obezbeđivanju dodatne transparentnosti u vođenju stečajnog postupka, uređenju položaja i aktivnijoj ulozi poverilaca u stečajnom postupku, uređenju statusa založnih poverilaca, smanjenju troškova pokretanja

stečajnog postupka, kao i poboljšanju odredaba o sadržini plana reorganizacije, merama reorganizacije i glasanju o planu reorganizacije.⁹⁸

Novelama iz 2014. godine izmenjen je stav 4. u članu 10. tako što je propisano da se opštenje u pisanom obliku obuhvata opštenje u papirnom obliku i elektronskim putem, pri čemu su u vezi sa elektronskim opštenjem predviđena određena pravila koja se odnose na sledeće: organ na svojoj veb-prezentaciji objavljuje obaveštenja o mogućnosti elektronskog opštenja između organa i stranke. Stranka elektronskim putem opšti sa organom ako se prethodno sa tim saglasi ili ako je to posebnim propisom određeno.⁹⁹

Obaveštavanje putem pošte vrši se običnom ili preporučenom poštom. Javno dostavljanje se vrši ako nijedan drugi način dostavljanja nije moguć, ako se dostavlja rešenje koje se tiče većeg broja lica, a dostavljanje na drugi način nije bilo moguće ili odgovarajuće, i u drugim slučajevima određenim zakonom. Ovaj vid dostavljanja sastoji se od objavljivanja pismena na veb-prezentaciji i oglasnoj tabli organa, ali to može biti i objavljivanje u službenom glasilu, dnevnim novinama ili na drugi pogodan način. Javno dostavljanje je izvršeno kada istekne 15 dana od kada je pismeno objavljeno na veb-prezentaciji i oglasnoj tabli organa, a organ može iz opravdanih razloga da produži ovaj rok. Ako se javno dostavlja rešenje, njegovo obrazloženje može da bude izostavljeno, pri čemu se uz rešenje daju obaveštenja o mestu, prostoriji i načinu uvida u obrazloženje.¹⁰⁰

Dodat je i stav 5. koji predviđa da se formalno obaveštavanje elektronskim putem odvija saglasno zakonu i obavezno uključuje potvrdu kojom se dokazuje prijem dokumenta. Opštenje se ostvaruje u pisanom obliku i mora se ostvarivati na brz i efikasan način, uz obezbeđenje pravne sigurnosti i ekonomičnosti postupka.

Ovim rešenjem obezbeđuje se veća transparentnost i omogućava se da poverioci i zainteresovana lica budu obavešteni o svim fazama stečaja određenog stečajnog dužnika, u skladu sa načelom javnosti i informisanosti.

Novelama iz 2014. godine ograničen je iznos do koga stečajni sudija može odrediti visinu predujma za mikro pravna lica, s obzirom na to da se u praksi pokazalo da je visina predujma za ova lica određivana u nerealno visokom iznosu.

⁹⁸ Dukić Mijatović, M., Kozar V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 47

⁹⁹ <https://www.bg.vi.sud.rs/dostupno> 14.02.2021.

¹⁰⁰ <https://www.bg.vi.sud.rs/dostupno> 14.02.2021.

1.2.2.2.2. Izmene i dopune Zakona o stečaju 2017

Novelama iz 2017. godine zadržane su odredbe koje su za cilj imale sprečavanje zloupotreba i korupcije, ali su dodatno unapređene propisivanjem novih pravila. Negativna iskustva iz stečajnih postupaka u prethodnom periodu bila su podsticaj za jasno regulisanje ovog pitanja. Transparentnost stečajnog postupka u potpunosti je zadržana kao jedno od vodećih načela, ali i unapređena novim pravilima, kojima se za učesnike u stečajnom postupku predviđa niz prava i obaveza, i dodatno uređuje procedura, posebno u postupku raspravljanja o planovima reorganizacije. Učešće ovlašćenih procenitelja, odnosno sudskih veštaka odgovarajuće struke, uvedeno je kao obaveza u cilju dokazivanja vrednosti imovine stečajnog dužnika, a posebno založene imovine i vrednosti založnog prava. Uvođenjem niza novih pravila obezbeđuje se efikasan i rasterećen postupak ostvarivanja prava poverilaca, uz zaštitu interesa i očuvanje položaja stečajnog dužnika, omogućavanjem reorganizacije radi ozdravljenja i ponovnog uvođenja u pravni promet, kao aktivnog privrednog društva.¹⁰¹

1.2.2.2.3. Izmene i dopune Zakona o stečaju 2018

Ovim izmenama unapređen je pravni okvir za zaštitu prava poverilaca, koji omogućava veću transparentnost podataka i razmena informacija između stečajnog upravnika i poverilaca.¹⁰² U postojećem zakonu nisu utvrđeni kriterijumi za određivanje visine predujma, što utiče na neodređenost troškova postupka stečaja i destimuliše poverioce na pokretanje stečajnog postupka. Navedene izmene i dopune u Zakonu o stečaju iz 2018. godine, omogućavaju poveriocima da koriste svoje pravo na informaciju koje se odnosi na stečajnog dužnika i njegovu imovinu. Poverioci se obraćaju zahtevom stečajnom upravniku koji ima obavezu da blagovremeno dostavi sve informacije vezano za dužnika, tok stečajnog postupka, status njegove imovine i način na koji se upravlja dužnikovom imovinom.

Novelom iz decembra 2018. ograničenje iznosa predujma troškova, koje je novelama iz 2014. godine uvedeno za mikro pravna lica, prošireno je i na sve ostale kategorije pravnih lica - malo, srednje ili veliko pravno lice, s tim što su propisani viši maksimalni iznosi, u zavisnosti od razvrstavanja pravnog lica. Propisivanjem iznosa do kojih se može odrediti visina predujma, stečajnim sudiji se daju smernice u okviru kojih može u svakom

¹⁰¹ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 52

¹⁰² Zakon o izmenama i dopunama Zakona o stečaju ("Sl. glasnik RS", br. 95/2018).

konkretnom slučaju, a u zavisnosti od imovine i veličine stečajnog dužnika, odrediti predujam.¹⁰³

Najznačajnija novina jeste vremenski ograničeno ukidanje moratorijuma na period od devet meseci počev od dana objavljivanja oglasa¹⁰⁴ o ukidanju mere obezbeđenja, odnosno zabrane izvršenja, nakon čega se mera zabrane izvršenja i namirenja u odnosu na tu imovinu ponovo uspostavlja, saglasno članu 93. koji uređuje posledice propuštanja unovčenja imovine u zakonom predviđenom roku, jer osnovni zakonski tekst nije propisivao vremensko ograničenje ukidanja moratorijuma. Period od devet meseci trebalo bi da ima značaj samo kod ukidanja zakonske zabrane izvršenja i namirenja nakon otvaranja stečajnog postupka, dok bi ovo vremensko ograničenje bilo bespredmetno ukoliko se ukida mera obezbeđenja kao i zabrana izvršenja i namirenja, određene u prethodnom stečajnom postupku, koji ne bi trebalo da traje duže od 30 dana od dana podnošenja predloga za pokretanje stečajnog postupka od strane ovlašćenog predlagača, saglasno pravilu o roku prethodnog stečajnog postupka iz člana 67, a posebno imajući u vidu i odredbu iz člana 68. stav 1. u kome je propisano da „ako je pokrenut prethodni stečajni postupak, stečajni sudija zakazuje ročište radi raspravljanja o postojanju stečajnog razloga za otvaranje stečajnog postupka najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema predloga za pokretanje stečajnog postupka“. Međutim, kako zakon ne propisuje automatski prestanak važenja mera obezbeđenja određenih rešenjem o pokretanju prethodnog stečajnog postupka, istekom roka prethodnog stečajnog postupka, a s obzirom da prethodni stečajni postupak, u praksi, često traje mnogo duže od 30 dana, sledi zaključak da vremensko ograničenje ukidanja moratorijuma na period od devet meseci iz člana 93a stav 2, računajući od dana objavljivanja oglasa, ima praktičnog značaja i kod ukidanja mere obezbeđenja zabrane ili privremenog odlaganja sprovođenja izvršenja iz člana 62. stav 2. tačka 4.

1.2.2.3. Značajnije odrednice Zakona o stečaju

Svakodnevno se dešavaju stečaji kako bi se iz ozbiljnog problema izvukli privredni subjekti koji se suočavaju sa stečajem. Stečaj je rezultat ozbiljnog poslovnog problema koji pogađa poverioce i dužnike. Stečaj nije samo okolnost koja se javlja bez razloga, stečaj je posledica okolnosti ili posledica radnji. Bez obzira na razlog, stečaj je rešenje za mnoge čija su finansijska stanja izmakla kontroli. Navedeni su različiti razlozi, ali mnogi dovode do istog

¹⁰³ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 47–82

¹⁰⁴ Član 93a stav 2 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

rešenja. Uobičajeni razlozi za stečaj su: loše finansijsko upravljanje za posledicu ima trajnu nesposobnost plaćanja, smanjen prihod ili znatno povećani rashodi koji prete da ugroze buduće plaćanje, prezaduženost iz bilo kog razloga i nepoštovanje usvojenog plana reorganizacije, a koji je kao takav izdejtstvovan na nezakonit način.

Zakon o stečaju prvi put jasno definiše cilj stečaja, strogu podelu nadležnosti svih organa stečajnog postupka, a posebno proširen delokrug poslova stečajnog upravnika, koji dobija status službenog lica u čijoj je ingerenciji, uz donošenje svih poslovnih odluka, ne samo očuvanje i zaštita stečajne mase stečajnog dužnika već posebno naglašena zaštita interesa poverilaca, te se zbog obezbeđivanja njihove efikasne zaštite, uvodi i obavezno osiguranje. Odredba člana 2. Zakona o stečaju omogućava kolektivno i srazmerno namirenje stečajnih poverilaca, u skladu sa ovim zakonom.¹⁰⁵

1.2.2.3.1. Efekti u praksi

Navedeni izmene i dopune upućuju nas na to da ipak tragamo za odgovorom na postavljeno pitanje koliko će sve navedene izmene i dopune uticati na glavne ciljeve izmene propisa, pre svih na vreme trajanja stečajnog postupka. Uvedena je prekluzivnost roka za podnošenje primedbi na plan reorganizacije, što znači da se planovi reorganizacije ne mogu menjati pre ročišta za glasanje. U prethodnom periodu upravo su izmene na planovima reorganizacije dodatno prolongirale rokove postupka.

Aktuelne izmene i dopune ne štite poverioce u potpunosti, a i pitanje je da li će se smanjiti troškovi stečajnih postupaka. Upućujemo i na način na koji se bira stečajni upravnik kao i na javnost podataka u stečaju.

I u prethodnom periodu su sve izmene i dopune imale za cilj što pravednije namirenje poverilaca, isti slučaj je i kod ovih, međutim, sve nas upućuje na to da troškovi postupka ipak neće biti manji te da će se u nekim fazama stečajnog postupka i povećavati.¹⁰⁶

Zamerke Svetske banke odnosile su se na nivo namirenja poverilaca u stečajnim postupcima, kao i na troškove postupka, prvenstveno na sudske takse i druge namete koji opterećuju postupak tokom trajanja.

Decenija koja je iza nas bila je vrlo dinamična u smislu razvoja pravnog okvira u vezi sa stečajem u Srbiji. Zakon o stečaju je, od usvajanja 2009. godine, pretrpeo nekoliko

¹⁰⁵ Član 2. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

¹⁰⁶ Angažovanje procenitelja i objave oglasa u visokotiražnim listovima na celoj teritoriji Srbije.

promena koje su usmerene na poboljšanje efikasnosti stečajnog postupka. Najzad, moglo bi se reći da nam je išlo prilično dobro u smislu donošenja novih propisa o stečaju, naročito ako imamo u vidu Doing Business listu Svetske banke na kojoj je pravni okvir Srbije u vezi sa stečajem rangiran bolje od pravnih okvira pojedinih zemalja Evrope u centralne Azije, uključujući i nekoliko OECD zemalja. Na Doing Business listi Svetske banke po lakoći poslovanja za 2019, Srbija je zauzela 48. poziciju među 190 zemalja što predstavlja pad od pet mesta u odnosu na prošlu godinu, saopšteno je na III godišnjoj konferenciji „Doing Business 2019 – Digitalna transformacija i jačanje konkurentnosti Srbije“.¹⁰⁷

Procenjuje se da se na sudske takse potroši čak 20% sredstava koja su na raspolaganju dok je u svetu trošak daleko manji. Dalje, stručnjaci upozoravaju da nije omogućeno da se stečajni upravnik bira od strane svih stečajnih poverilaca, procenjuje se da nije unapređeno izveštavanje od strane organa stečajnog postupka i stečajnog upravnika, što se takođe odnosi i na transparentnost podataka u stečaju.¹⁰⁸

Čest problem koji je nastajao u primeni Zakona o stečaju vezan je za položaj obezbeđenih poverilaca, a poboljšan je poslednjim izmenama zakona. Obezbeđeni poverioci ranije nisu imali značajniji uticaj na stečajni postupak, što je u praksi često dovodilo do odugovlačenja namirenja njihovih potraživanja.¹⁰⁹

1.2.2.4. Zakon o Agenciji za licenciranje stečajnih upravnika

Agencija ima svojstvo pravnog lica i obavlja sledeće poslove¹¹⁰: vrši stručni nadzor nad radom stečajnog upravnika, vodi imenik stečajnih upravnika, izdaje obavezujuća uputstva stečajnim upravicima, izdaje, obnavlja i oduzima licencu za obavljanje poslova stečajnog upravnika i izriče druge mere, priprema predlog nacionalnih standarda za upravljanje stečajnom masom i priprema predlog kodeksa etike stečajnih upravnika, prati primenu propisa kojima se uređuje stečaj, prikuplja i obrađuje podatke od značaja za sprovođenje stečajnog postupka, organizuje i sprovodi polaganje stručnog ispita za dobijanje licence za obavljanje poslova stečajnog upravnika, obavlja i druge poslove radi unapređenja profesije stečajnog upravnika.¹¹¹

Ovlašćenja i delokrug rada Agencije za licenciranje stečajnih upravnika sada su

¹⁰⁷ <https://naled.rs/vest-srbija-48-u-svetu-na-doing-business-listi-1601>, pristupila 7.05.2020.

¹⁰⁸ <https://www.marjanovic.law/sr/bankruptcy-in-the-spotlight/pristupila> 22.01.2020. 13:21pm

¹⁰⁹ <https://www.marjanovic.law/sr/bankruptcy-in-the-spotlight/pristupila> 22.01.2020. 13:21pm

¹¹⁰ Zakon o agenciji za licenciranje stečajnih upravnika ("Sl. glasnik RS", br. 84/2004, 104/2009 i 89/2015)

¹¹¹ Čl. 3. Zakono agenciji za licenciranje stečajnih upravnika ("Sl. glasnik RS", br. 84/2004, 104/2009 i 89/2015)

detaljnije regulisana i ista ima preciznije definisane formalno pravne mehanizme za vršenje nadzora nad radom stečajnih upravnika. Agencija može da izriče disciplinske mere stečajnim upravicima uključujući i oduzimanje licence za rad. Zakonom su detaljnije precizirani razlozi za pokretanje postupka stečaja nad nesolventnim privrednim društvom. Uvodi se „test novčanih tokova“ u smislu trajnije nesposobnosti dužnika da izvršava svoje novčane obaveze i „test bilansa stanja“ na bazi kog se definiše i prezaduženost stečajnog subjekta, odnosno analiza imovine stečajnog dužnika i njegovih obaveza i ako je ista nesrazmerna, očigledan je stečajni razlog.

1.2.2.5. Akta opšteg karaktera od značaja za stečajni postupak

Najvažnija akta opšteg karaktera od značaja za stečajni postupak su:

- Uredba o sadržini, načinu upisa i vođenja registra stečajnih masa¹¹² (uređuje se upis u evidenciju stečajnih masa);
- Pravilnik po kom se utvrđuju nacionalni standardi za upravljanje stečajnom masom¹¹³;
- detaljno se regulišu određene situacije nastale u toku stečajnog postupka;
- Način sprovođenja reorganizacije UPP reorganizacije i sadržina tog plana uređena je takođe pravilnikom koji je objavljen u Sl. glasniku Republike Srbije br. 37/2010¹¹⁴;
- Pravilnik za polaganje stručnog ispita za dobijanje licence za obavljanje poslova stečajnog upravnika¹¹⁵;
- Pravilnik za izdavanja i obnavljanja licence za obavljanje poslova stečajnog upravnika¹¹⁶;
- Protokoli za izbor stečajnog upravnika;
- *Pravilnik o nagradama za rad uključujući i naknade troškova stečajnih upravnika*¹¹⁷ bliže propisuje visinu i kriterijume po kojima su određene konačne nagrade

¹¹²Uredba o sadržini, načinu upisa i vođenju registra stečajnih masa (Sl. glasnik RS br. 4/2010)

¹¹³ Pravilnik po kom se utvrđuju nacionalni standardi za upravljanje stečajnom masom ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 13/2010) donet je 12.3.2010. god.

¹¹⁴ Način sprovođenja reorganizacije UPP reorganizacije ("Sl. glasnik Republike Srbije", br. 37/2010).

¹¹⁵ Polaganje stručnog ispita za dobijanje licence za obavljanje poslova stečajnog upravnika ("Sl. glasnik Republike Srbije", br. 47/2010).

¹¹⁶ Izdavanja i obnavljanja licence za obavljanje poslova stečajnog upravnika ("Sl. glasnik Republike Srbije", br. 22/2010)

¹¹⁷ Pravilnik o načinu obavljanja stručnog nadzora nad radom licenciranih stečajnih upravnika ("Sl. glasnik Republike Srbije", br. 1/2011 i 10/2012)

stečajnih upravnika za njihov rad.

Stručni nadzor licenciranih stečajnih upravnika uređen je Pravilnikom o načinu obavljanja stručnog nadzora stečajnih upravnika.¹¹⁸

Uz gore navedene pravilnike od velikog značaja je i Kodeks etike za stečajne upravnike. U Kodeksu su sadržana pravila ponašanja stečajnih upravnika, po kom su stečajni upravnici dužni da postupaju prilikom obavljanja funkcije stečajnog upravnika.

1.2.2.6. Kodeks za stečajne upravnike

Uz navedena podzakonska akta značajan je i Kodeks etike za stečajne upravnike. Odredbe Kodeksa usvojene su 5. marta 2010. godine. Uređena su pravila ponašanja stečajnih upravnika, stečajni upravnici su dužni da postupaju u saglasnosti sa pravilima ove uredbe.¹¹⁹

Novelama iz 2014. godine izvršena je izmena člana 26. koji uređuje stručni nadzor. U slučaju utvrđenih nepravilnosti u radu stečajnog upravnika, stečajnom upravniku za utvrđene povrede dužnosti izriče opomenu i javnu opomenu, novčanu kaznu i kao poslednja mera je oduzimanje licence.¹²⁰

Takođe, propisan je pravni osnov za donošenje podzakonskog akta kojim će se regulisati koje nepravilnosti u radu stečajnog upravnika predstavljaju lakše, a koje teže povrede dužnosti.¹²¹

Stečajni upravnik vrši neposredni nadzor nad poslovanjem stečajnog dužnika, ali je i rad stečajnog upravnika kontrolisan od strane organa stečajnog postupka, kao i specijalizovanih institucija.¹²²

1.2.3. Stečaj u međunarodnom zakonodavstvu

Stav je različit kad su u pitanju stečajevi u Evropskoj uniji. Na osnovu ovoga možemo da zaključimo da pravna regulativa Evropske unije nije standardizovana, jer među članicama

¹¹⁸ Pravilnik o načinu obavljanja stručnog nadzora licenciranih stečajnih upravnika, "Sl. glasnik Republike Srbije", br. 35/2010.

¹¹⁹ Uredba o sadržini, načinu upisa i vođenja registra stečajnih masa, "Sl. glasnik RS", br. 4/2010

¹²⁰ Đukić Mijatović, M. Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 93

¹²¹ Đukić Mijatović, M. Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 93

¹²² Pravilnik o načinu obavljanja stručnog nadzora licenciranih stečajnih upravnika ("Službeni glasnik RS", br. 35/2010).

postoje različiti stavovi.^{123, 124, 125}

Rimskim ugovorima 1957. godine, kao ključni rezultat Ugovora navodi se uspostavljanje zajedničkog tržišta kojim je položen temelj za uspostavljanje današnjeg unutrašnjeg tržišta Evropske unije. Nakon toga je 1959. godine sazvana konvencija na kojoj se raspravljalo o pitanjima priznavanja stranih sudskih odluka, tom prilikom, pokrenuto je i pitanje stečajeva.¹²⁶

Pregovaranje i izrada zajedničkog nacrtu stečajnog okvira trajalo je sve do 1982. godine.¹²⁷ Osnovna ideja bila je da se unificira stečajni zakon za sve zemlje članice, unificirani stečajni zakon doveo bi do toga da sve članice gube uticaj na vlastite stečajne propise. Ideja o jedinstvenom stečajnom pravnom okviru napuštena je 1985. godine.¹²⁸

Nakon više neuspelih pokušaja unificiranja stečajnog zakonodavstva 1995. godine, objavljen je ključni dokument za evropsko stečajno pravo: Evropska konvencija o stečajnom postupku. Ovom konvencijom povučena je ideja univerzalnosti tržišta i prepušteno je članicama da same uređuju stečajeve na svojoj teritoriji.

Središnji stečajni postupak vodi se u državi gde dužnik ima središte glavnih interesa, što znači da formalno sedište trgovačkog društva ne mora biti u državi gde to društvo obavlja primarni deo posla, tj. društvo se registruje u jednoj državi, a u drugoj ima „središte interesa“.¹²⁹

Generalni stav Konvencije upućuje ka prevenciji likvidacije i upotrebom reorganizatorskih rešenja.¹³⁰

¹²³ Jabez Henry, engleski pravnik, prvi je uočio konfliktne i zbunjujuće propise u vezi sa međunarodnim stečajevima u zapadnoj Evropi. Prvi je predložio međunarodnu stečajnu konvenciju u dokumentu nazvanom Nacrt plana međunarodnog stečajnog zakona za različite komercijalne države Evrope i ovaj dokument je objavljen oko 1826.

¹²⁴ Graham, David; Discovering Jabez Henry. Cross-border insolvency law in the 19th century, *International Insolvency Review*, Vol. 10 No. 2, 2001, str. 153–16

¹²⁵ Graham, David; Discovering Jabez Henry. Cross-border insolvency law in the 19th century, *International Insolvency Review*, Vol. 10 No. 2, 2001, str. 153–166

¹²⁶ Graham, David; Discovering Jabez Henry. Cross-border insolvency law in the 19th century, *International Insolvency Review*, Vol. 10 No. 2, 2001, str. 153–166

¹²⁷ Graham, David; Discovering Jabez Henry. Cross-border insolvency law in the 19th century, *International Insolvency Review*, Vol. 10 No. 2, 2001, str. 153–166

¹²⁸ Unt, Lore; International relations and international insolvency cooperation: Liberalism, institutionalism, and transnational legal dialogue, *Law and Policy in International Business*, Vol. 28, 1997

¹²⁹ Titia M.; The European Insolvency Regulation and the Harmonization of Private International Law in Europe, *Netherlands International Law Review*, Volume 50, Issue 01, 2003, str. 31–57

Virgos, Miguel; Garcimartin, Francisco; The European Insolvency Regulation: Law And Practice, *Kluwer Law International*, 2004. Pregled dostupan na Google books:

<http://books.google.com/books?id=9AeYZjvWcfwC&hl=hr> (Pristupljeno 17.12.2012) Kayser, Nicki; A study of the European convention on insolvency proceedings, *International Insolvency Review*, Vol. 7 No. 2, 1998, str. 95–140

¹³⁰ Kayser, Nicki; A study of the European convention on insolvency proceedings, *International Insolvency Review*, Vol. 7 No. 2, 1998, str. 112

Kada zemlje pristupaju Evropskoj uniji, s obzirom da se Konvencija temelji na čl. 220 Rimskog ugovora, a odredbe Rimskog ugovora moraju se ratifikuju jednoglasno, kada zemlja pristupi EU, Konvencija se primenjuje po automatizmu.

Ugovor iz Amsterdama potpisan je 2. oktobra 1997, a stupio je na snagu 1. maja 1999. Ugovorom iz Amsterdama izvršene su izmene i dopune odredbi Ugovora o Evropskoj uniji (1992/1993) i Ugovora o Evropskoj zajednici.¹³¹ Amsterdamski ugovor proširio je legislativna ovlašćenja tela Evropske unije transformišući područja pravosudne kooperacije među članicama iz tzv. „trećeg stuba“ u „prvi stub“ na kojima počiva EU. Iako Konvencija nije ratifikovana, ona je ugrađena i čini sadržaj Regulative Veća Evropske unije o stečajnim postupcima br. 1346/2000.¹³²

Regulativa ne slabi nego ojačava lokalne zakone, prepoznaje različitost koju treba vrednovati.¹³³ Regulativa se primenjuje u svim zemljama članicama osim u Danskoj zbog specifične pravne tekovine EU.¹³⁴

1.2.3.1. Izvori međunarodnog stečajnog prava

U cilju harmonizacije stečajnog prava i ostvarivanja saradnje oko objedinjavanja stečajnih postupaka protiv pravnih lica čije je poslovanje vezano za inostranstvo, članice Saveta Evrope usvojile su Evropsku konvenciju o određenim aspektima stečaja koja je prethodila detaljnijoj Uredbi Saveta Evropske unije o stečajnom postupku iz 2000. godine.¹³⁵

¹³¹ http://www.europacasino-es.com/sp/eurlex/en/about/pap/process_and_players3.html temeljnim stupovima EU i legislativnom procesu u Uniji: Key players in the EU legislative process, pristupila 3.09.2020. The ABC of Community Law, http://ec.europa.eu/publications/booklets/eu_documentation/02/txt_en.pdf (Pristupljeno 17.12.2012)

¹³² Council regulation (EC) No 1346/2000 of 29 May 2000 on insolvency proceedings, Official Journal L 160, 30/06/2000, str. 1–18 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000R1346:EN:HTML> (pristupila 03.09.2020) (nadalje: Regulativa) koju je Evropska unija prihvatila 2000. godine, a koja je stupila na snagu 10.11.2012. godine.

¹³³ O statusu Danske i nadležnosti Regulative kod Bos, Titia M.; The European Insolvency Regulation and the Harmonization of Private International Law in Europe, Netherlands International Law Review, Volume 50, Issue 01, 2003, str. 48–49

¹³⁴ O statusu Danske i nadležnosti Regulative kod Bos, Titia M.; The European Insolvency Regulation and the Harmonization of Private International Law in Europe, Netherlands International Law Review, Volume 50, Issue 01, 2003, str. 48–49

¹³⁵ Dimitrijević, D., Babić, B., „Uredba o stečajnom postupku (ES 1346/2000)“ u: Vodič kroz pravo Evropske unije, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Pravni fakultet, Službeni glasnik, Beograd, 2009, str. 155–163

1.2.3.1.1. Evropska konvencija o stečaju

Konvencija se primenjuje jedinstveno za sve vrste postupaka uređenih nacionalnim zakonodavstvima država članica, otvorenim zbog insolventnosti dužnika, a koji mogu dovesti do likvidacije njegove imovinske aktive. Posebno se uređuju uslovi otvaranja sporednog (sekundarnog) stečaja, ovlašćenja stečajnog upravnika van države članice u kojoj je pokrenut glavni stečajni postupak i prava poverilaca na obaveštavanje. Konvencija se ne primenjuje na kreditne i osiguravajuće ustanove.¹³⁶

Zakon o stečajnom postupku regulisao je da se stečajni postupak sa elementima inostranosti pokreće kad poverioci i druga zainteresovana lica iz strane države zahtevaju pokretanje stečajnog postupka u skladu sa ovim zakonom. Pokrenutim stečajnim postupkom obuhvatiće se ukupna imovina koja se nalazi na tlu Republike Srbije (glavni stečajni postupak). Ukoliko je sedište dužnika u inostranstvu, a sedište poslovnog delovanja u Republici Srbije, u ovom slučaju, mesno nadležan je stečajni sud na čijem području se nalazi poslovno delovanje stečajnog dužnika.¹³⁷

Nacionalno pravo država članica utvrđuje procesnopravne i materijalnopravne pretpostavke za otvaranje, sprovođenje i zaključenje stečajnih postupaka (lex fori). Reč je o terminu koji označava nadležnost propisa organa pred kojim se raspravlja o nekom pitanju Međunarodnog privatnog prava.¹³⁸

Prilikom potraživanja poverioci imaju isti tretman. Stečaj se sprovoditi u jednoj ili u više država članica istovremeno i obuhvata celokupnu imovinu stečajnog dužnika (jedinstveni stečaj).

Ako je prethodno otvoren glavni stečajni postupak u jednoj državi članici, postupak potom otvoren u drugoj državi predstavlja sporedni postupak (Secondary bankruptcy). Sekundarni stečajni postupak mogu pokrenuti i stečajni upravnik u glavnom stečajnom postupku, ali i drugo lice ili organ shodno pravu države članice gde se zahteva otvaranje sporednog stečaja. Odluka mora biti izvršna i ne sme protivrečiti javnom poretku države članice. Poravnanje u sekundarnom postupku stečaja (Composition), koje je predviđeno merodavnim pravom, ne može biti zaključeno bez prethodne saglasnosti stečajnog upravnika

¹³⁶ https://www.diplomacy.bg.ac.rs/pdf/E_Zakonodavstvo/29-30/29_09_Dimitrijevic.pdf, pristupila 3.09.2020. 10:10pm

¹³⁷ Član 11. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

¹³⁸ <http://www.prafak.ni.ac.rs/files/zbornik/sadržaj/zbornici/z59/03z59.pdf> pristupila 3.09.2020. 10:27 pm Prof. dr Milorad Ročkomanović, redovni profesor UDK: 341.9(497.11) Pravni fakultet Univerziteta u Nišu nadležnost lex fori u međunarodnom privatnom pravu Srbije de lege lata i de lege ferenda

glavnog stečajnog postupka. Saglasnost ne može biti uskraćena ako je dokazano da finansijski interesi poverilaca glavnog stečajnog postupka nisu oštećeni zaključenjem poravnanja. Postupci u sporednom stečaju ne mogu biti okončani pre davanja mišljenja stečajnog upravnika glavnog stečajnog postupka u razumnom roku.¹³⁹

1.2.3.1.2. Uredba o stečajnim postupcima (2000)

Kod članica Evropske unije u primeni je regulativa Evropske unije evidentirana brojem 1346 koja se odnosi na stečajne postupke. Doneta je 29.05.2000. godine, stupila je na snagu nešto kasnije tj. 31.05.2002. godine. Primena ove Regulative ograničena je samo na članice EU. Ova Uredba polazi od činjenice da zbog velikih razlika u materijalnom pravu nije moguće uvesti stečajni postupak s univerzalnim područjem primene u celoj Zajednici. Primena, bez izuzetaka, prava države u kojoj se pokreće takav postupak bi zbog toga često izazivala teškoće. Na primer, to važi za vrlo različite zakone o založnom pravu u Zajednici. Nadalje, prava prvenstva koja uživaju neki poverioci u stečajnom postupku su u nekim slučajevima potpuno različita. Ova Uredba bi to trebalo da uzme u obzir na dva različita načina. S jedne strane trebalo bi osigurati posebna pravila o merodavnom pravu u slučaju posebno značajnih prava i pravnih odnosa (npr. stvarnih prava i ugovora o radu).

Uredba omogućava da se glavni stečajni postupak pokrene u državi članici gde dužnik ima središte svojih glavnih interesa. Ti postupci su usmereni k tome da obuhvate svu dužnikovu imovinu. Zbog zaštite različitosti interesa, ova Uredba dopušta pokretanje sekundarnih postupaka koji se odvijaju uporedo s glavnim postupcima. Sekundarni postupci se mogu pokrenuti u državi članici gde dužnik ima poslovno sedište. U slučaju sekundarnog postupka ograničeni su na imovinu koja se nalazi u toj državi. Obavezna pravila o koordinaciji s glavnim postupkom zadovoljavaju potrebu za jedinstvenom primenom u Zajednici.¹⁴⁰

Pravila o nadležnosti iz ove Uredbe utvrđuju samo međunarodnu nadležnost, to jest, ona samo određuju državu članicu čiji sudovi mogu pokrenuti stečajni postupak. Mesna nadležnost unutar te države članice mora se utvrditi nacionalnim pravom dotične države članice.¹⁴¹

Pre pokretanja glavnog stečajnog postupka, pravo podnošenja zahteva za pokretanje

¹³⁹ Dimitrijević D., Evropsko zakonodavstvo, Izvorni naučni rad, DK:347.736 (4) Bibliid 1451-3188, 8 (2009) VIII, 6p. 29–30, str. 90

¹⁴⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/>, dostupno 6.10.2019. 10:25pm, Službeni list Evropske unije

¹⁴¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/>, dostupno 6.10.2019. 10:25pm, Službeni list Evropske unije

stečajnog postupka u državi članici gde dužnik ima poslovno sedište trebalo bi biti ograničeno na domaće poverioce sa sedištem u toj državi ili na slučajeve kada glavni stečajni postupak ne može biti pokrenut prema zakonu države članice gde dužnik ima središte svojih glavnih interesa. Razlog ovom ograničenju jest namera da se slučajevi u kojima se teritorijalni stečajni postupci zahtevaju pre glavnog stečajnog postupka ograniče samo na one neophodno potrebne. Ako su pokrenuti glavni stečajni postupci, teritorijalni postupci postaju sekundarni.

Glava treća

1.3. Uzajamni odnos stečaja i drugih modaliteta prestanaka privrednih subjekata

Postupak likvidacije pravnog subjekta se preduzima kad ne postoji uslov za njegovo uspešno poslovanje. Pokretanjem postupka likvidacije uz poslovno ime privrednog društva dodaje se odrednica „u likvidaciji“.¹⁴² Oglas o pokretanju likvidacije objavljuje se u trajanju od 90 dana na internet stanici Registra privrednih subjekata i sadrži naročito: 1) poziv poveriocima da prijave svoja potraživanja; 2) adresu sedišta društva, odnosno adresu za prijem pošte na koju poverioci dostavljaju prijave potraživanja; 3) upozorenje da će potraživanja poverilaca biti prekludirana ako ih poverioci ne prijave najkasnije u roku od 30 dana od dana isteka perioda trajanja oglasa.

Likvidacioni upravnik poznatim poveriocima šalje pisano obaveštenje o pokretanju likvidacije društva, u roku od 15 dana od dana početka likvidacije društva.¹⁴³ Procedura likvidacije se sprovodi u skladu sa Zakonom o privrednim društvima, u sledećim slučajevima¹⁴⁴: kada je izrečena mera zabrane vršenja delatnosti zbog neispunjavanja uslova za obavljanje delatnosti; ako je pravosnažnom odlukom suda utvrđena ništavost upisa u Registar privrednih subjekata; ako je istekao rok za koji je subjekat poslovnog prava osnovan ili ako je postignuta svrha rada za koje je i osnovan; ako subjekat poslovnog prava nije organizovan u skladu sa zakonom, i u drugim zakonom utvrđenim slučajevima.

U likvidaciji imovina dužnika se prodaje i unovčava ili pojedinačno ili kao *going concern* celina¹⁴⁵, ako firma još posluje prilikom otvaranja stečaja. U ovom slučaju kao ovlašćeni predlagači postupka likvidacije su: osnivač, vlasnik, dužnik, stečajni sud i nadležni državni organ.

Osnovna razlika između likvidacije i stečaja, iz koje se izvode sve druge specifičnosti sastoji se u tome što kod nje dolazi do namirenja svih poverilaca u potpunosti, jer je reč o

¹⁴² Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, ("Službeni glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019)

¹⁴³ Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

¹⁴⁴ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2011, str.57–68

¹⁴⁵ Going concern likvidacija implicira prodaju biznisa ili firme sa svom imovinom, ali bez obaveza. U likvidaciji, imovina se prodaje kupcu koji je stiče bez obaveza koje su na njoj postojale pre stečaja, bilo da je kupovina u delovima ili going concern. Kupac postaje vlasnik imovine ili firme i u toj ulozi donosi odluku o optimalnoj upotrebi imovine.

solventnom subjektu koji prestaje da postoji. Kod stečaja se u potpunosti namiruju samo određene kategorije poverilaca i to izlučni poverioci, poverioci stečajne mase čije je potraživanje nastalo nakon otvaranja stečaja i poverioci koji se namiruju prebijanjem potraživanja, dok se ostali poverioci, zbog kojih se stečaj i otvara, po pravilu ne namiruju u potpunosti. Stečaj se u stvari i sprovodi tek onda kada postoji visok stepen izvesnosti da ne mogu da se podmire sva potraživanja svih poverilaca u punom iznosu.

Ukoliko postoje uslovi za sprovođenje stečajnog postupka likvidacija se neće sprovođiti. Postupak likvidacije je u nadležnosti likvidacionog upravnika.¹⁴⁶ Nakon donošenja odluke o otvaranju postupka likvidacije i imenovanje organa likvidacionog postupka, likvidacioni upravnik objavljuje oglas o otvaranju postupka likvidacije.

Važeće stečajno zakonodavstvo, uključujući i Zakon o privrednim društvima¹⁴⁷, ne poznaje mogućnost sudskog sprovođenja likvidacionog postupka čime je suštinski ovaj postupak, sem u slučajevima likvidacije banaka i društava za osiguranje, izuzet iz nadležnosti suda.¹⁴⁸

APR će postupiti na sledeći način¹⁴⁹: nakon sprovedenog postupka likvidacije ili prinudne likvidacije, nakon zaključenja stečajnog postupka, usled odluke ili prestanka postojanja osnivača predstavništva/ogranka stranog privrednog društva, usled statusne promene koja za posledicu ima brisanje nekog od učesnika iz Registra. Ukoliko se privredno društvo briše nakon sprovedenog postupka likvidacije, stečaja ili statusne promene, ima obavezu podnošenja vanrednih finansijskih izveštaja Registru finansijskih izveštaja i boniteta. Obveznici dostavljanja vanrednih finansijskih izveštaja u slučaju brisanja su i ogranci stranog pravnog lica.

Odredbom člana 29. Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji propisano je da Agencija za privredne registre ne može izvršiti¹⁵⁰: brisanje privrednog subjekta iz propisanog registra, registrovati statusne promene i vršiti promene podataka koji se odnose na osnivača, odnosno člana, naziv, sedište, ulog i oblik organizovanja, prekid ili druge promene podataka u vezi sa obavljanjem delatnosti preduzetnika, u periodu od dobijanja obaveštenja Poreske uprave da će se kod privrednog subjekta vršiti poreska kontrola, uključujući i radnje Poreske policije u cilju otkrivanja poreskih krivičnih dela, do dobijanja obaveštenja da je poreska kontrola završena, odnosno okončane radnje Poreske policije. Isto važi i za period od dobijanja obaveštenja da je

¹⁴⁶ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, 2011, str. 57–68

¹⁴⁷ Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, ("Službeni glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019)

¹⁴⁸ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.10

¹⁴⁹ <https://www.apr.gov.rs/registri/privredna-drustva/> dostupno 19.01.2020. 8:50am

¹⁵⁰ <https://www.apr.gov.rs/registri/privredna-drustva/> dostupno 19.01.2020. 8:50am

privrednom subjektu, u skladu sa ovim zakonom, privremeno oduzet PIB, do dobijanja obaveštenja da je tom subjektu vraćen PIB.

U skladu sa odredbama Zakona o privrednim društvima koje se odnosi na prinudnu likvidaciju, a koje se u prethodnom period nisu primenjivale, Agencija za privredne registre od oktobra 2017. godine sprovodi postupak prinudne likvidacije nad privrednim društvom ukoliko su se stekli propisani uslovi.¹⁵¹ Prinudna likvidacija je osnov za prestanak privrednog društva i njegovo brisanje iz registra Agencije za privredne registre.

Zakon o privrednim društvima nabroja koji su razlozi za pokretanje postupka prinudne likvidacije¹⁵²: mera zabrane obavljanja delatnosti, odnosno oduzeta dozvola, licenca ili odobrenje za obavljanje određene delatnosti; ortačko društvo ostane sa jednim ortakom, odnosno komanditno društvo ostane bez komplementara ili bez komanditora, a društvu u roku od tri meseca ne pristupi nedostajući član ili u istom roku društvo ne promeni pravnu formu u pravnu formu čije uslove ispunjava u skladu sa ovim zakonom ili u istom roku ne otpočne likvidaciju; osnovni kapital društva smanji ispod minimalnog iznosa propisanog ovim zakonom, a društvo u roku od šest meseci ne poveća osnovni kapital najmanje do minimalnog iznosa propisanog ovim zakonom; društvo ne dostavi nadležnom registru godišnje finansijske izveštaje do kraja poslovne godine za prethodnu poslovnu godinu; društvo ostane bez zakonskog zastupnika; društvo u likvidaciji ostane bez likvidacionog upravnika; u drugim slučajevima predviđenim zakonom.

Ovo su samo neki slučajevi kad Agencije za privredne registre po službenoj dužnosti pokreće postupak prinudne likvidacije. Kad se steknu uslovi za prinudnu likvidaciju društvo prelazi u status „u prinudnoj likvidaciji“ i registrator istovremeno objavljuje oglas o prinudnoj likvidaciji na internet stranici Registra privrednih subjekata u neprekidnom trajanju od šest meseci.

Prilikom analize ovog pitanja treba imati u vidu da su trenutno u primeni kod nas selektivno Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji¹⁵³, Zakon o stečajnom postupku¹⁵⁴, te Zakon o stečaju i likvidaciji banaka i društava za osiguranje¹⁵⁵ i Zakon o

¹⁵¹ Član 546. i 547. Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, ("Službeni glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019)

¹⁵² Član 546. i 547. Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, ("Službeni glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019)

¹⁵³ Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

¹⁵⁴ Zakon o stečajnom postupku ("Službeni glasnik RS", br. 84/2004 i 85/2005)

¹⁵⁵ Zakon o stečaju i likvidaciji banaka i društava za osiguranje ("Sl. glasnik RS", br. 14/2015 i 44/2018 - dr. zakon)

regulisanju odnosa Republike Srbije i banaka u stečaju po osnovu preuzetih inostranih kredita, odnosno zajmova¹⁵⁶ i da se svaki od navedenih zakona primenjuje i dalje u pojedinačnim slučajevima, kao da je i njihov pristup regulativi sudske likvidacije drugačiji.¹⁵⁷

Aktuelni Zakon o stečaju, kao ni Zakon o stečajnom postupku ne poznaju procesno-pravni institut prinudnog poravnjanja, koji je supstituisan pravnim institutom reorganizacije dužnika, ni postupak sudske likvidacije.¹⁵⁸

1.3.1. Osvrt na institut likvidacije u odnosu na stečaj

Likvidacija privrednih organizacija je redovan način prestanka privredne organizacije kada više ne postoje uslovi za redovno uspešno poslovanje i dalju egzistenciju te privredne organizacije.

U likvidaciji, sva potraživanja poverilaca koja moraju biti podmirena u punom iznosu, za razliku od stečaja kod koga, pravno teoretski i praktično, deo potraživanja ne može da bude podmiren iz stečajne mase posle sprovedenog stečajnog postupka. Potraživanja poverilaca likvidacionog dužnika namiruju se u celosti, te je učešće poverilaca likvidacionog dužnika u postupku njihove likvidacije u smislu organizacije poverilačkih organa necelishodno.

Postupak likvidacije privrednog društva ne može se okončati reorganizacijom likvidacionog dužnika, jer se reorganizacijom može okončati otvoreni stečajni postupak, ali se iz neuspešne likvidacije može doći do stečaja.

Zakonodavac odredbama Zakona o stečaju, kao ni Zakona o stečajnom postupku nije regulisao prinudnu sudsku likvidaciju ističući da se likvidacija privrednih subjekata sprovodi prema kompanijskom zakonu i da se primenjuje na postupak likvidacije privrednih subjekata kao supsidijarni propis, ako Zakonom o privrednim društvima kojim je uređen pravni položaj privrednih subjekata nije drugačije propisano.¹⁵⁹

Pokretanje likvidacije ne sprečava određivanje i sprovođenje izvršenja protiv društva u likvidaciji niti vođenje drugih postupaka koji se vode protiv ili u korist društva u

¹⁵⁶ Zakon o regulisanju odnosa Republike Srbije i banaka u stečaju po osnovu preuzetih inostranih kredita, odnosno zajmova ("Službeni glasnik RS", br. 45/2005)

¹⁵⁷ Đukić Mijatović, M., Ostvarivanje regresa u slučaju stečaja osiguravajućih organizacija, Pravni život, br. 10/2004, Beograd, str. 1003–1011.

¹⁵⁸ Đukić Mijatović, M., U susret izmenama Zakona o stečajnom postupku Republike Srbije, Pravo – teorija i praksa, br. 1-2/2009, str. 73–84

¹⁵⁹ Vasiljević, M., Kompanijsko pravo, Pravni fakultet, Beograd, 2005, str. 123-138

likvidaciji.¹⁶⁰

Prema tome, podnošenje predloga za pokretanje stečajnog postupka protiv likvidacionog dužnika više nije ekskluzivno pravo likvidacionog upravnika kao u vreme važenja prethodnog Zakona o privrednim društvima. Postupak likvidacije nije smetnja za vođenje drugih postupaka - parničnog, izvršnog i stečajnog. Protiv likvidacionog dužnika može se podneti kondemnatorna tužba i predložiti izvršenje na osnovu izvršne ili verodostojne isprave, a zatim podneti predlog za pokretanje stečajnog postupka po opštim pravilima Zakona o stečaju.

1.3.1.1. Regulatorna likvidacije prema Zakonu o privrednim društvima

Likvidacija je jedan od načina za prestanak privrednog društva, kada ono gubi svoj pravni subjektivitet, a njegov ekonomski subjektivitet ostaje, po pravilu, potpuno očuvan. U procesnom pravnom smislu, likvidacijom se pokreće postupak u kojem se imovina privrednog društva evidentira i unovčava kako bi se isplatila sva njegova dugovanja. Posle sprovedenog postupka likvidacije društvo briše iz sudskog registra.

Likvidacija privrednog društva nastaje kad su nastupile okolnosti koje su propisane Zakonom, osnivačkim aktom ili drugim autonomnim aktom društva, ili čak bez postojanja bilo kog Zakonom ili autonomnim aktom propisanog osnova, odlukom ortaka, skupštine članova ili akcionara.

Otvaranjem postupka likvidacije cilj društva nije više obavljanje delatnosti radi sticanja dobiti, već likvidacija imovine društva, što znači okončanje poslovanja društva i regulisanje imovinskih odnosa sa drugim licima, i podela navedene imovine ovlašćenim licima.

Likvidacija solventnog privrednog društva sprovodi se od strane samih vlasnika društva akcionara, ortaka i sl. u slučaju postojanja određenih osnova, čak i bez postojanja bilo kojih propisanih materijalnih osnova. Ovakva likvidacija sprovodi se uz određenu nadzornu poziciju suda, koji kontroliše zakonitost postupka i posebno tretman poverilaca društva. Postupak likvidacije privrednog društva ne može se okončati reorganizacijom likvidacionog dužnika, jer se reorganizacijom može okončati samo otvoreni stečajni postupak.

Odredbama Zakona o stečaju nije uređen postupak likvidacije, iz čega proizlazi da se prestanak solventnog privrednog društva sprovodi po odredbama o likvidaciji privrednog

¹⁶⁰ Član 527. Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, ("Službeni glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019)

društva¹⁶¹, kao postupak dobrovoljne likvidacije ili kao postupak prinudne likvidacije. Likvidacija društva sprovodi se kada društvo ima dovoljno sredstava za namirenje svih svojih obaveza¹⁶², a u protivnom, postoji stečajni razlog - pokretanje postupka stečaja zbog prezaduženosti.¹⁶³

U Zakonu o privrednim društvima navodi se, ukoliko se utvrdi iz početnog likvidacionog bilansa i početnog likvidacionog izveštaja da imovina društva nije dovoljna za namirenje svih potraživanja usled prezaduženosti, likvidacioni upravnik je u obavezi da nadležnom sudu podnese predlog za pokretanje stečaja u roku od 15 dana od dana sastavljanja početnog likvidacionog bilansa, odnosno početnog likvidacionog izveštaja.¹⁶⁴

Pokretanje likvidacije ne sprečava sprovođenje izvršenja protiv društva u likvidaciji niti vođenje drugih postupaka koji se vode protiv ili u korist društva u likvidaciji.¹⁶⁵

Odredbe člana 527. stav 1. Zakona o privrednim društvima, u kome je propisano da pokretanje likvidacije ne sprečava određivanje i sprovođenje izvršenja protiv društva u likvidaciji niti vođenje drugih postupaka koji se vode protiv ili u korist društva u likvidaciji, što se odnosi i na parnični postupak.¹⁶⁶

1.3.2. Osvrt na institut restrukturiranja u odnosu na stečaj

Reorganizacija kao poslovna filozofija i tekovina je tranzicijskog doba, iz perioda kad se uvodi promena uređenja cele države. Reorganizacija nema dugu tradiciju, jer u prethodnom socijalističkom samoupravnom uređenju nije postojao u svojoj savremenoj formi.

Reorganizaciju doživljavamo kao sveobuhvatni proces revizije i sanacije poslovanja stečajnog dužnika, a rezultira opstankom privrednog subjekta u manje ili više izmenjenom obliku. Reč je o kompleksnom ekonomsko pravnom procesu, od momenta kad je doneta odluka o tome može li se uopšte sprovesti, do ponovnog osmišljavanja koncepta poslovanja

¹⁶¹ Član 524. do 548. Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, ("Službeni glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019)

¹⁶² Član 524. Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, ("Službeni glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019)

¹⁶³ Član 539. Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, ("Službeni glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019)

¹⁶⁴ Člana 593. stav 1. Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, ("Službeni glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019)

¹⁶⁵ Član 527. Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, ("Službeni glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019)

¹⁶⁶ Kozar, V., Komentar Zakona o parničnom postupku sa sudskom praksom i registrom pojmova, Poslovni biro d. o. o. , Beograd, 2011, str. 289 i 290.

koji bi omogućio da dužnik prevaziđe problem i postao uspešan.

Iz ekonomskog ugla gledano reorganizacija ima daleko efikasniji ishod od likvidacije u stečaju, jer u ovom slučaju privredni subjekt opstaje, nastavlja sa radom bez tereta insolventnosti, prezaduženosti, zadržavaju se radna mesta, sačuvana je imovina, nastavak poslovanja obezbeđuje prihode za zaposlene, a urednim izvršavanjem obaveza prema državi doprinosi razvoju zajednice u celini. Ovo svakako upućuje na to da ovaj postupak treba promovisati, unaprediti pravni okvir koji se tiče ove oblasti, učiniti ga jasnijim, primenjivim i maksimalno ga pojednostaviti.

Definišući ga često vrlo „široko“, kao proces rušenja starih i izgradnje novih aktivnosti, sposobnosti i organizacionih oblika¹⁶⁷, na reorganizaciju se gleda kao na jedan od ključnih preduslova za uspešno sprovođenje procesa tranzicije.

Takođe, reorganizacija se definiše kao proces donošenja upravljačkih odluka i preduzimanja niza akcija, a sve u cilju ostvarivanja promena postojeće strukture, strategije i pozicije preduzeća. Reč je o procesu koji je usmeren ka traženju strategija za poboljšanje pozicija kroz eliminisanje slabosti i krize, stvaranje i održavanje konkurentskih prednosti, promene u organizacionoj strukturi i efikasnijem funkcionisanju svih sistema u preduzeću.¹⁶⁸

Ovo rešenje se potvrdilo i afirmisalo kako u praksi tako i u domaćoj i međunarodnoj javnosti koje ga je ocenila kao jedno od najsavremenijih i najkvalitetnijih rešenja kada su u pitanju stečajni zakoni uopšte.¹⁶⁹

Stečajni poverioci su zaštićeni kada je u pitanju stečajni dužnik koji posluje većinskim državnim kapitalom. Međutim, navodi se da se stečajni postupak ne sprovodi prema Republici Srbiji, jedinicama teritorijalne autonomije i lokalne samouprave, fondovima ili organizacijama penzijskog, invalidskog, socijalnog i zdravstvenog osiguranja, pravnim licima čiji je osnivač Republika Srbija. To znači da stečajni poverioci mogu svoje potraživanje prema pravnim licima prema kojima se sprovodi stečajni postupak ostvariti od Republike Srbije odnosno jedinica teritorijalne autonomije i lokalne samouprave.¹⁷⁰

¹⁶⁷ Landesman M., *Industrial policy and transition in East-Central Europe*, WIIW, 196, Beč, 1993, str. 9

¹⁶⁸ Erić D., Stošić I., *Korporativno restrukturiranje*, Institut ekonomskih nauka, Beogradska bankarska akademija, Čigoja, Beograd, 2013, str 11

¹⁶⁹ Đukić Mijatović, M., Kozar, V., *Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 22

¹⁷⁰ Đukić Mijatović, M., Kozar, V., *Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 22

1.3.2.1. Trendovi restrukturiranja u Srbiji

Od 2000. godine, u našoj zemlji preduzimane su različite aktivnosti u oblasti reforme preduzeća i unapređenja korporativnog restrukturiranja. Kako je sprovođenje ovih procesa povezano sa brojnim otvorenim pitanjima, lutanjima i otporima, imalo je svoj odraz na karakteristične tendencije i ostvarene rezultate.

Iako je zbog brojnih specifičnosti veoma nezahvalno vršiti određene generalizacije, ipak, čini se da su iskustva iz procesa restrukturiranja u našoj zemlji nakon 2000. godine, upoređena sa karakterističnim trendovima u ovoj oblasti u svetu.

U jednom periodu, za razliku od većine zemalja u tranziciji u kojima su se odvijali intenzivni procesi restrukturiranja, u našoj zemlji, ovaj proces je bio prilično prigušen. U oblasti restrukturiranja u Srbiji, kako kada je reč o javnim preduzećima, tako i kada su u pitanju preduzeća predviđena za privatizaciju, ostvareni su skromni rezultati.

Prema podacima Narodne banke Srbije sa početka 2013. godine¹⁷¹, u našoj zemlji je poslovalo 717 javnih preduzeća.

Kad je reč od državnim preduzećima, prema stavu MMF-a, u Srbiji je „potrebno više napora kako bi se ojačalo korporativno upravljanje i obezbedilo profesionalno rukovodstvo u ovim preduzećima“. Podsetimo na obećanje koje je dato MMF-u da će Srbija završiti ovaj proces do jula 2020. godine. Međutim, prisetimo se da su reforme počele da se sprovede od 2014. godine, a Srbija se, prema analizi MMF-a iz 2018. godine, našla na samom začelju liste zemalja centralne i istočne Evrope, po upravljanju preduzećima sa državnim kapitalom. Koliko god tražili podatke o vrednosti EPS-a, takvi podaci i dalje nisu transparentni. Da podsetimo, Srbija se obavezala da će EPS promeniti pravni status do kraja 2020. godine, što u trenutnim uslovima krize u zemlji, a šire gotovo da nije moguće. Međutim, ukoliko se na tom polju nešto desi, suštinskih izmena neće biti, tj. doći do promene pravnog statusa, dok drugih promena neće biti.¹⁷²

Najveći broj čine preduzeća na opštinskom nivou (uglavnom javno-komunalna preduzeća), te manji infrastrukturnih javnih preduzeća na republičkom i pokrajinskom nivou. U domenu restrukturiranja preduzeća u državnom vlasništvu nakon 2000. godine ostvareni su određeni, ali skromni pozitivni efekti. Naime, u jednom broju ovih preduzeća sproveden je proces organizacionog restrukturiranja, uglavnom kroz izdvajanja non-core delatnosti. Kod nekih preduzeća izvršena je promena pravne forme iz javnih preduzeća u akcionarska društva

¹⁷¹ www.nbs.rs, dostupno 8.09.2018. 8:11pm

¹⁷² <https://www.danas.rs/ekonomija/mmf-sportransp-reforme-javnih-preduzeca/5.05.2020.> 5:16pm

i započet je proces korporativizacije. Pri tome, ostvareni rezultati se značajno razlikuju od preduzeća do preduzeća.

Organizacione promene obuhvatale su i sprovođenje tzv. programa viškova zaposlenih, kao promene menadžmenta (nažalost, najčešće diktirane od strane političkih partija na vlasti).

Zabeleženi su pomaci postignuti u oblasti ekonomsko-finansijske konsolidacije, kroz reprogram i preuzimanje dugova od strane države, regulisanje starih dugova, smanjenja subvencija i drugo. I pored svega, javna preduzeća uglavnom nerentabilno posluju.¹⁷³

Višak zaposlenih konstantno opterećuje poslovanje javnih preduzeća, ali uprkos tome, dok se u privredi smanjuje broj zaposlenih, u javnim preduzećima se povećava. Tako je 2012. godine broj zaposlenih u privredi smanjen za 1,4%, dok je u javnim preduzećima povećan za 0,6%.¹⁷⁴

U državnom sektoru u Srbiji, u drugom kvartalu 2019. godine, bilo je 599.668 zaposlenih, što je manje u odnosu 2018. godinu za 1,2%, pokazuju podaci Republičkog zavoda za statistiku. Ukupan broj zaposlenih u prvom kvartalu 2020. godine iznosio je 2 186 834 lica. U odnosu na isti kvartal prethodne godine, ukupna registrovana zaposlenost je povećana za 1,8%, odnosno za 38 886 lica.¹⁷⁵

Pravni osnov za sprovođenje restrukturiranja bio bi Zakon o privatizaciji i kasnije doneta Uredba o postupku i načinu restrukturiranja privrednih subjekata privatizacije. Po ovoj uredbi reorganizacija obuhvata: statusne promene, promene pravne forme, promene unutrašnje organizacije i druge organizacione promene; otpis glavnice duga, pripadajuće kamate ili drugih potraživanja, u celini ili delimično; otpuštanje duga u celini ili delimično radi namirivanja poverilaca iz sredstava ostvarenih od prodaje kapitala ili imovine preduzeća; i druge promene, u skladu sa ovom uredbom.¹⁷⁶

Osnovna ideja uvođenja pojedinih društvenih preduzeća u reorganizacija bila je njihova lakša privatizacija. Osnovni oblik „restrukturiranja“ ovog korpusa preduzeća bilo je

¹⁷³ Državna revizorska institucija je utvrdila u finansijskim izveštajima javnih preduzeća prethodnih godina da je gubitak ovih 10 kompanija iznosio skoro 400 miliona evra, što je ipak manje nego u 2012. godini. Ovome je svakako doprinela činjenica da je u prošloj godini celokupna srpska ekonomija ostvarila rast od 2,5 odsto, pa su i gubici javnih preduzeća bili manji nego prethodne godine. Pored Srbijagasa, najveći gubitak su napravile Železnice Srbije od 68,5 miliona evra, što je ipak dva puta manje nego prethodne godine. S druge strane, Er Srbija, odnosno Jat ervež je udvostručio gubitak u odnosu na 2012. godinu na 74,3 miliona evra. Na kraju, Putevi Srbije su takođe završili sa gubitkom od 9,2 miliona evra, ali je to čak sedam puta manje nego godinu dana ranije. <https://novaekonomija.rs/tekstovi/najve%C4%87a-dr%C5%BEavna-preduze%C5%A1le-godine-izgubila-400-miliona-evra>, pristupila 10.09.2019. 11:00pm

¹⁷⁴ www.apr.gov.rs. dostupno 8.10.2018.10:22pm

¹⁷⁵ <https://www.stat.gov.rs/sr-latn/oblasti/trziste-rada/registrovana-zaposlenost>/dostupno 5.05.2020. 15:55

¹⁷⁶ Uredba o postupku i načinu restrukturiranja subjekata privatizacije ("Sl. glasnik RS", br. 52/2005, 96/2008, 98/2009, 44/2013 I 59/2013)

finansijsko reorganizovanje – koje se, kao što je istaknuto, u osnovi svelo na zaštitu preduzeća od naplate potraživanja po osnovu dugovanja iz ranijeg perioda. Istovremeno, finansijsko reorganizovanje nije podrazumevalo bilo kakvo značajnije investiranje u osnovna sredstva, već samo povremene subvencije za isplatu dela zarada, nabavku energenta i sl. Suštinsko reorganizovanje preduzeća ostavljeno je da bude realizovano od strane novih vlasnika, posle privatizacije.

U značajnom broju ovih preduzeća sprovedeno je reorganizovanje radne snage – smanjivanje broja zaposlenih kroz tzv. programe viškova (zasnovanih uglavnom na tzv. pasivnim merama politike zapošljavanja, u kojima su otpremnine i novčane naknade, finansirane od strane države, bili glavni instrument rešavanja ovoga problema). Nažalost, sredstva otpremnina većinom nisu bila u funkciji novog zapošljavanja, već pre svega tekuće potrošnje, a aktivne mere politike zapošljavanja su nedovoljno korišćene.

Procesi restrukturiranja se sprovode i u širokom korpusu već privatizovanih i privatnih preduzeća. Suočena sa problemima u poslovanju (najčešće finansijskim teškoćama vezanim za otplatu preuzetih obaveza) i ova preduzeća sačinjavaju svoje programe ozdravljenja/restrukturiranja. U novije vreme uglavnom se formulišu programi reorganizacije ili organizacione transformacije (pre svega, unapred pripremljeni planovi reorganizacije).

Analizirajući ove planove može se doći do zaključka da mnogi od tih programa više liče sa spisak lepih želja, nego istinski plan akcije koji može dovesti do pravih poboljšanja poslovnih performansi. Projekcije i planovi budućeg poslovanja su najčešće preoptimistički i nerealni.

Po pravilu, predviđaju se samo kozmetičke promene postojećeg poslovnog i proizvodnog portfolija - nema novih poslovnih inicijativa, tržišta i/ili proizvoda, ali isto tako ni radikalnih zahvata vezanih za dezinvestiranje imovine ili kontrakciju pojedinih neprofitnih delatnosti.

Veoma malo pažnje je posvećeno tome kako napraviti da se i dese neophodne promene. Istovremeno, poverioci (koji usvajaju ove planove) su prinuđeni da prihvataju duge rokove isplate svojih potraživanja, nadajući se da će na taj način moći da povrate barem deo svojih sredstava.

Snažan uticaj na iniciranje procesa restrukturiranja u svetu, a i kod nas, imaju makroekonomska kretanja. Posebno značajan uticaj, imali su i još imaju, negativni efekti svetske finansijske krize, koji snažno utiču na oblikovanje restrukturiranja kod nas.

Slično praksi u svetu, usled pada tražnje, došlo je do kontrakcije obima poslovanja mnogih preduzeća, što je dovelo do osetnog pada broja radnih mesta. U periodu od 2008. do

2013. godine broj zaposlenih u Srbiji je smanjen za preko 250 hiljada, najviše u privatnom sektoru. Naime, ogroman broj preduzeća realnog, ali i uslužnog sektora Srbije, u uslovima krize, bio je prinuđen da redukuje svoju proizvodnju i smanji broj zaposlenih.¹⁷⁷

Proces privatizacije po modelu zakona iz 2001. godine nije, suprotno inicijalnim očekivanjima, doprineo povećanju obima privredne aktivnosti i bitnijoj promeni strukture privrede. I mada se privatizacija ne može „optužiti“ da je bila jedini razlog zbog čega privreda Srbije nije bitnije uvećala nivo svoje proizvodne aktivnosti u periodu 2002–2013. godina, nesumnjivo da je zajedno sa negativnim efektima svetske finansijske krize, prevremenom liberalizacijom i ne preterano povoljnim poslovnim ambijentom, bila jedan od osnovnih limitirajućih faktora bržeg razvoja.

Naime, u velikom broju slučajeva, privatizacija je bila neuspešna. Broj „poništenih privatizacija“ je do sredine 2013. godine dostigao gotovo 30% od ukupnog broja (Izveštaj o razvoju Srbije, 2012, str. 31), s tim što su preduzeća, kod kojih je raskinut ugovor, po pravilu bila devastirana i u još lošijem stanju nego pre (poništene) privatizacije. Međutim, i u velikom broju privatizovanih preduzeća, u kojima nije došlo do raskida kupoprodajnog ugovora, nije bilo vidljivih poboljšanja. Od novih vlasnika su se očekivale nove investicije, uvođenje savremenih oblika organizovanja i upravljanja, porast proizvodnje i ulazak na nova tržišta i tržišne segmente, i na osnovu toga, bolje zarade i viši životni standard zaposlenih. U mnoštvu slučajeva ova očekivanja su bila izneverena.

Mnoge zemlje Centralne i Istočne Evrope su „profitirale“ od procesa offshoringa i outsourcing, koji predstavljaju jednu od karakteristika savremenih trendova u oblasti restrukturiranja u svetu. U tom pogledu u Srbiji su ostvareni određeni rezultati (najočigledniji primer je Fijat Srbija, Kragujevac).

Nažalost, ostvareni rezultati su daleko od zadovoljavajućih i željenih. Neto priliv stranih direktnih investicija, prema podacima Ministarstva finansija¹⁷⁸, naročito poslednjih godina, je nizak (u 2008. godini iznosio je 1.824 miliona evra, u 2009. godini 1.372 miliona evra, 2010. godine 860 miliona evra, 2011. godine 1.826 miliona evra, dok je u 2012. bio samo 232, a u 2013. godini 643 miliona evra).

U 2019. godini Srbija je privukla rekordnu količinu stranih direktnih stranih "grinfild" investicija, što je više nego bilo koja druga zemlja u odnosu na svoj bruto domaći

¹⁷⁷ www.mfin.gov.rs/pages/article.php?id=7161, dostupno 8.10.2018.11:18pm

¹⁷⁸ www.mfin.gov.rs/pages/article.php?id=7161, dostupno 8.10.2018.11:11pm

proizvod.¹⁷⁹ Prema podacima "fDi Markets", obim stranih investicionih projekata u Srbiji kontinuirano raste od 2015. godine, posebno u proizvodnom sektoru.¹⁸⁰ Srbija je privukla 107 projekata direktnih stranih investicija u 2018. godini (u vrednosti od 5,8 milijardi dolara), odnosno za 26 više nego 2017. godine, što je rast za gotovo jednu trećinu.¹⁸¹

Navodi se da se situacija iz dana u dan menja, jer Srbija sada privlači i investitore izvan Evrope, a "Fajnenšel tajms" izdvađa "talas" kineskih investicija. Kineska strana ulaganja, čija je velika većina u proizvodnji, eksponencijalno su porasla od 2014. godine, a u prvih sedam meseci ove godine uložili su više nego u čitavoj 2018. godini.¹⁸²

Očigledno da Srbija u prethodnom periodu, naročito od izbijanja globalne krize, nije uspela da privuče, uprkos ne malim podsticajima koji su davani stranim investitorima (i do 10 hiljada evra po radno mestu), dovoljan broj green-field i brown-field investicija.

Reorganizovanje je kod nas, kao i u svetu, po pravilu praćeno brojnim, često žestokim otporima, naročito internih stejkholdera. Posebno veliki problemi postoje u preduzećima „u restrukturiranju“ u kojima su česti protesti radnika zbog neisplaćenih zarada, nepovezanog radnog staža, obezbeđenja zdravstvenog osiguranja, zloupotreba i/ili nesposobnosti menadžmenta i sl.

U nemogućnosti da reše svoje probleme, zaposleni neretko pribegavaju radikalizaciji štrajkova kroz blokiranje puteva, pruga, mostova, itd. U takvim okolnostima „sve oči“ zaposlenih su uprte u državu, često najviše državne funkcionere, od koji se traži (povoljno) rešenje nagomilanih problema u kratkom roku.

Pri tome, zahtevi zaposlenih, ali i aktivnosti donosioca odluka, često su usmerene ka socijalnim programima i isplatama otpremnina. To dovodi do „gašenja vatre“ protesta, ali ne i do rešenja problema preduzeća, čija se aktivnost gasi i/ili kroz likvidaciju izumire.

Na žalost, neretko, uprkos značajnih napora procesi restrukturiranja ne daju željene efekte. Tako ni posle 12 godina aktivnosti u restrukturiranju velikog broja preduzeća, koja su prethodnom periodu bila nosioci proizvodnje, izvoza i razvoja lokalnih samouprava (FAP Korporacija Priboj, IMT Beograd, IMR Beograd, PIM Ivan Milutinović Beograd, Holding Industrija Kablova Jagodina, IMK 14. Oktobar Kruševac, Prva Petoletka Trstenik, Majeвица

¹⁷⁹ <https://www.blic.rs/biznis/vesti/107-projekata-i-skoro-6-milijardi-dolara-ulaganja-srbija-privukla-rekordan-broj/2ynswbc> dostupno 5.05.2020. 11:10 pm

¹⁸⁰ <https://www.blic.rs/biznis/vesti/107-projekata-i-skoro-6-milijardi-dolara-ulaganja-srbija-privukla-rekordan-broj/2ynswbc> dostupno 5.05.2020.11:10pm

¹⁸¹ <https://www.blic.rs/biznis/vesti/107-projekata-i-skoro-6-milijardi-dolara-ulaganja-srbija-privukla-rekordan-broj/2ynswbc> dostupno 5.05.2020.11:101pm

¹⁸² <https://www.blic.rs/biznis/vesti/107-projekata-i-skoro-6-milijardi-dolara-ulaganja-srbija-privukla-rekordan-broj/2ynswbc> dostupno 5.05.2020.11:101pm

Bačka Palanka, BIP Beograd, Mostogradnja Beograd, Jumko Vranje, Fabrika vagona Kraljevo, JP Resavica, MIN Niš, Utva avioni Pančevo, Želvoz Smederevo, Sloboda aparati Čačak, Nevena Leskovac, Ikarbus Zemun, Budimka Požega i dr.) nisu postignuti odgovarajući rezultati.¹⁸³

1.3.2.2. Oblici restrukturiranja

Postoje brojni vrlo različiti slučajevi korporativnog restrukturiranja. Shodno tome, može se govoriti o više različitih oblika restrukturiranja¹⁸⁴:

Strategijsko reorganizovanje, koje je usmereno na promenu poslovnog portfolija, sistema menadžmenta, reprogramiranje troškova i slično, korenite promene u dotadašnjem poslovanju i formiranju novih odnosa.

Finansijsko reorganizovanje – usmereno je ka rešavanju problema nelikvidnosti, različitim načinima za smanjivanje nivoa zaduženosti.

Organizaciono reorganizovanje koje podrazumeva složene aktivnosti vezane za promene organizacionih struktura preduzeća i izmene u broju i strukturi zaposlenih.

Upravljačko reorganizovanje – usmereno je ka radikalnim izmenama u procesu upravljanja.

Vlasničko reorganizovanje – usmereno ka radikalnim promenama u vlasničkoj strukturi, uključujući tu transfere vlasništva.

Tržišno reorganizovanje – usmereno ka redefinisaniu tržišta, područja poslovanja, preuređenju ponude, zatim izmeni marketing strategija, i naravno, izmeni uloge marketinga u miksu poslovnih funkcija.

Tehničko-tehnološke strukture, otklanjanje „uskih grla“, modernizacija opreme, primena rezultata naučnoistraživačke delatnosti i slično.

Intenzivni procesi restrukturiranja preduzeća postali su jedna od karakteristika savremenog poslovanja. Proces restrukturiranja preduzeća se sprovode i u zemljama u tranziciji, uključujući tu i Srbiju. Pri tome se oni u mnogim pogledima bitno razlikuju od aktivnosti u oblasti korporativnog restrukturiranja u razvijenim zemljama u svetu.

Procesi restrukturiranja su postali sastavni i vitalni element poslovanja koje preduzima ogroman broj preduzeća širom sveta. Proces restrukturiranja nije ograničen samo na preduzeća koja su suočena sa problemima u poslovanju, reorganizovanje je proces koji mogu

¹⁸³ www.mfin.gov.rs/pages/article.php?id=7161, dostupno 6.10.2019.11:00pm

¹⁸⁴ www.mfin.gov.rs/pages/article.php?id=7161 dostupno 6.10.2019.11:00pm

da realizuju i uspešna preduzeća ako žele da unaprede svoje poslovne performanse.

1.3.2.3. Postupak restrukturiranja

Postupak restrukturiranja započinje donošenjem Odluke, a Odluku donosi Agencija za privatizaciju do 31. 12. u tekućoj godini, u roku od 15 dana od dana objavljivanja Odluke.¹⁸⁵

Nakon što Agencija donese Odluku o prihvatanju programa restrukturiranja, pristupa se izradi programa restrukturiranja¹⁸⁶, koji ima snagu izvršne isprave i reguliše visinu i način izmirenja potraživanja poverilaca¹⁸⁷, što znači da nakon donošenja odluke o restrukturiranju i prijave svojih potraživanja, državni i ostali poverioci, više ne mogu prijavljena potraživanja realizovati prema subjektu restrukturiranja u toku postupka restrukturiranja i privatizacije, do momenta prodaje imovine.¹⁸⁸

Upravo iz razloga što državni poverioci potraživanja namiruju iz ostvarene prodajne cene, ili do momenta obustave postupka restrukturiranja ili neuspele prodaje kapitala ili imovine, označeni poverioci nemaju status ovlašćenih predlagača za pokretanje stečajnog postupka.¹⁸⁹

Kod komparacije instituta restrukturiranja i stečaja, sličnosti se uočavaju u sprovođenju postupka reorganizacije, koja se realizuje u stečaju. Međutim, razlike su brojne, prvenstveno jer o restrukturiranju odlučuje Agencija za privatizaciju, dok o reorganizaciji odlučuju poverioci glasanjem i sud, tako što je njihova osnovna namera oporavak stečajnog dužnika.¹⁹⁰

„Program restrukturiranja obavezuje sve nadležne organe, koji su dužni da obavežu subjekat privatizacije odnosno kupca kapitala na isplatu potraživanja na način predviđen Programom restrukturiranja. Iz izloženog zaključujemo da Program u restrukturiranju u odnosu na Plan reorganizacije ima veću zakonski utemeljenu pravnu snagu“.¹⁹¹

¹⁸⁵ Član 20, član 20a stav 1 i član 20g Zakona o privatizaciji Republike Srbije, ("Sl. glasnik RS", br. 83/2014, 46/2015, 112/2015 i 20/2016 - autentično tumačenje)

¹⁸⁶ Član 23. stav 8 Zakona o privatizaciji Republike Srbije, ("Sl. glasnik RS", br. 83/2014, 46/2015, 112/2015 i 20/2016 - autentično tumačenje)

¹⁸⁷ Član 23. stav 1 Zakona i član 13. stav 1 Uredbe o postupku i načinu restrukturiranja subjekata privatizacije ("Sl. glasnik RS", br. 52/2005, 96/2008, 98/2009)

¹⁸⁸ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 22

¹⁸⁹ Čl. 54. i čl. 55. Zakon o stečajnom postupku, ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

¹⁹⁰ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 22

¹⁹¹ Dukić Mijatović, M., Spasić, S., Raskid ugovora o prodaji u postupku privatizacije i naknada štete, Zbornik radova Zlatiborski dani prava, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2008.

Važećim Zakonom o privatizaciji¹⁹² nije predviđeno reorganizovanje i nemogućnost sprovođenja prinudnog izvršenja protiv subjekta privatizacije, kao jedna od pravnih posledica reorganizovanje iz člana 20ž prethodnog zakona.

U članu 20ž prethodnog Zakona o privatizaciji¹⁹³, bilo je propisano da od dana donošenja odluke o restrukturiranju do dana donošenja odluke o okončanju restrukturiranja, ne može se protiv subjekta privatizacije, odnosno nad njegovom imovinom, odrediti ili sprovesti prinudno izvršenje niti bilo koja mera postupka izvršenja radi namirenja potraživanja. Odluka o restrukturiranju imala je snagu izvršne isprave. U suštini, reč je o svojevrsnom odlaganju izvršenja koje je bilo određeno radi naplate novčanog potraživanja na novčanim sredstvima koja se vode na računu izvršnog dužnika, odnosno odlaganju mera obezbeđenja, i to za period od dana donošenja odluke o restrukturiranju do dana donošenja odluke o okončanju restrukturiranja¹⁹⁴, a što predstavlja odstupanje od opštih pravila i načela hitnosti iz Zakona o izvršenju i obezbeđenju¹⁹⁵ koji u članu 15. propisuje da izvršni postupak i postupak obezbeđenja jesu hitni, s tim što je odlaganje izvršenja na predlog izvršnog dužnika takođe moguće u smislu člana 122. ZIO, ali samo jednom u toku izvršnog postupka, i to ako izvršni dužnik učini verovatnim da bi usled izvršenja pretrpeo nenadoknadivu ili teško nadoknadivu štetu, koja je veća od one koju bi zbog odlaganja pretrpeo izvršni poverilac, i ako odlaganje opravdavaju naročiti razlozi koje izvršni dužnik dokaže javnom ili po zakonu overenom ispravom.¹⁹⁶

Zakonom o privatizaciji u članu 94. prelaznih i završnih odredaba pod naslovom „Napлата potraživanja poverilaca“ detaljno uređuje postupke prinudnog izvršenja i prinudne naplate protiv subjekata privatizacije koji su bili u restrukturiranju na dan stupanja na snagu ovog zakona. Zahteve za isplatu potraživanja poverilaca, koji su podneti u skladu sa Zakonom o izmenama Zakona o privatizaciji¹⁹⁷, Agencija će u roku od 60 dana od dana donošenja odluke o modelu privatizacije u smislu ovog zakona, evidentirati i utvrditi visinu potraživanja za svakog poverioca i sačiniti predlog za namirenje potraživanja koje će

¹⁹² Zakono privatizaciji Republike Srbije, ("Sl. glasnik RS", br. 83/2014, 46/2015, 112/2015 I 20/2016 - autentično tumačenje)

¹⁹³ Zakona o privatizaciji "Službeni glasnik RS", br.38/01, 18/03, 45/05, 123/07, 123/07 - dr. zakon, 30/10 - dr. zakon, 93/12, 119/12, 51/14 i 52/14 - US

¹⁹⁴ Kozar, V., Uticaj restrukturiranja i obaveznog otpuštanja duga u postupku privatizacije na izvršni postupak, Radno-pravni savetnik br. 1/08, Poslovni biro, Beograd, 2008, str. 25; Kozar, V., Petrović, Z., Počuča, M., Zastupanje pravnih lica u sudskim postupcima (Privredno procesno pravo), Poslovni biro, Beograd, 2010, str. 64–66

¹⁹⁵ Zakona o izvršenju i obezbeđenju ("Službeni glasnik RS", br. 106/2015, 106/2016, 113/2017)

¹⁹⁶ Đukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 22

¹⁹⁷ Zakonom o izmenama Zakona o privatizaciji ("Službeni glasnik RS", broj 51/14)

dostaviti poveriocima.¹⁹⁸

U toku finansijskog restrukturiranja uvodi se mirovanje dugova (moratorijum). Mirovanje dugova jeste privremena obustava ispunjenja obaveza i zabrana pokretanja izvršenja, odnosno odlaganje izvršenja prema privrednom društvu, odnosno preduzetniku u pogledu poverilaca koji učestvuju u finansijskom restrukturiranju.^{199, 200}

1.3.2.4. Osnova plana restrukturiranja

Plan restrukturiranja je složeni elaborat koji se sastoji od pripreme i realizacione osnove, kao i od priloga. Pripremna osnova mora sadržavati sve podatke o osnovama i posledicama plana koji su značajni za donošenje odluke poverilaca o planu i za njegovu sudsku potvrdu. U pripremljenoj osnovi stečajnoga plana navode mere koje su preduzete pre otvaranja stečajnoga postupka ili tek treba da se preduzmu kako bi se omogućilo da poverioci ostvare svoja prava. U projektu treba realno i objektivno prikazati stanje dužnika i to na način da poverioci mogu da donesu odluku na osnovu ovog plana.²⁰¹

Stečajni zakon precizira sadržaj pripreme osnove. Ona mora da sadrži studiju izvodljivost i kakve su šanse postupka. Ovde se nalaze podaci o dužniku, imovini, obavezama, podaci koji su od značaja za oporavak poslovanja, očekivan epilog, posledice restrukturiranja.

Preporučuje se preciziranje mogućih namirenja, ovo je ključno i od nje zavisi hoće li biti prihvaćen ili ne.

Realizacija, druga faza na kojoj se temelji plan restrukturiranja. Dakle, pripremna osnova govori šta je u planu, a u realizaciji kako će se izvesti reorganizovanje.

Pripremna osnova nam govori šta se planira uraditi, a realizacija govori kako se planira izvesti.

Plan restrukturiranja može biti dopunjen različitim priložima. Obavezni prilozi su pregled imovine i obaveza, finansijski plan i plan rezultata, izjave učesnika, itd., a uz njih

¹⁹⁸ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 22

¹⁹⁹ Mirovanje dugova (moratorijum), nije obavezna faza u toku postupka vansudskog finansijskog restrukturiranja, i njegovo pravno dejstvo zasniva se na ugovoru o mirovanju dugova, koji se zaključuje između poverioca i dužnika u pismenoj formi, a ne na odredbi zakona. Po tome se novi zakon razlikuje od prethodnog Zakona o sporazumnom finansijskom restrukturiranju privrednih društava, koji je moratorijum propisivao kao obaveznu fazu postupka.

²⁰⁰ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 22

²⁰¹ Član 2. Uredba o postupku i načinu restrukturiranja subjekata privatizacije ("Sl. glasnik RS", br. 52/2005, 96/2008, 98/2009, 44/2013 i 59/2013)

se može priložiti i sve drugo što se smatra važnim za izradu i prihvatanje plana.

1.3.2.5. Učestalost restrukturiranja u Srbiji

Statusne promene, promene pravne forme, promene unutrašnje organizacije i druge organizacione promene vrše se u skladu sa zakonom kojim se uređuje pravni položaj privrednih društava. Ukoliko privredni subjekt nastavlja sa radom kako bi se restrukturiralo, prvo se odlučuje o mogućnostima opstanka, o tome odlučuje stečajni upravnik međutim, ako stečajni upravnik obustavi poslovanje odmah nakon svog imenovanja, u tom slučaju nepotrebno je razmatrati opciju restrukturiranja, jer je nakon prestanka poslovanja veoma teško ponovo pokrenuti poslovanje. Reorganizovanje obuhvata: 1) statusne promene, promene pravne forme, promene unutrašnje organizacije i druge organizacione promene; 2) otpis glavnice duga, pripadajuće kamate ili drugih potraživanja, u celini ili delimično; 3) otpuštanje duga u celini ili delimično radi namirivanja poverilaca iz sredstava ostvarenih od prodaje kapitala ili imovine preduzeća; 4) druge promene, u skladu sa ovom uredbom.²⁰²

Od velikog značaja je da poverioci donesu odluku o nastavku poslovanja, jer u suprotnom, ne postoji mogućnost za opstanak dužnika. U jednom momentu postaviće se pitanje da li su poverioci sposobni da donesu odluku ili ne, jer često se dešava da se ne mogu okupiti, da ne mogu da se dogovore bez obzira da li im je interes zajednički. Ovo ponekad predstavlja problem, dešava se da postoji dobar izgled za reorganizovanje, ali nije prihvaćeno iz gore navedenih razloga. Veoma je rašireno shvatanje da reorganizovanje preduzeća u prvom redu obuhvata radikalne izmene obima i finansijske strukture aktive i/ili pasive, te korenite promene poslovnog portfolija i marketing strategija. Po jednom shvatanju reorganizovanje preduzeća podrazumeva kvalitativne promene u kontroli ili strukturi vlasništva, internoj organizaciji, strukturi zaposlenih ili marketing fokusu.²⁰³

Institut restrukturiranja u našem pravnom sistemu postoji izvan postupka stečaja i postupka privatizacije, saglasno odredbama Zakona o sporazumnom finansijskom restrukturiranju. U toku finansijskog restrukturiranja može se uvesti mirovanje dugova koje proizvodi pravno dejstvo danom zaključenja ugovora o mirovanju dugova.²⁰⁴

²⁰² Član 2 Uredba o postupku i načinu restrukturiranja subjekata privatizacije ("Sl. glasnik RS", br. 52/2005, 96/2008, 98/2009, 44/2013 i 59/2013)

²⁰³ Useem M., *Corporate Restructuring and Organizational Behavior - Transforming Organizations*, Oxford University Press, Nenj Sork, 1992., str. 46

²⁰⁴ Đukić Mijatović, M., Kozar, V., *Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 25

U rešavanju pitanja preduzeća „u restrukturiranju“ u prethodnom periodu pokazana je velika neodlučnost i bio je prisutan nedostatak političke volje da se napravi korenit rez vezan za definisanje statusa ovih preduzeća (jer bi to neminovno dovelo do gubitka posla za veliki broj zaposlenih u njima). U traženju rešenja Vlada Republike Srbije je u junu 2013. godine donela odluku da krajnji rok za okončanje restrukturiranja bude 30. juni 2014. godine.

„Privatizaciju preduzeća u najvećem broju slučajeva prati otpuštanje radnika. Ilustrativan je skorašnji primer privatizacije Fabrike lekova Galenika, značajnog preduzeća farmaceutske industrije socijalističke Jugoslavije. Ministarstvo privrede Republike Srbije potpisalo je 2. novembra 2017. godine ugovor o prodaji 93,7% kapitala ovde, beogradske kompanije sa kupcem Aelius iz Luksemburga. Prodajna cena iznosila je 16 miliona evra. Kupac je preuzeo obavezu izmirenja duga kompanije od 25 miliona evra bankama, kao i isplatu 200 evra po godini staža za zaposlene koji su se opredelili za dobrovoljni socijalni program. Pored toga, kupac se obavezao da u naredne dve godine na ime obaveznih investicija uloži 5,5 miliona evra i da broj zaposlenih ne spušta ispod 900. U vreme privatizacije, Galenika je imala 1400 zaposlenih. Međutim, do marta 2018. u njoj je ostalo samo 830 radnika.“²⁰⁵

„Privatizacija društvenog kapitala u Srbiji podržana je od strane međunarodnih institucija finansijskog kapitala, kao što su Svetska banka i Međunarodni monetarni fond (MMF). Svetska banka je finansijski pomogla reorganizovanje velikog broja značajnih društvenih preduzeća u postupku privatizacije, kao što je, na primer, Rudarsko-topioničarski basen Bor (RTB Bor). Ova holding kompanija privatizovana je 18. decembra 2018. godine. Kineska kompanija Zidun Majning kupila je 63% kapitala Rudarsko-topioničarskog basena Bor po ceni od 350 miliona dolara. Ugovorena su obavezna ulaganja u iznosu od 1,26 milijardi dolara, od toga 75% u prve tri godine. Kupac se obavezao da sačuva svih 5.000 radnih mesta, kao i da investira dodatnih 200 miliona dolara za rešavanje dugova RTB Bor-a, čije pokrivanje je predviđeno unapred pripremljenim planom reorganizacije.“²⁰⁶

Proces restrukturiranja je dugo odlagan, kod mnogih je procesa trebalo sprovesti kroz stečaj ili likvidaciju, jer nema više osnova da se putem subvencija u nedogled produžava nerentabilno poslovanje ovih privrednih subjekata. Međutim, reorganizovanje se ne može svesti samo na stečaj, likvidaciju i otpuštanje zaposlenih uz obezbeđivanje socijalnih programa zasnovanih na tzv. pasivnim merama politike zapošljavanja (pre svega isplatu

²⁰⁵<https://zajednicko.org/blog/privatizacijska-pustos-u-srbiji-hronika-ideoloskog-rata-protiv-javnog-dobra> dostupno 6.09.2019.3:10pm

²⁰⁶<https://zajednicko.org/blog/privatizacijska-pustos-u-srbiji-hronika-ideoloskog-rata-protiv-javnog-dobra/> dostupno 6.09.2019.3:10pm

otpremnina).

Znatno više bi se postiglo putem ofanzivnih pravaca restrukturiranja, kroz veća selektivna ulaganja u modernizaciju pojedinih proizvodnih kapaciteta koji imaju izgleda za uspešno tržišno poslovanje i promovisanje sa renomiranim partnerima iz inostranstva. Međutim, novac (o kome svi pričaju) je potreban samo da bi se počelo sa ozdravljenjem preduzeća, ali uspeh tih aktivnosti zavisi od stvaranja povoljnijeg privrednog ambijenta, edukovanog i kompetentnog menadžmenta i kvalitetnih programa restrukturiranja zasnovanih na uspešnim primerima iz svetske prakse.

1.3.3. Odnos stečaja i prinudnog poravnanja

Kada privredni subjekt zapadne u krizu, kao posledica te krize je nemogućnost izmirenja tekućih obaveza u kraćem ili dužem vremenskom periodu i pribegava se poravnanju koje je usmereno na saniranje preduzeća. Takv privredni subjekt pokušava putem poravnanja sa poveriocima da izbegne stečaj, reorganizovanje i gašenje preduzeća. Cilj poravnanja je otpis jednog dela obaveza, pomeranje rokova plaćanja, generalno traži se nova prilika i vera da će se nastao problem rešiti u što kraćem roku.

Dobrovoljno poravnanje se odvija van suda, otuda se i često koristi izraz vansudsko poravnanje. Dužnik i poverioci se mogu dogovarati samostalno ili pred sudom o postupku poravnanja. Ovo praktično znači da se dužnik i poverioci pogađaju koji deo će duga dužnika od strane poverilaca biti oprošten, otpisom, ako se poravnanje zasniva na otpisu, odnosno u kom roku će dug biti plaćen, ako se radi o prolongiranju rokova plaćanja (moratorijumu). Nedostatak vansudskog poravnanja jeste u tome što se poverioci, kad ih ima mnogo, teško okupljaju i što se poravnanje ne odnosi na one poverioce koji ga nisu prihvatili. Ovo jeste efikasan način održavanja pravnog subjekta ukoliko je malo poverioca, međutim, ukoliko je veliki broj poverilaca oni se teško okupljaju i u tom slučaju, poravnanje se odnosi samo na poverioce koji su prihvatili poravnanje, poravnanje se ne odnosi na lica koja nisu prihvatila poravnanje.

1.3.3.1. Prinudno poravnanje

Procedura prinudnog poravnanja u našoj zemlji uređena je Zakonom o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji. Ovaj Zakon ne spada u važeće zakonodavstvo. Naime prethodno važeći institut zamenjen je reorganizacijom stečajnog dužnika. Uočeno je

necelishodno rešenje Zakona o stečajnom postupku po kom je započeto prinudno poravnanje.

Poverioci sami procenjuju da li će dužnik ispuniti obaveze iz poravnanja, pogotovo ako procene da će više izgubiti ukoliko ne prihvate poravnanje i dužnik ode u stečaj, a oni svoja potraživanja mogu da naplate jedino putem stečajne mase. Pri donošenju odluke da li je pametnije prihvatiti ili ne prihvatiti poravnanje, kod poverilaca može da bude i poslovni interes da se dužnik održi, da ne ide u stečaj. Zašto? Prvo, poverioci treba da imaju u vidu da se potraživanja iz stečajne mase naplaćuju tek po okončanju stečaja, ponekad stečaj može da traje i više godina i da stečajna masa, u principu, nije dovoljna za isplatu obaveza dužnika u stečaju u punom iznosu, što znači da će i tada doći do otpisa potraživanja poverilaca dužnika u stečaju. U takvim okolnostima poverilac pokreće postupak poravnanja, naravno, uz saglasnost dužnika s ciljem da se putem poravnanja dužnik sanira i time osposobi za opstanak.²⁰⁷

Postupak za prinudno poravnanje pokreće dužnik ili poverilac uz saglasnost dužnika; predlog za prinudno poravnanje sadrži²⁰⁸:

- Predlog rokova isplate obaveza dužnika poveriocima i predlog procenta obaveza koje će biti isplaćene poveriocima,
- Izveštaj o ekonomsko - finansijskom stanju dužnika,
- Dokumentaciju kojom se dokazuje postojanje uslova za prinudno poravnanje,
- Dokumentaciju i analizu kojom se dokazuje da će dužnik može ispuniti svoje obaveze iz prinudnog poravnanja,
- Spisak dužnika i poverilaca, sa naznakom adrese, osnova i visine obaveze i potraživanja,
- Spisak poverilaca koji imaju pravo odvojenog namirenja: razlučni poverioci čije je potraživanje pokriveno zalogom i izlučni poverioci čije se potraživanje zasniva na stvarima i pravima koje ne pripadaju dužniku (član 19).

Stečaj je, u suštini, prinudna likvidacija preduzeća, prinudno ukidanje, rasturanje i njegovo gašenje (nestanak) kao pravnog lica. Stečaj se otvara nad privrednim subjektom koje je nesposobno za plaćanje u dužem periodu, zato što to onemogućuje bitno poremećena finansijska ravnoteža, bilo zato što je privredni subjekt prezadužen, a totalna prezaduženost nastupa kada je imovina manja od obaveze, tada privredni subjekt gubi sav sopstveni kapital i uz to gubi i pozajmljeni kapital u visini razlike između gubitka i sopstvenog kapitala. Prema

²⁰⁷ www.vps.ns.ac.rs/Materijal/mat5812.doc dostupno 20.07.2019. 5:20pm

²⁰⁸ Član 18. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

članu 100 Zakona o preduzećima stečajni postupak se pokreće još:

- Ako privredni subjekt nije organizovan u skladu sa Zakonom o preduzećima,
- Ako privredni subjekt ne obavlja svoju delatnost duže od dve godine i
- Ako se osnovni kapital preduzeća smanji ispod minimalnog iznosa određenog

Zakonom o preduzećima.

Organi sprovođenja stečajnog postupka su: stečajni sudija i stečajni upravnik, stečajno veće, i odbor poverilaca kao savetodavni organ (član 3). Stečajno veće čine trojica: predsednik veća sudija dva člana, s tim što predsednik veća sudija ne može da bude član veća sudija.²⁰⁹

Stečaj preduzeća je proces koji traje ponekad i duže od godinu dana. Taj proces odvija se u okviru redovnog suda, a regulisan je Zakonom o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji na sledeći način:

- Stečajni postupak mogu pokrenuti poverioci ili sam dužnik.²¹⁰
- Na osnovu predloga o otvaranju stečajnog postupka stečajno veće donosi rešenje o pokretanju prethodnog postupka za utvrđivanje zakonskih uslova za otvaranje stečajnog postupka.²¹¹
- Na osnovu mišljenja stečajnog sudije i stečajnog veštaka o ekonomsko-finansijskoj situaciji dužnika, na ročištu u kome učestvuje predlagač, dužnik i organizacija koja vodi poslove platnog prometa, stečajno veće donosi rešenje o otvaranju stečajnog postupka.²¹²
- O otvaranju stečajnog postupka objavljuje se oglas u „Službenom listu SRJ“ i na oglasnoj tabli suda sa pozivom poveriocima da svoja potraživanja prijave u roku od 60 dana. Otvaranje stečajnog postupka upisuje se u sudski registar.²¹³
- Pravne posledice po otvaranju stečajnog postupka su, sa danom otvaranja stečajnog postupka upravljanje dužnikom u stečaju prenosi se na stečajnog upravnika.²¹⁴
- Sa danom otvaranja stečajnog postupka prestaje radni odnos zaposlenih kod dužnika osim onih radnika koje zadrži stečajno veće radi završavanja započetih poslova i obavljanje

²⁰⁹ Član 54. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

²¹⁰ Član 3. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

²¹¹ Član 75. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

²¹² Član 84. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

²¹³ Član 89. i 90. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

²¹⁴ Član 96. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

poslova samog stečajaja.²¹⁵ Sa danom otvaranja stečajnog postupka vrši se inventarisanje i sačinjavanje početnog stečajnog bilansa.²¹⁶

- Sa danom otvaranja stečajaja gase se postojeći žiro i tekući računi dužnika i otvaraju novi na koje se prenose novčana sredstva sa ugašenih žiro i tekućih računa.²¹⁷

- U firmi dužnika dodaje se oznaka „u stečaju“²¹⁸

- Danom otvaranja stečajaja sve obaveza dužnika smatraju se dospelim, a nedospela novčana potraživanja dužnika unose se u stečajnu masu.²¹⁹

- Danom otvaranja stečajnog postupka ne prestaju da teku kamate na potraživanja koja se izmiruje iz stečajne mase.²²⁰

- U stečajnom postupku dozvoljeno je prebijanje potraživanja poverilaca sa protivpotraživanjima dužnika.²²¹

- Otvoreni stečajni postupak ne utiče na prava odvojenog izmirenja iz određenih stvari, odnosno iz imovine dužnika različitih prava (založno pravo, na primer) i izlučnih prava (roba u komisionoj prodaji, na primer).²²²

- U toku stečajnog postupka okončavaju se samo oni započeti poslovi koji bi mogli proizvesti štetu na imovini dužnika ako ne bi bili okončani.²²³

Veće prinudnog poravnanja odbacuje predlog za prinudno poravnanje ako utvrdi da ne postoje uslovi za prinudno poravnanje ili ako nađe da dužnik može platiti obaveze i bez prinudnog poravnanja, a ako su ispunjeni uslovi, donosi se rešenje o otvaranju postupka prinudnog poravnanja.²²⁴ Istovremeno se izdaje oglas kojim se poverioci pozivaju da pristupe radi zaključenja prinudnog poravnanja i određuje se predujam koji predlagač mora položiti za

²¹⁵ Član 93. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

²¹⁶ Član 96. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

²¹⁷ Član 97. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

²¹⁸ Član 98. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

²¹⁹ Član 100. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

²²⁰ Član 102. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

²²¹ Član 105. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

²²² Član 187. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

²²³ Član 119. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

²²⁴ Član 23. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije, ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)

pokrće troškova prinudnog poravnanja (član 24). Oglas sadrži²²⁵: ime suda pred kojim se vodi postupak prinudnog poravnanja, ime dužnika, naznaku rešenja kojim je prinudno poravnanje odobreno, poziv poveriocima da u roku od 30 dana od dana objavljivanja oglasa u „Službenom listu SRJ“ prijave svoja potraživanja, mesto i datum održavanja ročišta prinudnog poravnanja, sadržinu prinude prinudnog poravnanja.

Na ročištu za prinudno poravnanje: predstavnik dužnika obrazlaže svoje ekonomsko-finansijsko stanje, poslovni organ ili lice odgovorno za finansijske poslove dužnika daje izjavu da podaci iz izveštaja o ekonomsko-finansijskom stanju odgovaraju činjeničnom stanju o čemu se izjašnjava i predstavnik organizacije koja vodi poslove platnog prometa za dužnika kao i upravnik poravnanja ako je imenovan, ispituju se prijavljena potraživanja (član 35).

Poverioci odlučuju o predloženom poravnanju glasanjem. Pravo glasa imaju poverioci čija su potraživanja utvrđena, a nisu razlučni i izlučni poverioci (član 36 i 37).

Ukoliko su poverioci prihvatili prinudno poravnanje na ročištu, nadležni subjekt (veće poravnanja) izdaje rešenje o odobrenju poravnanja. Rešenje o odobrenom poravnanju sadrži, utvrđeni procenat i rokove u kojim se obaveze plaćaju, spisak potraživanja koja nisu osporena sa naznakom iznosa koliko iznose i koliko se smanjuju zbog prinudnog poravnanja, ako je u postupku prinudnog poravnanja dato jemstvo, navodi se ime i sedište jemca sa naznakom njihove solidarne odgovornosti za obaveze dužnika prema njegovim poveriocima.²²⁶ Rešenje o odobrenom prinudnom poravnanju ima snagu izvršne isprave za sve poverioce čija su potraživanja utvrđena.²²⁷ Nakon prihvatanja prinudnog poravnanja na ročištu, veće poravnanja izdaje rešenje o odobrenju zaključenja poravnanja koje sadrži: utvrđeni procenat i rokove u kojim se obaveze plaćaju, spisak potraživanja koja nisu osporena sa naznakom iznosa koliko iznose i koliko se smanjuju zbog prinudnog poravnanja.

Ako je u postupku prinudnog poravnanja dato i jemstvo da će dužnik platiti smanjene obaveze u rešenju se navodi ime i sedište jemca sa naznakom njihove solidarne odgovornosti za obaveze dužnika prema njegovim poveriocima. Rešenje se objavljuje u „Službenom listu SRJ“ (član 40).

²²⁵ www.vps.ns.ac.rs/Materijal/mat5812.doc ovaj tekst je sa interneta, prilagođen i dostupan 20.07.2019. 5:20pm

²²⁶ www.vps.ns.ac.rs/Materijal/mat5812.doc dostupno 20.07.2019. 5:20pm

²²⁷ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.19

Glava četvrta

1.4. STEČAJNI UZROCI I STEČAJNI RAZLOZI

U tržišnoj privredi važe zakoni ekonomije, odnosno primljena roba ili izvršene usluge se moraju platiti u ugovorenim rokovima, privrednom subjektu, koji je nesposoban za plaćanje preti bankrotstvo ili eventualno mogućnost reorganizacije, ako njegovi poverioci procene da je to celishodnije. Do stečaja dolazi kada se dužnikova imovina umanjuje do te mere da mu dugovi prelaze realnu podlogu na kojoj su zasnovani. Tada dužnik više ne može da garantuje svojom imovinom poveriocima da će izvršiti plaćanja za preuzete obaveze.²²⁸

Uslove i pretpostavke stečaja naš zakonodavac i zakonodavci bivših jugoslovenskih republika u okruženju su relativno ujednačili.²²⁹ Zakonodavac Republike Srbije u članu 11. Zakona o stečaju kao stečajne razloge navodi²³⁰: prezaduženost, preteću nesposobnost plaćanja, trajniju nesposobnost plaćanja, nepostupanje po usvojenom planu reorganizacije i ako je plan reorganizacije izdejstvovan na prevaran ili nezakonit način. Prezaduženost ne postoji ako to društvo ima najmanje jednog ortaka odnosno komplementara koji je fizičko lice.

1.4.1. Stečajni uzroci

Stečajni uzroci se mogu razvrstati u više kategorija, a najpoznatija podela je na interne i eksterne faktore kao i na objektivne i subjektivne faktore. Interni uzroci stečaja nalaze se u zoni uticaja stečajnog dužnika, na njih dužnik može da utiče kako činjenjem tako i ne činjenjem, i drugi uzroci su eksterni koji su van domašaja stečajnog dužnika tj. dužnik na njih ne može da utiče. Eksterni uzroci stečaja nalaze se u užem ili širem okruženju privrednog društva i izvan su njegovog uticaja, i stečajni dužnik im se jedino može u manjoj ili većoj meri prilagođavati. Šire okruženje privrednog društva čine ekonomski, tehnološki, politički, socijalni, prirodni, inostrani i drugi faktori koji određeno privredno društvo na direktan ili indirektan način mogu odvesti u stečaj. Na poslovne rezultate privrednog društva

²²⁸ Velimirović, M., Stečajno pravo, Symbol, Novi Sad, 2004, str. 3.

²²⁹ Član 2–6. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

²³⁰ Član 11. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

utiču direktni faktori, kao što su kupci, dobavljači, konkurenti, banke i vlada, i indirektni, makroekonomski, tehničko-tehnološki, politički i socijalni faktori.

Pri analizi uzroka stečaja menadžment stečajnog dužnika uzroke najčešće traži u eksternom okruženju. Ukoliko privredno društvo posluje uspešno zasluge za to neće pripisati eksternim faktorima, već menadžmentu. Nestabilno poslovno i političko okruženje u kojem se vode ratovi, uticalo je da su mnoga društva završila u stečaju. I danas smo svedoci da opstanak i razvoj preduzeća zavisi od dobrih kontakata sa političkim moćnicima, što svakako ne ide u prilog zdravom i ekonomski profitabilnom poslovanju. Naše poslovno okruženje je prilično kompleksno i zahteva dodatne napore kako bi pravni subjekt opstao, bio uspešan i solventan. Pogotovo ako je reč o malom ili srednjem preduzeću koja nemaju moć da im se odlaže plaćanje, transferisati ih na druge subjekte, dovodeći ih u težak finansijski položaj. Pravila finansijske discipline, koja se podrazumevaju u razvijenim privredama sveta kod nas nisu slučaj ili je takvih slučajeva veoma malo.

U eksterne uzroke stečaja možemo još ubrojati i sledeće: izgubljena tržišta, poreska opterećenja, precenjenost nacionalne valute, nelikvidnost, složena, neefikasna i korumpirana administracija i birokratski aparat, uticali su na odlazak stranih investitora i na visinu oportunističkih troškova. Opšta privredno-politička situacija i stabilno poslovno okruženje su bitni faktori uspešnog poslovanja privrednog društva.

1.4.2. Stečajni razlozi

Suština predloga poverilaca za pokretanje stečajnog postupka je u razlozima za otvaranje stečaja. Povod na osnovu koga poverilac može da pokrene stečaj protiv dužnika i protiv njegove volje, treba da balansira između prava poverilaca i dužnika, kao i da odredi da li se stečajni postupak može pokrenuti jednostavno, uz ispunjenje minimalnih uslova ili samo u ekstremnim slučajevima. Sud najpre treba da ispita i utvrdi ekonomsko-finansijsko stanje dužnika.²³¹ Kad se utvrdi da dužnik nije u mogućnosti da izvrši preuzete obaveze na vreme, otvara se stečajni postupak bez obzira na razloge koji su prouzrokovali to stanje.

²³¹ Velimirović, Mihajlo, Stečajni razlog, Zbornik radova Aktuelna pitanja stečajnog prava, Udruženje pravnik Republike Srpske, Banja Luka, 2008, str. 29–37.

1.4.2.1. Pojam i vrste stečajnih razloga

Stečajno pravni okvir treba da reši problem među poveriocima u radu sa nelikvidnim dužnikom, da omogući nov početak dužnicima preopterećenim dugom, i da sačuva vrednost preduzeća koja su u finansijskoj nevolji primenom reorganizacije, a ne likvidacije dužnika.

Prvo, stečajni zakon rešava problem kolektivne akcije među poveriocima. Naplata potraživanja je individualizovani proces koji se zasniva na transakcijama između dužnika i poverilaca. Kada je dužnik insolventan i nema dovoljno imovine da zadovolji sve poverioce, pojavljuje se problem kolektivnog udruživanja. U tom slučaju svaki poverilac ima podsticaj da pokuša da dođe do imovine dužnika, čak i ako to iscrpljuje ukupnu imovinu dužnika. Stečaj će u svakom slučaju da zaustavi ovakvo ponašanje poverilaca u korist uredne raspodele imovine dužnika kroz kolektivno namirenje.

Stečajna politika je promocija reorganizacije preduzeća koje se nalazi u finansijskom problemu. Firma koja se suočava sa finansijskim problemima ima veću šansu da se oporavi u radu pod nadzorom pokretne i nepokretne imovine i ljudskih resursa nego što bi bila da je zatvorena i prodana kao celina ili na delove kako bi zadovoljila potražnju poverilaca. Imovina preduzeća može biti vrednija kada se drži zajedno i u vlasništvu te firme, nego ako se likvidira i proda trećoj strani.²³²

Uočeno je da se kao osnovni razlog za otvaranje stečaja navodi nesposobnost plaćanja stečajnog dužnika. Kao elementi nesposobnosti navode se: dužnik ne plaća dugove, prekoračenje rokova plaćanja, ignoriše dospele obaveze, po pravilu obaveze su novčane.

Stečajni razlog utvrđuje se u prethodnom stečajnom postupku ukoliko je do njega došlo. Metode određivanja stečajnih razloga: metod enumeracije, metod opšteg razloga (prezaduženost i nesposobnost za plaćanje).

1.4.2.2. Ekonomski indikatori postojanja stečajnog razloga

Sa produblјivanjem finansijskih teškoća kompanije sve teže dolaze do potrebnih izvora finansiranja. Ulaskom kompanije u finansijske teškoće može se javiti oportunističko ponašanje vlasnika kompanija koji mogu biti stimulisani da ulažu u projekte sa visokim prinosom, ali i visokim investicionim rizikom. Ovo ukazuje da je investiciona politika jedan

²³² <https://www.econlib.org/library/Enc/Bankruptcy.html>, pristupila 17.10.2020.

od ključnih aspekata stečaja, jer može da utiče na „going concern“ vrednost kompanije u toku stečajnog postupka, ali i posle izlaska iz njega.

Evidentni su problemi u realizaciji investicionih projekata i nemogućnost pribavljanja povoljnih izvora finansiranja, jer je kreditni rejting ovih kompanija pogoršan. Banke nisu spremne da obezbeđuju dodatna finansijska sredstva kompanijama u reorganizaciji, jer u slučaju njihovog ponovnog apliciranja za stečaj, ova potraživanja ne bi imala prioritet u naplati. Vlasnici kompanija nemaju interes da ulažu dodatan kapital, jer je opstanak kompanija nakon usvojenog plana reorganizacije neizvestan. Insolventnost predstavlja novi stečajni razlog koji se javlja u slučaju kada je imovina dužnika manja od njegovih obaveza, što za posledicu ima nepostupanje po usvojenom planu reorganizacije, čime dužnik bitno ugrožava sprovođenje plana reorganizacije, kao i kad je plan izdejstvovan na prevaren ili nezakonit način; za otvaranje stečaja dovoljno je postojanje makar jednog stečajnog razloga.²³³

1.4.3. Stečajne prepreke

Stečajni sudija može odrediti visinu predujma za mikro pravna lica, s obzirom na to da se u praksi pokazalo da je visina predujma za ova lica određivana u nerealno visokom iznosu. U prethodnom periodu privredni sudovi najnižu visinu predujma određivali su u iznosima od 500.000 do 1.000.000 dinara. Međutim, u slučajevima kad je u pitanju mikro pravno lice, predujam je bio previsok. Poslednjim izmenama kojim se uređuje kriterijum za razvrstavanje pravnih lica, predujam se ne može odrediti u iznosu većem od 50.000 dinara.²³⁴ Propisivanjem maksimalnog iznosa predujma za mikro pravna lica otklonjena je jedna od prepreka za pokretanja stečajnog postupka, odnosno uveden je podsticaj za pokretanje postupka. Nova rešenja treba da onemoguće tendenciju da se određuju visoki iznosi za male privredne subjekte. Prilikom određivanja navedenog iznosa vodilo se računa i o mogućnosti pokrivanja relevantnih troškova. Stečajni upravnik ima podsticaj da što pre proda imovinu stečajnog dužnika, kako bi nesmetano vodio postupak. U uporednom pravu nailazimo na različita rešenja pri čemu u nekim zemljama predujma gotovo da i nema ili su simboličnog

²³³ Član 1. do 11. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

²³⁴ Član 59. stav 2 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

karaktera.²³⁵ Ideja o uvođenju predujma članovima odbora poverilaca takođe nije zaživela te se i od nje brzo odustalo. Stav prakse je da bi ovakvo rešenje samo stvorilo dodatne probleme za pokretanje postupka od strane poverilaca. Visoki predujam svakako bi demotivisao i smanjio broj stečajnih postupaka iniciranih od strane poverilaca.

Pre 2018. godine, nisu bili utvrđeni kriterijumi za određivanje visine predujma za mala i srednja pravna lica, a što je, prema oceni predlagača izmena, uticalo na destimulisanje poverioca na pokretanje stečajnog postupka. Prema dosadašnjim odredbama, visinu predujma određivao je stečajni sudija na osnovu diskrecione ocene, bez jasnih smernica kojim bi odredio visinu predujma u konkretnom slučaju, osim za mikro pravna lica, za koja je propisan maksimalni iznos predujma od 50.000 dinara. Novela iz decembra 2018. ograničenje iznosa predujma troškova, koje je novelama iz 2014. godine uvedeno za mikro pravna lica, prošireno je i na sve ostale kategorije pravnih lica – malo, srednje ili veliko pravno lice.²³⁶ Novelom iz decembra 2018. godine, izmenjen je član 59. stav 2. ZS tako da glasi: „Iznos predujma utvrđuje se u zavisnosti od razvrstavanja pravnog lica kao mikro, malo, srednje ili veliko pravno lice, u skladu sa propisima kojima se uređuju kriterijumi za razvrstavanje pravnih lica, i ne može biti veći od: 1) 50.000 dinara za mikro pravna lica; 2) 200.000 dinara za mala pravna lica; 3) 600.000 dinara za srednja pravna lica; 4) 1.000.000 dinara za velika pravna lica.“²³⁷

Ukoliko dužnik nema imovinu iz koje bi se namirili njegovi poverioci, stečajni postupak će se odmah otvoriti i obustaviti, propisivao je naš zakonodavac prethodno važećim zakonom.

Ograničavanjem broja izmena UPPR na jednu, koje je izvršeno novelom iz 2017, uklonjena je jedna od procesnih prepreka efikasnom sprovođenju stečajnog postupka i namirenja poverilaca u bankrotstvu, reorganizaciji i unapred pripremljenim planovima. Izmena je obrazložena ocenom da je sam stečajni postupak sadržao nekoliko prepreka koje su onemogućavale brže zaključenje postupka i namirenje poverilaca. Na primer, u slučaju unapred pripremljenih planova reorganizacije, izmene i dopune plana u praksi, vršile su se i više od pet puta. Usled tako brojnih izmena i dopuna, poverioci često nisu bili sigurni o sadržaju plana o kome glasaju. Rokovi za podnošenje prigovora od strane poverilaca, kao i odgovori dužnika, u dosadašnjem tekstu zakona, takođe su nepovoljno uticali na dužinu

²³⁵ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 60–62

²³⁶ Član 59. stav 2. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

²³⁷ Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju - Analiza efekata, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, dostupno 30.11.2017.

trajanja postupka.²³⁸

Pravila iz člana 159a usvojena su radi povećanja efikasnosti postupka u slučaju podnošenja unapred pripremljenog plana reorganizacije. Zakonom su precizirani rokovi za prigovore poverilaca i odgovore dužnika, kako bi se omogućilo sudijama da spreče produženje postupka zbog neefikasnosti stranaka. Takođe, omogućena je samo jedna izmena i dopuna unapred pripremljenog plana reorganizacije. Moguće je da će ova odredba umanjiti broj podnetih planova, ali će i otkloniti zloupotrebu ponovnim podnošenjem izmenjenih i dopunjenih planova.

Novelom iz 2017, uklonjena je jedna od procesnih prepreka efikasnom sprovođenju stečajnog postupka i namirenja poverilaca u bankrotstvu, reorganizaciji i unapred pripremljenim planovima. Izmena je obrazložena ocenom da je sam stečajni postupak sadržao nekoliko prepreka koje su onemogućavale brže zaključenje postupka i namirenje poverilaca.²³⁹

1.4.3.1. Postojanje jednog poverioca

Postojanje jednog stečajnog poverioca je samo jedan od razloga koji sprečava otvaranje i sprovođenje stečajnog postupka. S obzirom na to da postoji samo jedan stečajni poverilac, konstatuje se da, ako nema poverilaca, ne postoji ni razlog za primenu stečajnih pravila.²⁴⁰ Ukoliko postoji samo jedan poverilac u tom slučaju nema smisla otvarati, a ni sprovesti stečajni postupak, jer on tada ne može da odgovori svojoj svrsi. Otvaranje i sprovođenje stečaja bi bilo suviše skupo²⁴¹, a pri tom i nepotrebno, jer jedini poverilac može svoja prava da zaštiti redovnim putem, tj. pokretanjem izvršnog postupka.²⁴²

Prema Zakonu o stečaju, kad se utvrdi da stečajni dužnik ima samo jednog poverioca, otvoreni stečajni postupak se bez odlaganja obustavlja.²⁴³ Sudija pazi na ovu stečajnu prepreku po službenoj dužnosti.²⁴⁴

²³⁸ Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju - Analiza efekata, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, 30.11.2017.

²³⁹ Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju - Analiza efekata, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, 30.11.2017.

²⁴⁰ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Pravni fakultet Beograd, 2018, str. 99

²⁴¹ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Pravni fakultet Beograd, 2018, str. 99

²⁴² Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Pravni fakultet Beograd, 2018, str. 99

²⁴³ Član 13. stav 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

²⁴⁴ Goršić, F., Komentar Stečajnog zakona, Geca Kon a.d. Beograd, 1934. str. 222

1.4.3.2. Neznatna imovina

Ako se prilikom odlučivanja o predlogu za pokretanje stečajnog postupka ili kasnije u toku njegovog sprovođenja utvrdi da je imovina dužnika koja se može koristiti za raspodelu poveriocima neznatna²⁴⁵, sprovođenje kompletne stečajne procedure postaje bespredmetno. Stečaj se vodi radi srazmerne raspodele unovčene imovine koja je sastavni deo stečajne mase. Ako nje nema, onda nedostaje ključni element za vođenje stečaja.

Prema Zakonu o stečaju, neznatna imovina stečajnog dužnika obuhvata sledeće tri situacije²⁴⁶: stečajni dužnik nema imovinu koja može postati sastavni deo stečajne mase, ako imovina stečajnog dužnika nije dovoljna ni za pokrivanje troškova stečajnog postupka, ako imovina koja ulazi u stečajnu masu neznatno premašuje troškove stečajnog postupka. S obzirom na to da zakonodavac nije odredio šta se smatra neznatno većom imovinom od troškova postupka, sudija ima veliku diskreciju.²⁴⁷ Kad se utvrdi da dužnik ima neznatnu imovinu, stečajni sudija zaključuje stečajni postupak. Rešenje o zaključenju sudija donosi na završnom ročištu. Rešenje o zaključenju stečajnog postupka je pravni osnov za brisanje pravnog subjekta iz registra. U ovom slučaju, postavlja se pitanje šta se dešava kad sa imovinom dužnika, jer poverioci ne mogu da se namire u izvršnom postupku, imajući u vidu da dužnik više ne postoji.²⁴⁸ U ovom slučaju, sudija treba rešenjem o zaključenju postupka da naloži stečajnom upravniku da imovinu unovči i raspodeli poveriocima.

²⁴⁵ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Pravni fakultet Beograd, 2018, str. 99

²⁴⁶ Član 13. stav 2 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

²⁴⁷ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Pravni fakultet Beograd, 2018, str. 100

²⁴⁸ Jovanović, N., „Stečajna nacionalizacija (konfiskacija) u Srbiji“, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, br.1/2010, str. 132

DEO DRUGI

Glava prva

2.1. KLJUČNI SUBJEKTI U STEČAJNOM POSTUPKU

Prema odredbama Zakona o stečaju, ključni subjekti u stečajnom postupku su: stečajni sudija; stečajni upravnik koji vrši sve radnje u ime stečajnog dužnika i u interesu svih poverilaca i za račun stečajne mase. Obaveza glavnih učesnika u stečajnom postupku je da nauče kako da realizuju svoje uloge na što produktivniji način i za to će im biti potrebna saradnja i međusobna pomoć. Stečajni postupak se pokreće predlogom ovlašćenih predlagača.²⁴⁹ Organi stečajnog postupka su: stečajni sudija, stečajni upravnik, skupština poverilaca i odbor poverilaca.²⁵⁰

Stečajni upravnik vodi poslove i zastupa stečajnog dužnika.²⁵¹ Otuda je u našem pravu uobičajeno i u skladu sa pozitivnim pravom da se kaže da je stečajni upravnik zakonski zastupnik dužnika i zakonski zastupnik stečajne mase.

Na primer, stečajni upravnik može da tuži lice koje kasni sa izvršenjem svoje obaveze prema stečajnom dužniku, stečajni upravnik prodaje imovinu stečajnog dužnika, stečajni upravnik takođe, podnosi tužbu za pobijanje i niz drugih radnji u ime stečajnog dužnika.

2.1.1. Stečajni sud

Privredni sporovi su izuzetno složeni bez obzira da li se radi o stečajnim postupcima ili zaštiti prava intelektualne svojine ili ugovora sa inostranim elementom, statusnim stvarima, bankarskim poslovima. Na osnovu navedenih postupaka može se reći da su stečajni postupci daleko najsloženiji postupci s obzirom da tu ima koncentracije imovine i poverilaca stečajnog dužnika i da se sukobljavaju različiti interesi, te zbog toga prilično dugo traju. Svaki spor je priča za sebe, svaki slučaj ima svoje činjenično stanje, svoje pravne osnove i razrešenje pravnih pitanja te se možda može reći da je najsloženiji postupak koji postoji pred privrednim sudovima upravo postupak reorganizacije.

²⁴⁹ <https://arhiva.mpravde.gov.rs/dostupno> 8.10.2019. 11:20pm

²⁵⁰ Član 17. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

²⁵¹ Član 19 (1) Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

U sporovima koji nastaju u toku i povodom stečajnog postupka, isključivo je mesno nadležan sud na čijem se području nalazi sud koji sprovodi izvršni, odnosno stečajni postupak, odnosno sud na čijem se području sprovodi administrativno izvršenje. Nadležnost privrednog suda je propisana odredbom člana 25. Zakona o uređenju sudova, pa prema stavu 1 tačka 4, između ostalog stoji da Privredni sud u prvom stepenu sudi u sporovima povodom stečaja.²⁵²

Sud koji je nadležan za pokretanje stečajnog postupka, nadležan je i za navedene pravne sporove koji mogu nastati u vezi sa osporavanjem potraživanja stečajnih poverilaca, odnosno sa utvrđivanjem tih potraživanja u tabeli potraživanja. Ovaj sud nadležan je i za pravne sporove pobijanja pravnih radnji dužnika, kao i za sporove koji mogu nastati u vezi sa dosuđivanjem naknade u slučaju umanjenja imovine od strane organa ovlašćenog za zastupanje dužnika – pravnog lica. Sud koji pokreće stečaj protiv dužnika ili postupak reorganizacije, nadležan je za obavljanje svih ostalih radnji u tom postupku. Kada su u pitanju ovlašćenja suda tokom postupka glasanja o planu reorganizacije, možemo govoriti o: proceni od strane suda potraživanja pojedinih poverilaca radi njihovog prava glasa, mogućnosti davanja naloga u pogledu formiranja dodatnih ili posebne klase poverilaca, kao i rukovođenju i kontroli samog postupka glasanja.²⁵³

Sud može od poverioca da položi depozit, što podrazumeva da u određenim okolnostima može i da oslobodi poverioca od ove obaveze, na primer, ako utvrdi da poverilac ne raspolaže sredstvima potrebnim za polaganje depozita.

Ukoliko pojedini poverioci stave primedbu na procenu potraživanja od strane stečajnog sudije na tom ročištu ili način na koji se formiraju klase, navedene primedbe sud će ceniti u obrazloženju rešenja kojim potvrđuje da je plan usvojen ili da plan nije usvojen, ali neće uticati na donošenje samog rešenja.²⁵⁴

Ako je reč o primedbama poverilaca na računanje glasova u okviru klasa prilikom glasanja, odnosno da plan nije izglasan na način kako to propisuje član 165. stav 9. Zakona o stečaju²⁵⁵, sve primedbe se mogu izneti i nakon glasanja, kada stečajni sudija ceni da li je plan reorganizacije prihvaćen na propisan način od strane svih klasa, na koji način ceni i

²⁵² Zakon o uređenju sudova, ("Sl. glasnik RS", br. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 - dr. zakon, 78/2011 - dr. zakon, 101/2011, 101/2013, 106/2015, 40/2015 - dr. zakon, 13/2016, 108/2016, 113/2017, 65/2018 - odluka US, 87/2018 i 88/2018 - odluka US)

²⁵³ Petrović, T., Poverioci u postupku reorganizacije, ALSU, Beograd, 2015, str. 2–12

²⁵⁴ Petrović, T., Poverioci u postupku reorganizacije, ALSU, Beograd, 2015, str. 2

²⁵⁵ Zakona o stečaju ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014)

iznete primedbe prilikom donošenja rešenja kojim će potvrditi da je plan usvojen ili će konstatovati da plan nije usvojen.²⁵⁶

2.1.1.1. Stečajni sudija

Stečajni postupak vodi stečajni sudija, postupak se sprovodi pred sudom koji je određen zakonom, na čijem području je sedište stečajnog dužnika. Značajna novina je i ukidanje stečajnog veća i prebacivanje ovlašćenja koje je imalo stečajno veće na stečajnog sudiju; iz tog razloga ceo stečajni postupak sprovodi stečajni sudija.

Odluke vezane za stečajni postupak stečajni sudija donosi u obliku rešenja, dostavlja ih na dva načina na adresu zainteresovane strane i putem javnog oglašavanja.

Sud postupak sprovodi i kada troškovi premašuju vrednost imovine stečajnog dužnika, ukoliko poverilac kod nadležnog organa položi sredstva za troškove stečajnog postupka.

2.1.1.1.1. Nadležnost stečajnog sudije

Stečajni sudija donosi rešenje kojim odlučuje o usvajanju, odnosno odbijanju predloga za pokretanje stečajnog postupka.

Rešenje o otvaranju stečajnog postupka mora da sadrži osnovne formalne elemente kao što su: nadležni sud, sedište suda, postojanje stečajnog razloga, odluka o imenovanju stečajnog upravnika, podaci o stečajnom upravniku, kao i poziv poveriocima da u roku od trideset dana, a ne kasnije od sto dvadeset dana od objavljenog oglasa, prijave svoja potraživanja kao i vreme održavanja poverilačkog ročišta. Stečajni sudija rukovodi stečajnim postupkom i većinu odluka donosi u prvom stepenu.²⁵⁷

2.1.2. Stečajni dužnik

Kao prva karika u stečajnom postupku pojavljuje se stečajni dužnik. Da bi se vodio stečajni postupak, potrebno je da postoji stečajni dužnik; ukoliko stečajnog dužnika nema, nema ni stečaja. Stečaj se može pokrenuti i nad imovinom pravnih lica javnog prava, s tim što su izuzeta autonomna pokrajina i lokalna samouprava, pravna lica čiji je osnivač država i

²⁵⁶ Privredni apelacioni sud – Pitanja i odgovori – radni materijal sa XX savetovanja privrednih sudova Republike Srbije, Zlatibor, septembar 2012 godine

²⁵⁷ <https://arhiva.mpravde.gov.rs/>, dostupno 8.10.2019. 11:20pm

njene organizacione jedinice koje se finansiraju iz budžeta, kao i Narodna banka.

U materijalnom pravnom smislu, stečajni dužnik je lice nad čijom je imovinom otvoren stečaj. „U procesnom smislu, stečajni dužnik je stranka u stečajnom postupku, bez obzira na njegov ishod, odnosno da li je on uspešno okončan. Od otvaranja stečajnog postupka do njegovog okončanja, stečajni dužnik zadržava svoj pravni subjektivitet i zastupa ga stečajni upravnik. Stečajnim zakonom su jasno precizirane pretpostavke, i to kako materijalnopravne tako i formalno pravne, nužne za pokretanje, a potom i sprovođenje stečajnog postupka.

2.1.3. Pravni položaj stečajnog upravnika

Naša šira javnost profesiju stečajnog upravnika ne poznaje dovoljno dobro, najčešće im nije jasna i često prave paralelu između stečajnih upravnika i sudija, lica zaposlenih u sudu, odnosno Ministarstvu privrede ili u Agenciji za licenciranje stečajnih upravnika. U stvari stečajni upravnik je organ stečajnog suda, jer stečajnog upravnika imenuje sud i on deluje upravo na osnovu rešenja o imenovanju koje je doneo sud.

Stečajni upravnik je u obavezi da stečajni postupak vodi u skladu sa svojom stručnošću i zakonom.²⁵⁸ Iz navedenog proizilaze sledeće specifičnosti imovinske odgovornosti stečajnog upravnika, oštećenih lica, krivica, kao i obim odgovornosti.

Oštećeno lice može biti bilo koji učesnik u stečajnom postupku. Na primer, ako je radnjom stečajnog upravnika oštećeno neko treće lice, koje nije učesnik stečajnog postupka, onda će u tom slučaju stečajni upravnik da odgovara po opštim pravilima odštetnog prava.

Stečajni upravnik odgovara za štetu koju je počinio „u obavljanju poslova“²⁵⁹, tj. odgovarao opštim građanskopravnim pravilima naknade štete.²⁶⁰

Osnov odgovornosti je krivica koja se mora dokazati u svakom konkretnom slučaju.²⁶¹ Prema Zakonu o stečaju, stečajni upravnik odgovaraće za namerno prouzrokovanu štetu, što znači da je osnov teži oblik krivice.²⁶² Stečajni upravnik ne odgovara za običnu nepažnju, što realno znači da je ovo prekomerna zaštita za stečajne upravnike. Stručni nadzor nad radom stečajnih upravnika vrši Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, po pravilima opšteg

²⁵⁸ Član 31 (1) Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

²⁵⁹ Foreste U., *Insolvenzrecht*, 4. Auflage, Verlage C. H. Beck, 2008, str. 32

²⁶⁰ Radović, V., *Osnovi stečajnog prava*, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Centar za izdavaštvo i informisanje, Beograd, 2018, str. 77

²⁶¹ Slijepčević, D. B., Spasić S., *Komentar Zakona o stečajnom postupku*, Ces Mecon, Beograd, 2006, str. 307

²⁶² Slijepčević, D. B., Spasić, S., str. 70; Popović Ajnšpiler, G., „Odgovornost stečajnog upravnika“, *Pravni informator*, br. 2/2009, str. 35

upravnog postupka.²⁶³ Rekla bih da je mehanizam kontrole rada stečajnog upravnika vrlo jednostavan, reč je o interesu stečajnih poverilaca koji većinom glasova u odboru poverilaca imaju pravo da traže da se stečajni upravnik razreši. Obaveza stečajnog upravnika je da svaka tri meseca podnese finansijski izveštaj koji sadrži specifikaciju svih troškova, sav promet na računima stečajnog dužnika, sva plaćanja, angažovana lica itd. Nagrada je određena kao procenat stečajne mase, odnosno procenat od sredstava koja se isplate poveriocima.

U prvih četrdeset dana stečajni upravnik preuzima imovinu, imovina se popisuje, analizira se ukupna poslovna dokumentacija, traži imovina i sačinjava ekonomsko finansijski izveštaj na osnovu koga poverioci donose odluke o daljem toku postupka. Centralni deo ovog izveštaja je procena vrednosti pronađene imovine. Nakon njega ide postupak obrade prijave potraživanja koji se obično završava 120 dana od početka stečaja. Sledeća faza je prodaja imovine ili realizacija usvojenog plana reorganizacije. Nakon toga je intenzitet posla daleko manji. U podmaklim fazama, čeka se razrešenje sudskih postupaka koji mogu da traju godinama.

2.1.3.1. Prava i dužnosti stečajnog upravnika

Zakon o stečaju²⁶⁴ definiše prava i obaveze stečajnog upravnika²⁶⁵: sastavlja predračun troškova stečajnog postupka i dostavlja ga stečajnom sudiji; obrazuje komisiju za inventarisanje; sastavlja bilans; izveštava stečajnog dužnika – ima obavezu da sastavi izveštaj i dostavi stečajnom sudiji, odboru poverilaca i Agenciji za licenciranje stečajnih upravnika. Privredni sud prijave potraživanja dostavlja stečajnom upravniku na utvrđivanje osnovanosti, obima i definisanje isplatnog reda. Stečajni upravnik sastavlja listu o priznatim i osporenim potraživanjima²⁶⁶, okončava započete, a neizvršene poslove stečajnog dužnika, kao i poslove potrebne za sprečavanje nastupanja štete nad sredstvima dužnika; sastavlja nacrt za glavnu deobu i nacrt za završni stečajni bilans u saglasnosti sa stečajnim sudijom; sastavlja nacrt odluke o naknadnoj deobi; podnosi periodično izveštaje stečajnom sudiji.

²⁶³ Član 26 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018); Član 3-3z Zakon o agenciji za licenciranje stečajnih upravnika ("Sl. glasnik Republike Srbije" br., član 84/2004, 104/2009 i 89/2015)

²⁶⁴ Član 27. Zakona o stečaju („Službeni glasnik RS“, br. 104/2009)

²⁶⁵ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2011, str. 57–68

²⁶⁶ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_stecaju.html, dostupno 13.05.2020.10:14pm

Odbor poverilaca obavlja sledeće poslove²⁶⁷: razmatra sve izveštaje vezano za tok stečajnog postupka, prati stanje stečajne mase, pregleda poslovne knjige i celokupnu dokumentaciju koju je preuzeo stečajni upravnik; daje mišljenje stečajnom sudiji o unovčavanju imovine stečajnog dužnika; daje mišljenje stečajnom sudiji u vezi sa nastavljanjem započetih poslova; daje mišljenje stečajnom sudiji i stečajnom upravniku; predlaže i imenuje; može prigovoriti stečajnom sudiji na rad stečajnog upravnika; obavlja i druge poslove predviđene zakonom. Stečajni postupak se po pravilu sastoji iz dve faze i to iz tzv. prethodnog postupka i glavnog postupka.

Stečajni postupak je hitan i u njemu se ne može tražiti povraćaj u pređašnje stanje, niti podnositi predlog za ponavljanje postupka ili izjaviti revizija. Odluka o stečajnom postupku donosi se rešenjem protiv koga je moguća žalba u roku od osam dana, ali koja po pravilu ne zadržava izvršenje ili zaključkom, te i kod njega prigovor u roku od osam dana ne zadržava izvršenje.

2.1.3.1.1. Korporativna prava stečajnog upravnika

Radi se o pravima koja se direktno odnose na obavezu stečajnog dužnika da vodi poslove i zastupa stečajnog dužnika. Stečajni upravnik ima brojna prava, kao što su²⁶⁸: pravo da predlaže stečajnom sudiji da se određena dokumentacija proglašava za poslovnu tajnu; da o bitnim pitanjima konsultuje odbor poverilaca ili stečajnog sudiju; pravo preduzimanja radnji od izuzetnog značaja uz saglasnost odbora poverilaca i obaveštavanje stečajnog sudije, pravo da angažuje stručna strana ili domaća lica; pravo preuzimanja imovine stečajnog dužnika; pravo procene da li u konkretnom predmetu postoji mogućnost reorganizacije; pravo odlučivanja o otkazu ugovora o radu; pravo da određuje zarade zaposlenih i angažovanih lica kod stečajnog dužnika uz saglasnost stečajnog sudije i dr.

2.1.3.1.2. Procesna prava

Pod procesnim pravima podrazumevaju se prava procesnog učestvovanja u stečajnom postupku kao što su:

- 1) pravo izjašnjenja na eventualno podnete primedbe na rad stečajnog upravnika ili na

²⁶⁷ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, 2011, str. 57–68

²⁶⁸ <http://www.alsu.gov.rs/> dostupno 11.10.2019. 8:15pm

predlog za njegovo razrešenje;

2) pravo da prisustvuje sednicama odbora poverilaca na poziv Odbora;

3) pravo izjavljivanja žalbi protiv odluka stečajnog sudije;

4) pravo da prenese ovlašćenja za preduzimanje konkretnih radnji na druga angažovana lica i dr.

2.1.3.1.3. Pravo na nagradu za rad i nadoknadu troškova

Osim prava na nagradu za rad i naknadu troškova stečajni upravnik ima obavezu da svaka tri meseca podnese finansijski izveštaj o svom radu koji sadrži, specifikaciju svih troškova, promet na računima stečajnog dužnika, sva plaćanja na uvid, angažovana lica i njihove honorare, itd. U ovom slučaju mnogo više je transparentnosti nego što to radi privredni subjekt koji nije u stečaju.

Nadoknada za rad stečajnim upravicima isplaćuje se na teret stečajne mase. Koliku će nadoknadu dobiti za svoj rad stečajni upravnik određuje stečajni sudija u vreme zaključenja stečaja.²⁶⁹

Nagrada koja pripada stečajnom upravniku zavisi od visine deobne mase poveriocima, složenosti stečajnog postupka, načina na koji je sproveden postupak stečaja tj. bankrotstvom ili reorganizacijom, dužinom trajanja stečaja i dr.

2.1.3.1.4. Pravo na odlučivanje o bitnim pitanjima u toku stečajnog postupka

Pod ovom kategorijom podrazumevam prava stečajnog upravnika da preduzima radnje, odnosno donosi odluke koje bitno utiču ili mogu uticati na stranke u stečajnom postupku, odnosno na stečajnu masu stečajnog dužnika kao što su:

1) pravo da prizna odnosno ospori prijavljena potraživanja poverilaca,

2) pravo da ispuni dvostranoteretni ugovor i da traži ispunjenje od druge strane;

3) pravo izlučenja imovine iz stečajne mase stečajnog dužnika;

4) pravo pobijanja pravnih radnji i poslova zaključenih pre stečaja;

5) pravo da sprovede postupak unovčenja imovine stečajnog dužnika,

6) pravo da predloži delimičnu deobu stečajne mase;

7) pravo podnošenja plana reorganizacije stečajnog dužnika.

²⁶⁹ <http://www.alsu.gov.rs/> dostupno 11.10.2019. 8:15pm

2.1.3.2. Vrste dužnosti stečajnog upravnika

Tačna ovlašćenja upravnika i njegovi specifični zadaci, za sada još nisu u potpunosti poznati, a upravnici imaju nekoliko nadležnosti, prava i obaveza, kao što²⁷⁰:

- Odmah uzima u posed imovinu dužnika;
- Saziva sednice poverilaca i predsedava tim sednicama;
- Pokreće i nastavlja sudske i administrativne postupke koji su u vezi sa realizacijom prava dužnika;
 - Služi kao ovlašćeni službeni predstavnik dužnikove imovine;
 - Zatvaranje bankarskih računa dužnika i da otvori poseban stečajni račun u banci uz odobrenje suda;
 - Vršiti isplatu poveriocima na računima odobrenih potraživanja i
 - Nalaže dužniku ili njegovom službenom nadzorniku da bude prisutan i da pomaže prilikom preuzimanja inventara imovine dužnika.

Gore navedene nadležnosti naglašavaju potrebu da upravnik bude kvalifikovana osoba i ima školsku spremu iz prava i/ili ekonomije.

2.1.3.3. Uslovi za obavljanje delatnosti stečajnog upravnika

Licencu za obavljanje poslova stečajnog upravnika izdaje ovlašćena organizacija. Postoje opšti uslovi za izdavanje licence za stečajne upravnike, a to su: da je lice državljanin RS, da je lice poslovno i pravno sposobno, da ima visoku stručnu spremu, tri godine radnog iskustva i položen stručni ispit za dobijanje licence.²⁷¹

Stečajni upravnik ne može da bude lice koje je krivično kažnjeno ili je protiv njega pokrenut krivični postupak.²⁷²

Rok trajanja licence je tri godine i može se obnoviti, licenca se izdaje na pismeni zahtev lica koje ispunjava propisane uslove.²⁷³

²⁷⁰ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 26

²⁷¹ <http://www.alsu.gov.rs/> dostupno 11.10.2019. 8:15pm

²⁷² <http://www.alsu.gov.rs/> dostupno 11.10.2019. 8:15pm

²⁷³ Član 2. Pravilnik o načinu izdavanja i obnavljanja licence za obavljanje poslova stečajnog upravnika ("Sl. glasnik RS", br. 22/2010)

2.1.3.4. Procedura za izdavanje licence stečajnih upravnika

Zakonski uslov za imenovanje stečajnog upravnika je upravo navedena licenca, status preduzetnika, da lice ima tri godine radnog iskustva, visoku stručnu spremu i položen ispit za stečajne upravnike. Nadležna za izdavanje licence je Agencija za licenciranje stečajnih upravnika Republike Srbije. U stečajnom postupku stečajni upravnik postaje zastupnik stečajnog dužnika. Preuzimanjem dužnosti stečajnog upravnika lice je u obavezi da svojim postupcima treba da pokuša da sačuva stečajnu masu.

Licenca se ne može izdati licu koje nije dostojno obavljanju funkcije stečajnog upravnika. Dostojnost se utvrđuje u skladu sa Kodeksom stečajnih upravnika. Za dobijanje licence neophodno je da budu ispunjeni uslovi u skladu sa važećim propisima. Lice koje je položilo stručni ispit za stečajne upravnike u obavezi je da podnese zahtev za izdavanje licence najkasnije godinu dana od položenog stručnog ispita.

2.1.3.5. Imenovanje stečajnog upravnika (protokol)

Danom otvaranja stečajnog postupka stečajni upravnik je uveden u dužnost. Stečajni upravnik ima status službenog lica, koje ima licencu za obavljanje poslova stečajnog upravnika. Glavna uloga stečajnog upravnika je očuvanje vrednosti stečajne mase i postizanje što većeg stepena namirenja poverilaca i to u što kraćem vremenskom periodu. Specifičnost stečaja je da se ne vodi u interesu pojedinačnih poverilaca, već u interesu kolektivnog namirenja svih.²⁷⁴

Za stečajnog upravnika može biti izabrano lice koje se nalazi na listi aktivnih stečajnih upravnika, odabir je slučajni, računarskim putem. Reč je o posebno dizajniranom algoritmu koji predstavlja deo aplikacije za automatsko upravljanje predmetima privrednih sudova.²⁷⁵ Slučajni odabir se vrši u trenutku donošenja rešenja o otvaranju stečajnog postupka, po pravilu na ročištu, u kom slučaju je stečajni sudija dužan da prisutnim strankama odmah saopšti podatke o imenovanom stečajnom upravniku.²⁷⁶ Prilikom obračuna broja stečajnih

²⁷⁴ <http://blog.b92.rs/dostupno> 14.05.2020.

²⁷⁵ Pravilnik o uslovima i načinu izbora stečajnih upravnika metodom slučajnog odabira, ("Sl. glasnik RS", br. 3/2010), član 2.

²⁷⁶ Pravilnik o uslovima i načinu izbora stečajnih upravnika metodom slučajnog odabira, ("Sl. glasnik RS", br. 3/2010), član 3.

postupaka u kojima je stečajni upravnik imenovan neće se uračunavati²⁷⁷:

1) stečajni postupci koji su u trenutku slučajnog odabira pravosnažno zaključeni ili obustavljeni;

2) stečajni postupci u kojima je stečajni upravnik razrešen u roku od 30 dana od dana otvaranja stečajnog postupka;

3) stečajni postupci u kojima je stečajni upravnik imenovan kao privremeni stečajni upravnik tokom prethodnog stečajnog postupka;

4) stečajni postupci u kojima je stečajni upravnik imenovan na osnovu predloga odbora poverilaca u skladu sa članom 32. stav 3. Zakona o stečaju.

U članu 20. kojim je uvedena mogućnost izbora stečajnog upravnika na predlog poverioca, čime se odstupa od pravila o imenovanju metodom slučajnog odabira, ukoliko stečajni sudija, razmatrajući takav predlog, odluči da odstupi od metoda slučajnog odabira i prednost da predlogu poverioca, kao ovlašćenog predlagača pokretanja stečajnog postupka. Ukoliko poverilac želi da se koristi ovom mogućnošću, on, dakle, već u inicijalnom aktu – predlogu za pokretanje stečajnog postupka, mora da predloži imenovanje stečajnog upravnika. U protivnom, poverilac je prekludiran u pogledu mogućnosti da individualno utiče na izbor stečajnog upravnika. To pravo će moći kasnije da kolektivno ostvaruje u skupštini poverilaca, na prvoj sednici²⁷⁸ ili, po zaključenju ispitnog ročišta, u odboru poverilaca²⁷⁹, ako bude izabran.²⁸⁰

2.1.3.6. Nadzor nad radom stečajnog upravnika

Stečajni nisu bez mehanizma kontrole, rad stečajnog upravnika se nadzire u interesu stečajnih poverilaca. Stečajni poverioci mogu u stečajnom odboru da traže razrešenje stečajnog upravnika, a to mogu da postignu glasanjem prostom većinom glasova svih poverilaca. Svako drugi ko bi tražio razrešenje stečajnog upravnika, a da to nije u interesu većine stečajnih poverilaca, u suštini radi suprotno jedinom interesu koji Zakon o stečaju štiti.

Stručni nadzor vrši se u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje upravni

²⁷⁷ Pravilnik o uslovima i načinu izbora stečajnih upravnika metodom slučajnog odabira, ("Sl. glasnik RS", br. 3/2010), član 4.

²⁷⁸ Član 35. st. 5 i 10 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

²⁷⁹ Član 32. stav 3 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

²⁸⁰ Đukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji, Monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2019, str. 45

postupak. Organizacija ovlašćena za nadzor u stečajnom postupku izriče sledeće mere: opomenu i javnu opomenu, novčanu kaznu i oduzimanje licence. Nakon prijema rešenje o izrečenim merama stečajni sudija može da razreši stečajnog upravnika ili da odredi druge mere, kao što su obaveza za dobijanja posebne saglasnosti stečajnog sudije ili pak saglasnost odbora poverilaca za sve radnje koje stečajni upravnik preduzima, kada procene da bi samostalno postupanje stečajnog upravnika bilo štetno po postupak ili stečajnu masu.

2.1.3.7. Odgovornost stečajnog upravnika

Zakonom o stečaju predviđena je odgovornost stečajnog upravnika za štetu prouzrokovanu učesnicima u postupku namerno ili krajnjom nepažnjom. Krivica je osnov odgovornosti stečajnog upravnika i njeno postojanje se mora dokazati u svakom konkretnom slučaju.²⁸¹ Stečajni upravnik odgovoran je za sve nesavesne radnje koje izvrši samoinicijativno, kao i za štetu koju je tom prilikom prouzrokovao. Ukoliko je šteta nastala po nalogu stečajnog sudije, stečajni upravnik nije odgovoran za nastalu štetu.²⁸²

Stečajni upravnik je često u situaciji da donese rizične odluke. Za sve odluke i za rad stečajni upravnik odgovara svojom celokupnom ličnom imovinom, dakle, ne imovinom koju je uneo u preduzetničku radnju ili društvo kao osnivač, već celokupnom imovinom koju poseduje kao lice.²⁸³ Stečajni upravnik odgovara i za postupke svih svojih saradnika u slučaju nastupanja štete, a u slučaju kada je stečajni upravnik propustio da izvrši nadzor nad njihovim radom.²⁸⁴

2.1.3.7.1. Poslovna odgovornost

Stečajni upravnik za postupanje u stečajnom postupku suštinski odgovara i svojom licencom, koja mu usled utvrđenih nepravilnosti u radu može biti oduzeta, te u kom slučaju se stečajni upravnik briše iz imenika upravnika, čime automatski gubi pravo da dalje obavlja delatnost. Zakonom o stečaju regulisani su uslovi za obnavljanje i oduzimanje licence

²⁸¹ Slijepčević, D., Spasić, S., Komentar Zakona o stečajnom postupku, CES Mecon, Beograd, 2006, str. 70

²⁸² Član 31. stav 3 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

²⁸³ Član 31. st. 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

²⁸⁴ Član 31. st. 2 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

stečajnom upravniku.²⁸⁵ Član 24. stav Zakona o stečaju glasi: „Stečajnom upravniku kome je oduzeta licenca ili kome je zahtev za obnavljanje licence odbijen, ne može da se izda nova licenca u roku od pet godina od dana konačnosti rešenja o oduzimanju licence, odnosno rešenja o odbijanju zahteva za obnavljanje licence.“²⁸⁶

Stečajni sudija po službenoj dužnosti razrešiće stečajnog upravnika ukoliko ne ispunjava svoje obaveze, ne poštuje rokove u skladu sa važećim propisom, ponaša se neprofesionalno, pristrasno, ne preduzima radnje vezane za unovčenje imovine koja ulazi u stečajnu masu, ukoliko imovina stečajnog dužnika nije osigurana, ne postupa po zahtevu sudije i odbora poverilaca.²⁸⁷

2.1.3.7.2. Komunikativna odgovornost

Pod komunikativnom odgovornošću smatram sposobnost stečajnog upravnika da komunicira sa poveriocima stečajnog dužnika i drugim učesnicima postupka stečaja, na način da se svim licima omogući dostupnost informacijama, a da se istovremeno obezbedi jednak i ravnopravan položaj svih poverilaca, kao i sposobnost stečajnog upravnika da ostvari kvalitetnu saradnju sa odborom poverilaca. Sam proces komuniciranja sa stranama u postupku je od suštinskog značaja u kompletnom postupku. Od velikog je značaja gde se informacija daje, kome se daje i kakva se informacija šalje, jer je bitno da se informacija razume.

Dvosmerna komunikacija neophodna je za efikasno sporazumevanje tokom postupka. Zato je poželjno, kad god je to moguće, u procesu komunikacije obezbediti povratnu informaciju. Naime, povratna informacija se često nepravedno zapostavlja iako predstavlja važan faktor u poslovnom komuniciranju. Eksploatacija medija poput interneta, imejla, video konferencije i dr. obezbeđuju nove, jeftinije i brže načine za komuniciranje svih zainteresovanih strana u postupku.

²⁸⁵ Član 24. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

²⁸⁶ Član 24. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

²⁸⁷ Član 32. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

2.1.3.7.3. Krivična odgovornost

U postupku vođenja stečajeva, stečajni upravnik biće u prilici da otkriva razne radnje oštećenja poverilaca koje su se desile u godinama koje su prethodile stečajnom postupku. Zakon o stečaju daje mogućnost pobijanja ovih radnji i to je jedan od mehanizama zaštite prava poverilaca i povećanja stepena namirenja. Imajući u vidu da su u svom poslovanju stečajni upravnici u situaciji da upravljaju imovinom veće vrednosti, veliki broj njihovih kako strateških tako i operativnih odluka, nosi sa sobom i rizik krivične odgovornosti i/ili barem odgovornosti u smislu privrednog prestupa.

Struka stečajnog upravnika je časna struka. Ima zadatak da spase ono što se spasti može u cilju namirenja poverilaca, da ispravi ono što se ispraviti može. Kao i u svakoj struci, ima nečasnih. Poverioci i sud imaju sve mehanizme da ih sankcionišu, od razrešenja do krivične odgovornosti.

Glava druga

2.2. STEČAJNI POVERIOCI

U novijoj literaturi „stečajni poverioci su lica definisana odredbama stečajnog zakona pozitivnom enumeracijom kao lica koja imaju neobezbeđena potraživanja prema stečajnom dužniku, koja su nastala u zakonom predviđenom roku pre otvaranja stečajnog postupka.“²⁸⁸

Sa aspekta procesnog položaja u postupku, stečajni poverilac je strana u stečajnom postupku, koja je prijavila svoja potraživanja te čija će se potraživanja utvrđivati i ostvariti u stečajnom postupku.²⁸⁹

Zakon o stečaju, za razliku od prethodnog važećeg zakona, isplatne redove reguliše drugačijom metodologijom.²⁹⁰

Navodi se da je neizvestan ishod realizacije prava namirenja, što u krajnjoj liniji zavisi od niza okolnosti, da li je potraživanje konkretnog poverioca uspešno ostvareno od strane stečajnog upravnika ili drugog stečajnog poverioca. „Pošto je stečaju zadatak pribiranje imovine dužnikove radi namirenja tražbina poverilačkih, to se ti poverioci, radi kojih se stečaj i otvara, nazivaju poverioci u stečaju.“²⁹¹ Potraživanja stečajnih poverioca nastala su pre otvaranja stečajnog postupka²⁹², te se nazivaju i ličnim poveriocima stečajnog dužnika.²⁹³ „To znači, s obzirom na cilj stečajnog postupka, da se imovinom stečajnog dužnika imaju podmiriti tražbine poverilaca dužnikovih, to se ima uzeti kao imovina njegova sve njegovo, što predstavlja izvesnu imovinsku vrednost, a može se odvojiti od njegove ličnosti.“²⁹⁴ Stečajni poverilac je neobezbeđeni poverilac, za razliku od obezbeđenog poverioca, koji prema stečajnom dužniku ima potraživanje obezbeđeno na stvarima i pravima stečajnog dužnika.²⁹⁵

Razlučni poverioci su poverioci stečajnog dužnika, koji na dan otvaranja stečajnog

²⁸⁸ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.51

²⁸⁹ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 66

²⁹⁰ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 66

²⁹¹ Mitrović, V., Stečajno pravo sa naročitim osvrtom na srpsko zakonodavstvo, Državna štamparija Kraljevine Srba Hrvata i Slovenaca, Beograd, 1926, str. 29.

²⁹² Dika, M., Stečaj ni postupak, Privreda i pravo, br. 2/1988, Beograd, str. 37

²⁹³ Lazarević, A., Osnovi izvršnog postupka sa stečajnim postupkom i prinudnom likvidacijom, Skoplje, 1956, str. 308

²⁹⁴ Velimirović, M., Stečajno pravo, Novi Sad, Symbol, 2004, str. 53

²⁹⁵ Stanković, G., Petrušić, N., Stečajni upravnik kao subjekt stečajnog postupka, Pravo i privreda, br. 5–8/2004, Beograd, str. 623

postupka imaju imovinsko-pravni zahtev prema stečajnom dužniku. Stečajni poverilac mora da ispuni materijalne uslove da bi se njegovo potraživanje u stečaju tretiralo stečajnim potraživanjem, tj. mora da ispuni i potraživanje razlučnog poverioca. Jedina razlika je u tome što je stečajno potraživanje neobezbeđeno potraživanje zbog čega se razlučni poverilac i može posmatrati kao obezbeđeni stečajni poverilac. Dakle, razlučni poverioci bez razlučnog prava su, u stvari, stečajni poverioci. Ako imamo u vidu da je pravni položaj razlučnih i stečajnih poverilaca uređen na potpuno drugačiji način u stečajnom postupku, razlučni poverioci se mogu smatrati vrstom stečajnih poverilaca.²⁹⁶ Zakon o stečaju izričito naglašava da razlučni poverioci nisu stečajni poverioci.²⁹⁷

Da bi se poverilac stečajnog dužnika smatrao razlučnim poveriocem, nije dovoljno samo postojanje razlučnog prava, već je neophodno da se ispuni još jedan dodatni uslov, a to je – razlučno pravo mora da ovlašćuje poverioce na prvenstveno namirenje iz sredstava ostvarenih prodajom imovine, odnosno naplatom potraživanja na kome su stekli to pravo. Reč je o suštinskoj karakteristici razlučnih poverilaca, koja objašnjava njihov prioritet u namirenju u odnosu na stečajne poverioce čija potraživanja nisu obezbeđena nekim razlučnim pravom.

Zakon o stečaju: „Otvaranjem stečajnog postupka razlučno pravo se ostvaruje isključivo u stečajnom postupku.“²⁹⁸ Na ovaj način priznaju se ranije stečena razlučna prava koja se po otvaranju stečajnog postupka ostvaruju isključivo u okviru ovog postupka. U zavisnosti od visina potraživanja i dobijene cene, prodajom imamo dva scenarija; prvi se odnosi na manji iznos dobijen prodajom i onda kažemo da je razlučni poverilac samo delimično obezbeđen u stečajnom postupku. U tom slučaju, razliku će namiriti kao stečajni poverilac²⁹⁹ i tada dolazi do podele potraživanja razlučnog poverioca na obezbeđeni i neobezbeđeni deo potraživanja. Ako je iznos dobijen prodajom predmeta razlučnog prava isti ili veći od vrednosti potraživanja prema stečajnom dužniku, onda se govori da je potraživanje razlučnog poverioca u celosti obezbeđeno. Sve što preostane po potpunom namirenju

²⁹⁶ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Centar za izdavaštvo i informisanje, Beograd, 2018. str. 53

²⁹⁷ Član 49 (2) Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

²⁹⁸ Član 80 (2) Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

²⁹⁹ Član 49 (2) Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

razlučnog poverioca služi za namirenje svih ostalih poverilaca u stečaju.³⁰⁰

2.2.1. Vrste poverilaca

Prema kriterijumu procentualnog učešća potraživanja poverilaca prema stečajnom dužniku u potraživanjima klase kojoj pripadaju, poverioci se dele na: **manjinske poverioce** čija su potraživanja manja od 50% i **većinske poverioce (banke, ključni dobavljači, država)**. Ovi poverioci se namiruju na način i pod uslovima koji su prihvaćeni od strane poverilaca sa većinskim učešćem u njihovoj klasi i u situaciji da nisu učestvovali u glasanju za takvo namirenje, odnosno plan ili da su glasali protiv usvajanja takvog plana.

Klasifikacija poverilaca vrši se prema kriterijumu sadržine i prirode njihovih potraživanja³⁰¹:

Stečajni poverilac – „neobezbeđeni“ poverilac – pravo na srazmerno namirenje u stečajnom postupku;

Razlučni poverilac – „obezbeđeni“ poverilac – pravo na odvojeno namirenje u stečajnom postupku;

Založni poverilac – založno pravo na stvarima i pravima stečajnog dužnika pripada založnom poveriocu, založni poverilac nema pravo na novčano potraživanje prema stečajnom dužniku koji je tim založnim pravom obezbeđen.³⁰²

Izlučni poverilac – polaže pravo na izlučenje stvari.

Poverioci stečajne mase – potraživanja nastala nakon pokretanja stečajnog postupka – pravo na namirenje iz troškova stečajnog postupka, a u stečajnom i drugim sudskim postupcima.

Zakon o stečaju RS nije predvideo zaštitu manjinskih poverilaca u postupku reorganizacije, što treba uzeti u obzir pri sledećim izmenama istog. Istina, oni mogu uložiti prigovor na usvojeni plan reorganizacije, ali odluka o tom prigovoru nije uslovljena postojanjem zakonskih pretpostavki za ocenu njegove osnovanosti – sud se bavi pitanjem urednosti plana, ovlašćenim predlagačima, obaveznim elementima plana i rokovima.³⁰³

³⁰⁰ Mitrović, V. J., Stečajno pravo sa naročitim osvrtom na srpsko zakonodavstvo, Državna štamparija Kraljevine Srba Hrvata i Slovenaca, Beograd, 1926, str. 129, Goršić, F., Komentar Stečajnog zakona, Geca Kon a.d. Beograd, 1934, str. 86–87

³⁰¹ Velimirović, M., Stečajno pravo, Symbol, Novi Sad, 2004, str. 45

³⁰² Član 49. (5-7), Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³⁰³ Petrović, T., Poverioci u postupku reorganizacije, Samostalni pravni savetnik Agencije za privatizaciju, ALSU, Beograd, 2015, str. 2–12

Intencija našeg zakonodavca, dakle, treba da ide u pravcu obezbeđenja zaštite prava manjinskih poverilaca, i to u smislu:

1. Odbačaja predloženog plana po službenoj dužnosti ili prigovoru/primedbi oštećenog poverioca;
2. Oglašavanja ništavim usvojenog plana reorganizacije suprotno načelu jednakog pravnog položaja svih pripadnika iste klase.

Odstupanje od tog pravila može se dopustiti samo uz izričitu saglasnost poverioca čija su prava povređena planom reorganizacije.³⁰⁴

Izmenama i dopunama Zakona o stečaju iz 2014. godine, u značajnoj meri izmenjena je stečajnopravna regulativa i u primeni od kraja 2017. godine.

Značajne se izmene odnose na ulogu razlučnog poverioca odnosno na strukturu odbora poverilaca. Novina je da taj organ sada mora imati i jednog predstavnika iz reda razlučnih poverilaca, kojeg biraju razlučni poverioci na prvom poverilačkom ročištu, gde je razlučnim poveriocima pružena mogućnost da aktivno učestvuju u donošenju odluka odbora poverilaca, od značaja, zbog činjenice da su interesi stečajnih i interesi razlučnih poverilaca često u suprotnosti.

Deo koji se odnosi na „preduzimanja radnji od izuzetnog značaja“, a u vezi sa obavezom stečajnog upravnika da prilikom izdavanja u zakup imovine opterećene razlučnim – založnim pravom, osim saglasnosti odbora poverilaca sada mora pribaviti i saglasnost razlučnog/založnog - poverioca koji svoje obezbeđeno potraživanje može namiriti iz imovine koja je predmet razlučnog prava.

Novina je u delu koji se odnosi na donošenje odluka o bankrotstvu na prvom poverilačkom ročištu. Korigovan je procenat glasova poverilaca potrebnih za donošenje odluke o bankrotstvu je smanjen sa 70% na 50% od ukupne vrednosti potraživanja svih poverilaca.

Zakonske odredbe koje regulišu oblast zabrane izvršenja i namirenja nad imovinom stečajnog dužnika, u potpunosti je restilizovan. Deo koji se odnosi na postupak unovčenja imovine stečajnog dužnika pretrpeo je izmene u cilju povećanja efikasnosti postupka, ali i zaštite obezbeđenih poverilaca i uopšte, svih učesnika u postupku.

³⁰⁴ Slijepčević, D., Zaštita manjinskih poverilaca u postupku reorganizacije, Pravni informator 10/2009, 2009. godine, str. 7–35

2.2.1.1. Stečajni poverioci

Poverioci u stečajnom postupku imaju dvostruku ulogu kao stranke i kao organ koji svoja prava vrši preko skupštine poverilaca i odbora poverilaca.³⁰⁵ Poverilac koji ima potraživanje prema stečajnom dužniku, a nije podneo prijavu potraživanja, neće se smatrati stečajnim poveriocem, a samim tim nema nikakvo pravo u stečajnom postupku. Kad poverilac podnese prijavu za potraživanje, ulazi u sferu procesnog prava, te time formalno-pravno dobija status stranke u postupku.³⁰⁶

Novim članom 14a, u osnovnim odredbama Zakona o stečaju, posebno se izdvaja slučaj na koji se taj zakon ne primenjuje, a to je namirenje poverilaca iz sredstava obezbeđenja po osnovu ugovora o finansijskom obezbeđenju, po Zakonu o finansijskom obezbeđenju.³⁰⁷ Prema odredbama člana 14a: „Prava i obaveze iz ugovora o finansijskom obezbeđenju koji je zaključen u skladu sa zakonom kojim se uređuje finansijsko obezbeđenje, uključujući davanje, sticanje, promenu i realizaciju sredstva obezbeđenja u smislu tog zakona, izvršavaju se nesmetano bez obzira na pokretanje, otvaranje i sprovođenje postupka stečaja nad stečajnim dužnikom – davaocem ili primaocem sredstva obezbeđenja.“³⁰⁸ Odredba stava 1. ovog člana shodno se primenjuje na ostvarivanje prava na netiranje po osnovu drugih finansijskih ugovora u smislu zakona kojim se uređuje finansijsko obezbeđenje.³⁰⁹ Na namirenje poverilaca iz sredstava obezbeđenja po osnovu ugovora o finansijskom obezbeđenju ne primenjuje se ovaj zakon (st. 3). „Na namirenje poverilaca iz stava 3. ovog člana primenjuje se zakon kojim se uređuje finansijsko obezbeđenje.“³¹⁰

2.2.1.1.1. Uslovi za sticanje svojstva stečajnog poverioca

Dva su uslova za sticanje svojstva stečajnog poverioca i to: materijalni – supstancijalni i drugi uslov je formalni tj. procesni.³¹¹ Prilikom donošenja rešenja o otvaranju stečajnog postupka stečajni sudija definiše rok u kome se pozivaju poverioci da prijave svoja

³⁰⁵ Član 36. Stav 1. Zakon o stečajnom postupku. („Sl. glasnik RS“, br. 84/04 i 85/05).

³⁰⁶ Dukić Mijatović, M., U susret izmenama Zakona o stečajnom postupku Republike Srbije, časopis Pravo - teorija i praksa br. 1-2/2009, Novi Sad, str. 73–84.

³⁰⁷ Obrazloženje Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, 01.06.2018.

³⁰⁸ Član 14a (st. 1) Zakono finansijskom obezbeđenju Republike Srbije, ("Sl. glasnik RS", br. 44/2018)

³⁰⁹ Član 14a (st.2) Zakono finansijskom obezbeđenju Republike Srbije, ("Sl. glasnik rs", br. 44/2018)

³¹⁰ Član 14a (st. 4) Zakono finansijskom obezbeđenju Republike Srbije, ("Sl. glasnik rs", br. 44/2018)

³¹¹ Član 51. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

potraživanja. Da li je u pitanju radnik kao stečajni ili razlučni poverilac, komercijalni poverilac ili neki drugi, Zakonom je definisan i način prijavljivanja potraživanja poverioca stečajnom sudu.³¹²

2.2.1.1.1.1. Materijalni uslovi za sticanje svojstva stečajnog poverioca

Karakteristike stečajnog potraživanja³¹³: 1. potraživanje trećeg lica, 2. dužnik je stečajni dužnik, 3. neobezbeđeno potraživanje (razlučni poverioci), neka obezbeđena potraživanja takođe spadaju u ovu kategoriju (neposredno pre, zajam povezanih lica), 4. na dan otvaranja stečajnog postupka (poverioci stečajne mase), u neka potraživanja se svrstavaju i poverioci stečajne mase (PSP), problematika zahteva za naknadu štete, 5. imovinsko-pravnih zahteva svih potraživanja (nedospelo, neutvrđeno, uslovljeno, osporeno, nenovčano).

2.2.1.1.1.2. Formalni uslovi za sticanje svojstva stečajnog poverioca

Formalni uslov za sticanje svojstva stečajnog poverioca je podnošenje prijave potraživanja. Prijave potraživanja poverioci podnose nadležnom sudu – Privrednom sudu, pred kojim se vodi stečajni postupak u tri primerka, od kojih dva daje sudu, a jedan zadržava za sebe. Nakon prijema prijave potraživanja, Privredni sud prijave dostavlja stečajnom upravniku na utvrđivanje osnovanosti, obima i definisanje isplatnog reda. Stečajni upravnik tom prilikom sastavlja listu o priznatim i osporenim potraživanjima. Na ispitnom ročištu utvrđuju se potraživanja, stečajni sudija donosi Zaključak o listi priznatih i osporenih potraživanjima i pismenim putem dostavlja svakom poveriocu. Nakon toga, ukoliko su se stekli uslovi, odnosno postoji raspoloživa stečajna masa (prodala se imovina ili na neki drugi način ostvario novčani priliv), vrši se isplata poveriocima po isplatnim redovima.³¹⁴

³¹² Član 111. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³¹³ <http://www.ius.bg.ac.rs/> dostupno 19.10.2019.

³¹⁴ <https://www.paragraf.rs/> dostupno 20.10.2019.

Prilog 1.

PRIVREDNOM SUDU

St. /

Stečajni poverilac: _____ (puno poslovno ime poverioca sa oblikom organizovanja) iz _____ (sedište poverioca) koga zastupa _____ punomoćnika poverioca), (ime i prezime zakonskog zastupnika ili Matični broj: (matični broj stečajnog poverioca)/ JMBG _____ (za fizička lica).

Poslovni račun br. - - kod _____
banke a.d. (broj računa i naziv i sedište banke stečajnog poverioca)

Stečajni dužnik: _____ (puno poslovno ime dužnika sa oblikom organizovanja) iz (sedište dužnika) koga zastupa (ime i prezime zakonskog zastupnika ili punomoćnika dužnika)

PRIJAVA POTRAŽIVANJA

Privredni sud u _____ otvorio je stečajni postupak nad stečajnim dužnikom, rešenjem St. _____ od _____ godine.

Stečajni poverilac je za potrebe stečajnog dužnika isporučio robu (bliži podaci o vrsti i količini robe) u vrednosti od dinara, na osnovu zaključenog Ugovora o kupoprodaji robe br. _____ od _____ godine.

Dokaz: Ugovor o kupoprodaji br. _____ od godine, _____
otpremnica br. _____
_____ od _____ godine, Faktura tužioca br. _____ od _____ godine.

Kako stečajni dužnik i nakon više pismenih opomena svoju ugovornu obavezu nije izvršio o njenoj dospelosti, poverilac predlaže da stečajni upravnik prizna prijavljeno potraživanje i stečajni sud donese

ZAKLJUČAK

I PRIZNAJE SE potraživanje stečajnog poverioca prema stečajnom dužniku u iznosu od _____ dinara, na ime glavnog duga, i iznos od _____ dinara na ime kamate (prema kamatnom obračunu u prilogu prijave potraživanja).

Stečajni poverilac

2.2.2.1. Razvrstavanje stečajnih poverilaca u isplatne redove

Klasifikacija poverilaca vrši se prema kriterijumu sadržine i prirode njihovih potraživanja³¹⁵, kao i u odnosu prema stečajnoj masi. U zavisnosti od njihovog potraživanja, poverioce svrstavamo u isplatne redove. Zakonom su ustanovljeni osnovni principi po kom su poverioci svrstani u četiri isplatna reda. Utvrđeno je da se prvo moraju namiriti poverioci višeg isplatnog reda, potom nižeg isplatnog reda. Kad se namire poverioci višeg isplatnog reda, poverioci nižeg isplatnog reda stiču pravo i uslov za namirenje i to srazmerno vrednosti svog potraživanja.

Osim tri isplatna reda poznati iz ranijih zakonskih rešenja, neto zarade zaposlenih i bivših zaposlenih, novelama iz 2014. godine, uveden je i četvrti isplatni red u koji spadaju sva nastala potraživanja dve godine pre otvaranja stečajnog postupka po osnovu zajmova.³¹⁶

Radi precizne primene zakona, propisan je vremenski period od dve godine, umesto da se tretman tog zajma vezuje za određeno vreme kad je nastala kriza kod stečajnog dužnika, što je prisutno u uporednom zakonodavstvu.³¹⁷

Prvo pravilo: stečajni poverioci nižeg isplatnog reda namiruju se tek po namirenju poverilaca višeg isplatnog reda.

Drugo pravilo: stečajni poverioci istog isplatnog reda namiruju se srazmerno visini svojih potraživanja.

U prvi isplatni red spadaju:

- neisplaćene neto zarade u visini minimalca za sve zaposlene i bivše zaposlene za poslednjih godinu dana pre otvaranja stečaja sa kamatom od dospeća do otvaranja stečaja,
- neplaćeni doprinosi PIO za poslednje dve godine pre otvaranja stečaja prema propisima na najnižu osnovicu,
- potraživanja prema privrednim društvima na osnovu zaključenih ugovora čiji su predmet PIO za prethodne dve god pre otvaranja stečaja, najniža osnovica.

U drugi isplatni red spadaju:

³¹⁵ Velimirović, M., Stečajno pravo, Symbol, Novi Sad, 2004, str. 45

³¹⁶ Član 54. stav 4, tačka 4 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³¹⁷ Kozar, V., Dejstvo otvaranja stečaja na zajmove i obezbeđenja povezanih lica, Pravni informator, br.10/2014, str.4

Potraživanja po osnovu svih javnih prihoda dospelih u poslednja tri meseca pre otvaranja stečajnog postupka osim doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih.

U treći isplatni red svrstani su:

Svi ostali stečajni poverioci, koji imaju potraživanje prema stečajnom dužniku.

U četvrti isplatni red svrstana su:

Sva potraživanja nastala dve godine pre dana otvaranja stečajnog postupka po osnovu zajmova, kao i drugih pravnih radnji koje u ekonomskom pogledu odgovaraju odobravanju zajmova.

Prioritetno se namiruju troškovi stečajnog postupka: (1) sudski troškovi, 2) naknada i nagrada stečajnom upravniku i privremenom stečajnom upravniku i obaveze iz stečajne mase.

Peti isplatni red su zatezne i ugovorene kamate za neobezbeđena potraživanja u stečajnom postupku.

Šesti isplatni red je pravo na višak deobne mase koji se isplaćuje osnivačima nakon isplate troškova stečajnog postupka i obaveza stečajne mase i stopostotnog namirenja svih stečajnih i razlučnih poverilaca, sa pripadajućim kamatama.³¹⁸

2.2.2.2. Poverioci stečajne mase

Poverioci stečajne mase su sva lica koja su poslovala sa stečajnim dužnikom i za stečajnog dužnika tokom stečajnog postupka, te u celosti namiruju svoja potraživanja iz posebne stečajne mase.³¹⁹ Potraživanja poverilaca stečajne mase vezana su za stečajni postupak, njegov tok i trajanje. Posebna stečajna masa je deo opšte stečajne mase, koji je namenjen namirenju poverilaca stečajne mase, a to su potraživanja po osnovu troškova stečajnog postupka i dugova stečajne mase.

2.2.2.3. Obezbeđeni poverioci, pojam

Poverilac obezbeđenih potraživanja ima osiguran interes nad delom ili ukupnom imovinom dužnika i, za razliku od poverilaca neobezbeđenih potraživanja, on ne mora da se nadmeće za delimične povraćaje uloga, jer iza njegovog potraživanja stoji imovina dužnika

³¹⁸ Član 147. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³¹⁹ Velimirović, M., Stečajno pravo, Symbol, Novi Sad, 2004, str. 54

koja to pokriva. Reč je o imovini koja je dovoljna da kompenzira poverioca, zato što poverioci po pravilu ugovaraju kolateral čija je vrednost nešto veća od vrednosti njihovog potraživanja.

U stečaju poverilac mora sačekati usvajanje plana reorganizacije ili likvidaciju dužnika da bi mogao da ostvari povraćaj sredstava. Redosled isplate poverilaca u slučaju sprovođenja stečaja, obično ima sledeći raspored³²⁰:

Prvo se naplaćuju poverioci sa tzv. fiksnim potraživanjem (*fixed charge*) prema imovini dužnika. To je osnovna grupa poverilaca čija su potraživanja obezbeđena nekom materijalnom imovinom fiksne prirode, za koju utvrđivanje vrednosti ne predstavlja neki značajniji problem.

Drugi po redu su preferencijalni poverioci koji su zaposleni kod dužnika.

Treći po redu su poverioci sa tzv. promenljivim potraživanjem (*floating charge*) – u koje najčešće spada imovina kao što su akcije, proizvodne mašine i oprema, prava po osnovu intelektualne imovine (patenti, marke, goodwill, itd.) i neosigurana potraživanja prema stečajnom dužniku.³²¹

2.2.2.3.1. Razlučni poverioci

Razlučni poverilac ima potraživanje koje je obezbeđeno hipotekom ili zalogom na imovini stečajnog dužnika (založno pravo).³²²

Razlučni poverilac često ne može da se u potpunosti namiri prodajom založene stvari, s obzirom na to da je iznos njihovog potraživanja veći od iznosa sredstava ostvarenih prodajom imovine na kojoj su stekli razlučno pravo.³²³

Razlučnim pravom se zahteva odvojeno namirenje potraživanja iz određenih stvari, posebno sredstava iz imovine stečajnog dužnika, a posle otvaranja stečajnog postupka i tu spadaju založno pravo, pravo retencije.³²⁴ Razlučna prava stečena izvršenjem ili obezbeđenjem za poslednjih 60 dana pre dana otvaranja stečajnog postupka prestaju da važe na osnovu rešenja stečajnog sudije. Nadležni organ koji vodi odgovarajuće javne knjige,

³²⁰ Perić, M., Ekonomski aspekti korporativnih bankrotstava i stečajnih procesa, Visoka škola modernog biznisa, Beograd, 2015, str. 27–53

³²¹ Perić, M., Ekonomski aspekti korporativnih bankrotstava i stečajnih procesa, Visoka škola modernog biznisa, Beograd 2015, str. 27–53

³²² Dukić Mijatović, M., Mijatović M., Pravni položaj razlučnih poverilaca u stečaju, Pravni život, br.11/2011, str. 205–221.

³²³ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 429

³²⁴ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2011, str.57–67

dužan je da izvrši brisanje ovako stečenih razlučnih prava.³²⁵

2.2.2.3.2. Založni poverioci

Založni poverioci imaju glavno potraživanje prema trećem licu, a radi njegovog obezbeđenja uspostavljena je zaloga na imovini stečajnog dužnika. Založni poverilac ima obavezu da obavesti sud o postojanju zaloge na imovini stečajnog dužnika i obimu namirenja potraživanja, kako stečajni upravnik ne bi mogao da istu otuđi bez njegovog znanja, jer se u praksi dešavalo da založno pravo iz različitih razloga nije bilo evidentirano u skladu sa propisima, a istovremeno se omogućava stečajnom upravniku da se na taj način upozna sa postojanjem eventualnih razloga za pobijanje pravnih radnji i poslova stečajnog dužnika.

Novelama iz 2014. godine, založni i razlučni poverioci izjednačeni su u nekim drugim pravima, a za pojedina pitanja uvedena su posebna pravila za založne poverioce.

2.2.2.4. Izlučni poverioci, pojam

Izlučni poverilac se, od ostalih stečajnih poverilaca, razlikuje po tome šta se njegova prava na izlučnoj stvari ostvaruju u celini, dok se prava ostalih stečajnih poverilaca ostvaruju samo u srazmeri sa raspoloživom imovinom, dakle, delimično.³²⁶ Ukoliko stečajni dužnik bez saglasnosti otuđi stvar dok traje stečajni postupak, izlučni poverilac može da traži namirenje iznosa koji odgovara tržišnoj vrednosti stvari iz stečajne mase. U tom slučaju izlučni poverilac stiče svojstvo stečajnog poverioca.³²⁷

Izlučna prava se odnose u osnovi, na izdvajanje stvari, a ne i na potraživanja. Stvari kao predmet izlučnog prava, moraju biti individualno određene. Izuzetno, to mogu biti i generične stvari, uključujući i novac.³²⁸

Za postojanje izlučnog prava je potrebno:

- a) da se predmet izlučenja nalazi u stečajnoj masi,
- b) da izlučni poverilac ima pravni osnov na kome zasniva svoj zahtev za izlučenje,
- c) da predmet izdvajanja ne pripada dužniku, ne ulazi u imovinu dužnika.

Od ispunjenosti navedenih uslova zavisi osnovanost zahteva. To nisu uslovi

³²⁵ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2011, str. 57–67.

³²⁶ Salma, M., Izlučna prava u stečaju, Pravni fakultet u Novom Sadu, 2010, str. 227–228

³²⁷ Član 50. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³²⁸ Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pž. 3534/2005 od 25.5.2005. godine.

dopuštenosti zahteva.³²⁹ Prema odredbama važećeg domaćeg Zakona o stečaju, izlučni poverioci mogu svoje potraživanje ostvarivati u svim sudskim i drugim postupcima.³³⁰

Zakon RS takođe propisuje pravo izlučnog poverioca na prenos potraživanja prodajne cene, ako je stečajni dužnik pre poverilac ima pravo na naknadu štete.³³¹

Što se tiče „ličnih prava“ izlučna prava se mogu odnositi na pravo industrijske svojine kao što je pravo na uzorak, model ili žig. Na njima stečajni dužnik ima faktičku vlast. Prema sudskoj praksi obaveza je stečajnog dužnika da stvar preda vlasniku u *zatečenom stanju* u momentu otvaranja stečajnog postupka, s tim što vlasnik ima pravo na naknadu štete ukoliko u toku stečaja dođe do oštećenja predmetne stvari.³³²

2.2.2.4.1. Prava izlučnih poverilaca

Izlučna prava su prava trećih lica na osnovu kojih ona mogu da zahtevaju da se određene stvari koje se nalaze kod stečajnog dužnika izuzmu iz stečajne mase. Izlučno pravo se može ostvariti vansudskim ili sudskim putem. Kojim će se putem ostvariti izlučno pravo zavisi od toga da li će stečajni upravnik dozvoliti da se iz stečajne mase izdvoje stvari izlučnog poverioca ili će se tome protiviti.³³³ Izlučni zahtevi se mogu ostvariti vansudskim putem ako su jasni i nesporni ili, u slučaju spora, izlučnom tužbom. Izlučni poverilac može podneti izlučnu tužbu sve dok postoji stvar na kojoj ima pravo izlučenja.³³⁴ Takođe, izlučni poverioci mogu svoja potraživanja ostvariti u svim sudskim postupcima.³³⁵ U slučaju otuđenja predmeta izlučenja od strane izlučnog dužnika, izlučni poverilac stupa na mesto prodavca poput zakonske cesije, te ima pravo da umesto predmeta preuzme cenu, ako je ona već ostvarena, ima pravo na naknadu štete u vidu njene vrednosti iz stečajne mase. Sudska praksa je dala kreativan doprinos zakonskim propisima koji štite prava izlučnih poverilaca.

Izlučni poverilac mora dokazati svoje pravo vlasništva, u skladu sa tim pravnim propisima o načinu sticanja prava svojine, a u zahtevu za izlučenje mora tačno odrediti predmet izlučenja, kako bi se on mogao razlikovati od drugih istovrsnih predmeta. Predmet

³²⁹ Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pž. 3214/2008 od 13. 10 2008. godine.

³³⁰ Član 112. st. 1, 2 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³³¹ Član. 102. st. 2 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³³² Presuda Višeg trgovinskog suda Pž. 2114/2009. g. od 10. 09. 2009. g., Bilten sudske prakse trgovinskih sudova, br. 4/2009

³³³ Salma, M., Izlučna prava u stečaju, Pravni fakultet u Novom Sadu, 2010, str. 227–228

³³⁴ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2011, str. 57–67

³³⁵ Član 66. Zakon o stečajnom postupku. („Sl. glasnik RS“, br. 84/04 i 85/05)

izlučnog prava može biti stvar ili pravo, iako zakon formuliše predmet kao «stvar».³³⁶

Primer:

U literaturi je prisutno stanovište prema kome predmet izlučenja može biti *tražbina* koju je neovlašćena osoba ustupila stečajnom dužniku. Ako je neovlašćena osoba ustupila potraživanje stečajnom dužniku, ustupanje nije valjano i poverioca se ne tiče. On će i dalje zadržati tako ustupljeno potraživanje prema svom dužniku.³³⁷ Takođe, ako dužnik *pre* otvaranja stečaja proda tuđu stvar, on od kupca potražuje kupovnu cenu. Ovu tražbinu je dužnik dužan cedirati bivšem vlasniku. Predmet izlučenja umesto stvari postaje tražbina.³³⁸

Po drugom shvatanju izraženom u sudskoj praksi, svojstvo izlučnog poverioca može imati lice koje je steklo stvarno pravo na određenoj stvari pa izlučni poverilac može postaviti samo stvarnopravni, a ne i obligaciono-pravni zahtev. Vrhovni sud Srbije je povodom revizije konstatovao da iz sadržine ugovora stranaka o zajedničkoj proizvodnji svinja i junadi proizilazi da tužilac kao poverilac nije stekao stvarno pravo na stoci namenjenoj za tov kao ni na utovljenoj stoci. Ugovorom je bilo predviđeno pravo poverioca da nakon obavljene proizvodnje i plasmana učestvuje u ostvarenoj dobiti, srazmerno učinjenim troškovima. Zbog toga tužilac ne stiče status izlučnog poverioca već deli sudbinu ostalih poverilaca u pogledu namirenja novčanog iznosa.³³⁹ Izlučni poverilac može podneti izlučnu tužbu sve dok postoji stvar na kojoj ima pravo izlučenja.³⁴⁰ Takođe, izlučni poverioci mogu svoja potraživanja ostvariti u svim sudskim postupcima.³⁴¹

Izlučni poverilac će da zahteva od stečajnog upravnika da iz stečajne mase izluči predmet izlučenja i da mu ga preda. Dužnost stečajnog upravnika je da donese odluku i da istu saopšti izlučnom poveriocu u roku od 20 dana od prijema zahteva. Ukoliko je odobreno izlučenje, predmet izlučenja se predaje u roku od 10 dana.³⁴²

³³⁶ Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, ("Službeni glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019)

³³⁷ Eraković, A., Izlučna i razlučna prava u stečaju, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 24 br.1 iz 2003. god., str. 641

³³⁸ Eraković, A., Izlučna i razlučna prava u stečaju, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 24 br.1 iz 2003. god., str. 641

³³⁹ Presuda Vrhovnog suda Srbije, Prev. 25/97. Bilten sudske prakse privrednih sudova br. 4/1997, str. 92.

³⁴⁰ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2011, str. 57–67

³⁴¹ Član 66. Zakon o stečajnom postupku. Sl. glasnik RS, br. 84/04 i 85/05

³⁴² Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, ("Službeni glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019)

2.2.2.4.2. Ostvarivanje izlučnog prava poverilaca

Izlučni poverilac podnosi zahtev da mu se iz stečaja izluči stvar koja ne ulazi u stečajnu masu.³⁴³ Stečajni poverilac izlučno pravo dokazuje izvodom iz katastra nepokretnosti u kome je upisano pravo svojine. Na stečajnom dužniku je obaveza dokazivanja da izlučni poverilac nema izlučno pravo na nepokretnostima stečajnog dužnika.³⁴⁴ Pravo na izlučenje ima izlučni poverilac koji dokaže da predmet izlučenja ne spada u stečajnu masu, kao i to da je u stečajnu masu neosnovano uključena stvar ili pravo koje nije dužnikova imovina.

Ukoliko stečajni upravnik smatra da je izlučni poverilac dokazao da je on vlasnik određene količine robe, onda će u tom delu priznati izlučno pravo, a stvar je izlučnog poverioca da zahtev u prijavi potraživanja postavi tako da mu potraživanje bude obezbeđeno za slučaj da dužnik ne poseduje više stvar koja pripada poveriocu.³⁴⁵

Ukoliko stečajni upravnik i stečajno veće ospore pravo izlučnom poveriocu na izlučenje stvari, on svoje pravo može da ostvari u drugim sudskim postupcima, a ne žalbom protiv odluke stečajnog veća.³⁴⁶

Što se tiče „ličnih prava“, izlučna prava se mogu odnositi na pravo industrijske svojine kao što je pravo na uzorak, model ili žig. Na njima stečajni dužnik ima faktičku vlast.³⁴⁷ Prema sudskoj praksi, obaveza je stečajnog dužnika da stvar preda vlasniku u *zatečenom stanju* u momentu otvaranja stečajnog postupka, s tim što vlasnik ima pravo na naknadu štete ukoliko u toku stečaja dođe do oštećenja predmetne stvari.³⁴⁸

Prema stanovištu sudske prakse, aktivnu legitimaciju za podnošenje zahteva za izlučenje stvari imaju izlučni poverioci, a ne stečajni dužnik.³⁴⁹ Vlasnik tih stvari u svako doba može tražiti izlučnom tužbom izlučenje tih stvari iz stečajne mase.³⁵⁰

Stvarnopravni zahtevi na izlučenje ovlašćuje pravo svojine. Vlasnik određenog predmeta koji se nalazi u imovini stečajnog dužnika ima izlučno pravo. Ovo važi i za suvlasnike, razlika je u tome što je predmet izlučenja suvlasnički udeo koji pripada izlučnom

³⁴³ Član 112. st.1. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³⁴⁴ Presuda Vrhovnog suda Srbije, Prev. 245/2008 - Sudska praksa trgovinskih sudova, Bilten br. 4/2008

³⁴⁵ Pravno shvatanje utvrđeno na zajedničkoj sednici Odeljenja za privredne sporove i privredne prestupe Višeg privrednog suda od 9. 7. 1998.g., Privrednik br. 96 – specijalni dodatak

³⁴⁶ Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pž. 14316/2005. od 27. 12. 2005.g.

³⁴⁷ Eraković, A, Izlučna i razlučna prava u stečaju, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 24 br.1 iz 2003. god. str. 641

³⁴⁸ Presuda Višeg trgovinskog suda Pž. 2114/2009.g. od 10.09.2009.g., Bilten sudske prakse trgovinskih sudova, br. 4/2009

³⁴⁹ Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pž. 5295/2004 od 8.7.2004. godine.

³⁵⁰ Rešenje Vrhovnog suda Srbije, Prev. 76/98 od 18. marta 1999. g., Privrednik br. 96 – specijalni dodatak.

poveriocu.³⁵¹ Da bi vlasnik stvari po osnovu prava svojine imao pravo na izlučenje, stečajni dužnik ne sme imati pravo na državinu.³⁵² Ako stečajni dužnik nema pravo na državinu, stečajni upravnik je dužan da stvar preda vlasniku.³⁵³ S obzirom na to da stečajni upravnik ima obavezu da odmah po otvaranju stečajnog postupka popiše svu imovinu koja se nalazi kod stečajnog dužnika, on će po pravilu popisati stvari koja pripadaju i trećim licima, iz tog razloga izlučni poverilac mora da zahteva izlučenje; osim podnetog zahteva, on mora da dokaže pravo svojine, a to je ujedno i preduslov za izlučenje.³⁵⁴

Izlučno pravo se vezuje za stvarnopravne zahteve, ali pravo na izlučenje daje i neki obligacionopravni zahtevi.³⁵⁵ Postavlja se pitanje, koja obligacionopravna prava daju pravo na izlučenje, na taj način se vrši razgraničenje između izlučnih i stečajnih poverilaca.

Kada je reč o *pravnom interesu* za podnošenje izlučne tužbe, u sudskoj praksi je zauzet stav da je titular izlučnog prava ovlašćen da zahteva izlučenje svojih stvari iz stečajne mase podnošenjem tužbe parničnom sudu i kada pre toga nije podneo zahtev – prijavu za njihovo izlučenje u postupku stečaja. Predmet izlučenja može biti, osim stvarnih prava i potraživanje, lično, odn. autorsko ili pronalazačko pravo.

³⁵¹ Goršić, F., Komentar Stečajnog zakona, Geca Kon a.d., Beograd, 1934, str. 164

³⁵² <https://deforest.mx/de/insolvenzrecht/> dostupno 10.05.2021.

³⁵³ <https://deforest.mx/de/insolvenzrecht/> dostupno 10.05.2021.

³⁵⁴ Reinhard, Bork, Einführung in das Insolvenzrecht, Universität Hamburg, 10 auflage, XXI, 313 Seiten. 2021, str.143- 161

³⁵⁵ Vučetić, V., Komentar Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada, Informator, Zagreb, 1981, str. 212

Glava treća

2.3. STRUKTURA POVERILAČKIH ORGANA U STEČAJU

Organe stečajnog postupka, prema njihovoj nadležnosti, delimo na sudske i poverilačke organe. Stečajni postupak, od njegovog otvaranja, sprovodi nadležni sud, a sve izvršne radnje preduzima stečajni sudija.³⁵⁶ Stečajni upravnik je specifični organ stečajnog postupka, koji ima pravo i dužnost organa upravljanja stečajnog dužnika, ali je i zvaničan organ stečajnog postupka.³⁵⁷ Sud se stara o zakonitosti sprovođenja postupka, stečajni upravnik je „pomoćni organ“ suda u svojstvu službenog lica i njegov prevashodni zadatak je da u potpunosti postupi u skladu sa odredbama Zakona o stečaju, a da pri tom donosi pravovremene, pravno i ekonomski opravdane odluke.³⁵⁸ Stečaj je stoga, po svojoj suštini, interdisciplinarno područje na kome se, susreće pravo i ekonomija³⁵⁹, ali je njegov osnovni cilj ostvarenje prava poverilaca na ekonomski opravdan način.

Radi zaštite interesa i ostvarivanja prava poverilaca, u skladu sa ciljem stečajnog postupka koji je definisan kao njihovo najpovoljnije kolektivno namirenje, zakonski propisi predviđaju obavezno formiranje poverilačkih organa i to, skupštine, kao kolektivnog i odbora poverilaca, kao operativnog organa. Svi poverioci, zavisno od svog statusa, mogu učestvovati u njihovom radu i na taj način kontrolisati postupak stečaja i određivati njegov tok.

2.3.1. Skupština poverilaca – pojam i nadležnosti

Skupština poverilaca, kao organ stečajnog postupka, nastala je kao posledica opredeljenja da je imovina stečajnog dužnika u stvari imovina stečajnih poverilaca u ekonomskom smislu, pa iz toga proizilazi i pravo poverilaca da upravljaju imovinom.³⁶⁰ Odluke skupštine poverilaca donose se običnom relativnom većinom glasova.³⁶¹ Izmenama iz

³⁵⁶ Član 15. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³⁵⁷ Velimirović, M., Stečajno pravo, Novi Sad, Symbol, 2004, str. 33–42

³⁵⁸ Slijepčević, D, Spasić S., „Komentar Zakona o stečajnom postupku“, CES MECON, Beograd 2006. godine, str. 7–35

³⁵⁹ Sajter, D., Hudeček, I., Temeljni pojmovi i nazivi stečajnog prava, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, knjiga 35 No 1, 2009, str. 309–332

³⁶⁰ <http://alsu.gov.rs/la>, dostupno 20.10.2019.

³⁶¹ Član 35 (9), Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

2017. godine dopunjene su odredbe koje regulišu sastav i funkcionisanje ovog organa.³⁶² Prema Zakonu o stečajnom postupku u organe stečajnog postupka ubraja se skupština poverilaca, a u njen sastav ulaze stečajni poverioci bez obzira na to da li su do dana održavanja skupštine podneli prijavu potraživanja.³⁶³ U skupštini poverilaca učešće mogu uzeti i razlučni poverioci, ali samo do visine potraživanja za koju učine verovatnom da će se pojaviti kao stečajni poverioci.³⁶⁴

2.3.1.1. Formiranje skupštine poverilaca

Na prvoj sednici, bira se predsednik skupštine i članovi odbora poverilaca. Novelom iz 2014. godine, izmenjen je član 35. Zakona o stečaju. Novina je da se skupština poverilaca, koju čine svi stečajni poverioci, nezavisno od toga da li su do dana održavanja skupštine podneli prijavu potraživanja, formira na prvom poverilačkom ročištu, čime je isključena mogućnost izbora skupštine pre prvog poverilačkog ročišta koja je postojala u osnovnom zakonskom tekstu.³⁶⁵

Formiranje skupštine poverilaca je prvi korak u zaštiti prava poverilaca i zastupanju njihovih interesa u stečajnom postupku.³⁶⁶ Izmenama³⁶⁷ je obezbeđeno da će prva sednica skupštine poverilaca uvek biti održana na prvom poverilačkom ročištu. Naime, članom 7. brisana je odredba stava 4. člana 35. važećeg Zakona, čime se išlo za tim da se zakonski obezbedi da će prva sednica skupštine poverilaca uvek biti održana na prvom poverilačkom ročištu.³⁶⁸

2.3.1.2. Sastav skupštine poverilaca

Skupština poverilaca je sastavljena od svih stečajnih poverilaca, koji funkcionišu nezavisno od sudskih organa, a sa isključivim ciljem što povoljnijeg namirenja svih

³⁶² Petrović, T., Organi stečajnog postupka, skupština poverilaca i odbor poverilaca, savetnik za pravne poslove, Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, <http://alsu.gov.rs/la>, dostupno 20.10.2019.

³⁶³ Član 22. Zakon o stečajnom postupku („Sl. glasnik RS“, br. 84/04 i 85/05)

³⁶⁴ Član 23. stav 5. Zakon o stečajnom postupku („Sl. glasnik RS“, br. 84/04 i 85/05)

³⁶⁵ Đukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 104

³⁶⁶ Spasić, S., Poverilački organi u stečajnom postupku, Stečajni informator broj 1/2006, Intermex Software & Comuncation, Beograd, 2006, str. 28

³⁶⁷ Član 70. stav 1. tačka 8, Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³⁶⁸ <http://alsu.gov.rs/la>, dostupno 20.10.2019.

članova.³⁶⁹

Verovatnost neobezbeđenog potraživanja različni poverioci mogu dokazivati dostavljanjem procene vrednosti imovine koja predstavlja predmet razlučnog prava. Procena vrednosti mora biti sačinjena od strane ovlašćenog procenitelja i ne sme biti starija od godinu dana.³⁷⁰

Stečajni poverioci imaju pravo, ne i dužnost, da učestvuju u radu skupštine poverilaca.

Najnovijim izmenama iz 2017. godine dopunjene su odredbe koje regulišu sastav i funkcionisanje ovog organa.³⁷¹

2.3.1.3. Sazivanje i rukovođenje sednice skupštine poverilaca

Stečajni sudija vodi sednicu kada on saziva prvu skupštinu poverilaca (na prvom poverilačkom ročištu), prema pravilima ZPP-a, ali i u slučaju kada istu sazivaju stečajni upravnik ili stečajni poverioci i to do momenta izbora predsednika skupštine poverilaca koji preuzima rukovođenje. O toku skupštine poverilaca vodi se zapisnik. Skupština poverilaca odluku može da donese samo na sednici, nakon što je svim učesnicima omogućeno raspravljanje o predlogu.³⁷²

Postavlja se pitanje: „Da li stečajni sudija može i da ukine odluku skupštine poverilaca ako je ona u suprotnosti sa zajedničkim interesom stečajnih poverilaca, na zahtev razlučnog poverioca ili stečajnog upravnika?“ Rešenje kojim se ukida odluka skupštine poverilaca od strane stečajnog sudije trebalo bi da se javno objavi. Protiv te odluke pravo na posebnu žalbu ima svaki razlučni poverilac, kao i svaki stečajni poverilac i stečajni upravnik.³⁷³

Nadležnost za sazivanje sednice skupštine poverilaca na prvom poverilačkom ročištu, kada su na ranijoj sednici formirani organi (ZSP), u formalnom smislu ima predsednik skupštine poverilaca. Kasnije sednice skupštine poverilaca (ZS) mogu sazivati tzv. primarni sazivač – predsednik skupštine, na sopstvenu inicijativu ili inicijativu stečajnih poverilaca, ili sekundarni sazivači – (slučaj kada u roku od 5 dana predsednik skupštine ne usvoji predlog stečajnih poverilaca za sazivanje sednice).³⁷⁴

³⁶⁹ Spasić, S., Poverilački organi u stečajnom postupku, Stečajni informator broj 1/2006, Beograd, 2006, strana 28

³⁷⁰ Član 35. stav 3. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³⁷¹ <http://alsu.gov.rs/la>, dostupno 20.10.2019.

³⁷² Spasić, S., Poverilački organi u stečajnom postupku, Intermex Software & Comuncation, Stečajni informator broj 1/2006, Beograd, str. 35

³⁷³ <http://alsu.gov.rs/la>, dostupno 20.10.2019.

³⁷⁴ Radović, V., Stečajno pravo, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Beograd, 2017, str. 312

Izmene iz 2014. godine propisuju da konstitutivnu sednicu skupštine poverilaca saziva stečajni sudija rešenjem o otvaranju stečajnog postupka. Na ovaj način je isključena mogućnost da prvu sednicu skupštine poverilaca zakazuju druga lica osim stečajnog sudije (stečajni upravnik, poverioci sa određenom visinom potraživanja) i to pre održavanja prvog poverilačkog ročišta, što je u praksi stvaralo probleme u smislu organizacije i održavanja takve sednice, kao i obezbeđivanja zakonitosti njenog rada.³⁷⁵

2.3.1.4. Obaveštenje skupštine poverilaca o sednicama

Ukoliko nije doneta odluka o drugačijem načinu obaveštavanja, a dođe se u situaciju da nema sredstava za objavljivanje oglasa i poziva za novu skupštinu u dva visokotiražna dnevna lista koja se distribuiraju na celoj teritoriji Republike Srbije, jedina mogućnost da se poverioci obaveste o održavanju skupštine poverilaca jeste isticanje obaveštenja na oglasnoj i elektronskoj oglasnoj tabli suda, na sajtu kancelarije stečajnog upravnika i lična dostava svakom poveriocu na adresu.³⁷⁶

2.3.1.5. Nadležnost skupštine poverilaca

Skupština poverilaca je nadležna da odlučuje o bankrotstvu stečajnog dužnika na prvom poverilačkom ročištu, a imajući u vidu izveštaj stečajnog upravnika o ekonomsko finansijskom položaju stečajnog dužnika.

Navedeni poverilački organ bira i opoziva predsednika skupštine poverilaca i članove odbora poverilaca iz reda stečajnih poverilaca, nadzire njihov rad, menja njihov sastav kada proceni da za tim postoji potreba. Ova nadležnost skupštine poverilaca je, naime, izmenjena najnovijim izmenama i dopunama stečajnog zakona i usklađena sa odredbom kojom se u odbor poverilaca „uvodi“ i razlučni poverilac.³⁷⁷

Članom 37. Zakona o stečaju u nadležnost ovog organa stavljene su i nadležnost razmatranja izveštaja stečajnog upravnika o toku stečajnog postupka i stanju stečajne mase, kao i izveštaja odbora poverilaca, te vršenje drugih poslova.³⁷⁸

³⁷⁵ Radović, V., Stečajno pravo, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Beograd, 2017, str. 312

³⁷⁶ <http://alsu.gov.rs/la>, dostupno 20.10.2019.

³⁷⁷ Član 38. stav 1. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³⁷⁸ <http://alsu.gov.rs/la>, dostupno 20.10.2019.

2.3.1.6. Donošenje odluka skupštine poverilaca

Na skupštini poverilaca donosi se odluka u kom će se smeru okončati stečajni postupak, bankrotstvom stečajnog dužnika ili podnošenjem plana reorganizacije. Kako na poverilačkom ročištu stečajni sudija svakako odlučuje o verovatnosti potraživanja zaključkom, koji je osnov za glasanje o bankrotstvu, navedeni zaključak predstavlja i mogućnost učešća razlučnog poverioca u skupštini. Donošenje odluke o izboru odbora poverilaca „uslovljeno“ je pregledom svih potraživanja poverilaca, koji je stečajni upravnik dužan da dostavi na početku poverilačkog ročišta, a i pre toga, na zahtev stečajnog poverioca. „Skupština poverilaca ima ovlašćenje da odluči o poslovanju dužnika i načinu na koji će biti unovčena dužnikova imovina, suprotno nema ovlašćenje da zabrani unovčenje dužnikove imovine.“³⁷⁹

Na skupštini poverilaca glasa se srazmerno visini potraživanja. Izmenom iz 2017. godine, u stavu 10, koji postaje stav 9, omogućeno je efikasnije sprovođenje stečajnog postupka.

Predviđena je obična većina prisutnih poverilaca kao neophodnih za donošenje odluka, umesto dvotrećinske većine. Na ovaj način omogućeno je brže odlučivanje od strane skupštine poverilaca i sprečena je mogućnost zloupotrebe. Zadržan je izuzetak kvalifikovane većine u slučaju bankrotstva stečajnog dužnika na prvom poverilačkom ročištu, u noveliranom članu 36. stav 4, smanjena je potrebna većina sa 70% na 50% ukupnih poverilaca. Ovim je omogućeno da se donese odluka o bankrotstvu kada za sprovođenje reorganizacije nije zainteresovana obična većina (50% ukupnih potraživanja).³⁸⁰

Izmenama i dopunama stečajnog zakona, omogućeno da se odluka o bankrotstvu donese uvek kada za sprovođenje reorganizacije nije zainteresovana barem obična većina stečajnih poverilaca, što je i logično budući da se u tom slučaju opravdano može pretpostaviti da ne bi koji time mogao preuzeti primat u odlučivanju postavljajući proizvoljne zahteve.³⁸¹

Na prvom poverilačkom ročištu može da glasa i razlučni poverilac kao stečajni poverilac ako dostavi pismenu izjavu o odricanju od dela razlučnog prava stečajnom sudiji i upravniku, zajedno sa svežom procenom vrednosti predmeta razlučnog prava i dokazom da je podnet zahtev za brisanje adekvatnog dela tereta nadležnom registru.³⁸²

³⁷⁹ Spasić, S., Stečajno poverilački organi u postupku, Aktuelna pitanja stečajnog prava, Banja Luka, 2008, str. 39

³⁸⁰ www.parlament.gov.rs, dostupno 4.12.2017.

³⁸¹ <http://alsu.gov.rs/la>, dostupno 20.10.2019.

³⁸² Jovanović Zattila, M., Čolović V., Stečajno pravo, Dosije, Beograd, 2007, str. 52

2.3.2. Osnovna uloga i ovlašćenja odbora poverilaca

Izmenama stečajnih propisa nadležnost poverilačkih organa se proširivala, pa je odredbi po kojima je stečajni sudija zakazivao sednice odbora poverilaca, u najnovijim izmenama izričito propisano da sudija ne može prisustvovati sednicama, a stečajni upravnik samo na poziv odbora i bez prava glasa³⁸³, čime je u potpunosti podeljena ingerencija stečajnih organa i obezbeđena samostalnost u odlučivanju. Među najznačajnijim ovlašćenjima – pravima poverilaca u postupku reorganizacije, potrebno je ukazati na sledeća³⁸⁴:

- Da budu predlagači plana reorganizacije³⁸⁵;
- Da pokrenu postupak izvršenja po osnovu plana reorganizacije kao izvršne isprave.

Prema članu 93. Zakona o stečaju, pravna posledica otvaranja stečajnog postupka nad dužnikom je obustava izvršnog postupka. Postupak koji je obustavljen ne može se nastaviti.

Sa druge strane, razlog za obustavu po službenoj dužnosti, a u smislu člana 76. stav 4 Zakona o izvršenju i obezbeđenju³⁸⁶, predstavlja činjenica da UPPR ima prirodu sporazuma između poverilaca i dužnika, overenog od strane suda.³⁸⁷

- Da glasaju u okviru klasa, i to običnom većinom ukupnih potraživanja poverilaca u klasi,
- Da predlože bankrot usled neizvršenja plana.³⁸⁸

Razlika između poverilaca čija su potraživanja obuhvaćena planom i onih čija potraživanja nisu, nije u načinu i rokovima, kao i uslovima izmirenja potraživanja, već samo u činjenici da plan reorganizacije za poverioce čija su potraživanja obuhvaćena planom predstavlja izvršnu ispravu sa tačno određenom obavezom, dok za poverioce čija potraživanja nisu obuhvaćena planom, plan reorganizacije predstavlja mogući okvir namirenja, ali ne predstavlja i izvršnu ispravu, jer ne sadrži njihovo konkretno potraživanje.³⁸⁹

Međutim, postoji i stav koji insistira na različitom rešavanju navedene problematike –

³⁸³ Član 38. stav 5 i 6 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³⁸⁴ Petrović, T., Poverioci u postupku reorganizacije, Samostalni pravni savetnik Agencije za privatizaciju, ALSU, Beograd, 2015, str. 16

³⁸⁵ Član 161. stav Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³⁸⁶ Zakona o izvršenju i obezbeđenju ("Sl. glasnik RS", br. 106/2015, 106/2016, 113/2017, 54/2019)

³⁸⁷ Privredni apelacioni sud – Pitanja i odgovori – radni materijal sa XX savetovanja privrednih sudova Republike Srbije, Zlatibor, septembar 2012. godine

³⁸⁸ Privredni apelacioni sud, 21. savetovanje sudija privrednih sudova RS, Radni materijal, Zlatibor, 2013. godine, Pitanja i odgovori – Stečajni postupak, pitanje broj 3

³⁸⁹ https://www.ubs-asb.com/Portals/0/Casopis/2008/1_2/B01-02-2008-Sudska-praksa.pdf, dostupno 10.05.2021.

nepodnošenja prijave potraživanja u stečajnom postupku, kod unapred pripremljenog plana reorganizacije, sa jedne strane, i plana reorganizacije, podnetog u zakonskom roku, u toku stečajnog postupka, sa druge strane. Kada je reč o UPPR-u, dozvoljena je tužba poverioca koji nije prijavio svoje potraživanje prema stečajnom dužniku pre obustave stečajnog postupka usled usvajanja UPPR-a. Ukoliko takvo potraživanje bude dosuđeno, realizovaće se na način i pod uslovima predviđenim planom reorganizacije za klasu u koju bi isto bilo svrstano. Ukoliko je, pak, plan reorganizacije podnet u toku stečajnog postupka, a u smislu člana 162. Zakona o stečaju, i usvajanje istog potvrđeno, poverioci koji nisu prijavili svoje potraživanje u smislu člana 111. Zakona o stečaju, nisu ispunili uslov za podnošenje tužbe za potraživanja koja su dospela pre otvaranja stečajnog postupka, a nad kojim je stečajni postupak obustavljen usled usvajanja plana reorganizacije.³⁹⁰

Izjave poverilaca moraju biti potpisane od strane zakonskog zastupnika poverioca koji je saglasan sa planom i spreman da glasa za njegovo usvajanje u pisanom obliku, odnosno drugog lica koje je u te svrhe ovlašćeno aktima tog poverioca ili odlukom njegovog nadležnog organa i overene, i mogu predstavljati glasački listić.

Izuzetak od opšteg pravila predstavlja izjava većinskih poverilaca koja sadrži i odredbu kojom poverilac izričito izjavljuje da je saglasan da se izjava smatra glasačkim listićem u smislu odredaba zakona kojim se uređuje stečaj, a koje regulišu glasanje pisanim putem. U takvom slučaju, izjava ima obavezujuće dejstvo i smatra se glasačkim listićem.

Moguće je i povlačenje date izjave, ali da bi isto bilo punovažno mora biti učinjeno najkasnije tri dana pre dana održavanja ročišta, za odlučivanje o predlogu i glasanje o planu, obaveštenjem suda u pisanom obliku, uz povlačenje izjave i na samom ročištu.

Da se, shodno članu 171. Zakona o stečaju, tokom sprovođenja usvojenog plana informišu i pristupe aktima subjekta reorganizacije u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuju privredna društva (poverioci na koje se plan odnosi).³⁹¹

Zakon sada detaljno reguliše i način rada odbora i njegovog predsednika, obavezu zakazivanja sednica³⁹² na predlog više od polovine članova tog odbora, kao i mogućnost da, ukoliko predsednik ne postupi po predlogu, to učine sami poverioci. U odboru se odlučuje većinom glasova od svih članova (ne samo prisutnih članova), a u slučaju jednakog broja

³⁹⁰ Privredni apelacioni sud, 21. savetovanje sudija privrednih sudova RS, Radni materijal, Zlatibor 2013. godine

³⁹¹ Petrović, T., Poverioci u postupku reorganizacije, Samostalni pravni savetnik Agencije za privatizaciju, ALSU, Beograd, 2015, str. 21

³⁹² Član 39. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

glasova, odlučujući glas je glas predsednika odbora poverilaca.³⁹³ Odbor davanjem ili uskraćivanjem saglasnosti direktno utiče na tok stečajnog postupka, kao i na postupak unovčenja imovine.³⁹⁴

Najvažnija prava u toku postupku stečaja su, svakako, odluke odbora poverilaca koje se tiču uticaja na odluke stečajnog upravnika o načinu i predmetu prodaje imovine stečajnog dužnika, s obzirom na to da takve odluke direktno utiču na raspoloživu visinu stečajne mase namenjenu namirenju svih poverilaca.³⁹⁵

Odbor poverilaca je dužan da skupštini poverilaca, na njen zahtev, podnese pismeni izveštaj o toku stečajnog postupka i o stanju stečajne mase, čime se svim poveriocima čine dostupnim sve informacije i omogućava kontrola postupka, a članovi odbora poverilaca odgovaraju za štetu koju su prouzrokovali svojim radom ostalim poveriocima³⁹⁶, u skladu sa osnovnim pravilima o odgovornosti za štetu, pod uslovima postojanja namere ili krajnje nepažnje. U svom radu, predsednik i članovi odbora poverilaca imaju pravo na naknadu stvarnih i nužnih troškova koje na osnovu obrazloženog zahteva odobrava stečajni sudija.³⁹⁷ Advokat, koji je kao član Odbora poverilaca, u ime Odbora poverilaca preduzima određene radnje u stečajnom postupku, nema pravo na naknadu za preduzete radnje, obračunatu prema važećoj advokatskoj tarifi. Predsednik i članovi Odbora poverilaca ostvaruju pravo na naknadu stvarnih i nužnih troškova, na osnovu obrazloženog zahteva, koju odobrava stečajni sudija, kako je to predviđeno čl. 42 st. 1 Zakona o stečaju. U stvarne i nužne troškove ne spadaju troškovi zastupanja Odbora poverilaca u preduzimanju određenih radnji u stečaju, koje su navedene u čl. 41. Zakona o stečaju, zbog čega predstavljaju troškove samog Odbora poverilaca.³⁹⁸

2.3.2.1. Sastav i broj članova odbora poverilaca

Članovi odbora poverilaca moraju biti poverioci stečajnog dužnika. Međutim,

³⁹³ Član 39. stav 4 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³⁹⁴ Član 2. stav 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³⁹⁵ Zakon o stečaju "Sl.glasnik RS", broj 13/2010

³⁹⁶ Član 41. stav 4 i 5 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³⁹⁷ Član 42. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

³⁹⁸ Bilten br. 3/2013. Zakon o stečaju nije ni predvideo mogućnost da Odbor poverilaca angažuje advokata za zastupanje i da tim troškovima potom tereti troškove stečajnog postupka, budući da se ni stečajnim poveriocima, u postupku prijave potraživanja, ne priznaju troškovi koje su imali eventualnim angažovanjem advokata, prema čl. 42 st. 3 Zakona o stečaju.

nacionalna zakonodavstva se razlikuju u odgovoru na pitanje da li svaki poverilac može da bude član odbora poverilaca. Odgovor u osnovi zavisi od uloge koju ovaj organ ima u stečajnom postupku.³⁹⁹

Zakonom o stečajnom postupku je bilo zabranjeno imenovanje zaposlenih u odbor poverilaca, što je bio potpuno pogrešan pristup, jer odbor poverilaca treba da zastupa interese svih stečajnih poverilaca. Ovakav pristup je bio potpuno pogrešan, jer odbor poverilaca treba da reprezentuje interese svih stečajnih poverilaca. Izmenama člana 38. iz 2014. godine propisano je da međusobno povezana lica, koja nisu povezana sa stečajnim dužnikom, mogu imati samo jednog člana odbora poverilaca.⁴⁰⁰ Izmene zakona iz 2017. godine srpsko zakonodavstvo je prihvatilo stanovište da članovi odbora poverilaca mogu da budu samo stečajni poverioci.

Novelom iz 2017. godine, stava 2. u članu 38, propisano je da stečajni sudija posebnim zaključkom konstatuje sastav odbora poverilaca iz reda stečajnih poverilaca. Na ovaj način se postiže veća pravna sigurnost i transparentnost postupka, jer u nekim situacijama nije bilo sasvim jasno koji poverioci su izabrani u odbor na skupštini, zbog izborne „matematike“ i procene verovatnosti osnovanosti (postojanja) i visine potraživanja za potrebe glasanja. Stečajni sudija kvantifikuje i verifikuje glasove stečajnih poverilaca koji čine skupštinu poverilaca, a koji glasaju srazmerno visini potraživanja, s tim što je za donošenje odluke potrebna većina glasova prisutnih poverilaca.⁴⁰¹

2.3.2.2. Izbor i razrešenje odbora poverilaca

Novelom iz 2017. godine u stavu 3, propisano je da broj članova odbora poverilaca određuje skupština poverilaca, s tim što taj broj ne može biti veći od sedam (umesto dosadašnjih devet) članova i što uvek mora biti neparan. Izmenom broja članova odbora poverilaca, umesto dosadašnjih devet na sedam, kao maksimalnog, uvažena je činjenica učešća razlučnih poverilaca u odboru poverilaca, čime broj članova u suštini ostaje nepromenjen.⁴⁰²

³⁹⁹ Petrović, T., Organi stečajnog postupka, skupština poverilaca i odbor poverilaca, Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, <http://alsu.gov.rs/la>, dostupno 20.10.2019.

⁴⁰⁰ Član 38. stav 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁴⁰¹ Đukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji, Monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2019, str. 88

⁴⁰² Đukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji, Monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2019, str. 88–90

Stečajni poverilac može sebe ili drugog stečajnog poverioca predložiti za člana odbora poverilaca (stav 5). Član odbora poverilaca može biti i poverilac sa potraživanjem čija visina je daleko niža od potraživanja drugih poverilaca, ukoliko za njega glasaju većinski poverioci.⁴⁰³

Predviđeno je da stečajni sudija posebnim zaključkom konstatuje sastav odbora poverilaca iz reda stečajnih poverilaca. Ovim zaključkom sudija će konstatovati sastav odbora poverilaca, stečajni sudija kvantifikuje i verifikuje glasove stečajnih poverioca koji čine skupštinu poverilaca, a koji glasaju srazmerno visini potraživanja, s tim što je za donošenje odluke potrebna većina glasova prisutnih poverilaca.

Stečajni poverilac može sebe ili drugog stečajnog poverioca predložiti za člana odbora poverilaca.⁴⁰⁴ Znači da član odbora poverilaca može biti i poverilac sa potraživanjem čija je visina daleko niža od potraživanja drugih poverilaca, ukoliko za njega glasaju većinski poverioci, jer se na skupštini glasa srazmerno visini potraživanja, a za donošenje odluke potrebna je većina glasova prisutnih poverilaca. Članovi odbora poverilaca biraju predsednika odbora poverilaca.⁴⁰⁵

Članstvo u odboru poverilaca prestaje otkazom samog člana odbora poverilaca, njegovim razrešenjem.

Novelom iz 2017. godine izmenjene su odredbe člana 38. o razrešenju članova odbora poverilaca: „Člana odbora poverilaca iz reda stečajnih poverilaca razrešava skupština poverilaca“ (stav 11). „Stečajni sudija može razrešiti člana odbora poverilaca ukoliko ne izvršava obaveze propisane ovim zakonom ili ukoliko je izabran suprotno odredbama ovog zakona.“ (stav 12).

Pretpostavljalo se da stečajno veće razrešava člana odbora poverilaca na obrazloženi predlog stečajnog poverioca, stečajnog upravnika ili stečajnog sudije.⁴⁰⁶

Zakona o stečaju iz 2017. godine⁴⁰⁷ predviđa izmenu u članu 37. stav 1 tačka 2, propisuje da je skupština poverilaca ovlašćena da bira i opoziva samo članove odbora poverilaca iz reda stečajnih poverilaca. Članom 10. ovih izmena predviđeno je da je jedan

⁴⁰³ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 88–89

⁴⁰⁴ Član 38, stav 5 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017)

⁴⁰⁵ Članu 38, stav 10. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017)

⁴⁰⁶ Poverilački organi u stečajnom postupku, autor Slobodan Spasić, sudija Vrhovnog suda Srbije, Stečajni informator broj 1/2006, strana 44, Izdavač Intermex Software & Comuncation, Beograd, 2006.

⁴⁰⁷ Član 9. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

član odbora poverilaca iz reda razlučnih poverilaca, koji je i biran od strane razlučnih poverilaca.

Pretpostavljalo se da stečajno veće razrešava člana odbora poverilaca na obrazloženi predlog stečajnog poverioca, stečajnog upravnika ili stečajnog sudije.⁴⁰⁸ Po pravilu, člana odbora poverilaca razrešava skupština poverilaca u nekim slučajevima kada član poverilaca ima podršku skupštine, a ne izvršava svoje obaveze, dozvoljeno je i razrešenje od strane stečajnog sudije.⁴⁰⁹

Predlog za razrešenje člana odbora poverilaca može podneti stečajni poverilac, stečajni upravnik, stečajni sudija po službenoj dužnosti, a najnovijim izmenama zakona i razlučni poverilac.

U nameri se spreče zloupotrebe položaja člana odbora poverilaca i poveća efikasnost stečajnog postupka, predviđeno je da stečajni sudija razreši člana odbora poverilaca. Na ovaj način može se razrešiti dužnosti član odbora poverilaca ako ne izvršava svoje obaveze predviđene zakonom ili u slučaju kad je član odbora poverilaca izabran suprotno odredbama zakona.⁴¹⁰

Prema novom Zakonu o stečaju predviđeno je da stečajni sudija kontroliše da se stečajni postupak sprovodi zakonito, pa samim tim i zakonitost formiranja poverilačkih organa.⁴¹¹

2.3.2.3. Formiranje odbora poverilaca od strane suda

U zakonu, pre najnovijih izmena i dopuna, dužnost odbora poverilaca vršilo je pet poverilaca čija su pojedinačna neobezbeđena potraživanja najveća, ali su iz kruga navedenih lica bila isključena lica povezana sa stečajnim dužnikom, kojima je izričito zabranjeno da vrše dužnost u odboru poverilaca.⁴¹²

Član 38a predviđa novi model sastava i izbora odbora poverilaca, dajući pravo učešća razlučnim poveriocima, čime se obezbeđuje i adekvatna zastupljenost poverilaca u odboru poverilaca. Uvažena je činjenica i stavljen je akcenat na tome da su razlučni poverioci –

⁴⁰⁸ Spasić, S., Poverilački organi u stečajnom postupku, Stečajni informator broj 1/2006, Beograd, 2006, str. 44

⁴⁰⁹ Radović, V., Stečajno pravo, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Beograd 2017, str. 320

⁴¹⁰ Član 38. stava 10. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁴¹¹ Pitanja i odgovori – stečajni postupak, Dvadeset treće savetovanje sudija privrednih sudova RS, Radni materijal, Zlatibor, Hotel „Mona“, izdavač Privredni apelacioni sud, Pitanje 58, Beograd 2015. godine, strana 282–283.

⁴¹² <http://alsu.gov.rs/la>, dostupno 20.10.2019.

poverioci stečajnog dužnika koji prema istom imaju potraživanje, sa specifičnošću da je takvo potraživanje obezbeđeno.⁴¹³

Novim članom 38b zakon reguliše situaciju kada na prvom poverilačkom ročištu nisu izabrani članovi odbora poverilaca.⁴¹⁴ Član je koncipiran na način da se pravo stečajnih poverilaca, kao većinskih u odboru poverilaca, u potpunosti realizuje kroz četiri stečajna poverioca koja će vršiti dužnost članova odbora poverilaca, i jednog razlučnog poverioca sa najvećim iznosom potraživanja, za koji postoji verovatnoća namirenja iz opterećene imovine, po proceni stečajnog sudije. Na ovaj način obezbeđeno je većinsko učešće stečajnih poverilaca, ali i učešće razlučnih poverilaca, a zadržana je zabrana učešća u odboru poverilaca licima povezanim sa stečajnim dužnikom. Članom je regulisana i situacija kada stečajni dužnik nema razlučne poverioce i u tom slučaju dužnost članova odbora poverilaca vrši pet stečajnih poverilaca.⁴¹⁵

2.3.2.4. Sazivanje i rukovođenje sednicom odbora poverilaca

Predsednik odbora poverilaca rukovodi odborom poverilaca, koga biraju članovi odbora poverilaca. Odbor donosi odluke samo na sednicama, a predsednik je jedino aktivno legitimisan da ih zakazuje, i to po sopstvenoj inicijativi ili kada to zatraži više od polovine članova.⁴¹⁶ Izmenama iz 2017. godine, predviđena je dopuna člana 39. u stavu 2. na način da se članu odbora poverilaca iz reda razlučnih poverilaca daje pravo da zahteva održavanje sednice odbora poverilaca, čime je omogućeno učešće razlučnog poverioca u odboru poverilaca. Izmenama stečajnog zakona iz 2017. godine prisustvo stečajnog upravnika na sednicama odbora poverilaca svedeno je isključivo na situacije kada je takvo prisustvo neophodno iz zakonom predviđenih razloga. Na ovaj način se rad odbora poverilaca čini nezavisnijim i onemogućava bilo kakav uticaj stečajnog upravnika na rad i odlučivanje odbora poverilaca.

2.3.2.5. Donošenje odluka odbora poverilaca

Svaki član odbora poverilaca ima jedan glas, nezavisno od visine potraživanja. Radi

⁴¹³ <http://alsu.gov.rs/la>, dostupno 20.10.2019.

⁴¹⁴ Član 38b, Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017)

⁴¹⁵ <http://alsu.gov.rs/la>, dostupno 20.10.2019.

⁴¹⁶ Radović, V., Stečajno pravo, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Beograd 2017, str. 322

nesmetanog funkcionisanja ovog organa, zakon je predvideo mogućnost zamene člana odbora poverioca na sednici – odnosno njegovog glasa od strane zastupnika sa specijalnim punomoćjem.⁴¹⁷ Odluka odbora poverilaca doneta je ukoliko je za nju glasalo više od polovine svih članova odbora poverilaca, apsolutna većina.⁴¹⁸

Noveli iz 2014. dodat je novi stav 3. (koji je neznatno izmenjen novelom iz 2017) prema kome, ako predsednik odbora poverilaca u roku od 15 dana od dana dobijanja predloga iz stava 2 ne zakaže sednicu odbora poverilaca, zakon daje mogućnost članovima odbora poverilaca da zakažu sednicu odbora poverilaca i predlože dnevni red čime je ubrzano zakazivanje sednica i odlučivanje odbora poverilaca o pitanjima iz njihove nadležnosti.⁴¹⁹ Da bi se odluka donela, uvek mora da glasa većina od ukupnog broja članova. „Odluka odbora poverilaca se smatra donetom kada je za tu odluku glasalo više od polovine svih članova odbora poverilaca“ (član 39. stav 4). „U slučaju jednakog broja glasova, odlučujući glas je glas predsednika odbora poverilaca“ uz istovremeno ispunjenje uslova da se „odluka odbora poverilaca smatra donetom kada je za tu odluku glasalo više od polovine svih članova odbora poverilaca.“ „Odluka odbora poverilaca se smatra donetom kada je za tu odluku glasalo više od polovine svih članova odbora poverilaca“, uz istovremeno propisivanje kvoruma za održavanje sednice odbora, na kome bi se odluke donosile većinom glasova prisutnih članova odbora poverilaca, bez obzira da li je broj članova paran ili neparan.⁴²⁰

2.3.2.6. Nadležnosti odbora poverilaca

Naše pravo sve nadležnosti odbora poverilaca deli u sledećih šest osnovnih kategorija: davanje ili uskraćivanje saglasnosti na radnje stečajnog upravnika, davanje mišljenja na radnje stečajnog upravnika (o priznanju opravdanih manjkova prilikom inventarisanja), podnošenje obavezujućih predloga i zahteva stečajnom sudiji ili stečajnom upravniku, podnošenje primedbi i žalbi (na rešenje o bankrotstvu), prikupljanje informacija o stečajnom postupku, izveštavanje skupštine poverilaca (podnošenje izveštaja o toku stečajnog postupka i stanju stečajne mase).

Novelom iz 2014. godine u članu 41. dodat je stav 2, koji daje mogućnost bilo kom članu odbora poverilaca da angažuje stručno lice radi revizije poslovanja stečajnog dužnika.

⁴¹⁷ Radović, V., Stečajno pravo, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Beograd 2017, str. 323

⁴¹⁸ Radović, V., Stečajno pravo, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Beograd 2017, str. 323

⁴¹⁹ U praksi se pokazalo da u situacijama u kojima je neophodna saglasnost odbora poverilaca, odbor poverilaca sa velikim zakašnjenjem ili uopšte ne odlučuje, čime se odugovlačio stečajni postupak.

⁴²⁰ Kozar, V., Aleksić, N., Komentar zakona o stečaju sa novelama iz 2017. godine i sudskom praksom, Poslovni biro d.o.o, Beograd, 2018, str. 78

Nakon izvršene stručne revizije, da konačan izveštaj prosledi ostalim članovima odbora poverilaca, stečajnom sudiji i stečajnom upravniku. Angažovano stručno lice ima pravo na potpun pristup poslovnim knjigama dužnika i ostaloj dostupnoj dokumentaciji od značaja za izradu izveštaja. Na ovaj način se omogućava transparentnost stečajnog postupka i upoznavanje odbora poverilaca sa pravnim poslovima i radnjama stečajnog dužnika radi eventualnog pobijanja pravnih radnji i poslova stečajnog dužnika, potom u slučaju da je reorganizacija bezuspešna, vrši se procesuiranje u pravcu bankrota u kome je cilj da se izvrši kolektivno ravnomerno namirenje stečajnih poverilaca stečajne mase, a svakako je pozitivno što će ovakav privredni subjekt biti odstranjen iz privredne stvarnosti.

Odbor poverilaca je u obavezi da skupštini poverilaca dostavi pismeni izveštaj o svim aspektima stečajnog postupka. Na taj način zakonom se propisuje mehanizam kontrole rada odbora poverilaca od strane skupštine i stvaraju realne osnove za razrešenje njegovih pojedinih članova. Zakon o stečaju ustanovljava i posebnu ličnu odgovornost članova odbora poverilaca u slučaju kada namerno ili krajnjom nepažnjom prouzrokuju štetu drugim poveriocima.⁴²¹ Stečajni upravnik je dužan da članovima odbora poverilaca omogući potpuni uvid u poslovnu dokumentaciju, bilansnu i vanbilansnu evidenciju, ukoliko oni zahtevaju da, na osnovu prava iz člana 40. stav 3. Zakona o stečaju, samostalno i nezavisno analiziraju tok poslovanja pre stečaja i u toku stečaja.⁴²²

Odredba člana 28. Zakona o stečaju se definiše kako se preduzimaju radnje od izuzetnog značaja. Početne izmene ovog zakona podrazumevale su, umesto do tada definisanih radnji koje preduzima stečajni upravnik, a koje značajnije utiču na stečajnu masu, novu definiciju – radnje stečajnog upravnika su predstavljene kao radnje od izuzetnog značaja. Ovde je zakup prvi put uvršten u radnje od izuzetnog značaja.

U situaciji kada stečajni upravnik konstatuje činjenicu da je imovina stečajnog dužnika data u zakup trećim licima, raskinuće takav ugovor o zakupu bez saglasnosti odbora poverilaca kada je očigledno da treća lica ne plaćaju zakupninu pre otvaranja stečaja ili tamo gde je visina zakupnine ispod tržišne cene. U suprotnom, stečajni upravnik može aneksirati postojeći ugovor o zakupu u pogledu vremena trajanja, za šta mu je potrebna saglasnost odbora poverilaca.⁴²³

⁴²¹ Dukić Mijatović, M., Kozar V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 91

⁴²² Zečević, Đ., Upravljanje stečajnim postupcima, Priručnik za sudske i vansudske organe, Filip Višnjić, Beograd, 2014, str. 71

⁴²³ Člana 28. stav 1. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

2.3.2.7. Odgovornost odbora poverilaca

Članovi odbora poverilaca prvenstveno odgovaraju skupštini poverilaca koja ih je izabrala. Ako skupština nije zadovoljna radom nekog člana, ona može da ga razreši i na njegovo mesto imenuje drugo lice (slučaj se odnosi na stečajne poverioce kao članove odbora poverilaca, a ne i na razlučnog poverioca kao člana odbora poverioca).

Obaveza odbora poverilaca je da podnosi pismeni izveštaj o toku stečajnog postupka i trenutnom stanju stečajne mase. Transparentnost ovih informacija omogućava kontrolu postupka i kontrolu odbora poverilaca, koji za svoj rad i prouzrokovanu štetu odgovara ostalim poveriocima, u skladu sa osnovnim pravilima o odgovornosti za štetu, pod uslovima postojanja namere ili krajnje nepažnje.⁴²⁴

2.3.2.8. Nadoknade i nagrade članovima odbora poverilaca

Značajna odrednica Zakona o stečaju je da stečajni upravnik ima pravo na nadoknadu stvarnih troškova nastalih u vezi sa konkretnim stečajnim slučajem. Naknade i nagrade za rad predsednika i članova odbora smatraju se troškom stečajnog postupka. Naknada spada u troškove stečajnog postupka, nagrada se određuje prema stvarnim troškovima stečajnog upravnika koji su nastali u toku obavljanja poslova za konkretan stečajni postupak. Trošak je, naime, nužan ako se radi o prouzrokovanom trošku od strane člana odbora poverilaca koji je u konkretnom slučaju bio celishodan. Troškovi se određuju u skladu sa važećim propisima i visina tih troškova i namena, moraju se u konkretnom slučaju dokazati. Stečajni upravnik podnosi stečajnom sudiji plan troškova stečajnog postupka za naredni mesec, sudija proverava da li je obračun u skladu sa važećim aktom o određivanju nagrade i naknade troškova stečajnih upravnika i ukoliko je u okvirima i ne prelazi limitirani iznos, ne postoji razlog da ne donose odluku u skladu sa tim obračunom. Dakle, prijavljen trošak, da bi bio odobren od strane stečajnog sudije, mora biti i stvaran – argumentovan i potkrepljen konkretnim dokazima da je nastao. Isplata odobrenih troškova će zavistiti od priliva novčanih sredstava na račun stečajnog dužnika.⁴²⁵

⁴²⁴ <http://alsu.gov.rs/la>, dostupno 20.10.2019.

⁴²⁵ Zbornik - Pitanja i odgovori – stečajni postupak, Dvadeset treće savetovanje sudija privrednih sudova RS, Radni materijal, Zlatibor, Hotel „Mona“, izdavač Privredni apelacioni sud, Pitanje 58, Beograd 2015. godine, strana 282– 283.

Glava četvrta

2.4. POKRETANJE I OTVARANJE STEČAJNOG POSTUPKA, PROCESNO-PRAVNI OSVRT

Stečaj pripada posebnoj vrsti građansko-sudskog postupka, a sprovodi se radi unovčenja celokupne imovine stečajnog dužnika sa ciljem da se srazmerno namire svi poverioci. Predlagač pokreće stečajni postupak, a momenat kad je podneo predlog nadležnom sudu, označava se kao vreme kad je stečajni postupak pokrenut. Sud će povodom tog predloga da donese rešenje kojim će da otvori prethodni stečajni postupak. Na otvaranje prethodnog stečajnog postupka utiču različite okolnosti koje zakon predviđa.

2.4.1. Pokretanje stečajnog postupka

Za pokretanje stečajnog postupka najpre je neophodno da se podnese predlog od strane ovlašćenog lica. Kad se zaprimi predlog o otvaranju stečajnog postupka, sud će postupiti dvojako, prvi način je da u roku od tri dana donese rešenje o otvaranju prethodnog stečajnog postupka, a drugi način je da u roku od deset dana zakaže ročište na kom će se raspravljati da li postoji opravdan razlog za otvaranje stečajnog postupka. Nebitno je za koje se rešenje sud odluči, u ovom slučaju donosi rešenje kojim će da naloži predlagaču da uplati predujam u roku od pet dana⁴²⁶, kao i da odredi visinu predujma.⁴²⁷ Predujam služi da se pokriju troškovi angažovanja stečajnog upravnika, da se obezbedi stečajna masa, da se plate troškovi oglasa i ostali troškovi koji nastaju vezano za predlog. Ukoliko nema sredstava za pokretanje stečajnog postupka, sud će predlog za otvaranje stečajnog postupka odbaciti.⁴²⁸

Kad stečajni poverilac podnese predlog za pokretanje stečajnog postupka⁴²⁹, poverilac je dužan da navede stečajni razlog, sud je vezan razlogom koji je naveden u predlogu za pokretanje stečaja zbog primene odredaba Zakona o parničnom postupku, navodi se član 7 Zakona o stečaju. Kao razlog za pokretanje stečajnog postupka navode se: prezaduženost,

⁴²⁶ Član 59. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁴²⁷ Član 59. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁴²⁸ Članu 59. stav 2 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁴²⁹ Član 50. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

platežna nesposobnost, preteća platežna nesposobnost. Stečajni postupak je hitan, ne može se tražiti povratak u pređašnje stanje, niti podneti predlog za ponavljanje postupka, niti je dozvoljen zastoj u istom.⁴³⁰

Dakle, podnošenje predloga za pokretanje stečajnog postupka samo je prvi korak u ostvarenju naplate potraživanja kroz postupak stečaja u slučaju trajne nesposobnosti plaćanja dužnika, pa je ova analiza položaja poverioca kao predlagača, kao najčešćeg podnosioca predloga za pokretanje stečaja, izvršena upravo sa namerom da se spreči pravljenje grešaka u tim prvim koracima, koje bi potom onemogućile ili otežale ostvarenje prava.⁴³¹

Kad stečajni upravnik završi fazu ispitivanja imovinskog statusa dužnika, nastupa faza zaštite, period zaštite traje mesec dana, s tim što stečajni sudija može da produži rok za još jedan mesec u kom poverioci i treća lica nemaju nikakva prava i uticaj na imovinu dužnika.

2.4.1.1. Uslovi za pokretanje stečajnog postupka

Za pokretanje stečajnog postupka neophodno je da postoje precizno definisani stečajni razlozi. Međutim, stečajni razlozi sami za sebe nisu dovoljni da se pokrene stečajni postupak, neophodna je i dovoljna imovina stečajnog dužnika koja bi se raspodelila među stečajnim poveriocima. U teoriji su određeni različiti stečajni razlozi, kao što su prezaduženost, platežna nesposobnost, preteća nesposobnost. Međutim, treba naglasiti da nije bilo koja nesposobnost plaćanja stečajni razlog, već samo insolventnost kao dokazana nesposobnost plaćanja.⁴³² Bilo koji oblik insolventnosti izaziva teške posledice po kontinuitet poslovanja preduzeća, jer poverioci preduzimaju niz radnji kako bi zaštitili svoje interese kod insolventnog dužnika. Insolventost se smatra osnovnim finansijskim povodom za pokretanje stečaja preduzeća. Kad pravno lice prema svim predviđanjima u narednom periodu neće moći da izmiruje svoje dospele obaveze, svakako je reč o pretećoj platežnoj nesposobnosti.

Za pokretanje stečajnog postupka neophodno je da su ispunjeni uslovi propisani zakonom, i to materijalno-pravni i formalno-pravni.

U našem pravu, stečajni sudija otvara stečajni postupak. Bez vođenja prethodnog

⁴³⁰ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, 2011, str. 57–67

⁴³¹ Ajnšpiler Popović, G., „Poverioci kao podnosioci predloga za pokretanje stečajnog postupka“, „Pravo i privreda“, Beograd, br. 4-6/2011, str. 313–314

⁴³² Jovanović- Zattila, Čolović, V., Stečajno pravo, Dosije, Beograd, 2007, str. 37

stečajnog postupka u četiri situacije.⁴³³

Rešenje o otvaranju stečajnog postupka upisuje se u Registar privrednih subjekata i u javne knjige u kojima su uknjižena prava o nepokretnostima i dostavlja se predlagaču i stečajnom dužniku.⁴³⁴

Dva su pravca otvaranja stečajnog postupka, prvi je pravac reorganizacije i drugi pravac je bankrotstvo. Reorganizacija je moguća dok se ne pokrene bankrotstvo, nakon pokrenutog bankrotstva, nije moguća reorganizacija. Za razliku od prethodne situacije, moguće je pokrenuti reorganizaciju, a okončati je bankrotstvom.⁴³⁵

2.4.1.2. Ko su ovlašćeni subjekti za pokretanje stečajnog postupka

Stečajni postupak se pokreće predlogom poverioca, dužnika i stečajnog upravnika. Poverioci predlagači su neobezbeđeni (stečajni) poverioci i obezbeđeni (razlučni) poverioci; stav sudske prakse je da predlagači stečajnog postupka ne mogu biti izlučni poverioci.⁴³⁶ Sudska praksa je takođe odgovorila da se među predlagačima mogu pojaviti samo poverioci čija potraživanja (podnošenjem dokumentacije uz predlog) prihvati stečajni sudija kao verovatnim.⁴³⁷

Sudska praksa stala je na stanovište da samo poverioci dospelih potraživanja mogu biti ovlašćeni podnosioci predloga za otvaranje stečajnog postupka; u pogledu poverilaca sa uslovnim potraživanjima, sudska praksa zauzela je stanovište da poverioci koji imaju potraživanje sa raskidnim uslovom, imaju aktivnu legitimaciju za podnošenje predloga za otvaranje stečajnog postupka.⁴³⁸

Poverilac može da podnese predlog za otvaranje postupka stečaja u momentu kad je otvoren postupak likvidacije, ukoliko postoji jedan od stečajnih razloga. Kao predlagač se može pojaviti i stečajni upravnik u skladu sa važećim pravnim okvirom.

Ukoliko se u toku postupka likvidacije dođe do saznanja da imovina dužnika nije dovoljna za namirenje svih potraživanja poverilaca, u ovom slučaju, likvidacioni upravnik

⁴³³ Član 60. st. 3 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁴³⁴ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, 2011, str. 57–67

⁴³⁵ Ilić, D., Bankrotstvo u stečaju, Primena pojedinih instituta stečaja, Zbornik radova, Glosarijum, Beograd, 2014, str. 36–59

⁴³⁶ Ajnšpiler Popović, G., „Poverioci kao podnosioci predloga za pokretanje stečajnog postupka“, „Pravo i privreda“, Beograd, br. 4-6/2011, str. 313–314

⁴³⁷ Odgovori na pitanja privrednih sudova koji su utvrđeni na sednicama Odeljenja Privrednog apelacionog suda Beograd, održanim 9. i 10.11.2010. godine - Sudska praksa privrednih sudova - Bilten br. 3/2010.

⁴³⁸ Član 11. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

ima obavezu da da predlog za otvaranje stečajnog postupka od petnaest dana do dana kad je sastavljen početni likvidacioni bilans tj. od početnog likvidacionog izveštaja. Predlog za pokretanje stečajnog postupka podnosi se nadležnom sudu.⁴³⁹

Stav sudske prakse je da visina potraživanja ne utiče na pravo na pokretanje stečajnog postupka, tj. da visina dugovanja bitno ne utiče na status poverioca kao ovlašćenog predlagača za podnošenje predloga za otvaranje stečajnog postupka.⁴⁴⁰

2.4.1.3. Materijalno-pravni i formalno-pravni uslovi za pokretanje stečajnog postupka

Materijalnopravni uslovi za otvaranje stečajnog postupka jesu: 1) postojanje stečajnog dužnika, 2) postojanje stečajnog razloga, 3) postojanje stečajnih poverilaca i 4) postojanje imovine stečajnog dužnika.

Postojanje stečajnog dužnika: Stečajni dužnik je stranka u stečajnom postupku i može biti samo pravno lice, u skladu sa Zakonom o stečaju. Od otvaranja stečajnog postupka do njegovog okončanja, stečajni dužnik zadržava svoj pravni subjektivitet i zastupa ga stečajni upravnik. Stečajnim zakonom su jasno precizirane pretpostavke i to, kako materijalno-pravne tako i formalno-pravne, nužne za pokretanje, a potom i sprovođenje stečajnog postupka. Materijalno-pravne pretpostavke za pokretanje i sprovođenje stečajnog postupka su⁴⁴¹:

1. pripadnost zakonom određenoj kategoriji privrednih subjekata,
2. trajnija nesposobnost za plaćanje /insolventnost/ ili da se radi o drugim stečajnim razlozima predviđenim zakonom,
3. postojanje prethodne saglasnosti nadležnog organa kad je to zakonom predviđeno.

Formalne pretpostavke za pokretanje stečajnog postupka su kumulativno postojanje inicijative ovlašćenog predlagača i njegov predlog.

2.4.1.4. Posledice otvaranje stečajnog postupka po stečajnog dužnika

Danom otvaranja stečajnog postupka: prestaju prava rukovodilaca, punomoćnika, nadzornih organa, prava prelaze na stečajnog upravnika, stečajni upravnik otkazuje radni

⁴³⁹ Član 539. st. 1 Zakon o privrednim društvima Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014)

⁴⁴⁰ Član 5. Zakonu o stečaju, prinudnom poravnanju i likvidaciji Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, br. 1/2002.

⁴⁴¹ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 7

odnos zaposlenima; dodaje se poslovnom imenu oznaka u „stečaju“, potraživanja poverilaca prema stečajnom dužniku, koja nisu dospela, smatraju se dospelim, davalac finansijskog lizinga stiče pravo da traži izlučenje predmeta lizinga iz stečajne mase, prekidaju se svi tekući postupci sudskog prinudnog izvršenja u odnosu na stečajnog dužnika, stečajni upravnik odlučuje o materijalnopравnim obavezama koje je stečajni dužnik preuzeo pre pokretanja stečajnog postupka, pokretanjem stečajnog postupka u knjigovodstvenom smislu, stečaj se beleži u odgovarajući registar nepokretnosti.

Ekonomski posmatrano, stečaj predstavlja deobu imovine stečajnog dužnika između njegovih poverilaca. Ova deoba uključuje dve komponente: novčanu vrednost celokupne imovine stečajnog dužnika, koja se nalazi na strani aktive stečajnog bilansa i novčanu vrednost ukupnih obaveza stečajnog dužnika, koja se nalazi na strani pasive stečajnog bilansa.

Nakon što stečajni upravnik unovči celokupnu imovinu stečajnog dužnika, isti prestaje da postoji i dalji postupak stečaja se sprovodi na stečajnoj masi.⁴⁴²

Od trenutka otvaranja stečajnog postupka, protiv stečajnog dužnika nisu dopuštena prinudna izvršenja, bez obzira što postoji izvršna isprava. Otvaranjem stečaja obrazuje se stečajna masa u koju ulazi sva imovina stečajnog dužnika, osnovna i obrtna sredstva, potraživanja dužnika, udeo u drugom subjektu poslovnog prava, hartije od vrednosti, prava intelektualne svojine.⁴⁴³

2.4.2. Otvaranje stečajnog postupka

Da li će se otvoriti stečajni postupak od presudne važnosti je mišljenje stečajnog sudije koji odlučuje o otvaranju stečajnog postupka na ročištu radi raspravljanja o postojanju stečajnog razloga.⁴⁴⁴ Ukoliko utvrdi da stečajni razlog nije ispunjen, stečajni sudija rešenjem može da odbije predlog za pokretanje stečajnog postupka. Nasuprot toga, stečajni sudija donosi rešenje o otvaranju stečajnog postupka, kojim je usvojen predlog za pokretanje stečajnog postupka. Stečajni sudija vodi računa o tome da prema zakonu prethodni stečajni postupak može da traje najduže 30 dana od dana podnošenja predloga za pokretanje stečajnog

⁴⁴² Rađen, D., Stečajna reorganizacija kao instrument korporativnog upravljanja na primeru srpskih kompanija u finansijskim teškoćama, doktorska disertacija, Univerzitet Singidunum Beograd, 2016, str. 45–55

⁴⁴³ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, 2011, str. 57–68

⁴⁴⁴ Član 67 (3), Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

postupka od strane ovlašćenog lica.⁴⁴⁵

Obavezni elementi rešenja o otvaranju stečajnog postupka su: 1. Identifikacija suda koji je doneo rešenje o otvaranju stečajnog postupka; 2. Identifikacija stečajnog dužnika; 3. Postojanje stečajnog razloga; 4. Imenovanje stečajnog upravnika; 5. Poziv poveriocima da u roku od 30 dana, a najduže 120 dana od dana objavljivanja oglasa o otvaranju stečajnog postupka u „Službenom glasniku Republike Srbije”, prijave svoja obezbeđena i neobezbeđena potraživanja; 6. Poziv dužnicima stečajnog dužnika da ispune svoje obaveze; 7. Zakazivanje ispitnog ročišta; 8. Zakazivanje prvog poverilačkog ročišta; 9. Objavljivanje oglasa na oglasnoj tabli suda.⁴⁴⁶

Oglas o otvaranju stečajnog postupka koji između ostalog sadrži sledeće⁴⁴⁷: naziv suda koji je doneo rešenje o otvaranju stečajnog postupka; izvod iz rešenja o otvaranju stečajnog postupka; naziv i sedište dužnika; ime i sedište stečajnog sudije; ime i adresu stečajnog upravnika; poziv poveriocima da prijave svoja potraživanja; mesto, dan i čas prvog poverilačkog ročišta za ispitivanje potraživanja; poziv dužnicima da svoje dugove bez odlaganja izmire; dan isticanja oglasa na oglasnoj tabli suda.

Rešenje o otvaranju stečajnog postupka upisuje se u Registar privrednih subjekata i u javne knjige, dostavlja se predlagaču i stečajnom dužniku.

U glavnom stečajnom postupku, nakon objavljivanja oglasa forme određene zakonom, vrši se ispitivanje i utvrđivanje prijavljenih potraživanja na za to oglasom zakazanom ročištu. Utvrđeno je ono potraživanje koje prizna stečajni upravnik, a ne ospori ga ni jedan od prisutnih poverilaca, a za osporena potraživanja vrši se upućivanje na parnicu. Posle sprovedenih ročišta za glavnu deobu i eventualno ročište za naknadnu deobu, unovčava se imovina dužnika i namiruju poverioci i raspoređuju se eventualno neraspoređena sredstva po podmirenju poverilaca, vlasnicima ili nadležnom republičkom fondu ako je reč o društvenim sredstvima. Potom se zaključuje stečajni postupak i briše stečajni dužnik iz Registra privrednih subjekata, čime prestaje da postoji kao pravni subjekat.⁴⁴⁸

Propisana su dva kumulativna uslova kad se ne može otvoriti stečajni postupak, prvi je u pogledu osnivača tj. ako je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave i drugi je u pogledu izvora finansiranja.⁴⁴⁹

⁴⁴⁵ Član 67, Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁴⁴⁶ Član 70. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁴⁴⁷ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, 2011, str. 57–68

⁴⁴⁸ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, 2011, str. 57–68

⁴⁴⁹ Odgovori na pitanja privrednih sudova koji su usvojeni na sednicama Odeljenja Privrednog apelacionog suda

2.4.3. Posledice otvaranja stečajnog postupka po stečajnog dužnika

Otvaranje stečajnog postupka proizvodi sledeće pravne posledice na status stečajnog dužnika, svi organi zastupnici i punomoćnici gube svoje funkcije; određuje se stečajni upravnik, koji se uvodi u dužnost i ograničava se pravna sposobnost dužnika koji više ne može biti nosilac prava i obaveza, poslovnom imenu dužnika pri potpisivanju dodaje se nova oznaka „u stečaju“; otvara se novi broj računa preko kog se vrši poslovanje dužnika, a gase se svi dotadašnji računi; prestaje radni odnos svim radnicima stečajnog dužnika, a po odluci stečajnog upravnika može da ostane potreban broj, radi završetka započetih poslova. Otvaranja stečajnog postupka proizvodi pravne posledice nad sredstvima stečajnog dužnika. Od trenutka otvaranja stečajnog postupka protiv stečajnog dužnika, nisu dopuštena prinudna izvršenja, bez obzira što postoji izvršna isprava. Otvaranjem stečaja obrazuje se stečajna masa u koju ulazi sva imovina stečajnog dužnika, osnovna i obrtna sredstva, potraživanja dužnika, udeo u drugom subjektu poslovnog prava, hartije od vrednosti, prava intelektualne svojine.⁴⁵⁰

Stečajna masa se formira unovčavanjem imovine stečajnog dužnika. Imovina stečajnog dužnika prodaje se po pravilu javnim nadmetanjem, a izuzetno, prikupljanjem ponuda i neposrednom pogodbom. Imovina koja predstavlja funkcionalnu celinu kao što su postrojenja, uređaji i slično, prodaje se prvenstveno kao celina, i to sa zgradom i zemljištem ako je to moguće. Početna prodajna cena ne može biti niža od polovine prodajne vrednosti. Pri unovčavanju stvari iz imovine ili potraživanja, mora se voditi računa o pravu preče kupovine. Ukoliko imovina stečajnog dužnika ne bude prodana, može se predati poveriocima ako je prihvate, vodeći računa o visini njihovih potraživanja, a imovina koja se ni ovako ne rasporedi, predaje se vlasnicima. Prethodnim aktivnostima se pristupa po donošenju rešenja stečajnog sudije o bankrotstvu.⁴⁵¹

2.4.4. Obligaciono pravna dejstva otvaranja stečajnog postupka

Za potraživanja prema stečajnom dužniku koja su nastala do obustave stečajnog

Beograd, održanim 9. i 10.11.2010. godine - Sudska praksa privrednih sudova - Bilten br. 3/2010

⁴⁵⁰ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, 2011, str. 57–68

⁴⁵¹ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, 2011, str. 57–68

postupka poveriocima ne odgovaraju ni stečajni dužnik ni njegov kupac.⁴⁵² Sve navedeno nas navodi da zaključimo da obustavom dolazi do prekida kontinuiteta u odgovornosti za nastale obaveze stečajnog dužnika. Kupac kupuje pravno lice bez tereta (bez obaveza), što utiče na atraktivnost ovog načina unovčenja imovine. Ranije obaveze stečajnog dužnika nakon obustave postaju deo stečajne mase.⁴⁵³

2.4.5. Procesno-pravne posledice otvaranja stečajnog postupka

Kada ne bi postojale procesnopravne posledice, nastupila bi nekontrolisana borba poverilaca za imovinu dužnika, motivisana isključivo sopstvenim interesima, u kojoj bi bolje prolazili oni koji su brži, snalažljiviji i obavešteniji. Pomenuta zabrana ima za cilj da očuva nepromenjen odnos među poveriocima, koji je postojao u momentu pokretanja ili otvaranja stečajnog postupka. Zabrana pokretanja i nastavljanja postupaka treba i da omogući stečajnom upravniku dovoljno vremena da se upozna sa ekonomskom i pravnom situacijom u kojoj se dužnik nalazi. Tek nakon upoznavanja, stečajni upravnik je u prilici da kao zakonski zastupnik stečajnog dužnika donese odluku o tome kako da postupi u svakom konkretnom slučaju. Zabrana pokretanja i nastavljanja postupaka svodi se na dve konkretne posledice: prekid postupaka u kojima učestvuje stečajni dužnik i zabranu izvršenja i namirenja. Otvaranjem stečajnog postupka prekidaju se brojni postupci u kojima je stečajni dužnik učesnik.⁴⁵⁴

1) Prekid sudskih postupaka. Pojam sudskih postupaka u smislu Zakona o stečaju obuhvata parnične i vanparnične postupke. Zakonom su ustanovljena dva režima eventualnog nastavka prekinutog postupka. Prvi režim se primenjuje na parnične postupke u kojima je stečajni dužnik tužilac. Drugi režim se odnosi na parnice u kojima je stečajni dužnik tužena strana. Ovaj režim se trostruko razlikuje od prethodnog: 1) preduslovi za nastavak postupka su: a) prijava potraživanja od strane poverioca u stečajnom postupku (tužioca u prekinutom parničnom postupku), b) osporavanje potraživanja na ispitnom ročištu od strane stečajnog upravnika i c) upućivanje na nastavak prekinutog postupka od strane stečajnog sudije (ovi preduslovi se ne primenjuju kod nastavka postupka u kome je stečajni dužnik tužilac); 2) tužilac (lice koje je prijavilo potraživanje u stečajnom postupku, koje je na ispitnom ročištu

⁴⁵² Član 136 (5) Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁴⁵³ Kozomora, V., Komentar stečajnih zakona - Zakona o stečaju i Zakona o stečaju i likvidaciji banaka i društava za osiguranje, Poslovni biro d.o.o., Beograd, 2010, str. 127

⁴⁵⁴ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 181–183.

osporeno) podnosi predlog za nastavak postupka, za razliku od prvog režima, u kome stečajni upravnik obaveštava sud o preuzimanju postupka i 3) nakon podnošenja predloga, primenjuje se institut potpune ili nepotpune atrakcije nadležnosti u korist stečajnog suda.⁴⁵⁵

Prekid kao stečajna procesnopravna posledica nastupa samo u odnosu na zakonom nabrojane upravne postupke. Zakonom o stečaju je dalje precizirano šta se dešava sa upravnim postupcima nakon prekida (čl. 89(23)). Pokrenuti postupci se nastavljaju kad stečajni upravnik obavesti organ koji vodi postupak da je preuzeo postupak.⁴⁵⁶

2.4.6. Pravne posledice stečajnog postupka na pravne poslove stečajnog dužnika

Ranije je rečeno da sa otvaranjem stečajnog postupka, stečajni dužnik gubi pravo na ime, račun, dejstvo stečaja na radne odnose zaposlenih i druge obaveze stečajnog dužnika dok traje stečajni postupak. Od momenta kad je otvoren stečaj, osim promene u imenu stečajnog dužnika, gase se stari računi stečajnog dužnika i otvaraju novi računi. Novčana masa sa starih računa prenosi se na nov račun, iz objektivnih razloga prestaje radni odnos zaposlenih. Stečajni upravnik može uz saglasnost stečajnog sudije da zadrži određen broj zaposlenih ili da angažuje nove radnike do okončanja postupka. Njihove zarade i ostala primanja namiruju se iz stečajne mase kao obaveza stečajne mase. Radni stečaj je postupak koji nastaje i prestaje odlukom suda, te bi se moglo zaključiti i da uzrok postojanja radnog stečaja leži u dobrovoljnom nastojanju suda da takvim vođenjem stečajnog postupka zaštiti interese zaposlenih kod stečajnog dužnika. Zaposleni kojima nije raskinut radni odnos, ostaju na radu za potrebe vođenja stečajnog postupka sve dok postoji potreba za takvim radnicima.

Stečajni sudija može protiv stečajnog dužnika da odredi prinudne mere u slučaju da stečajni dužnik odbija davanje informacija ili izjave o potpunosti datih podataka ili saradnju sa stečajnim upravnikom u ispunjavanju njegovih zadataka, uprkos nalogu suda, izbegava ili namerava izbeći davanje obaveštenja i saradnju, a naročito ako suprotno zabrani udaljavanja, vrši pripreme za bekstvo, ako je to potrebno da bi se sprečile radnje stečajnog dužnika koje su protivne ispunjavanju njegovih obaveza obaveštavanja i sudelovanja, a naročito radi obezbeđivanja stečajne mase.

⁴⁵⁵ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 181–183

⁴⁵⁶ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 181–183

2.4.7. Prijavljivanje potraživanja

Prijava potraživanja vrši u roku od 60 do 90 dana od dana objave oglasa o otvaranju stečaja na univerzalnom obrascu koji je dostupan na sajtu. Poveriocu se ostavlja mogućnost da sam u slobodnoj formi sačini svoj obrazac i tako prijavi svoja potraživanja, ali vodeći računa o tačno navedenim podacima koji su traženi, kao i prilogu, odnosno dokumentaciji koja dokazuje pravni osnov njegovog potraživanja.

Privredni sud prijave potraživanja dostavlja stečajnom upravniku na utvrđivanje osnovanosti, obima i definisanje isplatnog reda. Stečajni upravnik sastavlja listu o priznatim i osporenim potraživanjima. Na ispitnom ročištu utvrđuju se potraživanja, stečajni sudija donosi Zaključak o listi priznatih i osporenih potraživanja i pismenim putem dostavlja svakom poveriocu.

Konačnu odluku o priznavanju ili nepriznavanju prijavljenog potraživanja donosi stečajni upravnik.

Novelama iz 2014. godine u članu 111. dodati su novi st. 6 i 7, kojima je propisano da je obaveza poverioca da obavesti stečajnog upravnika o svakoj naplati potraživanja od jemca, u roku od osam dana od dana izvršene naplate. Ovim novim rešenjem otklanjaju se uočeni problemi i nedoumice koji su se pojavili u primeni Zakona o stečaju, a posebno se otklanja mogućnost da se poverioci dvostruko naplate, i od stečajnog dužnika i od jemca.

Nakon zaključenja roka, stečajni sudija dostavlja prijave potraživanja stečajnom upravniku koji će da utvrdi osnovanost, obim i isplatni red svakog potraživanja, a nakon toga će sačiniti listu priznatih i osporenih potraživanja. Na ispitno ročište se pozivaju stečajni upravnik i poverioci, koji su prijavili svoja potraživanja.⁴⁵⁷

Važeći zakon preuzeo je dobro procesno rešenje koje je postojalo u članu 127. stav 2. Zakona o stečaju na parnicu upućuje stečajnog dužnika kao slabijeg u pravu (ili drugog poverioca koji je ovom poveriocu osporio potraživanje iz izvršne isprave), a ne stečajnog poverioca koji za svoje potraživanje ima izvršnu ispravu. Prihvaćen je, dakle, opšti princip vanparničnog postupka da se na parnicu radi utvrđivanja sporne činjenice upućuje slabiji u pravu, odnosno ona stranka čije je pravo manje verovatno, jer se u vanparničnom postupku, po pravilu ne utvrđuju činjenice.⁴⁵⁸ U postupku stečaja se ne ispituju sporne činjenice od kojih zavisi osnovanost osporenog potraživanja, već se spornosti razrešavaju u parničnom

⁴⁵⁷ Dukić, Mijatović, M., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 79

⁴⁵⁸ Kozar, V., Osporavanje potraživanja iz izvršne isprave po novom Zakonu o stečaju, Pravni život, br. 11/2010, Udruženje pravnika Srbije, str. 258–259.

postupku.⁴⁵⁹

2.4.7.1. Inicijalni akt u postupku za utvrđivanje potraživanja

Stečajni postupak nad stečajnim dužnikom se od inicijative ka realizaciji usmerava rešenjem o pokretanju stečajnog postupka, koje predstavlja prvu fazu u procesuiranju predloga i prijave ovlašćenog predlagača. Poverioci koji imaju potraživanje u stranoj valuti prijavljuju ih u valuti potraživanja.

Razlučni poverilac podnosi prijavu potraživanja u kojoj mora da označi stvar za potraživanje, koje nije obezbeđeno, ako njegovo potraživanje nije u celini obezbeđeno.

Založni poverioci dostavljaju dokaz o potraživanju prema trećem licu koje je tim pravom obezbeđeno na dan otvaranja stečajnog postupka, čime je stekao svojstvo stranke u postupku. Na drugoj strani imamo izlučnog poverilaca koji ne podnosi prijavu potraživanja, već zahtev da mu se iz stečaja izluči stvar koja ne ulazi u stečajnu masu.

Prijava potraživanja podnosi se u roku za prijavu potraživanja koju određuje stečajni sud u rešenju o pokretanju stečajnog postupka, čiji rokovi su prekluzivni.

Prekluzivnost roka za prijavu potraživanja je značajna novina Zakona o stečaju, pa je zakonodavac propisao da se poziv upućuje poveriocima da u roku koji ne može biti kraći od 30 dana, ni duži od 120 dana od dana objavljivanja oglasa o otvaranju stečajnog postupka u "Službenom glasniku Republike Srbije" prijave svoja obezbeđena i neobezbeđena potraživanja. Prekluzivnost roka za prijavu potraživanja važi i kod stečaja banaka i osiguravajućih organizacija. Nakon podnošenja inicijalnog akta, sledi prethodni stečajni postupak.

Stečajni sudija u roku od tri dana od dana dostavljanja predloga za pokretanje stečajnog postupka donosi rešenje o pokretanju prethodnog stečajnog postupka, koji traje najduže 30 dana. Na ročište u prethodnom stečajnom postupku se pozivaju predlagač, stečajni dužnik i privremeni stečajni upravnik, koji štiti imovinu i nastavlja vođenje poslova stečajnog dužnika. Sudija rešenjem o pokretanju prethodnog stečajnog postupka određuje mere obezbeđenja, koje su transparentne i objavljuju se na oglasnoj tabli suda i dostavljaju Registru privrednih subjekata.⁴⁶⁰

Mere obezbeđenja donose se na mere kojima se sprečava promena položaja stečajnog

⁴⁵⁹ Iz rešenja Višeg privrednog suda u Beogradu, Pž. 404/98-2 od 3. februara 1998. godine, dostupno na adresi: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/4257>, 03.09.2017.

⁴⁶⁰ Đukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 99–103 (preuzeto)

dužnika, mogućnost da se uništi poslovna dokumentacija, da stečajni dužnik otuđi imovinu do pokretanje stečajnog postupka.

Novelom iz juna 2018. godine, od 1. januara 2019. godine, predviđeno je da se mere obezbeđenja iz čl. 62. ZS ne mogu odrediti u odnosu na sredstva na računu. Reč je pre svega, o novčanim sredstvima, kao sredstvu obezbeđenja, i to dinarskim ili deviznim sredstvima na depozitnom, platnom ili drugom određenom novčanom računu, koja su založena u korist banke ili druge domaće ili međunarodne finansijske institucije.

Zabrane se isplate sa računa, dostavljaju se organizaciji, sprovodi postupak prinudne naplate, bez odlaganja obaveštava se banka radi sprečavanja prenosa sredstava.⁴⁶¹

2.4.7.2. Postupak utvrđivanja potraživanja u stečajnom postupku

U prethodnom stečajnom postupku sud akcenat svojih aktivnosti usmerava ka proveru finansijskog stanja dužnika. Ročište se zakazuje najkasnije u roku od trideset dana od dana prijema predloga za pokretanje stečajnog postupka.⁴⁶²

Tok postupka od podnošenja inicijalnog akta usmerava se u pravcu obrazovanja stečajne mase i njenog unovčavanja, što vodi ka zaključenju postupka i brisanju stečajnog dužnika iz sudskog registra, čime on prestaje da postoji kao pravni subjekt. Stečajni postupak može biti usmeren i u pravcu reorganizacije.⁴⁶³

Akcent na dominantnoj ulozi stečajnog upravnika u korporativnom okviru u stečaju proizlazi iz odredbe člana 66. Stečajnog zakona, što je transparentno rešenje za razliku od nedostatka odredaba koje se tiču korporativnog upravljanja prilikom podnošenja inicijalnog akta. Teret dokazivanja postojanja potraživanja je na poveriocu, a nakon toga prelazi na stečajnog upravnika koji ili osporava sva potraživanja koja nisu osnovana ili ih priznaje, kako su prijavljena.⁴⁶⁴

Kada stečajni upravnik ospori potraživanje, teret dokazivanja je na poveriocu koji mora

⁴⁶¹ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 99–103 (preuzeto)

⁴⁶² Član 68. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁴⁶³ Tok glavnog stečajnog postupka čine više radnji među kojima su: prijavljivanje potraživanja poverilaca sa dokazima/prijavu vrše i razlučni poverioci, dok izlučni poverioci upućuju zahtev sudu, kao i privilegovani poverioci/ispitivanje i utvrđivanje prijavljenih potraživanja na posebnom ročištu; osporavanja pojedinih potraživanja i upućivanje na parnični, upravni ili neki drugi postupak radi dokazivanja; prikuplja se i unovčava imovina dužnika u cilju obrazovanja stečajne mase; vrši se deoba unovčene stečajne mase radi namirenja neprivilogovanih poverilaca; zaključuje se stečajni postupak i briše stečajni dužnik iz sudskog registra, čime on prestaje da postoji kao pravni subjekt.

⁴⁶⁴ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.76

da dostavi dodatne dokaze i da argumentuje svoj zahtev. Samo oni poverioci koji su obavesteni da je njihovo potraživanje sporno, obavezni su da se dalje angažuju i dostave dokaze o svom potraživanju stečajnom upravniku. Time se eliminiše dalje angažovanje stečajnih poverilaca, čija potraživanja nisu osporena, tako da oni nisu više dužni da prisustvuju ročištu i dostavljaju dokumentaciju pošto njihova potraživanja budu priznata, već čekaju deobu stečajne mase. Samim tim problem, koji se tiče nedostatka odredbi, koje regulišu poziciju i nadležnosti poverilaca u korporativnoj strukturi u stečaju u odnosu na vlasnike kapitala i zaposlene, ipak je manji, jer su stečajnim zakonom detaljno regulisani poverilački organi.

2.4.7.3. Procesuiranje prijave za utvrđivanje potraživanja

Prvo poverilačko ročište održava se u skladu sa odredbama člana 36. zakona, najkasnije 40 dana nakon otvaranja stečajnog postupka. Propust zakonodavca bio je što nije odredio da se prvo poverilačko ročište održava nakon ispitnog ročišta.⁴⁶⁵

Odgovarajuće odredbe o dejstvu stečaja glavnog dužnika na jemstvo predviđene su u članu 1007. Međutim, smanjenje obaveze glavnog dužnika u stečajnom postupku ili u postupku prinudnog poravnanja ne povlači sa sobom i odgovarajuće smanjenje jemčeve obaveze, te jemac odgovara poveriocu za ceo iznos svoje obaveze (stav 2). Ovo pravilo u sudskoj praksi je prihvaćeno i kada je u pitanju reorganizacija glavnog dužnika. Prema stavu sudske prakse, usvojeni plan reorganizacije kojim je promenjen, produžen rok ispunjenja obaveze stečajnom dužniku, ne utiče automatski na uslove ispunjenja obaveze jemca plaća, već on ostaje dužnik pod nepromenjenim uslovima.⁴⁶⁶ Pored toga, novelama iz 2014. godine izvršena je i dopuna i kaznenih odredaba tako što je predviđeno sankcionisanje lica koje nije obavestilo stečajnog upravnika da je naplatilo svoje potraživanje, a sve radi sprečavanja dvostruke naplate potraživanja, što je u praksi čest slučaj. Krivično delo će postojati i ako poverilac naplati potraživanje od glavnog dužnika, koji nije u stečaju, a ne obavesti o naplati potraživanja sud koji vodi stečajni postupak nad jemcem.

U slučaju kada se vodi stečajni postupak nad dva ili više povezanih lica, među kojima je i matično društvo, postupak bi se sprovodio po sledećim pravilima: 1) imenuje se jedan stečajni upravnik, postoji jedna skupština poverilaca, bira se jedan odbor poverilaca; 2)

⁴⁶⁵ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 78

⁴⁶⁶ Rešenja Privrednog apelacionog suda, Pž. 9298/2010 od 2.6.2010. godine, dostupno na adresi: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/34897>, 30.08.2017.

postupak stečaja pokreće se i postupak sprovodi stečajni sudija nadležan prema sedištu matičnog društva; 3) obrazuje se jedna stečajna masa; 4) priprema se i glasa se o jednom planu reorganizacije za sva povezana lica; 5) načelo ravnomernog namirenja poverilaca primenjuje se na stečajne poverioce svih povezanih lica; 6) međusobna potraživanja povezanih lica brišu se.⁴⁶⁷ Pitanje konsolidovanog stečaja aktuelno je naročito u slučaju solidarnosti dužnika, npr. kod jemstva za obaveze iz ugovora u privredi, davanja korporativnih garancija ili pristupanja dugu, s obzirom na to da ove instrumente obezbeđenja najčešće daju bankama i drugim poveriocima, odnosno međusobno „razmenjuju“ povezana lica.⁴⁶⁸ U tom slučaju može se desiti da jedan poverilac blokira sve solidarne dužnike, čime se ostvaruje stečajni razlog za celu grupu povezanih lica za jedan isti dug. Na problem višestruke prijave potraživanja po osnovu solidarne odgovornosti povezanih lica u svim stečajnim postupcima, koji je trebalo rešiti odgovarajućim zakonskim novelama, ukazano je i u pravnoj teoriji.⁴⁶⁹

Predmet osporavanja može biti samo ono potraživanje koje je navedeno u prijavi. Zapravo, ne mogu se osporavati potraživanja koja nisu naznačena u prijavi. Dva su osnovna razloga osporavanja potraživanja, osnovanost i obim.

Osporavanje osnovanosti prijavljenog potraživanja podrazumeva ili da potraživanje nije nastalo (ne postoji ugovor na koji se poverilac poziva ili ugovor postoji, ali je nepunovažan) ili da je potraživanje u međuvremenu prestalo da postoji (raskid ili ispunjenjem ugovora) ili je ostvarivanje potraživanja onemogućeno isticanjem prigovora (prigovor zastarelosti potraživanja). Obezbeđeno potraživanje se osporava iz istog razloga.⁴⁷⁰

Postavlja se pitanje mogućnosti osporavanja potraživanja koja su utvrđena izvršnom ispravom (izvršna potraživanja). Često se postavlja pitanje zbog čega potraživanja utvrđena izvršnom ispravom treba da imaju drugačiji tretman u stečajnom postupku? Na ovo pitanje odgovor je jednostavan, ukoliko pravni poredak tim potraživanjima daje karakter izvršnosti, nema logike da im se to svojstvo oduzme u stečajnom postupku. Stečajni postupak ne treba da menja karakter utvrđenosti koji se pretpostavlja po vanstečajnim propisima. Nelogično je omogućiti stečajnom upravniku da osporava postojanje potraživanja koje je utvrđeno pravosnažnom presudom. Međutim, u praksi se često dešavalo da stečajni upravnik ospori

⁴⁶⁷ Kozar, V., Božić, V., Kritički osvrt na položaj povezanih lica u stečajnom postupku – u svetlu novih zakonskih rešenja, *Pravni život*, br. 11/2018, tom III str. 19–34

⁴⁶⁸ Kozar, V., *Izmena položaja povezanih lica u stečajnom postupku*, *Pravo i privreda*, br. 1-3/2015, str. 55

⁴⁶⁹ Radulović, V., *Stečaj u Srbiji – činjenice, zablude i nameravane posledice*, *Ekonomska politika Srbije u 2014: Mogućnosti privrednog rasta u uslovima reformi i fiskalne konsolidacije* (u: B. Šoškić, M. Arsić (ured.)), *Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu*, Beograd, 2014, str. 145 i 146

⁴⁷⁰ Radović, V., *Osnovi stečajnog prava*, *Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet*, Beograd, 2018, str. 115

potraživanje utvrđivanje izvršnom ispravom.⁴⁷¹

Zakon je na dva načina ograničio pravo na osporavanja ovakvih potraživanja i to, propisivanjem razloga za osporavanje i posebnim pravilima o teretu dokaza.⁴⁷²

1. Razlozi za osporavanje. Potraživanje prijavljeno na osnov izvršne isprave može se osporavati samo na osnovu razloga koji su navedeni zakonom.⁴⁷³ Navodi se, izvršna isprava koja je prestala da važi, a kao razlog navodi se, izvršna isprava je ukinuta, poništena, preinačena ili stavljena van snage; potraživanje je prestalo tj. obaveza je ispunjena; zakonski rok je protekao; izvršna isprava je takva da bi radnja njenog izvršenja mogla biti predmet pobijanja u skladu sa Zakonom o stečaju.⁴⁷⁴

2. Teret dokaza. U slučaju osporavanja izvršnih potraživanja, stečajni sudija na parnicu upućuje lice koje je osporilo potraživanje.⁴⁷⁵ Nebitno je da li je izvršno potraživanje osporio stečajni poverilac ili upravnik, jer se u svim situacijama primenjuje isto pravilo. Na licu koje je osporilo potraživanje je teret dokaza činjenica na kojima zasniva osporavanje.⁴⁷⁶ Osporena potraživanja se, bez obzira na njihovu prirodu, dokazuju isključivo u parničnom postupku. Koje lice se upućuje na parnicu, primarno zavisi od toga ko je osporio potraživanje. Ako je potraživanje osporio stečajni upravnik, na parnicu se upućuje poverilac čije je potraživanje osporeno. U ovom slučaju, teret dokaza se prebacuje na poverioca, pod pretpostavkom da je potraživanje neutvrđeno. U slučaju kad je stečajni upravnik osporio izvršno potraživanje, tada se na parnicu upućuje stečajni upravnik tj. stečajni dužnik. Slučaj kada jednog poverioca ospori drugi poverilac, na parnicu se upućuje poverilac koji je osporio potraživanje.

U našoj sudskoj praksi je već decenijama prisutan stav prema kome su poverilac kome je osporeno potraživanje i stečajni dužnik, jedinstveni i nužni suparničari.

Kod potraživanja se mora obavezno naznačiti u kom iznosu je utvrđeno, odnosno osporeno.⁴⁷⁷

Navedeni razlozi, u suštini, slični su razlozima za žalbu protiv rešenja o izvršenju određenog na osnovu izvršne isprave, koji sprečavaju izvršenje iz člana 74. tačke 2, 6, 7. i 8.

⁴⁷¹ Jokić, S., „Štete uzrokovane radom stečajnog upravnika i njena realizacija u sudskoj praksi“, Sudska praksa privrednih sudova, br. 3/2004, str. 159

⁴⁷² Jovanović, N., „Ospornost „izvršnih“ potraživanja u stečaju“, Pravo i privreda, br. 10-12/2010, str. 31

⁴⁷³ Član. 113 (3) Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁴⁷⁴ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 116

⁴⁷⁵ Član. 117 (6) Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁴⁷⁶ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 116

⁴⁷⁷ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 115

Zakona o izvršenju i obezbeđenju, koji je stupio na snagu 1. jula 2016. godine.⁴⁷⁸

Novelama iz 2014. godine izmenjen je član 113. tako što je brisan rok od 40 dana za sačinjavanje liste potraživanja koji je tekao od dana isteka roka određenog od strane stečajnog sudije, za podnošenje prijave potraživanja. Dopuna člana 113. stav 2. propisivanjem obaveze stečajnog upravnika da utvrdi i redosled namirenja razlučnih, odnosno založnih poverilaca, ocenjena je kao neophodna.⁴⁷⁹ Pored toga, utvrđivanje redosleda namirenja obezbeđenih poverilaca u korelaciji je sa već predviđenom obavezom utvrđivanja isplatnog reda potraživanja stečajnih (neobezbeđenih) poverilaca. Istovremeno je predviđena obaveza stečajnog upravnika da listu potraživanja dostavi stečajnom sudiji najkasnije deset dana pre dana održavanja ispitnog ročišta, što se u praksi pokazalo kao realno rešenje. Obaveza stečajnog upravnika je da lično dostavi obaveštenje poveriocima čija su potraživanja osporena.⁴⁸⁰

Novina, koju predviđa zakonodavac po Zakonu o stečaju je i medijacija, te je predviđeno da poverilac osporenog potraživanja, odnosno stečajni upravnik uz saglasnost odbora poverilaca, može predložiti rešavanje spornog odnosa putem medijacije, u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak medijacije koji može da traje najduže 30 dana od dana zaključenja ispitnog ročišta.⁴⁸¹

Novelama iz 2014. godine dopunjen je član 116. Zakona o stečaju, dodavanjem st. 8. i 9, kojima je uvedeno novo pravno sredstvo koje se može podneti protiv zaključka o listi utvrđenih i osporenih potraživanja. Novelama iz 2014. godine preciziran je stav 1. člana 117. na taj način što se poverilac upućuje na parnicu, odnosno na nastavak prekinutog parničnog, a od novele iz 2017. godine – i arbitražnog postupka⁴⁸², ukoliko se do dana otvaranja stečajnog postupka vodio parnični, odnosno arbitražni postupak, a produžen je i rok za podnošenje tužbe, odnosno predloga za nastavak postupka.

U pogledu mogućnosti nastavka arbitražnog postupka zakon ne pravi razliku između domaćih, inostranih ili međunarodnih arbitraža, odnosno institucionalnih i ad hoc arbitraža. Otuda se može postaviti i pitanje priznanja stranih arbitražnih odluka u postupku utvrđivanja

⁴⁷⁸ Zakona o izvršenju i obezbeđenju ("Službeni glasnik RS", br. 106/2015, 106/2016, 113/2017)

⁴⁷⁹ Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, 04.12.2017, str. 37

⁴⁸⁰ Kozar, V., Posebna pravila postupka o osporenim potraživanjima u stečaju, Pravo i privreda br. 5-8/2009, Beograd, str. 433–449

⁴⁸¹ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 104–114

⁴⁸² Radović, M., Arbitraža u pozitivnom srpskom stečajnom zakonodavstvu. Pravo i privreda, god. LVI br. 4-6 (2018): 531–543

osporenog potraživanja.⁴⁸³ Međutim, nesumnjivo je da otvaranjem stečajnog postupka nad tuženom stranom, tužilac u arbitražnom postupku postaje faktički poverilac koji svoje potraživanje mora prijaviti u roku koji propisuje zakon kako bi uopšte mogao da ostvaruje bilo kakvo pravo u okviru stečajnog postupka.⁴⁸⁴

Citiranim odredbama izvršeno je preciziranje člana 117. stav 1. na način da se poveriocima osporenih potraživanja ukazuje, ne samo na mogućnost nastavka prekinutog parničnog postupka radi utvrđivanja njihovih potraživanja, već i nastavka započetog arbitražnog postupka. Dakle, i u slučaju pokrenutog arbitražnog postupka, isti se nastavlja, s tim što tužba mora biti preinačena promenom kondemnatornog zahteva u utvrđujući⁴⁸⁵, a ukoliko parnični ili arbitražni postupak nisu pokrenuti, poverilac će biti upućen na parnicu. Drugim rečima, nakon otvaranja stečajnog postupka arbitražna klauzula gubi dejstvo, jer se više ne može pokrenuti arbitražni postupak tužbom radi utvrđivanja osporenog potraživanja, već isključivo parnični postupak. Stoga tužba podneta sudu ne može da bude odbačena pozivom na član 14. Zakona o arbitraži⁴⁸⁶ u kome je propisano da „sud kome je podneta tužba, u stvari koja je predmet sporazuma o arbitraži, oglašava se nenadležnim i odbacuje tužbu po prigovoru stranke koji mora da bude podnet pre upuštanja u raspravljanje o predmetu spora, osim ako utvrdi da je sporazum o arbitraži očigledno ništav, da je bez dejstva ili da ga nije moguće izvršiti.“⁴⁸⁷

Cilj usvojenih izmena i dopuna je smanjenje broja sudskih sporova i rešavanje već započetih arbitražnih postupaka kroz isti.⁴⁸⁸ Pored toga, daljim izmenama stava 2. izvršeno je preciziranje, tako što je predviđeno da poverilac koji nije pokrenuo parnični postupak ili nastavio započeti parnični ili arbitražni postupak radi utvrđivanja svog potraživanja, gubi svojstvo poverioca, ali samo u odnosu na osporeno potraživanje. Različita rešenja u praksi i osporavanje svojstva poverioca, i poveriocima koji prema stečajnom dužniku imaju više potraživanja, a ne samo potraživanje u pogledu kojeg nije pokrenut odgovarajući postupak,

⁴⁸³ Dukić Mijatović, M., Nacrt Zakona o međunarodnom privatnom pravu i priznanje i izvršenje stranih arbitražnih odluka, Zbornik radova IX tradicionalnog naučnog skupa Pravnički dani Univerziteta Privredna akademija Pravni fakultet za privredu i pravosuđe (ur. Marijana Dukić Mijatović), Novi Sad, 2012, str. 372–383.

⁴⁸⁴ Živković, U., Lepetić, J., Posledice otvaranja stečaja na arbitražni postupak u pravu Srbije, Pravo i privreda, br. 7-9/2014, 453–468

⁴⁸⁵ Član 92. Zakona o stečaju propisuje obavezno preinačenje tužbe promenom istovetnosti zahteva, a propuštanje sankcioniške odbacivanjem tužbe: „Ukoliko u predlogu za nastavak postupka tužilac ne preinači tužbu postavljanjem utvrđujućeg umesto obavezujućeg tužbenog zahteva, nadležni sud će nastaviti postupak i odbaciti tužbu kao nedozvoljenu.“

⁴⁸⁶ Član 14. Zakona o arbitraži ("Službeni glasnik RS", br. 46/2006)

⁴⁸⁷ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 104–114

⁴⁸⁸ Predlog Zakona o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, 04.12.2017.

bila su razlog za zakonsko uređenje ove situacije.⁴⁸⁹

2.4.7.4. Zabrana izvršavanja i namirenja

Izvršni postupak je po ranijem zakonskom rešenju imao prioritet u odnosu na stečajni postupak u kontekstu namirenja potraživanja izlučnih poverilaca, ali i razlučnih poverilaca pod uslovom da je izvršni postupak radi namirenja potraživanja obezbeđenog razlučnim pravom pokrenut pre nego što je pokrenut postupak unovčenja predmeta razlučnog prava u stečajnom postupku. Prethodno važećim Zakonom o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji, zabrana izvršenja i namirenja bila je regulisana odredbama člana 99.

Zakonodavac je zabranu izvršenja i namirenja u prethodnom periodu regulisao Zakonom o stečajnom postupku odredbama člana 73. Međutim, iz ove zabrane zakonodavac je isključio izvršenje koje se odnosi na troškove stečajnog postupka.

Posle otvaranja postupka stečaja poverioci se ne mogu više naplatiti van stečajnog postupka po načelu prioriteta, koji se primenjuje kod singularnih egzekucija, već jedino u stečajnom postupku u kome su svi poverioci izjednačeni. Sud određuje privremene mere radi sprečavanja protivpravnog oštećenja, zatim radi sprečavanja nasilja, kao i radi otklanjanja nenadoknadive štete, koja ugrožava stečajnu masu.⁴⁹⁰

Novčano potraživanje ostvaruje se prinudno u postupku pojedinačnog (individualnog) ili opšteg (generalnog) izvršenja.⁴⁹¹ U izvršnom postupku sprovodi se pojedinačno izvršenje, dok se u stečajnom postupku sprovodi opšte izvršenje. U izvršnom postupku važi princip prvi u vremenu, jači u pravu (prior tempore, potior iure), a u stečajnom postupku se poverioci namiruju istovremeno i konkurentno.⁴⁹² To znači da se ova dva postupka međusobno isključuju. Zato je kao jedna od pravnih posledica stečaja propisano da se od dana otvaranja postupka stečaja ne može protiv dužnika dozvoliti mera obezbeđenja niti prinudnog izvršavanja radi namirenja potraživanja u pogledu kojih postoji izvršna isprava, kao i da se prekidaju postupci radi obezbeđenja i izvršenja, koji su u toku. Dakle pravna posledica stečaja je nemogućnost prinudnog izvršenja na imovini stečajnog dužnika, kao i prekid

⁴⁸⁹ Predlog Zakona o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, 04.12.2017.

⁴⁹⁰ Članom 99. Zakona o prinudnom poravnanju i stečaju ("Službeni list SFRJ", br. 15/1965), zakonodavac je predvideo da, ako je razlučno pravo stečeno izvršenjem ostalo na snazi, stečajno veće, na predlog poverioca, dozvoljava nastavljanje izvršnog postupka i o tome izveštava izvršni sud.

⁴⁹¹ Poznić, B., Građansko procesno pravo, Savremena administracija, Beograd, 1993. god., str. 436

⁴⁹² Radovanov, A., Građansko procesno pravo, 4. izmenjeno i dopunjeno izdanje, Novi Sad, Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, 2014, str. 404

izvršnog postupka, iz čega proizlazi da pravosnažne i izvršne isprave gube svojstvo izvršnosti, ali ne i svojstvo pravosnažnosti.⁴⁹³ Ova procesnopravna posledica otvaranja stečajnog postupka ustanovljena je da se ne bi remetilo ravnomerno namirenje svih poverilaca.⁴⁹⁴

Zabrana izvršenja i namirenja, koja nastupa ex lege, kao posledica otvaranja stečajnog postupka, odnosi se pre svega na obične – stečajne poverioce, ali i na ostvarivanje prava razlučnih poverilaca. Takođe, zabrana izvršenja i namirenja odnosi se na kategoriju založnih poverilaca, kao stranaka u stečajnom postupku, uvedenu novelom iz 2014. godine.

Moratorijum znači zabranu izvršenja i namirenja, kao pravne posledice otvaranja stečajnog postupka iz člana 93. stav 1. Zakona o stečaju.⁴⁹⁵ Međutim, zabranu izvršenja i namirenja kao pravnu posledicu otvaranja stečajnog postupka, koja nastupa po sili zakona, valja jasno razlikovati od mere obezbeđenja koja može biti određena u prethodnom stečajnom postupku na osnovu člana 62. stav 2. tačka 4.

Novelom iz 2017. godine, izmenjeno je pravilo o procesno-pravnim posledicama, odnosno o dejstvu otvaranja stečajnog postupka na izvršni postupak koji je u toku, tako što je umesto obustave, propisan prekid izvršnog postupka, što predstavlja usklađivanje sa odredbama Zakona o izvršenju i obezbeđenju, u kome se na osnovu člana 39. shodno primenjuju i odredbe Zakona o parničnom postupku, pa i pravilo iz člana 222. tačka 5. o obaveznom prekidu postupka, prema kome sud deklarativnim rešenjem utvrđuje prekid postupka kad nastupe pravne posledice otvaranja postupka stečaja.

Stavom 3. u članu 93. Zakona o stečaju preciziran je status, odnosno određen je način okončanja izvršnih postupaka koji su bili u toku, na dan zaključenja stečajnog postupka. Predviđeno je da se izvršni postupci obustavljaju, što je odgovarajuća pravna posledica zaključenja stečajnog postupka.

Navedenim izmenama napravljena je pravilna pravno-teorijska razlika dejstva otvaranja stečaja i zaključenja stečajnog postupka na izvršne postupke koji su bili u toku na dan otvaranja stečaja. Najpre se izvršni postupci, koji su u toku, prekidaju, a kada se stečajni postupak bude zaključen, tada se i izvršni postupak okončava obustavom. Zakon o izvršenju i obezbeđenju u članu 128. propisuje da se izvršni postupak okončava obustavom ili zaključenjem, a u članu 129. stav 1. da javni izvršitelj po službenoj dužnosti rešenjem

⁴⁹³ Kozar, V., Komentar stečajnih zakona, Poslovni biro doo, Beograd, 2010, str. 74

⁴⁹⁴ Mićović, M., Privredno pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Institut za pravne i društvene nauke, Kragujevac, 2010, str. 148

⁴⁹⁵ Obućina, J., Odnos prethodnog stečajnog postupka i postupka sprovođenja izvršenja radi namirenja novčanog potraživanja na nepokretnostima, Pravo i privreda, br. 1-3/2017, str. 36

obustavlja izvršni postupak, u sledećim slučajevima: ako stranka koja je pravno lice prestane da postoji, a nema pravnog sledbenika (tačka 4); iz drugih razloga određenih ovim ili drugim zakonom (tačka 7). Zaključenjem stečajnog postupka dolazi do prestanka stečajnog dužnika kao pravnog lica, odnosno pravnog subjekta, i to bez pravnog sledbenika i on se briše iz Registra privrednih subjekata. Kada stečajni dužnik prestane, nakon zaključenja stečajnog postupka, ne postoji univerzalna sukcesija, koju zakon i pravna teorija podrazumevaju pod pravnim sledbeništvom, iako je moguće da postoje singularni pravni sledbenici – npr. poverioci na koje su preneti pojedina potraživanja stečajnog dužnika prema njegovim dužnicima i sl. Prema članu 148. stav 7. Iz navedenog pravila sledi zaključak da stečajni dužnik prestaje da postoji kao pravno lice brisanjem iz Registra privrednih subjekata, što je pravna posledica zaključenja stečajnog postupka.

Novelom iz juna 2018. godine (ZS, čl. 14a, st. 1)⁴⁹⁶ propisano je da otvaranje stečajnog postupka ne utiče na izvršavanje obaveza, odnosno realizaciju sredstava obezbeđenja iz ugovora koji su zaključeni u skladu sa Zakonom o finansijskom obezbeđenju (ZFO)⁴⁹⁷, što znači da svoja prava ostvaruju van stečajnog postupka.⁴⁹⁸

Zakonska zabrana izvršenja i namirenja odnosi se i na ostvarivanje prava razlučnih i založnih poverilaca. Međutim, dejstvo ove zabrane i na obezbeđene poverioce, okarakterisano je kao jedan od ključnih nedostataka postojećeg stečajnog okvira, odnosno položaja razlučnih poverilaca pre novela iz 2017. godine.⁴⁹⁹ Zakon o stečaju definiše različne poverioce kao poverioce koji imaju založno pravo.

Zakon o stečaju, pre novela iz 2017. godine, iako je sadržao odredbe o adekvatnoj zaštiti i ukidanju mera obezbeđenja koje su određene u prethodnom postupku, na zahtev razlučnih poverilaca, ili ukidanje zakonske zabrane izvršenja i namirenja posle otvaranja stečaja, sadržao je brojne manjkavosti, dok su pojedini instituti stečajnog prava kojima se štiti interes razlučnih poverilaca, izostavljeni. Time je stečajni okvir stavljaio različne poverioce u nepovoljan položaj, što uvećava rizik i cenu finansiranja.⁵⁰⁰

Razmatrana je novela iz 2017. kao i mogućnost ukidanja zakonske zabrane izvršenja i namirenja u slučaju da stečajni upravnik ne započne postupak prodaje u propisnom roku, ali

⁴⁹⁶ ZS, čl. 14a, st. 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018)

⁴⁹⁷ Zakonom o finansijskom obezbeđenju ("Sl. glasnik rs", br. 44/2018)

⁴⁹⁸ Kozar, V., Prikaz izmena i dopuna Zakona o stečaju od 8. juna 2018. godine, Pravni informator, br. 9/2018, str. 12–19

⁴⁹⁹ Predlog Zakona o stečaju - Analiza efekata, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, 30.11.2017, dostupno 6.5.2019.

⁵⁰⁰ Predlog Zakona o stečaju - Analiza efekata, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, 30.11.2017.

takvo rešenje nije usvojeno. Član 93. Zakona o stečaju, pre novela iz 2017. godine, sadržao je odredbe kojima se uređivao institut adekvatne zaštite i ukidanje mera obezbeđenja. Ukidanje mera obezbeđenja moglo se doneti u slučaju da ne postoji adekvatna zaštita predmeta razlučnog prava, odnosno ako se vrednost te imovine smanjuje, bez mogućnosti da se razlučni poverilac zaštititi od takvog smanjenja vrednosti. U praksi su ove odredbe imale veoma retku primenu.⁵⁰¹ Pored toga, razlučnom poveriocu omogućeno je da zahteva ukidanje mera obezbeđenja ako su ispunjeni kumulativni uslovi – da predmetna imovina nema ključni značaj za reorganizaciju i da je njena vrednost manja od vrednosti obezbeđenog potraživanja. Dok je prvi uslov izveden iz cilja stečajnog postupka, drugi uslov onemogućava razlučnog poverioca da zahteva ukidanje mera obezbeđenja, kada usled reziduala (razlike između vrednosti predmetne imovine i vrednosti obezbeđenog potraživanja), postoji interes i drugih poverilaca u pogledu predmetne imovine. Rešenjima predviđenim novelama iz 2017. godine pojašnjen je i olakšan mehanizam za ukidanje mera obezbeđenja. Ipak, kako bi se stvorili podsticaji i poveriocu da bude efikasan i da pravovremeno inicira prodaju, predviđen je rok tokom kog on može realizovati ovo pravo, nakon čega prestaje pravno dejstvo ukidanja mera.⁵⁰²

Novi član 93a propisuje dužnost obezbeđivanja adekvatne zaštite imovine, a kao razlog za ukidanje moratorijuma predviđa propuštanje adekvatne zaštite ili smanjenje vrednosti imovine, koja je predmet obezbeđenja.

Članom 93a stav 2. uređena je mogućnost ukidanja mere obezbeđenja zabrane ili privremenog odlaganja izvršenja prema stečajnom dužniku.⁵⁰³ Alternativno propisani uslovi, odnosno razlozi za ukidanje moratorijuma, koji se tiču neadekvatne zaštite i postojanja rizika po bezbednost predmetne imovine ili smanjivanja njene vrednosti, isti su kao i u odredbama⁵⁰⁴, koje su brisane novelom iz 2017. i „premeštene“ u novi član 93a stav 2.

Međutim, nove odredbe predviđaju značajne izmene koje se tiču predlagača – pored razlučnog poverioca, sada predlog za ukidanje moratorijuma mogu podneti i založni poverilac, kao i stečajni upravnik. Takođe, kao kumulativni uslov propisana je dospelost obezbeđenog potraživanja (delom ili u celosti), koji razlučni ili založni poverioca moraju da dokažu, ali samo prilikom podnošenja predloga za ukidanje mere obezbeđenja zabrane ili

⁵⁰¹ Predlog Zakona o stečaju - Analiza efekata, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, 30.11.2017.

⁵⁰² Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 88–94

⁵⁰³ Član 62. stav 2. tačka 4 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁵⁰⁴ Član 93. stav 4. tač. 1 i 2. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

privremenog odlaganja sprovođenja izvršenja⁵⁰⁵, dok dokazivanje dospelosti nije potrebno za ukidanje zakonske zabrane izvršenja i namirenja iz člana 93. stav 1, jer je dospelost nedospelih potraživanja prema stečajnom dužniku, jedna od zakonskih „posledica otvaranja stečajnog postupka na potraživanja“ iz člana 81. stav 1, u kome je propisano: „Danom otvaranja stečajnog postupka, potraživanja poverilaca prema stečajnom dužniku koja nisu dospela, smatraju se dospelim.“ Najznačajnija novina jeste vremenski ograničeno ukidanje moratorijuma na period od devet meseci počev od dana objavljivanja oglasa o ukidanju mere obezbeđenja, odnosno zabrane izvršenja⁵⁰⁶, nakon čega je mera zabrane izvršenja i namirenja u odnosu na tu imovinu ponovo uspostavljena, saglasno članu 93g koji uređuje posledice propuštanja unovčenja imovine od strane razlučnog, odnosno založnog poverioca, u zakonom predviđenom roku. Jer, osnovni zakonski tekst nije propisivao vremensko ograničenje ukidanja moratorijuma. Međutim, kako zakon ne propisuje automatski prestanak važenja mera obezbeđenja određenih rešenjem o pokretanju prethodnog stečajnog postupka, istekom roka prethodnog stečajnog postupka, a s obzirom da prethodni stečajni postupak, u praksi, često traje mnogo duže od 30 dana, sledi zaključak da vremensko ograničenje ukidanja moratorijuma na period od devet meseci⁵⁰⁷, računajući od dana objavljivanja oglasa, ima praktičnog značaja i kod ukidanja mere obezbeđenja zabrane ili privremenog odlaganja sprovođenja izvršenja.⁵⁰⁸ Na ovaj način, data je mogućnost samom razlučnom, odnosno založnom poveriocu da sprovede sudski ili vansudski postupak namirenja svog potraživanja iz obezbeđene imovine, pod uslovima koji predviđeni u cilju sprečavanja zloupotreba.

Sve nabrojane mere adekvatne zaštite imovine, koja je predmet obezbeđenja, nisu pretrpele značajnije izmene u odnosu na mere predviđene u odredbama iz člana 93. stav 7. osnovnog zakonskog teksta, koje su brisane novelom iz 2017. i „premeštene“ u novi član 93a stav 3. Međutim, novina je da za određivanje jedne ili više navedenih mera odlukom o adekvatnoj zaštiti imovine, više nije potreban „predlog razlučnog poverioca“, već ih stečajni sudija može odrediti po službenoj dužnosti, „umesto odluke o ukidanju mere obezbeđenja ili zabrane izvršenja i namirenja“, što znači, pod uslovom da je prethodno podnet predlog za ukidanje moratorijuma od strane ovlašćenih predlagača – razlučnog poverioca, založnog

⁵⁰⁵ Član 62. stav 2 tačka 4 ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁵⁰⁶ Član 3a stav 2 ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁵⁰⁷ Član 93a stav 2 ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁵⁰⁸ Član 62. stav 2 tačka 4 ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

poverioca ili stečajnog upravnika. Ocenjeno je da ovo rešenje predstavlja dodatni mehanizam sprečavanja zloupotreba tako što se, umesto odluke o ukidanju mera obezbeđenja ili zabrane izvršenja i namirenja, određuje neka druga adekvatna mera kojom se postiže zaštita imovine stečajnog dužnika i prava razlučnog, odnosno založnog poverioca.⁵⁰⁹

2.4.8. Odluka skupštine poverilaca o toku stečajnog postupka

Dva su pravca stečajnog postupka, prvi ide ka bankrotstvu drugi ka reorganizaciji. Pokrenut postupak bankrotstva ne ostavlja mogućnost da se započne postupak reorganizacije dok kod reorganizacije to nije slučaj. Praksa ukazuje na mogućnost da se reorganizacija okonča bankrotstvom.⁵¹⁰

Najvažnija prava u toku postupku stečaja su, svakako, odluke odbora poverilaca koje se tiču uticaja na odluke stečajnog upravnika o načinu i predmetu prodaje imovine stečajnog dužnika, s obzirom da takve odluke direktno utiču na raspoloživu visinu stečajne mase namenjenu namirenju svih poverilaca.

2.4.9. Specifičnosti prvog poverilačkog ročišta

Prvo poverilačko ročište zakazuje se rešenjem o otvaranju stečajnog postupka, kojom se saziva i sednica poverilaca pod uslovom da nije formirana skupština poverilaca pre prvog poverilačkog ročišta.⁵¹¹ Poveriocima se na navedeni način pruža objektivna mogućnost da ocene ekonomsku opravdanost daljeg održavanja dužnika na tržištu. Održavanje najkasnije u roku od 40 dana od dana otvaranja stečajnog postupka, ključni je momenat za poverioce, u smislu određivanja daljeg toka stečajnog postupka, pa je iz tih razloga veoma važno da stečajni upravnik, sa pažnjom dobrog privrednika, a u skladu sa Nacionalnim standardom broj 3, uz osnovne podatke o stečajnom dužniku da i opis prvih mera i aktivnosti, prikaže svu postojeću imovinu (poznatu) stečajnog dužnika, njen pravni status i potencijalnu tržišnu vrednost, ukaže na mogućnost ostvarenja određenih prihoda, proceni iznos troškova stečajnog postupka i evidentira obaveze stečajnog dužnika, na osnovu parametara pomoću kojih može dati opis očekivanog ishoda za slučaj bankrotstva, a onda i mišljenje o izvodljivosti

⁵⁰⁹ Predlog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, 04.12.2017.

⁵¹⁰ Ilić, D., Bankrotstvo u stečaju, Zbornik radova Primena pojedinih instituta stečaja, Beograd 2014, str. 36–59.

⁵¹¹ Član 36. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011, 71/2012; Odluka Ustavnog suda, 83/2014)

reorganizacije sa zaključkom koji sadrži predlog o načinu nastavka stečaja.⁵¹² Prema Zakonu o stečaju, član 35. stav 9, odluka skupštine poverilaca donosi se običnom relativnom većinom glasova; jedan je izuzetak od ovog prava, odluka o bankrotstvu. Odluku donosi skupština poverilaca većinom glasova prisutnih poverilaca.⁵¹³ Nadležnost skupštine se deli u tri kategorije, odlučivanje o bankrotstvu, kadrovske nadležnosti i nadzor.

Srbija je usvajanjem Zakona o stečaju prvi put dobila uređen hibridni⁵¹⁴, postupak reorganizacije, pod nazivom: unapred pripremljen plan reorganizacije. Ovim zakonom detaljno je uređen postupak predlaganja i usvajanja klasičnog plana reorganizacije. Suprotno tome, zakonska regulativa unapred pripremljenog plana reorganizacije nije celovita, već je fokusirana samo na preciziranje razlike u odnosu na običan plan reorganizacije. Zbog toga zakon i navodi da se, u nedostatku drugačijih pravila, odredbe koje uređuju klasičnu reorganizaciju primenjuju i na stečajni postupak pokrenut u skladu sa unapred pripremljenim planom reorganizacije.⁵¹⁵

Unapred pripremljeni planovi reorganizacije pripremaju se i dogovaraju van sudske procedure i jasno je da u formalnom pokretanju postupka postoje dve kategorije učesnika: oni koji su učestvovali u pregovorima sa dužnikom i oni koji nisu učestvovali, bez obzira da li nisu hteli da učestvuju ili nisu znali za pregovore. Pored elemenata koje mora da ima klasičan plan reorganizacije, propisuje šest dodatnih elemenata samo za unapred pripremljen plan reorganizacije⁵¹⁶, i to: odredba kojom se određuje da će potraživanja poverilaca biti namirena, uz unapred pripremljen plan reorganizacije, podnosi se potpisana neobavezujuća izjava većinskih poverilaca njegove klase, izjava ovlašćenog lica podnosioca plana o verodostojnosti podataka i informacija navedenih u planu, unapred pripremljen plan mora da sadrži i vanredni izveštaj sa mišljenjem revizora o finansijskim izveštajima stečajnog dužnika najkasnije 90 dana pre podnošenja plana i koji sadrži pregled svih potraživanja, unapred pripremljen plan reorganizacije mora da prati i izjava revizora ili licenciranog stečajnog upravnika o njegovoj izvodljivosti, i izveštaj o očekivanim događajima nakon sačinjavanja

⁵¹² Član 36. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011, 71/2012; Odluka Ustavnog suda, 83/2014)

⁵¹³ Član 35. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011, 71/2012; Odluka Ustavnog suda, 83/2014)

⁵¹⁴ Kombinacija formalnih i neformalnih postupaka, zbog čega se za njih u teoriji uobičajeno koristi termin hibridni postupci (eng. hybrid procedures)

⁵¹⁵ Član 160. stav 7 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011, 71/2012; Odluka Ustavnog suda, 83/2014)

⁵¹⁶ Član 156. stav 4 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011, 71/2012; Odluka Ustavnog suda, 83/2014)

plana reorganizacije.⁵¹⁷

Specifične su karakteristike podnošenja unapred pripremljenog plana u odnosu na klasičan plan reorganizacije: vreme podnošenja, aktivna legitimacija i dokaz o ispunjenju stečajnog razloga. Unapred pripremljen plan podnosi se istovremeno sa podnošenjem predloga za pokretanje stečajnog postupka, a u predlogu se mora jasno naznačiti da se predlaže pokretanje stečajnog postupka reorganizacijom i to sa unapred pripremljenim planom.⁵¹⁸ Jedino ovlašćeno lice za podnošenje unapred pripremljenog plana reorganizacije je dužnik, i na njemu je teret snošenja troškova sačinjavanja i podnošenja plana.⁵¹⁹ Dužnik je dužan da uz predlog za pokretanje stečajnog postupka sa unapred pripremljenim planom reorganizacije podnese dokaz o postojanju nekog stečajnog razloga.⁵²⁰ Ovde je zakonodavac odstupio od opšteg pravila našeg stečajnog prava, prema kome se pretpostavlja postojanje stečajnog razloga u slučaju da predlog za pokretanje stečajnog postupka podnese dužnik.⁵²¹

Obaveza stečajnog upravnika je da na početku ročišta dostavi stečajnom sudiji i svim poveriocima popis svih potraživanja koja je prikupio do dana održavanja prvog ročišta, procenu vrednosti (čl.36).⁵²² Izveštaj stečajnog upravnika ima definisanu formu i sastoji se iz više delova, prvo je analiza ekonomskog stanja stečajnog dužnika, analiza i izveštaj da li postoje opravdani razlozi za nastavak poslovanja stečajnog dužnika, ukoliko ne postoje opravdani razlozi za nastavak poslovanja, predlog obustave poslovanja i način kako unovčiti imovinu stečajnog dužnika, predlog plana reorganizacije, predlog koje parnice nastaviti i od kojih odustati ako je stečajni dužnik tužilac⁵²³, predlog pobijanja pravnih radnji.⁵²⁴

2.4.10. Ispitno ročište i njegov značaj

Konačna lista o svim prijavama potraživanja sačinjava se na ispitnom ročištu.⁵²⁵ Na ispitno ročište se poziva stečajni upravnik, a mogu se pozvati stečajni dužnik i poverioci, kao

⁵¹⁷ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 433

⁵¹⁸ Član 158. stav 3 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁵¹⁹ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 227

⁵²⁰ Član 158. stav Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011, 71/2012; Odluka Ustavnog suda, 83/2014)

⁵²¹ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 227

⁵²² Zakon o stečaju ("Službeni glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011 – dr. zakon, 71/2012 – odluka US i 83/2014), čl. 36

⁵²³ Član 29. st. 6 i st. 108 Zakon o stečaju ("Službeni glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011 – dr. zakon, 71/2012 – odluka US i 83/2014)

⁵²⁴ Član 29. st. 6 st. 3 Zakon o stečaju ("Službeni glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011 – dr. zakon, 71/2012 – odluka US i 83/2014)

⁵²⁵ Član 93. Zakon o stečajnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

i lica koja su obavljala poslove kod stečajnog dužnika, a mogu da pruže podatke o postojanju i visini potraživanja, kao i revizori koji su vršili pregled poslovanja stečajnog dužnika. Na ispitnom ročištu ispituju se i potraživanja prijavljena posle isteka roka za prijavljivanje potraživanja, ako su prijave podnete sudu i stečajnom upravniku pre održavanja ispitnog ročišta ili neposredno na ročištu. Na dopunskom ispitnom ročištu ne mogu se osporavati potraživanja utvrđena na ranijim ispitnim ročištima.⁵²⁶

Prema Zakonu o stečaju, kada je rok za podnošenje prijave određen 60 dana, ispitno ročište zaključeno i poveriocu potraživanje osporeno, a poverilac nije podneo blagovremeno tužbu za utvrđivanje svog potraživanja, nakon čega pre isteka roka od 120 dana podnosi "novu prijavu", zasnovanu na istom činjeničnom i pravnom osnovu, kao što je i prethodna, radi osporavanja iste kroz dopunsko ispitno ročište. Na dopunskom ispitnom ročištu ne mogu se osporavati potraživanja utvrđena na ranijim ispitnim ročištima. S obzirom na sve gore navedeno, ovakve prijave se odbacuju, jer je o njima već odlučeno.⁵²⁷

⁵²⁶ Član 95. Zakon o stečajnom postupku, ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

⁵²⁷ Član 113. stav 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

Glava peta

2.5. POJAM I KARAKTERISTIKE STEČAJNE MASE

Stečajna masa se formira danom otvaranja stečajnog postupka. Prema odredbama Zakona o stečaju, stečajna masa je definisana kao ukupna imovina dužnika, kao i prava i obaveze stečajnog dužnika na dan otvaranja stečajnog postupka⁵²⁸, nasuprot stečajnoj masi imamo i imovinu slobodnu od stečaja.⁵²⁹

Stečajna masa obuhvata celokupnu aktivu dužnika u vreme otvaranja stečajnog postupka, u koju mogu ući samo stvari i prava na kojima stečajni dužnik ima pravo svojine u momentu otvaranja stečajnog postupka.⁵³⁰

Ako stečajni sudija utvrdi u toku suđenja da je imovina stečajnog dužnika manja od troškova stečajnog postupka, tada se otvoreni stečajni postupak zaključuje. Stečajna masa se formira unovčavanjem imovine stečajnog dužnika. Stečajnu masu čine skup dužnikovih stvari i prava koja imaju tržišnu vrednost i koja se mogu unovčiti.⁵³¹

2.5.1. Formiranje stečajne mase

Stečajni postupak, bilo da se odvija u pravcu bankrotstva bilo u pravcu reorganizacije je sudski postupak opšteg izvršenja na imovini dužnika. Sud ne otvara stečajni postupak *ex officio* nego isključivo po predlogu ovlašćenog lica. Kada bude otvoren, stečajni postupak se sprovodi prema načelu formalnog legaliteta i drugih načela utvrđenih zakonom. Ipak, sud ne predlaže plan reorganizacije. Sudskom potvrdom plan dobija kvalitet izvršne isprave podobne za prinudno izvršenje. Učešće poverilaca u glasanju određuje se odgovarajućom većinom, koja je po pravilu kvalifikovana (na određeni način).⁵³²

Jedna od osnovnih radnji stečajnog upravnika, nakon prijema rešenja o otvaranju stečajnog postupka, jeste i sprovođenje mera čiji je cilj preuzimanje u državinu celokupne imovine koja ulazi u stečajnu masu i kojom upravlja tokom celog postupka.

⁵²⁸ Čl. 101. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁵²⁹ Barč, R., „Osnovi prava poravnanja i stečajnog prava“, Izdavačko i knjižarsko preduzeće Geca Kon a.d, Beograd, 1939. str. 93

⁵³⁰ Spasić, S., Stečajna masa, osvrt na harmonizaciju stečajnog prava, Pravo i privreda br. 5-8/2009, str. 335

⁵³¹ Lukić, R., „Osnovi stečajnog prava s postupkom za prinudno poravnanje van stečaja“, Futur, Beograd, 1938, str. 12

⁵³² Đurić, M., Đ., Stečajna reorganizacija u pravu Republike Srbije 2004–2009, Vek i po regulisanja stečaja u Srbiji, Institut za uporedno pravo Beograd, 2019, str. 176

Novelom iz 2017. godine izvršene su brojne izmene člana 133. koji reguliše postupak prodaje. Član 133. Zakona o stečaju znatno je menjan i dopunjavan 2014. godine. Ako se uzme u obzir da su poverioci u znatno boljem položaju od onog u kome bi se našli da je došlo do bankrota i namirenja po isplatnim redovima iz formirane stečajne mase, dok zaposleni kod stečajnog dužnika i vlasnici kapitala stečajnog dužnika u reorganizaciji svakako vide očuvanje postojećeg statusa, ali i mogućnost za bolje i profitabilnije poslovanje stečajnog dužnika da živi ponovo, s tim da to mora biti ekonomično za poverioce, koji će doneti važnu odluku i opredeliti se za bankrot ili reorganizaciju, bitno je da postoji proizvodni proces koji se može nastaviti, bitni su poslovni partneri koje treba sačuvati i očuvan radni potencijal.⁵³³

Stav 1. reguliše način unovčenja stečajne imovine. „Po donošenju rešenja o bankrotstvu, stečajni upravnik započinje i sprovodi prodaju celokupne imovine, imovinske celine ili pojedinačne imovine stečajnog dužnika, odnosno prodaju stečajnog dužnika kao pravnog lica, u skladu sa ovim zakonom i nacionalnim standardima za upravljanje stečajnom masom.“⁵³⁴ Rešenje o bankrotstvu sud donosi ako je očigledno da u predviđenom roku za podnošenje plana reorganizacije stečajni dužnik nije pokazao interesovanje za reorganizaciju, plan nije podnet u propisanom roku, odnosno, nije usvojen plan na ročištu za razmatranje plana reorganizacije.⁵³⁵

Reorganizaciju možemo posmatrati kao put koji vodi sprečavanju bankrotstva, ako to subjekti koji imaju najviše interesa za takav ishod reorganizaciju prihvate kao svoj legitimni ekonomski interes, koji je snažniji od sekundarnog ekonomskog interesa koji vodi bankrotstvu. U ove subjekte spadaju pre svega poverioci insolventnog društva, a delom i njegovi vlasnici.⁵³⁶

2.5.2. Pravni položaj stečajne mase

Teorija stečajne mase kao svojine poverilaca bi glasila da poverioci stiču pravo svojine, odnosno susvojine na masi od momenta otvaranja stečaja. Međutim, ova teorija nije prihvatljiva, jer u tom momentu poverioci nemaju svojinsko pravo na stečajnoj masi. Primer,

⁵³³ Ripert, G., Roblot, R., *Droit commercial*, t. 2, Paris, 1996, str. 878; Core – Broly, E., *Droit des entreprises en difficulté*, Paris 2001, str. 63; Tunc, A., *Le droit américain des sociétés anonymes*, Paris, 1985, str. 302

⁵³⁴ Član 133. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁵³⁵ Đukić Mijatović, M., Kozar, V., *Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 195

⁵³⁶ Vasiljević, M., *Skica za filozofiju stečajnog prava*, Zbornik radova III Konferencije odbora pristupajućih zemalja Insol Europe, Beograd, 2007, str. 19

teorije pravnog lica bi bila da stečajnu masu sačinjava jedno pravno lice, pravno lice sa svojim pravima i obavezom. Postoji još niz različitih teorija, ali najispravnije je shvatiti položaj stečajne mase na sledeći način, teorija po kojoj ne postoji svojina, jer na njoj nema svojine, čim na njoj ne postoji pravo raspolaganja, jer dužnik na stečajnoj masi nema nikakva prava, međutim, poverioci nemaju pravo svojine, ali mogu uticati na upravljanje stečajnom masom, dok stečajnom masom raspoložu i upravljaju stečajni sudija i stečajni upravnik.⁵³⁷

S obzirom na to da se stečajna masa registruje u Agenciji za privredne registre, ima svojstvo pravnog lica. Kao pravno lice ima pravnu i poslovnu sposobnost da učestvuje u pravnom prometu i da bude strana u ugovoru. Nakon zaključenja stečaja i postupka brisanja stečajnog dužnika kao pravnog subjekta iz registra, kao pravni subjekt se pojavljuje stečajna masa koju zastupa stečajni upravnik.⁵³⁸

Stečajno zakonodavstvo SAD-a, stečajnu masu definiše kao dužnikovu imovinu koja postoji u momentu podnošenja predloga za otvaranje stečajnog postupka. Stečajna masa ima svojstvo pravnog lica i istu predstavlja stečajni upravnik kao njen zakonski zastupnik.⁵³⁹

2.5.3. Upravljanje stečajnom masom

Nacionalnim standardima utvrđeni su parametri za pripremu popisa imovine stečajnog dužnika, sačinjavanje liste dužnika stečajnog dužnika, liste poverilaca i početnog stečajnog bilansa. Popis imovine stečajnog dužnika obuhvata i izradu liste dužnika stečajnog dužnika, odnosno evidentiranje potraživanja stečajnog dužnika. Nakon utvrđenog potraživanja, stečajni upravnik sastavlja listu dužnika stečajnog dužnika. Sastavljanje liste dužnika stečajnog dužnika predstavlja samo jedan od uvodnih koraka koji se preduzimaju pre same konkretizacije i otpočinjanja postupka naplate potraživanja.

Stečajni upravnik dužan je da popiše imovinu stečajnog dužnika i stara se o očuvanju vrednosti aktive, do unovčavanja ove imovine.

Nakon pripremnih radnji, upravnik sačinjava početni stečajni bilans i izveštaj o materijalno-finansijskom statusu stečajnog dužnika. Pre preduzimanja pripremnih radnji potrebno je da se ispune uslovi kao što su, da najkasnije u roku od petnaest dana preduzme neophodne radnje, pismeno obavesti sudiju o nameri i u istom roku zatraži saglasnost odbor

⁵³⁷ Lukić, R., „Osnovi stečajnog prava s postupkom za prinudno poravnanje van stečaja“, Futur, Beograd, 1938, str. 13

⁵³⁸ Odgovori na pitanja Privrednih sudova koji su usvojeni na sednicama Odeljenja Privrednog apelacionog suda Beograd, održani 8. i 22.11.2011. god. - Sudska praksa Privrednih sudova - Bilten br. 4/2011

⁵³⁹ Stečajni zakon SAD-a iz 1978. god, i Tabb, J. Charles, Ralph, Brubaker op.cit. 163. čl. 541

poverilaca.⁵⁴⁰

Stečajni sud može privremeno zabraniti sprovođenje radnje od izuzetnog značaja, a radnje od izuzetnog značaja jesu: prodaja preduzeća, prodaja postrojenja, prodaja nepokretnosti, prodaja akcija koje dužnik ima u drugim kompanijama, uzimanje kredita, odnosno zajma uz zalaganje nepokretnosti koje ulaze u stečajnu masu, podnošenje tužbe sudu radi rešavanja spora velike vrednosti, postizanje poravnanja u sporu velike vrednosti.⁵⁴¹

Vrednost imovine, koja predstavlja stečajnu masu, stečajni upravnik utvrđuje tako što mora ažurirati knjigovodstvenu evidenciju dužnika prema stanju na dan otvaranja stečaja, mora izvršiti inventarisanje imovine i sastaviti početni stečajni bilans. Imovinu privrednog društva u smislu Zakona o privrednim društvima čini pravo svojine i druga prava koje društvo ima na ulozima ili je steklo poslovanjem.

Imovina obuhvata celokupnost prava koja pripadaju jednom pravnom licu, privrednom društvu, a ona mogu biti i stvarna, ali i obligaciona. Imovinu privrednog društva – stečajnog dužnika čine novac, stvari i prava. Imovina privrednog društva je jedinstvena – jedno privredno društvo može imati samo jednu imovinu.⁵⁴²

Otvaranjem stečaja obrazuje se stečajna masa u koju ulazi sva imovina stečajnog dužnika⁵⁴³, sva prava koja je stečajni dužnik imao ili je prava stekao tokom sprovođenja stečajnog postupka knjiže se kao imovina stečajnog dužnika.⁵⁴⁴

Bez imovine stečajnog dužnika neće biti ni stečaja, da bi se sproveo postupak stečaja nije dovoljno samo da postoji imovina stečajnog dužnika već je potrebno da ta imovina bude veća od troškova stečajnog postupka. Pri unovčavanju stvari iz imovine ili potraživanja, mora se voditi računa o pravu preče kupovine.⁵⁴⁵ Rešenje o zaključenju postupka je osnov za brisanje dužnika iz Registra privrednih subjekata.

2.5.4. Unovčenje stečajne mase

Ukupna imovina koja je ušla u stečajnu masu unovčava se i kao celina raspodeljuje se

⁵⁴⁰ Član 28. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁵⁴¹ Naš prethodno važeći Zakon o stečajnom postupku nije dao jasan odgovor šta sve čini imovinu stečajnog dužnika. Stoga bi se kao definicija imovine mogla koristiti definicija u ekonomskom smislu, da je imovina skup dobara koja pripadaju jednom subjektu. Isto tako, za pravilno tumačenje šta predstavlja imovinu stečajnog dužnika kao pravnog lica, mogla bi se koristiti definicija izvedena iz odredbe Zakona o privrednim društvima.

⁵⁴² Član 131. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁵⁴³ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, 2011, str. 57–67

⁵⁴⁴ Sudska praksa privrednih sudova - Bilten br. 4/2011

⁵⁴⁵ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, 2011, str. 57–67

stečajnim poveriocima. Osim prodaje imovine kao celine, stečajni upravnik može da prodaje imovinu pojedinačno. Odredbom našeg zakona predviđeno je da se imovina stečajnog dužnika prodaje na pet različitih načina i to kao stvari i prava stečajnog dužnika, javnim nadmetanjem, prikupljanjem ponuda, neposrednom pogodbom, prodajom na organizovanom finansijskom tržištu i prodajom po hitnom postupku, na koji način će se prodati imovina, zavisi od okolnosti u kojoj se nalazi stečajni dužnik.

Pre prodaje imovine, stečajni upravnik dužan je da dostavi obaveštenje o nameri prodaje, o planu prodaje, načinu prodaje, rokovima prodaje. Obaveštenje se dostavlja najkasnije 15 dana pre dana objavljivanja oglasa o prodaji imovine.⁵⁴⁶

Postignutom cenom namiruju se troškovi prodaje, troškovi procene imovine, oglašavanja, kao ispunjene zakonske obaveze i nagrada stečajnog upravnika. Preostali iznos upotrebiće se za isplatu razlučnih poverilaca, čije je potraživanje bilo obezbeđeno prodatom imovinom. Razlučni poverioci i založni poverioci isplaćuju se prioriteto.

Stečajnu masu za podelu poveriocima čine, pored novčanih sredstava dužnika na dan otvaranja stečajnog postupka, i novčana sredstva ostvarena prodajom imovine, kao i potraživanja naplaćena u tom postupku. Iz glavne stečajne mase izdvaja se posebna stečajna masa iz koje će se namiriti razlučni poverioci, troškove stečajnog postupka, stečajni upravnik, sud, zarade do otvaranja stečaja, naknade štete radnicima za povrede na radu do otvaranja stečaja, za namirenje potraživanja poverilaca stečajne mase i završetak započetih poslova, unovčenje imovine, zarade radnika zadržanih na radu i naknade štete za povrede na radu nakon otvaranja stečaja. Tek nakon ovih izdvajanja ostaje deobna masa za namirenje poverilaca stečajnog dužnika za potraživanja nastala do dana otvaranja stečaja.

Put bankrotstva za stečajnog dužnika znači rasprodaju celokupne imovine radi namirenja stečajnih poverilaca.⁵⁴⁷ Nakon zaključenog ugovora o prodaji i isplati kupoprodajne cene, stečajni sudija je obavezan da donese rešenje kojim se zaključuje da je izvršena prodaja imovine i kojim se nalaže odgovarajućem registru da po pravnosnažnosti ovog rešenja izvrši upis prava svojine.⁵⁴⁸ U praksi se stečajni upravnici suočavaju sa problemom nemogućnosti prodaje imovine stečajnog dužnika iz više puta. Problem prodaje imovine povlači sa sobom nemogućnost okončanja stečajnog postupka. Zakon o stečaju nije dao nikakva rešenja u ovakvim slučajevima, ali je sudska praksa stala na stanovište da

⁵⁴⁶ Član 133. st. 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁵⁴⁷ Član 1. stav 3 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁵⁴⁸ Član 133. st. 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

stečajni upravnik ipak ima pravo da takvu imovinu prenese na poverioce, srazmerno visini njihovog potraživanja.⁵⁴⁹ Poverioci se namiruju srazmerno visini svojih potraživanja i to zavisi od obima deobne mase kao i od ukupno utvrđenih potraživanja poverilaca.

2.5.5. Prodaja stečajnog dužnika kao pravnog lica

Za prodaju stečajnog dužnika kao pravnog lica neophodna je saglasnost Odbora poverilaca.

Okončanjem prodaje stečajnog dužnika kao pravnog subjekta, stečajni postupak se obustavlja.⁵⁵⁰

Ekonomski opravdan pristup prodaji stečajnog dužnika definisan je Nacionalnim standardom broj 2, koji obavezuje stečajnog upravnika da oceni da je prodaja stečajnog dužnika povoljnija za poverioce. Prodajom bi se omogućilo povoljnije namirenje poverilaca. Nacionalni standard broj 5. ističe da procena vrednosti imovine ili stečajnog dužnika kao pravnog lica može da se razlikuje od procene vrednosti pojedinačne imovine ili stečajnog dužnika kao pravnog lica, koja je utvrđena prilikom popisa za potrebe izrade Izveštaja o ekonomsko finansijskom položaju stečajnog dužnika. Metod procene koji obezbeđuje najveću vrednost za poverioce biće opredeljujući prilikom određivanja procenjene vrednosti za potrebe prodaje. Metod diskontovanog novčanog toka (DNT) spada u grupu prinostnih metoda za procenu vrednosti kapitala. Suština ovog metoda je da se privredni subjekt posmatra kao jedinstveni mehanizam tj. sistem za pravljenje profita (dobiti), i da od ove sposobnosti direktno i zavisi vrednost tog mehanizma. Vrednost privrednog subjekta je direktno zavisna od sposobnosti da konkretan privredni subjekt oplodi angažovani kapital i ostvari zaradu – profit.

Poverioci mogu staviti prigovor najkasnije 10 dana pre predloženog datuma prodaje. Međutim, ovaj prigovor ne vodi poništaju pravnih radnji stečajnog upravnika preduzetih u svrhu prodaje imovine dužnika, niti može poništiti već izvršenu prodaju imovine dužnika. Prigovor ne utiče na okončanu prodaju, kupci imovine stečajnog dužnika zaštićeni su od poništaja izvršene prodaje i zakon štiti izvršenu prodaju. Jedini vid zaštite, u slučaju već izvršene takve prodaje, jeste tužba za naknadu štete protiv stečajnog upravnika.⁵⁵¹

⁵⁴⁹ Privredni apelacioni sud Beograd, Dvadeset drugo savetovanje sudija Privrednih sudova Republike Srbije, Zlatibor, septembar 2014. god.

⁵⁵⁰ Pravni stav - odgovor utvrđen na sednici Odeljenja za privredne sporove Višeg trgovinskog suda Beograd od 27.9.2004. god, sudska praksa, softverski paket za pravnike, Intermex, Beograd 2013. god.

⁵⁵¹ Kozar, V., Počuča, M., Stanković, I., „Opšti stečajni postupak, komentar Zakona o stečaju sa sudskom

Prodaja pravnog lica kao stečajnog dužnika kao *sui generis* institut stečajnog prava predstavlja pravnu fikciju u kojoj se stečajni dužnik uslovno rečeno nalazi na pravnoj poziciji vlasnika kapitala iako to po redovnom toku stvari nije i ponaša se kao titular sopstvenih akcija ili udela kojima može slobodno da raspolaže tako da ugovor o prodaji pravnog lica pre svega ima pravnu prirodu prenosa „svojine nad društvom“ u konkretnom slučaju vlasništva nad stečajnim dužnikom.

2.5.6. Formiranje i pravni položaj deobne mase⁵⁵²

Značajnim delom se stečajni postupak i svodi na prikupljanje, očuvanje, upravljanje i raspolaganje imovinom koja čini stečajnu masu. Pod pojmom imovine treba razumeti celokupnost subjektivnih imovinskih prava stečajnog dužnika. Stečajna masa predstavlja celokupnu imovinu stečajnog dužnika na dan otvaranja stečajnog postupka, kao i imovinu koju dužnik stekne tokom trajanja stečajnog postupka iz koje se namiruju poverioci.⁵⁵³ Obaveze terete imovinu, ali nisu sastavni deo stečajne mase.⁵⁵⁴

„Pojam stečajne mase se upotrebljava u dva značenja, kao stečajna masa u faktičkom i stečajna masa u pravnom smislu. Faktička stečajna masa je ona stečajna masa koja se nalazi u državini stečajnog upravnika, kojom on upravlja, koja se unovčava i koja služi za namirenje poverilaca. Stečajna masa u pravnom smislu obuhvata svu onu imovinu koja bi po zakonu trebalo da bude njen deo.“⁵⁵⁵

Sva prava koja je stečajni dužnik imao ili je prava stekao tokom sprovođenja stečajnog postupka knjiže se kao imovina stečajnog dužnika.⁵⁵⁶ Stečajna masa se formira unovčavanjem imovine stečajnog dužnika. Kada se zaključi stečajni postupak, stečajni upravnik je obavezan da da oglas da se imovina stečajnog dužnika prodaje i od dobijenog novca mora da pokrije nastale troškove. Imovina stečajnog dužnika prodaje se po pravilu javnim nadmetanjem, a izuzetno prikupljanjem ponuda i neposrednom pogodbom. Imovina koja predstavlja funkcionalnu celinu kao što su postrojenja, uređaji i slično, prodaje se prvenstveno kao celina, i to sa zgradom i zemljištem ako je to moguće. Početna prodajna

praksom i podzakonskim aktima“, Poslovni biro doo, Beograd, 2013. str. 55–57.

⁵⁵² Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 91–92

⁵⁵³ Član 101. (1), Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁵⁵⁴ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 91–92

⁵⁵⁵ Antun Verona, Srećko Zuglia, Stečajni zakon, Zakon o prinudnom poravnanju i Zakon o uvođenju u život tih zakona s komentarom, sudskim rješidbama i dodatkom sporednih pravnih propisa, Zagreb, 1930, str. 12; R. Barč, str. 92

⁵⁵⁶ Sudska praksa privrednih sudova - Bilten br. 4/2011

cena ne može biti niža od polovine prodajne vrednosti. Pri unovčavanju stvari iz imovine ili potraživanja, mora se voditi računa o pravu preče kupovine.⁵⁵⁷

2.5.7. Troškovi stečajne mase

Radnje stečajnog upravnika koje se odnose na upravljanje stečajnom masom je trošak koji opterećuje stečajnu masu. Odredbom u članu 103 i članu 104. definiše koje su obaveze stečajne mase i troškovi stečajnog postupka, a to su: troškovi stečajnog upravnika, troškovi iz dvostrano teretnog ugovora, ako se njegovo ispunjenje traži za stečajnu masu ili mora uslediti nakon otvaranja stečajnog postupka; troškovi nastali neosnovanim obogaćenjem stečajne mase; troškovi prema zaposlenima nastali nakon otvaranja stečajnog postupka.⁵⁵⁸

Zakonodavac je bio jasan kad je u pitanju pokretanja stečajnog postupka da postupak nema ako nema dovoljno sredstava da se troškovi pokriju. U tom slučaju, postupak se zaključuje, imovina prodaje kako bi se pokrili nastali troškovi, što omogućava da se stečajni dužnik briše iz Registra privrednih subjekata. Kad se stečajni postupak zaključi, imovinu koja je zatečena treba prodati, odnosno unovčiti i od tog ukupnog iznosa pokriti nastale troškove, a nakon svega toga stečajnog dužnika treba obrisati iz Registra privrednih subjekata. Stečajni postupak se takođe zaključuje ako stečajni dužnik nema imovine ili je ta imovina založnim pravom opterećena.

Međutim, postavlja se pitanje, kako treba postupiti u slučaju kada se stečajni postupak otvori, a imovina stečajnog dužnika je opterećena razlučnim pravom. Stav sudske prakse je sledeći, sva imovina stečajnog dužnika opterećena založnim pravom, ne znači da je imovina stečajnog dužnika manja od troškova stečajnog postupka. Naime, stečajni postupak treba otvoriti, sprovesti postupak prodaje imovine na kojoj postoji razlučno pravo, iz dobijenih sredstava namiriti troškove prodaje, isplatiti nagradu stečajnom upravniku i izvršiti isplatu razlučnim poveriocima, ukoliko preostalih novčanih sredstava nema, stečajni postupak se zaključuje.⁵⁵⁹

⁵⁵⁷ Nikčević, I., Poslovno pravo, Univerzitet Singidunum Beograd, 2011, str. 57–67

⁵⁵⁸ Stečajni zakon Republike Srbije odredbom u članu 103. i članu 104.

⁵⁵⁹ Sudska praksa privrednih sudova - Bilten br. 4/2011

DEO TREĆI

Glava prva

3.1. EKONOMSKI ASPEKTI STEČAJNOG POSTUPKA

Stečaj je postupak koji se vodi nad dužnikom koji nije u stanju da izmiruje dospele obaveze, tj. njegova likvidnost je trajno ugrožena, ali postoji i osnovana sumnja da dospele obaveze neće moći da izmiri ni unovčenjem celokupne imovine.⁵⁶⁰ Jedan od uslova za otvaranje stečajnog postupka nad privrednim subjektom je nesposobnost plaćanja u dužem vremenskom periodu. Među uzrocima koji mogu bitno da naruše poslovno pravni položaj pravnog lica su: finansijska ravnoteža, profitabilnost poslovanja, nivo zaduženosti i zadovoljavajući nivo vlasničkog kapitala. U redovnim okolnostima poslovanja privrednog društva, koriste se analize različitih finansijskih izveštaja, kao što su, bilans stanja, bilans uspeha, izveštaj o tokovima gotovine, izveštaj o promenama na kapitalu i napomene.⁵⁶¹ Navedeni izveštaji će nam sasvim sigurno obezbediti potrebne informacije o konkretnom subjektu i njegovom finansijskom i poslovnom status u datom momentu. Prilikom otvaranja stečajnog postupka mora se promeniti i cilj analize. Najpre ćemo utvrditi vrednost imovine stečajnog dužnika i veličine ukupnog duga. Problem nastaje kad se analizom konstatuje da je imovina znatno manja od nastalih obaveza koje ima dužnik prema svojim poveriocima; konstatovaće se da ne postoji stečajni razlog. Iz ekonomskog ugla, prezaduženost tumačimo kao posebno stanje dužnika u kom je imovina dužnika neto negativna. Što znači da je privredni subjekt zapao u potpunu prezaduženost kad je njegova imovina manja od obaveza, kad je privredni subjekt vremenom izgubio sav kapital, a u međuvremenu je izgubilo i pozajmljeni kapital u visini razlike između gubitka i sopstvenog kapitala.⁵⁶²

⁵⁶⁰ Todorović, I., Sprovođenje stečaja putem reorganizacije, Poslovni biro doo, Prvo izdanje, Beograd, 2016, str. 22

⁵⁶¹ Knežević, G., Analiza finansijskih izvještaja, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2009, crp.11

⁵⁶² Rodić, J., Teorija i analiza bilansa. Beograd, Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Beogradu. 2003, str. 409

3.1.1. Ekonomski aspekti UPPR

Ekonomski aspekti stečaja obuhvataju skoro sve što se tiče poslovanja preduzeća koje se nalazi u finansijskim teškoćama i to pre samog početka stečaja, tokom stečaja i posle zaključenja stečaja. Nije pogrešno ako kažemo da su ekonomski aspekti stečaja svi oni elementi koji nisu u vezi sa pravom nego su pre svega, u vezi sa finansijskim poslovanjem preduzeća. I pored svih nevidljivih granica koje postoje između ove dve oblasti, teško je odvojiti ekonomske od pravnih aspekata stečaja.

Najlogičnije i najsvrsishodnije uobličavanje ekonomskih aspekata stečaja je prema vremenu nastanka, ekonomskim aspektima u periodu poslovnih teškoća preduzeća i ekonomskim aspektima stečaja nakon zaključenja stečaja. Svi postignuti ciljevi stečaja upućuju na efikasnost stečaja.

Nalaženje načina da se dođe do povoljnih finansijskih sredstava jedan je od ciljeva stečaja. Važno je jasno definisati potraživanja kao i njihovu praktičnu realizaciju, prethodno ugovorenu i po zakonu. Da li će stečajni postupak biti efikasan ili ne, zavisi od mnogobrojnih faktora, kao što su: makroekonomski i politički uslovi; razvijenost tržišta; razvijenost tržišta konkretne zemlje; pravni okvir zemlje i rad sudova; imovina stečajnog dužnika, kao i pravičan i pošten rad stečajnog upravnika. Gore navedeni faktori mogu u manjoj ili većoj mjeri da utiču na efikasnu realizaciju stečajnog postupka.

Za potrebe ove analize koristićemo zvanične podatke Agencije za licenciranje stečajnih upravnika, analiziraćemo privredne subjekte u stečaju i dostupne informacije vezane za same postupke. U radu, bavićemo se ključnim problemima koji predstavljaju prepreku u primeni zakona i pokušaćemo da izdvojimo nedostatke koji su negativno uticali na tok postupka, vreme trajanja stečajnog postupka, ekonomsku efikasnost stečajnog postupka, troškove nastale u toku stečajnog postupka, naplaćena potraživanja iz stečajnog postupka, kao i isplaćena potraživanja stečajnim poveriocima.

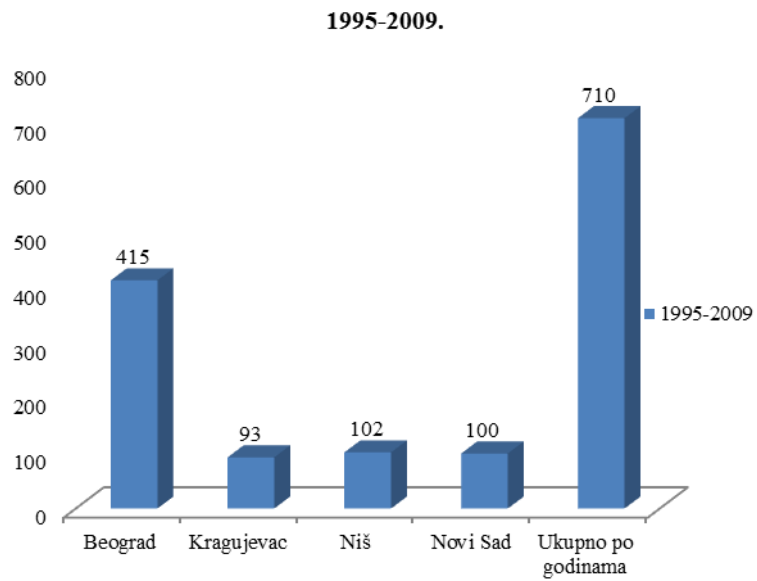
Tabela 1. Broj otvorenih stečajnih postupaka po godinama otvaranja

Privredni sud	1995/09.	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Sum
Beograd	415	225	361	320	53	69	214	154	140	151	169	105	2402
Kragujevac	93	100	82	85	13	21	35	32	9	17	18	16	530
Niš	102	97	94	79	27	12	61	20	23	49	21	15	607
Novi Sad	100	81	124	105	22	14	31	33	46	83	98	67	826
Ukupno	710	503	661	589	115	116	341	239	218	300	306	203	4291

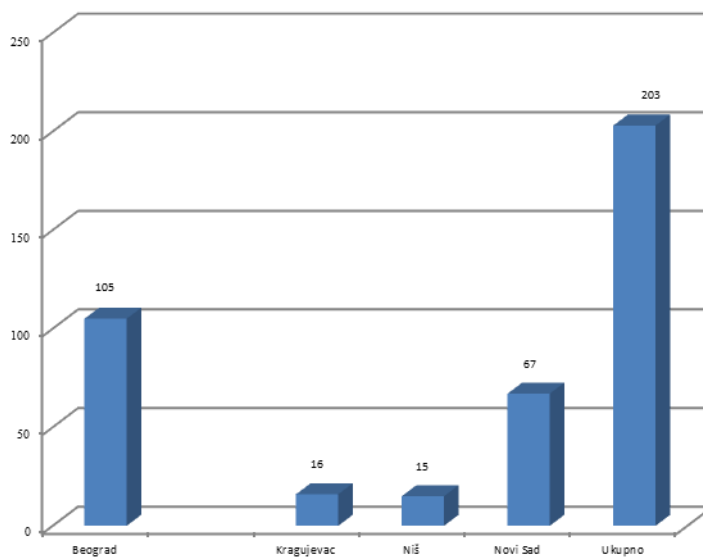
<http://alsu.gov.rs/> dostupno 31.12.2020.

Tabela 1. Prikazuje otvorene stečajne postupka po godinama otvaranja stečajnih postupaka, kao i Privredne sudove kojima ti postupci pripadaju na teritoriji Republike Srbije.

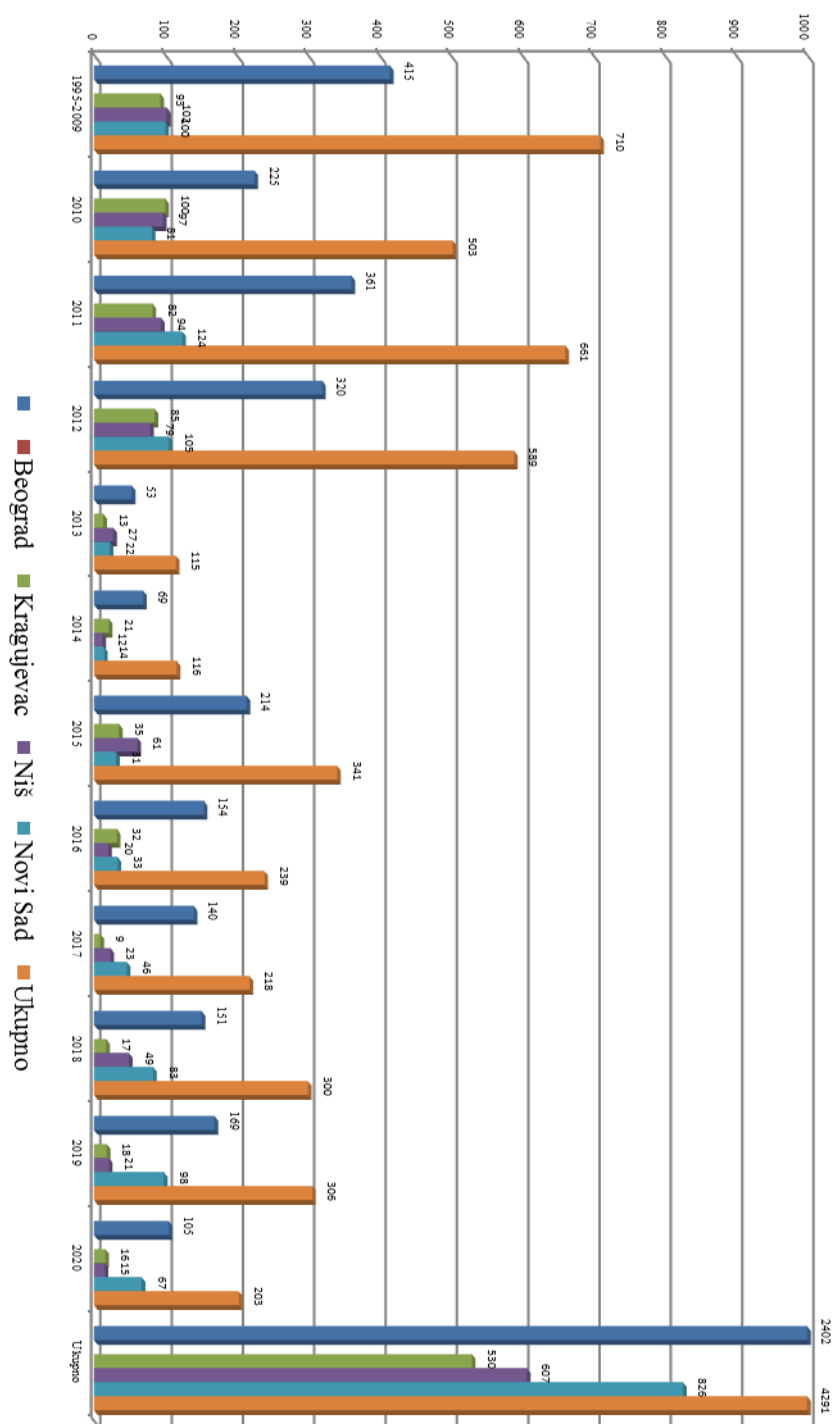
Grafikon 1. Stečajni postupci grupno evidentirani od 1995–2009. godine

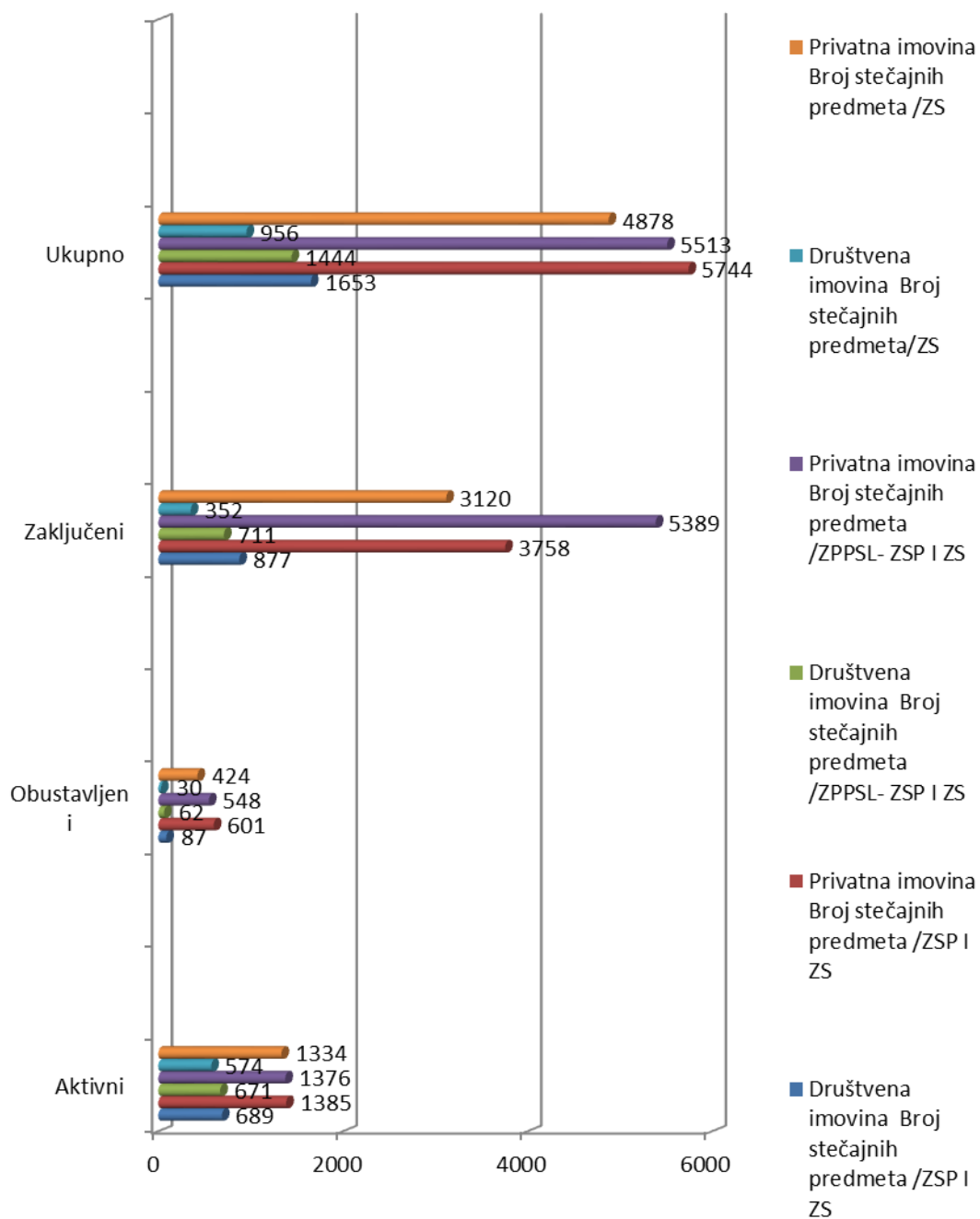
Grafikon 2. Stečajni postupci evidentirani do 31.12.2020. godine

Grafikon 3. Broj otvorenih stečajnih postupaka po godinama

Grafikon 4. Broj stečajnih predmeta na dan 1.08.2019.

U tabeli 1. su stečajni postupci grupno evidentirani 1995–2009. godine i pojedinačno po godini otvaranja od 2010. godine zaključno sa 31.12. 2020. godine. Ovi stečajni postupci su otvoreni i vođeni po novoj legislativi. Međutim, ovde su u evidenciji i postupci koji su pokrenuti i ranije, ali nisu okončani ili je napredak bio vrlo slab te su nastavljeni po novoj legislativi. Takvih postupaka otvorenih u periodu od 1995. do 2009. godine bilo je 710, a u periodu od 2010. do 2020. godine 4.291. Otvoreni stečajni postupci u periodu od 1995. godine do 2009. godine vidljivi su zbirno, jer su pokrenuti ranije, a u međuvremenu, pravni okvir se menjao više puta. Godine 2013. otvoreno je 115 stečajeva i 2014 otvoreno je 116 stečajeva, što je daleko manje od 2010. do 2012; prosek je 584 stečajeva mesečno.

Godine 2015. godine otvoren je svega 341 stečajni postupak, iako je nov Zakon počeo da se primenjuje od 2014. godine. Ovaj mali broj postupaka može da se tumači kao nastavak ranije tendencije male učestalosti otvaranja stečaja, dok je naredne, 2016. godine, broj otvorenih postupaka opao na 239, da bi u naredne dve godine u proseku bilo otvoreno 259 postupaka, godine 2019. godine otvoreno je 306 stečaja.

U desetogodišnjem periodu od kad se prati pojedinačan broj otvorenih stečaja po godini, najveći rast zabeležen je 2011. godine, kad je otvoren 661 stečaj, u periodu od 24.3.2010, kada je počela primena automatskog stečaja, pa do 31.12.2010. godine, stečaj je otvoren nad firmama koje su neprekidno obustavile plaćanje duže od tri godine. Iz gore navedenog, može se sa sigurnošću zaključiti da su otvoreni automatski stečajevi u 2010. godini upravo obuhvatili nelikvidna i nesolventna preduzeća nad kojima nije otvoren stečaj zbog nezainteresovanosti dužnika i poverilaca.

U 2011. godini broj otvorenih postupaka je porastao na 661 i ovo je godina u kojoj su postupci otvoreni na osnovu odredbi o automatskom stečaju. Da bi u 2011. godini svi automatski stečajevi bili pokrenuti nad pravnim licima koji su prestala da plaćaju svoje dugove duže od dve godine.

U 2012. godini otvoreno je 589 postupaka, što je manje za 72 postupka u odnosu na prethodnu godinu. U ovoj godini prestalo je da važi odredba o automatskom stečaju, jer su odredbe proglašene neustavnim. Odredbe automatskog stečaja važile su do 12.07.2012. da bi već naredne 2013. godine došlo do naglog pada otvorenih stečajnih postupaka na 115 i naredne, takođe na svega 116 otvorena stečaja, što u tom momentu nismo mogli da poredimo sa godinama koje su prethodile 2013. i 2014. godini. Godine 2015. broj otvorenih postupaka beleži rast na 341 otvoren stečaj, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 225 otvorena stečaja, dakle za 2,9 puta više u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, u 2014. godini

imamo novu stečajnu legislativu, ali se pravi efekat osetio tek naredne 2015. godine. Naredne dve godine zabeležene su manje oscilacije kad je reč o otvaranju novih stečajeva u RS. U posmatranom period od 2010. godine do 31.8.2019. godine otvoreno je ukupno 3.905 stečaja nad pravnim licima u finansijskim problemima. Ovo generalno znači da u analizu nisu uključeni unapred pripremljeni planovi reorganizacije. U periodu od 2005. do 2015. godine zaključen je ukupno 3.291 stečajni postupak. U periodu 2005–2007. godine zaključen je 291 postupak. Godine 2008. i 2009. zaključeno je 197, odnosno 165 postupaka. Treba reći da je broj zaključenih postupaka određen, pre svega, dinamikom otvorenih postupaka u ranijim periodima i faktorima koji određuju prosečnu dužinu trajanja postupaka, a manje revnošću i uspešnošću sudova u godini zaključenja. U 2010. godini zaključeno je 317 postupaka, što je skoro duplo više nego prethodne godine. Do daljeg naglog skoka zaključenih postupaka dolazi u 2011. godine, kada ovaj broj doseže 510 postupaka.

Maksimalan broj stečajnih postupaka je zaključen 2012. godine i to 639. Ovaj maksimum je, po svemu sudeći, određen maksimalnim brojem otvorenih postupaka iz 2010. i 2011. godine. Naredne tri godine, broj zaključenih postupaka znatno pada na 474, godine 2013, na svega 347 u 2014. godini, i 335 u 2015. godini. Do 1.4. 2016. godine zaključeno je 16 postupaka.⁵⁶³

Godine 2019. broj otvorenih postupaka beleži blagi rast u odnosu na 2018. godinu, na 306 otvoren stečaj, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 6 otvorenih stečaja, znači za 2% više u odnosu na prethodnu godinu.

Godine 2020. broj otvorenih postupaka beleži nagli pad u odnosu na 2019. godinu na 203 otvoren stečaj, u odnosu na prethodnu godinu manje za cela 103 otvorena stečaja, što je za 66% manje u odnosu na prethodnu 2019. godinu. Na ovaj nagli pad uticala je vanredna situacija i promenjen način rada nastao prilikom primene epidemioloških mera.

S povećanjem broja postupaka i isticanjem perioda mirovanja otplate dugova predviđenih usvojenim planovima do izražaja dolaze problemi primene instituta. U praksi, neispunjavanje planom predviđenih mera sve češće vodi započinjanju postupka bankrotstva dužnika. Zakon o izmenama i dopunama Zakona o stečaju⁵⁶⁴ pokušao je da odgovori na neke od uočenih problema u praksi kako bi se: 1) smanjilo trajanje postupka u kome je dužnik merama obezbeđenja zaštićen od prinudnog izvršenja i blokade računa; 2) smanjili podsticaji

⁵⁶³ <http://www.alsu.gov.rs/> dostupno 12.08.2019. 6:11 pm

⁵⁶⁴ Zakona o stečaju Republike Srbije, ("Službeni glasnik RS", br. 83/14 stupio je na snagu 13. avgusta 2014)

dužnicima da podnose neizvodljive planove, 3) otklonile uočene nepravilnosti i zloupotrebe u primeni i 4) preciznije definisao položaj poverilaca.⁵⁶⁵

„Jedna od potencijalnih grešaka prilikom izmena Zakona o stečaju učinjena je izmenom čl. 156, st. 3, tač. 3, prilikom podnošenja UPPR-a dostavlja se potpisana izjava većinskih poverilaca i njihova saglasnost i spremnost da glasaju za navedeni plan. Cilj takve odredbe bilo je sprečavanje podnošenja planova koji nemaju potrebnu podršku poverilaca, kao i izmeštanje pregovora van suda, tako da postupak u okviru suda bude što je moguće kraći.“⁵⁶⁶

UPPR omogućava niz prednosti u odnosu na stečajnu reorganizaciju, pre svega u pogledu nižih troškova, dužine trajanja postupka, ali i omogućavanja „lične uprave“ dužnika koji zadržava kontrolu nad postupkom. UPPR ima i niz prednosti u odnosu na vansudsko reorganizovanje, pre svega u pogledu mogućnosti nametanja uslova nesaglasnim poveriocima, ali i izricanja mere zabrane izvršenja i namirenja radi zaštite dužnika.⁵⁶⁷

Postupak pokrenut i otvoren nakon usvajanja Zakona o stečaju 2010. godine, podnošenjem UPPR-a zavisi od karakteristika samog dužnika; odluka o reorganizaciji zavisi kako od finansijskih pokazatelja dužnika, i od strukture poverilaca, dok odluka o potvrđivanju plana zavisi od svojinskog oblika dužnika, ali i učešća banaka kao razlučnih poverilaca. Nakon donošenja Zakona o stečaju došlo je do promene relativnog značaja alternativnih stečajnih postupaka.⁵⁶⁸

⁵⁶⁵ Pre svega izmenjen je niz rokova u pogledu postupka i sadržine plana. U pogledu rokova, ukinut je rok trajanja prvostepenog postupka za usvajanje planova koje je prethodno iznosilo između 45 i 60 dana od dana donošenja rešenja o pokretanju postupka, jer se zakonski rok u praksi u najvećem broju slučajeva nije poštovao. Takođe, ograničeno je maksimalno trajanje mera obezbeđenja na šest meseci, a propisan je i rok važnosti izveštaja revizora. U pogledu sadržine, pored obaveze navođenja podataka o povezanim licima, olakšana je priprema plana produženjem roka presečnog datuma vanrednog izveštaja na 90 umesto prethodnog roka od 60 dana.

⁵⁶⁶ Promenom čl. 156, st. 3, tačka 3. učinjena je samo jezička korekcija, ali je ona po posledicama i pravnom domašaju suštinske prirode. Umesto izjave o saglasnosti, poverioci sada izjavljuju samo da su upoznati sa sadržinom plana. Ovim je olakšana prohodnost planova i potencijalno odobravanje mera zabrane izvršenja, što je otvorilo put ka zloupotrebi instituta i negativnu selekciju dužnika.

⁵⁶⁷ Ibid. 93. Zbog trenutno malog broja postupaka u okviru sporazumnog finansijskog restrukturiranja u Srbiji, empirijska analiza nije mogla da uključi i tu alternativu.

⁵⁶⁸ Preuzeto iz <http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/article/view/71/241>, pristupila 19.09.2020.20:03, Radulović, B., Unapred pripremljeni planovi reorganizacije i problem negativne selekcije, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, str. 151–167

Tabela 2. Deskriptivna statistika korišćenog uzorka

Reorganizacija	Promenljiva	Prosek	Broj
Stečajna	Solventnost (poslovna imovina/obaveze)	0.93	26
	Privredno društvo privatizovano	0.46	26
	Učešće stalne imovine u likv. vrednost	0.76	25
	Broj godina u kojima dužnik beleži neto gubitak (od poslednje tri)	1.88	26
	(ukupne obaveze)	19.94	26
	Učešće razlučnih poverilaca	0.34	26
	Učešće banaka kao razlučnih poverilaca	0.26	26
	Broj klasa poverilaca	4.08	26
UPPR	Solventnost (poslovna imovina/obaveze)	1.00	71
	Privredno društvo privatizovano	0.54	71
	Učešće stalne imovine u likv. vrednost	0.63	64
	Broj godina u kojima dužnik beleži neto gubitak (od poslednje tri)	1.49	71
	In (ukupne obaveze)	20.79	71
	Učešće razlučnih poverilaca	0.34	71
	Učešće banaka kao razlučnih poverilaca	0.24	71
	Broj klasa poverilaca	5.69	71
	UKUPNO		97

Izvor: preuzeto iz <http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/article/view/71/241>, pristupila 19.09.2020. 20:03, Radulović, B., Unapred pripremljeni planovi reorganizacije i problem negativne selekcije, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, str. 151–167

Dužnici za koje se plan reorganizacije podnosi u okviru „običnog“ stečajnog postupka po pravilu kao stečajne razloge koriste nesolventnost i/ili nelikvidnost. Stoga je logično formirati hipotezu prema kojoj su finansijski i poslovni pokazatelji dužnika koji podnose UPPR nešto bolji.⁵⁶⁹

Prema vanrednim finansijskim izveštajima datim u planovima reorganizacije dužnici su u proseku solventni neposredno pre podnošenja UPPR-a, dok kod običnih reorganizacija,

⁵⁶⁹ Preuzeto iz <http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/article/view/71/241>, pristupila 19.09.2020. 20:03, Radulović, B., Unapred pripremljeni planovi reorganizacije i problem negativne selekcije, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, str. 151–167

imovina pokriva 93% utvrđenih obaveza. Takođe, dužina perioda trajanja finansijskih poteškoća je nešto kraća, jer je u proseku broj godina u kojima dužnik beleži neto gubitak nešto duži (1,9 u odnosu na 1,5 godina). S druge strane, prema osnovnim karakteristikama strukture poverilaca prema korišćenim pokazateljima gotovo i da nema razlike.⁵⁷⁰

Od juna 2010. godine, do februara 2015. godine podneto je preko 250 planova u kojima ukupne obaveze dužnika iznose više od tri milijarde evra. Značajan broj, pogotovo velikih privrednih sistema u finansijskim poteškoćama reagovao je na podsticaje koje daje institut UPPR-a.⁵⁷¹ Korišćenje UPPR-a kao načina redefinisiranja dužničko-poverilačkih odnosa, u Srbiji je veoma zastupljeno.⁵⁷² I pored pažnje koju je privukao UPPR, stavovi stručne javnosti često su oprečni. S jedne strane, smatra se da se njima „kupuje vreme“ i izigravaju poverioci, čime je primena instituta obesmišljena. S druge strane, UPPR se smatra ključnim instrumentom u rešavanju problema prezaduženosti i nelikvidnosti srpske privrede.⁵⁷³

Od ukupno 97 reorganizacija, 71 je pokrenuta podnošenjem UPPR-a. Pri tome se odnos s protokom godina promenio u korist UPPR-a. U 2010. godini, od 13 reorganizacija, čak 10 je sprovedeno običnim postupkom reorganizacije.

U 2014. godini u uzroku se ne nalazi nijedna reorganizacija koja je okončana stečajnom reorganizacijom, dok uzorak sadrži čak 14 unapred pripremljenih planova. Drugim rečima, relativna važnost običnih reorganizacija je naglo opala, pa se nameće pitanje da li je taj prelazak s običnih na unapred pripremljene planove bio suštinski, tako da se preduzeća koja podnose planove zaista razlikuju od onih koje odlikuje dugoročna nelikvidnost i nesolventnost ili se zbog odsustva „filtriranja“ i podsticaja koje stvara UPPR došlo do negativne selekcije.

⁵⁷⁰ Preuzeto iz <http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/article/view/71/241>, pristupila 19.09.2020. 20:03, Radulović, B., Unapred pripremljeni planovi reorganizacije i problem negativne selekcije, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, str. 151–167

⁵⁷¹ Radulović, B., „Stečaj u Srbiji – činjenice, zablude i nameravane posledice“, Ekonomska politika Srbije u 2014: Mogućnosti privrednog rasta u uslovima reformi i fiskalne konsolidacije Šoškić, B., Arsić, M., Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2014, 127–148

⁵⁷² Poređenja radi u SAD je u 2014. godini pokrenuto 6.504 stečajnih postupaka podnošenjem plana reorganizacije od strane privrednih društava (takozvanih Chapter 11 postupaka). Podaci o stečajnim postupcima u SAD dostupni su na http://www.uscourts.gov/uscourts/Statistics/BankruptcyStatistics/BankruptcyFilings/2014/0914_f2.pdf

Po pravilu, postupci u kojima se podnosi UPPR u SAD su pokrenuti od strane većih privrednih društava. U Francuskoj, koja je poput Srbije relativno skoro uvela hibridne postupke, u 2013. godini zabeleženo je 1633 sauvegarde postupaka. Podaci o stečajnim postupcima u Francuskoj dostupni su na:

<http://www.altares.fr/wp-content/uploads/2014/01/AltareDefaSauvBilan2013.pdf> (posećeno 1.4.2015).

⁵⁷³ Preuzeto iz <http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/article/view/71/241>, pristupila 19.09.2020. 20:03, Radulović, B., Unapred pripremljeni planovi reorganizacije i problem negativne selekcije, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, str. 151–167

Tokom 2016. godine, prema evidenciji privrednih sudova u većim gradovima Republike Srbije, pokrenuto je ukupno 74 stečaja primenom unapred pripremljenog plana reorganizacije. Pred Privrednim sudom u Beogradu pokrenut je najveći broj razmatranih postupaka.

Na osnovu dobijenih rezultata možemo zaključiti da su ključne razlike između UPPR-a i planova koji se podnose u okviru redovnog postupka, pored veličine dužnika i nešto bolji finansijski položaj dužnika koji podnose UPPR. Preduzeća koja su se opredeljivala za UPPR nešto manje vremena su provela u finansijskim poteškoćama (izraženog u periodima poslovanja s neto gubitkom) odnosno oko 1,5 godinu pre nego što su podnela planove reorganizacije, ali imaju manje učešće stalne imovine prema ukupno likvidacionoj imovini.⁵⁷⁴

UPPR donekle uspeva da filtrira dužnike, ali da je razlika u finansijskom položaju dužnika relativno mala, te da se dužnici po pravilu javljaju kada su u poodmakloj fazi krize. U takvim okolnostima UPPR je poželjna opcija, kako u pogledu značajno manjih troškova stečajnog postupka tako i usled mogućnosti da uprava dužnika nastavi da vodi privredno društvo i tokom stečajnog postupka.⁵⁷⁵

⁵⁷⁴ Razlika je delom, rezultat znatno većeg broja običnih planova tokom perioda važenja odredaba o „automatskom“ stečaju, kada su dužnici ili stečajni upravnici podnosili planove nakon otvaranja stečajnog postupka za dužnike čiji su računi duži period bili blokirani.

⁵⁷⁵ Preuzeto iz <http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/article/view/71/241>, pristupila 19.09.2020. 20:03, Radulović, B., Unapred pripremljeni planovi reorganizacije i problem negativne selekcije, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, str. 151–167

Tabela 3. Statistika unapred pripremljenih planova reorganizacije

R. broj	Privredni sud	2016.	2015.	Razlika
1	Beograd	47	38	9
2	Novi Sad	12	17	-5
3	Zaječar	9	13	-4
4	Kragujevac	8	5	3
5	Sombor	7	11	-4
6	Kraljevo	6	13	-7
7	Pančevo	5	7	-2
8	Niš	4	2	2
9	Požarevac	4	2	2
10	Subotica	3	3	0
11	Valjevo	2	8	-6
12	Leskovac	2	2	0
13	Sremska Mitrovica	1	4	-3
14	Čačak	1	3	-2
15	Zrenjanin	-	-3	-3
16	Užice	0	0	0
UKUPNO		111	131	-20

Izvor: http://wmep.rs/wp-content/uploads/2017/02/Izvestaj_o_stecaju_januar_2017.pdf, pristupila 17.09.2020.

Podnošenje UPPR-a je manje verovatno ako je privredni subjekt duži period u finansijskim poteškoćama ili ako je stepen nesolventnosti veći. Takođe, očekuje se da s rastom učešća stalne imovine u likvidacionoj vrednosti dužnika ili poslovnih banaka kao razlučnih poverilaca, verovatnoća podnošenja UPPR-a opada. Što je stalna imovina veća, poverioci će, umesto usvajanja plana reorganizacije, kao manje izvesnom i dugoročnom opcijom namirenja, pokušati da se namire na drugi način. Za određene promenljiv, predznak može uzeti i pozitivnu i negativnu vrednost. S jedne strane, kompleksniji slučajevi

(aproksimirani brojem klasa) zahtevaju veći stepen formalnosti (imenovanje stečajnog upravnika, popis, utvrđivanje potraživanja), tako da je očekivani predznak negativan. S druge strane, kompleksni slučajevi stvaraju visoke troškove tako da dužnici imaju dodatan podsticaj da ih izbegnu korišćenjem UPPR-a (očekivani predznak pozitivan). U tom slučaju, predznak zavisi od toga koji će od navedenih efekata preovladati.⁵⁷⁶

Tokom 2016. godine, prema evidenciji privrednih sudova u Republici Srbiji, pokrenuto je 111 postupaka stečaja primenom unapred pripremljenog plana reorganizacije UPPR-a. Pred Privrednim sudom u Beogradu pokrenut je najveći broj razmatranih postupaka.⁵⁷⁷

U Privrednom sudu Novi Sad u periodu od 1.18.2018. godine do 13.02.2019. godine, od ukupno 20 reorganizacija, u 3 slučaja je usvojen plan reorganizacije, od ukupnog broja, 1 je pokrenut podnošenjem UPPR-a, 30.07.2018. godine, a postupak je okončan 24.12.2018. godine, trajao je 4 meseca i 24 dana. Od ukupnog broja pokrenutih planova u posmatranom periodu, čak je 10 odbačeno, što je 50% od ukupnog broja pokrenutih postupaka u periodu od 2018. godine, do juna 2020. godine. U posmatranom periodu, čak 4 postupka rešeno je na drugačiji način, u periodu od 6.12.2018. godine imamo u jednom slučaju obustavljenu primenu plana, 3.07.2019. godine, postupak je ukupno trajao šest meseci i dvadeset osam dana.

⁵⁷⁶ Preuzeto iz <http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/article/view/71/241>, pristupila 19.09.2020. 20:03, Radulović, B., Unapred pripremljeni planovi reorganizacije i problem negativne selekcije, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, str. 151–167

⁵⁷⁷ http://wmep.rs/wp-content/uploads/2017/02/Izvestaj_o_stecaju_januar_2017.pdf, pristupila 17.09.2020.

Tabela 4. Ukupno predmeta Privredni sud Novi Sad 2018, 2019, 2020. do 22.07.

R. br.	Datum prijema predmeta	Podnosilac	Način rešavanja	Privredni sud	Rešeno	Trajanje postupka
1.	1.18.2018.	Standard gas	Rešeno na drugi način	Novi Sad	11. 07.2018.	5 mes. 29 dana
2.	13.02.2018.	Budućnost gradnja	Rešeno na drugi način	Novi Sad	25. 07.2018.	5 mes. 7 dana
3.	4.02.2018.	Elektroporcelan a.d.	Rešeno na drugi način	Novi Sad	16.04.2018.	2 mes. 20 dana
4.	11.04.2018.	Matić d.o.o. industrija mesa	Odbačaj	Novi Sad	19.09.2018.	9 mes.
5.	24.04.2018.	MPJ Konsalting	Usvajanje plana reorganizacije	Novi Sad	25.01.2019.	9 mes.
6.	11.07.2018.	Standard Gas	Usvajanje plana reorganizacije	Novi Sad	13.03.2019.	8 mes.
7.	30.07.2018.	Društvo Sajam DOO	UPPR	Novi Sad	24.12.2018.	4 mes. 24 dana
8.	29.08.2018.	DES	Rešeno na drugi način	Novi Sad	25.01.2019.	4 mes. 5 dana
9.	1.10.2018.	Novitet	Odbačaj	Novi Sad	18.01.2019.	3 mes. 18 dana
10.	6.12.2018.	Stan – javno komunalno privredni subjekt	Obustavljena primena plana	Novi Sad	3.07.2019.	6 mes. 28 dana
11.	15.04.2019.	Matić d.o.o.	Odbačaj	Novi Sad	14.05.2019.	1 mesec
12.	12.06.2019.	Matić d.o.o.	Odbačaj	Novi Sad	4.07.2019.	22 dana
13.	29.07.2019.	DES	Odbacuje se UPPR	Novi Sad	4.11.2019.	3 meseca 25 dana
14.	9.08.2019.	Sloga d.o.o.	Usvojen plan reorganizacije	Novi Sad	4.11.2019.	2 meseca 26 dana
15.	25.09.2019.	Budućnost a.d.	Odbacuje se predlog za pokretanje stečaja sa UPPR-om	Novi Sad	3.12.2019.	2 meseca 9 dana
16.	14.10.2019.	Produkt DM d.o.o.	Odbacuje se predlog za pokretanje stečaja sa UPPR-om	Novi Sad	20.11.2019.	1 mesec 6 dana
17.	2.12.2019.	Teko komerc d.o.o.	Odbačaj	Novi Sad	27.01.2020.	1 mesec 25 dana
18.	6.12.2019.	Ortačko advokatsko društvo Gucunja	Odbacuje se predlog za pokretanje stečaja sa UPPR-om	Novi Sad	5.08.2020.	7 meseci 29 dana
19.	3.02.2020.	Teko komerc d.o.o .	Odbacuje se predlog za pokretanje stečaja sa UPPR-om	Novi Sad	24.06.2020.	7 mes. 10 dana
20.	22.07.2020.	Gas d.o.o Novi Sad	-	Novi Sad	-	-

Izvor: Privredni sud Novi Sad, dostupno 22.10.2020.

U našem slučaju, problem je što se dužnici kao po pravilu javljaju u podmakloj fazi krize. U tom slučaju, zbog dinamike javljanja, UPPR je poželjna opcija, kako u pogledu značajno manjih troškova stečajnog postupka, kao i usled mogućnosti da dužnik nastavlja da vodi privredno društvo i tokom stečajnog postupka.

Tabela 5. Ukupno predmeta Privredni sud Sremska Mitrovica 2018, 2019.

R.br.	Datum prijema predmeta	Podnosilac	Način rešavanja	Privredni sud	Rešeno	Trajanje postupka
1.	26.3.2018	Modriani d.o.o.	Usvojen plan reorganizacije	Sremska Mitrovica	20.06.2018.	2 meseca 24 dana
2.	1.4. 2019.	Hotel Sirmijum d.o.o.	Odbacuje se kao neuredan plan reorganizacije	Sremska Mitrovica	23.07.2020.	3 meseca 23 dana
3.	30.3.2018	Alfina d.o.o.	Odbacuje se predlog za pokretanje stečaja sa UPPR-om	Sremska Mitrovica	9.07.2018.	3 meseca 9 dana

Izvor: Privredni sud Sremska Mitrovica, dostupno 22.10.2020.

Dostupni podaci iz Privrednog Suda u Sremska Mitrovica za period od 26.03.2018. godine, evidentirano je tri postupka jedan je realizovan usvajanjem plana reorganizacije i trajao je 2 meseca i 24 dana i druga dva slučaja su odbačena iz različitih razloga u proseku su trajala preko tri meseca. U ovom sudu prvi put se pojavljuje da je plan reorganizacije sud odbacio zbog neuredne dokumentacije.

Tabela 6. Ukupno predmeta Privredni sud Sombor 2018, 2019.

R.br.	Datum prijema predmeta	Podnosilac	Način rešavanja	Privredni sud	Rešeno	Postupak trajao
1.	14.11.2017.	Reo-5/2017	Usvojen plan reorganizacije	Sombor	27.04.2018.	5 mes. 13 dana
2.	27.7.2018.	Reo-3/2018	Usvojen plan reorganizacije	Sombor	13.02.2019.	5 mes. 17 dana
3.	3.7.2019.	Reo-1/2019	Usvojen plan reorganizacije	Sombor	04.12.2019.	5 mes. 1 dan

Izvor: Privredni sud Sombor, dostupno 22.10.2020.

Privredni sud u Somboru od 2017. godine do 2019. godine rešavao je tri usvojena plana reorganizacije koji su u postupku proseku trajali 5 meseci i 7 dana.

Tabela 7. Podaci o podnetim unapred pripremljenim planovima reorganizacije u Privrednom sudu u Valjevu.

Godina	Predlog za pokretanje stečajnog postupka	Doneto rešenje o otvaranju stečajnog postupka
2017.	2	2
2018.	1	1
2019.	3	1
2020.	1	1
Ukupno	7	5

2017. god. podneta su dva predloga za pokretanje stečajnog postupka u skladu sa UPPR-om: Doneta rešenja o otvaranju stečajnog postupka, potvrđivanju unapred pripremljenog plana reorganizacije, obustavi stečajnog postupka.⁵⁷⁸

2018. god. Podnet je jedan predlog u skladu sa UPPR-om: tom prilikom doneto je rešenje o otvaranju stečajnog postupka, potvrđivanju UPPR-a, obustavi stečajnog postupka.⁵⁷⁹

2019. godine, podneta su tri predloga za pokretanje stečajnog postupka u skladu sa UPPR-om: Doneto je jedno rešenje o otvaranju stečajnog postupka, potvrđivanju UPPR-a, obustavi stečajnog postupka i dva rešenja o odbacivanju plana.⁵⁸⁰

2020. godine, podnet je jedan predlog za pokretanje stečajnog postupka u skladu sa UPPR-om: Doneto je rešenje o otvaranju stečajnog postupka, potvrđivanje unapred pripremljenog plana reorganizacije, obustavi stečajnog postupka.⁵⁸¹

U Privrednom sudu u Valjevu u periodu od 2017. god. do 2020. godine, podneto je ukupno 7 predloga za pokretanje UPPR-a od čega je doneto 5 rešenja o otvaranju stečajnog postupka.

3.1.2. Troškovi nastali u toku stečajnog postupka

Troškovi nastali u toku stečajnog postupka i iznos tih troškova zavisi od veličine stečajnog dužnika, vrste, količine i lokacije osnovnih sredstava, vrste i lokacije zaliha materijala i robe, broja zaposlenih i angažovanih lica, načina prodaje imovine i drugih faktora.

Kad se namire troškovi stečajnog postupka, prvog isplatnog reda, namiruju se potraživanja ostalih stečajnih poverilaca II, III i IV isplatnog reda. Troškovi stečajnog postupka mogu nastati u zavisnosti od specifičnosti stečajnog postupka, delimo ih na⁵⁸²: stalne troškove koju postoje u svakom stečajnom postupku kao što su, troškovi nabavke kancelarijskog materijala, troškovi platnog prometa, troškovi oglašavanja prodaje imovine i drugih informacija, porezi i naknade, naknada troškova članovima i predsedniku odbora

⁵⁷⁸ Iz evidencije suda, Podaci o podnetim unapred pripremljenim planovima reorganizacije u Privrednom sudu u Valjevu, dostupno 19.01.2021.

⁵⁷⁹ Iz evidencije suda, Podaci o podnetim unapred pripremljenim planovima reorganizacije u Privrednom sudu u Valjevu, dostupno 19.01.2021.

⁵⁸⁰ Iz evidencije suda, Podaci o podnetim unapred pripremljenim planovima reorganizacije u Privrednom sudu u Valjevu, dostupno 19.01.2021.

⁵⁸¹ Iz evidencije suda, Podaci o podnetim unapred pripremljenim planovima reorganizacije u Privrednom sudu u Valjevu, dostupno 19.01.2021.

⁵⁸² Petrović, D., Troškovi stečajnog postupka, str.1–3, dostupno 27.10.2019. 9:44pm

poverilaca, naknade za usluge Agencije za licenciranje stečajnih upravnika, troškovi arhiviranja predstečajne i stečajne dokumentacije i drugi, i troškovi koji mogu nastati u određenim situacijama npr., troškovi izrade i podnošenja plana reorganizacije od strane stečajnog dužnika i stečajnog upravnika, troškovi procene vrednosti imovine stečajnog dužnika od strane veštaka, troškovi ocene završnog računa, odnosno početnog stečajnog bilansa od strane revizora, zakupnina za zakup nepokretnosti nakon pokretanja stečajnog postupka, troškovi prodaje kvarljive robe, troškovi transportnih usluga prodate imovine i drugi. Grupisanje troškova stečajnog postupka predstavlja sintezu pravnog određenja troškova stečajnog postupka važećim propisima, ekonomske teorije klasifikacije troškova i prakse u vođenju stečajnih postupaka.

Novinu u Zakonu o stečaju izvršena je podela na troškove stečajnog postupka i obaveze stečajne mase.⁵⁸³ U obavezu stečajne mase u koju spadaju nadoknade i nagrade koje dobija stečajni upravnik su i troškovi nastali kao obaveza dvostranoteretnog ugovora, kao i obaveze prema zaposlenima nakon otvaranja stečajnog postupka.⁵⁸⁴

Uvođenjem obaveza stečajne mase u koje spadaju zarade i ostala primanja zaposlenih ili lica koja je angažovao stečajni upravnik do okončanja stečajnog postupka⁵⁸⁵, a takođe i iznos koji odgovara tržišnoj vrednosti stvari na kojoj postoji izlučno pravo, a koju je stečajni dužnik neovlašćeno otuđio u toku stečajnog postupka.⁵⁸⁶ Reč je o potraživanjima koja su nastala posle otvaranja stečajnog postupka, i koja su se u dosadašnjoj sudskoj praksi nazivala „dug stečajne mase“, jer u suštini spadaju u troškove stečajnog postupka, a kao i troškovi stečajnog postupka, imaju različitu pravnu prirodu od potraživanja stečajnih poverilaca, koja su nastala pre otvaranja stečaja. Troškovi stečajnog postupka i obaveze stečajne mase namiruju se, izvan isplatnih redova, i to u punom iznosu. Za takva potraživanja može biti podneta kondemnatorna tužba i dozvoljeno je prinudno izvršenje protiv stečajnog dužnika radi njihove naplate. Na dan kad je otvoren stečajni postupak ne može se sprovesti prinudno izvršenje nad imovinom dužnika.⁵⁸⁷

Zakon u pogledu redosleda namirenja uvodi novinu tako što predviđa mogućnost da

⁵⁸³ Član 103. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁵⁸⁴ Član 104. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁵⁸⁵ Član 77. st. 3 i 4 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁵⁸⁶ Član 50. stav 4 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁵⁸⁷ Član 93. stav 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

stečajni poverioci budu namireni nakon namirenje trećeg isplatnog reda uz njihovu saglasnost.

Moratorijum je preuzet iz Zakona o stečajnom postupku iz 2004. godine.⁵⁸⁸ Privremenom merom u prethodnom postupku mogla se uspostaviti samo određena privremena zabrana na strani dužnika radi obezbeđenja potraživanja poverilaca, a ne i zabrana poveriocu da u budućem periodu blokira račun-dužnika, mimo odluka stečajnog veća, odnosno po novom zakonu – stečajnog sudiše.

Danom otvaranja stečajnog postupka obrazuje se stečajna masa koju čine sva novčana i nenovčana potraživanja dužnika (pri čemu se nenovčana potraživanja obračunavaju kao novčana – konverzija), pokretne i nepokretne stvari, osnovna sredstva i intelektualna svojina čine stečajnu masu. Izlučna i razlučna prava ne ulaze u stečajnu masu.

U ovom slučaju koristili samo podatke za zaključene postupke, pri čemu je verovatno da su dobijeni podaci pristrasni tako da su stvarni troškovi izraženi u procentima od ostvarenog priliva nešto veći. Na osnovu podataka ALSU za postupke u kojima je priliv preko 100 miliona dinara, troškovi iznose 3% od ukupnih priliva, za postupke u kojima je priliv između 20 i 10 miliona troškovi iznose 7,2%, za postupke u kojima je priliv od 5 do 20 miliona dinara, troškovi su 12,4%, i troškovi za postupke od 1-5 miliona dinara iznose 25%.⁵⁸⁹

3.1.3. Trajanje stečajnog postupka i troškovi nastali u stečajnom postupku

Trajanje stečajnog postupka je vremenski period koji se odnosi od otvaranja stečajnog postupka do zaključenja stečajnog postupka. Imajući u vidu da su dva pravca stečajnog postupka, trajanje stečajnog postupka nije isto u oba slučaja. U prilogu sa tabele u kojima su prikazani rezultati istraživanja na odabranom uzorku, vremensko trajanje je od 2013. godine do danas. Prema Doing biznis 2017. listi Svetske banke, Srbija se prema dužini trajanja stečaja nalazi na 47. mestu, a recimo dužina trajanja stečaja od dve godine je na nivou zemalja OECD-a i čak je kraća nego u Evropi i Centralnoj Aziji (makroregion u koji nas je smestila Svetska banka).⁵⁹⁰ Srbija je na 48. mestu Doing Business 2019 liste Svetske banke – što je lošiji rezultat u odnosu na prošlu godinu kada je Srbija bila na 43. mestu. Kao razlog

⁵⁸⁸ Zakonu o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji ("Službeni list SFRJ", broj 84/89 i "Službeni list SRJ", br. 37/93 i 28/96)

⁵⁸⁹ www.alsu.rs, dostupno 16.05.2020.

⁵⁹⁰ <https://novaekonomija.rs>, dostupno 12.08.2019.

navodi se brži napredak koji su zemlje ostvarile po pitanju regulisanja svog poslovnog okruženja, saopšteno je iz Svetske banke.⁵⁹¹

Prema podacima Agencije za licenciranje stečajnih upravnika (ALSU) koja je nadležna za stečajne, prosečno trajanje svih stečajeva je dve godine, 10 meseci i pet dana, na dan 1. avgusta 2019. Međutim, kada se statistika pogleda malo bolje, vidi se da se slučajevi koji su čisti rešavaju za godinu do dve, u zavisnosti po kom zakonu se vode, dok je prosečno trajanje aktivnih stečajeva preko četiri godine.⁵⁹² Prema podacima kojima raspolaže Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, na dan 01.08.2019. godine na teritoriji Republike Srbije ima ukupno 2074 aktivnih stečajnih postupaka.⁵⁹³ Podaci iz ranijih godina pokazuju da je prosečno vreme trajanja za 7397 stečajna postupka: 3 godine, 15 dana (aktivni, obustavljeni i zaključeni), a ukupno prosečno vreme trajanja za stečajne postupke pokrenute od 02.02.2005. godine (ukupno 6957 postupaka), po Zakonu o stečajnom postupku i Zakonu o stečaju je: 2 godine, 9 meseci i 26 dana.⁵⁹⁴ Za stečajne postupke koji su pokrenuti po Zakonu o stečaju (ukupno 5834 od 23.01.2010. godine), prosečno vreme trajanja je 2 godine, 7 meseci i 24 dana. U periodu od 01.01.2019. godine do 01.08.2019. godine otvoreno je 276 novih stečajnih postupaka na teritoriji Republike Srbije.

Od kada Agencija za licenciranje stečajnih upravnika vrši nadzor do 01.08.2019. godine, obustavljeno je 688 stečajnih, a zaključeno je 4635 stečajnih postupaka na teritoriji Republike Srbije i to, do 2008. godine 292 postupaka, u 2008. godini 198 postupaka, u 2009. godini 165 postupaka, u 2010. godini 313 postupaka, u 2011. godini 508 postupaka, u 2012. godini 639 postupaka, u 2013. godini 464 postupaka, u 2014. godini 335 postupaka, 2015. godine 388 postupaka, u 2016. godini 349 postupaka, u 2017 – 376 stečajna postupaka, u 2018. 429 stečajnih postupaka, a u 2019. godini 179 stečajnih postupaka.⁵⁹⁵

⁵⁹¹ <https://www.blic.rs/> dostupno 13.08.2019.

⁵⁹² [https://novaekonomija.rs.](https://novaekonomija.rs/) dostupno 12.08.2019.

⁵⁹³ <http://alsu.gov.rs/> dostupno 12.08.2019. 6:11 pm

⁵⁹⁴ <http://alsu.gov.rs/> dostupno 13.08.2019. 8:11 pm

⁵⁹⁵ <http://alsu.gov.rs/> dostupno 14.08.2019, 9:17 pm

Tabela 8. Broj stečajnih predmeta i prosečno vreme trajanja stečajnih postupaka (pokrenuti po ZSP I ZS) – stanje na dan 6.01.2021.

	Društvena imovina		Privatna imovina		Ukupno prosečno trajanje	
	Broj stečajnih predmeta	Prosečno trajanje	Broj stečajnih predmeta	Prosečno trajanje	Broj stečajnih predmeta	Prosečno trajanje
Aktivni	615	7 god. 3 mes. 24 dana	1266	4 god. 2 mes. 14 dana	1881	5 god. 3 mes. 19 dana
Obustavljeni	95	2 god. 6 mes. 7 dana	649	1 god. 4 mes. 17 dana	744	2 god. 6 mes. 10 dana
Zaključeni	961	3 god. 11 mes. 6 dana	4376	2 god. 1 mes. 17 dana	5337	2 god. 5 mes. 15 dana
Ukupno	1671	5 god. 2 mes. 5 dana	6291	2 god. 5 mes. 21 dana	7962	3 god. 0 mes. 14 dana

Izvor: <http://alsu.gov.rs/dostupno> 19.01.2021.8:11 pm

Glavni pokazatelj da je stečajni postupak efikasan jeste stepen namirenja poverilaca, zatim dužina trajanja, kao i nastali troškovi.

Uočeno je da se kod nas stečajni postupak pokreće veoma kasno i kada zaista bude otvoren, najčešće više nema „zdravog“ poslovanja, ni imovine koju treba zaštititi, što svakako dovodi i do niskog stepena namirenja poverilaca. Zakon o stečaju predvideo je niz podsticaja za blagovremeno pokretanje stečaja, namenjenih kako poveriocima tako i dužnicima. Zakon o stečaju predviđa mogućnost pokretanja i sprovođenja stečaja samo nad pravnim licima. Sprovođenje stečaja nad fizičkim licem – privatnim preduzetnikom, više nije moguće, što predstavlja bitnu novinu u odnosu na raniji zakon (član 1. stav 1).

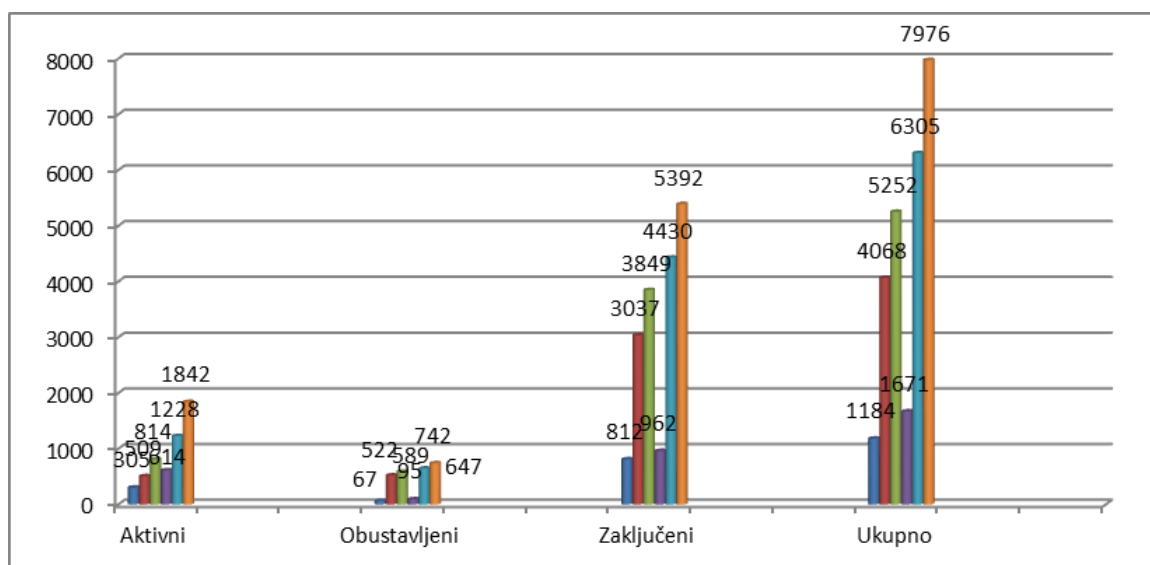
Tabela 9. Prosečno vreme trajanja stečajnih postupaka (pokrenuti po ZPPSL)

– nastavljeni po ZSP I ZS na dan 01.02.2021.

	Društvena imovina		Privatna imovina		Ukupno prosečno trajanje	
	Broj stečajnih predmeta	Prosečno trajanje	Broj stečajnih predmeta	Prosečno trajanje	Broj stečajnih predmeta	Prosečno trajanje
Aktivni	614	7 god. 7 mes. 7 dana	1228	4 god. 2 mes. 18 dana	1842	5 god. 4 mes. 5 dana
Obustavljeni	95	2 god. 7 mes. 18 dana	647	1 god. 4 mes. 13 dana	742	1 god. 6 mes. 10 dana
Zaključeni	962	3 god. 11 mes. 7 dana	4430	2 god. 1 mes. 28 dana	5392	2 god. 5 mes. 23 dana
Ukupno	1671	5 god. 2 mes. 11 dana	6305	2 god. 5 mes. 25 dana	7976	3 god. 0 mes. 17 dana

Izvor: <http://alsu.gov.rs/dostupno> 13.08.2019. 8:11pm

Grafikon 5. Prosečno vreme trajanja stečajnih postupaka
na dan 19.01.2021.

Posmatrano trajanje stečajnog postupka izraženo je u godini, mesecu i danu, i predstavlja realno vreme trajanja stečajnog postupka u RS. Izražena mera trajanja stečajnog postupka odnosi se na aktivne, obustavljene, zaključene stečajne postupke, dok je u poslednjem redu izraženo ukupno vremensko trajanje za sve postupke od kad se vodi evidencija svih postupaka u RS. U tabelama 2, 3, 4 imamo stvarno izraženo vreme trajanja stečajnih postupaka u Republici Srbiji za period do 1.08.2019. u poslednjoj koloni je prosečno vreme trajanja stečajnih postupaka pokrenutih po ZSP I ZS, ZPPSL, nastavljenih po ZSP I ZS, pokrenutih po ZS.⁵⁹⁶

Tabela 10. Prosečno vreme trajanja stečajnih postupaka
(pokrenuti po Zakonu o stečajnom postupku) 6.05.2020.

	Društvena imovina		Privatna imovina		Ukupno prosečno trajanje	
	Broj stečajnih predmeta	Prosečno trajanje	Broj stečajnih predmeta	Prosečno trajanje	Broj stečajnih predmeta	Prosečno trajanje
Aktivni	324	9 god. 11 mes. 2 dana	575	8 god. 7 mes. 18 dana	899	9 god. 1 mes. 2 dana
Obustavljeni	65	2 god. 11 mes. 21 dana	519	1 god. 7 mes. 26 dana	584	1 god. 9 mes. 19 dana
Zaključeni	799	4 god. 1 mes. 29 dana	2971	2 god. 6 mes. 22 dana	3770	2 god. 10 mes. 27 dana
Ukupno	1188	5 god. 8 mes. 2 dana	4065	3 god. 3 mes. 18 dana	5253	3 god. 10mes. 4 dana

Izvor: <http://alsu.gov.rs/dostupno> 26.05.2020. 12:24 pm

⁵⁹⁶ <http://alsu.gov.rs/dostupno> 13.08.2019.8:11 pm

Tabela 11. Prosečno vreme trajanja stečajnih postupaka

(pokrenuti po ZoS) – stanje na dan 1.02.2020.

	Društvena imovina		Privatna imovina		Ukupno prosečno trajanje	
	Broj stečajnih predmeta	Prosečno trajanje	Broj stečajnih predmeta	Prosečno trajanje	Broj stečajnih predmeta	Prosečno trajanje
Aktivni	305	10 god. 7 mes. 1 dana	489	7 god. 6 mes. 9 dana	794	8 god. 8 mes. 13 dana
Obustavljeni	67	3 god. 3 mes. 14 dana	521	1 god. 6 mes. 11 dana	588	3 god. 0 mes. 26 dana
Zaključeni	812	4 god. 3 mes. 13 dana	3058	2 god. 9 mes. 4 dana	3870	3 god. 0 mes. 26 dana
Ukupno	1184	5 god. 10 mes. 10 dana	4068	3 god. 2 mes. 3 dana	5252	3 god. 9 mes. 11 dana

Izvor: <http://alsu.gov.rs/dostupno> 13.08.2019.8:11 pm

U prethodnoj tabeli prikazani su podaci u vezi sa trajanjem stečajnih postupaka u Republici Srbiji. Razlog za razlikama u periodu trajanja mogu biti dodatne aktivnosti sastavljanja i prihvatanja plana reorganizacije. Iz tabele primećujemo da je broj stečajnih postupaka u odnosu na 2011. godinu povećan za čak 32%, dok je prosečno vremensko trajanje postupka povećano za više od mesec dana. Nasuprot prethodnim informacijama, prema publikaciji Svetske banke iz 2012. godine, prosečno vreme trajanja stečajnog postupka je 2,7 godina⁵⁹⁷, što je prosečno vreme i za zemlje Evrope i Istočne Azije, dok je u zemljama OECD-a prosečno vreme kraće za tačno jednu godinu. Prosečno najkraće vreme trajanja stečajnog postupka imaju sledeće države: Irska (0,4), Japan (0,6), Kanada (0,8), Singapur (0,8) i Belgija (0,9). Dok postupak najduže traje u: Mauritaniji (8,0), Indiji (7,0), Maldivima (6,7), Češkoj (6,5) i Angoli (6,2) (World Bank, 2010:62).

⁵⁹⁷ <http://www.doingbusiness.org/data/exploreconomies/serbia/#resolving-insolvency>, dostupno 17.04.2019.

Tabela 12. Prosečno vreme trajanja stečajnih postupaka (pokrenuti po ZoS)
– stanje na dan 01.02.2021.

	Društvena imovina		Privatna imovina		Ukupno prosečno trajanje	
	Broj stečajnih predmeta	Prosečno trajanje	Broj stečajnih predmeta	Prosečno trajanje	Broj stečajnih predmeta	Prosečno trajanje
Aktivni	309	4 god. 7 mes. 26 dana	738	2 god. 0 mes. 12 dana	1047	2 god. 9 mes. 23 dana
Obustavljeni	28	0 god. 10 mes. 18 dana	126	0 god. 8 mes. 20 dana	154	0 god. 9 mes. 1 dana
Zaključeni	150	1 god. 11 mes. 26 dana	1372	0 god. 10 mes. 8 dana	1522	0 god. 11 mes. 19 dana
Ukupno	487	3 god. 7 mes. 12 dana	2236	1 god. 2 mes. 24 dana	2723	1 god. 7mes. 29 dana

Izvor: <http://alsu.gov.rs/dostupno> 26.05.2020. 12:24 pm

Uočeno je da stečajni postupci traju prilično dugo, a da su uzroci vezani za dužinu trajanja stečajnog postupka višestruki. Izdvojeno je niz objektivnih okolnosti na koje stečajni zakon ne može direktno da utiče, a usled kojih zaključenje postupka nije moguće (npr. problem oko povraćaja oduzete imovine ili nemogućnost prodaje imovine i nakon višestrukog oglašavanja). Ipak postoji i niz odredbi zakona koje je moguće poboljšati, a koje mogu direktno utiču na podsticaje strana da se postupak sprovede što brže. U praksi se često dešava da postupci duže traju ukoliko postoji zakup iz kog se finansiraju troškovi postupka. Zatim na dužinu trajanja stečajnog postupka utiču i nerešeni imovinsko-pravni odnosi, brojni parnični postupci koji se javljaju tokom postupka, a bez čijeg rešavanja nije moguće okončati stečajni postupak. Treba imati u vidu da se poboljšanja stečajnog okvira iz 2014. godine, s

obzirom na to da se nisu primenjivala na prethodno započete postupke, nisu odrazila na efikasnost tih postupaka.⁵⁹⁸

Tabela 13. Broj stečajnih postupaka po godinama trajanja stečajnog postupka (postupci pokrenuti o ZSP i ZS) Stanje na dan 19.01.2021. godine

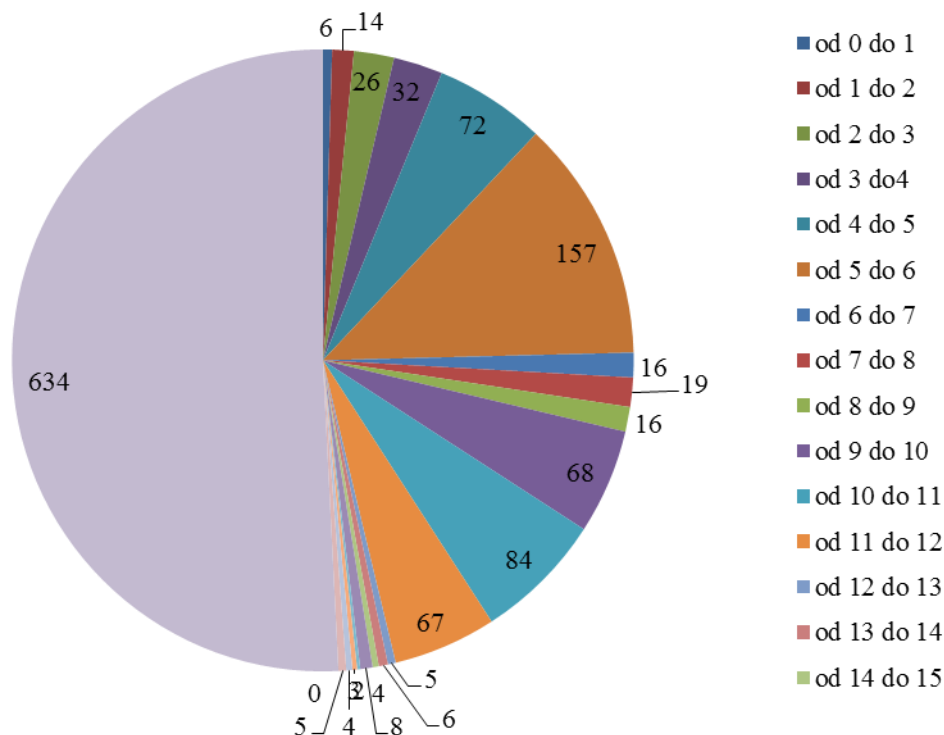
Trajanje po godinama	Aktivni postupci			Zaključeni postupci			Obustavljeni postupci			
	društvena imovina	privatna imovina	ukupno	društvena imovina	privatna imovina	ukupno	društvena imovina	privatna imovina	ukupno	ukupno
od 0 do 1	6	265	271	193	2132	2340	51	399	450	361
od 1 do 2	14	214	228	141	732	873	9	108	117	1215
od 2 do 3	26	137	163	139	437	576	5	56	61	800
od 3 do 4	32	95	127	90	281	371	5	37	42	540
od 4 do 5	72	78	150	95	249	344	3	22	25	519
od 5 do 6	157	81	238	80	150	230	10	9	19	487
od 6 do 7	16	53	69	58	128	186	1	7	8	263
od 7 do 8	19	36	55	44	128	186	1	7	8	263
od 8 do 9	16	85	101	43	76	119	0	3	7	235
od 9 do 10	68	87	155	33	42	84	2	3	5	244
od 10 do 11	84	72	156	18	17	35	4	1	5	196
od 11 do 12	67	10	77	5	12	17	0	0	0	94
od 12 do 13	5	6	11	7	6	13	0	0	0	24
od 13 do 14	6	3	9	2	3	5	0	0	0	14
od 14 do 15	4	1	5	5	6	11	0	0	0	16
od 15 do 16	8	1	9	5	1	6	0	0	0	15
od 16 do 17	2	2	4	2	1	3	0	0	0	7
od 17 do 18	3	1	4	1	1	2	0	0	0	7
od 18 do 19	4	1	5	0	1	1	0	0	0	6
od 19 do 20	5	0	5	1	1	2	0	0	0	7
od 22 do 23	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1
ukupno	634	1228	1842	962	4430	5392	95	467	742	7976

Izvor: <http://alsu.gov.rs/dostupno> 19.01.2021. 11:24 am

⁵⁹⁸ Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

Grafikon 6. Broj stečajnih postupaka po godinama trajanja stečajnog postupka
(postupci pokrenuti po ZSP i ZS)
Stanje na dan 01.02.2021. godine

Aktivni postupci ~ društvena imovina

Stečajni postupak u RS predstavlja neefikasan i dugotrajan postupak naplate potraživanja, koji po pravilu ne daje željene efekte, tačnije, rezultira niskim procentom naplate potraživanja MMSP zbog visokih troškova stečajnog postupka, koji umanjuju sredstva koja služe za naplatu poverilaca. Navedeni nalazi potvrđuju i rezultati sprovedenog istraživanja, ali i rangiranje RS na Doing Business listi 2019, koja zauzima 49. mesto. Neefikasnost postupka, kao i visoki troškovi kao posledica loših zakonskih rešenja, pre svega u delu koji uređuje reorganizaciju, ali i u pogledu nedovoljne kontrole rada stečajnih upravnika. Kada se iznetom dodaju relativno neprecizni rokovi u kojima mora doći do prodaje imovine i raspodele sredstava, nije iznenađujuće što je

prosečna dužina trajanja stečajnog postupka 3 godine i 7 dana.⁵⁹⁹ Kao najadekvatniji vid rešenja ovog problema nameće se reforma postojećeg zakonskog okvira, prvenstveno kroz razdvajanje postupka reorganizacije od postupka stečaja, uz potpuno redefinisane pravila postupka reorganizacije i delimično redefinisane pravila postupka stečaja.⁶⁰⁰

Podaci ALSU-a za obične stečajne postupke bez UPPR-a pokazuju da je oko 47% okončano u roku kraćem od dve godine. Ono što zabrinjava je da skoro 18% postupaka traje preko tri godine, pri čemu oko 2% postupaka traje već preko četiri godine.

Tabela 14. Zaključeno ili obustavljeno sprovođenje stečajnih postupaka po godinama trajanja

Godine	Zaključeno ili obustavljeno	Aktivno	Ukupno	Zaključeno ili obustavljeno	Aktivno	Ukupno
0-1	1193	146	1339	33,5%	4,1%	37,6%
1-2	469	248	717	13,2%	7,0%	20,1%
2-3	195	630	825	5,5%	17,7%	23,2%
3-4	48	561	609	1,3%	15,8%	17,1%
4-5	0	69	69	0,0%	1,9%	1,9%
Ukupno	1905	1654	3559	53,5%	46,5%	100,0%

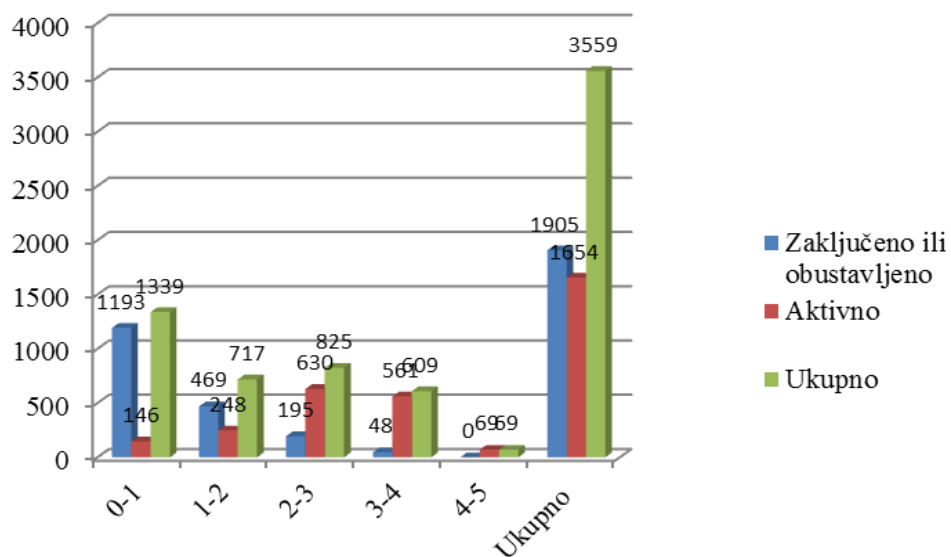
Izvor: ALSU

Konačan obračun nije moguć, zbog postupka koji i dalje traju, započeti su 2010. godine; postupci koji se odnose na privatizovana preduzeća značajne imovine pretežno traju preko tri godine.

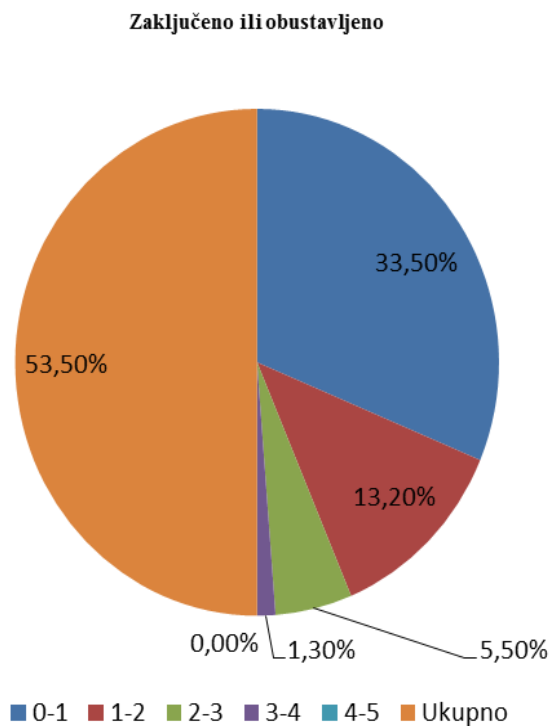
⁵⁹⁹ http://www.alsu.gov.rs/bap/upload/documents/statistika/aktivni_stecajni_postupci_lat.pdf, Podaci preuzeti sa sajta Alsu – zvanično objavljeni podaci o dužini trajanja stečajnog postupka na dan 01.03.2019. godine

⁶⁰⁰ <https://saradnja.rs/wp-content/uploads/2019/10/Liquidity-Study-Srbija.pdf> str.7, dostupno 16.11.2019. 8:40pm

Grafikon 7. Zaključeno ili obustavljeno sprovođenje stečajnih postupaka po godinama trajanja

Grafikon 8. Zaključeno ili obustavljeno postupaka u %

Broj otvorenih postupaka treba razlikovati od broja pokrenutih postupaka. Tokom primene odredaba o „automatskom stečaju“, broj pokrenutih postupaka u Srbiji bio je znatno viši u odnosu na bilo koju članicu EU. Za prve tri godine primene, pokrenuto je preko 30000 stečajnih postupaka samo po osnovu automatskog stečaja. Kako deo podataka 2012. godine nije dostupan, možemo samo dati procenu prema kojoj se na 10000 privrednih društava u Srbiji pokrene oko 900 postupaka.⁶⁰¹

Postoji nekoliko uzroka niskoj stopi otvorenih stečajnih postupaka u Srbiji. Prvi je taj što su posledice po odgovoru lica stečajnog dužnika malo verovatne ili neznatne, one pokreću stečajni postupak tek u situaciji kad su finansijske poteškoće takve da nije moguće doći do vansudskog sporazuma sa ključnim poveriocima ili očekivana stopa namirenja stečajnih poverilaca toliko niska da oni u velikom broju slučajeva nemaju interes za sprovođenje postupka. To znači da dolazi do autoselekcije, tako da se stečajni postupci otvaraju pretežno za dužnike sa značajnom imovinom, odnosno srednja i velika preduzeća.

Drugi uzrok je da su troškovi stečajnog postupka posebno za mala preduzeća „prohibitivno visoki“. To se odnosi kako na predujam tako i na druge troškove koje poverioci imaju povodom stečajnog postupka. Dakle, postoje tri razloga zbog kojih poverioci ne pokreću stečajne postupke, odnosno zašto ne uplaćuju predujam. Prvi razlog odnosi se na visinu predujma. Iako je Zakon o stečaju dao prioritentan tretman povraćaju predujma i jasno naveo troškove koji mogu imati tretman predujma.⁶⁰² Kako bi se ograničili nerealno visoki iznosi koje su sudije diskreciono određivale, sudije i dalje često određuju veoma visok predujam u odnosu na imovinu stečajnog dužnika. Tako visoke iznose predujma i troškove postupka poverioci ne žele ili ne mogu da plate. Drugi razlog je da u poređenju sa stečajem, poverioci smatraju da su troškovi alternativnih vidova namirenja niži. Percepcija dužine trajanje i stepen namirenja u stečaju su negativni, pa poverioci često pokušavaju da se namire na druge načine. Kao treći razlog možemo da navedemo i specifične tržišne okolnosti. Usled nedostatka podsticaja, poverioci ne pokreću stečajni postupak, jer zbog trenutne tržišne cene imovine očekuju nisku stopu namirenja. Osim navedenih razloga postoje i drugi razlozi sporadičnog korišćenja stečaja.

⁶⁰¹ Obrazloženje ZoS str. 20. Broj pokrenutih postupaka razlikuje se od zemlje do zemlje. Na primer, u Španiji on iznosi samo 24, u Nemačkoj 89, a u Danskoj 182 na 10000 privrednih društava. Prosek za 18 zemalja zapadne Evrope iznosi 70.

⁶⁰² Član 59. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

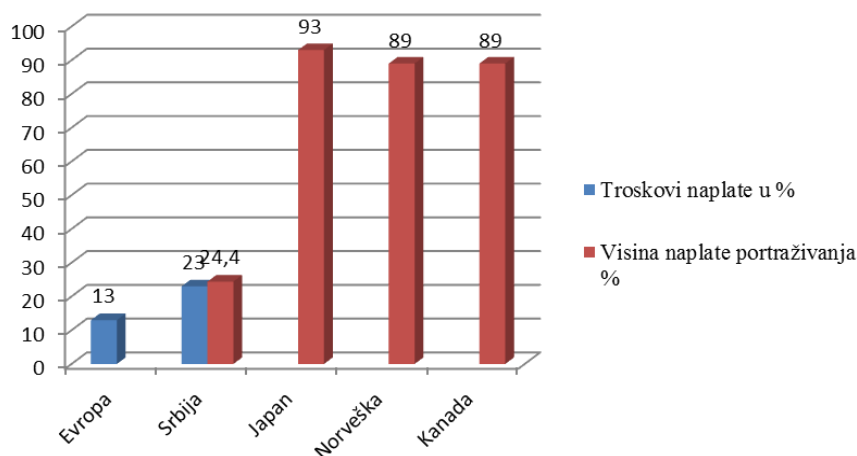
3.1.3.1. Naplaćena potraživanja iz stečajnog postupka

Polazna osnova je visina stečajne mase, ali konačan iznos dobija se u toku postupka. Odredba člana 54. Zakona o stečaju RS, predviđa prioritete, pri namirenju obaveza iz stečajne mase imaju troškovi stečajnog postupka.⁶⁰³

Tabela 15. Troškovi naplate potraživanja u %

	Evropa	Srbija	Japan	Norveška	Kanada
Troškovi naplate u %	13	23	/	/	/
Visina naplate potraživanja %	/	24,4	93	89	89

Grafikon 9. Troškovi naplate potraživanja u %

Podaci sa kojima raspolaže Svetska banka⁶⁰⁴: troškove stečajnog postupka od samo 1% od stečajne mase imaju Kolumbija, Kuvajt, Norveška i Singapur. Među nabrojanim nižim procentima imaju Bahami, Belgija, Kanada i Finska od sam 3,5%.⁶⁰⁵ Najveći procenat imaju zemlje sa afričkog kontinenta od blizu 80%. Prosečan procentualni iznos troškova stečajnog postupka u odnosu na stečajnu

⁶⁰³ Član 103. i član 104. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁶⁰⁴ <https://libek.org.rs/sr/istrazivanja/srbija-i-doing-business-report-svetske-banke>
Publikaciji Svetske banke Doing Business, dostupno 29.10.2014.

⁶⁰⁵ <http://documents.worldbank.org/curated/en/556251468128407787/pdf/359990WDR0complete.pdf>.,
dostupno 10.09.2010:62

masu u Republici Srbiji iznosi 23%, dok je taj iznos znatno niži za države Evrope (13%) i države članice OECD-a (9%).⁶⁰⁶

U Srbiji procenat naplate potraživanja je vrlo nizak, tačnije 24,4% ukupnog iznosa, za razliku od evropskog proseka koji je veći za oko 10%. Međunarodno posmatrano, u Japanu je procenat najveći (čak 92,7%), dok je regionalno gledano, najveći na Kipru (70,8%). Najveći procenat pored Japana imaju: Singapur (91,3%), Norveška (89%), Kanada (88,7%) i Finska (87,3%). Najniže kamatne stope prema istoj publikaciji imaju uglavnom afričke države, gde se procenat kreće od 8–10%. U tabeli koja sledi prikazan je procenat namirenja potraživanja kod privrednih subjekata u stečaju koja su bila uzorak istraživanja. Prosečan procenat naplate potraživanja stečajnih poverilaca, na našem uzorku, iznosi 35%.⁶⁰⁷

Korišćeni su podaci za zaključene postupke, koji su donekle pristrasni tako da su stvarni troškovi izraženi u procentima od ostvarenog priliva nešto veći. Prema podacima ALSU za postupke u kojima je priliv preko 100 miliona dinara, troškovi iznose 3% od ukupnih priliva, za postupke u kojima je priliv između 20 i 10 miliona, troškovi iznose 7,2%, za postupke u kojima je priliv od 5 do 20 miliona dinara, troškovi su 12,4% i troškovi za postupke od 1–5 miliona dinara iznose 25%. Procenti ukazuju da su običnim stečajnim postupcima troškovi znatno niži od onih navedenih u studiji Svetske banke „Doing Business“.⁶⁰⁸ Prilikom poređenja efikasnosti stečajnog sistema, uobičajeno je da se prihvataju poslednji raspoloživi podaci „Doing Business“ studije Svetske banke. „Doing Business“ indikator koji opisuje efikasnost zaštite poverilaca ima značajna ograničenja. Indikatori su bazirani na percepciji eksperata o verovatnom ishodu u simuliranom slučaju, a ne na pokazateljima koji su zasnovani na stvarnim podacima.⁶⁰⁹

3.1.3.2. Isplaćena potraživanja stečajnim poveriocima

Najveći problem koji je prisutan u našoj privredi je nedovoljna finansijska

⁶⁰⁶ <http://documents.worldbank.org/curated/en/556251468128407787/pdf/359990WDR0complete.pdf>., dostupno 1. 10. 2012:5

⁶⁰⁷ <http://documents.worldbank.org/curated/en/556251468128407787/pdf/359990WDR0complete.pdf>., dostupno 10.09.2010:62

⁶⁰⁸ http://www.alsu.gov.rs/bap/upload/documents/zakoni/OBRAZLOZENJE_PREDLOGA_ZOS_lat.pdf dostupno 4.06.2020. 10:57pm

⁶⁰⁹ Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018) Obrazloženje predloga_ dostupno 27.05.2020

disciplina privrednih subjekata. Prema podacima APR-a, danas je u Srbiji sledeća situacija, najbolji odnos između naplate potraživanja i izmirivanja obaveza je kod velikih firmi od 60–80 dana dok je kod malih firmi 99 dana.⁶¹⁰ Ukoliko poverilac ne može da naplati svoja potraživanja, dužan je da podnese dokaze o postojanju svog novčanog potraživanja i da predloži pokretanje stečajnog postupka. Iz prethodnog teksta uočeno je da stečajni postupak mogu pokrenuti poverioci ili sam dužnik.

Na osnovu navedenog uočavamo da je uslov za otvaranje stečajnog postupka nad privrednim subjektom, nesposobnost plaćanja u dužem vremenskom periodu. Nered u tom delu naše privrede za sobom povlači i zdrave pravne subjekte zbog nemogućnosti da naplate svoja potraživanja. U svakom slučaju, trebalo bi odmah da se reaguje pokretanjem stečajnog postupka, on samo umnožava gubitke kako za poverioce tako i za vlasnika, ukoliko se sprovede ranije i to sve u skladu sa opšte prihvaćenim računovodstvenim načelima i osnovnim principima knjigovodstva, što je jedna od ključnih pretpostavki za zaštitu interesa poverilaca.

Navedeno je da se kod nas stečajni postupak kasno pokreće i kad se napokon otvori stečajni postupak, više nema zdravog poslovanja, kao ni imovine koju bi trebalo zaštititi, što svakako za posledicu ima nizak nivo namirenja poverilaca. Da do toga ne dođe, Zakon o stečaju predvideo je niz podsticaja za blagovremeno pokretanje stečaja, namenjenih kako poveriocima tako i dužnicima. Zakon o stečaju predviđa mogućnost pokretanja i sprovođenja stečaja samo nad pravnim licima. Sprovođenje stečaja nad fizičkim licem – privatnim preduzetnikom, više nije moguće, što predstavlja bitnu novinu u odnosu na raniji zakon.⁶¹¹

Zapravo, od početka 2010. godine otvoreno je oko 3,500 stečajnih postupaka.⁶¹² Međutim, od polovine 2012. godine, nakon prestanaka, primene „automatskog stečaja“, zabeležen je drastičan pad broja otvorenih stečajnih postupaka. Jasno je uočeno da postoje dve faze primene Zakona o stečaju, pre i nakon proglašenja odredbi o postupku u slučaju dugotrajne nesposobnosti za plaćanje – poznatiji kao automatski stečaj. Tokom 2013. godine bez UPPR-a, otvoreno je samo 147 stečajnih postupaka, dok je broj otvorenih postupaka prethodnih godina bio višestruko veći u 2012. godini i iznosio je 980, a u 2011. godini dostignut je maksimum – 1,314 stečajnih postupaka.

⁶¹⁰ <http://alsu.gov.rs/> dostupno 12.08.2019. 6:11 pm

⁶¹¹ Član 1. stav 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁶¹² www.alsu.gov.rs 12.08.2019. 6:11 pm

Glava druga

3.2. REORGANIZACIJA STEČAJNOG DUŽNIKA

3.2.1. Pojam, značaj i ciljevi reorganizacije

S obzirom na to da se stečajni postupak može sprovesti reorganizacijom ili bankrotstvom, ova odredba bi mogla da predstavlja polaznu osnovu prilikom sprovođenja jednog ili drugog postupka. Reorganizacija se može sagledati sa više aspekata: sa aspekta pravnog stanja dužnika, sa aspekta procedure, kao i sa aspekta funkcije reorganizacije i njenog cilja. Kad se preuređuje dužnik u funkcionalnom i organizacionom smislu, sa ciljem privrednog oporavka koji je u svakom smislu ekonomski opravdaniji od bankrotstva kompanije, kao glavni akt u postupku reorganizacije pojavljuje se Plan reorganizacije, koji predstavlja dogovor stečajnog dužnika i njegovih poverilaca, a potvrđen je od strane Privrednog suda. Specifična je, svakako, dvojna pravna priroda plana reorganizacije koju čine sporazum poverilaca koji su prihvatili plan i prinuda za one koji su se negativno izjasnili povodom plana.⁶¹³

Plan reorganizacije je akt koji pruža velike mogućnosti prilikom definisanja statusa stečajnog dužnika, ukoliko se pojavi mogućnost opstanka tog subjekta i ukoliko se postupak reorganizacije uspešno sprovede. Od velikog značaja je redefinisati dužničko poverilačke odnose koji će u svakom slučaju da omoguće povoljnije namirenje poverilaca. U članu 167. stav 1 Zakona o stečaju propisano je da se nakon što je doneto rešenje kojim je usvojen plan reorganizacije, sva potraživanja i radnje određuju isključivo prema kriterijumima i propisanim uslovima iz plana reorganizacije. Plan reorganizacije smatra se izvršnom ispravom kojom se namiruju sva navedena potraživanja.⁶¹⁴

Tako definisane mere uspostavljaju stabilnost i nastavak poslovanja privrednog subjekta, s tim što moraju biti realne i izvodljive.

Sve ustanovljene promene zahtevaju i organizacione, dugotrajno planiranje,

⁶¹³ Jovanović Zattila, M., Reorganizacija ili korporativna rehabilitacija kao stečajna alternativa, Harmonizacija stečajnog prava i novi Zakon o stečajnom postupku, Niš, Pravni fakultet, 2006, str. 217–230

⁶¹⁴ Član 167. stav 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

praćenje promena u okruženju, istraživanje tržišta, definisanje željenih ciljeva, međutim, često se dešava da u procesu reorganizacije nedostaje vreme, a i sredstva su vrlo često problem.⁶¹⁵

Zakon ne govori izričito o nastavku poslovanja privrednog subjekta kao jednom od ciljeva reorganizacije. Ovo verovatno iz razloga što postoje drugi mehanizmi za sprovođenje organizacionih promena u privrednom subjektu, a reorganizacija u stečajnom postupku se sprovodi u precizno određenim uslovima, odnosno u slučaju postojanja stečajnog razloga. To znači da, ukoliko ne postoji nijedan od zakonom predviđenih stečajnih razloga, nema osnova za otvaranje stečajnog postupka, pa ni za sprovođenje reorganizacije. Zakonodavac na ovaj način jasno stavlja do znanja da se reorganizacija stečajnog dužnika pokreće usled nemogućnosti namirenja potraživanja poverilaca.

Danas se često mogu uočiti slučajevi da su nekad veoma uspešne kompanije, zbog promenjenih uslova na svetskom tržištu (pad tražnje, rast troškova, nemogućnost korišćenja ekonomije obima), zapale u finansijsku krizu i u opasnost da budu ugašene, ali i dalje imaju prepoznatljivu robnu marku i visok nivo kvaliteta proizvoda. Jasno je da bi u ovim slučajevima prodaja imovine i likvidacija bila izuzetno nepraktično rešenje, a da su prednosti reorganizacije ili prodaje stečajnog dužnika kao celine očigledne.⁶¹⁶ Drugi primer predstavljaju manje kompanije koje se bave uslugama novijeg tipa (internet) kod kojih najveći deo poslovnog potencijala čine stručnost, znanje, sposobnost i ideje zaposlenih, dok na drugoj strani, one poseduju osnovna sredstva i opremu relativno male ukupne vrednosti koja ubrzano zastareva (računari i ostala elektronska oprema). Postavlja se pitanje da li bi se prodajom ove imovine kroz stečajni postupak uopšte mogli namiriti poverioci u iznosu koji bi za njih bio prihvatljiv.⁶¹⁷ Danas moderno stečajno zakonodavstvo ne počiva na likvidaciji pravnog subjekta u problemu, već na reorganizaciji sve sa ciljem nastavka poslovanja.⁶¹⁸ Značaj uvođenja instituta reorganizacije u stečajno pravo može se sagledati sa aspekta poverilaca, dužnika i države.

⁶¹⁵ Član 1. Zakon o stečaju RS ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009)

⁶¹⁶ Malbašić, V., Reorganizacija kao mera za sprečavanje stečaja-radni materijal, Srpski ekonomski forum, Beograd, 2005, str.16-17

⁶¹⁷ Malbašić, V., Reorganizacija kao mera za sprečavanje stečaja-radni materijal, Srpski ekonomski forum, Beograd, 2005, str.16-17

⁶¹⁸ S. A. Riesefeld, Rehabilitation and reorganization of insolvent estates, <http://www.britannica.com/topic/bankruptcy/Rehabilitation-and-reorganization-of-insolvent-estates>, pristupila 11.06.2019.

Sam postupak reorganizacije ne favorizuje stečajnog dužnika, vidimo iz zakonske odredbe koja uslovljava sprovođenje postupka reorganizacije postojanjem mogućnosti namirenja potraživanja na način koji je povoljniji za poverioce u odnosu na bankrotstvo. Sa aspekta dužnika, realizacija plana reorganizacije znači njegov opstanak u privrednom životu zaobilaznjem negativnih posledica stečajnog postupka. Postupak reorganizacije za akcionare znači garanciju da njihovi ulozi neće propasti, za zaposlene da im neće prestati radni odnos koji, kao posledica, nastupa *ex officio* otvaranjem stečajnog postupka.⁶¹⁹

Ekonomski interes države, znači da brojne okolnosti idu u prilog favorizovanju reorganizacije u odnosu na bankrotstvo. Ako posmatramo ekonomsko i finansijsko stanje zemlje u tranziciji, možemo uočiti činjenice koje ukazuju na to da bi reorganizacija bila prihvatljivija opcija za većinu slučajeva. Regulisanje ovog pitanja je naročito značajno za investitore koji žele pouzdane informacije na koji način i kojom brzinom će im se vratiti uloženo. Tako oni najbolje mogu da procene rizik investiranja. Jedan od ciljeva stečajnog zakonodavstva svakako je stvaranje povoljnijeg pravnog okvira za nove investicije i ulaganja koja bi dovela do jačanja i revitalizacije privrede, a što sve suštinski vodi približavanju naše privrede uslovima koji se u fazi pridruživanja Evropskoj uniji od nas očekuju.⁶²⁰

Iz svega navedenog, zaključićemo da su bankrotstvo i reorganizacija dva načina sprovođenja stečaja nad pravnim licima, što je preuzeto iz ranijeg zakona. Bankrotstvom se namiruju poverioci prodajom celokupne imovine dužnika, dok reorganizacija podrazumeva namirenje poverilaca prema usvojenom planu reorganizacije. Cilj je da se reorganizacijom očuva poslovanje stečajnog dužnika ukoliko za to postoje realni ekonomski uslovi.⁶²¹

Evropski parlament i savet doneli su Direktivu 2019/1023 o okvirima za preventivno reorganizovanje. Cilj ove direktive⁶²² je da se doprinese pravilnom funkcionisanju unutrašnjeg tržišta i ukloni prepreke za ostvarivanje osnovnih sloboda

⁶¹⁹ Jovanović Zattila, M., Reorganizacija ili korporativna rehabilitacija kao stečajna alternativa, Harmonizacija stečajnog prava i novi Zakon o stečajnom postupku, Niš, Pravni fakultet, 2006, str. 223

⁶²⁰ Zakona o stečaju ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011 - dr. zakon, 71/2012 - odluka US i 83/2014)

⁶²¹ Član 1. stav 2 Zakona o stečaju ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011 - dr. zakon, 71/2012 - odluka US i 83/2014)

⁶²² „Directive (EU) 2019/1023 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on preventive restructuring frameworks, on discharge of debt and disqualifications, and on measures to increase the efficiency of procedures concerning restructuring, insolvency and discharge of debt, and amending Directive (EU) 2017/1132 (Directive on restructuring and insolvency)“, Official Journal of the European Union, L 172, 26.06.2019, pp. 18-55.

kao što su slobodno kretanje kapitala i sloboda osnivanja, nacionalna prava i postupci koji se odnose na preventivno reorganizovanje, nesolventnost, oslobađanje od duga.⁶²³ Direktivom je institucionalizovan model reorganizacije koji je neophodan za očuvanje subjekata na unutrašnjem nacionalnom tržištu. Nasuprot postupka stečaja koji po pravilu vodi eliminaciji privrednih subjekata iz poslovnog života, preventivno reorganizovanje pruža „novu šansu“ za njihov opstanak. Proces reorganizacije ima za cilj promenu sastava i strukture imovine i kapitala, kao i zadržavanje kontrole nad tekućim poslovanjem i optimalno regulisanje viška zaposlenih. Primena Direktive svakako doprinosi ostvarivanju plana ekonomske konsolidacije i socijalne kohezije unutar i izvan Evropske unije.⁶²⁴

U Direktivi se najpre predviđa preduzimanje mera restrukturiranja kroz promenu strukture kapitala koja treba da omogući pravnom subjektu nastavak poslovanja. Okviri preventivnog restrukturiranja trebalo bi pre svega da omoguće dužnicima da se efikasno restrukturiraju u ranoj fazi i izbegnu nesolventnost, ograničavajući tako nepotrebnu likvidaciju održivih preduzeća. Preventivnim reorganizovanjem onemogućava se stečaj nad ekonomski održivim privrednim subjektima. Cilj je da se pomogne u sprečavanju gubitka posla i gubitka znanja, iskustva i veština, i maksimizira ukupnu vrednost za poverioce u poređenju sa onom koju bi stekli u slučaju likvidacije imovine preduzeća ili u slučaju sledećeg najboljeg alternativnog scenarija u odsustvu plana, kao i za vlasnike i privredu u celini.⁶²⁵

Direktivom se prevazilaze razlike koje proizlaze iz nacionalnih zakonodavstava na način da dopušta „novu šansu“ za sva ona preduzeća i preduzetnike koji zapadnu u ozbiljne finansijske teškoće.⁶²⁶

⁶²³ „Directive (EU) 2019/1023 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on preventive restructuring frameworks, on discharge of debt and disqualifications, and on measures to increase the efficiency of procedures concerning restructuring, insolvency and discharge of debt, and amending Directive (EU) 2017/1132 (Directive on restructuring and insolvency)“, Official Journal of the European Union, L 172, 26.06.2019, pp. 18-55.

⁶²⁴ „Directive (EU) 2019/1023 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on preventive restructuring frameworks, on discharge of debt and disqualifications, and on measures to increase the efficiency of procedures concerning restructuring, insolvency and discharge of debt, and amending Directive (EU) 2017/1132 (Directive on restructuring and insolvency)“, Official Journal of the European Union, L 172, 26.06.2019, pp. 18-55.

⁶²⁵ „Directive (EU) 2019/1023 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on preventive restructuring frameworks, on discharge of debt and disqualifications, and on measures to increase the efficiency of procedures concerning restructuring, insolvency and discharge of debt, and amending Directive (EU) 2017/1132 (Directive on restructuring and insolvency)“, Official Journal of the European Union, L 172, 26.06.2019, pp. 18-55.

⁶²⁶ „Directive (EU) 2019/1023 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on preventive restructuring frameworks, on discharge of debt and disqualifications, and on measures to increase the efficiency of procedures concerning restructuring, insolvency and discharge of debt, and

Ukoliko postoji realna opasnost od nastupanja nesolventnosti privrednih subjekata, Direktiva predviđa da su države dužne da osiguraju sprovođenje postupka preventivnog restrukturiranja. U pogledu privrednih subjekata koji su osuđeni za teška kršenja finansijskih propisa, Direktiva predviđa pristup okviru za preventivno reorganizovanje samo ako su ti subjekti preduzeli odgovarajuće mere za otklanjanje uzroka takvog postupanja. Cilj ovakvog rešenja jeste da se poveriocima pruže potrebne informacije za vođenje pregovora o restrukturiranju. Direktiva će svakako omogućiti državama članicama da uvedu zakonodavne mere ispitivanja održivosti poslovanja privrednih subjekata. Države svakako mogu da ograniče koliko puta privredni subjekti mogu pristupiti određenom okviru za preventivno reorganizovanje.⁶²⁷

Rešenja Evropske unije su od značaja za Srbiju, jer se njima na jedan inovativan način obezbeđuje primena različitih sanacionih mera koje treba da doprinesu namirenju poverilaca. Dosledno usvajanje rešenja predviđenih u predmetnoj Direktivi⁶²⁸ omogućavaju izvestan opstanak preduzeća i preduzetnika na tržištu, za razliku od stečaja/bankrota, koji dovodi do njihove eliminacije, što se nije pokazalo kao povoljan način za likvidaciju poverilačkih zahteva. U postupku usklađivanja domaćeg pravnog okvira o sprovođenju reorganizacije sa predlozima iz Direktive, svakako bi značilo novu priliku nesolventnim privrednim subjektima, a ujedno i efikasniju naplatu potraživanja, a samim tim i očuvanje vlasničkih prava i prava zaposlenih. Sva predložena rešenja omogućilo bi bolje i efikasnije funkcionisanje unutrašnjeg tržišta, a time i veću ekonomsku stabilnost, svakako.

3.2.2. Oblik – vrste reorganizacije

Od momenta kad je pokrenut postupak reorganizacije, postupak možemo podeliti na, postupak formalne reorganizacije, postupak neformalne reorganizacije i postupak reorganizacije po unapred pripremljenom planu (*Prepack*). Formalna reorganizacija regulisana je Zakonom o stečaju dok se neformalna reorganizacija odnosi na pojam

amending Directive (EU) 2017/1132 (Directive on restructuring and insolvency)“, Official Journal of the European Union, L 172, 26.06.2019, pp. 18-55.

⁶²⁷ „Directive (EU) 2019/1023 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on preventive restructuring frameworks, on discharge of debt and disqualifications, and on measures to increase the efficiency of procedures concerning restructuring, insolvency and discharge of debt, and amending Directive (EU) 2017/1132 (Directive on restructuring and insolvency)“, Official Journal of the European Union, L 172, 26.06.2019, pp. 18-55.

⁶²⁸ Nova i privremena finansiranja, otpust dugovanja, kao i preventivno restrukturiranje u celini

finansijskog restrukturiranja, i ovaj institut je uređen posebnim zakonom⁶²⁹, a *Prepack* je u teoriji poznat kao hibridni model reorganizacije stečajnog dužnika koji je nastao sa ciljem prevazilaženja nedostataka prvog i drugog modela. Reorganizacija kao institut relativno je novog datuma. Radi se o postupku koji se pokreće i vodi pred nadležnim sudom.⁶³⁰ Pored prednosti, svi ovi postupci sa sobom nose i određene mane poput dužine trajanja i visini troškova postupka. Sudska reorganizacija može trajati godinama, utvrđen je zakonski rok za izvršenje plana reorganizacije koji je pet godina. Samim tim što se postupak odvija pred sudom, troškovi ovog postupka su prilično veliki, kako u odnosu na neformalnu reorganizaciju tako i u odnosu na reorganizaciju po unapred pripremljenom planu. Do neformalne reorganizacije dolazi kad su generalno slabi rezultati poslovanja kako cele kompanije tako i nekog njenog dela. Finansijsko reorganizovanje sprovodi se ako je moguć oporavak i održiv nastavak poslovanja privrednog društva, odnosno preduzetnika.⁶³¹ Finansijsko reorganizovanje kao ponovno uređivanje dužničko-poverilačkih odnosa između privrednog društva, odnosno preduzetnika u finansijskim teškoćama, kao dužnika i njegovih poverilaca.⁶³² Uslovi za pokretanje postupka su gotovo isti kao uslovi za podnošenje plana reorganizacije prema Zakonu o stečaju. Zakon o sporazumnom finansijskom restrukturiranju je neophodan, zbog postojanja očiglednih razlika između postupaka sporazumnog finansijskog restrukturiranja, reorganizacije prema ZOS-u i postupka reorganizacije prema UPPR-u.⁶³³ Polazna osnova reorganizacije u stečajnom postupku je najpovoljnije namirenje poverilaca, dok je kod sporazumnog finansijskog restrukturiranja prevencija stečaja i finansijski oporavak privrednog subjekta.

Ukoliko se desi neuspeh formalne reorganizacije i pored značajnog truda, želje i uloženi materijalni sredstva, pokreneće se postupak bankrotstva, dok u slučaju neuspelog restrukturiranja, ovakve sankcije nema. Pozitivni efekti na tržištu prikazuju reorganizovanje u pozitivnom svetlu kao oblik promena u kompanijama.⁶³⁴

Prepack kao poseban model koji se po karakteristikama može svrstati između

⁶²⁹ Radulović, B., Andrić L., Sporazumno finansijsko restrukturiranje – uporedno-pravna i empirijska analiza, Pravni fakultet Univerzitet u Beogradu, 2015, str. 152–182

⁶³⁰ Stečajni organi se, prema ulozi u postupku, mogu podeliti na sudske, poverilačke i dužničke.

⁶³¹ Zakon o sporazumnom finansijskom restrukturiranju, ("Sl. glasnik RS", br. 89/2015)

⁶³² Član 3. st. 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁶³³ Zakono privrednim društvima ("Sl. glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014 - dr. zakon, 5/2015, 44/2018 i 95/2018)

⁶³⁴ Patrik A. Gogan: „Integracije, akvizicije i restrukturiranje korporacija”; Prometej, Novi Sad, 2004, str. 599

neformalne reorganizacije i formalne procedure. *Prevoted prepack* podrazumeva situaciju u kojoj dužnik sudu istovremeno podnosi predlog za pokretanje postupka, plan reorganizacije i popunjene glasačke listiće poverilaca.⁶³⁵

Zakon o stečaju omogućava da se uz plan reorganizacije podnesu i glasački listići poverilaca, u praksi je daleko češći slučaj da su izjave o saglasnosti takve da se ne mogu smatrati i glasačkim listićem, to jest takve da nemaju obavezujuće dejstvo. U tom slučaju dužnik ne podnosi popunjene glasačke listiće poverilaca sudu, već do izjašnjavanja poverilaca o planu dolazi na ročištu pred sudom. Kombinovani način glasanja, izjašnjavanja poverilaca o planu, jedan deo poverilaca bi glasao pisanim putem pre održavanja ročišta, a drugi deo na samom ročištu. Ako bi sudija na ročištu utvrdio da postoji potrebna većina za usvajanje plana – radilo bi se o čistom *prevoted prepack*-u. Suprotno, čist *postvoted prepack* bi postojao u slučaju da se plan usvoji glasanjem na ročištu.⁶³⁶

Stečajni dužnik je ovlašćeni podnosilac plana, on ima najveći interes za sprovođenje ovog postupka, kao i da je najupućeniji u sopstvenu finansijsku situaciju. Suština ovog postupka je u tome da se plan izrađuje i potvrđuje od strane poverilaca pre pokretanja stečajnog postupka pred sudom. Uvođenjem ovog instituta u stečajno zakonodavstvo Srbija je dobila solidan odgovor u borbi protiv ekonomske krize koja je zahvatila i njenu privredu. Od dužine trajanja svakako zavise i troškovi postupka, koji su jedan od glavnih argumenata za korišćenje *prepack* modela.⁶³⁷

S obzirom na to da usvojeni plan reorganizacije postaje izvršna isprava i obavezuje i manjinu koja za plan nije glasala, ovo suštinski znači da manjina nesaglasnih poverilaca gubi pravo na prinudno izvršenje u cilju namirenja svog potraživanja.⁶³⁸

Plana reorganizacije je idealno rešenje kada dužnik ima ograničen broj poverilaca ili kada ima većinu poverilaca koji su spremni na kompromis. Međutim, u praksi obično nije tako. Sud u tom slučaju samo procenjuje da li je postupak koji je prethodio podnošenju unapred pripremljenog plana reorganizacije u skladu sa Zakonom o stečaju.

⁶³⁵ Nikolić, N., Unapred pripremljeni plan reorganizacije, uporednopravna rešenja, teorijski aspekti i praktični primeri, <https://www.google.com/dostupno> 17.10.2020

⁶³⁶ Nikolić, N., Unapred pripremljeni plan reorganizacije, uporednopravna rešenja, teorijski aspekti i praktični primeri, <https://www.google.com/dostupno> 17.10.2020

⁶³⁷ Spasić, S., *Prepack* kao šansa za sprsku privredu, *Pravo i privreda* br. 7-9/2010, Beograd, 2010, str. 256

⁶³⁸ Nikolić, N., *Prepack*: Američko i srpsko rešenje, *Pravo i privreda* br 1-3/2011, Beograd, 2011, str. 93

On se ne upušta u ekonomsku opravdanost i izvodljivost plana.⁶³⁹

3.2.2.1. Formalna reorganizacija

Kod nas je reorganizacija uvedena u stečajno zakonodavstvo relativno skoro, Zakonom o stečajnom postupku iz 2004. godine. Reorganizacija se sprovodi u sudskom postupku sa ciljem rehabilitacije privrednog subjekta u finansijskim nevoljama i namirenja njegovih poverilaca.⁶⁴⁰ Postupak se pokreće i vodi pred nadležnim sudom kod koga se formiraju organi stečajnog postupka koji se dele prema ulozi u postupku na sudske, poverilačke i dužničke. Oni vrše odgovarajuće stečajne radnje, donose odluke iz svoje zakonom ustanovljene nadležnosti i na taj način utiču na tok stečajnog postupka.⁶⁴¹ Glavni nedostaci formalne reorganizacije ogledaju se u dužini trajanja i visini troškova postupka. Naime, tzv. sudska reorganizacija može trajati godinama, a zakonski rok za izvršenje plana reorganizacije jeste pet godina. Samim tim što se postupak odvija pred sudom, troškovi mogu biti prilično veliki, kako u odnosu na neformalnu reorganizaciju tako i u odnosu na reorganizaciju po unapred pripremljenom planu.

Ideja je zakonodavca ravnopravnost postupaka bankrotstva i reorganizacije, što znači da nijedan od njih nema prioritet, već se u svakom konkretnom slučaju subjekti postupka opredeljuju za tok postupka u pravcu bankrotstva ili reorganizacije. Sve izmene i dopune koje su izvršene poslednjih godina u oblasti reorganizacije mogu stvoriti opciju za sprovođenje ovog postupka, što bi svakako bilo pozitivno s obzirom na stanje srpske privrede. Ipak, najvažnije je doneti racionalnu odluku, makar ona vodila i bankrotstvu.

S obzirom na to da se razvoj stečajnog zakonodavstva u oblasti reorganizacije pokazao kao vrlo progresivan, ostavlja utisak da je preskočena čitava jedna etapa u regulisanju i primeni „obične“ reorganizacije kada se došlo na ideju uvođenja novog instituta u naše stečajno zakonodavstvo – unapred pripremljenog plana reorganizacije. Hibridni postupak po unapred pripremljenom planu reorganizacije, sa svim svojim vrlinama, ipak zahteva specifične uslove i ne može se upotrebljavati kao alternativa

⁶³⁹ Spasić S., Prepack kao šansa za sprsku privredu, Pravo i privreda br. 7-9/2010, Beograd, 2010, str. 245

⁶⁴⁰ Dukić Mijatović, M., Predlog plana reorganizacije u svetlu zakonskih procedura stečajnih zakona u regionu, Pravo i privreda, br. 4-6, Beograd, 2011, str. 361

⁶⁴¹ Milenović, D., Stečajni upravnik, u: Pravo i privreda, br. 7-9, Beograd, 2010, str. 258

neadekvatno i nedovoljno uređenom postupku reorganizacije.

3.2.2.2. Neformalna reorganizacija

Vansudsko reorganizovanje definisano je kao neformalan postupak za razliku od formalnog postupka reorganizacije koji je uređen Zakonom o stečaju i koji se sprovodi pred sudom. Ovde nije reč o vansudskoj stečajnoj reorganizaciji, kakva postoji u engleskom pravnom sistemu (*company voluntary arrangement*). Radi se o postupku regulisanom posebnim Zakonom o sporazumnom finansijskom restrukturiranju.⁶⁴²

Odredba člana 6. Zakona o sporazumnom finansijskom restrukturiranju propisuje da se reorganizovanje sprovodi ako je moguć oporavak i održiv nastavak poslovanja privrednog društva, odnosno preduzetnika.⁶⁴³ Čl. 3. st. 1 ovog Zakona definiše finansijsko reorganizovanje kao ponovno uređivanje dužničko-poverilačkih odnosa između privrednog društva, odnosno preduzetnika u finansijskim teškoćama, kao dužnika i njegovih poverilaca. Sledeći stav bliže određuje izraz finansijske teškoće i to kao: 1) nesposobnost plaćanja (nelikvidnost), 2) preteću nesposobnost plaćanja (preteća nelikvidnost) ili 3) prezaduženost. Naime, uslovi za pokretanje postupka gotovo su isti kao uslovi za podnošenje plana reorganizacije prema Zakonu o stečaju. Sprovođenje postupka zavisi od postojanja i dostupnosti efikasnog stečajnog zakonodavstva, kao i institucionalnog okvira koji obezbeđuje da se ovi postupci uspešno okončaju.

Ovi postupci predstavljaju sredstva za postizanje sličnog cilja, a to je prevazilaženje finansijskih teškoća u poslovanju kompanije. Kod formalne i neformalne reorganizacije reč je o redefinisaju dužničko-poverilačkih odnosa i nastavku uspešnog poslovanja privrednog društva. Ipak, vansudski postupci se po pravilu smatraju bezopasnim za razliku od sudskih, koji se pokreću kada nema alternative. Reorganizacija u stečajnom postupku akcentat stavlja na najpovoljnije namirenje poverilaca, dok su ciljevi sporazumnog finansijskog restrukturiranja prevencija stečaja i finansijski oporavak privrednog subjekta.

Zakonom je uređen postupak sporazumnog finansijskog restrukturiranja kao potpuno dobrovoljni i vansudski postupak finansijskog restrukturiranja na osnovu usvojenih međunarodnih standarda. Zakon je osmišljen tako da omogući vođenje

⁶⁴² Zakon o sporazumnom finansijskom restrukturiranju ("Sl. glasnik RS", br. 36/2015)

⁶⁴³ Član 6. Zakon o sporazumnom finansijskom restrukturiranju ("Sl. glasnik RS", br. 36/2015)

pregovora uz podršku „institucionalnog“ posrednika (Privredne komore Srbije) između dužnika (privrednih društava i preduzetnika), i ključnih poverilaca (kao i svih drugih poverilaca koji žele da učestvuju) i pruži dodatne podsticaje u vidu poreskih oslobođenja i drugih pogodnosti koje nisu dostupne van postupka SFR.⁶⁴⁴ U ovim uslovima, namera zakonodavca je da se u uslovima dugotrajne ekonomske krize mora voditi računa, ne samo o povoljnijem namirenju potraživanja poverilaca već i o aspektu koji se odnosi na postojanje ekonomski opravdanih uslova za nastavak dužnikovog poslovanja. Zakonom o poreskom postupku i poreskoj administraciji iskazana je rešenost države da podrži reorganizovanje dugovanja, oporavak i nastavak poslovne delatnosti stečajnog dužnika kroz održiv plan reorganizacije.⁶⁴⁵

Neformalni procesi imaju brojne prednosti nad postupkom formalne reorganizacije kao što su niže troškove i kraće vreme sprovođenja postupka. U slučaju neuspeha pri sprovođenju postupka formalne reorganizacije, pokreće se postupak bankrotstva, dok u slučaju neuspelog restrukturiranja, ovakve sankcije nema. Činjenica je da neformalni procesi učesnicima pružaju veću slobodu u iznalaženju i kreiranju optimalnog rešenja.⁶⁴⁶

U nekim slučajevima, reorganizovanje se pokazalo kao najbolje rešenje, na primer, kada kompanija utvrdi da je preopterećena nekorisnim resursima. Ponekad proces restrukturiranja dovodi do otpuštanja, naročito kada se radna mesta zasnivaju na staroj tehnologiji koja više nije korisna i isplativa. No, otpuštanje zaposlenih retko dovodi do dugoročnog povećanja produktivnosti i profita. Kompanije se prilično razlikuju po načinu tretmana svojih zaposlenih. Jednu grupu čine kompanije koje zaposlene smatraju troškom koji treba smanjiti. Druga, manja grupa, posmatra zaposlene kao vrednost koju treba razvijati.

Prepack je poseban model koji bi se po karakteristikama mogao svrstati između neformalne reorganizacije i formalne procedure. Utvrđeno je da su, u proseku, firme sa smanjenim brojem zaposlenih bile manje profitabilne u godini smanjivanja poslovanja nego firme sa povećanim brojem zaposlenih i stabilni poslodavci. Takve su ostale i naredne dve godine. Tek krajem druge godine profitabilnost je neznatno povećana i dalje ispod mere za stabilne poslodavce. Kompanije se prilično razlikuju po načinu

⁶⁴⁴ Radulović, B., Andrić L., Sporazumno finansijsko restrukturiranje – uporedno-pravna i empirijska analiza, Pravni fakultet Univerzitet u Beogradu, 2015, str. 152–182

⁶⁴⁵ Randenović, D., Planovi reorganizacije i UPPR, praktični aspekti pripreme i realizacije, časopis, Stečajni instruktor br. 1, Beograd, 2014, str. 32

⁶⁴⁶ Malbašić, V., Reorganizacija kao mera za sprečavanje stečaja-radni materijal, Srpski ekonomski forum, Beograd, 2005, str.19–20

tretmana svojih zaposlenih. Jednu grupu čine kompanije koje zaposlene smatraju troškom koji treba smanjiti. Druga, manja grupa, posmatra zaposlene kao prednost koju treba razvijati.

Reform Act, da bi sada bio u upotrebi u brojnim zakonodavstvima, a od 2005. godine egzistira i u stečajnom zakonodavstvu Republike Srbije.⁶⁴⁷ *Prepack* u teoriji možemo podeliti prema trenutku glasanja poverilaca za plan, na *Prevoted prepack*, *Postvoted Prepack* i postupak sa kombinovanim načinom glasanja.

a) ***Prevoted prepack*** podrazumeva situaciju u kojoj se, zajedno sa podnošenjem predloga za otvaranje stečajnog postupka, stečajnom sudu podnosi i plan reorganizacije koji je unapred izglasan od strane potrebne većine poverilaca svake klase. To znači da dužnik sudu istovremeno podnosi predlog za pokretanje postupka, plan reorganizacije i popunjene glasačke listiće poverilaca. Kada je reč o podnošenju sudu unapred izglasanog plana reorganizacije u našoj zemlji, potrebno je naglasiti da srpski Zakon o stečaju i prateća podzakonska akta daju ovu mogućnost, i to kroz primenu instituta glasanja pisanim putem, gde se sudu uz plan reorganizacije podnose i glasački listići poverilaca sa overenim potpisima ovlašćenih lica.⁶⁴⁸ Glasačke listiće poverilaca treba razlikovati od potpisanih izjava većinskih poverilaca, što je obavezni element sadržine plana reorganizacije.⁶⁴⁹ Ove potpisane izjave poverilaca predstavljaju samo formalni element sadržine plana, ali nemaju obavezujuće dejstvo, niti su zamena za glasanje o planu na ročištu. Izjave poverilaca imaće obavezujuće dejstvo, odnosno smatraće se glasačkim listićima, ako su kumulativno ispunjeni materijalnopravni i formalnopravni uslovi. Prvo, izjava mora sadržati odredbu kojom poverilac izričito izjavljuje da se izjava ima smatrati glasačkim listićem. Drugo, mora sadržati overeni potpis ovlašćenog lica. Ovakav glas poverioca može se staviti van snage tako što će poverilac o tome pisanim putem obavestiti sud i podnosioca plana najkasnije tri dana pre održavanja ročišta za glasanje ili će to učiniti na samom ročištu. Iako Zakon o stečaju dopušta mogućnost da se uz plan reorganizacije podnesu i glasački listići poverilaca, u praksi je daleko češći slučaj da su izjave o saglasnosti takve da se ne mogu smatrati i glasačkim listićem, to jest takve da nemaju obavezujuće dejstvo.

U Srbiji su, za sada, unapred pripremljeni planovi uglavnom unapred pregovarani, a ne

⁶⁴⁷<https://www.slideserve.com/quiana/nemanja-nikoli-unapred-pripremljeni-plan-reorgani-zacije>, dostupno 12.05.2021.

⁶⁴⁸ Član 165. stav 2 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁶⁴⁹ Član 156. st. 3 tač. 2 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009)

unapred izglasani planovi.⁶⁵⁰

b) *Postvoted Prepack*

Nasuprot unapred izglasanom planu, *Postvoted Prepack* podrazumeva izglasavanje plana reorganizacije na ročištu. Plan izglasan na ročištu je najčešće unapred dogovoreni plan.⁶⁵¹

c) Kombinovani način glasanja

U situaciji kombinovanog izjašnjavanja poverilaca o planu, jedan deo poverilaca bi glasao pisanim putem pre održavanja ročišta, a drugi deo na samom ročištu. Ako bi sudija na ročištu utvrdio da postoji potrebna većina za usvajanje plana – radilo bi se o čistom *prevoted prepack*-u. Suprotno, čist *postvoted prepack* bi postojao u slučaju da se plan usvoji glasanjem na ročištu.⁶⁵²

Kada se govori o primeni ovog instituta u Srbiji, mada on jeste preuzet iz američkog prava, potrebno je imati u vidu da između termina *prepack* i UPPR ne stoji znak jednakosti. Naime, izraz *prepack* se koristi u slučajevima kada je plan, pored toga što je unapred pripremljen, i unapred izglasan, što po pravilu u Srbiji nije slučaj.⁶⁵³ Zakon o stečaju u članu 158. navodi samo stečajnog dužnika kao ovlašćenog podnosioca plana. Činjenica je da on ima najveći interes za sprovođenje ovog postupka, kao i da je najupućeniji u sopstvenu finansijsku situaciju.

Sušтина ovog postupka je u tome da se plan izrađuje i potvrđuje od strane poverilaca pre pokretanja stečajnog postupka pred sudom. Postupak po unapred pripremljenom planu reorganizacije je brži, jeftiniji, efikasniji i pravno-ekonomski mnogo povoljniji za dužnika i za poverioce nego kada bi se radilo o klasičnoj reorganizaciji ili stečaju. Uvođenjem ovog instituta u stečajno zakonodavstvo Srbija je dobila solidan odgovor u borbi protiv ekonomske krize koja je zahvatila i njenu privredu.⁶⁵⁴ S obzirom na osvedočeni uspeh u primeni ovog instituta u SAD, možemo govoriti o karakteristikama koje ga rangiraju iznad formalne (sudske) i neformalne (vansudske) reorganizacije. UPPR odlikuje niz prednosti u odnosu na formalnu

⁶⁵⁰ <https://www.slideserve.com/quiana/nemanja-nikoli-unapred-pripremljeni-plan-reorgani-zacije>, dostupno 12.05.2021.

⁶⁵¹ Nikolić, N., Unapred pripremljeni planovi reorganizacije i problem negativne selekcije, Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu Beograd, 2015, str. 23

⁶⁵² Radulović, B., Unapred pripremljeni planovi reorganizacije i problem negativne selekcije, Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu Beograd, 2015, str. 29

⁶⁵³ Spasić, S., Prepack kao šansa za sprsku privredu, u: Pravo i privreda br. 7–9/2010, Beograd, 2010, str. 256

⁶⁵⁴ Radulović, B., Unapred pripremljeni planovi reorganizacije i problem negativne selekcije, Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu Beograd, 2015, str. 2–5

reorganizaciju, pre svega u pogledu direktnih i indirektnih troškova, dužine trajanja postupka, ali i omogućavanja lične uprave dužnika koji zadržava kontrolu nad postupkom. UPPR pokazuje prednosti i u odnosu na vansudsko reorganizovanje, kako u pogledu mogućnosti nametanja uslova nesaglasnim poveriocima tako i u pogledu izricanja mere zabrane izvršenja i namirenja radi zaštite dužnika.⁶⁵⁵

Prednosti u odnosu na formalnu reorganizaciju ogledaju se u brzini odvijanja, nižim troškovima sprovođenja, kao i činjenici da poslovanje dužnika trpi manje poremećaje, a dužnik ima mnogo više kontrole nad čitavim procesom. Usvajanje unapred pripremljenog plana ne dovodi do istih posledica kao pokretanje „obične“ reorganizacije, što iz ugla stečajnog dužnika predstavlja veliku prednost. Period koji dužnik provede u stečajnom postupku (od podnošenja predloga za pokretanje stečajnog postupka do usvajanja plana), znatno je kraći kod unapred pripremljenog plana reorganizacije u odnosu na redovnu reorganizaciju. Brojne kompanije koje su se opredelile za *prepack* bile su u stečaju 30–45 dana, dok apsolutni rekord drži Blue Bird Corp. čiji je unapred pripremljeni plan reorganizacije potvrđen u roku od 33 sata od podnošenja predloga za pokretanje stečajnog postupka.⁶⁵⁶ Od dužine trajanja svakako zavise i troškovi postupka, koji su jedan od glavnih argumenata za korišćenje *prepack* modela. Kada se govori o troškovima postupka, akcenat se stavlja na vremenski period nakon podnošenja predloga za pokretanje postupka. Prednosti u odnosu na neformalnu vansudsku reorganizaciju ogledaju se u poreskim uštedama i u redukciji *holdout* problema. Kada govorimo o poreskim uštedama, možemo navesti primer vansudskog restrukturiranja koje za rezultat ima reprogram duga, pri čemu se npr. dug od 1.000 dolara zameni za dug od 700 dolara, razlika od 300 dolara tretira se kao oporeziva dobit. Suprotno, u stečajnom postupku (uključujući i *prepack*), ova razlika se ne posmatra kao dobit i ne podleže oporezivanju. Uspeh restrukturiranja duga svakako zavisi od spremnosti poverilaca da učine određene ustupke. Negativan stav pojedinih poverilaca može rezultirati blokadom celog postupka i tada stečaj figuriše kao jedina opcija. U tom slučaju je reč o tzv. *holdout* problemu (zadržavanje, kočenje). Rešenje ovog problema nalazi se u primeni *prepack*-a, zahvaljujući stečajnim pravilima koja pružaju mogućnost nametanja plana reorganizacije nesaglasnim poveriocima (engl. *cram down*). Plan reorganizacije može biti nametnut u okviru klase, pa čak i čitavoj

⁶⁵⁵ Radulović, B., Unapred pripremljeni planovi reorganizacije i problem negativne selekcije, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu Beograd, 2015, str. 3–5

⁶⁵⁶ Nikolić, N., Prepack: Američko i srpsko rešenje, Pravo i privreda br 1–3/2011, Beograd, 2011, str. 89

nesaglasnoj klasi (od strane stečajnog suda), pod uslovom da je ta nesaglasna klasa niža u rangi i da sam plan ispunjava uslove izvodljivosti, pravičnosti i ravnopravnosti. S obzirom na to da usvojeni plan reorganizacije postaje izvršna isprava i obavezuje i manjinu koja za plan nije glasala, ovo suštinski znači da manjina nesaglasnih poverilaca gubi pravo na prinudno izvršenje u cilju namirenja svog potraživanja.⁶⁵⁷

3.2.3. Etape u razvoju instituta reorganizacije

Reformom zakonodavstva iz 2004. godine, uspostavljena je nova struktura stečajnog prava u našoj zemlji, kroz uvođenje dva oblika stečajnog postupka sa ravnopravnim tretmanom, bankrotstvo i reorganizacija. Danom stupanja na snagu Zakona o stečajnom postupku⁶⁵⁸, u januaru 2005. godine, stečajna reorganizacija postaje zakonom uređen način za prevazilaženje finansijskih teškoća privrednih društava. Pravni institut sličan reorganizaciji, institut sanacije, ranije je u srpskom pravu postojao samo u bankarskom pravu, jer se u odnosu na banke primenjivan poseban zakon⁶⁵⁹, koji se nije odnosio na druga privredna društva. Takođe, zakonodavnom reformom 2004. godine razdvojeni su zakonima prestanak privrednog društva sposobnog za plaćanje (likvidacije)⁶⁶⁰ i prestanak privrednog društva nesposobnog za plaćanje.

Navedene reforme značile su tračak nade za prezadužene privredne subjekte u državnom vlasništvu, što je za posledicu imalo preopterećen državni budžet, predstojeća integracija u EU posle 2001. godine, ali svakako i nepovoljni ekonomski uslovi bili su od presudnog značaja da se srpski zakonodavac odluči na sveukupnu zakonodavnu reformu. Kao dobar primer za Srbiju su uspešne reorganizacije koje su se u SAD-u sprovodile prema Poglavlju XI Stečajnog zakonika.⁶⁶¹ Pravni okvir za postupak reorganizacije privrednih društava u stečaju predstavljale su odredbe čl. 112., 113. i 127. do 139. Zakona o stečajnom postupku. Navedeni zakon primenjivao se na sva privredna društva, izuzev onih za koja postoje posebni propisi (banke, društva za

⁶⁵⁷ Nikolić, N., *Prepack: Američko i srpsko rešenje*, Pravo i privreda br 1-3/2011, Beograd, 2011, str. 92

⁶⁵⁸ Zakon o stečajnom postupku, ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

⁶⁵⁹ Zakon o sanaciji, stečaju i banaka (Sl. list SFRJ, 84/89 i 63/90 i Sl. list SRJ, br.37/93, 26/95, 28/96, 44/99 i 53/01). Sanacija ne postoji u Zakonu o stečaju i banaka i društava za osiguranje ("Sl. glasnik RS", br. 61/2005)

⁶⁶⁰ Postupak likvidacije regulisan je Zakonom o privrednim društvima, ("Sl. glasnik RS", br. 125/04)

⁶⁶¹ Đurić, M., *Serbian Insolvency Law and its relation to EU Insolvency Standardisation and the US Bankruptcy Code*. i Parry, R. (ed), *Substantive Harmonisation and Convergence of Laws in Europe*, Insol Eumpe, Nottingham, p. 159–171

osiguranje, berze, brokersko-dilerska društva). Uz zakonske propise, u stečajnom postupku posredno se primenjuju i ustavni propisi, zatim uredbе i pravilnici, koje donosi Vlada i nadležno ministarstvo za privredu.⁶⁶² Pored Zakona o stečajnom postupku kao osnovnog i procesnog zakona, kod pitanja koja tim zakonom nisu regulisana supsidijarno su se primenjivale odredbe Zakona o parničnom postupku.⁶⁶³ Ukoliko se u stečajnom postupku javi inostrani element, primenjivale su se odredbe o rešavanju sukoba zakona. Kod rešavanja sukoba stečajnih zakona, srpski zakonodavac sledio je UNCITRAL-ov model zakona⁶⁶⁴, kao i Uredbu EC br. 1346/2000.⁶⁶⁵

U periodu od 2005. do 2009. godine Zakon o stečajnom postupku predviđao je mogućnost stečaja privrednog društva, kao i stečaja preduzetnika.⁶⁶⁶ Zakon o stečajnom postupku primenjivao se do 2009. godine nakon čega je usvojen Zakon o stečaju⁶⁶⁷, sa ciljem jačanja ideje pokretanja stečajnog postupka, a ovim zakonom, u srpsko pravo uveden je i unapred pripremljeni plan reorganizacije. Zakon o stečaju iz 2009. godine uredio je samo stečaj pravnih lica. Reč je o zakonodavnom pristupu koji se u literaturi naziva „korporativni stečaj“⁶⁶⁸, zbog čega bi se i reorganizacija u stečaju u pravu Republike Srbije mogla nazvati „korporativna stečajna reorganizacija“.⁶⁶⁹ Promene ekonomskih okolnosti u svetu, na domaćoj ekonomskoj sceni, kao i potresi u unutrašnjoj političkoj sceni, doveli su do toga da se u Srbiji sprovedu nove zakonodavne reforme i to, izmenama Zakona o stečaju 2014, 2017. i 2018. godine.

Nakon izmena i dopuna Zakona o stečaju iz avgusta 2014. godine, ponovo je u značajnoj meri izmenjena stečajnopravna regulativa od 25. decembra 2017. godine. Značajna novina ogleda se u obavezi stečajnog upravnika da prilikom izdavanja u zakup imovine opterećene razlučnim/založnim pravom, pored saglasnosti odbora poverilaca, mora pribaviti i saglasnost razlučnog/založnog poverioca. Novina je da

⁶⁶² Pravilnik o utvrđivanju standarda za upravljanje stečajnom masom - nacionalni standard o načinu i unovčenja imovine stečajnog dužnika, ("Sl. glasnik RS", br. 43/2005)

⁶⁶³ Zakon o parničnom postupku, ("Sl. glasnik RS", br. 125/2004)

⁶⁶⁴ Uncitral Model Law on cross-border insolvency (1997), www.uncitral.org/pdf/english/texts/msolven/1997-nxi-el-law-insol-2013-guide-enactment-e.pdf, 01.10.2018.

⁶⁶⁵ EC Regulation 1346/2000 of 29 May 2000 on insolvency proceedings, Official Journal L160, 30/06/2000 P. 0001 -0018.

⁶⁶⁶ Član 140. Zakon o stečajnom postupku, "Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05

⁶⁶⁷ Zakon o stečaju ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011 - dr. zakon, 71/2012 – odluka US, 83/2014, 113/2017 i 44/2018)

⁶⁶⁸ Član 1. Zakon o stečaju ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/2011 - dr. zakon, 71/2012 - odluka us, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁶⁶⁹ Đurić Đ. M., Jovanović V., Stečajna reorganizacija u pravu Republike Srbije, Vek i po regulisanje stečaja u Srbiji, Institut za uporedno pravo Beograd, Pravni fakultet Univerzitea Union Beograd, 2019, str. 173–176

prilikom donošenja odluke o bankrotstvu na prvom poverilačkom ročištu, što je procenat glasova poverilaca potrebnih za donošenje odluke o bankrotstvu smanjen sa 50% na 70%, značajna izmena odnosi se na pravne posledice koja nastupaju otvaranjem stečaja nad izvršnim dužnikom, a to je da sada dolazi do prekida izvršnog postupka, a ne do njegove obustave. Dalje postupak unovčenja imovine stečajnog dužnika je takođe pretrpeo izmene u cilju povećanja efikasnosti postupka, zaštite obezbeđenih poverilaca i svih učesnika u postupku. Odredbama koje se tiču postupka reorganizacije, pojednostavljena su pravila UPPR-a, a namera je da se izbegnu problemi u tumačenju odredaba koje regulišu ovu materiju.

3.2.4. Razlika između prinudnog poravnanje i reorganizacije

Aktuelni Zakon o stečaju, kao ni Zakon o stečajnom postupku ne poznaju procesno-pravni institut prinudnog poravnanja, koji je supstituisan pravnim institutom reorganizacije dužnika, ni postupak sudske likvidacije.⁶⁷⁰

Odluka o unovčenju imovine stečajnih dužnika je opredeljujuća za primenu prethodno važećih ili pozitivnog stečajnog zakona, a cilj navedenog zakonskog rešenja, koji je sudska praksa instrumentalizovala, prvenstveno je zaštita interesa poverilaca, povećanje pravne sigurnosti i makro ekonomske stabilnosti kroz regulativu položaja privrednog subjekta sa teškoćama u poslovanju. Procedura prinudnog poravnanja u našoj zemlji bila je uređena najpre Zakonom o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji. Postupak – prinudno poravnanje vodilo je veće trojice, a veće sudija može da imenuje i upravnika prinudnog poravnanja.⁶⁷¹ Postupak za prinudno poravnanje pokreće dužnik ili poverilac uz saglasnost dužnika.⁶⁷² Predlog za prinudno poravnanje sadrži⁶⁷³:

- Predlog rokova isplate obaveza dužnika poveriocima,
- Predlog procenta obaveza koje će biti isplaćene poveriocima,
- Izveštaj o ekonomsko-finansijskom stanju dužnika,
- Materijalni dokazi kojom se dokazuje postojanje uslova za prinudno

⁶⁷⁰ Dukić Mijatović, M., U susret izmenama Zakona o stečajnom postupku Republike Srbije, Pravo – teorija i praksa, br. 1-2/2009, str. 73–84

⁶⁷¹ Član 13. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji ("Sl. list SFRJ", br. 84/89 i "Sl. list SRJ", br. 37/93 i 28/96)

⁶⁷² Dukić Mijatović, M., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 19

⁶⁷³ www.vps.ns.ac.rs/Materijal/mat5812.doc, dostupan je 20.07.2019. 5:20pm

poravnanje,

- Dokumentovana analiza kojom se dokazuje da će dužnik moći ispuniti svoje obaveze iz prinudnog poravnanja,
- Spisak dužnika i poverilaca, sa naznakom adrese, osnova i visine obaveze i potraživanja,
- Spisak poverilaca koji imaju pravo odvojenog namirenja: različni poverioci čije je potraživanje pokriveno zalogom i izlučni poverioci čije se potraživanje zasniva na stvarima i pravima koje ne pripadaju dužniku.⁶⁷⁴

U predlog rokova i iznosa isplate obaveza predlagač može da ponudi:

- Isplatu obaveza u iznosu ne manjem od 50% sa rokom plaćanja od godinu dana;
- Isplatu obaveza u iznosu ne manjem od 60% sa rokom plaćanja od dve godine;
- Isplatu obaveza u celini sa rokom plaćanja od 3 godine.

Veće prinudnog poravnanja odbacuje predlog za prinudno poravnanje ako utvrdi da ne postoje uslovi za prinudno poravnanje ili ako nađe da dužnik može platiti obaveze i bez prinudnog poravnanja, a ako su ispunjeni uslovi, donosi se rešenje o otvaranju postupka prinudnog poravnanja (član 23). Istovremeno se izdaje oglas kojim se poverioci pozivaju da pristupe radi zaključenja prinudnog poravnanja i određuje se predujam koji predlagač mora položiti za pokriće troškova prinudnog poravnanja (član 24). Oglas sadrži⁶⁷⁵:

- Ime suda pred kojim se vodi postupak prinudnog poravnanja,
- Ime dužnika,
- Naznaka rešenja kojim je prinudno poravnanje odobreno,
- Poziv poveriocima da u zakonskom roku prijave svoja potraživanja,
- Mesto i datum održavanja ročišta prinudnog poravnanja,
- Sadržinu prinude prinudnog poravnanja.

Na ročištu za prinudno poravnanje:

- Predstavnik dužnika obrazlaže svoje ekonomsko-finansijsko stanje,
- Poslovni organ ili lice odgovorno za finansijske poslove dužnika daje izjavu da podaci iz izveštaja o ekonomsko-finansijskom stanju odgovaraju

⁶⁷⁴ Član 1. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁶⁷⁵ www.vps.ns.ac.rs/Materijal/mat5812., dostupan je 20.07.2019. 5:20pm

činjeničnom stanju o čemu se izjašnjava i predstavnik organizacije koja vodi poslove platnog prometa za dužnika kao i upravnik poravnanja ako je imenovan,

- Ispituju se prijavljena potraživanja (član 35).

Poverioci odlučuju o predloženom poravnanju glasanjem. Pravo glasa imaju poverioci čija su potraživanja utvrđena, a nisu razlučni i izlučni poverioci (član 36 i 37).

Prinudno poravnanje je prihvaćeno ako za njega glasaju poverioci čija potraživanja iznose više od 50% (član 38).

Ukoliko su poverioci prihvatili prinudno poravnanje na ročištu, nadležni subjekt (veće poravnanja) izdaje rešenje o odobrenju poravnanja. Rešenje o odobrenom poravnanju⁶⁷⁶ sadrži, utvrđeni procenat i rokove u kojim se obaveze plaćaju, spisak potraživanja koja nisu osporena sa naznakom iznosa koliko iznose i koliko se smanjuju zbog prinudnog poravnanja, ako je u postupku prinudnog poravnanja dato jemstvo navodi se ime i sedište jemca sa naznakom njihove solidarne odgovornosti za obaveze dužnika prema njegovim poveriocima⁶⁷⁷. Rešenje o odobrenom prinudnom poravnanju ima snagu izvršne isprave za sve poverioce čija su potraživanja utvrđena.⁶⁷⁸

Nakon prihvatanja prinudnog poravnanja na ročištu, veće poravnanja izdaje rešenje o odobrenju zaključenja poravnanja koje sadrži:

- Utvrđeni procenat i rokove u kojim se obaveze plaćaju,
- Spisak potraživanja koja nisu osporena sa naznakom iznosa koliko iznose i koliko se smanjuju zbog prinudnog poravnanja.

Ako je u postupku prinudnog poravnanja dato i jemstvo da će dužnik platiti smanjene obaveze, u rešenju se navodi ime i sedište jemca sa naznakom njihove solidarne odgovornosti za obaveze dužnika prema njegovim poveriocima.⁶⁷⁹

⁶⁷⁶ Član 40. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji ("Sl. list SFRJ", br. 84/89 i "Sl. list SRJ", br. 37/93 i 28/96)

⁶⁷⁷ www.vps.ns.ac.rs/Materijal/mat5812.doc, dostupan je 20.07.2019. 5:20pm

⁶⁷⁸ Dukić, Mijatović, M., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 19

⁶⁷⁹ Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji ("Sl. list SFRJ", br. 84/89 i "Sl. list SRJ", br. 37/93 i 28/96)

Glava treća

3.3. PREPACK - UNAPRED PRIPREMLJEN PLAN REORGANIZACIJE PREMA ZAKONU O STEČAJU

Srbija je usvajanjem Zakona o stečaju, prvi put dobila uređen hibridni postupak reorganizacije, pod nazivom: unapred pripremljen plan reorganizacije. Ovim zakonom detaljno je uređen postupak predlaganja i usvajanja klasičnog plana reorganizacije.⁶⁸⁰

U prethodnom periodu, prinudno poravnanje i prodaja stečajnog dužnika bili su jedini načini opstanka dužnika u stečaju. Prinudno poravnanje predstavlja samo zahvat u pojavni oblik, ali ne i u bit dužnikovih teškoća. Jer, nakon zaključenja sporazuma o prinudnom poravnanju, dužnik ostaje u svemu onakav kakav je bio, s tim što mu je olakšano ispunjenje njegovih smanjenih obaveza.^{681, 682} Stečajni plan, kao novi pravni institut, po širini zahvata u strukturu stečajnog dužnika, prevazilazi prinudno poravnanje.⁶⁸³ Stečajni plan je zamena za prinudno poravnanje.²⁷⁸

Zapravo, reorganizaciju možemo definisati kao priliku stečajnog dužnika da živi ponovo, s tim da to mora biti ekonomično za poverioce koji će doneti važnu odluku i opredeliti se za bankrot ili reorganizaciju, rukovođeni jedino objektivnim postulatima za reorganizaciju, kakav je da postoji proizvodni proces koji se može nastaviti.⁶⁸⁴ Plan reorganizacije je platforma na kojoj se uređuju budući odnosi stečajnog dužnika i stečajnih poverilaca, sve u cilju uspešne sanacije. Reorganizacija u funkcionalnom smislu zamenjuje prinudno poravnanje, ali ga ne isključuje. Ovo zato što se reorganizacija, između ostalog, može izvršiti i putem smanjenja ili odlaganja isplate dugova, a što je neophodno za prinudno poravnanje.⁶⁸⁵ „Plan reorganizacije može se podneti uz predlog za pokretanje stečajnog postupka, što ne znači apriori da će uslediti ročište za usvajanje plana reorganizacije, jer sistemsko tumačenje navedene odredbe

⁶⁸⁰ Član 160. stav 7 Zakona o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009)

⁶⁸¹ Mićović, M. Reorganizacija ili redresman stečajnog dužnika, Pravo i privreda, br. 5-8/2004, Beograd, str. 650

⁶⁸² Velimirović, M.: Stečajno pravo, Symbol, Novi Sad, 2004, str 189

⁶⁸³ Dukić M., Vodič kroz stečajni postupak, Osvrt na stečajno zakonodavstvo bivših jugoslovenskih republika, Novi Sad, autorsko izdanje, 2009, str. 96–106

⁶⁸⁴ Tunc, A., Le droit americain des sociétés anonymes, Paris, 1985, str. 302

⁶⁸⁵ „Potpunim namirenjem poverilaca može se smatrati samo isplata dugovanog iznosa u celini i odmah, a najkasnije istovremeno sa početkom primene plana reorganizacije i bez mogućnosti odlaganja.“ Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pvž. 865/2007/2/ od 23.1.2008. godine.

Zakona upućuje i na odredbe članova 1. i 2. Zakona o stečajnom postupku, čime se ukazuje na početak problema i njegovu suštinu. Zakonodavac je odredbama našeg stečajnog zakona detaljno regulisao koje elemente mora da sadrži relevantan predlog plana reorganizacije. Odredbama člana 127. domaćeg stečajnog zakona, metodom pozitivne enumeracije propisano je koje elemente mora da sadrži stečajni plan. Rok za izradu i podnošenje plana reorganizacije je 90 dana⁶⁸⁶ i računa se od dana pokretanja/otvaranja/ stečajnog postupka. Zakonu o stečajnom postupku, nije propisano do kog trenutka se može produžiti osnovni i naknadno određeni rok za podnošenje plana reorganizacije, naime produženje je svakako moguće u slučaju jednoglasne odluke odbora poverioca, a prekluzivnost roka bi vodila nemogućnosti primene Zakona o stečajnom postupku u postupcima stečaja koji su već započeti po prethodno važećem Zakonu i neminovnosti bankrotstva.⁶⁸⁷ U stečajnom postupku primenjuju se odredbe zakona o parničnom postupku ukoliko zakonom nije drugačije uređeno.⁶⁸⁸ Kako su rokovi, koje reguliše Zakon o parničnom postupku prekluzivni, nameće se zaključak da je rok za podnošenje plana reorganizacije prekluzivan. Tumačenjem odredaba našeg stečajnog zakona, nedvosmisleno se potvrđuje hipotetički zaključak, da je rok za podnošenje plana reorganizacije prekluzivan.⁶⁸⁹ Poverilačko ročište određuje stečajno veće rešenjem o pokretanju stečajnog postupka. Ako se na prvom ročištu ne izglasa bankrotstvo od strane skupštine poverilaca, tada se pristupa izradi plana reorganizacije. Plan reorganizacije podnosi se stečajnom sudiji u roku od 90 dana od otvaranja stečajnog postupka, s tim što rok može biti produžen za najviše 30 dana, što znači da se plan reorganizacije može raditi još najviše 80 dana od dana održavanja tog poverilačkog ročišta. Pomeranje rokova zahteva saglasnost članova odbora poverilaca. Ako nijedan plan reorganizacije nije podnet u propisanom roku, stečajno veće donosi odluku o bankrotstvu⁶⁹⁰, a na osnovu tog rešenja stečajni sudija donosi zaključak o unovčenju stečajne mase.⁶⁹¹ „To dalje znači da je rok za podnošenje plana reorganizacije prekluzivan, jer je našim Zakonom o stečajnom postupku decidno predviđeno da ukoliko nijedan plan reorganizacije nije podnet u propisanom postupku,

⁶⁸⁶ Član 130. stav 1 Zakon o stečajnom postupku, ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

⁶⁸⁷ Slijepčević, D., Sporna pravna pitanja o postupku reorganizacije stečajnog dužnika - referat objavljen u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda Srbije, oktobar 2006. godine, str. E1-466.

⁶⁸⁸ Član 5. Zakon o stečajnom postupku, ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

⁶⁸⁹ Član 23. Zakon o stečajnom postupku, ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

⁶⁹⁰ Član 109. stav 1 tačka 5. Zakon o stečajnom postupku, ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

⁶⁹¹ Član 109. Zakon o stečajnom postupku, ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

stečajni sudija donosi zaključak o unovčenju stečajne mase. To u praksi znači bankrotstvo stečajnog dužnika.⁶⁹² „Po donošenju ove odluke, put ka reorganizaciji stečajnog dužnika trajno je zatvoren.“⁶⁹³ „Kompletno postupanje u pogledu plana reorganizacije stečajnog dužnika spada u nadležnost stečajnog sudije, protiv čije odluke nije dozvoljena žalba već isključivo prigovor stečajnom veću.“⁶⁹⁴

Zakonom o stečajnom postupku propisano je da stečajni upravnik ne odgovara za štetu nastalu u izvršenju naloga stečajnog veća ili stečajnog sudije. Time se jasno iskazuje zakonsko opredeljenje o mogućnosti izdavanja naloga stečajnom upravniku od strane stečajnog sudije.

„Izrada nacrtu plana reorganizacije se posebno stavlja u dužnost stečajnom upravniku. On te aktivnosti morao izvršiti u roku određenom odredbom člana 130. Zakona o stečajnom postupku. U protivnom, stečajni sudija preduzima mere za izradu tog dokumenta.“⁶⁹⁵

Nakon dobijanja sudskog odobrenja, klase se isplaćuju po ubrzanom proceduri ukoliko je jasno da su sredstva dovoljna za isplatu glavnih potraživanja.⁶⁹⁶ Sud nema pravo da vrši bilo kakve izmene plana, da naredi njegovu izradu, niti da prisili bilo koga da se saglasi sa planom. Sud ima jedino pravo da vodi računa da plan bude usaglašen sa zakonom i prihvaćen na način kako je zakonom određeno.⁶⁹⁷

U situaciji kada je usvojen plan reorganizacije, stečajni postupak treba obustaviti⁶⁹⁸, mada u pravnoj teoriji postoje i stanovišta da je potrebno zastati sa postupkom ili ga čak nastaviti. Zakon o stečajnom postupku jasno predviđa i propisuje pod kojim uslovima će stečajno veće ili stečajni sudija postupak obustaviti. U korpusu odredaba koje regulišu reorganizaciju, a pogotovo u delu koji govori o potpunom namirenju poverilaca, takve odredbe nema. Zakon o stečajnom postupku Republike Srbije u svojoj prvoj odredbi definiše stečajni postupak kao postupak koji obuhvata bankrotstvo, odnosno reorganizaciju. Oba ova instituta definiše kao dva posebna načina namirenja poverilaca. Stečajni postupak se u opštem smislu, a prema navedenoj

⁶⁹² Spasić, S., Sporna pravna pitanja i praktični problemi u postupku reorganizacije, Zlatiborski pravnički dani 2007, Privredna akademija, Novi Sad, str. 108

⁶⁹³ Gazivoda, J., Stanojević, D., Prvo poverilačko ročište-nepoznanice i otvorena pitanja, Pravni život br. 11/2005, Beograd, tom III, str. 415

⁷¹³ Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pvž. 54/2006 od 20.2.2006. godine.

⁶⁹⁵ Spasić, S., Sporna pravna pitanja i praktični problemi u postupku reorganizacije, Zlatiborski pravnički dani 2007, Privredna akademija, Novi Sad, str. 110

⁶⁹⁶ Član 132. stav 1 Zakon o stečajnom postupku, („Sl. glasnik RS“, br. 84/04 i 85/05)

⁶⁹⁷ Velimirović, M., Sadržaj i dejstvo stečajnog plana, Pravni život, br. 11/03, str. 33

⁶⁹⁸ To je važeće rešenje crnogorskog zakonodavca prema članu 79. stečajnog zakona

odredbi, može voditi kao postupak bankrotstva ili postupak reorganizacije, što zavisi, pre svega, od procene poverilaca u toku postupka. Prema tome, reorganizacija je samo jedan od načina na koji se stečajni postupak može voditi. Zakonom o stečajnom postupku propisano je da se usvajanjem plana reorganizacije briše oznaka „u stečaju“.⁶⁹⁹ To dalje znači da pravosnažnošću rešenja o potvrdi plana reorganizacije nad stečajnim dužnikom, stečajni dužnik više nije u postupku stečaja, budući da mu se briše oznaka „u stečaju“. Pošto se pod stečajem podrazumeva kako bankrotstvo tako i reorganizacija, sud mora doneti rešenje o obustavi stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom. Aktivnosti i radnje koje preuzima dužnik u skladu su sa ponuđenim planom i preduzete mere po potvrđenom planu reorganizacije.⁷⁰⁰

Složena i teška ekonomska situacija stvorila je potrebu i mogućnost da insolventna pravna lica, u svetlu i sagledavanju problema u obavljanju delatnosti, u pregovorima sa svojim poveriocima o svim bitnim pitanjima, blagovremeno preduzmu sve neophodne mere za konsolidaciju koja bi svakako imala za cilj povoljnije namirenje poverilaca od namirenja putem bankrotstva u redovnom stečajnom postupku.⁷⁰¹ Unapred pripremljenim planom reorganizacije teži se ka postizanju prethodnog sporazuma dužnika i većinskih poverilaca svake predviđene klase, da bi se njihovi međusobni odnosi uredili na način koji se predlaže ovim planom. Stečajni sudija rešenjem otvara stečajni postupak, na kom će da potvrdi usvajanje plana reorganizacije i tom prilikom se obustavlja stečajni postupak. Nakon usvajanja UPPR postaje izvršna isprava koja je istovremeno i ugovor kojim se izmiruju potraživanja.⁷⁰²

Plan mora da sadrži obavezne elemente koji su propisani članom 156. Zakona. Na ročištu na kom je Unapred pripremljen plan reorganizacije usvojen, stečajni sudija će rešenjem da otvori stečajni postupak, na kom će da potvrdi usvajanje plana reorganizacije i obustavi stečajni postupak. U tom momentu, Unapred pripremljeni plan reorganizacije postaje izvršna isprava koja se smatra ugovorom za izmirenje potraživanja.⁷⁰³

Plan reorganizacije se sastoji od oblika ili mera reorganizacije, od čijeg

⁶⁹⁹ Član 133. stav 6 Zakon o stečajnom postupku, ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

⁷⁰⁰ Spasić, S., Sporna pravna pitanja i praktični problemi u postupku reorganizacije, Zlatiborski pravnički dani 2007, Privredna akademija, Novi Sad, str. 125–126

⁷⁰¹ Član 158. stav 1 Zakona o stečaju ("Sl. glasnik RS" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Odluka Ustavnog suda), 83/2014) propisano je da je za podnošenje UPPR – a legitimisana i organizacija koja je posebnim zakonom određena da obavlja poslove stečajnog upravnika iz člana 19. stav 2 ovog zakona

⁷⁰² <http://www.olimpija.rs/planovi-reorganizacije/unapred-pripremljen-plan-reorganizacije>, dostupno 29.10.2019. 10:43pm

⁷⁰³ <http://www.olimpija.rs/planovi-reorganizacije/unapred-pripremljen-plan-reorganizacije>, dostupno 29.10.2019. 10:43pm

uspešnog sprovođenja zavisi i uspeh reorganizacije. Razvrstavanje ovih mera je od velike važnosti, s obzirom na to da je vrlo retko sprovođenje reorganizacije bez sprovođenja više mera ili oblika reorganizacije⁷⁰⁴ (ne jedne).⁷⁰⁵

Prilikom definisanja pravne prirode plana reorganizacije i unapred pripremljenog plana, izdvojila su se četiri pitanja:

1) Koji je status stečajnog postupka nakon što je pokrenut postupak reorganizacije?

2) Status plana reorganizacije prema stečajnom postupku?⁷⁰⁶

3) Da li se nakon izvršenja plana reorganizacije, stečajni postupak obustavlja ili zaključuje?⁷⁰⁷

4) Prilikom neizvršenja plana reorganizacije, kada se stečajni postupak ponovo sprovodi, sprovode sve radnje stečajnog postupka, pa i one koje su sprovedene u stečajnom postupku, koji je tekao pre usvajanja plana.

Pitanje je od izuzetne važnosti za stečajni postupak uopšte, jer se u ovom slučaju, mora voditi računa o zaštiti svih subjekata postupka, ne samo poverilaca, zatim o troškovima postupka, kao i o mogućnosti, odnosno, nemogućnosti izvršenja pojedinih radnji.

Zakonodavac je ostavio mogućnost privrednim subjektima da slobodno regulišu i redefinišu svoje dužničko poverilačke odnose, kako radi opstanka insolventnih dužnika tako i radi zaštite interesa njihovih poverilaca. UPPR predstavlja rezultat pregovora i dogovora podnosioca plana i njegovih poverilaca.⁷⁰⁸

S tim u vezi je potrebno ukazati i da je ta ista sloboda otvorila prostor za manipulaciju i zloupotrebe koje su se do sada evidentno pojavljivale u praksi, počev od planova reorganizacije koji su se svodili na spisak želja, a bazirali se na budućim neizvesnim okolnostima, do onih u kojima su izigrani manjinski poverioci, te

⁷⁰⁴ Jovanović-Zattila, M., Čolović V., Stečajno pravo, Dosije, Beograd, 2007, str.153-154

⁷⁰⁵ Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl.glasnik R.Srbije" br. 104/2009, 99/2011 – dr. zakoni 71/2012, odluka US)

⁷⁰⁶ Zakon o stečaju ne određuje njegov status, pravnu prirodu, jedino reguliše njegovu sadržinu i način usvajanja. Da li plan reorganizacije ima dobrovoljni ili prinudni karakter, odnosno, da li se radi o ugovoru ili o aktu, koji ima prinudni karakter, a koji možemo nazvati i sudskim aktom, ako imamo u vidu njegovu potvrdu.

⁷⁰⁷ Od značaja je napraviti razliku između obustave stečajnog postupka i zaključenje stečajnog postupka. Sud će obustaviti stečajni postupak ukoliko se utvrdi da je stečajni dužnik u međuvremenu postao solventan i ako je došlo do poravnanja sa poveriocima. U tom slučaju stečajni dužnik će nastaviti sa radom.

⁷⁰⁸ Petrović, T., Poverioci u postupku reorganizacije, Samostalni pravni savetnik Agencije za privatizaciju, ALSU, Beograd, 2015, str. 2

zloupotrebe kada su u pitanju povezana lica.⁷⁰⁹

Sudija će po službenoj dužnosti ili po primljenoj primedbi zainteresovanih lica odbaciti predlog UPPR-a u sledećim situacijama, ako plan nije u skladu sa zakonom, ako su izostavljeni poverioci, ako nepotpun i neuredan, pogotovo ako nisu poštovani rokovi i sadržina plana, ako nisu otklonjeni nedostaci u produženom roku koji je odredio sudija i ako utvrdi da ne postoji stečajni razlog iz čl. 11 Zakona o stečaju.

3.3.1. UPPR ~ pojam i definicija

Reorganizacija je čin ili proces ponovne ili drugačije organizacije neke celine, dok sa kompanijskog aspekta, reorganizacija predstavlja temeljnu prepravku, odnosno rekonstrukciju ili rekompoziciju kompanijske strukture.⁷¹⁰ Pojmovi reorganizacije i restrukturiranja suštinski predstavljaju sinonime budući da imaju jedinstven zadatak da kompaniju ili poslovni entitet učine boljim u ostvarivanju svrhe svoje egzistencije.⁷¹¹ Reč je o širem spektru mera kojima privredno društvo može da poboljša trenutno poslovanje. Termin reorganizacija potiče od latinske reči *reorganisatio* – ponovno uređenje, preuređenje. Stečajnom reorganizacijom se zadire i u postojeće ugovorne odnose između stečajnog dužnika i poverilaca, ali se mogu primeniti i mere koje zadiru u prava vlasnika stečajnog dužnika, čime se suštinski zadire u njihovu privatnu svojinu. U reorganizaciji stečajnih dužnika nije samo imovina i pravo stečajnog dužnika. Reč je o subjektu koji je nosilac privrednog poduhvata, te je stoga stečaj povezan sa interesima svih lica koje pogađa bankrotstvo.⁷¹²

Međutim, reorganizacija je opravdana i u slučajevima kada ne postoji interes da takav privredni subjekt opstane na duži rok, već je reorganizacija medijum posredstvom kog će poverioci na bolji način ostvariti svoja prava. To je slučaj kada privremeni nastavak poslovanja stečajnog dužnika omogućava povoljnije namirenje poverilaca, a pruža se mogućnost da se oslobođeni resursi bolje upotrebe.

Ukoliko je privredni subjekt pogođen krizom, u situaciji da ne može krizu da prevaziđe sopstvenim sredstvima, reorganizacija bi trebalo da pomogne privrednom subjektu da prevaziđe krizu. Reorganizacija je opravdana ako je potencijal (vrednost)

⁷⁰⁹ Petrović, T., Stečajna masa, osvrt na harmonizaciju stečajnog prava, Pravo i privreda br. 5-8/2009, str.

11

⁷¹⁰ <http://www.thefreedictionary.com/reorganization>, posećen sajt 11.07.2018.

⁷¹¹ <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/business-english/reorganization> posećen sajt 10.05.2018.

⁷¹² Vanessa Finch, Corporate Insolvency Law, Cambridge, 2009, str. 43.

preduzeća na duži rok veća u odnosu na njenu likvidacionu vrednost⁷¹³, odnosno vrednost koja bi se na tržištu mogla dobiti prodajom imovine stečajnog dužnika.

Da se odredi pravna priroda unapred pripremljenog plana reorganizacije, potrebno je da se osvrnemo na njegove osnovne karakteristike i njegov status u postupku reorganizacije. Mnogo je primera gde je reorganizacija dala izuzetno pozitivne rezultate u pravcu ekonomskog oporavka privrednih subjekata sa teškoćama u poslovanju, budući da se njegova jednostavnost ogleda u uspešnom redefinisaju dužničko-poverilačkih odnosa posrnulog dužnika sa njegovim poveriocima, te strateško rešavanje problema putem statusnih promena.⁷¹⁴

Unapred pripremljeni plan reorganizacije zahteva minimalno trošenje vremenskih resursa, teži očuvanju u velikoj meri personalnog supstrata dužnika putem zadržavanja zaposlenih na njihovim radnim mestima i kraćim ostankom u stečaju, sprečavaju se nezadovoljni poverioci da otmu kontrolu nad stečajnim dužnikom od njega samog.⁷¹⁵ Institut unapred pripremljenog plana reorganizacije u naše zakonodavstvo, preuzet je iz američkog Zakona o bankrotstvu.⁷¹⁶ Unapred pripremljeni plan reorganizacije primenjuje se kao adekvatno rešenje kada dužnik ima ograničen broj poverilaca, te je na sudu da proceni da li je u postupku koji je prethodio podnošenju ovog plana došlo do poštovanja svih kogentnih normi stečajnog zakona. Sud se ne upušta u ekonomsku opravdanost i izvodljivost plana.⁷¹⁷

Međutim, okolnost da je unapred pripremljeni plan reorganizacije usvojen od poverilaca, ne znači da sud mora da ga potvrdi.⁷¹⁸

Tri su razloga za izbor unapred pripremljenog plana reorganizacije⁷¹⁹:

1. postignut dogovor sa poveriocima,
2. izbegavanje potpunog prestanka delatnosti,
3. očuvanje poslovanja i tržišta.

⁷¹³ Thomas Opferkuch, Sanierung von Unternehmen, Wien, 2014, стр. 34 и 35

⁷¹⁴ Turnaround Menagment Association Dedicated to Corporate Renewal, Prepacks by Douglas M. Foley, Jame E. Van Horn (TMA International Headquarters) Aug 27, 2008; Practicing Law Institutes In Brief 28.01.2009, Prepacks.

⁷¹⁵ Holley Performance Products, Inc., et al., Case No. 08-10256 (Delaware); DJK Residential LLC, et al, Case No. 08-10375 (SDNY); Ziff Davis Media, Inc., et al., Case No. 08-10768 (SDNY); Hilex Poly Co. LLC, et al., Case No. 08-10890 (Delaware); The Wornick Company, et al., Case No. 08-10654 (SD Ohio).

⁷¹⁶ The Bankruptcy Code USA, Chapter XI

⁷¹⁷ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.110

⁷¹⁸ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.110

⁷¹⁹ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.109

Ovakav plan eliminiše potrebu za novim pregovorima, dužnik će nastaviti poslovanje i troškovi će biti niži nego kod klasične reorganizacije ili eventualno, bankrota.⁷²⁰ Plan reorganizacije podnosi se paralelno sa predlogom za pokretanje stečaja, kao i da plan reorganizacije može biti podnet i od strane stečajnog dužnika.⁷²¹

Unapred pripremljeni plan reorganizacije zahteva minimalno trošenje vremenskih resursa, teži očuvanju u velikoj meri personalnog supstrata dužnika, putem zadržavanja zaposlenih na njihovim radnim mestima i kraćim ostankom u stečaju. Isto tako, sprečavaju se nezadovoljni poverioci da otmu kontrolu nad stečajnim dužnikom od njega samog.

3.3.2. *Pre pack* / UPPR prema Zakonu o stečaju

Unapred pripremljeni plan reorganizacije znači, u suštini, poziv da se pregovara o planu reorganizacije sa poveriocima i traži prihvatanje tog plana pre podnošenja prijave za stečaj, a imajući u vidu da sa poveriocima vrlo brzo dogovor može biti postignut, a iz stečaja se izlazi vrlo brzo. U našem zakonodavstvu, kao samostalni institut, prvi put je uveden 2009. godine Zakonom o stečaju, mnogo pre nego u zakonodavstvima drugih evropskih država (Nemačka, Francuska), a po uzoru na takve institute u SAD. Od uvođenja, ovaj institut je više puta menjan i dopunjavan, a sve u cilju što bolje primene navedenog instituta. Cilj je blagovremeno reagovanje stečajnih dužnika na probleme u poslovanju u kojima su se našli, te u tom smislu i ubrzanje postupka reorganizacije u okviru postupka stečaja.

Određivanje pravne prirode, odnosno, davanje odgovora na pitanje šta je *pre-pack* reorganizacija, u tesnoj je vezi sa određivanjem pravne prirode „običnog“ plana reorganizacije.⁷²² Kod određivanja pravne prirode plana reorganizacije i unapred pripremljenog plana, neophodno je ustanoviti da li plan reorganizacije ima dobrovoljni ili prinudni karakter, odnosno, tj. da li se radi o ugovoru ili o aktu koji ima prinudni karakter, a koji možemo nazvati i sudskim aktom, ako imamo u vidu njegovu potvrdu. Zakon o stečaju se ne zadržava na ovom pitanju, iako je veoma bitno odrediti položaj tog plana u odnosu na stečajni postupak, jer sudbina stečaja zavisi od sadržine plana,

⁷²⁰ Mijatović-Dukić, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.104–110

⁷²¹ Spasić, S., Stečajna masa, osvrt na harmonizaciju stečajnog prava, Pravo i privreda br. 5-8/2009, str. 3

⁷²² Jovanović-Zattila, M., Čolović, V., Stečajno pravo, Dosije, Beograd, 2007, str. 153–154

kao i njegovog usvajanja i izvršenja.⁷²³ Sud se neće upustiti u ekonomsku opravdanost i izvodljivost plana. Unapred pripremljeni plan reorganizacije usvojen od poverilaca, ne znači da sud mora da potvrdi. Ukoliko dođe do obustave stečajnog postupka, to znači da ne postoji jedan od stečajnih razloga. Do toga će doći, ako su naknadno prestali da postoje razlozi, zbog kojih je pokrenut stečajni postupak i ako predlagač povuče predlog. Sud će takođe, obustaviti stečajni postupak, ako je u međuvremenu dužnik postao solventan ili je došlo do poravnjenja sa poveriocima.

Znači, tada stečajni dužnik nastavlja sa radom, tj. nastavlja da i dalje egzistira. Sa druge strane, kod zaključenja stečajnog postupka, razlikujemo redovne i izuzetne situacije. Pod izuzetnom situacijom podrazumevamo i postupak reorganizacije, kada se izvrši, u potpunosti, plan reorganizacije i stečajni dužnik može nastaviti sa radom.

Najčešći problemi koji se javljaju kod unapred pripremljenih planova⁷²⁴:

1. realnost predviđenih mera i održivosti poslovanja dužnika nakon usvajanja plana;
2. tretman povezanih lica i mogućnost preglasavanja stečajnih poverilaca od strane povezanih lica;
3. datum preseka na osnovu kojeg se vrši glasanje u pogledu unapred pripremljenog plana, zbog prolongiranja postupka je često neadekvatan;
4. početak primene plana je često prolongiran usled odloženog nastupanja pravosnažnosti.

Prvi problem ukazuje na nespremnost poverilaca da smanje iznos svojih potraživanja, što posledično dovodi do neodrživosti jednog broja planova. Analizom pojedinih planova stiže se utisak da i dužnici i poverioci prolongiraju status quo, odnosno da se planovima „kupuje“ vreme. U zavisnosti od trenutka potvrđivanja plana, već nakon jedne ili dve godine od početka primene usvojenih planova, može doći do neispunjavanja mera reorganizacije.⁷²⁵

U oko 9% postupaka otvorenih prema važećem Zakonu podnet je plan reorganizacije, što je znatno veće učešće u odnosu na prethodni Zakon o stečajnom

⁷²³ Spasić, S., Stečajna masa, osvrt na harmonizaciju stečajnog prava, Pravo i privreda br. 5-8/2009, str. 5

⁷²⁴ Radulović, B., Stečaj u Srbiji – činjenice, zablude i nenameravane posledice, Ekonomska politika Srbije u 2014: Mogućnosti privrednog rasta u uslovima reformi i fiskalne konsolidacije, Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2014, str. 134

⁷²⁵ Radulović, B Stečaj u Srbiji – činjenice, zablude i nenameravane posledice, Ekonomska politika Srbije u 2014: Mogućnosti privrednog rasta u uslovima reformi i fiskalne konsolidacije, Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2014, str. 136–137

postupku. Ako jedan broj planova reorganizacije nije sprovodljiv, pretpostavlja se pitanje da li stečajni okvir u Srbiji pravilno vrši trijažu stečajnih dužnika. Odgovor na ovo pitanje i dalje ne postoji.⁷²⁶

Unapred pripremljen plan reorganizacije naišao je na široku primenu u praksi. UPPR odlikuje niz prednosti u odnosu na stečajnu reorganizaciju, pre svega u pogledu nižih direktnih i indirektnih troškova, dužine trajanja postupka, ali i omogućavanja „lične uprave“ dužnika koji zadržava kontrolu nad postupkom.⁷²⁷ UPPR sadrži kombinaciju podsticaja – ličnu upravu, mogućnost uvođenja moratorijuma i mogućnost nametanja plana nesaglasnim poveriocima.⁷²⁸ UPPR ima i niz prednosti u odnosu na vansudsko reorganizovanje, pre svega u pogledu mogućnosti nametanja uslova nesaglasnim poveriocima, ali i izricanja mere zabrane izvršenja i namirenja radi zaštite dužnika.⁷²⁹

3.3.3. Mogućnosti UPPR-a u stečajnom postupku

Zakon o stečaju uveo je ovaj pravni institut kako bi se stvorio direktniji podsticaj za dužnika koji već ispunjavaju uslove za otvaranje stečaja, da pokuša da se dogovori sa većinskim poveriocima o načinu prevazilaženja problema u poslovanju, ne čekajući otvaranje redovnog stečajnog postupka koji se najčešće okončava bankrotstvom i prestankom poslovanja. Postavljeno je pitanje, koji je rok koji mora proteći od dana objavljivanja oglasa o zakazivanju ročišta u "Službenom glasniku RS" do dana zakazanog ročišta? Članom 159.

Stečajni sudija odlučuje u roku od tri dana od dana kad je donet predlog iz člana 158. Sudija donosi rešenje kojim se pokreće prethodni postupak za ispitivanje uslova o otvaranju stečaja u skladu sa UPPR-om kojim se zakazuje ročište za odlučivanje o predlogu za glasanje o planu na koji se pozivaju svi poverioci.

Poverilačko ročište određuje stečajni sudija rešenjem o pokretanju stečajnog postupka. Oglas će izraditi stečajni sudija po donošenju rešenja o pokretanju stečajnog

⁷²⁶ Radulović, B., Stečaj u Srbiji – činjenice, zablude i nameravane posledice, Ekonomska politika Srbije u 2014: Mogućnosti privrednog rasta u uslovima reformi i fiskalne konsolidacije, Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2014, str. 136–137

⁷²⁷ Radulović, B., Unapred pripremljeni planovi reorganizacije i problem negativne selekcije, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu 1/2015, Beograd 2015, str. 92

⁷²⁸ Nikolić, N., Prepack: američko i srpsko rešenje, Pravo i privreda, 4-6/2011, str. 2

⁷²⁹ Radulović, B., Unapred pripremljeni planovi reorganizacije i problem negativne selekcije, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu 1/2015, Beograd, 2015, str. 93

postupka.⁷³⁰ Oglas se objavljuje na oglasnoj tabli suda u prostorijama suda i na elektronskoj oglasnoj tabli suda i u "Službenom glasniku RS". Ustaljena praksa je da se oglas objavi i u jednom visokotiražnom listu koji se po pravilu distribuira na celoj teritoriji RS.

Sudija izrađuje oglas odmah po donošenju rešenja o pokretanju prethodnog postupka⁷³¹ i oglas se objavljuje na oglasnoj tabli suda i elektronski, takođe na elektronskoj tabli suda kao i u "Službenom glasniku Republike Srbije".⁷³²

Na ovaj način je omogućeno zainteresovanim licima da budu upoznata o pokretanju prethodnog postupka nad određenim pravnim licem.

Izmena člana 159. stav 1, obaveza pozivanja poverilaca na ročište za glasanje o predlogu UPPR-a proširena na sve poverioce, čime je usklađena sa praksom po kojoj se poziv upućuje samo putem oglasa upućenog svim poveriocima.⁷³³

Izmenom stava 7. u tački 2. precizirano je da su osnov ili visina potraživanja samo jedan od osnova osporavanja samog UPPR-a, kako bi se predupredila različita tumačenja samih učesnika u postupku koja su bila prisutna u dosadašnjoj praksi. Sve primedbe zainteresovana lica dostavljaju nadležnom sudu.⁷³⁴ U novom članu 159a stav 1 propisano je da primedbe zainteresovanih lica budu dostavljene sudu 15 dana od momenta kad je istekao rok za podnošenje plana.

Predlagač može, samo jednom da izvršiti izmenu plana reorganizacije, sa jasnom zabeleškom da je u pitanju izmenjen plan.⁷³⁵ Postupak se nastavlja po izmenjenom planu, pri čemu nije neophodno da se dostave izjave većinskih poverilaca⁷³⁶, a sastavljanje i objavljivanje oglasa je obaveza nadležnog suda pre održavanja ročišta o odlučivanju o predlogu⁷³⁷ i glasanju u roku od 15 dana (čime je

⁷³⁰ Član 159. stav 4 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁷³¹ Član 159. stav 4 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁷³² Član 159. stav 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁷³³ Predlog Zakona o stečaju, objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, 04.12.2017.

⁷³⁴ Predlog Zakona o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, 04.12.2017

⁷³⁵ Član 159a stav 4 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁷³⁶ Član 156. stav 4 tačka 2. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁷³⁷ Član 159. st. 4-9 (stav 5) Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

produžen dosadašnji rok od osam dana), uz propisivanje prekluzivnosti i tog roka.⁷³⁸

Ograničavanjem broja izmena UPPR-a na jednu, koje je izvršeno novelom iz 2017, uklonjena je jedna od procesnih prepreka efikasnom sprovođenju stečajnog postupka i namirenja poverilaca u bankrotstvu, reorganizaciji i unapred pripremljenim planovima. Nova pravila iz člana 159a usvojena su radi povećanja efikasnosti postupka u slučaju podnošenja unapred pripremljenog plana reorganizacije. Zakonom su precizirani rokovi za prigovore poverilaca i odgovore dužnika, kako bi se omogućilo sudijama da spreče produženje postupka zbog neefikasnosti stranaka. Takođe, omogućena je samo jedna izmena i dopuna unapred pripremljenog plana reorganizacije.⁷³⁹ Ovom izmenom stvaraju se podsticaji za pravovremenu pripremu UPPR-a, koji treba da budu unapred dogovoreni sa većinskim poveriocima u predviđenim klasama. Moguće je da će ova odredba umanjiti broj podnetih planova, ali će i otkloniti zloupotrebu ponovnim podnošenjem izmenjenih i dopunjenih planova.⁷⁴⁰

Novelom iz 2017. godine dodat je član 159b, pod naslovom „Provera tačnosti podataka iz plana i mera obezbeđenja“, koji u st. 1 i 2 omogućava stečajnom sudiji da tokom prethodnog postupka angažuje ovlašćena stručna lica, dok u odredbama st. 3–9 na nov način reguliše određivanje jedne mere obezbeđenja - sprečavanja promene materijalno-finansijskog i imovinskog položaja stečajnog dužnika, ako je određena, mora da kumulativno obuhvati svih šest komponenti predviđenih u st. 3. tač. 1–5. Drugim rečima, provera tačnosti podataka odnosi se samo na podatke sadržane u UPPR-u, a ne i na meru obezbeđenja, koja je, iako poseban institut, regulisana jednim istim članom.

Novim članom 159b u stavu 1 uređuje se mogućnost da stečajni sudija angažuje stručno lice u cilju provere tačnosti podataka iz UPPR-a, ali i radi obavljanja drugih poslova koje sud može odrediti rešenjem.⁷⁴¹ U istom stavu propisano je da trošak takvog angažovanja ima status troška prethodnog postupka.⁷⁴²

Kad se podnese unapred pripremljen plan reorganizacije, računi dužnika se

⁷³⁸ <http://www.parlament.gov.rs>, Zakon o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, dostupno 2.02.2018.

⁷³⁹ <http://www.parlament.gov.rs>, Zakon o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, dostupno 2.02.2018.

⁷⁴⁰ <http://www.parlament.gov.rs>, Zakon o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, dostupno 2.02.2018.

⁷⁴¹ <http://www.parlament.gov.rs>, dostupno 2.02.2018. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja

⁷⁴² <http://www.parlament.gov.rs>, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, dostupno na adresi:

blokiraju i ostaju blokirani do okončanja prethodnog stečajnog postupka.⁷⁴³

Odredba člana 159. stav 4 propisuje posledice povrede mere obezbeđenja zabrane raspolaganja imovinom stečajnog dužnika. Imovinom se raspolaže samo uz prethodnu saglasnost sudije i stečajnog upravnika. Kao pravnu posledicu povrede ove zabrane Zakona o stečaju u članu 205. stav 1 propisuje krivično delo pod nazivom „Raspolaganje imovinom stečajnog dužnika posle otvaranja stečajnog postupka.“⁷⁴⁴

Protiv rešenja o određivanju mere obezbeđenja, dozvoljena je žalba, po opštem pravilu iz člana 46. Zakona o stečaju, koja, međutim, ne zadržava izvršenje rešenja. Ovom izmenom omogućava se poštovanje dvostepenosti u odlučivanju kroz davanje prava na pravni lek, pre svega, poveriocima na koje se odnose zabrane obuhvaćene merom obezbeđenja.⁷⁴⁵

U članu 159b, iz 2018. dodat je novi stav 10 da bi se nesumnjivo svim strankama u stečajnom postupku, kao i stečajnom sudiji, odnosno stečajnom upravniku, predočilo da se mera obezbeđenja iz stava 3 ovog člana (zabrana raspolaganja imovinom stečajnog dužnika, zabrana plaćanja sa računa stečajnog dužnika i dr.) ne može odrediti u odnosu na sredstva na računu i imovinu stečajnog dužnika koji su dati primaocu obezbeđenja u smislu Zakona o finansijskom obezbeđenju.⁷⁴⁶

Uspeh svakako zavisi od spremnosti poverilaca da učine određene ustupke. Ukoliko postoji negativan stav pojedinih poverilaca, ovo za posledicu ima blokadu celog postupka i tada stečaj figuriše kao jedina opcija. Plan reorganizacije može biti nametnut u okviru klase, pa čak i čitavoj nesaglasnoj klasi (od strane stečajnog suda), pod uslovom da je ta nesaglasna klasa niža u rangi i da sam plan ispunjava uslove izvodljivosti, pravičnosti i ravnopravnosti. Usvojeni plan reorganizacije postaje izvršna isprava i obavezuje i manjinu koja za plan nije glasala. Ovo suštinski znači da manjina nesaglasnih poverilaca gubi pravo na prinudno izvršenje u cilju namirenja svog potraživanja.⁷⁴⁷

⁷⁴³ Član 159b stav 8 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁷⁴⁴ Član 205 stav 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁷⁴⁵ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 182–199

⁷⁴⁶ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 182–199

⁷⁴⁷ Nikolić, N., Prepack: Američko i srpsko rešenje, Pravo i privreda, br 1-3/2011, Beograd, 2011, str. 93

3.3.4. Ročište za odlučivanju o predlogu UPPR-a

Novelom iz 2017. godine u članu 160. stav 2 propisano je da „Stečajni sudija na zahtev zainteresovanog lica može izvršiti procenu visine potraživanja za potrebe glasanja, ako to lice dostavi dokaze da visina potraživanja navedena u unapred pripremljenom planu reorganizacije nije tačna.“ Zainteresovano lice može biti, kako poverilac čije je potraživanje, po njegovom mišljenju, prenisko navedeno u planu tako i poverilac koji smatra da je potraživanje drugog poverioca u planu iskazano u previsokom iznosu. Izmena člana 160. u stavu 2 predviđena je mogućnost, ali za razliku od dosadašnjeg rešenja, ne i obaveza, da stečajni sudija izvrši procenu visine potraživanja za potrebe glasanja. Novela uvodi oborivu zakonsku pretpostavku da je tačna procena visine potraživanja koja je navedena u unapred pripremljenom planu reorganizacije, a zainteresovano lice može dokazivati da procena nije tačna, dostavljanjem odgovarajućeg dokaza. Novelom iz 2017. brisan je stav 3 koji je predviđao obavezu dostavljanja novog vanrednog revizorskog izveštaja, uz obrazloženje da uz sve ostale zakonske izmene, postupak ne bi trebalo da traje duže od devet meseci, a da bi i u tom slučaju, ovakva obaveza mogla dodatno da produži postupak.⁷⁴⁸

Zadržavanjem mogućnosti da stečajni sudija na dan održavanja ročišta o glasanju za plan izvrši procenu visine potraživanja za potrebe glasanja, na zahtev zainteresovanog lica u noveliranom članu 160. stav 2, dovodi u pitanje prekluzivnost roka za primedbe zainteresovanih lica, uvedenu novim članom 159a stav 1, propisivanjem da primedbe zainteresovanih lica dostavljene sudu nakon predviđenog roka od 15 dana od momenta kad je oglas objavljen o pokretanju prethodnog postupka, neće biti uzete u razmatranje od strane suda. Omogućavanjem procene potraživanja za potrebe glasanja, na dan održavanja ročišta o glasanju za plan, dakle u kasnijoj fazi postupka, pravilno je opredeljenje zakonodavca, jer je navedeni rok od 15 dana veoma kratak, odnosno nedovoljan da bi neki poverilac mogao u praksi da proveriti istinitost, odnosno postojanje, osnov i visinu potraživanja drugog poverioca, koje je obuhvaćeno planom i da blagovremeno podnese primedbe.⁷⁴⁹

Ukoliko se ne usvoji UPPR, stečajni sudija rešenjem odbija predlog za

⁷⁴⁸ <http://www.parlament.gov.rs>, dostupno 2.02.2018. Predlog Zakona o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja.

⁷⁴⁹ Član 159a stav 1; član 160. stav 2 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

pokretanje stečajnog postupka u skladu sa UPPR-om (stav 4).⁷⁵⁰

Lice koje inicira novu procenu vrednosti dužno je da tu svoju konstataciju potkrepi validnim dokazima o netačnim podacima u UPPR-u. Novelom iz 2017. brisan je stav 6 koji je predviđao odgovornost podnosioca plana za štetu ako je izdejstvovao meru zabrane izvršenja dovođenjem stečajnog sudije u zabludu.

Izmene u postojećim st. 7 i 8, koji postaju st. 5 i 6 su pravno-tehničke prirode. Izmena je obrazložena time da se brisana odredba u praksi pokazala kao neprimenjiva.⁷⁵¹

3.3.5. Postupak UPPR-a

Osim prednosti kao što je fleksibilnost plana, postupak reorganizacije ima i svoje mane. Nedostaci reorganizacije su prolongiranje nepovoljne finansijske situacije u kojoj se nalazi stečajni dužnik, odnosno odugovlačenje sa namirenjem poverilaca. Svakako, plan reorganizacije ima svoje nedostatke poput onih koji se odnose na reputaciju pravnog lica što za sobom nosi i nepovoljniji status prilikom dobijanja raznih kredita i subvencija za vršenje redovne poslovne aktivnosti, gubi se poverenje poverilaca i u tom slučaju, neki poverioci će sigurno doneti odluku kojom će prekinuti poslovnu saradnju ili je ograničiti na minimum.

Odluku o putu kojim će dužnik krenuti donose poverioci i od presudnog je značaja za dalji rad dužnika. Svakako je reorganizacija poželjnija od bankrotstva, jer ovde je reč o sanaciji i pokušaju da se pravno lice vrati u redovne poslovne tokove. Međutim, reorganizacija nije jedini način da se dužnik sačuva od bankrotstva. U ovom slučaju traži se isplativije rešenje za poverioce. Sanacija stečajnog dužnika se postavlja samo kao osnov za dodatno opravdanje postupka reorganizacije, a ne kao neposredni cilj tog postupka.⁷⁵² Povoljnije namirenje u reorganizaciji postoji za svaku klasu poverilaca. Izvesno je da neće svaki poverilac smatrati da će mu plan reorganizacije doneti povoljnije namirenje nego bankrotstvo.

⁷⁵⁰ Član 160. stav 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁷⁵¹ <http://www.parlament.gov.rs>, Zakon o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, dostupno 2.02.2018.

⁷⁵² Član 155. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

3.3.5.1. Ko su ovlašćeni predlagači UPPR-a

Sanacija dužnika sprovodi se u sudskom postupku, a plan reorganizacije podnose stečajni upravnik, različni poverioci, bez obzira na visinu potraživanja, stečajni poverioci, bez obzira na visinu potraživanja, vlasnici najmanje 30% kapitala.

Cilj je da se obezbedi što povoljnije namirenje poverilaca, pogotovo ako je ekonomski razlog opravdan. Predlog se podnosi kad i predlog za pokretanje stečajnog postupka, tj. nakon otvaranja stečajnog postupka u skladu sa važećim zakonom.⁷⁵³

Izmenama i dopunama iz 2017. godine⁷⁵⁴ sužen je krug ovlašćenih predlagača, ukidanjem prava stečajnog dužnika da podnese plan reorganizacije u stečaju, što je do sada bio izvor različitih tumačenja i primene u praksi. Stečajni i različni poverioci ograničeni su u pogledu prava na podnošenje plana reorganizacije samo ukoliko su imali više od 30% u odnosu na ukupna potraživanja, čime su, prema oceni predlagača zakonskih izmena, ostali poverioci bili onemogućeni u tom pravu i time stavljeni u neravnopravan položaj.⁷⁵⁵ Izmenom iz decembra 2018. ukinuto je ograničenje, odnosno cenzus koji je bio propisan osnovnim zakonskim tekstom, od potraživanja prema stečajnom dužniku, za stečajne poverioce.⁷⁵⁶ Omogućeno je svim stečajnim i različnim poveriocima, bez obzira na visinu potraživanja, da podnesu plan reorganizacije „pod zakonom propisanim uslovima, čime je poboljšana uloga poverilaca u stečajnom postupku“.⁷⁵⁷

U odredbi člana 161. stav 1 precizirana smetnja za podnošenje plana - donošenje rešenja o bankrotstvu na prvom poverilačkom ročištu, čime je ova odredba usaglašena sa pravilom iz člana 36. stav 4, koji je i sam pretrpeo izmene smanjenjem potrebnog broja glasova sa 70% na 50%, a u kome je propisano: „Ako na ročištu, stečajni poverioci za čija potraživanja se učini verovatnim da iznose više od 50% ukupnih potraživanja stečajnih poverilaca, odluče da se stečajni postupak odmah nastavi

⁷⁵³ Dukić Mijatović, M., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 111

⁷⁵⁴ Član 161. u st. 1 i 3 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁷⁵⁵ Obrazloženje Predloga Zakona o stečaju. Analiza efekata zakona, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, dostupno 2.02.2018.

⁷⁵⁶ Član 161. stav 1 izmenjen je tako da glasi: „Plan reorganizacije mogu podneti stečajni upravnik, različni poverioci, stečajni poverioci, kao i lica koja su vlasnici najmanje 30% kapitala stečajnog dužnika, ako na prvom poverilačkom ročištu nije doneto rešenje o bankrotstvu.“

⁷⁵⁷ <http://www.parlament.gov.rs>, 01.12.2018.

bankrotstvom stečajnog dužnika, stečajni sudija donosi rešenje o bankrotstvu.⁷⁵⁸

Novim stavom 2 propisuje se obaveza stečajnog upravnika na saradnju sa ovlašćenim predlagačima plana reorganizacije u stečaju, u pogledu dostave svih potrebnih informacija, što je neophodno imajući u vidu da neki od ovlašćenih predlagača nemaju uvid u sve detalje u pogledu poslovanja dužnika, niti u sva dokumenta i podatke koji su od značaja za pripremu zakonitog plana reorganizacije.⁷⁵⁹

Novelom iz 2017. godine u članu 162. brisani su st. 2 i 3, čime se rok za podnošenje plana ograničava na inicijalnih 90 dana i postiže bolja procesna ekonomija. Zaključeno je da je taj period dovoljan za svakog ovlašćenog predlagača plana da razmotri mogućnosti za reorganizaciju i pripremi plan reorganizacije, koji će u tom roku podneti sudu, posebno imajući u vidu izmene člana 163. kojima je u novom stavu 2 jasno propisano pravo predlagača plana reorganizacije u stečaju, da plan jednom izmeni u roku od 15 dana od isteka roka za dostavljanje primedbi, koji takođe iznosi 15 dana, a računa se od dana objavljivanja oglasa o ročištu.⁷⁶⁰ Tumačenjem odredaba našeg stečajnog zakona, nedvosmisleno se potvrđuje hipotetički zaključak, da je rok za podnošenje plana reorganizacije prekluzivan.⁷⁶¹

3.3.5.2. Rokovi za podnošenje UPPR-a

Postavljeno pitanje⁷⁶²: „Koji je krajnji rok za podnošenje plana reorganizacije po iskazanoj volji predlagača za podnošenje izmenjenog plana, koji sudija može da potvrdi?“ Nakon podnošenja plana, stečajni sudija ceni blagovremenost i urednost plana po članu 163. Zakona i tek nakon toga, ako predlog plana nije odbacio, zakazuje ročište na kom će se razmatrati predložen plan reorganizacije kao i glasanje poverilaca. Ako na ročištu plan ne dobije potreban broj glasova, predlagač plana može tražiti ostavljanje roka za podnošenje izmenjenog plana reorganizacije, koji sud može odobriti, ali taj rok ne može biti duži od 30 dana, prema čl. 165. st. 13.

Zato, iako je moguće da do ročišta za glasanje o planu nije protekao rok za

⁷⁵⁸ Član 161. stav 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁷⁵⁹ <http://www.parlament.gov.rs>, Predlog Zakona o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, 04.12.2017.

⁷⁶⁰ <https://www.paragraf.rs>, pristupila 18.09.2020.

⁷⁶¹ Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010, str.111

⁷⁶² Član 162. i čl. 165. st. 13 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

podnošenje plana iz čl. 162, sud podnosiocu plana ne može da odobri duži rok od 30 dana za podnošenje izmenjenog plana reorganizacije, sabiranjem rokova, jer je odredba člana 165. st. 13 jasna. Postupak se u toj fazi ne može vratiti unatrag, s obzirom na to da se radi o dve različite procesne situacije koje Zakon reguliše, jedna je podnošenje predloga plana kojim započinje sprovođenje stečaja reorganizacijom, a druga je odobrenje roka za podnošenje izmenjenog plana, jer plan nije usvojen, da ne bi došlo do sprovođenja stečaja bankrotstvom.⁷⁶³

Ukoliko je izmena plana reorganizacije podneta u zakonom predviđenim rokovima, ispravljeni plan reorganizacije je jedini plan o kome se glasa, pa će stečajni sudija sprovesti postupak u smislu čl. 164. Zakona o stečaju. Zakazano ročište će se otkazati i zakazati novo ročište kako bi se poverioci prethodno, na zakonom propisan način, upoznali sa sadržinom ispravljenog plana, s obzirom na činjenicu da je isti sada jedini plan o kome se glasa.

3.3.5.3. Modaliteti usvajanja i realizacije UPPR-a

Postoje dva osnovna tipa reorganizacije – sudska i vansudska i obe imaju svoje prednosti i nedostatke. Prednost dogovora van suda je u tome što se činjenica da je privredni subjekt u krizi manje izlaže očiju javnosti.⁷⁶⁴ U vansudskom dogovoru promene koje se dogovore sa konkretnim subjektima, važe isključivo između stečajnog dužnika i tih poverilaca. Princip većine u sudskoj reorganizaciji važi i za nesaglasne poverioce, pod uslovom da je takva reorganizacija prihvaćena u svakoj klasi poverilaca⁷⁶⁵, i ako sud potvrdi takav plan reorganizacije. Moderna stečajna prava podrazumevaju moratorijum na izvršenja protiv stečajnog dužnika za određeni period – period „uzimanja vazduha“. Dok je nedostatak sudske reorganizacije u sporijem odvijanju procesa dogovaranja reorganizacije, jer se moraju poštovati sudski rokovi i proceduralni koraci.⁷⁶⁶ Unapred pripremljeni plan reorganizacije podrazumeva dogovaranje stečajnog dužnika i poverilaca pre pokretanja stečaja, što bi trebalo da bude garancija da su akteri stečaja usaglasili svoje stavove i da bi sud, u

⁷⁶³ Član. 162. i čl. 165. st. 13 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁷⁶⁴ Kranzusch P., May-Strobl E., Einzelunternehmen in der Krise, Wiesbaden 2002, str. 29.

⁷⁶⁵ Natalie Martin, Ocean Tama, Inside Bankruptcy Law – What Matters and Why, New York, 2008, str. 187

⁷⁶⁶ Spasić, S., Prepack kao šansa za srpsku privredu, u: Pravo i privreda br. 7-9/2010, Beograd, 2010, str. 245

slučaju da je plan zakonit, trebalo da usvoji takav plan.⁷⁶⁷

3.3.5.4. UPPR i odluka suda kod usvajanja

Za vođenje stečajnog postupka, kao i postupka reorganizacije, kao načina okončanja stečajnog postupka, nadležan je Privredni sud, na čijem području se nalazi sedište stečajnog dužnika. Isti sud koji je nadležan za pokretanje postupka reorganizacije nadležan je i za sve ostale radnje u tom postupku. Postupak reorganizacije nastavlja se po uredno sačinjenom i od strane stečajnog sudije odobrenom nacrtu plana reorganizacije. Ako stečajni sudija utvrdi da plan reorganizacije nije uredan ili dozvoljen, plan se odbacuje. Cilj ispitivanja dozvoljenosti plana reorganizacije jeste da se iz postupka uklone oni planovi reorganizacije koji su nezakoniti odnosno, za koje ne postoji mogućnost da ih poverioci prihvate, a radi onemogućavanja odugovlačenja stečajnog postupka i zloupotrebe instituta plana reorganizacije. Pri tome u Zakonu o stečajnom postupku nisu izričito navedene pretpostavke pod kojima stečajni sudija može i mora odbaciti jedan konkretan plan reorganizacije. Za odbacivanje nije potreban predlog nekog lica, već to stečajni sudija mora učiniti po službenoj dužnosti. Sudija će odbaciti plan reorganizacije, ako zaključi da nema izgleda da plan koji je dužnik podneo poverioci prihvate ili da ga stečajni sudija potvrdi. Misli se na situaciju u kojoj stečajni dužnik podnosi plan koji bi mu trebalo omogućiti nastavak poslovanja, a kvalifikovana većina stečajnih poverilaca se na prvom poverilačkom ročištu izjasnila protiv nastavka poslova, koje bi vodio stečajni dužnik. Neizglednost prihvatanja odnosno potvrde plana reorganizacije mora biti očita, što drugim rečima znači gotovo izvesna. Stečajni sudija će plan reorganizacije odbaciti kao neblagovremen i kada je stečajni sudija prethodni rok od 90 dana produžio najviše za 30 dana, a predlagač isti podnese nakon isteka tog roka. Protiv rešenja kojim se plan odbacuje predlagač ima pravo na žalbu. Žalba se podnosi Privrednom apelacionom sudu u roku od 8 dana od dana dostavljanja rešenja predlagaču. Ukoliko plan prihvate klase, smatraće se da je plan usvojen, pod uslovom da ne sadrži protivzakonite odredbe.

Iz samog stečajnog zakona očigledno proizilazi da stečajni sudija donosi rešenje o usvajanju plana reorganizacije. Stečajni sudija po službenoj dužnosti

⁷⁶⁷ Spasić, S., Prepack kao šansa za srpsku privredu, u: Pravo i privreda br. 7-9/2010, Beograd, 2010, str. 245

ispituje da li su plan reorganizacije na propisani način prihvatile sve klase stečajnih poverilaca i da li je plan reorganizacije koji su stečajni poverioci usvojili u skladu sa odredbama Zakona o stečajnom postupku. Ukoliko stečajni sudija utvrdi da su pri izradi stečajnog plana bitno povredene odredbe Zakona o stečajnom postupku, tada stečajni sudija mora uskratiti potvrdu plana reorganizacije, odnosno mora doneti odgovarajuću odluku, kojom će odbiti da usvoji (potvrdi) izglasani plan reorganizacije.

Nadalje, stečajni sudija je dužan da ispita da li je prihvata plana reorganizacije postignut na nedopušten način, odnosno stavljanjem u povoljniji položaj pojedinih poverilaca. Misli se na način koji bi bio protivan načelu savesnosti i poštenja, protivan dobroj veri, kao što je na primer, kupovina glasova, skrivanje imovine, priznavanje izlučnih potraživanja, ako stečajni sudija utvrdi da je usled toga došlo do prihvata plana reorganizacije.

Prilikom ispitivanja prihvata plana koji su podneli poverioci, a ako je dužnik prigovorio planu, najkasnije na ročištu za glasanje pismeno ili usmeno na zapisnik, stečajni sudija mora da ispita da li je dužnik stavljen u teži položaj od onoga u kojem bi bio da plana nema. Ako utvrdi da to nije slučaj, stečajni sudija će prigovor dužnika zanemariti. Ista procedura je i kada na plan reorganizacije prigovaraju akcionari ili nosioci drugih osnivačkih prava privrednog društva koje je stečajni dužnik.

Stečajni sudija donosi rešenje o usvajanju plana organizacije ili rešenje kojim odbija usvajanje plana reorganizacije.

U Zakonu o stečaju, koji je počeo da se primenjuje 23.01.2010. godine, najznačajniju novinu predstavlja unapred pripremljeni plan reorganizacije. Usvojen i potvrđen rešenjem stečajnog sudije, plan reorganizacije ima snagu izvršne isprave i predstavlja novi ugovor za izmirenje potraživanja koja su u njemu navedena.⁷⁶⁸ Za usvajanje plana reorganizacije potrebno je da isti prihvate sve klase i da je tako prihvaćen plan reorganizacije u skladu sa Zakonom o stečaju. Zakonitost usvojenog plana potvrđuje stečajni sudija po službenoj dužnosti.⁷⁶⁹

⁷⁶⁸ Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁷⁶⁹ Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

3.3.5.5. Procedura realizacije UPPR-a

Kad se usvoji plan reorganizacije, on se smatra novim ugovorom koji treba da reguliše sve dužničko-poverilačke odnose, a ujedno ima i pravnu snagu izvršne isprave. Zapravo, od momenta usvajanja plana reorganizacije, stečajnog dužnika više ne obavezuju uslovi pravnih poslova iz kojih nije izmirio svoje obaveze već se ranije preuzete obaveze imaju izmiriti na način i pod uslovima preciziranim planom reorganizacije, kao jedinim obavezujućim aktom za sve subjekte iz relevantnog dužničko-poverilačkog odnosa.

Realizacija usvojenog plana reorganizacije odvija se pod nadzorom stečajnog upravnika. Nacionalni standard br. 7. bliže propisuje vršenje nadzora nad izvršenjem plana reorganizacije. Stečajni upravnik ovlašćen je na podnošenje prigovora sudu, a obavezan je da sud i poverioce informiše o svim postupanjima lica koja obavezuje plan reorganizacije, a koja su u suprotnosti sa njegovom sadržinom. Izvršenjem plana reorganizacije prestaju sva prava poverilaca iz stečajnog postupka. Ova pravna posledica odnosi se isključivo na potraživanja koja su nastala pre usvajanja plana reorganizacije.

Glava četvrta

3.4. PLAN I MERE REORGANIZACIJE

Plan reorganizacije podrazumeva saglasnost volja određenih lica datih u toku trajanja postupka reorganizacije. Procedura glasanja za plan: učesnici postupka daju svoju saglasnost da se odriču potraživanja i/ili drugih prava koja imaju prema stečajnom dužniku ili u odnosu na stečajnog dužnika, a u zamenu za prava koja su im ponuđena planom reorganizacije. Odredba člana 167. stav 1 Zakona o stečaju kaže da se usvojeni plan reorganizacije smatra „novim ugovorom za izmirenje potraživanja koja su u njemu navedena“. Plan reorganizacije pokazuje određene sličnosti sa ugovorom, sudskom odlukom i sudskim poravnanjem, ali se od svih njih i fundamentalno razlikuje. Plan reorganizacije treba tretirati kao institut koji ima svoje osobene karakteristike, dovoljno različite da se ne može uklopiti u druge pravne kategorije.⁷⁷⁰

Mere reorganizacije moraju biti precizno formulisane i prilagođene uslovima iz makro i mikro okruženja. Zakon nabroja najznačajnije i najčešće korišćene mere, mere reorganizacije nisu zakonom limitirane, što ne isključuje i predlaganje drugih mera od značaja za realizaciju plana reorganizacije.⁷⁷¹ Pravilo je da samo kombinacija više raznorodnih mera može da omogući saniranje dužnika i zadovoljenje brojnih interesa involviranih u postupak reorganizacije. Neprecizne i preoptimistične mere se ne mogu sprovesti, zbog čega dolazi do obustave u primeni plana reorganizacije i ponovnog apliciranja kompanije za stečaj. Sve mere reorganizacije⁷⁷² delimo na one koje utiču na: 1) dužničko-poverilački odnos, 2) status dužnika, 3) likvidnost dužnika i 4) poslovanje dužnika.

Merama reorganizacije se utiče na pravni odnos stečajnog dužnika i njegovih poverilaca, bez obzira da li je on stvarnopravnog ili obligacionopravnog karaktera. Najznačajnije među njima se mogu kategorizovati u sledeće mere⁷⁷³:

- a) oprostaj duga i odlaganje ispunjenja potraživanja stečajnih poverilaca;
- b) mere kojima se poveriocima daju veća i/ili nova prava i

⁷⁷⁰ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 212

⁷⁷¹ Član 157. stav 1 (19) Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁷⁷² Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 216

⁷⁷³ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 216–217

c) mere kojima se namiruju potraživanja poverilaca.

Među najznačajnije statusnopravne mere se ubrajaju: statusne promene, promene pravne forme, izmene opštih akata, pretvaranje potraživanja u osnovni kapital, poništavanje izdatih i izdavanje novih hartija od vrednosti.

Što se tiče mera kojima se utiče na likvidnost dužnika, evidentno je da gotovo svi stečajni dužnici pate od nedostatka likvidnih sredstava, zbog čega se planom uvek nastoje predvideti mere kojima se kratkoročno sanira ovaj problem. Najznačajnije mere koje spadaju u ovu grupu su: zaključivanje ugovora o kreditu i pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika.⁷⁷⁴

3.4.1. Tok postupka reorganizacije

Plan reorganizacije je dokument kojim se postojeće obaveze stečajnog dužnika prema stečajnim poveriocima preuređuju u nove obaveze, kao akt i kojim se definišu buduće aktivnosti privrednog društva, a naročito u pogledu toga kako, kada i u kojoj meri će biti isplaćena dugovanja dospelu u prošlosti.⁷⁷⁵

Podnošenje plana reorganizacije uslovljeno je imperativnim odredbama Zakona o stečaju; u redovnom postupku, podnosi se stečajnom sudiji.⁷⁷⁶

Povodom ovlašćenja fizičkih lica sa udelom preko 30% za podnošenje plana reorganizacije, u praksi je postavljeno pitanje da li ovo pravo imaju navedena lica kao osnivači pravnog lica koje je osnivač stečajnog dužnika. Privredni sud je zauzeo negativan stav rešenjem koje im ovo ovlašćenje ne odobrava: „Prema podacima o članovima društva osnivača stečajnog dužnika proizlazi da su njegovi osnivači fizička lica koja su vlasnici po 33,33% kapitala. Sledi da su podnosioci Plana reorganizacije osnivači lica koje je osnivač stečajnog dužnika, ali to ne znači da su osnivači stečajnog dužnika i da su na osnovu člana 161. Zakona ovlašćeni da podnesu Plan reorganizacije.“⁷⁷⁷

Zakon o stečaju govori samo o stečajnom dužniku kao podnosiocu unapred pripremljenog plana reorganizacije, što je logično s obzirom na to da je on najbolje upoznat sa ukupnim poslovanjem. Privredni apelacioni sud je doneo odluku kojom

⁷⁷⁴ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 216–217

⁷⁷⁵ Velimirović, M., Aktuelna pitanja stečajnog prava, Grafomark, Banja Luka, 2008, str. 224–225

⁷⁷⁶ Član 162. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁷⁷⁷ Rešenje Privrednog apelacionog suda, P.vž. 61/2011 od 27.01.2011. godine

zauzima stav da unapred pripremljen plan ne mogu podneti bivši radnici stečajnog dužnika.⁷⁷⁸ Zakon o stečaju članom 52. predviđa da se članu 158. Zakona o stečaju dodaju novi stavovi 1 i 2 koji glase: „Organizacija koja je posebnim zakonom određena da obavlja poslove stečajnog upravnika iz člana 19. stav 2. ovog zakona ovlašćena je da u ime pravnog lica koje posluje sa većinskim javnim ili društvenim kapitalom podnese unapred pripremljeni plan reorganizacije. Ukoliko je organizacija iz stava 1. ovog člana podnosilac unapred pripremljenog plana reorganizacije, ne može biti imenovana za nezavisno stručno lice koje će pratiti sprovođenje plana.“ Zakonski akt na koji upućuje st. 1. čl. 158. Zakona o stečaju jeste Zakon o agenciji za privatizaciju⁷⁷⁹, koji u čl. 6. st. 2 tač. 2. kao jedan od poslova Agencije navodi obavljanje „poslova stečajnog upravnika, u skladu sa zakonom kojim se uređuje stečaj“.

Nacionalnim standardom br. 6 utvrđen je minimum podataka koje treba da sadrži plan reorganizacije. Plan reorganizacije sadrži osnovne podatke o stečajnom dužniku sa posebnim osvrtom na razloge koji su doveli do pogoršanja finansijskog položaja. Između ostalog, u okviru plana reorganizacije potrebno je opisati mere koje su preduzete od strane uprave stečajnog dužnika u cilju otklanjanja uzroka koji su doveli do finansijskih poteškoća, kao i rezultate sprovedenih mera.⁷⁸⁰

Zakon o stečaju propisuje postojanje neophodne strategije za sprovođenje postupka po unapred pripremljenom planu. Nepotpun plan je osnov za odbacivanje predloga plana reorganizacije od strane stečajnog sudije. Posebnu pažnju treba posvetiti delu koji se odnosi na mere realizacije plana reorganizacije. Mere su klasifikovane prema njihovoj suštini:

- 1) Mere koje dovode do promene statusa stečajnog dužnika;
- 2) Mere koje omogućavaju dalje upravljanje imovinom od strane stečajnog dužnika;
- 3) Mere koje čine sastavni deo neke od mera iz prve ili druge grupe.

Ovo su mere organizacione, personalne, finansijske i pravne prirode, i sadržine. One zadiru u finansijsku strukturu dužnika, njegov karakter, u strukturu njegovog kapitala, strukturu članova privrednog društva i njihovih prava.⁷⁸¹ Zakon o stečaju u

⁷⁷⁸ Rešenje privrednog apelacionog suda, Pvž. 351/2014 od 23.07.2014. godine

⁷⁷⁹ Član 52. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 38/2001, 135/2004 i 30/2010)

⁷⁸⁰ Nacionalni standard o minimumu podataka koje treba da sadrži plan reorganizacije koji podnosi stečajni upravnik, br. 6.

⁷⁸¹ Rakočević, D., Reorganizacija privrednih društava u stečaju po zakonu o insolventnosti privrednih društava Republike Crne Gore, u: Zbornik radova sa regionalne konferencije o stečaju, Banja Luka, 2008, str. 157

članu 157. nabraja osamnaest mera za realizaciju plana reorganizacije. Mere treba da budu samo putokaz u kom smeru i kako se može kretati onaj ko sastavlja stečajni plan. Ponuđene, odnosno propisane mere ne smeju da budu ograničavajućeg karaktera, jer bi se na taj način sputavalo privredno društvo u nastojanjima da se reorganizuje. Zbog toga naš zakonodavac nije ograničio listu propisanih mera, nego je ostavio mogućnost za predlaganje drugih mera koje bi u konkretnom slučaju pomogle reorganizaciju privrednog društva. Dakle, to mogu biti i mere koje zakonodavac nije taksativno naveo.⁷⁸²

Za razliku od podnošenja plana reorganizacije u redovnom postupku, kada je stečajni postupak već pokrenut, što znači da su ispunjeni zakonski uslovi koji se odnose na postojanje stečajnih razloga, u slučaju podnošenja unapred pripremljenog plana, neophodno je sprovesti prethodni postupak za utvrđivanje ispunjenosti uslova za pokretanje stečajnog postupka.⁷⁸³

Nakon svih stečajnih radnji stečajni sudija održava ročište na kom će razmatrati predlog plana reorganizacije u roku od dvadeset dana od dana njegovog podnošenja.⁷⁸⁴ Najkasnije 15 dana pre održavanja ročišta, sud je dužan da obavesti o održavanju ročišta stečajnog dužnika, stečajnog upravnika, poverioce obuhvaćene planom, osnivače, odnosno članove ili akcionare, kao i sva druga zainteresovana lica. Sud je u istom roku dužan da omogući uvid u plan reorganizacije i upoznavanje sa sadržajem plana.

Predviđena je mogućnost glasanja putem glasačkih listića koji se overeni podnose sudu.⁷⁸⁵ Pre početka glasanja, sud obaveštava sve prisutne na ročištu o rezultatima glasanja pisanim putem (glasanje u odsustvu).⁷⁸⁶

Nakon usvajanja plana reorganizacije od strane propisane većine poverilaca, stečajni sudija donosi Rešenje o potvrđivanju usvajanja plana reorganizacije. Neophodno je ukazati i na činjenicu da plan reorganizacije sadrži određene elemente prinude, s obzirom na to da će se, ukoliko se on ne izvrši u određenom roku, primeniti odgovarajuće mere predviđene u Zakonu o stečaju. S obzirom na to da plan reorganizacije nije sudski akt, uzimajući u obzir njegove aktere, o njemu se moraju

⁷⁸² Čokić, M., Retrospektiva usklađivanja regionalne legislative u kontekstu reorganizacije stečajnog dužnika sa propisima EU, u: Evropsko zakonodavstvo, Beograd, 2014, str. 216

⁷⁸³ Član 159. st. 1. Zakona o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009)

⁷⁸⁴ Član 164. Zakon o stečaju (Sl. Glasnik RS br. 104/2009)

⁷⁸⁵ Član 165. Zakon o stečaju ("Sl. Glasnik RS", br. 104/2009),

⁷⁸⁶ Član 52. Zakon o izmenama i dopunama Zakona o stečaju ("Sl. glasnik RS", br. 104/09, 99/11 – dr. zakon i 71/12)

pozitivno izjasniti poverioci i dužnik.⁷⁸⁷

Plan reorganizacije koji je pravnosnažno potvrđen, ne može se menjati u istom stečajnom postupku, jer se on obustavlja po pravnosnažnosti rešenja o potvrđivanju usvajanja plana reorganizacije. Plan je usvojen kad je za njega glasala prosta većina poverilaca. Suštinski, jedini način nastavljanja tog postupka je u slučaju primene člana 173. ZOS koji propisuje mogućnost nastavka stečajnog postupka bankrotstvom.⁷⁸⁸

Posledica nastupanja pravnosnažnosti rešenja o potvrđivanju plana reorganizacije je obustavljanje stečajnog postupka, što dalje znači da prestaje dejstvo svih pravnih posledica koje su nastale otvaranjem stečajnog postupka.⁷⁸⁹

S obzirom na to da se radi o izvršnoj ispravi, nepostupanje dužnika u skladu sa odredbama plana reorganizacije, daje mogućnost poveriocima da pokrenu izvršni postupak u skladu sa članom 59. Zakona o izvršnom postupku. Takođe, ovo je jedan od povoda za pokretanje postupka bankrotstva. Za izveštaje su posebno zainteresovani poverioci koji su usvojili plan i očekuju da se on dosledno sprovodi. Ukoliko se to ne dogodi, poverioci mogu zahtevati da se preispita plan i način njegovog sprovođenja, što dovodi u pitanje nastavak reorganizacije. Kao što je već rečeno, zakonodavac je posvetio veliku pažnju postupku reorganizacije uopšte, pa tako i pitanju stručnog nadzora u okviru ovog postupka.

Odredbom člana 3a Zakona propisano je da u vršenju stručnog nadzora nad radom stečajnog upravnika, nadzor vrši Agencija u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj. Ako se u postupku vršenja stručnog nadzora utvrdi da stečajni upravnik nije obavljao poslove u skladu sa propisima, Agencija će izreći jednu ili više mera propisanih zakonom i to: opomenu; javnu opomenu; novčanu kaznu; oduzimanje licence.⁷⁹⁰ Takođe, postoji mogućnost podnošenja pritužbe na rad stečajnog upravnika, a postupak po pritužbama detaljnije je regulisan članom 10. Pritužbu na rad stečajnog upravnika Agenciji mogu podneti: stečajni sudija, poverilac, stečajni dužnik u pogledu postupanja privremenog stečajnog upravnika, kao i bilo koje drugo zainteresovano lice.

Statistika o broju pritužbi u periodu 2008-2015. godine pokazuje da je broj pritužbi na rad stečajnih upravnika drastično porastao u 2012. godini, u odnosu na prethodni period, da bi zatim on postepeno opadao do 2015. godine. Moguće objašnjenje ovakvih rezultata statistike leži u činjenici temeljnijeg regulisanja prava

⁷⁸⁷ Velimirović M., Aktuelna pitanja stečajnog prava, Grafomark, Banja Luka, 2008, str. 224–225

⁷⁸⁸ Rešenje Privrednog apelacionog suda, Pvž. 376/2014 od 23.07.2014. godine

⁷⁸⁹ Član 167. st. 4 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009)

⁷⁹⁰ <http://alsu.gov.rs/nadzor/postupak-strucnog-nadzora/> Agencija za licenciranje stečajnih upravnika/

određenih subjekata pomenutim Pravilnikom iz 2010. godine.

Da bi bilo moguće prepoznati neuspeh u realizaciji plana i blagovremeno reagovati, potrebno je u samom planu definisati kriterijume za praćenje uspešnosti realizacije, kao i mehanizme da se prevaziđu posledice odstupanja od prvobitno planiranih rezultata.

U svakoj konkretnoj situaciji je moguće pronaći adekvatno rešenje ukoliko za to postoji volja od strane zakonodavca, ali i učesnika koji su neposredni kreatori stečajnog plana. Prioritetno, zakonodavac je taj koji treba da bude vođen iskustvom pojedinih zemalja kada je reorganizacija u pitanju. U tom smislu, trebalo bi razmotriti uvođenje nekih novih, efikasnijih mera, ali i ukidanje pojedinih. Iako je propisana mogućnost predlaganja različitih mera planom reorganizacije, zakonodavac je taj koji treba da prepozna kvalitet pojedinih mera, te da ih posebno istakne u zakonu. Naime, mere treba da budu samo putokaz u kom smeru i kako se može kretati onaj ko sastavlja stečajni plan. Ponuđene, odnosno propisane mere ne smeju da budu ograničavajućeg karaktera, jer bi se na taj način sputavalo privredno društvo u nastojanjima da se reorganizuje. Zbog toga naš zakonodavac nije ograničio listu propisanih mera, nego je ostavio mogućnost za predlaganje drugih mera koje bi u konkretnom slučaju pomogle reorganizaciju privrednog društva. Dakle, to mogu biti i mere koje zakonodavac nije taksativno naveo.⁷⁹¹

Za razliku od podnošenja plana reorganizacije u redovnom postupku kada je stečajni postupak već pokrenut, što znači da su ispunjeni zakonski uslovi koji se odnose na postojanje stečajnih razloga, u slučaju podnošenja unapred pripremljenog plana, sprovodi se prethodni postupak kojim se utvrđuju uslovi za njegovo pokretanje.⁷⁹²

Rešenje o pokretanju prethodnog stečajnog postupka podneto u skladu sa UPPR-om dostavlja se ovlašćenoj organizaciji. Precizira se rok naveden u oglasu u kome se pozivaju zainteresovana lica da stave primedbe na unapred pripremljen plan reorganizacije i na taj način se ubrzava postupak usvajanja plana reorganizacije u smislu da se sprečava zloupotreba od strane zainteresovanih lica. Takođe se briše odredba prema kojoj je bilo predviđeno da se ročište za odlučivanje o predlogu i glasanje o unapred pripremljenom planu reorganizacije održava u roku predviđenom za

⁷⁹¹ Čokić, M., Beograd, Evropsko zakonodavstvo, Retrospektiva usklađivanja regionalne legislative u kontekstu reorganizacije stečajnog dužnika sa propisima EU, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 47-48/14, 2014 str. 203

⁷⁹² Član 159. st. 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009)

okončanje prethodnog postupka.⁷⁹³

3.4.2. Predlog za pokretanje stečajnog postupka reorganizacijom

Prilikom donošenja ovog rešenja sudija će pristupiti ispitivanju da li je na ročištu za razmatranje plan reorganizacije usvojen u skladu sa stečajnim propisima, naime, da li su za plan glasale sve klase koje imaju pravo glasa, da li je bilo nekih neregularnosti u postupku glasanja, da li je ročište zakazano i održano u skladu sa zakonom. Ukoliko sudija naknadno uoči da je plan nezakonit, to može da dovede do odbacivanja plana, a ne potvrdu plana tj. da je plan usvojen.

3.4.3. Podnošenje plan reorganizacije (predlagači i rokovi)⁷⁹⁴

Srpsko pravo pripada grupi stečajnih sistema koja dozvoljava po donošenju plana većem broju učesnika postupka reorganizacije. Odredba člana 161. stav 1 Zakona o stečaju definiše da plan reorganizacije mogu da podnesu: stečajni upravnik, različni poverilac koji sam ili zajedno sa drugim različnim poveriocima poseduje 30% kapitala, tj. akcionari koji imaju udele ili akcije koje predstavljaju najmanje 30% osnovnog kapitala.⁷⁹⁵

U našem pravu predviđen je da rok za podnošenje plana reorganizacije stečajnom sudiji iznosi 90 dana, a računa se od dana otvaranja stečajnog postupka.⁷⁹⁶ Do izmena Zakona o stečaju iz 2017. godine bilo je dozvoljeno stečajnom sudiji da tri puta sukcesivno produži rok za podnošenje plana, pri čemu su uslovi za svako od produženja bili različiti. Poslednjim izmenama su ukinute sve tri mogućnosti za produženje roka za podnošenje plana.⁷⁹⁷

Već je rečeno da se reorganizacija sprovodi u sudskom postupku, sve sa ciljem rehabilitacije privrednog subjekta u finansijskim nevoljama.

⁷⁹³ Član 53. se menja u član 159. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009, 99/11 – dr. zakon i 71/12-US)

⁷⁹⁴ Dukić Mijatović, M., Kozar V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 260–272

⁷⁹⁵ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 213–214

⁷⁹⁶ Član 162. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁷⁹⁷ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 213–214

Podnošenjem plana reorganizacije, čija je pravna priroda dvojna, jer ima elemente kako ugovora tako i sudske odluke, inicira se dalje sprovođenje samog postupka, koji će rezultovati namirenjem poverilaca i revitalizacijom stečajnog dužnika, s tim da se obaveze koje nastanu u toku reorganizacije isplaćuju odmah, od postojećih prihoda. Plan reorganizacije, mogu podneti:

1. stečajni upravnik,
2. različni poverioci, bez obzira na visinu potraživanja,
3. stečajni poverioci, bez obzira na visinu potraživanja,
4. kao i lica koja su vlasnici najmanje 30% kapitala stečajnog dužnika.

Prema rešenju iz osnovnog zakonskog teksta, stečajni i različni poverioci ograničeni su u pogledu prava na podnošenje plana reorganizacije samo ukoliko su imali više od 30% u odnosu na ukupna potraživanja, čime su, prema oceni predlagača zakonskih izmena, ostali poverioci bili onemogućeni u tom pravu i time stavljeni u neravnopravan položaj. Ocenjeno je da je potrebno omogućiti svim poveriocima, dakle bez obzira na visinu potraživanja, da mogu jednako podneti plan reorganizacije. Izmenom iz decembra 2018. ukinuto je ograničenje, odnosno cenzus koji je bio propisan osnovnim zakonskim tekstom, od 30% obezbeđenih potraživanja, za stečajne poverioce. Omogućeno je svim stečajnim i različnim poveriocima, bez obzira na visinu potraživanja, da podnesu plan reorganizacije, pod zakonom propisanim uslovima, čime je poboljšana uloga poverilaca u stečajnom postupku.

Odredba člana 161. precizirana je smetnja za podnošenje plana, donošenje rešenja o bankrotstvu na prvom poverilačkom ročištu, čime je ova odredba usaglašena sa pravilom iz člana 36. stav 4, koji je i sam pretrpeo izmene smanjenjem potrebnog broja glasova sa 70% na 50%, a u kome je propisano⁷⁹⁸: „Ako na ročištu stečajni poverioci za čija potraživanja se učini verovatnim da iznose više od 50% ukupnih potraživanja stečajnih poverilaca odluče da se stečajni postupak odmah nastavi bankrotstvom stečajnog dužnika, stečajni sudija donosi rešenje o bankrotstvu.“

Propisuje se obaveza stečajnog upravnika na saradnju sa ovlašćenim predlagačima plana reorganizacije u stečaju, u pogledu dostave svih potrebnih informacija, što je neophodno imajući u vidu da neki od ovlašćenih predlagača nemaju uvid u sve detalje u pogledu poslovanja dužnika, niti u sva dokumenta i podatke koji su od značaja za pripremu zakonitog plana reorganizacije.

⁷⁹⁸ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 213–214

Iz pravila o troškovima izostavljeni su troškovi plana koji predlaže stečajni dužnik, jer stečajni dužnik više nije ovlašćeni predlagač plana reorganizacije u stečaju.

Plan reorganizacije podnosi se stečajnom sudiji najkasnije 90 dana od dana otvaranja stečajnog postupka.

Novelom iz 2017. godine u članu 162. brisani su st. 2 i 3, čime se rok za podnošenje plana ograničava na inicijalnih 90 dana i postiže bolja procesna ekonomija. Zaključeno je da je taj period dovoljan za svakog ovlašćenog predlagača plana da razmotri mogućnosti za reorganizaciju i pripremi plan reorganizacije, koji će u tom roku podneti sudu, posebno imajući u vidu izmene člana 163. kojima je u novom stavu 2. jasno propisano pravo predlagača plana reorganizacije u stečaju da plan jednom izmeni u roku od 15 dana od isteka roka za dostavljanje primedaba, koji takođe iznosi 15 dana, a računa se od dana objavljivanja oglasa o ročištu za razmatranje plana reorganizacije i glasanju u „Službenom glasniku Republike Srbije“ (i to bez ograničenja u pogledu sadržine odnosno mera reorganizacije).

Prema tome, brisanjem st. 2 i 3 u članu 162. ukinuta je mogućnost produžetka navedenog roka za podnošenje plana za period od najviše 60 dana, uz obrazloženje predlagača o razlozima produženja, dok je mogućnost jednokratne izmene plana sada regulisana u novom stavu 2 člana 163.

Tumačenjem odredaba našeg stečajnog zakona, nedvosmisleno se potvrđuje hipotetički zaključak, da je rok za podnošenje plana reorganizacije prekluzivan.

Poverilačko ročište određuje stečajni sudija rešenjem o pokretanju stečajnog postupka. Ako se na prvom ročištu ne izglasa bankrotstvo od strane skupštine poverilaca, tada se pristupa izradi plana reorganizacije. Ukoliko je prvo poverilačko ročište zakazano 40 dana od dana otvaranja stečajnog postupka, za izradu plana reorganizacije preostalo je još 50 dana.⁷⁹⁹

Sadržina plana reorganizacije

Plan reorganizacije se podnosi u pismenoj formi i njegova sadržina definisana je Zakonom o stečaju koji u članu 156. navodi da plan reorganizacije u stečaju mora da sadrži sledeće informacije: kratak uvod, detaljan popis mera i potrebna sredstva za efikasnu realizaciju plana, ažuriranu listu poverilaca, podelu poverilaca na klase i na

⁷⁹⁹ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 213–214

osnovu kojih kriterijuma su formirane klase, novčana sredstva neophodna za namirenje poverilaca, postupak prodaje imovine, rokove za realizaciju podnetog plana, spisak članova organa i njihove nagrade i nadoknade, finansijski izveštaji za poslednje tri godine, finansijske projekcije i bilans uspeha. Realizacija plana reorganizacije ne može biti uslovljena događajima na koje stečajni dužnik nema uticaja (npr. kretanje kursa pojedinih valuta, cena berzanske robe, mere vlade i sl.), imenovanje stečajnog upravnika i članova odbora, procena imovine na stariju od šest meseci.

Na osnovu ovih informacija poverioci treba da donesu ekonomski racionalne odluke o daljoj sudbini stečajnog dužnika. Ukoliko podnosilac plana reorganizacije u stečaju nije stečajni upravnik nego drugi ovlašćeni predlagač, stečajni upravnik dostavlja mišljenje o izvodljivosti plana reorganizacije.

Subjekti stečajnog postupka imaju svoja očekivanja vezana za svoj ekonomski interes, što se reflektuje i na zainteresovanost za postupak reorganizacije.

Sadržina plana reorganizacije u stečaju, čiji je ovlašćeni predlagač stečajni upravnik, regulisana je i Nacionalnim standardom broj 6. Shodno ovom standardu, stečajni upravnik je u obavezi da u planu reorganizacije pruži verodostojne, potpune i objektivne informacije, kao i da iste dostavi svim poveriocima stečajnog dužnika.

3.4.4. Struktura plana reorganizacije

Reorganizacija se sprovodi u skladu sa planom reorganizacije, koji može biti sastavni deo predloga za pokretanje stečajnog postupka ili se plan može podneti tokom stečajnog postupka.⁸⁰⁰

Stečajna reorganizacija podrazumeva i odsustvo prepreka za vođenje stečajnog postupka. Zakon o stečajnom postupku predvideo je i prepreke za sprovođenje stečajnog postupka. Obaveze privrednih subjekata u odnosu na koje se stečajni postupak ne može sprovesti padaju solidarno na teret njihovog osnivača, odnosno članova. U odnosu na privredna društva u državnoj svojini primenjuje se Zakon o privatizaciji.⁸⁰¹

Plan reorganizacije se usvaja većinom glasova poverilaca u svakoj pojedinoj klasi i u našem pravu ne postoji procedura za usvajanje plana od strane suda i pored

⁸⁰⁰ Član 159. stav 10 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁸⁰¹ Zakon o privatizaciji, ("Sl. glasnik RS", br. 38/2001, 18/2003 i 45/2005)

činjenice da plan nije usvojen u svakoj klasi. Posledica usvajanja plana reorganizacije je takva da prestaju posledice otvaranja stečajnog postupka i sva potraživanja poverilaca. Obaveze stečajnog dužnika uređuju se isključivo prema uslovima predviđenim planom, a sam plan reorganizacije se po slovu zakona smatra izvršnom ispravom.⁸⁰² Članom 156. st. 1 t. 8. ZOS-a propisuje da plan reorganizacije mora da sadrži spisak članova upravljanja i iznos njihovih naknada i nema posebnih normi koje bi se ticale preduslova u pogledu članova uprave dužnika, te je prema srpskom pravu moguće da u reorganizaciji ostane ranija uprava (sistem sopstvene uprave dužnika) ili da se uprava zameni.

3.4.4.1. Uvodni deo plana reorganizacije

Uvodni deo plana reorganizacije, u kom se objašnjavaju razlozi zbog kojih je stečajni dužnik dospao u finansijske teškoće, potencijali dužnika za oporavak i isplatu poverilaca, objašnjenje pozicije na tržištu i slično, služe samo upoznavanju poverilaca sa činjenicom da je stečajni dužnik prepoznao uzroke krize i da je spreman da preduzme potrebne mere, predstavljene planom, kako bi doveo sebe u finansijski položaj da može ispunjavati redovne obaveze i izmiri potraživanja predviđene planom. Ovaj deo plana ne sadrži jasnu obavezu stečajnog dužnika, već predstavlja obrazloženje plana, poput obrazloženja u parničnoj presudi. U presudama parničnog suda izvršni naslov je, u stvari, izreka presude. Nije svaka presuda podobna za prinudno izvršenje, recimo preobražajna presuda o sudskom raskidu ugovora zbog promenjenih okolnosti, proizvodi dejstvo nastupanjem njene pravnosnažnosti i tu se nema više šta prinudno izvršiti. Utvrđujuće presude takođe ne mogu biti prinudno izvršene, jedino kondemnatorne presude mogu biti predmet prinudnog izvršenja. Utvrđujuće i preobražajne presude imaju svojstvo izvršnosti jedino u delu kojim se izrekom presude obavezuje parnična stranka na naknadu troškova postupka. U kondemnatornim presudama dužnik je u obavezi da izvrši određenu prestaciju prema poveriocu. Deo sudske odluke koji je osnova za izvršenje je izreka presude, a ne razlog presude. Obrazloženje presude nije deo koji je podoban za izvršenje, ali je obrazloženje važno za tumačenje izreke presude i može poslužiti otklanjanju izvesnih dilema koje mogu nastati prilikom prinudnog izvršenja izreke presude. Za sprovođenje izvršenja po planu reorganizacije je nadležan stečajni sud koji je doneo rešenje o potvrdi usvajanja plana

⁸⁰² Član 167. stav 10 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

reorganizacije.⁸⁰³

3.4.4.2. Izvršni deo plana reorganizacije

Plan reorganizacije postaje izvršan kada nastupe pravne posledice usvajanja plana. Dospelost konkretnih obaveza stečajnog dužnika se ceni prema rokovima dospeća koji su definisani planom reorganizacije. Odredba člana 165. stav 13. Zakona o stečaju dan početka primene plana reorganizacije ne može nastupiti pre pravnosnažnosti rešenja o potvrđivanju plana reorganizacije. Ako dan početka primene plana ne može da nastupi pre pravnosnažnosti tog rešenja, ne može se ni sprovoditi prinudno izvršenje plana pre nego što je on počeo da se primenjuje. Uslovi za nastupanje izvršnosti plana reorganizacije, tj. izvršnosti konkretne obaveze iz plana su nastupanje pravnosnažnosti rešenja o potvrdi plana i dospelost obaveze prema planu.⁸⁰⁴

U planu su predviđene obaveze trećih lica i to samo uz njihovu saglasnost. Nekada treća lica imaju interes da daju svoje garancije za izvršenje plana, a najčešće to budu vlasnici stečajnog dužnika. U pogledu prinudnog izvršenja prema trećim licima, treba da važi identično pravilo kao i za stečajnog dužnika, plan reorganizacije predstavlja izvršnu ispravu za sve dužnike koji su obuhvaćeni planom. Naime, za treća lica koja su dala garancije za izvršenje plana ili su se obavezala na određene činidbe, plan ima karakter sličan sudskom poravnanju i predstavlja obavezu koja se može prinudno izvršiti. Preduslov za prinudno izvršenje prema trećim licima je da su ona dala obavezujuću izjavu kojom garantuju ispunjenje nekih ili svih obaveza iz plana, ako takva izjava nije priložena uz plan reorganizacije, prema tim licima se ne može sprovoditi prinudno izvršenje.

Zapravo, pažnju treba posvetiti reorganizacionim merama u pogledu prinudnog izvršenja plana reorganizacije. Da li se prinudno izvršenje plana reorganizacije svodi isključivo na namirenje izvršnih poverilaca ili se i same reorganizacione mere mogu prinudnim putem sprovesti (u situaciji kada sam subjekt reorganizacije ne realizuje mere predviđene planom)?⁸⁰⁵

⁸⁰³ Todorović, I., Sprovođenje stečaja putem reorganizacije, Poslovni biro doo, Prvo izdanje, Beograd, 2016, str. 175

⁸⁰⁴ Todorović, I., Sprovođenje stečaja putem reorganizacije, Poslovni biro doo, Prvo izdanje, Beograd, 2016, str. 179

⁸⁰⁵ Todorović, I., Sprovođenje stečaja putem reorganizacije, Poslovni biro doo, Prvo izdanje, Beograd, 2016, str. 180

Međutim, našim stečajni zakonom nije predviđena takva mogućnost, ali nije ni zabranjena. Na primer, ako je planom reorganizacije predviđeno između ostalog da stečajni dužnik treba da izvrši konverziju duga u kapital dužnika, mogao bi stečajni dužnik primorati da sprovede ovu meru putem pravila o izvršenju nenovčanih obaveza dužnika koju može izvršiti samo dužnik, uz donošenje rešenja o kažnjavanju stečajnog dužnika ako on ne preduzme planirane reorganizacione mere. Tako bi trebalo postupiti i kada je u pitanju recimo promena pravne forme stečajnog dužnika, jer ovu meru može realizovati samo stečajni dužnik. Treba imati u vidu da stečajni dužnik neće moći u pogledu svih reorganizacionih mera na ovaj način da se primora da sprovede reorganizaciju. Kod prodaje imovine, bilo bi besmisleno prinudno izvršiti reorganizacionu meru prodaje nepokretne ili pokretne stvari, jer možda za tu stvar u datom trenutku ne može da se pronađe kupac, ali bi dužnik mogao da se primora da objavi oglas za prodaju stvari na ovaj način, ako je to u skladu sa planom reorganizacije. Obaveza dužnika, osim toga, treba da bude jasno određena da bi se moglo sprovoditi takvo prinudno izvršenje. Takvo izvršenje nije moguće ako plan samo predviđa da je dužnik u obavezi da uzme kredit za tekuću likvidnost.⁸⁰⁶

Svakom poveriocu je u interesu sprovođenje plana reorganizacije, pa da za prinudno izvršenje prema stečajnom dužniku, koje bi se odnosilo na reorganizacione mere, svaki poverilac ima aktivnu legitimaciju da primora stečajnog dužnika da takve mere sprovede, čak i kada je u pitanju konverzija duga u kapital za određenog poverioca, jer se time smanjuju dugovi stečajnog dužnika. Prihvatanje ovakvog stava, prema kome se dužnik može prinudnim putem naterati da sprovede reorganizacione mere, doprinosi efikasnosti postupka reorganizacije, jer se umesto pokretanja postupka bankrotstva, na ovaj način sprovodi reorganizacija, pa bar i prinudnim putem.⁸⁰⁷

3.4.4.3. Nadzorni deo plana reorganizacije

Nadzorni deo plana reorganizacije treba da obezbedi da dogovor postignut planom reorganizacije zaista i sprovede u delo, a ne da plan reorganizacije posluži samo kao prilika stečajnom dužniku da prolongira ispunjavanje obaveza prema poveriocima. Pitanje nadzora nad izvršenjem je regulisano na taj način da se planom reorganizaacije

⁸⁰⁶ Todorović I., Sprovođenje stečaja putem reorganizacije, Poslovni biro doo, Prvo izdanje, Beograd, 2016, str. 181

⁸⁰⁷ Todorović I., Sprovođenje stečaja putem reorganizacije, Poslovni biro doo, Prvo izdanje, Beograd, 2016, str. 182

određuje nezavisno stručno lice koje će pratiti izvršenje plana u interes svih poverilaca.^{808, 809} Plan treba da sadrži i način plaćanja takvom licu, kontrolu izvršenja plana. Zakon još samo dodatno definiše da to ne može biti lice koje je zaposleno kod stečajnog dužnika, niti lice povezano sa dužnikom, niti lice zaposleno kod povezanog lica sa stečajnim dužnikom. Usvajanjem plana reorganizacije, prestaju ovlašćenja stečajnog suda da vrši nadzor nad planom reorganizacije. Tek kada stečajni dužnik ne bi postupao po usvojenom planu reorganizacije i ako bi neki poverilac podneo predlog za pokretanje stečajnog postupka zbog nepostupanja po planu, stečajni sud može imenovati privremenog stečajnog upravnika radi kontrole poslovanja dužnika.

Ovako postavljen sistem nadzora nije dovoljan da obezbedi kontrolu nad izvršenjem plana reorganizacije. Svrha nadzora se ne sastoji u tome da se štite interesi pojedinih poverilaca, već da se svi poverioci zaštite od aktivnosti stečajnog dužnika koje mogu ugroziti realizaciju plana i da se pravovremeno reaguje, ako je ispunjenje plana ugroženo.⁸¹⁰

Još jedan način kontrole prema domaćem pozitivnom pravu je kontrola od strane individualnih poverilaca. Pravo poverilaca je na informisanje tokom realizacije plana kao i pravo na pristup svim aktima društva. Svrha ovih prava poverilaca se konkretizuje kroz njihovo pravo da predlože pokretanje stečajnog postupka (okončanje reorganizacije) pod dva kumulativna uslova: 1) ako dužnik ne poštuje usvojen plan, 2) ako svojim ponašanjem bitno narušava plan reorganizacije (negativni novčani tokovi dužnika, nemogućnost obavljanja privredne delatnosti, značajno ugrožavanje jedne ili više klasa poverilaca).⁸¹¹

Sadašnji sistem kontrole realizacije plana nije adekvatan, jer će nezavisno lice moći da postupa pristrasno i čest je slučaj da se nadoknada tom licu propisuje simbolično, a zapravo se uopšte ne isplaćuje tokom realizacije plana ili se isplaćuje, ali lice zaduženo za nadzor tek tada ima motiv da postupa kao da je zavisno od stečajnog dužnika. Nadzor podrazumeva dostavljanje godišnjih izveštaja odboru poverilaca i stečajnom sudu o namirenju poverilaca i o daljim izgledima da plana reorganizacije

⁸⁰⁸ Član 156. stav 1 (10) Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁸⁰⁹ Sudska praksa privrednih sudova, Bilten br. 3/2013, Sednica Apelacionog suda održana 12.11.2013. i sednica Odeljenja za privredne prestupe održana 14.11.2013. i sednica za upravno-računske sporove održana 06.11.2013. godine

⁸¹⁰ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 402–408

⁸¹¹ Član 173. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

bude realizovan.⁸¹² Zapravo, nadzor počinje da se sprovodi po nastupanju pravnosnažnosti rešenja o obustavi stečajnog postupka.⁸¹³

Planom se može predvideti i drugačiji način nadzora, pa se može imenovati treće lice kao vršilac nadzora. Treće lice nije dopunski organ nadzora, već je u pitanju samostalno lice koje vrši nadzor i u tom slučaju ne postoji stečajni upravnik kao vršilac ove dužnosti. Propisivanje nadzora povlači za sobom i neophodne troškove za vršenje takvih aktivnosti koji se finansiraju iz plana reorganizacije, tj. iz poslovanja stečajnog dužnika. Ukoliko se desi da lice zaduženo za nadzor primeti da se plan reorganizacije ne ispunjava, to lice je u obavezi da o tome izvesti odbor poverilaca i stečajni sud. Planom reorganizacije se može predvideti i da preduzimanje određenih pravnih radnji, zaključivanje ugovora, može biti uslovljeno prethodnim odobrenjem organa nadzora, u suprotnom, takvi pravni poslovi i pravne radnje su bez pravnog dejstva.

Nakon usvajanja plana reorganizacije, bez obzira da li plan to predviđa ili ne, stečajni sud može naložiti stečajnom dužniku i trećim licima sprovođenje određenih radnji, aktivnosti, davanja izjava volje, radi realizacije plana. Odmah po usvajanju plana reorganizacije, stečajni upravnik će sačiniti konačne finansijske izveštaje stečajnog dužnika za period do usvajanja plana reorganizacije i dodatne izveštaje čije sačinjavanje naloži sud.

Nadzor nad izvršenjem plana formalno postoji i vrši ga nezavisno stručno lice u interesu svih poverilaca. Reorganizacija pruža priliku dužniku da dodatno prolongira svoje obaveze, a planovi reorganizacije se u brojnim slučajevima usvajaju uz pomoć „prijateljski“ nastrojenih poverilaca, sa kojima dužnik postiže dogovore na margini plana reorganizacije. Čini se da bi nadzor nad sprovođenjem plana reorganizacije trebalo detaljnije urediti zakonom, a poželjno je u svakom slučaju detaljnije urediti sistem nadzora samim planom reorganizacije, u pogledu načina izveštavanja reorganizacione uprave i organa nadzora o izvršenim aktivnostima, finansijskim tokovima, a ne samo o stepenu namirenja poverilaca. Osim toga, smatramo da bi trebalo dati šira ovlašćenja stečajnom sudu, poput onih koje postoje u američkom pravu. Stečajni sud bi osim ovlašćenja da donese odluku o okončanju reorganizacije i pokretanju bankrotstva, mogao da ima ovlašćenja na naloži preduzimanje mera reorganizacije stečajnom dužniku i da se takvi nalozi mogu izvršiti prinudnim putem.

⁸¹² Član 173. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁸¹³ Član 94. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

Čini se da bi poverioci imali više koristi od takvih ovlašćenja stečajnog suda, nego od proste mogućnosti da se reorganizacija okonča.

3.4.5. Donošenje rešenje o pokretanju prethodnog postupka

Zakon o stečaju propisuje da se, po pravosnažnosti rešenja kojim se potvrđuje usvajanje plana reorganizacije, stečajni postupak obustavlja.⁸¹⁴ Na ovaj način rešeno je sporno pitanje koje je postojalo u sudskoj praksi, o tome da li je posle usvajanja plana reorganizacije stečajni postupak okončan ili je u toku. To pitanje je od značaja, između ostalog, i za atrakciju stvarne nadležnosti za suđenje u sporovima povodom stečaja u korist stečajnog suda, odnosno privrednog suda koji sprovodi stečajni postupak, kao i za tretman potraživanja, nastalih posle usvajanja plana, kao obaveza stečajne mase, ako dođe do ponovnog otvaranja stečajnog postupka, s tim što je ovaj privilegovan status novelom iz 2017. godine priznat „novom novcu“. Noveliranim članom 104. stav 5, tretman kredita, koje je uzeo stečajni upravnik ili koji su odobreni kao mera plana reorganizacije, izjednačen je sa obavezama stečajne mase, dok je izmenama člana 126. stav 1. tačka 1, onemogućeno pobijanje zaključivanja takvih ugovora o kreditu odnosno zajmu.⁸¹⁵

Nakon obustave stečajnog postupka, sva potraživanja nastala pre otvaranja stečaja definisana su isključivo usvojenim planom⁸¹⁶ i subjekt reorganizacije nastavlja da posluje u redovom pravnom i privrednom okruženju. Pod nastankom potraživanja trebalo bi smatrati zaključenje novog ugovora ili nastanak drugog pravnog osnova (npr. građanskopravnog delikta, za potraživanje naknade štete, ili zaključenja ugovora o prenosu prava svojine za poresku obavezu plaćanja poreza na prenos apsolutnih prava i sl. iz koga proističe potraživanje, a ne dospelost potraživanja, jer je jedna od pravnih posledica otvaranja stečaja da sva potraživanja prema stečajnom dužniku dospevaju danom otvaranja stečaja. Dakle, bitan je nastanak izvora obligacije, a ne dospelost toga potraživanja. Obaveze koje nastanu nakon usvajanja plana nemaju prioritetan status, dakle nemaju prvenstvo u naplati u odnosu na potraživanja utvrđena planom reorganizacije (ali ni plan nema dejstvo na ova potraživanja – npr. otpust duga ili

⁸¹⁴ Član 166. stav 2, Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁸¹⁵ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 260–261

⁸¹⁶ Član 167. stav 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

plaćanje na rate, ako je predviđeno kao mera za realizaciju plana), a usvojeni plan ne može se menjati. Poveriocima stoje na raspolaganju redovni načini namirenja van stečaja, uključujući i izvršni postupak, jer je usvojeni plan reorganizacije izvršna isprava.⁸¹⁷

Po pravosnažnosti rešenja kojim potvrđuje usvajanje plana reorganizacije, usvojeni plan reorganizacije stečajni sudija dostavlja Registru privrednih subjekata, odnosno drugom odgovarajućem registru, radi objavljivanja na internet strani tog registra ili na drugi odgovarajući način ukoliko takav registar nema svoju internet stranu. Registar je dužan da obezbedi da usvojeni plan reorganizacije ostane trajno dostupan svim trećim licima (član 166. stav 5).⁸¹⁸

3.4.5.1. Zakazivanje ročište za raspravu o planu reorganizacije

Ročište za odlučivanje o predlogu i glasanje o planu se određuje rešenjem ne može se održati pre isteka roka od 60 dana, a mora se održati u roku od 90 dana od dana donošenja rešenja o pokretanju prethodnog stečajnog postupka. Na ročište se pozivaju da prisustvuju svi poverioci stečajnog dužnika.

Drugi eventualni nedostaci koje sudija naknadno uoči (na primer, nezakonitost plana), dovešće do odbačaja plana, a ne konstatacije da plan nije usvojen.⁸¹⁹

3.4.6. Donošenje rešenja o potvrđivanju i usvajanju plana reorganizacije

Prilikom donošenja ovog rešenja sudija ispituje da li je na ročištu za razmatranje plan reorganizacije usvojen u skladu sa stečajnim propisima (na primer, da li su za plan glasale sve klase koje imaju pravo glasa, da li je bilo nekih neregularnosti u postupku glasanja, da li je ročište zakazano i održano u skladu sa zakonom). Postupak usvajanja plana reorganizacije se zaokružuje tek donošenjem rešenja o njegovom potvrđivanju. Plan reorganizacije koji su na ročištu usvojili poverioci sam po sebi ne predstavlja izvršnu ispravu. Svojestvo izvršne isprave on dobija tek sudskom potvrdom.⁸²⁰

⁸¹⁷ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 260–261

⁸¹⁸ Dukić Mijatović, M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019, str. 260–261

⁸¹⁹ Član 160. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁸²⁰ Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018, str. 222

Rešenje kojim je potvrđeno usvajanje plana objaviće se na oglasnoj tabli suda, a potom će sudija ovo rešenje, uz usvojeni plan reorganizacije, dostavlja i Agenciji za privredne registre.

Na ovo rešenje postoji mogućnost žalbe svih učesnika u stečajnom postupku. Nakon što je rešenje postalo pravnosnažno, stečajni sudija će dostaviti usvojen plan reorganizacije Registru privrednih subjekata. Dostupnost plana je obezbeđena svim zainteresovanim stranama.⁸²¹

Uporedo sa donetim rešenjem o usvojenom planu reorganizacije, sudija će doneti i rešenje o bankrotstvu.

3.4.6.1. Realizacija plana reorganizacije

Plan je zapravo rezultat „pročišćenih“ interesa poverilaca i uprava treba da isključivo vodi računa o realizaciji plana, to je njen osnovni zadatak. Uprava ne treba da posmatra pojedine interese poverilaca, već da ispuni sve korake iz plana reorganizacije, a time uprava u stvari odgovara zadacima koji su joj povereni planom. Pogrešno se u našem ZOS-u navodi u članu 167. stav 3 da stečajni dužnik preduzme sve mere propisane planom reorganizacije, jer se stečajni dužnik nalazi u sistemu „prinudne uprave“ uspostavljene planom. Uprava je ta kojoj je ova naredba suštinski upućena, ona dužna da preduzme sve mere reorganizacije predviđene planom.⁸²²

Realizacijom plana se, dakle, ostvaruju interesi poverilaca, na način na koji su ti interesi pomireni planom reorganizacije. Međutim, sprovođenjem plana se štite i interesi poverilaca sa osporenim potraživanjima. Uprava ne sme prenebregnuti ove poverioce i mora imati u vidu da poverioci sa osporenim potraživanjima mogu okončati sudske sporove u kojima dokazuju osnovanost potraživanja uspešno, te uprava ne sme dozvoliti da poverioci koji imaju utvrđena potraživanja budu namireni u predviđenim kvotama, a da za poverioce sa osporenim potraživanjima ne preostane sredstava.

3.4.6.2. Sprovođenje usvojenog plana reorganizacije u praksi

Usvojeni plan reorganizacije je akt sa pravnom snagom izvršne isprave. Da bi

⁸²¹ Član 166. stav 35, Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁸²² Todorović, I., Sprovođenje stečaja putem reorganizacije, Poslovni biro doo, Prvo izdanje, Beograd, 2016, str. 47–48

plan reorganizacije stekao pravnu snagu izvršne isprave potrebno je da ga prihvate sve klase i da nije protivan odredbama stečajnog zakona. Ako u odluci kao u izvršnoj ispravi nije određen rok za dobrovoljno ispunjenje obaveze, taj rok se određuje rešenjem o izvršenju. Bez obzira koje se od dva izneta pravna mišljenja usvoji, očigledno je da usvojeni plan reorganizacije mora sadržavati naznačenje poverioca i dužnika, kao i predmeta, vrste, obima i vreme ispunjenja obaveze. Da je stečajni dužnik dužan da preduzme sve mere propisane planom reorganizacije, jer se stečajni dužnik nalazi u sistemu „prinudne uprave“ uspostavljene planom. Prema tome, odgovor na postavljeno pitanje je da plan reorganizacije mora sadržavati rokove za izvršenje plana reorganizacije i rokove za realizaciju glavnih elemenata plana reorganizacije, s tim što ti rokovi nisu zakonom propisani.⁸²³ Kada je u pitanju „predlog“ plana reorganizacije, odnosno nacrt plana reorganizacije, očigledno je da se postupak reorganizacije može sprovesti samo po uredno sačinjenom i od strane stečajnog sudije odobrenom nacrtu plana reorganizacije. U tom kontekstu treba razumeti sadržinu odredbe iz čl. 127. st. 3 tač. 5. Zakona o stečajnom postupku da plan reorganizacije sadrži rokove za izvršenje plana reorganizacije i rokove za realizaciju glavnih elemenata plana reorganizacije, ako ih je moguće odrediti.⁸²⁴ U vreme primene Zakona o stečajnom postupku, u Republici Srbiji se prinudno izvršenje sprovodi isključivo sudskim putem.⁸²⁵

Nakon ispunjenih obaveza iz plana reorganizacije, pristupa se prodaji državnog, odnosno kapitala u skladu sa propisima kojima je uređena privatizacija.⁸²⁶

3.4.7. Mere reorganizacije

Samim planom reorganizacije uređuje se način namirenja i mere za realizaciju plana. Mere za realizaciju plana navedene su u odredbi člana 157. stav 1 Zakona o stečaju, s tim što je predviđeno da osim pobrojanih, to mogu biti i druge mere. Svaki stečajni dužnik u zavisnosti od visine svojih obaveza, vrednosti imovine koja može služiti namirenju (bilo unovčenjem, bilo prenosom poveriocima) delatnosti kojom se bavi i očekivanim prihodima, može ponuditi poveriocima one mere za koje smatra da će

⁸²³ Sudska praksa trgovinskih sudova, Bilten, br. 3/2006, str. 162

⁸²⁴ Sudska praksa trgovinskih sudova, Bilten, br. 3/2006, str. 162

⁸²⁵ Izvršenje putem javnih izvršitelja uvedeno je Zakonom o izvršenju i obezbeđenju ("Sl. glasnik RS", br. 31/2011)

⁸²⁶ Đurić, M., Đ., Jovanović, V., M., Stečajna reorganizacija u pravu Republike Srbije 2004–2009, Vek i po regulisanja stečaja u Srbiji, Institut za uporedno pravo Beograd, Union, Pravni fakultet Beograd, 2019, str. 181

se dovesti do povoljnijeg namirenja poverilaca.⁸²⁷

Mere reorganizacije u sadržinskom smislu predstavljaju esenciju plana. Svi drugi elementi sadržine plana su u neku ruku akcesornog karaktera, jer su u funkciji ovog osnovnog i krucijalnog elementa.⁸²⁸

Mere reorganizacije nisu zakonom limitirane. Zakon nabraja najznačajnije i najčešće korišćene mere, što ne isključuje i predlaganje drugih mera od značaja za realizaciju plana reorganizacije. Ovo je dobro rešenje, jer se njime u prvi plan ističe princip fleksibilnosti, koji omogućava da se plan reorganizacije prilagodi okolnostima konkretnog stečajnog dužnika.

Planom se može predvideti jedna ili više mera reorganizacije. Danas su retki planovi sa jednom merom reorganizacije. Pravilo je da samo kombinacija više raznorodnih mera može da omogući saniranje dužnika i zadovoljenje brojnih interesa involviranih u postupak reorganizacije.

Imajući u vidu raznovrsnost i heterogenost mera, one se mogu deliti prema različitim kriterijumima. Zavisno od toga da li su određene u zakonu, sve mere reorganizacije se mogu podeliti na imenovane i neimenovane mere. Imenovane su one mere koje zakon izričito pominje kao dozvoljene, dok bi neimenovane bile sve druge mere, koje zakon ne pominje, ali ni ne zabranjuje.

3.4.7.1. Vrste mera reorganizacije

Zavisno od pravnih posledica, sve mere reorganizacije se mogu podeliti na one koje utiču na⁸²⁹: 1) dužničko poverilački odnos, 2) status dužnika, 3) likvidnost dužnika i 4) poslovanje dužnika.

1) Mere koje utiču na dužničko poverilački odnos. Brojnim merama reorganizacije se utiče na pravni odnos stečajnog dužnika i njegovih poverilaca, bez obzira da li je on stvarnopravnog ili obligacionopravnog karaktera. Najznačajnije među njima se mogu kategorizovati u mere kojima se:

a) umanjuju prava poverilaca na primer, oprostaj duga i odlaganje ispunjenja

⁸²⁷ Člana 157. stav 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁸²⁸ Todorović, I., Sprovođenje stečaja putem reorganizacije, Poslovni biro doo, Prvo izdanje, Beograd, 2016, str. 217

⁸²⁹ Todorović, I., Sprovođenje stečaja putem reorganizacije, Poslovni biro doo, Prvo izdanje, Beograd, 2016, str. 217

potraživanja stečajnih poverilaca, ili zamenu sredstva obezbeđenja ili odricanje od založnog prava razlučnih poverilaca, pri čemu se za meru reorganizacije umanjena prava razlučnih poverilaca zahteva i saglasnost imaoaca založnog prava;

c) mere kojima se poveriocima daju veća i/ili nova prava (na primer, davanja u zalog opterećene ili neopterećene imovine stečajnog dužnika ili novacija) i

d) mere kojima se namiruju potraživanja poverilaca (na primer, prenos opterećene ili neopterećene imovine na ime namirenja potraživanja i namirenje iz sredstva obezbeđenja).

2) Mere koje utiču na status stečajnog dužnika. Statusnopravne mere se u osnovi zasnivaju na primeni nekih opštih instituta prava privrednih društava, prilagođenih postupku reorganizacije. Među najznačajnije statusnopravne mere se ubrajaju: statusne promene, promene pravne forme, izmene opštih akata, pretvaranje potraživanja u osnovni kapital, poništavanje izdatih i izdavanje novih hartija od vrednosti.

3) Mere kojima se utiče na likvidnost dužnika. Obezbeđivanje likvidnosti je jedan od urgentnih zadataka svakog postupka reorganizacije. Gotovo svi stečajni dužnici pate od nedostatka likvidnih sredstava, zbog čega se planom uvek nastoje predvideti mere kojima se kratkoročno sanira ovaj problem. Najznačajnije mere koje spadaju u ovu grupu su: zaključivanje ugovora o kreditu i pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika.

4) Mere koje utiču na poslovanje dužnika. Brojne mere reorganizacije imaju za cilj unapređenje poslovanja stečajnog dužnika. Zbog pravnih problema koje produkuju, među njima se posebno izdvajaju otpuštanje zaposlenih, angažovanje drugih lica, mera prodaje imovine dužnika, zatvaranje neprofitabilnih pogona, promena sistema upravljanja dužnikom, imenovanje novih članova uprave, itd.

Glava peta

3.5. PROCESNO-PRAVNI ASPEKT REORGANIZACIJE

Reorganizacija treba da omogući ekonomski oporavak stečajnog dužnika kroz nastavak poslovanja.⁸³⁰ Sprovođenje plana reorganizacije je povereno organima stečajnog postupka, strankama i drugim učesnicima u stečajnom postupku. Sam plan reorganizacije je instrument reorganizacije stečajnog dužnika kojim se određuju mere i sredstva reorganizacije stečajnog dužnika, uslovi, način i vreme njihovog sprovođenja, način i vreme namirenja potraživanja stečajnih poverilaca i regulišu druga pitanja u pogledu prava i obaveza stečajnog dužnika i njegovih poverilaca.⁸³¹

Usvojeni plan reorganizacije ima snagu izvršne isprave i smatra se da predstavlja novi ugovor za izmirenje potraživanja koja su u njemu navedena.⁸³² U postupku bankrotstva radi namirenja poverioca prodaje se celokupna imovina dužnika, radi srazmernog (delimičnog) namirenja svih stečajnih poverilaca.⁸³³ Postupak reorganizacije se preduzima radi privrednog oporavka stečajnog dužnika, odnosno da se poverioci namire u skladu sa planom reorganizacije.⁸³⁴ Naš stečajni zakon se približava postupku insolventije evropskog prava. Ukoliko se planom reorganizacije sprovodi i pravno i ekonomsko očuvanje dužnika, tada je reč o sanacionom planu ili sanacionoj reorganizaciji.

3.5.1. Uređenje instituta reorganizacije po Zakonu o stečaju

Stečajni dužnik je dužan da u planu reorganizacije pruži verodostojne, objektivne i potpune informacije.⁸³⁵ Reorganizacijom se restrukturiraju dugovi i poslovne delatnosti stečajnog dužnika na način koji se razumno može očekivati da će obezbediti njegov finansijski oporavak i namirenje potraživanja poverilaca u skladu sa

⁸³⁰ Član 1. st. 4 i čl. 127. Zakon o stečajnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

⁸³¹ Član 2. st. 1 Zakon o stečajnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

⁸³² Član 133. Zakon o stečajnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

⁸³³ Član 35. st. 1 Zakon o stečajnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

⁸³⁴ Član. 127–144. Zakon o stečajnom postupku („Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

⁸³⁵ Nacionalni standard o minimumu podataka koje treba da sadrži plan reorganizacije koji podnosi stečajni upravnik br. 6.

zakonom.⁸³⁶ Praksa je pokazala da su planovi reorganizacije često nerealno formulisani i usmereni ka odlaganju bankrotstva. Razlog predviđanja potpunog namirenja potraživanja poverilaca u direktnoj je vezi sa namerom nastavka poslovanja stečajnog dužnika. Naime, najvažniji poverioci u ovom slučaju su banke i dobavljači koji uslovljavaju nastavak poslovne saradnje potpunim namirenjem njihovih potraživanja koja čine najveći procenat ukupnih potraživanja prema stečajnom dužniku. Takođe, njihov glas, kao glas većinskih poverilaca, presudan je prilikom donošenja odluke o usvajanju plana. Kako plan reorganizacije kao izvršna isprava obavezuje i nesaglasne manjinske poverioce, mogli bismo da postavimo pitanje da li je u ovakvim situacijama moguće ispoštovati načelo jednakog tretmana poverilaca.

Jedna od bitnih razlika sadržine plana reorganizacije podnetog u redovnom stečajnom postupku i unapred pripremljenog plana reorganizacije je u tome što unapred pripremljeni plan reorganizacije mora da sadrži izjavu revizora ili licenciranog stečajnog upravnika izvodljivosti plana, što nije deo sadržine plana reorganizacije podnetog u redovnom stečajnom postupku.⁸³⁷ Stečajni sudija je ovlašćen da utvrdi tačnost podataka iz predloga plana reorganizacije, kao i urednost i potpunost plana, a deo sadržine plana reorganizacije nije izjava stečajnog upravnika o izvodljivosti plana, to stečajni sudija nije ovlašćen da predlog tog plana reorganizacije odbaci.

Plan sadrži detaljan opis načina namirenja⁸³⁸:

- 1) potraživanja koja su nastala u periodu pre podnošenja plana, u okviru formiranih klasa poverilaca na dan preseka stanja koji, u smislu ovog pravilnika, predstavlja dan na koji je utvrđeno stanje svih obaveza potraživanja i imovine stečajnog dužnika za potrebe izrade vanrednog revizorskog izveštaja, procene i klasa poverilaca (u daljem tekstu: dan preseka stanja);
- 2) poverilaca čija su potraživanja u sporu na dan preseka stanja;
- 3) potraživanja koja će nastati po usvajanju plana, a koja nisu dospela na dan preseka stanja.

Stečajni upravnik dostavlja mišljenje o izvodljivosti plana reorganizacije, što je predviđeno Nacionalnim standardom br. 6, mišljenje nije obavezni deo plana

⁸³⁶ Mrdović, B., Neki aspekti novela Zakona o stečaju, u: Stečajni instruktor br. 1, Beograd, 2014, str. 31

⁸³⁷ Član 7. Pravilnika o načinu sprovođenja reorganizacije unapred pripremljenim planom reorganizacije i sadržini tog plana, definiše izjavu o izvodljivosti plana reorganizacije kao izjavu koja sadrži mišljenje revizora ili stečajnog upravnika o izvodljivosti i celishodnosti mera predviđenih planom i opravdanosti pretpostavki na kojima se plan zasniva.

⁸³⁸ Pravilnik o načinu sprovođenja reorganizacije po unapred pripremljenom planu reorganizacije i sadržini unapred pripremljenog plana reorganizacije ("Sl. glasnik RS", br. 57/2018)

reorganizacije, iz tog razloga stečajni sudija ne može da odbaci predlog plana reorganizacije, zbog negativno datog mišljenja stečajnog upravnika o izvodljivosti plana.⁸³⁹ Ovde ujedno i nalazimo uzrok usvajanja neizvodljivih planova, unapred osuđenih na neuspeh. Ovo nas ujedno i navodi da damo mišljenje da je korisno dati šira ovlašćenja stečajnom sudiji u konkretnoj fazi postupka. Odluke stečajnog sudije trebalo bi da imaju funkciju filtriranja planova, ako ne kroz njihovo odbacivanje, onda makar putem nametanja obaveze vršenja izmena podnetog predloga koji je ocenjen kao neizvodljiv. Nije dovoljno samo navođenje mera koje Zakon propisuje, već svaku meru treba razraditi u skladu sa sledećim principima⁸⁴⁰:

- Odrediti kome se pojedina mera nudi, tj. na koga se odnosi;
- Proceniti poverioca ili grupu poverilaca, odnosno razumeti njihova očekivanja;
- Izvršiti procenu efekata koji će se datom merom postići;
- Odrediti rok u kome se mera sprovodi ili period početka njene primene;
- Imati na umu ciljeve predlaganja pojedinih mera za realizaciju plana i način na koji se

mere mogu najefikasnije iskoristiti.

Testiranje efekata mera na rezultate poslovanja vrši se da bi se napravile projekcije rezultata poslovanja i ocenilo da li su oni prihvatljivi. Ukoliko projekcije pokažu da to nije moguće, onda je potrebno izmeniti koncept i ovaj postupak ponavljati sve dok se ne definiše scenario čijom bi se realizacijom mogli ostvariti ciljevi reorganizacije.

3.5.2. Tok postupka reorganizacije

Stečajni plan se usvaja saglasnošću kvalifikovane većine stečajnih poverilaca, o modalitetima reorganizacije dužnika, a koji potvrđuju nadležni sud i ima snagu izvršnog naslova za sve nepriviligovane poverioce.

Pravna priroda stečajnog plana je dvojna, stečajni plan ima element ugovora, zatim sudske odluke, planom se inicira dalje sprovođenje samog postupka, koji će rezultovati namirenjem poverilaca i revitalizacijom stečajnog dužnika, s tim da se obaveze koje nastanu u toku reorganizacije isplaćuju odmah, od postojećih prihoda.

⁸³⁹ Odgovori na pitanja koji su utvrđeni na sednici Odeljenja za privredne sporove Privrednog apelacionog suda održanoj dana 08.11.2011. godine, sudska praksa privrednih sudova - Bilten br. 4/2011).

⁸⁴⁰ Poznanić, V., Poznanić, V., Reorganizacija preduzeća kroz stečaj, u: Pravo i privreda, br. 4-6, Beograd, 2011, str. 322

Plan reorganizacije je rezultat saglasnosti volja stečajnog dužnika i poverilaca. Da bi plan reorganizacije bio punovažan akt, stečajni sud mora da ispita njegovu dopuštenost i zakonitost i ako utvrdi da je taj plan dopušten i zakonit, to će potvrditi svojim rešenjem. Ako sud smatra da je plan nezakonit, odbacuje ga svojim rešenjem.⁸⁴¹

Plan reorganizacije mora da sadrži elemente propisane zakonom, kao što su npr. označenje delatnosti stečajnog dužnika i uzrok finansijskog kraha, plan i mere realizacije plana, način realizacije plana, planirana novčana sredstva za namirenje poverilaca, rokovi za izvršenje plana reorganizacije, spisak članova organa upravljanja, finansijske projekcije.⁸⁴² Po svom pravnom dejstvu plan reorganizacije predstavlja novi ugovor između stečajnih poverilaca i stečajnog dužnika. Usvojeni plan reorganizacije ima dejstvo izvršne isprave, na osnovu koje svaki poverilac, obuhvaćen planom reorganizacije, može pokrenuti postupak singularnog izvršenja protiv stečajnog dužnika. Planom reorganizacije se utvrđuju mere reorganizacije koje treba da doprinesu poboljšanju imovinskopravnog položaja stečajnog dužnika. Planom reorganizacije može biti utvrđena jedna ili više mera koje bi doprinele ostvarivanju ciljeva reorganizacije. U Zakonu o stečajnom postupku su, primera radi, određene mere reorganizacije. To znači da se mogu odrediti i druge mere koje bi doprinele ostvarivanju cilja reorganizacije. Jedino ograničenje u njihovom predlaganju je da one nisu u suprotnosti sa prinudnim propisima, javnim poretkom i pravilima morala.⁸⁴³

U zavisnosti od toga koji se cilj želi postići reorganizacijom, odnosno koji oblik reorganizacije se sprovodi planom, sanacioni, cesioni ili likvidacioni ili pak kombinacija navedenih oblika, plan reorganizacije mogao je da sadrži neke od sledećih mera: 1) zadržavanje imovine iz stečajne mase; 2) prodaja imovine iz stečajne mase; 3) zatvaranje neprofitabilnih pogona; 4) raskid nepovoljnih ugovora ili zakupa; 5) odlaganje otplate dugova; 6) izmena rokova dospelosti; 7) oprost dugova u celini ili delimično; 8) izvršenje ili izmena založnog prava; 9) pretvaranje neobezbeđenih zajmova u obezbeđene zajmove; 10) davanje u zalog neopterećene imovine; 11) pretvaranje duga u akcijski kapital; 12) uzimanje novog kredita; 13) pribavljanje nove investicije; 14) osporavanje i poništenje potraživanja koja nisu pravno valjana; 15) otpuštanje zaposlenih; 16) prenos dela ili celokupne imovine na jednog ili više

⁸⁴¹ Stanković, G., Petrušić, N., Stečajno procesno pravo, Sl. list SCG, Beograd, 2006, str. 196–197

⁸⁴² Član 127. st. 3. tač. 1–11. Član 128. Zakon o stečajnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

⁸⁴³ Član 128. Zakon o stečajnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

postojećih ili novoformiranih subjekata ili preduzimanje novih mera za realizaciju plana reorganizacije zavisno od njenog oblika.⁸⁴⁴

3.5.2.1. Plan i mere reorganizacije

Plan reorganizacije ima dvostruku pravnu prirodu pa se navodi da je plan reorganizacije institut koji ima elemente ugovornog prava i procesnopravne elemente.⁸⁴⁵ Da bi se odredila pravna priroda plana reorganizacije, a time i pojam plana, posmatraćemo jedan sličan pravni institut – sudsko poravnanje i odrediti koje su razlike između plana reorganizacije i sudskog poravnanja.

Plan reorganizacije ima veoma slične karakteristike kao i sudsko poravnanje, jer proizvodi procesna i materijalnopravna dejstva, ima dejstvo sudske odluke, njegov nastanak zavisi od procesnih radnji i od materijalno-pravnih izjava volje. Između ostalog, plan reorganizacije ima znatnih razlika u odnosu na sudsko poravnanje, što ne znači da je neophodna saglasnost svih učesnika u postupku, jer se on usvaja po principu većinskog odlučivanja za razliku od sudskog poravnanja. Plan može biti proširen i na lica koja nisu njime inicijalno obuhvaćena, npr. kada se u određenom periodu po usvajanju plana pojavi poverilac koji nije obuhvaćen planom ili npr. kada poverilac sa osporenim potraživanjem svoje pravo dokaže u sudskom postupku, što nije slučaj sa sudskim poravnanjem, jer ono obuhvata samo lica koja su ga zaključila.⁸⁴⁶

Ključni deo plana je podela poverioca na klase, jer se prema klasama poverilaca uglavnom primenjuju različite reorganizacione mere. Uloga suda pri analizi plana reorganizacije je nešto značajnija nego u pogledu mera reorganizacije. Pri analizi klasa poverilaca sud zauzima stav da li je podela poverilaca zakonita, ali sud ima i ovlašćenje da naloži formiranje posebne klase poverilaca.⁸⁴⁷ Takvo ovlašćenje sud nema u pogledu mera reorganizacije.

Pri tumačenju plana reorganizacije polazi se od cilja koji se hteo postići, a to je najpovoljnije namirenje poverilaca i u nekim pravnim sistemima zaštita dužnika i

⁸⁴⁴ Đurić, M., Đ., Jovanović, V. M., Stečajna reorganizacija u pravu Republike Srbije od 2004–2009, Vek i po regulisanja stečaja u Srbiji, Institut za uporedno pravo Beograd, Union, Pravni fakultet Beograd, 2019, str. 181

⁸⁴⁵ Peter M, Bauer, Der Insolvenzplam – Untersuchungen zur Rechtsnatur anhand der geschichtlichen Entwicklung, Augsburg, 2009, str. 22

⁸⁴⁶ Todorović, I., Sprovođenje stečaja putem reorganizacije, Poslovni biro doo, Prvo izdanje, Beograd, 2016, str. 26

⁸⁴⁷ Član. 165. st. 6 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

njegova sanacija. Međutim, sudska odluka ne može imati takav cilj. Sudska odluka ne može uzimati u obzir takve subjektivne elemente.⁸⁴⁸

Zakonodavac je jasno regulisao da se plan reorganizacije podnosi istovremeno sa predlogom⁸⁴⁹ za pokretanje stečajnog postupka, ne znači apriori da će uslediti ročište za usvajanje plana reorganizacije, jer sistemsko tumačenje navedene odredbe Zakona upućuje i na odredbe članova 1. i 2. Zakona o stečajnom postupku, čime se ukazuje na početak problema i njegovu suštinu.⁸⁵⁰

Subjekti koji mogu da pokrenu postupak su: dužnik, poverioci, poreska uprava, nadležno javno pravobranilaštvo i javni tužilac.⁸⁵¹ Navodimo primer: „U Francuskoj, ako su ispunjeni uslovi za pokretanje postupka, sud može da donese odluku o likvidaciji preduzeća ili da otvori postupak redresmana /oporavka/. Po pravilu, privredni subjekt može da bude likvidiran pod uslovom da je prethodno otvoren i sproveden postupak redresmana.“⁸⁵² Ako je stanje dužnika takvo da do oporavka neće doći, sud može da likvidira privrednog subjekta i bez otvaranja postupka redresmana. „Takvu odluku sud može da donese ako je dužnik prestao da obavlja privredne aktivnosti ili ako je oporavak očigledno nemoguć. Procenu nemogućnosti oporavka vrši sud imajući u vidu pasivu dužnika i mogućnost da u budućnosti održi aktivnosti koje obavlja.“⁸⁵³

Stečaj i prinudna likvidacija i srazmerno namirenje su izuzetak, a pravilo je da se pokuša odgovarajućim pravnim merama upravljanja privredni subjekt i zastupanjem u sporovima radi naplate potraživanja prezaduženog privrednog subjekta, održati njegov pravni subjektivitet, omogućiti njegovo ekonomsko ozdravljenje, te stvoriti mogućnosti da se naplati celina potraživanja poverilaca.

Pravna teorija poznaje likvidacioni plan, prenosni plan i sanacioni plan, kao modalitete plana reorganizacije. Sanacionim planom rešava prvenstveno pitanje insolventnosti merama reprograma dugovanja, koje vode sanaciji stečajnog dužnika.

⁸⁴⁸ Stephan Madaus, *Der Insolvenzplan – Von seiner dogmatischen Deutung als Vertrag und seiner Fortentwicklung in eine Bestätigungsinvolvenz*, Tübingen, 2011, str. 321

⁸⁴⁹ Članom 127. stav 2 Zakon o stečajnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

⁸⁵⁰ Član 1. i 2. Zakon o stečajnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

⁸⁵¹ Mićović, M.: *Reorganizacija ili redresman stečajnog dužnika*, Pravo i privreda, br.5-8/2004, Beograd, str. 650

⁸⁵² Corre - Broly, E.: *Droit des entreprises en difficult*, Paris, 2001, str. 63.

⁸⁵³ Mićović, M., *Reorganizacija ili redresman stečajnog dužnika*, Pravo i privreda, br. 5-8/2004, Beograd, str. 651

Plan reorganizacije sadrži: kratak uvod; popis mera i sredstava za realizaciju plana; visinu novčanih iznosa ili imovinu koja će služiti za potpuno ili delimično namirenje prema isplatnom redu; opis postupka prodaje imovine; rokove za izvršenje plana reorganizacije i rokove za realizaciju glavnih elemenata plana reorganizacije; spisak članova organa upravljanja i iznos njihovih naknada; spisak stručnjaka koji će biti angažovani i iznos naknada za njihov rad.

Svrha likvidacionog plana uvećanje stečajne mase, putem ispunjenja postojećih ugovora. Prenosnim planom se u funkciju dovodi deo preduzeća stečajnog dužnika, tako da se stečajni poverioci namiruju kako iz kupovne cene dobijene prodajom preduzeća tako i dobijanjem udela u novoosnovanom društvu preuzimaocu ili iz budućih prihoda preduzeća.

Likvidacija se pokreće jednoglasnom odlukom svih ortaka, skupštine članova društva, skupštine akcionara u jednom društvu pod uslovom da drugačije nije određeno ugovorom. Prilikom pokretanja postupka likvidacije, uz poslovno ime privrednog društva dodaće se odrednica „u likvidaciji“. Likvidacija se sprovodi u slučaju kad jedno društvo nema dovoljno sredstava za namirenje svih tekućih obaveza. Privredno društvo u likvidaciji ima zakonsku obavezu da registruje postupak likvidacije i tom prilikom se podnose sledeći dokumenti: odluka i oglas o likvidaciji i oba dokumenta podnose se Registru privrednih subjekata. Oglas o pokretanju likvidacije objaviće se na internet stranici Registra za privredne subjekte, a sadržaj oglasa je sledeći: pozivaju se poverioci da prijave svoja potraživanja; u oglasu se navodi adresa na koju će poverioci da dostave prijavu potraživanja; prijava potraživanja traje 30 dana od dana isteka oglasa, a oglas za pokretanje likvidacionog postupka traje 90 dana.

Period kad se društvo nalazi u procesu likvidacije, društvo neće da vrši isplatu dividendi niti se imovina društva raspodeljuje članovima društva pre isplate svih potraživanja poverilaca. Isplata prema članovima društva i akcionarima značilo bi da se isplatom umanjuju šanse da se poverioci namire.

Imovina se prikuplja sa namerom da se unovči, odnosno da se novčana sredstva podele poveriocima i konačno, prestanak, odnosno brisanje privrednog društva iz Registra privrednih subjekata. Postupak likvidacije okončaće se donošenjem odluke o okončanju likvidacije.

Nakon donošenja odluke o pokretanju likvidacionog postupka, imenovaće se likvidacioni upravnik. Dan imenovanja likvidacionog upravnika svim zastupnicima društva prestaju prava zastupanja društva. Osim što zastupa društvo u likvidaciji, likvidacioni upravnik može da preduzima sledeće radnje: preuzima sve radnje koje su neophodne za sprovođenje likvidacije, prodaje imovinu, vrši isplatu poverilaca, naplatu potraživanja i vrši druge radnje od značaja za realizaciju postupka likvidacije. Likvidacioni upravnik će poznatim poveriocima da uputi pisano obaveštenje o pokretanju likvidacije društva, najkasnije u roku od 15 dana od dana početka likvidacije društva.

Postoji mogućnost da u toku likvidacije društvo pokrene stečajni postupak i to samo u slučaju kada skupština odluči da se obustavi likvidacija i pokrene stečajni postupak kada je društvo u toku likvidacije uspelo da namiri sve poverioce u potpunosti, društvo nije otkazalo ugovore o radu bilo kom zaposlenom, da nije vršilo isplate članovima društva. Obaveza likvidacionog upravnika je da sudu podnese predlog za pokretanje stečaja u roku od 15 dana od dana kad je sastavljen početni likvidacioni bilans ili početnog likvidacionog izveštaja. Sa predlogom, sačinjava se spisak stručnjaka i iznos njihove naknade i naknada za stečajnog upravnika.⁸⁵⁴ Poverioci mogu da se protive angažmanu pojedinih stručnjaka i visokih naknada za njihov rad.

Osnivačkim aktom, statutom privrednog društva ili jednoglasnom odlukom skupštine, određuje se postupak raspodele članovima društva, vrši se raspodela srazmerno njihovom udelu u društvu, akcionarima sa preferencijalnim akcijama koji imaju pravo prioriteta u odnosu na likvidacioni ostatak, a nakon njihove isplate akcionarima sa običnim akcijama, srazmerno učešću njihovih akcija u ukupnom broju običnih akcija u društvu. Za svoj rad likvidacioni upravnik ima pravo na nadoknadu i da mu se isplate troškovi likvidacionog postupka.

Sanaciona reorganizacija kao instrument stečajnog postupka zahteva velika sredstva i ustupke svih učesnika. Kako bi se usaglasili interesi svih učesnika, bilo je potrebno izmeniti zakonske propise. ESUG je zakon koji je omogućio olakšanu reorganizaciju poslovanja, uvođenjem većeg uticaja poverilaca na izbor stečajnog upravnika, rekonstrukcijom i pojednostavljenjem postupka reorganizacije, pojednostavljenjem pristupa ličnoj upravi i većoj koncentraciji nadležnosti kod stečajnog suda. Poboljšanje izgleda za reorganizaciju treba u konačnom ishodu da doprinese očuvanju radnih mesta.⁸⁵⁵

Posebni deo plana reorganizacije proizvodi pravna dejstva tek po stupanju na snagu zaključka o potvrđivanju plana. Zbog toga je moguće, kada neki od poverilaca uloži pravno sredstvo protiv zaključka o potvrđivanju plana reorganizacije, izvršenje plana reorganizacije, a time i sprovođenje sanacije bude odloženo i samim tim dovedeno u opasnost. Ovo rešenje doprinosi povećanju kvaliteta plana reorganizacije i

⁸⁵⁴ Pravilnik o načinu obavljanja stručnog nadzora nad radom licenciranih stečajnih upravnika ("Sl. glasnik RS", br. 35 od 26. maja 2010. godine)

⁸⁵⁵ Đurić, M., „Sanaciona reorganizacija društava kapitala u stečaju – uporedna studija nemačkog, francuskog i srpskog prava“, Doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2016, str. 97–99

posledično, uspešnoj sanaciji.⁸⁵⁶

Zadiranje u prava vlasnika kapitala zahtevalo je dobijanje njihove prethodne saglasnosti. To je u praksi predstavljalo prepreku za poverioce, od kojih se planom tražilo da učine prilične ustupke, dok sa druge strane vlasnici kapitala nisu davali nikakav doprinos niti na to bili obavezni. Takav odnos snaga potpuno je odbijao poverioce od ideje da podrže ideju o sanacionoj reorganizaciji privrednog društva. U planu se mogu predvideti sve mere koje su dozvoljene prema kompanijskom pravu.

3.5.4. Sadržaj plana reorganizacije

Plan reorganizacije podrazumeva finansijsku, strukturnu i privrednu konsolidaciju stečajnog dužnika, koja može biti privremena ili trajna. Reorganizacija može biti i privremena, sa ciljem da se dužnik oporavi u određenom roku, a zatim da se sprovede bankrotstvo. Ovakva reorganizacija ima smisla ako će se prodajna vrednost kroz saniranje povećati, tj. ako će poverioci na povoljniji način moći da realizuju potraživanja. Pored takvih interesa poverilaca, plan reorganizacije zadovoljava i interese dužnika, odnosno njegovih vlasnika, imajući u vidu da plan reorganizacije može predviđati delimično oslobođenje obaveza prema poveriocima, tj. namirenje poverilaca po određenim kvotama – kvote se mogu različito postavljati po klasama poverilaca. Usvojen i pravnosnažan plan reorganizacije ima za posledicu prestanak stečajnog postupka.⁸⁵⁷

Odnos između ova dva sistema (sopstvena uprava i plan reorganizacije) je takav da plan reorganizacije može podrazumevati sopstvenu upravu stečajnog dužnika, ali to ne mora biti slučaj, dakle, moguće je da plan reorganizacije podrazumeva promenu rukovodstva. Takođe, moguće je da sistem sopstvene uprave bude sproveden bez izrade plana reorganizacije. Iako, pravno gledano, sopstvena uprava ne mora podrazumevati i sastavljanje plana reorganizacije, faktički, jedno vodi ka drugome, tj. sopstvena uprava uglavnom ima za cilj pripremu plana reorganizacije, koji bi se predložio u okviru perioda moratorijuma na obaveze stečajnog dužnika.⁸⁵⁸

⁸⁵⁶ Đurić, M., „Sanaciona reorganizacija društava kapitala u stečaju – uporedna studija nemačkog, francuskog i srpskog prava“, Doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2016, str. 97–99

⁸⁵⁷ Todorović, I., Sprovođenje stečaja putem reorganizacije, Poslovni biro doo, Prvo izdanje, Beograd, 2016, str. 18

⁸⁵⁸ Todorović, I., Sprovođenje stečaja putem reorganizacije, Poslovni biro doo, Prvo izdanje, Beograd, 2016, str. 18–19

Analiza pravne prirode plana je značajna, jer od te prirode zavisi i nastanka plana reorganizacije (način usvajanja). Od prirode plana zavisi način na koji se plan može pobijati i način na koji se plan može menjati. Određivanje pravne prirode plana utiče i na način tumačenja plana reorganizacije. Posebno je važno odrediti prirodu plana reorganizacije i zbog sagledavanja posledica koje plan reorganizacije proizvodi.⁸⁵⁹

Plan reorganizacije treba da sadrži, kratak uvod koji u kratkim crtama treba da sadrži opis dužnikovog poslovanja, zatim koje su poteškoće dovele do finansijskog kraha, (uvod ne treba da ima više od jedne strane).

3.5.4.1. Uvod plana reorganizacije

Neophodno je da se u kratkim crtama objasni priroda problema. Na primer, zastarela oprema, mašine, nemogućnost pristupanja inostranom tržištu i sl.

U drugom delu neophodan je popis mera i sredstava za realizaciju plana. Plan treba da bude jasan i precizan, a osoba koja čita plan bi trebalo da razume koji su osnovni mehanizmi za reorganizaciju dužnika.⁸⁶⁰

U ovom delu moraju biti jasno naznačene sve klase potraživanja i mora biti precizirano kakav će tretman imati. Drugim rečima, koji će iznos i kada biti isplaćen. Na primer, planom može biti predviđeno da razlučnom poveriocu A treba da bude isplaćeno 10.000 za godinu dana, 25000 za dve godine, 25000 za tri godine i 35000 za četiri godine, a da će svako od ovih potraživanja da dospe 15. januara u godini. Planom se može predvideti da će svi „troškovi vođenja postupka biti u celosti isplaćeni na dan stupanja plana reorganizacije na snagu“. Ovim planom se može predvideti da će „sva neobezbeđena potraživanja biti namirena u iznosu od 5% u četvrtoj godini, i da će svako od ovih potraživanja dospeti 1. decembra u godini“.⁸⁶¹

U sledećem delu plana navodi se imovina koja će se prodati, kako će se prodati i ko će je prodati. Ovo je samo gruba procena sredstava koje bi dužnik ostvario ukoliko bi sva imovina bila prodana u postupku bankrotstva, kako bi poverioci mogli da uporede da li bi se u većoj meri namirili u postupku reorganizacije ili okončanjem postupka bankrotstvom. Ovo treba posmatrati iz ugla koristi za poverioce. Detaljna i precizna

⁸⁵⁹ Todorović, I., Sprovođenje stečaja putem reorganizacije, Poslovni biro doo, Prvo izdanje, Beograd, 2016, str. 19

⁸⁶⁰ Pravilnik o načinu obavljanja stručnog nadzora nad radom licenciranih stečajnih upravnika ("Sl. glasnik RS", br. 35 od 26. maja 2010. godine)

⁸⁶¹ Pravilnik o načinu obavljanja stručnog nadzora nad radom licenciranih stečajnih upravnika ("Sl. glasnik RS", br. 35 od 26. maja 2010. godine)

analiza izvršena sa zakašnjenjem je manje korisna od brze procene u momentu kad se plan reorganizacije ocenjuje.

Zakonom su precizirani rokovi za realizaciju plana reorganizacije i realizacija glavnih elemenata plana, spisak članova organa upravljanja i iznos njihovih naknada.⁸⁶² Neophodno je da se napravi spisak stručnjaka koji će biti angažovani kao i njihove naknade, i naknade za rad stečajnom upravniku.⁸⁶³ Poverioci mogu da se protive angažmanu pojedinih stručnjaka i visokih naknada za njihov rad.

3.5.4.1.1. Godišnji finansijski izveštaj

Značaj prethodnih finansijskih izveštaja je njihova sposobnost da prikažu nivo aktivnosti preduzeća koji je prethodio stečaju. Finansijski izveštaji su od koristi pri procenjivanju da li su predloženi iznosi u projekcijama realni. Ukoliko projekcije pokazuje veliki porast prihoda bez odgovarajućeg objašnjenja, poverioci mogu dovesti u pitanje mogućnost uspešne reorganizacije.

Projekcije su od ključnog značaja pošto one moraju da prikažu da li će dužnik moći da ostvari dovoljno visoke prihode da bi namirio poverioce prema projektovanom planu reorganizacije. Upoređivanjem sa podacima iz starih finansijskih izveštaja, može se ustanoviti da li su ove projekcije previše optimistične.

3.5.4.1.2. Datum primene plana reorganizacije

Od momenta primene plana reorganizacije, on počinje da proizvodi pravno dejstvo i to je momenat kad se sve navedene odredbe moraju poštovati. Svi navedeni elementi u članu 127. stav 3 tačke 1-11. omogućavaju da se obezbede odgovarajući podaci i korisne informacije na osnovu kojih poverilac može da se odluči da li da glasa za ili protiv plana reorganizacije. Ove odredbe obuhvataju ključne podatke koje svaki plan mora da sadrži.

Svi navedeni podaci navode se kao zakonski minimum, nejasni i dvosmisleni podaci ostavljaju mogućnost poveriocu da se suprotstavi planu, pogotovo ukoliko ima

⁸⁶² Pravilnik o načinu obavljanja stručnog nadzora nad radom licenciranih stečajnih upravnika ("Sl. glasnik RS", br. 35 od 26. maja 2010. godine)

⁸⁶³ Pravilnik o načinu obavljanja stručnog nadzora nad radom licenciranih stečajnih upravnika ("Sl. glasnik RS", br. 35 od 26. maja 2010. godine)

nejasnoća u pogledu vremena i načina isplate poverilaca. Naime, poverilac koje ne može na osnovu plana da utvrdi u kojoj meri će biti namiren, sasvim sigurno neće da glasa u korist plana reorganizacije.⁸⁶⁴

Jedna od značajnijih novina je viši procenat verovatnoće namirenja potraživanja razlučnih poverilaca iz opterećene imovine.

Kao posebna novina, regulisano je da lica povezana sa stečajnim dužnikom čine posebnu klasu poverilaca i ne glasaju o planu reorganizacije, čime je onemogućena zloupotreba od strane povezanih lica.

3.5.4.2. Izvršni deo plana reorganizacije

Plan reorganizacije je izvršna isprava za lica koja su u njemu navedena, a što se tiče poverilaca koji nisu navedeni u planu, oni treba da ishoduju posebnu izvršnu ispravu za sebe, ako stečajni dužnik odbija da dobrovoljno isplati njihova potraživanja. Plan reorganizacije ne može se primeniti pre pravosnažnosti rešenja i njegovog potvrđivanja. Ukoliko je deo plana izvršen i ukoliko je rešenje o potvrđivanju plana ukinuto, u tom slučaju može da nastane problem prilikom uračunavanja isplaćenih sredstava. Prethodni zakon je predviđao rok od 3 do 5 dana od dana donošenja rešenja o usvajanju plana reorganizacije, odnosno nije bio relevantan momenat pravosnažnosti. Zakon o stečaju ne predviđa mogućnost povraćaja u pređašnje stanje. U ovom slučaju imamo odgovor sudske prakse. Stav i praksa Privrednog apelacionog suda, sredstva isplaćena u fazi realizacije plana reorganizacije, u slučaju obustave primene plana reorganizacije i nastavka stečaja bankrotstvom, ne moraju da se vrate do iznosa za koji bi poverioci bili namireni u postupku bankrotstva, jer bi troškovi postupka povodom vraćanja tih sredstava samo nepotrebno uvećali troškove stečajnog postupka, već će isti biti uračunati poveriocu pri njegovom namirenju u bankrotstvu.⁸⁶⁵

U ovom slučaju, Zakon o stečaju predviđa da plan reorganizacije mora da sadrži kako datum početka njegove primene tako i rok za izvršenje koji ne može biti duži od pet godina.⁸⁶⁶

Isti član u stavu 2 propisuje da se navedeni rok od pet godina ne odnosi na određene mere za realizaciju plana reorganizacije, i to one koje se odnose na: otplatu

⁸⁶⁴ Pravilnik o načinu obavljanja stručnog nadzora nad radom licenciranih stečajnih upravnika ("Sl. glasnik RS", br. 35 od 26. maja 2010. godine)

⁸⁶⁵ Rešenje Privrednog apelacionog suda, Pž. 14001/2010 (2) od 06. 10. 2011.

⁸⁶⁶ Član 156. st. 1 tač. 14. i 15. Zakona o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009)

potraživanja u ratama, izmene rokova dospelosti, kamatnih stopa ili drugih uslova zajma, kredita ili drugog potraživanja ili instrumenta obezbeđenja, period otplate kredita ili zajma uzetog u toku stečajnog postupka ili u skladu sa planom reorganizacije, kao ni na rokove dospelosti dužničkih hartija od vrednosti. Dakle, u planu reorganizacije predlagač može predložiti pomenute mere čija se realizacija može sprovesti u periodu dužem od pet godina. Ukoliko znamo da je reč o izvršnoj ispravi i ako dužnik ne postupi u skladu sa odredbama koje predviđa plan reorganizacije, otvara se mogućnost poveriocima da pokrenu izvršni postupak u skladu sa članom 59.

3.5.4.3. Nadzorni deo plana reorganizacije

Za reorganizaciju stečajnog dužnika potreban je dug vremenski period, važno je da privredni subjekt uspostavi sistem za kontrolu sprovođenja plana reorganizacije. Taj sistem bi trebalo da prikuplja i obrađuje podatke koji se odnose na svaku od predviđenih mera reorganizacije i da podnosi izveštaje o sprovođenju plana. Za izveštaje su posebno zainteresovani poverioci koji su usvojili plan i očekuju da se on dosledno sprovodi. Ukoliko se to ne dogodi, poverioci mogu zahtevati da se preispita plan i način njegovog sprovođenja, što dovodi u pitanje nastavak reorganizacije.⁸⁶⁷ Zakonodavac je posvetio veliku pažnju postupku reorganizacije uopšte, pa tako i pitanju stručnog nadzora u okviru ovog postupka.

Nacionalnim standardom za vršenje nadzora nad izvršenjem plana reorganizacije utvrđuje se postupak sprovođenja nadzora od strane stečajnog upravnika. Suštinska promena u odnosu na stanje predviđeno usvojenim planom reorganizacije je u smislu ovog standarda, svaki događaj, promena ili odstupanje koje je značajnije prirode i koje, po mišljenju stečajnog upravnika, može da se negativno odrazi na novčane tokove *cash flow*, onemogućiti subjekta reorganizacije u obavljanju njegove poslovne delatnosti, umanjiti verovatnoću za uspešno izvršenje plana reorganizacije, kao i da značajno ugrozi interese jedne ili više klasa poverilaca.⁸⁶⁸

Uloga suda u postupku nadzora je ograničena na ocenu usaglašenosti sadržine plana i postupka njegovog usvajanja sa zakonom. U odluci suda kojom se potvrđuje

⁸⁶⁷ Poznanić V., Reorganizacija preduzeća kroz stečaj, u: Pravo i privreda, br. 4-6, Beograd, 2011, str. 323

Nacionalni standard za vršenje nadzora nad izvršenjem plana reorganizacije broj 7 ("Sl. glasnik RS", br. 43/2005)

plan reorganizacije treba da budu sadržane nadležnosti stečajnog upravnika u postupku vršenja nadzora nad izvršenjem plana reorganizacije, kao i sam način vršenja nadzora.⁸⁶⁹

Zakona o stečaju sadrži odredbe o nezavisnom stručnom licu čiji je zadatak da prati sprovođenje plana reorganizacije. Stručni nadzor ne može da vrši lice koje je zaposleno kod dužnika kao ni lice koje je povezano sa stečajnim dužnikom. Ovo ograničenje postoji da bi predupredilo zloupotrebe i povećalo objektivnost i nepristrasnost stručnog lica koja mu je neophodna prilikom sprovođenja nadzora.

Detaljno su regulisana ovlašćenja Agencije za licenciranje stečajnih upravnika postupku stručnog nadzora. Stručnim nadzorom vrši se kontrola stečajnog upravnika da li obavlja svoju dužnost u skladu sa propisom. Stručni nadzor obavlja supervizor, disciplinsko veće i rukovodilac Agencije. Odredbom člana 3a Zakona propisano je da u vršenju stručnog nadzora Agencija proverava da li stečajni upravnik obavlja poslove u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj.

Stručni nadzor plana reorganizacije obuhvata:

a) uvid i analizu izveštaja, dokumentacije i ostalih podataka koje je stečajni upravnik dužan da dostavlja u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj ili na zahtev Agencije;

b) neposredni nadzor u prostorijama stečajnog upravnika i to uvidom u akta, poslovne knjige, baze podataka, izvode sa računa, korespondenciju i druga dokumenta;

c) uzimanje izjava od stečajnog upravnika i lica zaposlenih ili angažovanih u kancelariji stečajnog upravnika, kao i od lica zaposlenih kod stečajnog dužnika ili na drugi način angažovanih u stečajnom postupku, osim ako su ta lica zakonom ili drugim propisom obavezana na čuvanje poslovne ili druge tajne;

d) preduzimanje drugih radnji za koje Agencija oceni da su neophodne u obavljanju stručnog nadzora.

Ako se u postupku vršenja stručnog nadzora utvrdi da stečajni upravnik nije obavljao poslove u skladu sa propisima, Agencija će izreći jednu ili više mera propisanih zakonom i to: opomenu; javnu opomenu; novčanu kaznu; oduzimanje licence.⁸⁷⁰ Takođe, postoji mogućnost podnošenja pritužbe na rad stečajnog upravnika, a postupak po pritužbama detaljnije je regulisan članom 10. Da bi bilo moguće

⁸⁶⁹ Nacionalni standard za vršenje nadzora nad izvršenjem plana reorganizacije broj 7 ("Sl. glasnik RS", br. 43/2005)

⁸⁷⁰ <http://alsu.gov.rs/nadzor/postupak-strucnog-nadzora/> Agencija za licenciranje stečajnih upravnika

prepoznati neuspeh u realizaciji plana i blagovremeno reagovati, potrebno je u samom planu definisati kriterijume za praćenje uspešnosti realizacije kao i mehanizme da se prevaziđu posledice odstupanja od prvobitno planiranih rezultata.⁸⁷¹

3.5.5. Glasanje o planu reorganizacije i njegovo usvajanje

Stečajni sudija, na zahtev vrši procenu visine potraživanja za potrebe UPPR-a. Za sva osporena potraživanja, sudija će izvršiti procenu visine potraživanja u svrhu glasanja. Kada se glasa pisanim putem, neophodno je sudu podneti glasačke listiće overene od strane ovlašćenog lica.⁸⁷²

Ukoliko je potraživanje osporeno sudija će izvršiti procenu visine potraživanja u svrhu glasanja. Kada se glasa pisanim putem, neophodno je sudu podneti glasačke listiće overene od strane ovlašćenog lica. Ukoliko se glasanje obavlja u odsustvu, pravna lica podnose sudu glasačke listiće koji su overeni pečatom firme, dok fizička lica podnose glasačke listiće overene od strane nadležnog suda. Stečajni sudija vrši nadzor u pogledu zakonitosti postupka ima izuzetno kreativno-korektivnu ulogu.⁸⁷³ Ukoliko postoji pravni spor u pogledu iznosa ili postojanja određenog potraživanja, sud može iskoristiti svoje ovlašćenje iz člana 132. stav 1 i održati ročište ili preduzeti druge mere kako bi se procenio iznos potraživanja. Na primer, deo potraživanja po osnovu poreza spada u prioritetna potraživanja shodno članu 35. stav 2 tačka 3, dok preostali deo spada u obična neobezbeđena potraživanja.⁸⁷⁴

Glasa se na istom ročištu bez obzira koliko ime planova reorganizacije (ovo je odredba člana 132. stav 3).

Stečajni sudija, u cilju zaštite jednakopravnog položaja poverilaca uvažavajući pravno –finansijske karakteristike određene grupe poverilaca, može izvršiti korekciju plana reorganizacije u delu formiranih klasa poverilaca i pretpostaviti se volji predlagača u cilju zaštite interesa poverilaca koji imaju pravo na osoben iskaz svojih interesa koje predlagač zanemaruje ili svesno izbegava da zadovolji. Plan reorganizacije

⁸⁷¹ Pravilnik o načinu obavljanja stručnog nadzora nad radom licenciranih stečajnih upravnika ("Sl. glasnik RS", br. 35 od 26. maja 2010. godine)

⁸⁷² Član 165. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁸⁷³ Član 165. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁸⁷⁴ Član 35. stav 2 tačka 4. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

će se smatrati usvojenim ako ga prihvate sve klase i ako je u skladu sa Zakonom o stečaju.

Na primer, američko stečajno zakonodavstvo poznaje institut *cramdown* koje daje ovlašćenje stečajnom sudiji da može potvrditi plan reorganizacije u situaciji kada su sve klase, osim jedne, izglasale plan pod uslovom da plan ne sadrži diskriminatorске odredbe u pogledu klase poverilaca koja nije izglasala plan, kao i da plan mora zadovoljiti standard pravičnosti i jednakopravnog odnosa po interese te klase poverilaca.

3.5.5.1. Većinsko i nadvećinsko glasanje

Podnosilac plana u reorganizaciji je obično dužnik dok se poverioci dele na klase. U reorganizaciji svaka klasa glasa o planu posebno. Plan se prihvata ako je izglasan prostom većinom poverilaca i ako kreditori sa dvotrećinskim iznosom potraživanja izglasaju plan. Prema Kordana i Posner ovaj sistem je nazvan dvodomni. Jedan dom je dom gde se glasa po principu jedan kreditor jedan glas. U drugom domu glasa se po principu jedan dolar jedan glas. Postoje ustanovljena pravila glasanja u Poglavlju 11 koja su koncipirana da obezbeđuju firme da sačuvaju višak i budu primereno reorganizovane ili eventualno likvidirane.

3.5.6. Glasanje o planu i njegovo usvajanje

Najpre će sudija održati ročište za razmatranje predloga plana reorganizacije a nakon toga i glasanje poverilaca i to u roku od dvadeset dana od dana njegovog podnošenja.⁸⁷⁵ Najkasnije 15 dana pre održavanja ročišta, sud je dužan da obavesti o održavanju ročišta stečajnog dužnika, stečajnog upravnika, poverioce obuhvaćene planom, osnivače, odnosno članove ili akcionare, kao i sva druga zainteresovana lica. Pored toga, sud je u istom roku dužan da omogući uvid u plan reorganizacije navedenim licima u cilju upoznavanja sa sadržinom plana.⁸⁷⁶

Plan reorganizacije se usvaja u sudskom postupku na posebnom ročištu koje se zakazuje za potrebe glasanja i usvajanja plana. Glasanje o planu reorganizacije je dozvoljeno ne samo davanjem odgovarajućih izjava na samom ročištu za glasanje već i pisanim putem – glasanje u odsustvu. Ako se glasalo putem glasačkih listića (pisanim

⁸⁷⁵ Čl. 164. Zakona o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009)

⁸⁷⁶ Čl. 160. Zakona o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009)

putem), sud će neposredno pre glasanja na ročištu obavestiti prisutne poverioce o rezultatu glasanja pisanim putem.⁸⁷⁷

Na samom ročištu za glasanje i usvajanje plana, stečajni sud utvrđuje procenat glasova poverilaca u okviru klasa, koji je glasao za usvajanje plana. Pre samog glasanja vodi se rasprava o planu reorganizacije, stečajni dužnik i poverioci mogu izlagati svoje stavove i postavljati pitanja u vezi sa planom. Stečajni sudija upravlja tokom raspravljanja. Ako je tokom prethodnog postupka po UPPR-u imenovan i privremeni stečajni upravnik ili ako je plan podnet tokom stečajnog postupka, stečajni upravnik će najpre izlagati svoje viđenje mogućnosti realizacije reorganizacije. Plan treba da bude usvojen u svakoj klasi u pravnim sistemima kao što je naš. U uporednom pravu postoje različita rešenja u pogledu većine koja je potrebna u klasama za izglasavanje plana. U našem pravu je dovoljna obična prosta većina. Prosta većina podrazumeva bilo koji procenat glasova koji prelazi 50%, dakle dovoljna većina bi bila i 50.5%. U Nemačkoj je potrebna dvojna većina u klasi – većina po broju poverilaca i po iznosu potraživanja, ali je procenat isti – preko 50% u pogledu visine potraživa – obična većina u pogledu broja poverilaca koji su glasali za usvajanje plana. U SAD je potrebna dvostruka većina za usvajanje plana u određenoj klasi – dvotrećinska većina u odnosu na iznos potraživanja u klasi i prosta većina u odnosu na broj poverilaca.⁸⁷⁸

Plan se ne smatra usvojenim onog trenutka kada bude izglasan u okviru klasa poverilaca, već je potrebno da plan bude sudski potvrđen. Ovo je karakteristika plana reorganizacije koji je *sui generis*, pravni institut sa elementima sudske odluke i sa ugovornim elementima.

Odredba čl. 163. ZOS propisuje da će sud doneti takvu odluku u roku od osam dana, ali se nije preciziralo u odnosu na koji datum teče ovaj rok. Pretpostavljamo da, kada sud postupa po službenoj dužnosti, ovaj rok teče od dana podnošenja predloga plana reorganizacije sudu, a ako sud postupa po predlogu zainteresovanog lica, taj rok počinje teći od dana kada je to lice uložilo prigovor na plan reorganizacije. Ovde je bilo potrebno bolje definisati rokove za prigovore na plan i za odlučivanje o eventualnom odbacivanju plana.

Članom 166. ZOS-a predviđeno je da sudija na samom ročištu za razmatranje plana donosi rešenje kojim potvrđuje usvajanje plana ili kojim konstatuje da plan nije

⁸⁷⁷ Lazarević, R., „Stečajni postupak i reorganizacija privrednih društva“, Akcionarska društva, berze i akcije – ABA, 2006, str. 365–366

⁸⁷⁸ Todorović, I., Sprovođenje stečaja putem reorganizacije, Poslovni biro doo, Prvo izdanje, Beograd, 2016, str. 27

usvojen. Prvo, primećujemo da je ročište za razmatranje plana reorganizacije, za glasanje i donošenje odluke o planu, jedinstveno. Prema našem zakonu, ako sudija ne donese odluku o odbacivanju plana u okviru predviđenog roka od osam dana na početku postupka, sud ne može kasnije po izglasavanju plana u okviru klasa odbiti njegovo usvajanje iz razloga za odbacivanje.

Smatramo da ovakvo rešenje nije dobro i da bi trebalo omogućiti stečajnom sudiji da odbije usvajanje plana reorganizacije ne samo na početku postupka već i na kraju postupka u okviru kog se odlučuje o planu. Primera radi, pravna i ekonomska situacija kod stečajnog dužnika se može bitno promeniti u međuvremenu.⁸⁷⁹ Na ovaj način se izgubilo na vremenu tokom postupka za usvajanje plana reorganizacije. Na kraju procedure za usvajanje plana, sud mora još jednom proveriti sve formalne i materijalne uslove za usvajanje plana reorganizacije. Naročito ovakva obaveza suda postoji ako je tokom procedure za odlučivanje po planu reorganizacije plan menjan.

3.5.7. Opređeljenost poverilaca za bankrotstvo ili reorganizaciju

Dva su pravca opređeljenosti poverilaca: prvi pravac jeste bankrotstvo što znači da se imovina stečajnog dužnika prodaje cela ili u delovima kako bi se namirili poverioci iz novčanih sredstava koja su dobijena prodajom stečajnog dužnika i drugi je reorganizacija, pod uslovima određenim planom reorganizacije, a predstavlja ekonomsko-finansijski oporavak stečajnog dužnika.⁸⁸⁰

„Praksa je pokazala da veoma često i nakon što sud potvrdi plan reorganizacije, neki od novih vlasnika udela odbijaju potpisani novi osnivački akt, čime sprečavaju realizaciju plana reorganizacije.“⁸⁸¹ U postupku reorganizacije može doći i do odluke da se stečajni postupak nastavi i okonča bankrotstvom stečajnog dužnika.⁸⁸² Odredbama Zakona o stečajnom postupku iz 2004. godine, po kome je stečajno veće sastavljeno od trojice

⁸⁷⁹ Smid, S., Rattunde, R., Martini, T., Der Insolvenzplan, Handbuch für das Sanierungsverfahren gemäß §§ 217 bis 269 InsO mit praktischen Beispielen und Musterverfügungen, Berlin, str.45

⁸⁸⁰ Kozar, V., Stečaj privrednih društava, banaka i društava za osiguranja, Savremena praksa, Beograd 2006, str. 5

⁸⁸¹ Zajmović, Z., Izmjene i dopune Zakona o stečajnom postupku u FBiH, Zbornik radova III Konferencije odbora pristupajućih zemalja INSOL EUROPE, Beograd, 2007, str. 150

⁸⁸² „Ako se ne usvoji ni izmenjeni plan reorganizacije, nad stečajnim dužnikom se sprovodi bankrotstvo. Dakle, iz okolnosti da postupak reorganizacije može prerasti u postupak bankrotstva stečajnog dužnika, ne može se povući analogija da se iz postupka bankrotstva može preći u postupak reorganizacije, jer je to suprotno pravnoj logici i logici Zakona o stečajnom postupku.“ - Sudska praksa trgovinskih sudova, Bilten, br. 3/2005.

sudija odlučivalo u drugoj instanci i donosilo ključne odluke, vremenom se pokazalo kao neefikasno. Naime, nadležnosti stečajnog veća prešle su na stečajnog sudiju koji donosi ključne odluke u stečajnom postupku. Ukidanje stečajnog veća takođe je imalo za posledicu izostavljanje odredaba o stečaju male vrednosti, imajući u vidu da je on izgubio svoj značaj ukidanjem stečajnog veća, jer je prema ranijem zakonu, stečajni postupak male vrednosti vodio i odluke donosio stečajni sudija. Reč je o kombinovanju više ekonomskih, pravnih i operativnih instrumenata koji omogućavaju dogovor između dužnika i poverioca, odnosno održanje i buduće stabilno poslovanje preduzeća na zdravim osnovama. „Reorganizacija jeste put koji slede već mnoga zakonodavstva u pokušaju da se dužniku koji je nesposoban za plaćanje pomogne da prevaziđe probleme i da nastavi svoje poslovanje. Pri tome, ne treba izgubiti iz vida da osim ovih, postoje i drugačija rešenja. Jedno od takvih je redresman, sudski oporavak dužnika, rešenje koje je prihvaćeno u Francuskoj. Cilj koji se želi postići otvaranjem postupka redresmana jeste očuvanje preduzeća, odbrana poslovanja, radnih mesta i regulisanje pasive. Radi toga, u okviru određenog vremenskog perioda, pristupa se izradi ekonomskog i socijalnog bilansa, a potom plana oporavka.⁸⁸³

Nadzor nad primenom odredaba plana reorganizacije vrši stečajni upravnik. Ukoliko utvrdi da je stečajni dužnik propustio da preduzme radnje predviđene planom reorganizacije ili da su njegove radnje u suprotnosti sa planom reorganizacije, ima pravo da istakne prigovor sudu i da obavesti, kako sud tako i poverioce, o postupanjima koja su suprotna usvojenom planu.⁸⁸⁴

Zakon o stečaju precizira da se postupak stručnog nadzora nad radom stečajnih upravnika sprovodi u skladu sa posebnim zakonom, uz shodnu primenu zakona o opštem upravnom postupku. Stručni nadzorom vrši se provera svih aktivnosti stečajnog upravnika u skladu sa zakonom koji uređuje stečaj. Zakonom su regulisane povrede dužnosti stečajnog upravnika koje mogu biti teže i lakše. Propisan je pravni osnov za donošenje podzakonskog akta kojim će se regulisati koje nepravilnosti u radu stečajnog upravnika predstavljaju lakše, a koje teže povrede dužnosti.⁸⁸⁵

⁸⁸³ Mićović, M., Reorganizacija ili redresman stečajnog dužnika, Pravo i privreda, br. 5-8/2004, Beograd, str. 657

⁸⁸⁴ Član 133. st. 5 Zakon o stečajnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)

⁸⁸⁵ Član 7. Zakona o stečaju ("Sl. glasnik RS", br. 104/09, 99/11 – dr. zakon i 71/12)

3.5.3.8. Procena izvodljivost plana reorganizacije

Ključni element uspešne reorganizacije je da se u početnim fazama postupka pridobije poverenje poverilaca, tako da budu naklonjeni predloženom planu reorganizacije. Stečajni upravnik mora da ima ovo u vidu dok preuzima radnje na početku stečajnog postupka. Transparentnost i komunikativnost su od ključnog značaja za uspostavljanje poverenja.⁸⁸⁶

Mora se voditi računa da privredni subjekt nastavlja da posluje dok stečajni upravnik sastavlja plan reorganizacije. O presudnog značaja je da privredni subjekt živi, ako je reč o trgovini, radnje treba da su otvorene, mušterije uslužene, ali samo pod uslovom da ove aktivnosti ne umanjuju vrednost preduzeća. Gotov novac je od velikog značaja za svakog privrednog subjekta, privrednom subjektu je neophodan gotov novac da bi preživeo. Čak i dužnici koji imaju puno imovine ne mogu da prežive ako nemaju živ novac kojim će da isplate plate, plate račune snabdevačima, komunalne usluge i sl. Ovo je igra preživljavanja, jer ukoliko nema gotovine, može se desiti da nema šta da se reorganizuje. Zato stečajni upravnik mora brzo da reaguje i da nađe način da stvori najveću moguću količinu gotovog novca kako bi privredni subjekt na kratak rok preživeo. Njegov zadatak je da identifikuje izvore gotovog novca i da proceni koliko može u tom momentu da prikupi.

Stečajni upravnik uspostavlja kontrolu nad svim bankovnim računima, naplativim potraživanjima, funkcionisanju naplata, trenutnoj prodaji, budućoj prodaji, raspolaganjem sa imovinom, ugovorima koji prema stečajnom pravu mogu biti pobijani, smanjenju troškova. Pod ovim se podrazumeva da stečajni upravnik zatvara stare račune i otvara nove račune u banci. Stečajni upravnik mora da iskoristi potencijal za povećanje naplate dugova prema dužnicima dužnika. Sva naplaćena sredstva ostvarena naplatom, na ovaj način moraju brzo da se deponuju na nov račun pod njegovom kontrolom.⁸⁸⁷

⁸⁸⁶ Priručnik za stečajne upravnika, komentar iz prakse, Agencija za licenciranje stečajnih upravnika i Evropska banka za obnovu i razvoj, Beograd, 2010, str. 150-195

⁸⁸⁷ Priručnik za stečajne upravnika, komentar iz prakse, Agencija za licenciranje stečajnih upravnika i Evropska banka za obnovu i razvoj, Beograd, 2010, str. 150-195

3.5.3.9. Usvajanje i sprovođenje plana reorganizacije

Reorganizacija privrednog subjekta ima smisla samo ako postoji realna mogućnost za finansijski oporavak. Dužnik mora da ima stvaran posao koji funkcioniše, pod pretpostavkom da donosi profit i posao koji je moguće reorganizovati.⁸⁸⁸ Da bi se ocenila celishodnost reorganizacije, potrebno je dati odgovore na nekoliko pitanja. Ukoliko se na ovaj način utvrdi da bi poverioci bili u većoj meri namireni u postupku bankrotstva, reorganizacija postaje obesmišljena imajući u vidu zahtev koji plan reorganizacije mora ispuniti, a to je mogućnost povoljnijeg namirenja potraživanja poverilaca u odnosu na bankrotstvo.

Prvo pitanje je u kojoj meri će poverioci biti namireni ako dužnik bankrotira. Drugo, da li se reorganizacijom može postići veći stepen namirenja nego što bi se postigao bankrotstvom.

Treće, pod kojim uslovima se mora sprovesti reorganizacija da bi njeni efekti za poverioce bili povoljniji od efekata bankrotstva. Četvrto pitanje odnosi se na mogućnost nastavka poslovanja.⁸⁸⁹ Odgovori na ova pitanja čine polaznu osnovu prilikom donošenja odluke o sudbini stečajnog dužnika, ali i stečajnih poverilaca. U njima su sadržani i suštinski ciljevi postupka reorganizacije stečajnog dužnika.

Za sprovođenje reorganizacije neophodna je kvalitetna informaciona osnova koju čine rezultati različitih analiza. Posebno važan deo analize treba da sadrži pokazatelje koji ukazuju na uzroke i posledice nepovoljnog finansijskog stanja i predstavljaju indikaciju da bi se ona mogla prevazići reorganizacijom. Svaka od ovih analiza predstavlja posebnu vrstu ispitivanja i odnosi se na jedan od bitnih aspekata poslovanja. Neophodno je oceniti adekvatnost pravnog statusa subjekta, funkcionisanje njegove uprave i kvalitet ljudskih resursa.⁸⁹⁰ Ključna pitanja svakako treba da obuhvate postojanje kontinuiranog poslovanja subjekta koji se suočio sa finansijskim teškoćama, odnosno neprekinut proizvodni proces, očuvanu distributivnu mrežu, sačuvano poverenje i potražnju finalnih korisnika, sačuvanu prisutnost i prepoznatljivost na tržištu i dr. Zatim, važna je i procena o postojanju ili nepostojanju viška radne snage ili manjka kvalifikovane radne snage, stručnosti upravljačke strukture stečajnog dužnika i

⁸⁸⁸ Spasić, S., Sporna pravna pitanja i praktični problemi u postupku reorganizacije, u: Zbornik radova sa regionalne konferencije o stečaju, Banja Luka, 2008, str. 135

⁸⁸⁹ Poznanić, V., Reorganizacija preduzeća kroz stečaj, u: Pravo i privreda, br. 4-6, Beograd, 2011, str. 317

⁸⁹⁰ Poznanić, V., Reorganizacija preduzeća kroz stečaj, u: Pravo i privreda, br. 4-6, Beograd, 2011, str. 319

funkcionalnosti poslovnih delova.⁸⁹¹ Najpre treba identifikovati delove organizacione celine koji su najviše doprineli ukupnoj neprofitabilnosti poslovanja.⁸⁹²

Osnovni razlog je blagovremeno reagovanje stečajnog dužnika na finansijske teškoće i njegova čvrsta odluka da održi poslovanje, što iz njegovog ugla i jeste cilj podnošenja plana. Da bi to postigao, stečajni dužnik treba angažovati stručnjake iz odgovarajućih oblasti, koji će analizirati uzroke finansijskih teškoća, trenutno stanje poslovanja i celishodnost pokretanja postupka reorganizacije.

⁸⁹¹ Ministarstvo privrede, Reorganizacija, videti: <http://www.priv.rs/upload/document/reorganizacija.pdf> pristup, 12.09.2019.

⁸⁹² Malbašić, V., Beograd, Reorganizacija kao mera za sprečavanje stečaja-radni materijal, Srpski ekonomski forum, Beograd, 2005, str.16-27

Glava šesta

3.6. PRAVNO EKONOMSKI ASPEKTI REORGANIZACIJE U DOMAĆOJ PRAKSI

Imajući u vidu funkciju reorganizacije, primećujemo da su i pre njenog zakonskog regulisanja postojale mogućnosti za finansijski oporavak i nastavak poslovanja stečajnog dužnika. Ciljevi reorganizacije postizani su kroz institut prinudnog poravnanja, mada je njegov primarni cilj ipak bilo namirenje poverilaca.

Prvi zakon koji reguliše ovu materiju donet je 1929. godine, pod nazivom Zakon o prinudnom poravnanju i stečaju, važio je sve do Drugog svetskog rata, tj. do momenta kad je Kraljevina Jugoslavija prestala da postoji kao država.⁸⁹³ Karakteristika ovog sporazuma bila je da je proizvodio pravno dejstvo prema svim neprivilegovanim poveriocima. Zašto se ovaj akt naziva prinudnim? Zato što za njegovo zaključenje nije neophodan pristanak svih stečajnih poverilaca, već je dovoljno da je to rezultat saglasnosti njihove kvalifikovane većine. Naziva se poravnanjem zbog pristanka većine poverilaca da pruže dužniku olakšice i pomognu mu u otklanjanju opasnosti od bankrotstva.⁸⁹⁴ Poslednji zakon koji je na ovaj način regulisao oporavak stečajnog dužnika bio je Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji.⁸⁹⁵

„Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji, poznaje dve vrste prinudnog poravnanja, i to prinudno poravnanje u stečaju i u prethodnom postupku, za utvrđivanje uslova za otvaranje postupka stečaja, s tim što treba istaći da oba poravnanja pružaju mogućnost da se produži obavljanje privredne delatnosti, da se ne prodaje imovina dužnika, da se zastane sa unovčavanjem stečajne mase i da se na taj način zaštite interesi poverilaca, da uspešnije ostvare svoja potraživanja od dužnika, da se očuva onaj deo tog subjekta, koji može da ostane na tržištu.“⁸⁹⁶ Sudska praksa je pokazala da se prinudnim poravnanjem može sprečiti nastanak teških posledica otvaranja stečajnog postupka, kao i da prirodni završetak stečaja, nije uvek prodaja

⁸⁹³ Jovanović Zattila, M., Zaštita poverilaca kroz primenu stečajnog zakona – uporednopravni pristup, Pravni život, Tematski broj: Pravo i demokratska kultura, Beograd: Udruženje pravika Srbije, 2003, Tom 3, br. 11, str. 115-127.

⁸⁹⁴ Velimirović, M., Stečajno pravo, Symbol, Novi Sad, 2004, str.102

⁸⁹⁵ Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji ("Sl. list SFRJ", br. 84/89 i "Sl. list SRJ", br. 37/93 i 28/96)

⁸⁹⁶ Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji ("Sl. list SFRJ", br. 84/89 i "Sl. list SRJ", br. 37/93 i 28/96)

stečajne mase i potpuno eliminisanje jednog privrednog subjekta iz pravnog i ekonomskog dometa. „Prinudno poravnanje je takav sudski postupak, u kome dužnik predlaže da svoje obaveze prema poveriocima ispuni na taj način što će one biti odložene, ili, ne samo odložene, već i redukovane. Kod prinudnog poravnanja, u prethodnom postupku, isto je moguće samo kod dužnika kod koga se stekao zakonski osnov za pokretanje stečajnog postupka i pokreće se na predlog dužnika ili na predlog poverioca, ako se dužnik s time saglasi, iz čega proizilazi da ova vrsta prinudnog poravnanja nije moguća bez volje samog dužnika.“⁸⁹⁷ Institut prinudnog poravnanja je imao cilj da predupredi nastupanje stečaja kroz sporazum dužnika i poverilaca zaključen pod kontrolom suda. U tom smislu, možemo zaključiti da je prinudno poravnanje predstavljalo preteču reorganizacije u pravnom poretku Republike Srbije.⁸⁹⁸

Međutim, potrebno je napraviti razliku, kada se radi o prinudnom poravnanju u prethodnom postupku i prinudnom poravnanju u stečaju. Ako se analizira stav 1 čl. 152. pomenutog Zakona, dolazimo do zaključka da zakonodavac primernu ulogu daje poveriocu, stavljajući ga ispred dužnika, a s druge strane, ne traži nikakvu saglasnost dužnika, ako je takav predlog prezentirao poverilac. S druge strane, čl. 152. stavom 2 potencira se aktivna uloga suda, koji i pre podnesenog predloga, može odlučiti da zastane sa unovčenjem imovine dužnika, što pretpostavlja da je sud izvršio realnu procenu ekonomsko-privrednih potencijala dužnika i kontaktirao sa odgovarajućim poveriocima, koji bi, na osnovu takve realne procene ekonomsko-privrednih potencijala dužnika, pa samim tim i njegove eventualne tržišne potencije, bili zainteresovani za zaključenje takvog poravnanja.⁸⁹⁹

Institut reorganizacije stečajnog dužnika u zakonodavstvo Republike Srbije prvi put je uveden Zakonom o stečajnom postupku⁹⁰⁰, dok reorganizacija ima smisla samo ako postoji realna mogućnost za finansijski oporavak privrednog subjekta. Ovo znači da mora postojati stvaran posao, koji funkcioniše i koji je moguće reorganizovati.⁹⁰¹ U slučaju da je stečajni postupak pokrenut kasno, tj. da je stečajni dužnik tokom dužeg perioda poslovao sa finansijskim teškoćama, reorganizacija neće biti moguća.

⁸⁹⁷ Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji (Sl. list SFRJ, br. 84/89 i Sl. list SRJ, br. 37/93 i 28/96)

⁸⁹⁸ Srdić, M. R., Majkić, A. M., Reorganizacija kao institut stečajnog prava u svetlu izmena i dopuna Zakona o stečaju, u: Stečajni instruktor, br. 1, Beograd, 2014, str. 77

⁸⁹⁹ Spasić, S., Sporna pravna pitanja i praktični problemi u postupku reorganizacije, u: Zbornik radova sa regionalne konferencije o stečaju, Banja Luka, 2008, str. 135–185i

⁹⁰⁰ Zakon o stečajnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 84/2004 i 85/2005 - dr. zakon)

⁹⁰¹ Spasić, S., Sporna pravna pitanja i praktični problemi u postupku reorganizacije, u: Zbornik radova sa regionalne konferencije o stečaju, Banja Luka, 2008, str.135

„Novije stečajno zakonodavstvo daje mogućnost redefinisiranja dužničko-poverilačkih odnosa kod pravnog lica kod kojeg je ispunjen jedan od stečajnih razloga, kroz institut reorganizacije.⁹⁰² Reorganizacija se prvi put u našem stečajnom zakonodavstvu javlja u Zakonu o stečajnom postupku ("Službeni glasnik RS", br. 84/04 i 85/05 – dr. zakon), koji je davao mogućnost da se već otvoreni stečajni postupak sprovede ili bankrotstvom ili reorganizacijom, u zavisnosti od odluke poverilaca. Saglasno rešenju tog propisa reorganizacija je način sprovođenja stečaja i, takoreći, faza stečajnog postupka budući da Zakon o stečajnom postupku nije predvideo da se usvajanjem plana reorganizacije stečajni postupak obustavlja se pravnosnažnošću rešenja o potvrđivanju usvajanja plana reorganizacije u stečaju.⁹⁰³

Stečajni upravnik vršio je nadzor nad primenom odredbi plana. U takvoj situaciji sudska praksa je stala na stanovište da je u slučaju usvajanja plana reorganizacije po Zakonu o stečajnom postupku, stečajni postupak u zastoju.⁹⁰⁴

Prilikom primene prvog zakona uočene su nedorečenosti i praznine koje je trebalo otkloniti, a praksa ih je u međuvremenu prevazilazila tumačenjima datim kroz pojedinačne odgovore ili zauzete pravne stavove.⁹⁰⁵ Izmenom postojećeg Zakona trebalo je otkloniti sve pravne prepreke koje negativno utiču na realizaciju postupka reorganizacije u praksi, povoljnijeg pravnog okvira za nove investicije⁹⁰⁶, a što suštinski vodi približavanju naše privrede uslovima koji se u fazi pridruživanja Evropskoj uniji od nas očekuju.⁹⁰⁷

Rešenje uvek postoji ako za to postoji volja od strane zakonodavca i svih učesnika u postupku i realizatora stečajnog plana. Prioritetno, zakonodavac je taj koji treba da bude vođen iskustvom pojedinih zemalja kada je reorganizacija u pitanju.⁹⁰⁸

Zakon o stečajnom postupku je na nov način definisao kada je bio donet i mogućnost opstanka stečajnog dužnika u privrednom i pravnom prometu kroz institut

⁹⁰² Vrhovni kasacioni sud - Bilten br. 2019-3

⁹⁰³ Član 167. Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

⁹⁰⁴ Vrhovni kasacioni sud - Bilten br. 2019-3

⁹⁰⁵ Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, Komentar Zakona o izmenama i dopunama zakona o stečaju, "Sl. glasnik RS", br. 83/2014

⁹⁰⁶ Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, op. cit., ("Sl. glasnik RS", br. 83/2014)

⁹⁰⁷ Čokić, M., Evropsko zakonodavstvo, Retrospektiva usklađivanja regionalne legislative u kontekstu reorganizacije stečajnog dužnika sa propisima EU, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 47-48/14, 2014 str.203

⁹⁰⁸ Čokić, M., Evropsko zakonodavstvo, Retrospektiva usklađivanja regionalne legislative u kontekstu reorganizacije stečajnog dužnika sa propisima EU, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 47-48/14, 2014 str.203

reorganizacije koji na znatno egzemplarniji način proširuje određene mere i postupke za revitalizaciju nesolventnog privrednog društva.

Preduslov za sprovođenje stečaja reorganizacijom, pa i bez obzira da li je plan reorganizacije sanacioni ili likvidacioni, jeste da se time obezbeđuje povoljniji način namirenja poverilaca nego što bi se to ostvarilo u postupku stečaja koji se sprovodi bankrotstvom.⁹⁰⁹ Uvođenjem institute reorganizacije namera zakonodavca je bila da olakša položaj dužnika kako bi ovaj nesmetano nastavio sa poslovanjem. Sprovođenje reorganizacije je relativno dug i komplikovan proces u kome je angažovan i sud, pored stečajnog upravnika i organa koji vrše kontrolu nad njim. Međutim, dešavale su se česte zloupotrebe podnošenjem planova bez namere da se reorganizacija zaista i sprovede, već sa namerom da se odloži bankrotstvo i izbegne negativan publicitet i objavljivanje javnosti svog realnog statusa.

Sve izmene i dopune nastale u poslednjoj deceniji ovog veka, i nastale su s ciljem da se stane na put ovim zloupotrebama, a možda su najznačajnije upravo one koje su izvršene baš u oblasti reorganizacije. Radi lakšeg razumevanja ukupnog procesa, sve nastale promene podelićemo na sledeći način: 1) izmene i dopune na postupak reorganizacije; 2) izmene i dopune koje se odnose na subjekte u postupku reorganizacije; 3) izmene i dopune na sadržinu plana i 4) izmene i dopune koje se odnose na unapred pripremljeni plan reorganizacije.

U delu koji se odnosi na smanjenja troškova, navedena je obaveza finansijskih institucija da bez naknade na zahtev stečajnog upravnika dostave sve podatke o dinarskim i deviznim računima dužnika.⁹¹⁰ Zakonodavac je novim izmena težio da postupak ide u pravcu smanjenja troškova stečajnog postupka. Zapravo, obaveza podnošenja plana Komisiji ne bi trebalo da bude primarno pravilo, uloga Komisije za zaštitu konkurencije bi imala smisla samo ukoliko su planom predviđene mere koje dovode do statusnih promena stečajnog dužnika. Privremenim merama zakonodavac je onemogućio podnosioca plana i poverioce da odugovlače sa izglasavanjem plana. Iz čega proizilazi da je predlogom za otvaranje postupka UPPR-a, dozvoljeno poveriocima sprovođenje postupka izvršenja nad imovinom stečajnog dužnika. Takođe, zabrana izvršenja ograničena je na rok od šest meseci bez mogućnosti da se zabrana produži. Protekom roka imovina dužnika se prodaje, što je neka vrsta pritiska na podnosioca

⁹⁰⁹ Vrhovni kasacioni sud - Bilten br. 2019-3

⁹¹⁰ Član 24. Zakon o izmenama i dopunama Zakona o stečaju ("Sl. glasnik RS", br. 104/09, 99/11 – dr. zakon i 71/12)

plana da što pre pokrene procedure izglasavanja plana. Postavljen je rok u okviru koga treba i očekivati da se unapred pripremljen plan i izglasa. I u ovakvom slučaju mogu se desiti zloupotrebe koje se ogledaju kroz povlačenje predloga po kome je određena mera i podnošenje novog predloga za otvaranje stečaja, sa unapred pripremljenim planom reorganizacije, uz novi predlog mere. Međutim, stečajni sudija nije dužan da odredi meru zabrane izvršenja.

Ukoliko ovlašćena organizacija utvrdi da postoje nepravilnosti u radu stečajnog upravnika, nakon sprovedenog disciplinskog postupka za povredu dužnosti, izreći će sledeće mere: opomenu, javnu opomenu, novčanu kaznu i oduzimanje licence.⁹¹¹

Izmene i dopune koje se odnose na subjekte u postupku reorganizacije obuhvataju položaj sledećih lica: stečajnog upravnika, založnih poverilaca, skupštine poverilaca, odbora poverilaca i Agencije za privatizaciju. Deo izmenjenih odredaba Zakona o stečaju odnosi se na poboljšanje položaja stečajnog upravnika kao važnog organa stečajnog postupka.⁹¹²

Takođe, novina je uvođenje službene legitimacije kojom je položaj stečajnog upravnika učvršćen, ali je i povećana odgovornost u svakom slučaju. Licima koja zaključuju ugovore mora pravni poredak pružati odgovarajuću zaštitu u njihovim međusobnim odnosima. To je vrlo široka oblast prava koju uređuje više zakona: Zakon o obligacionim odnosima, Zakon o parničnom postupku, Zakon o izvršenju i obezbeđenju. A kad je dužnik u jednom ugovornom odnosu privredni subjekt, postavlja se i niz specifičnih pitanja u vezi sa zaštitom poverilaca. Jedna od izmena koja se tiče poverilačkih organa stečajnog postupka je i izmena čl. 35. st. 1 koji je predviđao formiranje skupštine poverilaca najkasnije na prvom poverilačkom ročištu, tako što se sada isključuje mogućnost da se skupština poverilaca formira pre prvog poverilačkog ročišta. Drugi poverilački organ koji je pretrpeo izmene u novom zakonu jeste odbor poverilaca. Odredba Člana 38. Zakona o stečaju, uređuje situaciju kada se formiraju poverilački organi.⁹¹³ Zakonodavac je na jasan način uredio položaj založnih poverilaca. Cilj svih dopuna bio je u službi razgraničenja položaja navedenih subjekata, odnosno definisanja založnih poverilaca kao posebne kategorije. Nova ovlašćenja

⁹¹¹ Član 7. stav 3 Zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju, ("Sl. glasnik RS", br. 104/09, 99/11 – dr. zakon i 71/12)

⁹¹² Člana 19. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju, ("Sl. glasnik RS", br. 104/09, 99/11 – dr. zakon i 71/12)

⁹¹³ Člana 38. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju, ("Sl. glasnik RS", br. 104/09, 99/11 – dr. zakon i 71/12)

organizacije koja obavlja poslove stečajnog upravnika u postupku po unapred pripremljenom planu je podnošenje plana u ime pravnog lica. Član 156. Zakona o stečaju pretrpeo je izmenu koja se pre može okarakterisati kao terminološka nego kao suštinska. Izmena je izvršena na taj način što se sada traži prilaganje izjave većinskih poverilaca da su upoznati sa planom i da su spremni da pristupe ročištu za glasanje o planu. Zakon o stečajnom postupku je prvi put uveo u naš pravni sistem glasanje po klasama u postupku reorganizacije.⁹¹⁴ Nijedan poverilac se ne može dovesti u povlašćen položaj u odnosu na druge poverioce, jer se za sve poverioce jedne klase mora predvideti namirenje u istom procentu. Deo plana koji se odnosi na namirenje poverilaca, ne obezbeđuje ravnopravan položaj svih poverilaca iste klase, smatraće se nezakonitim.⁹¹⁵ Sa druge strane, postojanje kategorije obezbeđenih poverilaca upućuje na zaključak da u slučaju kada je procenat obezbeđenih potraživanja veliki, a prava poverilaca zaštićena na odgovarajući način, mala je verovatnoća da će se postići dogovor o reorganizaciji stečajnog dužnika.⁹¹⁶ I pored značajnih novina u Zakonu i dalje ima mesta za zloupotrebu, s obzirom na činjenicu da se često klase poverilaca formiraju sa namerom da se obezbedi izglasavanje plana.

Nakon usvajanja plana i donošenja rešenja o njegovom potvrđivanju u postupku stečaja, tekući stečajni postupak se obustavlja.

Samim planom reorganizacije uređuje se način namirenja i mere za realizaciju plana navedene su u odredbi člana 157. stav 1 Zakona o stečaju, s tim što je predviđeno da, osim pobrojanih, to mogu biti i druge mere, te svaki stečajni dužnik u zavisnosti od visine svojih obaveza, vrednosti imovine koja može služiti namirenju (bilo unovčenjem, bilo prenosom poveriocima) delatnosti kojom se bavi i očekivanim prihodima, može ponuditi poveriocima one mere za koje smatra da će se dovesti do povoljnijeg namirenja poverilaca.⁹¹⁷

Prilikom usvajanja plana reorganizacije podrazumeva postojanje sporazuma poverilaca i dužnika potvrđenog od strane suda, koji tek treba da se izvrši i to u cilju otklanjanja stečajnog razloga, brisanje oznake "u stečaju" pored naziva stečajnog

⁹¹⁴ Radović, V., Klasifikovanje potraživanja u postupku reorganizacije, u: Harmonizacija stečajnog prava i novi Zakon o stečajnom postupku, Niš, 2006, str. 232

⁹¹⁵ Rešenje Privrednog apelacionog suda, P.vž. 566/2013. od 17.07.2013.

⁹¹⁶ Jovanović Zattila, M., Usklađivanje srpskog stečajnog prava sa merodavnim propisima EU, Pravni sistem Republike Srbije – usaglašavanje sa pravom Evropske unije, Zbornik radova, Niš, Pravni fakultet, 2005, str. 525-542.

⁹¹⁷ Član 157. stav 1 Zakon o stečaju Republike Srbije ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 104/2009, 99/2011, 71/2012, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018)

dužnika. Međutim, sprovođenje stečajnog postupka ne prestaje *de facto* time što je usvojen plan reorganizacije, već se na taj način učesnici opredeljuju za pravac kretanja stečajnog postupka. Postupak reorganizacije, suštinski, nije okončan danom usvajanja plana reorganizacije. Bilo jasno određeno da se postupak reorganizacije okončava tek sa datumom potpunog izvršenja plana reorganizacije, a ne sa danom njegovog usvajanja.⁹¹⁸

3.6.1. Predlog mera za realizaciju UPPR-e

Subjekt reorganizacije je privredno društvo MK Consalting d.o.o. iz Beograda čija je osnovna delatnost konsultantske aktivnosti u vezi sa poslovanjem i ostalim upravljanjem i finansijski konsalting. Rešenjem Privrednog suda u Beogradu, st. br. 10/2018. od 4.04.2018. godine, pokrenut je prethodni stečajni postupak, radi utvrđivanja razloga za pokretanje stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom. Imajući u vidu da se Subjekt reorganizacije našao u nepovoljnom finansijskom položaju, predlagač ovog UPPR-a naglašava da je uzrok takvog stanja upravo jedan od najvećih dužnika istovremeno i jedan od poverilaca.⁹¹⁹

U podnetom unapred pripremljenom planu reorganizacije je navedeno da je stečajni dužnik privredno društvo, čija je osnovna delatnost pružanje konsultantskih usluga u vezi sa poslovanjem i ostalim upravljanjem, kao i finansijski konsalting. Realizacija plana obezbedila bi se iz naplate sopstvenih potraživanja kao i iz tekućeg poslovanja stečajnog dužnika, čime bi se obezbedilo namirenje pojedinih klasa poverilaca, odnosno poverilaca osporenih potraživanja. Kao mere za realizaciju podnetog unapred pripremljenog plana reorganizacije predviđa se potpuno namirenje poverioca klase jedan po osnovu javnih prihoda, te konverzija potraživanja kapitala za poverioce iz klase dva neobezbeđenih poverilaca, te klase tri lica povezanih sa stečajnim dužnikom. Deluje apsurdno, ali činjenice govore da je istinito, činjenica da je Subjekt reorganizacije prijavio svoje potraživanje od preko 7 miliona dinara, prema poveriocu koji je društvo u stečaju, a koje je istovremeno i poverilac Subjekta reorganizacije za manji iznos. Uz prijavu potraživanja podnet je zahtev za kompenzaciju koji je stečajni upravnik odbio i u nastavku stečajnog postupka svoje potraživanje od Subjekta reorganizacije prodao kao imovinu stečajnog dužnika za

⁹¹⁸ Slijepčević, D., Reorganizacija stečajnog dužnika, u: Harmonizacija stečajnog prava i novi Zakon o stečajnom postupku, Niš, 2006, str. 202

⁹¹⁹ Preuzeto iz Arhiva MK Consalting d.o.o. iz Beograda

značajno manji iznos. Uočeno je da je subjekat reorganizacije u svom poslovanju uspešno poslovao do kraja 2017. godine, nakon čega je Banka Intesa ad, na osnovu jemstva datog pomenutoj banci, a u ime i za račun poslovnog partnera stečajnog dužnika, izvršila blokadu tekućeg računa. Subjekt reorganizacije u skladu sa Zakonom o stečaju predlaže UPPR. Sredstva za realizaciju Plana reorganizacije obezbediće se iz naplate sopstvenih potraživanja kao i tekućeg poslovanja subjekta reorganizacije i služiće za namirenje svake od klasa poverilaca i za poverioce osporenih potraživanja.

Predlagač navodi, da se mere, predviđene ovim planom reorganizacije, koje su u skladu sa Zakonom o stečaju, smatraju neophodnim i da se njihovom striktnom primenom očekuje uspešna realizacija UPPR-a. U prilogu ovog poglavlja je predlog plana reorganizacije sa naznakom da je planom subjekat reorganizacije planirao da nastavi sa poslovanjem.

U konkretnom slučaju iz plana je uočeno da je predviđen viši procenat isplate za neke klase poverilaca u odnosu na druge klase. Stav struke je sasvim jasan da ovakva klasifikacija sama po sebi nije diskriminatorna ako je predviđen viši procenat isplate za neke klase u odnosu na druge. Prilikom procene pravičnosti klasifikacije, stečajni sud će uzeti u obzir da li klasifikacija ima racionalnu osnovu i sa aspekta svih zainteresovanih u postupku.⁹²⁰

Zakonodavac je UPPR-a želeo da motiviše dužnike da blagovremeno podnesu planove, ali ne svakakve planove već realne i održive planove. Ukoliko se planovi zbog velikih podsticaja podnose neselektivno i bez filtriranja, dolazi do usvajanja planova u slučajevima kada dužnik nema održivo poslovanje.⁹²¹ S obzirom na to da dužnici koji pripremaju UPPR i pregovaraju sa svojim poveriocima nemaju nužno blokirane račune, kao stečajni razlog mogu da koriste preteću nelikvidnost. Dužnici koji podnesu UPPR su najčešće solventni neposredno pre podnošenja, dok kod običnih reorganizacija imovina pokriva oko 93% utvrđenih obaveza.⁹²² Međutim, sam postupak podnošenja plana na vreme, dok postoji kontrola poslovanja i imovine, nosi velike prednosti za dužnika. Poveriocima prikazuje jasnu nameru dužnika da izmiri svoje dugove, da sačuva mesto na tržištu kroz nastavak poslovanja i da uradi sve što može u cilju

⁹²⁰ Radović, V., Klasifikovanje potraživanja u postupku reorganizacije, u: Harmonizacija stečajnog prava i novi Zakon o stečajnom postupku, Niš, 2006, str. 244

⁹²¹ Radulović, B., Andrić L., Sporazumno finansijsko restrukturiranje – uporedno-pravna i empirijska analiza, Pravni fakultet Univerzitet u Beogradu, 2015, str. 152–182

⁹²² Radulović, B., Andrić L., Sporazumno finansijsko restrukturiranje – uporedno-pravna i empirijska analiza, Pravni fakultet Univerzitet u Beogradu, 2015, str. 152–182

izmirenja obaveza kroz postupak reorganizacije po unapred pripremljenom planu⁹²³.

Izdvojićemo samo neke od karakteristika UPPR-a na našem području⁹²⁴:

- Institut Unapred pripremljenog plana reorganizacije uređen je po ugledu na razvijene pravne sisteme i po međunarodno priznatim pravnim standardima;
- Rokovi postupka za usvajanje plana su relativno kratki i precizno definisani, tako da bi postupak trebalo da traje nekoliko meseci u optimalnom slučaju;
 - Privredno društvo uz podršku prijateljskih poverilaca dobija priliku da trajno reši najosetljivija pitanja relevantna za svoj finansijski opstanak.

U vezi sa obeležjima UPPR-a, osvrnućemo se na mogućnost da se zadržavanju uprave u rukama stečajnog dužnika, nasuprot običnoj reorganizaciji gde funkciju upravljanja i zastupanja preuzima stečajni upravnik. Međutim, paradoks se ogleda u činjenici da se od nefunkcionalne uprave, pri čijem delovanju je i došlo do finansijskih teškoća, očekuje da izvede određenu kompaniju na pravi put.⁹²⁵

3.6.2. Faktori od presudnog značaja za usvajanje UPPR-e

Postoje teškoće oko sprovođenja empirijskih istraživanja koja se odnose na dužinu trajanja postupka reorganizacije, jer su podaci nepotpuni i neodgovarajući da bi se uradila kvalitetna analiza na ovu temu. Najpouzdaniji podaci vezani za ovu temu nalaze se na sajtu ALSU, ali konkretno, vezano za reorganizaciju, u ovom momentu ne postoje.

⁹²³ Rađenović, D., Planovi reorganizacije i UPPR - Praktični aspekti pripreme i realizacije, u: Stečajni instruktor br. 1, Beograd, 2014, str. 107

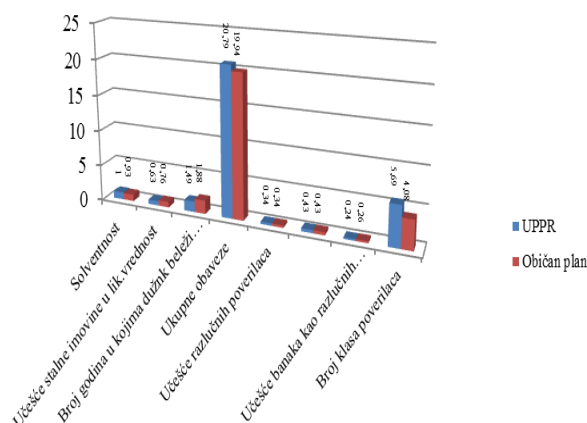
⁹²⁴ Nikolić, N. Marinković, M., Unapred pripremljen plan reorganizacije, u: Stečajni instruktor, Poverioci u stečaju, br. 1. i 2/2015, Beograd, 2015, str. 94

⁹²⁵ Vasiljević, M. Privredna društva – domaće i uporedno pravo, Udruženje pravnik u privredi SRJ, Beograd, 1999, str. 654–656

Tabela 16. UPPR i običan plan

	UPPR	Običan plan
Solventnost	1,00	0,93
Učešće stalne imovine u lik. vrednost	0,63	0,76
Broj godina u kojima dužnik beleži gubitak (poslednje tri)	1.49	1.88
Ukupne obaveze	20,79	19,94
Učešće razlučnih poverilaca	0,34	0,34
Učešće banaka i finansijskih institucija kao poverilaca	0,43	0,43
Učešće banaka kao razlučnih poverilaca	0,24	0,26
Broj klasa poverilaca	5,69	4,08

Grafikon 10. UPPR i običan plan

Izvor: <http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/article/view/71/241>, dostupno 1.06.2020

Konkretno, u bazi podataka vezano za postupke koji su pokrenuti pre 2010. godine, nema podataka dok za slučajeve koji su pokrenuti 2010. godine, dostupno je 12 rešenja o potvrđivanju planova reorganizacije od ukupno 37. U 2011. godini evidentiran je 51 postupak reorganizacije, dok je mali broj slučajeva sa dostupnom dokumentacijom na osnovu koje je moguće utvrditi period od pokretanja stečajnog postupka do potvrđivanja plana reorganizacije. U odnosu na prethodne godine, u 2012. godini situacija se poboljšava, gde od 38 postupaka, za 33 je na sajtu ALSU dostupna relevantna dokumentacija. Za 2013. godinu evidentirano je 13 postupaka reorganizacije sa mogućnošću potpunog uvida u dokumentaciju, što se odnosi i na dva vidljiva postupka iz 2014. godine.

U 2010. godini od 13 reorganizacija, čak 10 je sprovedeno običnim postupkom reorganizacije. U 2014. godini, u uzroku se ne nalazi nijedna reorganizacija koja je okončana stečajnom reorganizacijom, dok uzorak sadrži čak 14 unapred pripremljenih planova. Važnost običnih reorganizacija je naglo opala, pa se postavlja pitanje da li je prelazak s običnih na unapred pripremljene planove bio suštinski, tako da se preduzeća koja podnose planove zaista razlikuju od onih koje odlikuje dugoročna nelikvidnost i nesolventnost ili se zbog odsustva „filtriranja“ i podsticaja koje stvara UPPR došlo do

negativne selekcije.⁹²⁶

Ključne razlike između UPPR-a i planova koji se podnose u okviru redovnog postupka, pored veličine dužnika je i nešto bolji finansijski položaj dužnika koji podnose UPPR. Preduzeća koja su se opredeljivala za UPPR nešto manje vremena su provela u finansijskim poteškoćama⁹²⁷, odnosno oko 1,5 godinu pre nego što su podnela planove reorganizacije, ali imaju manje učešće stalne imovine prema ukupno likvidacionoj imovini.⁹²⁸ Razlika je delom rezultat znatno većeg broja običnih planova tokom perioda važenja odredaba o „automatskom“ stečajju, kada su dužnici ili stečajni upravnici podnosili planove nakon otvaranja stečajnog postupka za dužnike čiji su računi duži period bili blokirani.⁹²⁹ Veličina preduzeća i kompleksnost strukture potraživanja ogleda se i u prosečnom broju klasa koji je u proseku za 1,5 veći u UPPR-ima, dok su u pogledu strukture poverilaca, razlike neznatne. Učešće razlučnih poverilaca, odnosno učešće banaka kao razlučnih poverilaca je gotovo identično, tako da se ne može tvrditi da je struktura potraživanja bitna prilikom opredeljivanja za UPPR, odnosno da su unapred pripremljeni planovi verovatniji za dužnike kod kojih je učešće razlučnih poverilaca ili banaka u ukupnim potraživanjima od dužnika veće ili manje. Sličan rezultat dobija se i za promenljivu, učešćem banaka u ukupnim potraživanjima. Promenljiva koja može imati bitnu ulogu je broj poslovnih banaka kao poverilaca, ali ona nije kodirana, tako da nije uključena u analizu. UPPR donekle uspeva da filtrira dužnike, ali da je razlika u finansijskom položaju dužnika relativno mala, dužnici se po pravilu javljaju kada su u podmakloj fazi krize. UPPR je poželjna opcija, kako u pogledu značajno manjih troškova stečajnog postupka tako i usled mogućnosti da uprava dužnika nastavi da vodi privredno društvo i tokom stečajnog postupka.⁹³⁰ „U odnosu na obične planove reorganizacije, većinski poverioci imaju značajnu ulogu od samog početka pripreme UPPR-a. Iako prema zakonu isključivo dužnik može da podnese UPPR, u prethodnom periodu bilo je potrebno pribaviti i saglasnost većinskih poverilaca. S obzirom na to da UPPR nemaju drugačiju strukturu potraživanja u odnosu na obične planove, rezultati ukazuju da većinski poverioci, u koje najčešće spadaju i poslovne banke, „puštaju“ planove. Možemo zaključiti da je mehanizam filtriranja u prvom koraku, tj. prilikom donošenja odluke o podnošenju

⁹²⁶ <http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/article/view/71/241>, dostupno 1.06.2020.

⁹²⁷ izraženog u periodima poslovanja s neto gubitkom

⁹²⁸ <http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/article/view/71/241>, dostupno 1.06.2020.

⁹²⁹ <http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/article/view/71/241>, dostupno 1.06.2020.

⁹³⁰ <http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/article/view/71/241>, dostupno 1.06.2020.

plana relativno slab. Konačno, modeli imaju relativno visok procenat tačnosti predviđanja (između 71 i 75 procenata).⁹³¹

Faktori koji su presudni da podneti UPPR bude usvojen, odnosno u kojoj meri struktura poverilaca utiče na konačan ishod. U ovom slučaju, očekujemo da će poverioci glasati protiv plana ako je reč o manjem privrednom društvu, ako je društvo provelo duži period u finansijskim poteškoćama, odnosno ako je nivo solventnosti niži. Takođe, pretpostavljamo da će plan biti odbačen ako je učešće stalne, u ukupnoj imovini, veće. Dilema postoji oko uticaja razlučnih poverilaca i poslovnih banaka na odluku o odbijanju. Vajt predviđa da verovatnoća usvajanja plana reorganizacije opada ako raste učešće neobezbeđenih potraživanja.⁹³² Glasanje protiv UPPR-a je manje verovatno ukoliko su poslovne banke dominantne među razlučnim poveriocima.

Uočeno je da su UPPR-i potisnuli obične planove reorganizacije. Mala je razlika u finansijskom položaju dužnika koji podnose UPPR i onih za koje se planovi podnose u okviru „redovnog“ stečajnog postupka, te se iz tog razloga dužnici po pravilu javljaju u podmakloj fazi krize.

U skladu s očekivanjima podneti UPPR-i ispoljavaju relativno visok stepen potvrđivanja od strane poverilaca, tako da problem negativne selekcije opstaje.

3.6.3. Pretpostavke uspešne reorganizacije

Proces sprovođenja plana reorganizacije je vrlo kompleksan, te se od svih aktera očekuje posvećenost i stručnost prilikom izvođenja određenih aktivnosti. Blagovremeno reagovanje stečajnog dužnika na finansijske teškoće i njegova čvrsta odluka da održi poslovanje, što iz njegovog ugla i jeste cilj podnošenja plana. Da bi to postigao, stečajni dužnik treba angažovati stručnjake iz odgovarajućih oblasti, koji će analizirati uzroke finansijskih teškoća, trenutno stanje poslovanja i celishodnost pokretanja postupka reorganizacije. Međutim, ne postoji univerzalna metoda koja će da obezbedi uspešnu reorganizaciju⁹³³, ali postoje ustanovljeni uslovi čije je ispunjenje neophodno za uspešno sprovođenje reorganizacije, a oni se odnose na tri kategorije: 1) zakonsku regulativu, 2) funkcionisanje određenih institucija i fiskalne politike i 3) ispitivanje

⁹³¹ <http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/article/view/71/241>, dostupno 1.06.2020.

⁹³² M. White, „The Corporate Bankruptcy Decision“, *The Journal of Economic Perspectives*, 2/1989, 129–151

⁹³³ Jovanović Zattila, M., *Pobijanje dužnikovih pravnih radnji*, u: *Pravo i privreda*, br. 5-8, Beograd, 2004, str. 315

celishodosti i izvodljivosti plana reorganizacije.

1. Da bi stečajni zakon bio primenljiv, on mora u celosti odražavati pravno, istorijsko, političko i kulturno nasleđe zemlje koja ga je donela.⁹³⁴ Zakonsko regulisanje stečajnog postupka nije samo po sebi dovoljno da obezbedi nesmetano funkcionisanje privrednih kretanja u jednoj zemlji. Potreban je adekvatan institucionalni i regulatorni okvir da bi sistem bio efikasan.⁹³⁵ Kada se uspostavi odgovarajuća pravna regulativa, to i dalje ne znači da će primena tih propisa sigurno imati pozitivne efekte. Primena zakonskih rešenja po uzoru na razvijene zemlje, u uslovima kada ne postoji tržišna svest i ponašanje, može imati veoma negativne efekte.⁹³⁶ Primena propisa zahteva i ljude koji bi ih sprovodili, pa je u tom smislu potreban snažan, nezavisan i efikasan pravosudni aparat. Uređena stečajna regulativa je samo jedan od elemenata pravnog okvira koji utiče na poslovanje privrednih subjekata, što ukazuje na neophodnost primene zakonskih rešenja iz oblasti statusnog prava⁹³⁷, tržište hartija od vrednosti, privatizaciju, zakonsko regulisanje primene međunarodnih računovodstvenih standarda, založno pravo i dr. Iz svega proizilazi da je jedna od najsloženijih faza stečajnog postupka utvrđivanje potraživanja poverilaca. Postupci se odlikuju mnogim specifičnostima, dok pojedine stečajne postupke karakterišu brojne prijave potraživanja i na osnovu kojih nastaju brojni sporni odnosi, čije neblagovremeno rešavanje bitno utiče na trajanje stečajnog postupka, ali i na mogućnost izmirenja potraživanja poverilaca. U nekim slučajevima postoji mogućnost upućivanja poverilaca na postupak posredovanja, međutim, ukoliko se prihvati posredovanje, predmet sporazuma poverioca i dužnika biće otklanjanje stečajnog razloga zbog kojeg je pokrenut stečajni postupak.⁹³⁸ Uočeno je da je zakonska osnova od velikog značaja prilikom sprovođenja postupaka reorganizacije. Naše stečajno zakonodavstvo je još u fazi razvoja iako je učinjen veliki napredak uključujući i deo koji se odnosi na institut reorganizacije.

2. Sprovođenje ekonomskih reformi, ukazuju na potrebu da unapređuju ne samo Zakon o stečaju nego i svu ostalu regulativu, institucije, registre, tržište kapitala i dr.

⁹³⁴ Martin, N., The Role of History and Culture in Developing Bankruptcy: The perils of legal transplantation, 1977, 66-105, dostupno na: <http://law.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1418&context=expresso>

⁹³⁵ Malbašić, V., Reorganizacija kao mera za sprečavanje stečaja-radni materijal, Srpski ekonomski forum, Beograd, 2005, str.9

⁹³⁶ Malbašić, V., Reorganizacija kao mera za sprečavanje stečaja-radni materijal, Srpski ekonomski forum, Beograd, 2005, str.10

⁹³⁷ Zakon o privrednim društvima ("Sl. glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – dr. zakon i 5/2015)

⁹³⁸ Rakočević, D., Medijacija u privredno-pravnim sporovima i stečajnim postupcima, Pravo i privreda, br. 4-6, Beograd, 2011, str. 300–301

kako bi prevazišli probleme koji se u praksi javljaju.⁹³⁹

Zakon o Agenciji za licenciranje stečajnih upravnika svojim odredbama na detaljan način uređuje položaj stečajnih upravnika kao i uslove za njihovo imenovanje. U postupku reorganizacije naročito dolazi do izražaja položaj stečajnog upravnika kao organa stečajnog postupka, dok je odgovornost stečajnog upravnika veoma velika.⁹⁴⁰ Postupak nadzora nad sprovođenjem plana reorganizacije je vrlo odgovoran i krajnje osetljiv zadatak, jer svaki propust, bilo da se radi o izradi plana reorganizacije ili njegovo sprovođenje, može imati nesagledive posledice. Zakonom o stečaju regulisano je takođe i pitanje stručnog nadzora nad radom stečajnog upravnika. Agencija za licenciranje stečajnih upravnika vrši stručni nadzor nad radom stečajnih upravnika.⁹⁴¹ Ipak, nerealno je očekivati da će samo stečajni upravnici moći da iznesu teret realizacije plana reorganizacije, zbog čega se mora posvetiti veća pažnja edukaciji pravnika u privredi.⁹⁴² Kod podnošenja unapred pripremljenog plana reorganizacija, kada se angažuju lica stručnija od stečajnog upravnika, kvalitet plana reorganizacije direktno zavisi od stručnosti i savesnosti angažovanih lica.

3. Celishodnost sprovođenja reorganizacije se mora ispitati u svakom konkretnom slučaju. To znači da je za sprovođenje reorganizacije neophodna kvalitetna informaciona osnova koju čine rezultati različitih analiza. Posebno važan deo analize treba da sadrži pokazatelje koji ukazuju na uzroke i posledice nepovoljnog finansijskog stanja i predstavljaju indikaciju da bi se ona mogla prevazići reorganizacijom. Svaka od ovih analiza predstavlja posebnu vrstu ispitivanja i odnosi se na jedan od bitnih aspekata poslovanja. Neophodno je oceniti adekvatnost pravnog statusa subjekta, funkcionisanje njegove uprave i kvalitet ljudskih resursa.⁹⁴³

Za ocenu celishodnosti reorganizacije potrebno je dati odgovore na nekoliko pitanja. Prvo pitanje je, u kojoj meri će poverioci biti namireni ako dužnik bankrotira. Drugo, da li se reorganizacijom može postići veći stepen namirenja nego što bi se postigao bankrotstvom. Treće, pod kojim uslovima se mora sprovesti reorganizacija da bi njeni efekti za poverioce bili povoljniji od efekata bankrotstva. Četvrto pitanje odnosi se na mogućnost nastavka poslovanja.⁹⁴⁴ Odgovori na ova pitanja čine polaznu osnovu

⁹³⁹ Malbašić, V., Reorganizacija kao mera za sprečavanje stečaja, Srpski ekonomski forum, Beograd, 2005, str. 9

⁹⁴⁰ Milenović, D., Stečajni upravnik, Pravo i privreda, br. 7-9, Beograd, 2010, str. 263–269

⁹⁴¹ Milenović, D., Stečajni upravnik, Pravo i privreda, br. 7-9, Beograd, 2010, str. 263–269

⁹⁴² Porobić, M., Stečajni plan reorganizacije, Pravna riječ, Banja Luka, 2015, str. 544–545

⁹⁴³ Milenović, D., Stečajni upravnik, Pravo i privreda, br. 7-9, Beograd, 2010, str. 319

⁹⁴⁴ Poznanić, V., Reorganizacija preduzeća kroz stečaj, u: Pravo i privreda, br. 4-6, Beograd, 2011, str.

prilikom donošenja odluke o sudbini stečajnog dužnika, ali i stečajnih poverilaca. U njima su sadržani i suštinski ciljevi postupka reorganizacije stečajnog dužnika.

4. Prilikom izrade plana reorganizacije stečajni dužnik je u obavezi da pruži tačne, objektivne i potpune informacije.⁹⁴⁵ Posebna pažnja treba posvetiti kvalitetu plana reorganizacije i njegovoj izvodljivosti, naročito treba uzeti u obzir zakonsku odredbu koja kaže da se reorganizacija sprovodi u cilju povoljnijeg namirenja poverilaca u odnosu na bankrotstvo. U tom smislu izdvajamo bitne elemente koji uslovljavaju uspešnu reorganizaciju i zahtevaju angažovanje stručnjaka iz relevantnih oblasti. Reorganizacija podrazumeva reorganizovanje dugova stečajnog dužnika na način na koji se može očekivati da će obezbediti finansijski oporavak dužnika u skladu sa zakonom.⁹⁴⁶

Praksa je pokazala da su planovi reorganizacije često nerealno formulisani i usmereni ka prolongiranju bankrotstva. Povećana opreznost je neophodna u situaciji kada plan predviđa potpuno namirenje potraživanja poverilaca, jer ukoliko dužnik ne uspe da izvrši navedene obaveze, poverioci će na kraju biti namireni pod nepovoljnijim uslovima, odnosno u manjem procentu nego što bi to bio slučaj u postupku bankrotstva. Najčešći razlog predviđanja potpunog namirenja potraživanja poverilaca u direktnoj je vezi sa namerom nastavka poslovanja stečajnog dužnika. Glas većinskih poverilaca je presudan prilikom donošenja odluke o usvajanju plana. Plan reorganizacije kao izvršna isprava obavezuje nesaglasne manjinske poverioce. Mogli bismo da postavimo pitanje da li je u ovakvim situacijama moguće ispoštovati načelo jednakog tretmana poverilaca.

Na osnovu uvida u planove reorganizacije, kako „obične“ tako i unapred pripremljene, možemo predočiti izvesne razlike u njihovoj strukturi. Jedna od bitnih razlika sadržine plana reorganizacije podnetog u redovnom stečajnom postupku i unapred pripremljenog plana reorganizacije je u tome što unapred pripremljeni plan reorganizacije mora da sadrži izjavu revizora ili licenciranog stečajnog upravnika o izvodljivosti plana, što nije deo sadržine plana reorganizacije podnetog u redovnom stečajnom postupku, o čemu je ranije bilo reči.⁹⁴⁷ Iako termin „izjava“ ukazuje na

317

⁹⁴⁵ Nacionalni standard o minimumu podataka koje treba da sadrži plan reorganizacije koji podnosi stečajni upravnik br. 6.

⁹⁴⁶ Mrdović, B., Neki aspekti novela Zakona o stečaju, u: Stečajni instruktor br. 1, Beograd, 2014, str. 31

⁹⁴⁷ Pravilnik o načinu sprovođenja reorganizacije unapred pripremljenim planom reorganizacije i sadržini tog plana, definiše izjavu o izvodljivosti plana reorganizacije kao izjavu koja sadrži mišljenje revizora ili stečajnog upravnika o izvodljivosti i celishodnosti mera predviđenih planom i opravdanosti pretpostavki na kojima se plan zasniva.

postojanje određene težine iste, tim pre što je data od strane stručnjaka, ona suštinski predstavlja samo mišljenje ovlašćenog lica. Kako stečajni sudija utvrđuje tačnost podataka iz predloga plana reorganizacije, kao i urednost i potpunost plana, a deo sadržine plana reorganizacije nije izjava stečajnog upravnika o izvodljivosti plana, stečajni sudija nije ovlašćen da predlog tog plana reorganizacije odbaci.

Dužnosti stečajnog upravnika je da dostavi mišljenje o izvodljivosti plana reorganizacije, što je predviđeno Nacionalnim standardom br. 6, ali to mišljenje nije obavezni deo sadržine plana reorganizacije, pa stečajni sudija ne može da odbaci predlog plana reorganizacije, zbog negativno datog mišljenja stečajnog upravnika o izvodljivosti plana. Sa mišljenjem stečajnog upravnika će samo biti upoznati poverioci stečajnog dužnika, kako bi dato mišljenje imali u vidu prilikom glasanja o predlogu plana reorganizacije.⁹⁴⁸ Ova situacija jasno prikazuje uzrok usvajanja neizvodljivih planova, unapred osuđenih na neuspeh, imajući u vidu da poverioci kao nedovoljno stručni imaju glavnu reč prilikom usvajanja plana. U vezi sa tim, smatramo da bi bilo celishodno dati šira ovlašćenja stečajnom sudiji u ovoj fazi postupka. Konkretno, trebalo bi da njegova odluka ima funkciju filtriranja planova, ako ne kroz njihovo odbacivanje, onda makar putem nametanja obaveze vršenja izmena podnetog predloga koji je ocenjen kao neizvodljiv.

Druga značajna razlika u sadržini plana reorganizacije i UPPR-a predviđena Zakonom o stečaju odnosi se na vanredni izveštaj revizora sa stanjem poslovnih knjiga utvrđenim najkasnije 60 dana pre dana podnošenja UPPR-a sudu.⁹⁴⁹ Reč je o obaveznom elementu sadržine unapred pripremljenog plana reorganizacije, pa je i stečajni dužnik koji nije obveznik revizije, u skladu sa navedenim odredbama Zakona o računovodstvu i revizije, dužan da dostavi vanredni izveštaj revizora.⁹⁵⁰ Podnošenje ovog izveštaja je od suštinskog značaja za analizu stanja u kome se nalaze finansije stečajnog dužnika, a koja je pretpostavka uspešne reorganizacije.

Kako formulisanje plana reorganizacije predstavlja značajnu aktivnost u postupku reorganizacije, u toj fazi bi trebalo konsultovati sve subjekte zainteresovane za poslovanje kompanije. Mere reorganizacije se mogu odnositi na sve domene

⁹⁴⁸ Odgovori na pitanja koji su utvrđeni na sednici Odeljenja za privredne sporove Privrednog apelacionog suda održanoj dana 08.11.2011. godine, sudska praksa privrednih sudova - Bilten br. 4/2011

⁹⁴⁹ Član 156. st. 3 tač. 5. Zakona o stečaju ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009)

⁹⁵⁰ Odgovori na pitanja koji su utvrđeni na sednici Odeljenja za privredne sporove Privrednog apelacionog suda održanim dana 09 i 10.11.2010. godine - sudska praksa privrednih sudova - Bilten br. 3/2010.

poslovanja.⁹⁵¹ Najjednostavnija je situacija kada se sa malim ulaganjima izvrši preorijentacija na onu proizvodnju za koju se istraživanjem tržišta utvrdi da postoji visok nivo tražnje. Moguća je i situacija da se pojedini organizacioni delovi izdvoje i samostalno nastave poslovanje, jer posluju bolje nego ostali.⁹⁵² U vezi sa merama za realizaciju plana ističemo da nije dovoljno samo navođenje mera koje Zakon propisuje, već svaku meru treba razraditi u skladu sa sledećim principima:

Odrediti kome se pojedina mera nudi, tj. na koga se odnosi;

1. Proceniti poverioca ili grupu poverilaca, odnosno razumeti njihova očekivanja;
2. Izvršiti procenu efekata koji će se datom merom postići;
3. Odrediti rok u kome se mera sprovodi ili period početka njene primene;
4. Imati na umu ciljeve predlaganja pojedinih mera za realizaciju plana i način na koji se mere mogu najefikasnije iskoristiti.⁹⁵³

Testiranje efekata mera na rezultate poslovanja vrši se da bi se napravile projekcije rezultata poslovanja i ocenilo da li su oni prihvatljivi. Ukoliko projekcije pokažu da to nije moguće, onda je potrebno izmeniti koncept i ovaj postupak ponavljati sve dok se ne definiše scenario čijom bi se realizacijom mogli ostvariti ciljevi reorganizacije.⁹⁵⁴

3.6.4. Posledice neuspešne reorganizacije

Na osnovu odredaba Zakona o stečaju koje govore o stečajnim razlozima, zaključujemo da primarna posledica neuspele reorganizacije, tačnije „nepostupanja po usvojenom planu reorganizacije“, jeste ponovno pokretanje stečajnog postupka u pravcu bankrotstva. U ovoj situaciji na gubitku su svi subjekti: poverioci (koji će biti namireni u manjem obimu), dužnik (koji će biti likvidiran) i država (privredni sistem).

Zakonodavac je dao veće podsticaje za blagovremeno reagovanje dužnika kojima preti nesposobnost plaćanja kroz uređenje instituta unapred pripremljenog plana reorganizacije i sporazumnog finansijskog restrukturiranja, kod kojih je izraženija

⁹⁵¹ Poznanić, V., Reorganizacija preduzeća kroz stečaj, u: Pravo i privreda, br. 4-6, Beograd, 2011, str. 322

⁹⁵² Malbašić, V., Reorganizacija kao mera za sprečavanje stečaja-radni materijal, Srpski ekonomski forum, Beograd, 2005, str.56–57

⁹⁵³ Rađenović, D., Planovi reorganizacije i UPPR - Praktični aspekti pripreme i realizacije, u: Stečajni instruktor br. 1, Beograd, 2014, str. 112

⁹⁵⁴ Poznanić, V., Reorganizacija preduzeća kroz stečaj, u: Pravo i privreda, br. 4-6, Beograd, 2011, str. 322 i 323

funkcija sprečavanja likvidacije privrednih subjekata za koje se zaključuje da je moguće održanje njihovog poslovanja.

Uspostavljanjem sigurnosti na tržištu stvaraju se uslovi za ekonomski rast, priliv investicija, funkcionisanje fiskalnog i kreditnog sistema i dr.⁹⁵⁵ Značajna posledica sprovođenja postupaka reorganizacije, naročito izražena u zemljama u tranziciji, jeste sigurnost položaja zaposlenih u privrednom subjektu – stečajnom dužniku. Pored ovih posledica socijalne prirode, kupovna moć stanovništva na niskom nivou uzrokuje i opadanje sveukupne ekonomske aktivnosti. Procena stanja u privredi jedne zemlje predstavlja značajan faktor od kojeg zavise odluke stranih investitora. Investitori svoje poslovne procene zasnivaju na principu „predviđanja“ i očekivanja povraćaja uloženi sredstava. Procena i merenje izloženosti, s obzirom na to da neizvesnost postoji, u osnovi je donošenja velikog broja poslovnih odluka. Poslovno ulaganje podrazumeva postojanje određenog stepena rizika kako u pogledu budućih prihoda tako i zbog potencijalne ili postojeće finansijske nestabilnosti na mikroekonomskom i makroekonomskom nivou. Što je zemlja nerazvijenija, to je teže dobiti pouzdane podatke kojim bi se obezbedila adekvatna procena rizika. Ovi otežani uslovi su svakako, uzrok nefunkcionisanja tržišta. Iz tog razloga, investitori su veoma oprezni, a i investiranje u ovakvim tržišnim uslovima realizuje se otežano.⁹⁵⁶

⁹⁵⁵ Malbašić, V., Reorganizacija kao mera za sprečavanje stečaja-radni materijal, Srpski ekonomski forum, Beograd, 2005, str. 8

⁹⁵⁶ Jovanović Zattila, M., Pobijanje dužnikovih pravnih radnji, u: Pravo i privreda, br. 5-8, Beograd, 2004, str. 134

Uvod

Rešenjem Privrednog suda u Beogradu, st. br. 10/2018. od 4.04.2018. godine, pokrenut je prethodni stečajni postupak, radi utvrđivanja razloga za pokretanje stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom.

Ovde priložen unapred pripremljen plan reorganizacije sačinjen je u skladu sa odredbama članova 156-157. Zakona o stečaju.

MK Consalting d.o.o. iz Beograda, kao stečajni dužnik, u skladu sa članom 158. Zakona o stečaju, podnosi unapred pripremljen plan reorganizacije.

Osnovni podaci o Dužniku

Stečajni dužnik privredno društvo MK Consalting d.o.o. iz Beograda, kao stečajni dužnik, ul. Jovana Cvijića br. 9, MB:110231, PIB:101002 po svom prvom obliku je društvo sa ograničenom odgovornošću.

Po poslednjem upisu u APR Subjekt reorganizacije je registrovan sa sledećim podacima:

Skraćeno poslovno ime	MK Consalting d.o.o. iz Beograda
Poslovno ime	MK Consalting d.o.o. iz Beograda ul. Jovana Cvijića br. 9, MB:110231, PIB:101002
Status	Aktivno privredno društvo
Matični broj	110231
Pravna forma	Društvo sa ograničenom odgovornošću Veličina - malo privredno društvo
Sedište	Ul. Jovana Cvijića br. 9, Beograd
Datum osnivanja	10.04.2014.
Ostali zastupnici	-
Osnovni kapital	Upisan novčani kapital 100 rsd

Izvor: Privredni sud, Izmenjen i dopunjen UPPR, septembar 2018. Privredni sud u Beograd, podaci pravnog subjekta su izmenjeni, prilagođeni ovom radu.

Subjekt reorganizacije je privredno društvo čija je osnovna delatnost konsultantske aktivnosti u vezi sa poslovanjem i ostalim upravljanjem i finansijski konsalting.

Imajući u vidu da se Subjekt reorganizacije našao u nepovoljnom finansijskom položaju, predlagač ovog UPPR-a naglašava da je uzrok takvog stanja upravo jedan od najvećih dužnika istovremeno i jedan od poverilaca Subjekta reorganizacije.

Ovaj, na prvi pogled apsurdan podatak, odnosi se na činjenicu da je Subjekt reorganizacije prijavio svoje potraživanje od preko 7 miliona dinara prema poveriocu koje je društvo u stečaju, a koje je istovremeno i poverilac Subjekta reorganizacije za manji iznos. Uz prijavu potraživanja podnet je zahtev za kompenzaciju koji je stečajni upravnik odbio; u nastavku stečajnog postupka svoje potraživanje od Subjekta reorganizacije prodao kao imovinu stečajnog dužnika za značajno manji iznos.

Subjekt reorganizacije je uspešno poslovao do kraja 2017. godine, nakon čega je Banka Intesa ad, na osnovu jemstva datog pomenutoj banci, a u ime i za račun poslovnog partnera stečajnog dužnika, izvršila blokadu tekućeg računa.

Kako je subjekat reorganizacije u toku postupka naplate svojih potraživanja, a neka od tih su od privrednih društava u stečajnom postupku, da bi se omogućio nesmetan rad subjekta reorganizacije kao i najpovoljnije namirenje poverilaca, subjekat reorganizacije, u skladu sa Zakonom o stečaju, predlaže UPPR.

Mere i sredstva za realizaciju plana reorganizacije

Poštujući mišljenje i interes poverilaca kao i drugih zainteresovanih strana u ovom postupku, Predlagač UPPR-a ističe da su ovde predložene mere neophodne za uspešnu realizaciju UPPR-a i korisne za poverioce s obzirom na to da omogućavaju povoljnije kolektivno namirenje u odnosu na postupak bankrotstva.

Sredstva za realizaciju Plana reorganizacije obezbediće se iz naplate sopstvenih potraživanja kao i tekućeg poslovanja Subjekta reorganizacije i služiće za namirenje svake od klasa poverilaca kao i za poverioce osporenih potraživanja.

Predlagač navodi da se mere, predviđene ovim UPPR-om, koje su u skladu sa Zakonom o stečaju, smatraju neophodnim i da se njihovom striktnom primenom očekuje uspešna realizacija UPPR-a.

Planom se predviđa da Subjekt reorganizacije nastavi sa poslovanjem.

Namirenje troškova

Sredstva za namirenje troškova postupka i izrade UPPR-a obezbediće se iz pozajmice osnivača subjekta reorganizacije kao i iz redovnog poslovanja.

U skladu sa UPPR-om predviđene su sledeće mere za realizaciju:

Potpuno namirenje pre početka primene UPPR-a (član 165a, st. 3 Zakona o stečaju). Ovim Planom je predviđena mera potpunog namirenja klase I pre početka primene plana. U skladu sa ovom odlukom klasa I ne glasa za usvajanje plana i u toj klasi se UPPR smatra usvojenim (član 165a, st. 3 Zakona o stečaju). Sredstva za namirenje klase I biće obezbeđena od pozajmice osnivača.

Konverzija potraživanja kapitala (član 157, st. 1 tačka 9. Zakona o stečaju)

U okviru ovog Plana kao mera reorganizacije predviđena je konverzija celokupnih potraživanja klase 2 i 3 u kapital Subjekta reorganizacije.

Ostale mere od značaja za realizaciju UPPR-a

Pod ostalim merama Predlagač je predvideo:

Nastavak poslovanja Subjekta reorganizacije,

Zabrana sprovođenja izvršenja i prinudnog izvršenja na obezbeđenoj i neobezbeđenoj imovini i sredstvima Subjekta reorganizacije radi naplate potraživanja nastalih pre dana usvajanja ovog UPPR-a, utvrđenim ovim UPPR-om, kao izvršnom ispravom, izuzev u obimu, na način i rokovima dospeća ovim UPPR-om kao izvršnom ispravom.

Danom usvajanja UPPR-a i rešenjem suda koji se potvrđuje usvajanje UPPR-a:

Utvrđiti obavezu poverilaca da odmah povuku ispostavljene naloge za prinudnu naplatu na sredstvima na svim računima Subjekta reorganizacije sa zabranom ispostavljanja takvih naloga za potraživanja nastalih pre usvajanja UPPR-a, a za vreme izvršavanja UPPR-a.

Odrediti Narodnoj banci Srbije – Odsek za prinudnu naplatu Novi Sad – zabranu sprovođenja prinudne naplate po nalogima za prinudnu naplatu, odnosno

izvršnim sudskim i drugim rešenjima ispostavljenim tom Odseku.

Sve pravne i ostale potrebne radnje iz ovog UPPR-a, u cilju sprovođenja predviđenih mera iz UPPR-a i njegove realizacije, sprovodi imenovani zakonski zastupnik Subjekta reorganizacije.

PROCENA VREDNOSTI IMOVINE SUBJEKTA REORGANIZACIJE

Tabela 1. Ukupna vrednost imovine subjekta reorganizacije

PROCENJENA VREDNOST IMOVINE U DINARIMA	
gotovina i gotovinski ekvivalenti	0,00
nekretnine, postrojenja, oprema i biološka sredstva	0,00
dati avansi	0,00
potraživanja	9,961,961.77
zalihe	0,00
udeli u akcije kod drugih lica	0,00
licence i patenti	0,00
ostalo	0,00
UKUPNO:	9,961,961.77

Izvor: Privredni sud, Izmenjen i dopunjen UPPR, septembar 2018. Privredni sud Beograd, podaci pravnog subjekta su izmenjeni, prilagođeni ovom radu.

Procena vrednosti celokupne imovine Subjekta reorganizacije, prikazana je u tabeli i obuhvatila je vrednosti potraživanja čija je naplativost umanjena na bazi procene. Subjekat reorganizacije ne raspolaže nikakvom pokretnom i nepokretnom imovinom. Upisane zaloge u APR-u na dan otvaranja stečajnog postupka. Subjekat reorganizacije nije upisan kao zalagodavac u registru zaloge AP RS.

Stanje kreditnih obaveza

Subjekt reorganizacije nema obaveze po osnovu dugoročnih i kratkoročnih kredita. Poslovanje dužnika u periodu 2014–2017. godine (u hiljadama dinara). U prilog su dati godišnji finansijski izveštaji za period od 2014–2017. godine.

POVERIOCI SA PODELOM NA KLASE POVERILACA

Kriterijumi podele poverilaca na klase

U skladu sa članom 48, 54, 165. Zakonom o stečaju, klase poverilaca su sačinjene na osnovu stvarnih karakteristika potraživanja koja poverioci imaju. Izvršena je podela na poverioce koji će biti namireni pre početka primene plana, takođe je izvršena podela prema karakteristikama pojedinačnih potraživanja (potraživanja povezanih pravnih lica i potraživanja koja su nastala u okviru redovnog poslovanja).

Klase poverilaca

U skladu sa navedenim, UPPR podrazumeva formiranje klasa poverilaca, primenom člana 48, 54, 165. Zakona o stečaju. Klasa stečajnih poverilaca:

Klasa I

Ovu klasu čine neobezbeđeni, stečajni poverilac, Poreska uprava Republike Srbije
Poverilac ove klase biće u potpunosti isplaćen (100%) do dana početka primene UPPR-a i kao takav neće glasati za UPPR, odnosno smatra se da je UPPR u toj klasi usvojen (član 165a stav 3 Zakona o stečaju).

Tabela 2. Klasa I

KLASA I				
1	Stečajni poverioci	rsd	%	Iznos namirenja u rsd
I	Poreska uprava Republike Srbije	50.500,00	100	50.500,00

Izvor: Privredni sud, Izmenjen i dopunjen UPPR, septembar 2018. Privredni sud u Novom Sadu, podaci pravnog subjekta su izmenjeni, prilagođeni ovom radu.

Klasa II

Ovu klasu čine neobezbeđeni, stečajni poverioci (prema kriterijumima iz člana 54. stav 4 tačka 3. Zakona o stečaju). Poverioci ove klase se namiruju u iznosu od 100% od ukupno utvrđenih potraživanja u ovoj klasi. Namirenje se vrši konverzijom potraživanja u kapital subjekta reorganizacije u skladu sa članom 157. stav 1 tačka 9. Zakona o stečaju.

Plan u ovoj klasi smatra se usvojenim ako za UPPR glasaju poverioci koji imaju običnu većinu potraživanja od ukupnih utvrđenih potraživanja poverilaca u Klasi II (u skladu sa članom 165a stav 2 Zakona o stečaju).

Tabela 3. Klasa II

KLASA II					
Naziv poverilaca	Adresa	Mb	Pib	Potraživanje	% glasanja
AMS	/	582788	101002	4.000.000,00	6,34%
RTI d.o.o.	/	206447	101858	4.000.000,00	6,34%
Standard product	/	201789	102888	100.000,00	0,16%
Ettera d.o.o.	/	114756	202588	31.325.359,60	49,68%
Biota	/	158790	211888	5.927.965,90	9,40%
Balcan konsalting	/	159873	201587	5.643.195,00	8,95%
SMART NET	/	101255	235888	400.000,00	0,63%
Grand standard d.o.o.	/	101879	202474	304.903,00	0,48%
Hermes d.o.o.	/	102787	201893	5.476.000,00	8,68%
Banka intesa	/	101985	201753	5.878.325,75	9,32%
UKUPNO				63.055.749,25	100%

Izvor: Privredni sud, Izmenjen i dopunjen UPPR, septembar 2018. Privredni sud u Novom Sadu, podaci pravnog subjekta su izmenjeni, prilagođeni ovom radu.

Klasa III

Ovu klasu čine neobezbeđeni stečajni poverioci – povezana lica u smislu člana 125. Zakona o stečaju. Na osnovu člana 165. stav 7 Zakona o stečaju, poverioci iz ove klase ne glasaju o UPPR-u, a potraživanja povezanih lica namiruju se na isti način i pod

istim uslovima kao potraživanja iz klase II stečajnih poverilaca u koje je razvrstano njihovo potraživanje.

Namirenje se vrši konverzijom potraživanja u kapital Subjekta reorganizacije u skladu sa članom 157. stav 1 tačka 9. Zakona o stečaju.

Tabela 4. Klasa III

KLASA III						
	Naziv poverilaca	Adresa	Mb	Pib	Potraživanje	% glasanja
1.	Msc group d.o.o.	/	582788	101002	557.100,00	22,59%
2.	Fin finse d.o.o.	/	206447	101858	375.000,00	15,21%
3.	Jakovljević d.o.o.	/	201789	102888	529.280,00	21,46%
4.	Trend d.o.o.	/	114756	202588	1.004.862,77	40,74%
	UKUPNO				2.466.242,77	100,00 %

Izvor: Privredni sud, Izmenjen i dopunjen UPPR, septembar 2018. Privredni sud u Novom Sadu, podaci pravnog subjekta su izmenjeni, prilagođeni ovom radu.

REKAPITULACIJA

Tabela 5. Saldo obaveza subjekta reorganizacije prema klasama poverilaca

KLASA	Potraživanja rsd	Iznos namirenja u rsd
Klasa I	50.275,00	50.275,00
Klasa II	63.055.749,25	63.055.749,25
Klasa III	2.466.242,77	2.466.242,77
Ukupno 1+2+3	65.572.267,02	65.572.267,02

Izvor: Privredni sud, Izmenjen i dopunjen UPPR, septembar 2018. Privredni sud u Novom Sadu, podaci pravnog subjekta su izmenjeni, prilagođeni ovom radu.

Rezervisanje za poverioce osporenih potraživanja i ostale obaveze

Očekivani rok za realizaciju ovog Plana reorganizacije je 120 dana počev od dana početka primene Plana reorganizacije, odnosno rokovi sprovođenja planom predviđenih mera različiti su za različite mere UPPR-a i dati su u tabeli ispod, u skladu sa članom 172. Zakona o stečaju.

Tabela 6. Mere sprovođenja plana

Mera sprovođenja	Rok realizacije
Datum početka primene UPPR-a	15 dana od dana pravnosnažnosti rešenja o potvrđivanju usvajanja UPPR-a
Namirenje poverilaca Klase 1	Do dana početka primene UPPR-a
Namirenje potraživanja poverilaca Klase 2 i 3	U roku od 120 dana od dana početka primene UPPR-a

Izvor: Privredni sud, Izmenjen i dopunjen UPPR, septembar 2018. Privredni sud u Novom Sadu, podaci pravnog subjekta su izmenjeni, prilagođeni ovom radu.

Nova vlasnička struktura nakon usvajanja plana reorganizacije po osnovu konverzije potraživanja poverilaca u kapital društva

Sprovođenje konverzije potraživanja poverilaca u kapital subjekta reorganizacije na način utvrđen ovim UPPR-om, vlasnička struktura društva se menja: postojeći registrovani kapital se menja, a sadašnji poverioci postaju udelničari – članovi Subjekta reorganizacije – srazmerno pojedinačnom iznosu svojih konvertovanih potraživanja. Kako je, sa stanjem na dan 4.04.2018. godine, iznos obaveza Subjekta reorganizacije godine znatno veći od iznosa neto imovine Subjekta reorganizacije, to se postojeći kapital Subjekta reorganizacije, koji se sastoji od udela, pojedinačne nominalne vrednosti od 100, dinara, poništava u celosti.

Subjekt reorganizacije, po ovom UPPR-u, sprovodi i upis novih članova Subjekta reorganizacije po osnovu konverzije potraživanja poverilaca u kapital Subjekta reorganizacije kao pre sprovođenja UPPR-a, za ukupan iznos potraživanja od 65.572.267,02 rsd.

Vlasnici udela, novi članovi Subjekta reorganizacije – Društva, imaju sledeća prava u skladu sa zakonom i opštim aktima Društva: pravo učešća u rad Skupštine društva, pravo glasa u Skupštini Društva, tj. pravo na isplatu dobiti – srazmerno pravom raspolaganja udela u skladu sa Zakonom, pravo pristupa pravnim aktima i drugim dokumentima i informacijama Društva – srazmerno učešću u raspodeli likvidacionog viška u slučaju likvidacije Društva, druga prava u skladu sa Zakonom, Osnivačkim Aktom i Statutom Društva.

Postupak sprovođenja upisa novih članova Subjekta reorganizacije po osnovu konverzije potraživanja u kapital Subjekta reorganizacije sprovodi zakonski zastupnik Subjekta reorganizacije.

Tabela 7. Nove vlasničke strukture nakon konverzije potraživanja u kapital subjekta reorganizacije

Br.	Naziv	Adresa	Mb	Pib	% udela
1.	AMS	/	582788	101002	6,10
2.	RTI d.o.o.	/	206447	101858	6,10
3.	Standard product	/	201789	102888	0,15
4.	Ettera d.o.o.	/	114756	202588	47,81
5.	Biota	/	158790	211888	9,05
6.	Balcan konsalting	/	159873	201587	8,61
7.	SMART NET	/	101255	235888	0,61
8.	Grand standard d.o.o.	/	101879	202474	0,47
9.	Hermes d.o.o.	/	102787	201893	8,36
10.	Banka intesa	/	101985	201753	8,97
11.	Msc group d.o.o.	/	582788	101002	0,85
12.	Fin finse d.o.o.	/	206447	101858	0,57
13.	Jakovljević d.o.o.	/	201789	102888	1,53
14.	Trend d.o.o.	/	114756	202588	0,81
UKUPNO					100,00

Izvor: Privredni sud, Izmenjen i dopunjen UPPR, septembar 2018. Privredni sud u Novom Sadu, podaci pravnog subjekta su izmenjeni, prilagođeni ovom radu.

Odredba o naznačenju prava i pravne posledice

Usvajanja plana

Usvajanjem ovog UPPR-a, sva prava i obaveze poverilaca iz UPPR-a definišu se isključivo u skladu sa odredbama usvojenog UPPR-a, uključujući i situaciju u kojoj UPPR obustavlja.

Po donošenju Rešenja o potvrđivanju UPPR-a, sva potraživanja i prava poverilaca i drugih lica i obaveze Stečajnog dužnika – Subjekta reorganizacije određene Planom reorganizacije uređuje se isključivo prema uslovima iz Plana i u skladu sa njihovim odredbama.

Izvršenjem UPPR-a kojim je Subjekt reorganizacije ispunio sve obaveze predviđene planom reorganizacije prestaju potraživanja poverilaca utvrđena UPPR-om.

Usvojen Plan reorganizacije je izvršna isprava i smatra se novim ugovorom za izmirenje potraživanja koja su u njemu navedena.

Spisak članova organa upravljanja i iznos njegovih naknada

Za zakonskog zastupnika Subjekta reorganizacije predviđen je Petar Petrović, JMBG 0907196772042 iz Beograda.

Iznos naknade za zakonskog zastupnika utvrđuje se u neto iznosu od 300e na mesečnom nivou obračunato po srednjem kursu NBS, na dan isplate.

Zakonski zastupnik će sprovesti sve neophodne radnje radi realizacije mera predviđenih iz UPPR-a u skladu sa ovim Planom i Zakonom.

Nezavisno stručno lice organa upravljanja i iznos njihovih naknada

Za nezavisno stručno lice koje će u interesu svih poverilaca pratiti sprovođenje usvojenog UPPR-a i izveštavati ih o sprovođenju UPPR-a, imenuje se:

Bogdan Bogdanović, iz Novog Sada JMBG 15049723355

Imenovano nezavisno stručno lice obavezno je da mesečno obaveštava sve poverioce o sprovođenju UPPR-a do potpunog izvršenja plana reorganizacije u skladu sa članom 172. Zakona o stečaju.

Iznos naknade za nezavisno stručno lice utvrđuje se, za period realizacije UPPR-a, u jednokratnom iznosu od 300e obračunato po srednjem kursu NBS, na dan isplate.

Iznos utvrđene naknade iz prethodnog stava, zakonski zastupnik Subjekta reorganizacije isplaćuje odmah nakon ispunjenja realizacije UPPR-a.

Izveštavanje se može vršiti pisanim ili elektronskim putem, zavisno od dogovora sa poveriocima.

Postupak promene nezavisnog stručnog lica sprovode novi članovi privrednog društva – Subjekta reorganizacije.

OČEKIVANI DOGAĐAJI

Očekivani bitni događaji nakon sačinjavanja plana: očekuje se da će nivo obaveza biti neznatno povećan i uglavnom se odnosi na režijske troškove, kao i razne takse, a način izmirenja istih biće obezbeđen iz pozajmice osnivača i redovnih novčanih tokova.

Zbirni pregled potpisanih Izjava većinskih poverilaca po vrednosti potraživanja svake planom predviđene klase da su saglasni sa sadržinom plana i spremni da glasaju za njegovo usvajanje, u skladu sa članom 156. Zakona o stečaju:

Tabela 8. Potraživanja svake predviđene klase u %

Klasa II				
R. br.	Naziv poverilaca	Klasa	Potraživanje	% glasanja
1	Standard product		100.000,00	0,16%
2	SMART NET		400.000,00	0,63%
3	Grand standard d.o.o.		304.903,00	0,48%
4	Hermes d.o.o.		5.476.000,00	8,68%
5	Banka intesa		5.878.325,75	9,32%
			47.296.520,50	75,00%

Izvor: Privredni sud, Izmenjen i dopunjen UPPR, septembar 2018. Privredni sud u Novom Sadu, podaci pravnog subjekta su izmenjeni, prilagođeni ovom radu.

Podaci o postupku pripreme plana reorganizacije i dostupnost informacija

Društvo je aktivnosti i konsultacije u vezi sa uslovima sprovođenja reorganizacije i načinom njenog sprovođenja započelo krajem 2017. godine.

Nakon načelne saglasnosti da je reorganizacija preduzeća i njegova realna konsolidacija moguća i prihvatljiva za većinu poverilaca, sprovedene su potrebne aktivnosti na donošenju odgovarajućih odluka Skupštine i kontroli i reviziji poslovnih knjiga i finansijskih izveštaja Subjekata reorganizacije.

Subjekt reorganizacije je, uz angažovanje stručnih konsultanata i direktnih konsultacija sa predstavnicima poverilaca o mogućim modalitetima reorganizacije, u ovom UPPR-u predložilo ekonomski najoptimalniju opciju reorganizacije.

Izjave o saglasnosti većinskih poverilaca po klasama koje su priložene uz ovaj Plan potvrđuju i načelnu saglasnost poverilaca da se plan podrži.

Finansijske projekcije subjekta reorganizacije za period izvršenja UPPR-a

Bilans uspeha, bilans stanja i tokovi gotovine

Navedene finansijske projekcije Subjekta reorganizacije date su u prilogu.

Ciljevi reorganizacije dužnika, subjekta reorganizacije i procena novčanog iznosa koji bi se dobio u slučaju bankrotstva

Stečajni postupak koji se sprovodi bankrotstvom u Srbiji uobičajeno traje 2–5 godina (izvor, statistika ALSU). Troškove stečajnog postupka u slučaju bankrotstva značajno umanjuju stečajnu masu te time dovode do nepovoljnijeg namirenja poverilaca. U slučaju subjekta reorganizacije naplata potraživanja i planirani godišnji troškovi stečajnog postupka iskazani su u tabeli 10.

Cilj ovde izloženog predloga Plana reorganizacije je izbegavanje bankrotstva koji podrazumeva značajno duži stečajni postupak, tokom kojeg se vrednost stečajne mase umanjuje, što uz povećanje troškova stečajnog postupka i obaveze stečajne mase, dovodi do smanjenja stepena naplate poverilaca.

Ovaj dokument, osim što predstavlja podnet Plan, predstavlja i predlog ugovora koji bi, u slučaju da bude usvojen, redefinisao odnose Subjekta reorganizacije i njegovih poverilaca.

Usvajanja i sprovođenje UPPR-a vrši se uz obaveznu sudsku kontrolu, a usvojeni UPPR ima snagu izvršne isprave, te kao pravni institut, predstavlja kombinaciju ugovora i sudske odluka.

Usvojen Plan reorganizacije kao izvršna isprava, smatra se novim Ugovorom o izmirenju potraživanja, predviđeno u članu 167. stav 1 Zakona o stečaju.

Tabela 9. Predviđeno namirenje u reorganizaciji

KLASA	Potraživanja rsd	Iznos namirenja u rsd	%
Klasa I	50.275,00	50.275,00	100%
Klasa II	63.055.749,25	63.055.749,25	100%
Klasa III	2.466.242,77	2.466.242,77	100%
Ukupno 1+2+3	65.572.267,02	65.572.267,02	100%

Izvor: Privredni sud, Izmenjen i dopunjen UPPR, septembar 2018. Privredni sud u Novom Sadu, podaci pravnog subjekta su izmenjeni, prilagođeni ovom radu.

Tabela 10. Predviđeno namirenje u bankrotstvu

UKUPNO: 1.339.303,07

KLASA	Potraživanja rsd	Iznos namirenja u rsd	%
Klasa I	50.275,00	50.275,00	100%
Klasa II	63.055.749,25	1.289.028,07	3%
Klasa III	2.466.242,77	0,00	0%
Ukupno 1+2+3	65.572.267,02	1.339.303,07	

Izvor: Privredni sud, Izmenjen i dopunjen UPPR, septembar 2018. Privredni sud u Novom Sadu, podaci pravnog subjekta su izmenjeni, prilagođeni ovom radu.

Tabela 11. Naplata potraživanja i očekivani troškovi u reorganizaciji i bankrotstvu %

Naplata potraživanja	Reorganizacija	Bankrotstvo
Klasa I	100% pre početka plana	100%
Klasa II	100%	3%
Klasa III	100%	0%
Početak roka za isplatu	U roku od 120 dana	Znatno duži i neizvesniji, u zavisnosti od toka stečajnog postupka
Klasa I	Odmah pre početka primene plana	Nakon sprovedene glavne deobe
Klasa II	U roku od 120 dana	Nakon sprovedene glavne deobe
Klasa III	U roku od 120 dana	Nakon sprovedene glavne deobe
Očekivani troškovi	Niži	Viši
Posledice postupka	Neznatni troškovi Finansijska konsolidacija Nastavak poslovanja Namirenje poverilaca	Niska naplativost poverilaca Prestanak postojanja društva
	Upliv investicija iz inostranstva	

Izvor: Privredni sud, Izmenjen i dopunjen UPPR, septembar 2018. Privredni sud u Novom Sadu, podaci pravnog subjekta su izmenjeni, prilagođeni ovom radu.

Činjenica je su Stečajni zakoni više puta reformisani u poslednjih petnaest godina. Prva reforma sprovedena je usvajanjem Zakona o stečajnom postupku 2004, a zatim su reforme nastavljene donošenjem Zakona o stečaju 2009. godine, a time su u praksi omogućeni bankrotstvo i reorganizacija.⁹⁵⁷ Međutim, nekoliko godina kasnije, 2014. godine, usvojene su izmene i dopune Zakona o stečaju kojim su uklonjeni do tada uočeni nedostaci. Usvojen je Zakon o izmenama i dopunama Zakona o stečaju; značajne novine odnosile su se na obezbeđivanje transparentnosti u vođenju stečajnog postupka, uređenju položaja i aktivnijoj ulozi poverilaca u stečajnom postupku, uređenju statusa založnih poverilaca, smanjenju troškova pokretanja stečajnog postupka, kao i poboljšanju odredaba koje uređuju sadržinu plana reorganizacije. Reformom iz 2017. godine, poboljšan je položaj svih učesnika u stečajnom postupku, pogotovo razlučnih i založnih poverilaca, uz skraćenje dužine trajanja prosečnog perioda namirenja. Stečajni okvir u Republici Srbiji bio je relativno kvalitetan i pre

⁹⁵⁷ <https://www.naled.rs/htdocs/Files/05170/Plan-mera-za-unapredjenje-stecajnog-postupka-2020.pdf>, pristupila 21.09.2020.

navedenih izmena i dopuna. Pozitivni efekti zakona mogu se u punoj meri iskazati ukoliko ih bude pratila promena drugih propisa, pre svega onih koji regulišu odnose u privredi i privredna društva, bankarski sistem, privatizaciju i zaštitu konkurencije.⁹⁵⁸

Uočeni nedostaci našeg stečajnog okvira negativno su uticali najpre na dužinu trajanja postupka na stvaranju neadekvatnih podsticaja za efikasno sprovođenje stečajnog postupka. Skreće se pažnja na dužinu trajanja stečajnog postupka koja se u nekim slučajevima meri u godinama u koje su uključena sva odlaganja i vreme koje je potrebno za okončanje redovnih postupaka. Dužina trajanja postupka utiče na kvalitet stečajnog postupka, jer je stečajnim poveriocima potrebno više vremena da naplate svoje potraživanje koje vremenom i gubi svoju vrednost. Za ovakvo stanje nije krivac samo stečajni pravni okvir, često je uslovljeno i ponašanjem svih aktera u postupku. Izvršenje određenih radnji u stečaju nije vremenski ograničeno, te je iz tog razloga neophodno propisati zakonske rokove. Dakle, na dužinu stečajnog postupka se ne može uticati samo kroz izmene Zakona o stečaju, već i kroz intervenciju u drugim propisima koji utiču na postupak stečaja, a u nadležnosti su drugih ministarstava (npr. odredbe Zakona o ozakonjenju objekata u vlasništvu stečajnog dužnika⁹⁵⁹ koje utiču na mogućnost zaključivanja postupka stečaja, nerešeni imovinsko-pravni odnosi, kao i brojni parnični postupci koji se javljaju tokom postupka, a bez čijeg rešavanja nije moguće okončati stečajni postupak).

Vreme potrebno za okončanje stečajnog postupka bilo bi znatno smanjeno primenom digitalizacije određenih radnji koje se odnose na raspolaganje imovinom stečajnog dužnika, pa bi prodaja imovine mogla da se obavlja putem Interneta, izdavanjem u zakup, digitalizacija bi znatno smanjila sve druge negativne efekte koji su uočeni (korupcija, dogovaranje cena, pritisak na potencijalne kupe i dr.)

Postupanje stečajnog upravnika u mnogome utiče na kvalitet stečajnog postupka. Sistem utvrđivanja odgovornosti koji postoji u našem pravnom sistemu predviđa disciplinsku odgovornost stečajnog upravnika koju utvrđuje Agencija za licenciranje stečajnih upravnika (u daljem tekstu: ALSU). Međutim, ne treba zaboraviti da stečajni upravnici angažuju druga stručna lica (pravnike, advokate, knjigovođe i dr.) koja im pomažu oko analiziranja prijavljenih potraživanja stečajnih poverilaca, tako da se ne može tolerisati nerazumevanje prijave potraživanja od strane stečajnog upravnika.

⁹⁵⁸ <https://www.danas.rs/drustvo/obrazlozenje/pristupila> 22.09.2020.

⁹⁵⁹ <https://www.naled.rs/htdocs/Files/05170/Plan-mera-za-unapredjenje-stecajnog-postupka-2020.pdf>, pristupila 21.09.2020.

Nedovoljna transparentnost podataka i razmena informacija između stečajnog upravnika i poverilaca pokazali su se u praksi kao poseban problem. Izmenama zakona o stečaju dodatno je propisano pravo poveriocima na informisanje, „na ovaj način svakom stečajnom poveriocu je, bez obzira na visinu njegovog potraživanja, pružena mogućnost da se u svakom trenutku informiše o finansijskom stanju stečajnog dužnika“, navedeno je u obrazloženju izmena zakona.⁹⁶⁰

Izmenama zakona o stečaju dodatno je propisano pravo poveriocima da učestvuju u izboru stečajnih upravnika.⁹⁶¹ „Prema postojećem zakonskom rešenju poverioci preko odbora poverioca posredno utiču na izbor stečajnog upravnika na prvom poverilačkom ročištu, kao i kasnije, tokom stečajnog postupka, ukoliko je za taj predlog glasalo tri četvrtine članova odbora poverilaca.“⁹⁶²

U postojećem propisu nisu utvrđeni kriterijumi za određivanje visine predujma, a što utiče na neodređenost troškova postupka stečaja i destimuliše poverioce na pokretanje stečajnog postupka. Prema važećim odredbama, visinu predujma određuje stečajni sudija na osnovu diskrecione ocene, koji, međutim, nema jasne smernice na osnovu kojih će odrediti visinu predujma u svakom ⁹⁶³, konkretnom slučaju.⁹⁶⁴

S obzirom na činjenicu da portal ALSU prikuplja korisne informacije koje se mogu iskoristiti za potrebe upoznavanja javnosti sa svim važnim informacijama u vezi sa konkretnim postupkom. Osim postojećih podataka poželjno je da ALSU proširi statistiku na troškove stečajnog postupka po stavkama, dužinu trajanja, angažovanju stečajnih upravnika, visini namirenja stečajnih poverilaca, broju sprovedenih reorganizacija u odnosu na bankrotstvo, bilo bi poželjno da ALSU raspolaže podacima o UPPR i sl. Navedene informacije bi doprinele da istraživači iz ove oblasti imaju solidnu bazu podataka koja bi doprinela njihovom istraživačkom radu i svakako bi razjasnile pojedine podatke koje dobija Svetska banka i koje kontributori⁹⁶⁵ navode u upitnicima, ali i one koje stranke dobijaju u postupku.

⁹⁶⁰ <https://www.naled.rs/htdocs/Files/05170/Plan-mera-za-unapredjenje-stecajnog-postupka-2020.pdf>, pristupila 21.09.2020

⁹⁶¹ <https://www.naled.rs/htdocs/Files/05170/Plan-mera-za-unapredjenje-stecajnog-postupka-2020.pdf>, pristupila 21.09.2020

⁹⁶² <https://www.naled.rs/htdocs/Files/05170/Plan-mera-za-unapredjenje-stecajnog-postupka-2020.pdf>, pristupila 21.09.2020

⁹⁶³ <https://www.naled.rs/htdocs/Files/05170/Plan-mera-za-unapredjenje-stecajnog-postupka-2020.pdf>, pristupila 21.09.2020

⁹⁶⁴ <https://www.naled.rs/htdocs/Files/05170/Plan-mera-za-unapredjenje-stecajnog-postupka-2020.pdf>, pristupila 21.09.2020

⁹⁶⁵ Kontributori su eksperti u oblasti stečaja čije mišljenje Svetska banka uvažava za potrebe ocenjivanja kvaliteta stečajnog postupka.

Troškovi stečajnog postupka na relevantnom primeru koji Svetska banka uzima u obzir, procenjeni su oko 20% procenjene vrednosti imovine stečajnog dužnika. Prema proceni kontributora⁹⁶⁶, najveći troškovi u stečaju se akumuliraju za nagrade i naknade stečajnom upravniku, što čini oko 10%. Naknade advokata⁹⁶⁷ su oko 5%, naknade procenitelja oko 2%, naknade knjigovođe oko 2% i sudskih troškova oko 1%. U poređenju sa drugim državama, Srbija ima relativno „skup“ postupak stečaja, a imajući u vidu uvođenje obaveznih procenitelja u postupku stečaja, izvesno je da će postupak biti skuplji.⁹⁶⁸

Mere koje bi donekle umanjile visoke troškove u stečajnom postupku mogle bi ići u pravcu smanjivanja propisanih tarifnika za angažovanje advokata i naknada stečajnom upravniku kao i troškovi procenitelja koji u ovom momentu nisu poznati. Ukoliko je u pitanju zaista „nagrada“, ista bi trebalo da se isplaćuje po završenom poslu, a ne pre okončanja postupka. O nagradi bi trebalo da se odlučuje na završnom ročištu i da se zanemari isplata akontacije za posao koji nije završen.

Neophodno je da se iskoristi internet kao jeftin medij; objave oglasa u visokotiražnim listovima nisu neophodne, kao ni slanje pisanih obaveštenja putem pošte.

Posmatran period za obračun troškova postupka stečaja obuhvata trenutak nemogućnosti za otplatu duga dužnika (trenutak nastanka duga), do trenutka usvajanja plana reorganizacije ili naplate potraživanja od strane stečajnog poverioca.

Kako bi se unapredila predvidivost stečajnih troškova poslednjim izmenama zakona o stečaju, uvedene su kategorije za određivanje visine predujma u odnosu na veličinu pravnog lica. Iznos visine predujma nikako ne može biti vezan za iznos blokade, već samo za činjenicu posedovanja i lokacije imovine. Kriterijum za određivanje predujma treba da bude vezan za vrstu imovine koju stečajni dužnik poseduje, kao i za mesto nalaženja iste, ali i okolnosti da li se delatnost odvijala u više gradova, odnosno opština u Srbiji. Prilikom određivanja predujma, neophodno je vezati se za kriterijume koji zaista stvaraju troškove – pokretna imovina (popis, obezbeđenje),

⁹⁶⁶ Kontributori su eksperti u oblasti stečaja čije mišljenje Svetska banka uvažava za potrebe ocenjivanja kvaliteta stečajnog postupka.

⁹⁶⁷ https://www.paragraf.rs/propisi/advokatska_tarifa_tabelarni_prikaz_nagrada_sa_zapocetim_satom.html, pristupila 21.09.2020.

⁹⁶⁸ Troškovi stečaja u Hrvatskoj i Mađarskoj iznose oko 14,5%, u Bugarskoj i Grčkoj oko 9%, u Evropi i centralnoj Aziji oko 13,3% prema podacima Svetske banke za Doing Business izveštajni period 2019/20.

nepokretnosti (upisi u katastar, procena, obezbeđenje), kao i da li je delatnost obavljana u više opština i da li su postojali zaposleni (poreske prijave, objave sa PIO-a i sl.).

U izveštaju Svetske banke evidentiran je podatak da stečajni postupak u Srbiji u proseku traje oko 2 godine. Međutim, ne treba izgubiti iz vida da su u ovaj prosek ušli i stečajni postupci koji traju i po petnaest godina. Bez obzira na sve nedostatke našeg stečajnog zakona prema PDuing biznis listi, kvalitet ovog zakona je relativno visoko rangiran. Dok su indikatori, koji ukazuju na kvalitet sprovođenja zakona, i dalje niskom nivou zbog problema u primeni.⁹⁶⁹ Sve ovo je učinjeno, kroz promenu propisa o stečaju, sa ciljem da se poboljša poslovni ambijent i pospeši domaća privreda, što treba da rezultira boljim plasmanom Srbije na sledećoj Duing biznis listi.⁹⁷⁰

Izveštaj iz 2020, Srbija je zauzela 44. poziciju u ukupnom rangiranju, što je napredak za četiri mesta u odnosu na 2019. godinu. Srbija je u grupi od 42 ekonomije koje su napredovale u tri ili više oblasti i na osnovu toga bila u izboru za države koje su ostvarile najveće ekonomske pomake u gore navedenom periodu. U odnosu na ekonomiju regiona, Srbija je ispred BIH, koja je na 90. mestu, Albanije koja je na 82, Bugarske na 61, Rumunije na 55, Mađarske na 52. mestu; Hrvatska je na 51. mestu, a Crna Gora je zauzela 50. mesto, dok su bolje plasirana samo Slovenija – 37. mesto i Severna Makedonija na 17. mestu.⁹⁷¹

Napredovali smo osam mesta u kategoriji rešavanja stečaja zahvaljujući izmenama Zakona o stečaju kojima je dato pravo poveriocima da učestvuju u izboru stečajnog upravnika, unapređena transparentnost u postupcima i postavljenim kriterijumima za određivanje visine predujma, čime je obezbeđena predvidljivost troškova na početku postupka.

Uređivanje postupka za rešavanja stečaja podstiče dalje investicije, smanjuje prostor za zloupotrebe i omogućava dalji privredni rast zemlje. Reforma stečajnog postupka moguća je kroz izmenu propisa iz oblasti stečaja, ali i drugih sektorskih propisa, koji utiču na tok postupka stečaja, kao i uvođenja dobre prakse kojom bi se podstakla jača saradnja stečajnih organa i stečajnih poverilaca, transparentnost postupka, podizanje odgovornosti stečajnog upravnika, racionalnija kontrola troškova i

⁹⁶⁹ <https://www.naled.rs/htdocs/Files/05170/Plan-mera-za-unapredjenje-stecajnog-postupka-2020.pdf>, pristupila 21.09.2020.

⁹⁷⁰ <https://www.naled.rs/htdocs/Files/05170/Plan-mera-za-unapredjenje-stecajnog-postupka-2020.pdf>, pristupila 21.09.2020.

⁹⁷¹ <https://www.naled.rs/htdocs/Files/05170/Plan-mera-za-unapredjenje-stecajnog-postupka-2020.pdf>, pristupila 21.09.2020.

optimizacija rokova za preduzimanje određenih radnji koje utiču na tok postupka stečaja.

Mere koje bi dodatno mogle da unaprede postupak stečaja su sledeće:

1. Utvrditi maksimalni vremenski okvir za vođenje stečaja uz odstupanje u izuzetnim slučajevima, kao što je na primer, ozakonjenje imovine, prodaja i sl.
2. Sankcionisati stečajnog upravnika ukoliko ne ispoštuje sve zakonske obaveze.
3. Skratiti rokove:
 - za podnošenje prijave potraživanja,
 - za zakazivanje glasanje o planu reorganizacije.
4. Informisati zainteresovana isključivo elektronskim putem,
5. Transparentna statistika o dužini trajanja postupaka, angažovanju stručnih lica, visini troškova u stečajevima, dinamika i visina namirenja stečajnih poverilaca, dostupnost informacije o broju sprovedenih reorganizacija u odnosu na bankrotstvo i dr.
6. O nagradi koja pripada stečajnom upravniku odlučivati na završnom ročištu.

ZAKLJUČAK

Početak privatizacije u Srbiji nije doneo očekivani privredni rast na bazi unapređenja efikasnosti poslovanja, već samo svojevrsnu preraspodelu imovine i ekonomsku moć pojedinaca. Iz ovog ugla, privatizacija je, za posledicu, morala da ima negativne rezultate, jer je u svemu tome pristup bio pogrešan – u procesu privatizacije država je favorizovala svoje prihode, na štetu ekonomskog razvoja i nivoa zaposlenosti. Najveće žrtve privatizacije su radnici koji su ostajali bez posla i zarada, kao i rasprodaja preduzeća za jedan dinar. Posle raspada SFRJ, postojala je potreba za novim zakonima koji su regulisali sve oblasti privrednog života zemlje, uključujući i stečaj. Pošlo se od ideje da se uzme najbolje iz dva modela stečajnog zakona, američkog i nemačkog, i ovaj posao je zahtevao veliko profesionalno iskustvo. Uočeno je da se ubrzano radilo na donošenju novih zakonskih rešenja koja su u manjoj ili većoj meri usklađena sa zakonodavstvom Evropske unije, što je svakako doprinelo da se unapredi naš pravni okvir u kom subjekti posluju. Nije pogrešno ako stečaj tumačimo kao novu šansu za nastavak delatnosti stečajnom dužniku putem unapred pripremljenog plana reorganizacije ili reorganizacije u osnovnom obliku, što je drugi cilj stečajnog postupka koji pruža ekonomsku zaštitu društvenih razmera.

Na bitno narušen poslovno pravni status utiče finansijska neravnoteža, neprofitabilnost poslovanja, visok nivo zaduženosti i nezadovoljavajući nivo vlasničkog kapitala. Posmatrano iz ekonomskog ugla, prezaduženost je posebno stanje dužnika u kom je imovina dužnika neto negativna. Ekonomske aspekte stečaja čine elementi koji nisu pravnog karaktera, već su u vezi sa finansijskim poslovanjem privrednog subjekta. Zapravo, pored svih nevidljivih granica koje postoje između ove dve oblasti, nije lako odvojiti ekonomske aspekte od pravnih aspekata stečaja.

Posmatrano iz pravnog ugla, poželjno je maksimizirati ekonomsku vrednost ukupne imovine stečajnog dužnika, kako bi se poverioci efikasno namirili kroz likvidaciju ili reorganizaciju, odnosno kroz sanaciju dugova i oporavak privrednog društva. Najlogičnije i najsvrsishodnije uobličavanje ekonomskih aspekata stečaja jeste prema vremenu nastanka istih u periodu poslovnih teškoća privrednog društva i ekonomskih aspekata stečaja nakon zaključenja stečaja.

Analizirajući razvoj stečajnih instituta u nekim delovima sveta, možemo doći do zaključka kako je ovaj institut postepeno evoluirao da bi nastao to što je danas, sa

relativno efikasnim modelima primene u stečajnoj praksi. Vrlo često se postavlja pitanje koliko smo mi efikasni u odnosu na okruženje i neke zemlje koje su već prošle sve te korake i završile ovako složene procedure koje mogu tako dugo da traju, koliko možemo od njih da naučimo i koliko su nam dragocena njihova iskustva. Napominjemo i izdvajamo stečajne postupke koji ekstremno dugo traju, a to su, pre svega, postupci koji se odnose na banke. Jedan od takvih je slučaj stečaja Kosovske banke (ovi postupci su takođe ušli u prosek trajanja stečajnih postupaka u Srbiji).

Jedno od načela stečajnog postupka je načelo ravnomernog i jednako namirenje svih poverilaca. U ovom delu sve je jasno, Zakon o stečaju kaže da se jednakost, srazmernost namirenja, postiže kroz isplatne redove kada se stečaj sprovodi bankrotstvom, a kroz klase potraživanja koje se formiraju na osnovu isplatnih redova kada se stečaj sprovodi reorganizacijom. Ovo sasvim sigurno znači da je Zakon o stečaju i ustrojio neke redove prema kojima se vrši isplata potraživanja ukoliko je imovina unovčena. Kroz sve navedeno, provlači se i veoma značajna uloga stečajnih upravnika.

Mišljenja smo da vreme potrebno za okončanje stečajnog postupka bi moglo biti znatno smanjeno primenom digitalizacije određenih radnji koje se odnose na raspolaganje imovinom stečajnog dužnika, pa bi prodaja imovine mogla da se obavlja putem Interneta, izdavanja u zakup, dok bi digitalizacija znatno smanjila sve druge negativne efekte koji su uočeni (korupciju, dogovaranje cena, pritisak na potencijalne kupce i dr.).

Postupanje stečajnog upravnika umnogome utiče na kvalitet stečajnog postupka. Sistem utvrđivanja odgovornosti koji postoji u našem pravnom sistemu predviđa disciplinsku odgovornost stečajnog upravnika koju utvrđuje Agencija za licenciranje stečajnih upravnika. Međutim, ne treba zaboraviti da stečajni upravnici angažuju druga stručna lica (pravnike, advokate, knjigovođe i dr.) koja im pomažu oko analiziranja prijavljenih potraživanja stečajnih poverilaca, tako da se ne može tolerisati nerazumevanje prijave potraživanja od strane stečajnog upravnika. Izmenama Zakona o stečaju dodatno je propisano pravo poveriocima da učestvuju u izboru stečajnih upravnika. Prema postojećem zakonskom rešenju, poverioci preko odbora poverilaca posredno utiču na izbor stečajnog upravnika na prvom poverilačkom ročištu, kao i kasnije tokom stečajnog postupka, ukoliko je za taj predlog glasalo tri četvrtine članova odbora poverilaca.

U postojećem propisu nisu utvrđeni kriterijumi za određivanje visine predujma, a što utiče na neodređenost troškova postupka stečaja i destimuliše poverioce na pokretanje stečajnog postupka. Prema važećim odredbama, visinu predujma određuje stečajni sudija na osnovu diskrecione ocene, koji, međutim, nema jasne smernice na osnovu kojih će odrediti visinu predujma u svakom, konkretnom slučaju. Prilikom istraživanja došlo se do zaključka da portal ALSU prikuplja korisne informacije koje se mogu iskoristiti za potrebe upoznavanja javnosti sa svim važnim informacijama u vezi sa konkretnim postupkom. Stav autora jeste da osim postojećih podataka, poželjno je da ALSU proširi statistiku na troškove stečajnog postupka po stavkama, dužinu trajanja, angažovanje stečajnih upravnika, visinu namirenja stečajnih poverilaca, broj sprovedenih reorganizacija u odnosu na bankrotstvo, a bilo bi poželjno da ALSU raspolaze podacima o UPPR-u i sl. Navedene informacije bi pomogle da istraživači iz ove oblasti imaju solidnu bazu podataka koja bi doprinela njihovom istraživačkom radu i svakako bi razjasnila pojedine podatke koje dobija Svetska banka i koje kontributori (eksperti u oblasti stečaja) navode u upitnicima, ali i one koje stranke dobijaju u postupku.

U kontekstu prethodnog, smatramo da mere koje bi donekle umanjile visoke troškove u stečajnom postupku mogle ići u pravcu smanjivanja propisanih tarifnika za angažovanje advokata i naknada stečajnom upravniku, kao i nedefinisanih troškova procenitelja. Ukoliko je u pitanju zaista „nagrada“, ista bi trebalo da se isplaćuje po završenom poslu, a ne pre okončanja postupka. O nagradi bi trebalo da se odlučuje na završnom ročištu i zanemari isplata akontacije za posao koji nije završen.

U izveštaju Svetske banke evidentiran je podatak da stečajni postupak u Srbiji u proseku traje oko 2 godine. Međutim, ne treba izgubiti iz vida da su u ovaj prosek ušli i stečajni postupci koji traju u po petnaest godina. Bez obzira na sve nedostatke našeg stečajnog zakona prema Duing biznis listi, kvalitet ovog zakona je relativno visoko rangiran, dok su indikatori koji ukazuju na kvalitet sprovođenja zakona i dalje na niskom nivou zbog problema u primeni. Sve ovo je učinjeno kroz promenu propisa o stečaju, sa ciljem da se poboljša poslovni ambijent i pospeši domaća privreda, što treba da rezultira boljim plasmanom Srbije na sledećoj Duing biznis listi.

Uređivanje postupka za rešavanja stečaja podstiče dalje investicije, smanjuje prostor za zloupotrebe i omogućava dalji privredni rast zemlje. Reforma stečajnog postupka omogućena je kroz izmenu propisa iz oblasti stečaja, ali i drugih sektorskih

propisa koji utiču na tok postupka stečaja, kao i uvođenje dobre prakse kojom bi se podstakla jača saradnja stečajnih organa i stečajnih poverilaca, transparentnost postupka, podizanje odgovornosti stečajnog upravnika, racionalnija kontrola troškova i optimizacija rokova za preduzimanje određenih radnji koji utiču na tok postupka stečaja.

Prilikom zakonskog regulisanja stečajnog postupka, nije samo po sebi dovoljno da se obezbedi nesmetano funkcionisanje privrednih kretanja u jednoj zemlji. Primena propisa zahteva i ljude koji bi ih sprovodili, pa je u tom smislu potreban snažan, nezavisan i efikasan pravosudni aparat. Naše stečajno zakonodavstvo je još u fazi razvoja iako je učinjen veliki napredak, uključujući i deo koji se odnosi na institut reorganizacije. Zakonska osnova je od velikog značaja prilikom sprovođenja postupaka reorganizacije.

Činjenica je da postoje poteškoće kod nekih stečajnih postupaka, a s obzirom na dužinu trajanja tih postupaka, koji nikom ništa dobro nisu doneli, trebalo bi postupke ograničiti rokom od jedne do dve godine kako se ne bi vodili postupci po nekoliko decenija, kao što su evidentni slučajevi u našoj sudskoj praksi.

Reorganizacija stečajnog dužnika jeste veoma značajan institut stečajnog prava i znatno širok i funkcionalan pravni put u sanaciju i ozdravljenje stečajnog dužnika. Reorganizacijom se čuva pravni subjektivitet i obezbeđuje da pravni subjekt nesmetano nastavi sa svojim privrednim aktivnostima. Proces sprovođenja plana reorganizacije je vrlo kompleksan, te je neophodna posvećenost i stručnost prilikom izvođenja određenih aktivnosti.

Blagovremeno reagovanje stečajnog dužnika na finansijske teškoće i njegova čvrsta odluka da održi poslovanje, što iz njegovog ugla i jeste cilj podnošenja plana. Da bi se sve ovo postiglo, neophodan je jak stručni kadar iz odgovarajuće oblasti koji će najpre analizirati uzroke finansijskih teškoća, trenutno stanje poslovanja i celishodnost pokretanja postupka reorganizacije.

Danas, procesi reorganizacije sprovode se u širokom korpusu već privatizovanih privrednih društava. Mnoga privredna društva, suočena sa problemima u poslovanju, sačinjavaju svoje programe ozdravljenja tj. reorganizacije. Analizirajući planove dolazi se do zaključka da mnogi podnosioci od tih programa više liče na spisak lepih želja, nego istinski plan akcije koji može dovesti do pravih poboljšanja poslovnih performansi. Projekcije i planovi budućeg poslovanja su najčešće preoptimistički i nerealni. Svi ti planovi, kao po nekom nepisanom pravilu, predviđaju se samo

kozmetičke promene postojećeg poslovnog i proizvodnog portfolija – nema novih poslovnih inicijativa, tržišta i/ili proizvoda, ali isto tako i radikalnih zahvata vezanih za dezinvestiranje imovine ili kontrakciju pojedinih neprofitnih delatnosti. Veoma malo pažnje posvećeno je tome kako napraviti da se i dese neophodne promene. Istovremeno, poverioci koji usvajaju sve te planove prinuđeni su da prihvataju duge rokove isplate svojih potraživanja, nadajući se da će na taj način moći da povrate deo svojih sredstava.

Reorganizacija je kod nas, kao i u svetu, po pravilu praćeno brojnim otporima, naročito internih *stakeholdera*. Posebno veliki problemi postoje u privrednim društvima „u reorganizaciji“ zbog nepovezanog radnog staža, neobezbeđenog zdravstvenog osiguranja, zloupotrebe i/ili nesposobnosti menadžmenta, političkih uticaja pojedinaca i sl.

Mnogo je uloženo u proces reorganizacije međutim, i pored svih tih napora, postoje skromni rezultati koji su daleko od željenih. Međutim, nerealno je izdvajati slučajeve iz bilo kog razloga, svaki slučaj je priča za sebe, svaki slučaj ima svoje činjenično stanje, svoje pravne osnove i razrešenje pravnih pitanja, možda se može reći da je najsloženiji postupak koji postoji pred privrednim sudovima upravo postupak reorganizacije. Jer, ako pogledamo rad naših privrednih društava, možemo da zaključimo da je veliki broj njih upravo prošao stečajni postupak, odnosno postupak reorganizacije kako bi mogao da nastavi da posluje, tako da stečajni postupak ne znači kraj postojanja privrednog subjekta. Postoji različiti institut koji se primenjuje u stečajnom postupku, a koji vodi ka njegovom oživljavanju i opstanku na tržištu. Pre svega, to je postupak reorganizacije, bilo da se radi o UPPR-u ili reorganizaciji u stečaju. Čitav niz naših privrednih društava kao što su: Bor, Simpo, FAP Korporacija Priboj, „Industrija Kablova Jagodina“, Ikarbus Zemun, Večernje novosti i dr., su prošli uspešnu reorganizaciju.

Od velikog značaja je da poverioci donesu odluku o nastavku poslovanja, jer u suprotnom, ne postoji mogućnost za opstanak dužnika. Stečajni postupak sprovodi sud određen zakonom kojim se uređuje nadležnost sudova. Nadležnost suda je propisana Zakonom o uređenju sudova, između ostalog, Privredni sud u prvom stepenu sudi u sporovima povodom stečaja.

Sud koji pokreće stečaj protiv dužnika ili postupak reorganizacije, nadležan je za obavljanje svih ostalih radnji u tom postupku. Generalno, privredni sporovi su izuzetno složeni, bez obzira da li se radi o stečajnim postupcima ili o zaštiti prava intelektualne svojine ili ugovora sa inostranim elementom, statusnim stvarima,

bankarskim poslovima, od gore navedenih postupaka može se reći da su stečajni postupci daleko najsloženiji postupci s obzirom na činjenicu da tu ima koncentracije imovine i poverilaca stečajnog dužnika i da se sukobljavaju različiti interesi, te zbog toga prilično dugo traju. Svaki spor je priča za sebe, svaki slučaj ima svoje činjenično stanje, svoje pravne osnove i razrešenje pravnih pitanja, te se možda može reći da je najsloženiji postupak koji postoji pred privrednim sudovima upravo postupak reorganizacije.

UPPR je specifičan i veoma primenljiv model reorganizacije privrednih društava, međutim, nije ništa neobično da privredni subjekt sa narušenom likvidnošću koristi ovaj institut samo pro forme da bi se dobilo na vremenu. Reorganizovanjem se zapravo unapređuje privredni standard, ne samo privrednog subjekta već i privrede jedne zemlje. Ovo je uređeni pravni put, pravno-ekonomskog ozdravljenja privrednog društva, a samim tim i stečajnog dužnika, a sve s ciljem da se omogući materijalno – finansijska rehabilitacija samog subjekta.

Uporedo sa nastajanjem sve kompleksnijih odnosa i učesnika na tržištu, pojavila se potreba za sprovođenjem nekih međurešenja koja bi koristila dobre prednosti navedenog postupka. U slučaju UPPR-a u Privrednom sudu Novi Sad, Sremska Mitrovica, Sombor i Valjevo, uočeno je da se nakon dobijanja zahteva, stečajni sudija, u veoma kratkom roku (u ovom slučaju radi se o roku od par meseci), ispituje ispunjenost uslova za otvaranje stečaja i zakazuje glasanje o planu. Određuje se zabrana izvršenja na imovini, a potom se u slučaju usvajanja plana istovremeno otvara stečajni postupak, potvrđuje usvajanje UPPR-a i potom obustavlja stečajni postupak. U periodu od 2018. godine do 2020. godine u Privrednom sudu Novi Sad, bilo je ukupno dvadeset podnosilaca, a od toga usvojeno je UPPR-om četiri podneta plana, ostali su rešeni na drugi način ili su odbačeni. U Privrednom sudu Sremska Mitrovica bilo je tri predloga, usvojen je samo jedan UPPR, Privredni sud u Somboru usvojio je sve predloge, od tri predloga usvojena su tri UPPR-a, u proseku od pet meseci.

Među podnosiocima u Novom Sadu, UPPR-om su usvojeni: MPJ Konsalting, Standard Gas, Društvo Sajam D.O.O., Sloga D.O.O. Od preduzeća koja su podnela UPPR-e u Privrednom sudu Sremska Mitrovica, finansijski spas u UPPR-u potražila je Modiana D.O.O. Za bolju analizu neophodne su informacije o tome koja kompanija je podnela zahtev za UPPR-om i u kojoj se fazi taj postupak nalazi, jer je nemoguće pronaći podatke u jedinstvenoj bazi podataka. Iz navedenog razloga otežana je pretraga domaćih poslovnih sistema koji su se opredelili za ovaj model rešenja finansijskih

poteškoća. Ali i na ovom uzorku i pored svega navedenog, jasna je činjenica da UPPR daje izuzetne podsticaje i predstavlja poželjnu opciju reorganizovanje za dužnike u finansijskim poteškoćama. Na osnovu dostupnih uzoraka od dvadeset slučajeva u Novom Sadu, tri u Sremskoj Mitrovici, tri u Somboru i sedam slučaja u Valjevu, od svih predloga, jedino je u Somboru usvojeno 100% UPPR-a od ukupno podnetih zahteva, u periodu od 2017. godine do 2019. godine. UPPR je sigurniji za privredne subjekte koja imaju bolje pokazatelje, za sektore koji nisu puno pogođeni krizom.

Istraživanja su pokazala da bi UPPR, zbog svojih očiglednih prednosti, mogao postati odličan metod za opstanak dužnika. Uslov efikasne primene i veće zastupljenosti UPPR-a je svakako, nezavisnost nadležnih institucija koje učestvuju u usvajanju UPPR-a, uz isključivanje političkih uticaja koji godinama unazad na domaćem tržištu kreiraju procese tržišne ekonomije i transparentnosti informacija, što bi omogućilo rešavanje problema između dužnika u finansijskim problemima i poverilaca.

Dobar i kvalitetan UPPR znatno povećava šansu privrednom subjektu na oporavak i preusmerava isti sa puta neuspeha u uspešan oporavak.

Uočeno je da kvalitetan i dobro pripremljen plan reorganizacije, u situacijama u kojima ga je moguće implementirati, povećava šansu privrednom društvu da se oporavi i vrati na stazu poslovnog uspeha. Institut unapred pripremljenog plana reorganizacije uređen je po ugledu na razvijene pravne sisteme i po međunarodno priznatim pravnim standardima. Rokovi postupka za usvajanje plana su relativno kratki i precizno definisani, tako da bi postupak trebalo da traje nekoliko meseci u optimalnom slučaju. Privredno društvo uz podršku poverilaca dobija priliku da trajno reši najosetljivija pitanja relevantna za svoj finansijski opstanak.

Postavljene hipoteze prilikom izrade ovog rada jesu kroz sprovedeno istraživanje potvrđene.

Hipoteza H1 jeste potvrđena. Pod uticajem ekonomskih zakona tržišta uklanjaju se iz privrednog života oni privredni subjekti koji svojim poslovanjem ne postižu ni minimum rentabilnosti i koji su nesposobni za normalan rad i poslovanje. Privredni subjekti se mogu ukloniti iz privrednog života samo kada su ispunjeni uslovi propisani zakonom, materijalno-pravni i formalno-pravni.

Hipoteza H2 jeste potvrđena. Stečajni postupak je javan i svi učesnici u stečajnom postupku imaju pravo na blagovremeni uvid u podatke vezane za sprovođenje postupka, osim u delu koji se odnosi na službenu tajnu. Deo koji se odnosi na podatke koji predstavljaju službenu ili poslovnu tajnu donosi stečajni sudija na

predlog stečajnog upravnika. Iz vremena nedovoljne transparentnosti podataka i razmena informacija između stečajnog upravnika i poverilaca, u praksi je izdvojen kao poseban problem.

Hipoteza H3 jeste potvrđena. Nelikvidan privredni subjekt u poslovnom prostoru za sobom povlači zdrave privredne subjekte zbog nemogućnosti da naplate svoja potraživanja. Zapravo troškovi se samo umnožavaju kako za poverioce tako i za vlasnika. Ukoliko se postupak sprovede ranije i to sve u skladu sa opšte prihvaćenim računovodstvenim načelima i osnovnim principima knjigovodstva, isto jeste jedna od ključnih pretpostavki za zaštitu interesa poverilaca.

Hipoteza H4 jeste potvrđena. Blagovremeno podnošenje planova reorganizacije, nosi velike prednosti za dužnika. Istraživanjem je zaključeno da u takvim situacijama poveriocima se prikazuju jasna namera dužnika da želi da izmiri svoje dugove, da sačuva mesto na tržištu kroz nastavak poslovanja i da uradi sve što može u cilju izmirenja obaveza kroz postupak reorganizacije po unapred pripremljenom planu.

Hipoteza H5 jeste potvrđena. Podaci prikupljenu u okviru sprovedenog istraživanja idu u prilog tome da u praksi privrednih sudova u Srbiji ima malo slučajeva uspešne reorganizacije nelikvidnih stečajnih dužnika. Zaključeno je da postupci uglavnom završavaju unovčenjem imovine i gašenjem privrednog društva kao pravnog lica.

Na osnovu sprovedenog istraživanja došli smo da očekivanih rezultata. Istraživanje je sprovedeno u skladu sa definisanim okvirom i postulatima naučnog istraživanja.

LITERATURA

1. Ajnšpiler Popović, G., „Poverioci kao podnosioci predloga za pokretanje stečajnog postupka“, „Pravo i privreda“, Beograd, br. 4-6/2011, str. 313–314
2. Antun Verona, Srećko Zuglia, Stečajni zakon, Zakon o prinudnom poravnanju i Zakon o uvođenju u život tih zakona s komentarom, sudskim rješidbama i dodatkom sporednih pravnih propisa, Zagreb, 1930, str. 12
3. Barč, R., „Osnovi prava poravnanja i stečajnog prava“, Izdavačko i knjižarsko preduzeće Geca Kon a.d, Beograd, 1939. str. 93
4. Bošnjak M., Konkurentnost i razvoj kao poluge evropske perspektive Srbije, Ekonomski anali, br.166, Ekonomski fakultet u Beogradu, str. 131–132
5. Corre - Broly, E.: Droit des entreprises en difficult, Paris, 2001.
6. Čokić, M., Beograd, Evropsko zakonodavstvo, Retrospektiva usklađivanja regionalne legislative u kontekstu reorganizacije stečajnog dužnika sa propisima EU, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 47-48/14, 2014
7. Čokić, M., Retrospektiva usklađivanja regionalne legislative u kontekstu reorganizacije stečajnog dužnika sa propisima EU, u: Evropsko zakonodavstvo, Beograd, 2014
8. Čolović, V., Milijević, N., Stečajni postupak teoretska razmatranja, zakonski propisi, sudska praksa i obrasci za praktičnu primjenu, Banja Luka, 2004
9. Deželić, S., „Stečajno pravo na temelju novog stečajnog zakona za Kraljevinu Jugoslaviju od 22.11.1929. god.“, Naklada knjižare A. Čelap, Zagreb, 1930
10. Dika, M., Stečajni postupak, Privreda i pravo, br. 2/1988, Beograd, str. 37
11. Dimitrijević D., Evropsko zakonodavstvo, Izvorni naučni rad, DK:347.736 (4) Bibliid 1451-3188, 8 (2009) VIII, 6p. 29–30, str. 90
12. Dimitrijević, D., Babić, B., „Uredba o stečajnom postupku (ES 1346/2000)“ u: Vodič kroz pravo Evropske unije, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Pravni fakultet, Službeni glasnik, Beograd, 2009
13. Dukić M., Vodič kroz stečajni postupak, Osvrt na stečajno zakonodavstvo bivših jugoslovenskih republika, Novi Sad, autorsko izdanje, 2009
14. Dukić Mijatović M., Kozar, V., Postulati korporativnog stečaja u Republici Srbiji - monografija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2019.

15. Dukić Mijatović, M, Spasić, S., Raskid ugovora o prodaji u postupku privatizacije i naknada štete, Zbornik radova Zlatiborski dani prava, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2008.
16. Dukić Mijatović, M., Mijatović M., Pravni položaj razlučnih poverilaca u stečaju, Pravni život, br.11/2011, str. 205–221.
17. Dukić Mijatović, M., Nacrt Zakona o međunarodnom privatnom pravu i priznanje i izvršenje stranih arbitražnih odluka, Zbornik radova IX tradicionalnog naučnog skupa Pravnički dani Univerziteta Privredna akademija Pravni fakultet za privredu i pravosuđe (ur. Marijana Dukić Mijatović), Novi Sad, 201.
18. Dukić Mijatović, M., Ostvarivanje regresa u slučaju stečaja osiguravajućih organizacija, Pravni život, br. 10/2004, Beograd, str. 1003–1011.
19. Dukić Mijatović, M., Stečajno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, 2010.
20. Dukić Mijatović, M., U susret izmenama Zakona o stečajnom postupku Republike Srbije, Pravo – teorija i praksa, br. 1-2/2009, str. 73–84
21. Dukić Mijatović, M., Predlog plana reorganizacije u svetlu zakonskih procedura stečajnih zakona u regionu, Pravo i privreda, br. 4–6, Beograd, 2011, str. 360-373
22. Đurić Đ. M., Jovanović V., Stečajna reorganizacija u pravu Republike Srbije, Vek i po regulisanje stečaja u Srbiji, Institut za uporedno pravo Beograd, Pravni fakultet Univerzitea Union Beograd, 2019.
23. Đurić, M., „Sanaciona reorganizacija društava kapitala u stečaju – uporedna studija nemačkog, francuskog i srpskog prava“, Doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2016.
24. Đurić, M., Serbian Insolvency Law and its relation to EU Insolvency Standardisation and the US Bankruptcy Code. i Parry, R. (ed), Substantive Harmonisation and Convergence of Laws in Europe, Insol Eumpe, Nottingham, p. 159–171
25. Elizabeth Warren, „Bankruptcy Policy“, The University of Chicago Law Review, бр. 54 (3)/1987, стр. 777
26. Elizabeth Warren, „Bankruptcy Policymaking in an Imperfect World“, Michigan Law Review, бр. 92/1993, стр. 354–356.
27. Eraković, A, Izlučna i razlučna prava u stečaju, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 24 br.1 iz 2003. god. str. 641
28. Erić D., Stošić I., Korporativno restrukturiranje, Institut ekonomskih nauka, Beogradska bankarska akademija, Čigoja, Beograd, 2013, str 11

29. Foreste U., *Insolvenzrecht*, 4. Auflage, Verlage C. H. Beck, 2008, str. 32
30. Gazivoda, J., Stanojević, D., Prvo poverilačko ročište-nepoznanice i otvorena pitanja, *Pravni život* br. 11/2005, Beograd, tom III, str. 415
31. Glintić, M., *Zakonik o stečajnom postupku – prava sveobuhvatna kodifikacija stečajnog prava u Srbiji, Vek i po regulisanja stečaja u Srbiji*, Institut za uporedno pravo Beograd u saradnji sa Pravnim fakultetom Univerziteta „Union“ Beograd, 2019, str. 23–24
32. Goršić, F., *Komentar Stečajnog zakona*, Geca Kon a.d. Beograd, 1934.
33. Graham, David; *Discovering Jabez Henry. Cross-border insolvency law in the 19th century*, *International Insolvency Review*, Vol. 10 No. 2, 2001, str. 153–16
34. Ilić, D., *Bankrotstvo u stečaju*, *Zbornik radova Primena pojedinih instituta stečaja*, Beograd 2014, str. 36–59.
35. *Iz evidencije suda, Podaci o podnetim unapred pripremljenim planovima reorganizacije u Privrednom sudu u Valjevu*, dostupno 19.01.2021.
36. Jokić, S., „Štete uzrokovane radom stečajnog upravnika i njena realizacija u sudskoj praksi“, *Sudska praksa privrednih sudova*, br. 3/2004, str. 159
37. Jovanović Zattila, M., Čolović V., *Stečajno pravo, Dosije*, Beograd, 2007.
38. Jovanović Zattila, M., *Pobijanje dužnikovih pravnih radnji*, u: *Pravo i privreda*, br. 5-8, Beograd, 2004.
39. Jovanović Zattila, M., *Poverioci u stečaju*, *Doktorska disertacija*, Pravni fakultet Beograd, 2003
40. Jovanović Zattila, M., *Reorganizacija ili korporativna rehabilitacija kao stečajna alternativa*, *Harmonizacija stečajnog prava i novi Zakon o stečajnom postupku*, Niš, Pravni fakultet, 2006, str. 217–230
41. Jovanović Zattila, M., *Usklađivanje srpskog stečajnog prava sa merodavnim propisima EU*, *Pravni sistem Republike Srbije – usaglašavanje sa pravom Evropske unije*, *Zbornik radova*, Niš, Pravni fakultet, 2005.
42. Jovanović Zattila, M., *Zaštita poverilaca kroz primenu stečajnog zakona – uporednopravni pristup*, *Pravni život*, *Tematski broj: Pravo i demokratska kultura*, Beograd: Udruženje pravika Srbije, 2003, Tom 3, br. 11, str. 115-127.
43. Jovanović, N., „Osporljivost „izvršnih“ potraživanja u stečaju“, *Pravo i privreda*, br. 10-12/2010, str. 31
44. Jovanović, N., „Stečajna nacionalizacija (konfiskacija) u Srbiji“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, br.1/2010, str. 132

45. Jovanović, Zattila, M., Čovlović, V., Stečajno pravo, Centar za publikacije Pravnog fakulteta Niš, 2013.
46. Jovanović, Zattila, M., Poverioci u stečaju, Doktorska disertacija, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 2003.
47. Jovanović-Zattila, M., Čolović V., Stečajno pravo, Dosije, Beograd, 2007.
48. Kayser, Nicki; A study of the European convention on insolvency proceedings, International Insolvency
49. Knežević, G., Analiza finansijskih izvještaja, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2009.
50. Kozar, V, Posebna pravila postupka o osporenom potraživanju u stečaju, Pravo i privreda br. 5-8/2009, Beograd, str. 433–449
51. Kozar, V., Aleksić, N., Komentar zakona o stečaju sa novelama iz 2017. godine i sudskom praksom, Poslovni biro d.o.o, Beograd, 2018, str. 78
52. Kozar, V., Božić, V., Kritički osvrt na položaj povezanih lica u stečajnom postupku – u svetlu novih zakonskih rešenja, Pravni život, br. 11/2018, tom III str. 19–34
53. Kozar, V., Dejstvo otvaranja stečaja na zajmove i obezbeđenja povezanih lica, Pravni informator, br.10/2014, str.4
54. Kozar, V., Izmena položaja povezanih lica u stečajnom postupku, Pravo i privreda, br. 1- 3/2015, str. 55
55. Kozar, V., Osporavanje potraživanja iz izvršne isprave po novom Zakonu o stečaju, Pravni život, br. 11/2010, Udruženje pravnika Srbije, str. 258–259.
56. Kozar, V., Počuča, M., Stanković, I., „Opšti stečajni postupak, komentar Zakona o stečaju sa sudskom praksom i podzakonskim aktima“, Poslovni biro doo, Beograd, 2013. str. 55–57.
57. Kozar, V., Prikaz izmena i dopuna Zakona o stečaju od 8. juna 2018. godine, Pravni informator, br. 9/2018, str. 12–19
58. Kozar, V., Stečaj privrednih društava, banaka i društava za osiguranja, Savremena praksa, Beograd, 2006, str. 5
59. Kozar, V., Uticaj restrukturiranja i obaveznog otpuštanja duga u postupku privatizacije na izvršni postupak, Radno-pravni savetnik br. 1/08, Poslovni biro, Beograd, 2008, str. 25; Kozar, V., Petrović, Z., Počuča, M., Zastupanje pravnih lica u sudskim postupcima (Privredno procesno pravo), Poslovni biro, Beograd, 2010, str. 64–66
60. Kozomora, V., Komentar stečajnih zakona - Zakona o stečaju i Zakona o stečaju i likvidaciji banaka i društava za osiguranje, Poslovni biro d.o.o., Beograd, 2010, str. 127
61. Kranzusch P., May-Strobl E., Einzelunternehmen in der Krise, Wiesbaden 2002, str. 29.

62. Landesman M., *Industrial policy and transition in East-Central Europe*, WIIW, 196, Beč, 1993, str. 9
63. Lazarević, A., *Osnovi izvršnog postupka sa stečajnim postupkom i prinudnom likvidacijom*, Skoplje, 1956, str. 308
64. Lazarević, R., „Stečajni postupak i reorganizacija privrednih društva“, *Akcionarska društva, berze i akcije – ABA*, 2006, str. 365–366
65. Lukić, R., „Osnovi stečajnog prava s postupkom za prinudno poravnanje van stečaja“, *Futur*, Beograd, 1938, str. 12
66. M. White, „The Corporate Bankruptcy Decision“, *The Journal of Economic Perspectives*, 2/1989, 129–151
67. Malbašić, V., *Reorganizacija kao mera za sprečavanje stečaja-radni materijal*, Srpski ekonomski forum, Beograd, 2005, str.19–20
68. Mićović, M. *Reorganizacija ili redresman stečajnog dužnika*, *Pravo i privreda*, br. 5-8/2004, Beograd, str. 650
69. Mićović, M., *Privredno pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Institut za pravne i društvene nauke, Kragujevac, 2010, str. 148
70. Milenović, D., *Stečajni upravnik*, *Pravo i privreda*, br. 7-9, Beograd, 2010, str. 263–269
71. Milisavljević, A., *Imovinsko-pravne posledice pokretanja stečajnog postupka u domaćem i uporednom pravu*, Novi Sad, doktorska disertacija odbranjena na Fakultetu za evropske pravno-političke studije, Univerziteta Educons, str. 28
72. Mitrović, V. J., *Stečajno pravo sa naročitim osvrtom na srpsko zakonodavstvo*, Državna štamparija Kraljevine Srba Hrvata i Slovenaca, Beograd, 1926, str. 129
73. Mrdović, B., *Neki aspekti novela Zakona o stečaju*, u: *Stečajni instruktor* br. 1, Beograd, 2014, str. 31
74. Natalie Martin, *Ocean Tama, Inside Bankruptcy Law – What Matters and Why*, New York, 2008, str. 187
75. Nešić S., *Konkurentnost privrede Srbije*, radni dokument, Srpski ekonomski forum, Beograd, 2008, str. 2–3
76. Nikčević, I., *Poslovno pravo*, Univerzitet Singidunum Beograd, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2011.
77. Nikolić, N., *Prepack: Američko i srpsko rešenje*, *Pravo i privreda* br 1-3/2011, Beograd, 2011.
78. Nikolić, N., *Prepack: američko i srpsko rešenje*, *Pravo i privreda*, 4-6/2011, str. 2

79. Obućina, J., Odnos prethodnog stečajnog postupka i postupka sprovođenja izvršenja radi namirenja novčanog potraživanja na nepokretnostima, *Pravo i privreda*, br. 1-3/2017.
80. P. Baucer, *Eastward Enlargement – Benefits and Costs of EU Entry for the Transition Countries*, Intereconomics, Hamburg, Germany, 1998
81. Patrik A. Gogan: „Integracije, akvizicije i restrukturiranje korporacija”; Prometej, Novi Sad, 2004.
82. Perić, M., *Ekonomski aspekti korporativnih bankrotstava i stečajnih procesa*, Visoka škola modernog biznisa, Beograd, 2015, str. 27–53
83. Peter M, Bauer, *Der Insolvenzplan – Untersuchungen zur Rechtsnatur anhand der geschichtlichen Entwicklung*, Augsburg, 2009, str. 22
84. Petrović, T., *Organi stečajnog postupka, skupština poverilaca i odbor poverilaca, savetnik za pravne poslove*, Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, <http://alsu.gov.rs/la>, dostupno 20.10.2019.
85. Petrović, T., *Poverioci u postupku reorganizacije*, ALSU, Beograd, 2015, str. 2–12
86. Petrović, T., *Poverioci u postupku reorganizacije*, Samostalni pravni savetnik Agencije za privatizaciju, ALSU, Beograd, 2015, str. 2–12
87. Petrović, T., *Stečajna masa, osvrt na harmonizaciju stečajnog prava*, *Pravo i privreda* br. 5-8/2009, str. 11
88. Politeo, I., *Tumač stečajnog zakona o prinudnom poravnanju van stečaja*, Zagreb, 1930, str. 135
89. Porobić, M., *Stečajni plan reorganizacije*, *Pravna riječ*, Banja Luka, 2015.
90. Porter M. E., *Konkurentska prednost*, Asee, Novi Sad, 1985.
91. Poznanić V., *Reorganizacija preduzeća kroz stečaj*, u: *Pravo i privreda*, br. 4-6, Beograd, 2011, str. 323
92. Poznić, B., *Građansko procesno pravo*, *Savremena administracija*, Beograd, 1993. god., str. 436
93. Radovanov, A., *Građansko procesno pravo*, 4. izmenjeno i dopunjeno izdanje, Novi Sad, Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, 2014.
94. Radović, M., *Arbitraža u pozitivnom srpskom stečajnom zakonodavstvu*. *Pravo i privreda*, god. LVI br. 4-6 (2018): 531–543
95. Radović, V., *Individualni stečaj*, *Dosije*, Beograd, 2006.
96. Radović, V., *Klasifikovanje potraživanja u postupku reorganizacije*, u: *Harmonizacija*

- stečajnog prava i novi Zakon o stečajnom postupku, Niš, 2006.
97. Radović, V., Osnovi stečajnog prava, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Centar za izdavaštvo i informisanje, Beograd, 2018.
 98. Radović, V., Stečajno pravo, Knjiga prva, Beograd, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Centar za izdavaštvo i informisanje, 2017, Beograd.
 99. Radulović, B Stečaj u Srbiji – činjenice, zablude i nenameravane posledice, Ekonomska politika Srbije u 2014: Mogućnosti privrednog rasta u uslovima reformi i fiskalne konsolidacije, Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2014, str. 136–137
 100. Radulović, B. , Unapred pripremljeni planovi reorganizacije i problem negativne selekcije, Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu Beograd, 2015, str. 3–5
 101. Radulović, B., Andrić L., Sporazumno finansijsko restrukturiranje – uporedno-pravna i empirijska analiza, Pravni fakultet Univerzitet u Beogradu, 2015, str. 152–182
 102. Rađen, D., Stečajna reorganizacija kao instrument korporativnog upravljanja na primeru srpskih kompanija u finansijskim teškoćama, doktorska disertacija, Univerzitet Singidunum Beograd, 2016.
 103. Rađenović, D., Planovi reorganizacije i UPPR - Praktični aspekti pripreme i realizacije, u: Stečajni instruktor br. 1, Beograd, 2014.
 104. Rajčević, M., Opcije stečajnog plana, Zbornik radova sa regionalne konferencije o stečaju, Banja Luka, 2008.
 105. Rakočević, D., Medijacija u privredno-pravnim sporovima i stečajnim postupcima, Pravo i privreda, br. 4-6, Beograd, 2011, str. 300–301
 106. Rakočević, D., Reorganizacija privrednih društava u stečaju po zakonu o insolventnosti privrednih društava Republike Crne Gore, u: Zbornik radova sa regionalne konferencije o stečaju, Banja Luka, 2008, str. 157
 107. Rađenović, D., Planovi reorganizacije i UPPR, praktični aspekti pripreme i realizacije, časopis, Stečajni instruktor br. 1, Beograd, 2014, str. 32
 108. Reinhard, Bork, Einführung in das Insolvenzrecht, 3. Auflage, Mohr Siebeck, Tübingen, 2002, str. 114; Foreste, U., str. 178
 109. Richard V. Butler, Scott M. Gilpatric, „A Re-examination of the Purposes and Goals of Bankruptcy“, American Bankruptcy Institute Law Review, 6p. 2/1994, strp. 270–271
 110. Ripert, G., Roblot, R., Droit commercial, t. 2, Paris, 1996, str. 878; Core – Broly, E., Droit des entreprises en difficulte, Paris 2001, str. 63; Tunc, A., Le droit american des societes anonymes, Paris, 1985, str. 302

111. Rodić, J., Teorija i analiza bilansa. Beograd, Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Beogradu. 2003, str. 409
112. Sajter, D., Ekonomski aspekti stečaja i restrukturiranje u stečaju, doktorska disertacija, Univerzitet u Osijeku, Osijek. 2008, Mizdraković, V. Komparativna analiza ekonomskih aspekata stečaja, doktorska disertacija, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2012
113. Sajter, D., Hudeček, I., Temeljni pojmovi i nazivi stečajnog prava, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, knjiga 35 No 1, 2009, str. 309–332
114. Salma, M., Izlučna prava u stečaju, Pravni fakultet u Novom Sadu, 2010.
115. Sladović, E., Stečajno pravo, Narodne novine, Zagreb 1925.
116. Slijepčević, D, Spasić S., „Komentar Zakona o stečajnom postupku“, CES MECON, Beograd 2006.
117. Slijepčević, D. B., Spasić, S., str. 70; Popović Ajnšpiler, G., „Odgovornost stečajnog upravnika“, Pravni informator, br. 2/2009, str. 35
118. Slijepčević, D., Reorganizacija stečajnog dužnika, u: Harmonizacija stečajnog prava i novi Zakon o stečajnom postupku, Niš, 2006, str. 202
119. Slijepčević, D., Spasić, S., Komentar Zakona o stečajnom postupku, CES Mecon, Beograd, 2006.
120. Slijepčević, D., Sporna pravna pitanja o postupku reorganizacije stečajnog dužnika - referat objavljen u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda Srbije, oktobar 2006. godine, str. E1-466.
121. Slijepčević, D., Zaštita manjinskih poverilaca u postupku reorganizacije, Pravni informator 10/2009, 2009. godine, str. 7–35
122. Smid, S., Rattunde, R., Martini, T., Der Insolvenzplan, Handbuch für das Sanierungsverfahren gemäß §§ 217 bis 269 InsO mit praktischen Beispielen und Musterverfügungen, Berlin, str.45
123. Spasić S., Prepack kao šansa za sprsku privredu ,Pravo i privreda br. 7-9/2010, Beograd, 2010, str. 245
124. Spasić, S., Poverilački organi u stečajnom postupku, Stečajni informator broj 1/2006, Intermex Software & Comuncation, Beograd, 2006.
125. Spasić, S., Sporna pravna pitanja i praktični problemi u postupku reorganizacije, Zlatiborski pravnički dani 2007, Privredna akademija, Novi Sad, str. 108
126. Spasić, S., Stečajna masa, osvrt na harmonizaciju stečajnog prava, Pravo i privreda br. 5-8/2009, str. 335

127. Spasić, S., Stečajna masa, osvrt na harmonizaciju stečajnog prava, *Pravo i privreda* br. 5-8/2009, str. 5
128. Spasić, S., Stečajno poverilački organi u postupku, *Aktuelna pitanja stečajnog prava*, Banja Luka, 2008
129. Srđić, M. R., Majkić, A. M., Reorganizacija kao institut stečajnog prava u svetlu izmena i dopuna Zakona o stečaju, u: *Stečajni instruktor*, br. 1, Beograd, 2014, str. 77
130. Stanković, G., Petrušić, N., Stečajni upravnik kao subjekt stečajnog postupka, *Pravo i privreda*, br. 5-8/2004, Beograd, str. 623
131. Stanković, G., Petrušić, N., Stečajno procesno pravo, *Sl. list SCG*, Beograd, 2006.
132. Stanojević, O., *Rimsko pravo*, Službeni list SCG, Beograd, 2004.
133. Stečajni zakon SAD-a iz 1978. god, i Tabb, J. Charles, Ralph, Brubaker op.cit. 163. čl. 541
134. Stein S., *Bankruptcy: A Feast for Lawyers*, Knoxville: Beard Books, 1999, Stein, u knjizi detaljno opisuje proces reorganizacije sopstvene firme, kao i uticaj poverilaca i nadležnog suda koji su u sadejstvu onemogućili revitalizaciju preduzeća i na kraju je prisilili na likvidaciju.
135. Stephan Madaus, *Der Insolvenzplan – Von seiner dogmatischen Deutung als Vertrag und seiner Fortentwicklung in eine Bestätigungsinvolvenz*, Tübingen, 2011, str. 321
136. Tabb J. Charles, Brubaker, Ralph, *Bankruptcy Law, Principles, Policies and Practice*, 2nd ed., Matthew Bender & Company, USA, New York 2006, s. 60-62.
137. *The Bankruptcy Code USA, Chapter XI*
138. Thomas Opferkuch, *Sanierung von Unternehmen*, Wien, 2014, стр. 34 и 35
139. Titia M.; *The European Insolvency Regulation and the Harmonization of Private International Law in Europe*, *Netherlands International Law Review*, Volume 50, Issue 01, 2003, str. 31-57
140. Todorović, I., *Sprovođenje stečaja putem reorganizacije*, Poslovni biro doo, Prvo izdanje, Beograd, 2016
141. Tunc, A., *Le droit americain des sociétés anonymes*, Paris, 1985, str. 302
142. *Turnaround Menagment Association Dedicated to Corporate Renewal, Prepacks by Douglas M. Foley, Jame E. Van Horn (TMA International Headquarters) Aug 27, 2008; Practicing Law Institutes In Brief 28.01.2009, Prepacks.*
143. Useem M., *Corporate Restructuring and Organizational Behavior - Transforming Organizations*, Oxford University Press, Nenj Sork, 1992., str. 46
144. Vanessa Finch, *Corporate Insolvency Law*, Cambridge, 2009, стр. 43.

145. Vasiljević, M. Privredna društva – domaće i uporedno pravo, Udruženje pravnika u privredi SRJ, Beograd, 1999, str. 654–656
146. Vasiljević, M., Kompanijsko pravo, Pravni fakultet, Beograd, 2005.
147. Vasiljević, M., Poslovno pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2004.
148. Vasiljević, M., Predgovor zakona o privrednim društvima, SGS, Beograd, 2007.
149. Vasiljević, M., Skica za filozofiju stečajnog prava, Zbornik radova III Konferencije odbora pristupajućih zemalja Insol Europe, Beograd, 2007.
150. Velimirović M., Aktuelna pitanja stečajnog prava, Grafomark, Banja Luka, 2008.
151. Velimirović, M., Sadržaj i dejstvo stečajnog plana, Pravni život, br. 11/03, str. 33
152. Velimirović, M., Stečajni razlog, Zbornik radova Aktuelna pitanja stečajnog prava, Udruženje pravnika Republike Srpske, Banja Luka, 2008, str. 29–37.
153. Velimirović, M., Stečajno pravo, Novi Sad, Symbol, 2004, str. 33–42
154. Virgos, Miguel; Garcimartin, Francisco; The European Insolvency Regulation: Law And Practice, Kluwer Law International, 2004. Pregled dostupan na Google books:
155. Vučetić, V., Komentar Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada, Informator, Zagreb, 1981, str. 212
156. Zajmović, Z., Izmjene i dopune Zakona o stečajnom postupku u FBiH, Zbornik radova III Konferencije odbora pristupajućih zemalja INSOL EUROPE, Beograd, 2007, str. 150
157. Zbornik - Pitanja i odgovori – stečajni postupak, Dvadeset treće savetovanje sudija privrednih sudova RS, Radni materijal, Zlatibor, Hotel „Mona“, izdavač Privredni apelacioni sud, Pitanje 58, Beograd 2015. godine, strana 282– 283.
158. Zečević, Đ., Upravljanje stečajnim postupcima, Priručnik za sudske i vansudske organe, Filip Višnjić, Beograd, 2014, str. 71
159. Živković, U., Lepetić, J., Posledice otvaranja stečaja na arbitražni postupak u pravu Srbije, Pravo i privreda, br. 7-9/2014, 453–468
160. Kozar, V., Komentar Zakona o parničnom postupku sa sudskom praksom i registrom pojmova, Poslovni biro d. o. o. , Beograd, 2011, str. 289 i 290.
161. Altman, Edward; Hotchkiss, Edith: Corporate Financial Distress and Bankruptcy, Wiley Finance, 2006, str. 13

LEGISLATIVA I SUDSKA PRAKSA

1. Agencija za licenciranje stečajnih upravnika ("Sl. glasnik RS", br. 83/2014)
2. Council regulation (EC) No 1346/2000 of 29 May 2000 on insolvency proceedings, Official Journal L 160,
3. Directive (EU) 2019/1023 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on preventive restructuring frameworks, on discharge of debt and disqualifications, and on measures to increase the efficacy of procedures concerning restructuring, insolvency and discharge of debt, and amending Directive (EU) 2017/1132 (Directive on restructuring and insolvency), Official Journal of the European Union, L 172, 26.06.2019, pp. 18-55.
4. EC Regulation 1346/2000 of 29 May 2000 on insolvency proceedings, Official Journal L160, 30/06/2000 P. 0001 -0018.
5. Komentar Zakona o izmenama i dopunama zakona o stečaju, ("Sl. glasnik RS", br. 83/2014)
6. Obrazloženje Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, 01.06.2018.
7. Obrazloženje Predloga Zakona o stečaju. Analiza efekata zakona, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, dostupno 2.02.2018.
8. Polaganje stručnog ispita za dobijanje licence za obavljanje poslova stečajnog upravnika ("Sl. glasnik Republike Srbije", br. 47/2010).
9. Pravilnik o načinu izdavanja i obnavljanja licence za obavljanje poslova stečajnog upravnika ("Sl. glasnik RS", br. 22/2010)
10. Pravilnik o načinu obavljanja stručnog nadzora nad radom licenciranih stečajnih upravnika ("Sl. glasnik Republike Srbije", br. 1/2011 i 10/2012)
11. Pravilnik o načinu sprovođenja reorganizacije po unapred pripremljenom planu reorganizacije i sadržini unapred pripremljenog plana reorganizacije ("Sl. glasnik RS", br. 57/2018)
12. Pravilnik o programu i načinu polaganja stručnog ispita za obavljanje poslova stečajnog upravnika ("Sl. glasnik Republike Srbije", br. 47/2010)
13. Pravilnik o uslovima i načinu izbora stečajnih upravnika metodom slučajnog izbora ("Sl. glasnik Republike Srbije", br. 3/2010)

14. Pravilnik o utvrđivanju standarda za upravljanje stečajnom masom - nacionalni standard o načinu i unovčenja imovine stečajnog dužnika, ("Sl. glasnik RS", br. 43/2005)
15. Pravilnik po kom se utvrđuju nacionalni standardi za upravljanje stečajnom masom ("Sl. glasnik Republike Srbije" br. 13/2010) donet je 12.3.2010. god.
16. Pravni stav - odgovor utvrđen na sednici Odeljenja za privredne sporove Višeg trgovinskog suda Beograd od 27.9.2004. god, sudska praksa, softverski paket za pravnike, Intermex, Beograd 2013. god.
17. Pravno shvatanje utvrđeno na zajedničkoj sednici Odeljenja za privredne sporove i privredne prestupe Višeg privrednog suda od 9. 7. 1998.g., Privrednik br. 96 – specijalni dodatak
18. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju - Analiza efekata, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, dostupno 30.11.2017.
19. Predlog Zakona o stečaju, objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, dostupno na adresi: <http://www.parlament.gov.rs>, 04.12.2017.
20. Presuda Višeg trgovinskog suda Pž. 2114/2009. g. od 10. 09. 2009. g., Bilten sudske prakse trgovinskih sudova, br. 4/2009
21. Presuda Vrhovnog suda Srbije, Prev. 245/2008 - Sudska praksa trgovinskih sudova, Bilten br. 4/2008
22. Presuda Vrhovnog suda Srbije, Prev. 25/97. Bilten sudske prakse privrednih sudova br. 4/1997, str. 92.
23. Rešenja Privrednog apelacionog suda, Pž. 9298/2010 od 2.6.2010. godine, dostupno na adresi: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/34897>, 30.08.2017.
24. Rešenje privrednog apelacionog suda, Pvž. 351/2014 od 23.07.2014. godine
25. Rešenje Privrednog apelacionog suda, Pvž. 376/2014 od 23.07.2014. godine
26. Rešenje Privrednog apelacionog suda, Pvž. 566/2013. od 17.07.2013.
27. Rešenje Privrednog apelacionog suda, Pvž. 61/2011 od 27.01.2011. godine
28. Rešenje Privrednog apelacionog suda, Pž. 14001/2010 (2) od 06. 10. 2011.
29. Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pvž. 54/2006 od 20.2.2006. godine.
30. Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pvž. 865/2007/2/ od 23.1.2008. godine.
31. Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pž. 14316/2005. od 27. 12. 2005.g.
32. Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pž. 3214/2008 od 13. 10 2008. godine.
33. Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pž. 5295/2004 od 8.7.2004. godine.
34. Rešenje Vrhovnog suda Srbije, Prev. 76/98 od 18. marta 1999. g., Privrednik br. 96 – specijalni dodatak.

35. Sudska praksa Privrednih sudova - Bilten br. 3/2010
36. Sudska praksa privrednih sudova - Bilten br. 4/2011
37. Sudska praksa privrednih sudova, Bilten br. 3/2013, Sednica Apelacionog suda održana 12.11.2013. i sednica Odeljenja za privredne prestupe održana 14.11.2013. i sednica za upravno-računske sporove održana 06.11.2013. godine
38. Sudska praksa trgovinskih sudova, Bilten, br. 3/2005.
39. Sudska praksa trgovinskih sudova, Bilten, br. 3/2006, str. 162
40. Uredba o postupku i načinu restrukturiranja subjekata privatizacije ("Sl. glasnik RS", br. 52/2005, 96/2008, 98/2009, 44/2013 i 59/2013) član 2.
41. Uredba o postupku i načinu restrukturiranja subjekata privatizacije ("Sl. glasnik RS", br. 52/2005, 96/2008, 98/2009, 44/2013 I 59/2013)
42. Uredba o sadržini, načinu upisa i vođenja registra stečajnih masa ("Sl. glasnik RS", br. 4/2010)
43. Uredba o sadržini, načinu upisa i vođenju registra stečajnih masa ("Sl. glasnik RS", br. 37 od 1. juna 2010)
44. Uredbe o postupku i načinu restrukturiranja subjekata privatizacije ("Sl. glasnik RS", br. 52/2005, 96/2008, 98/2009)
45. Zakon o agenciji za licenciranje stečajnih upravnika ("Sl. glasnik RS", br. 84/2004, 104/2009 i 89/2015)
- 46.** Zakon o finansijskom obezbeđenju Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 44/2018)
47. Zakon o izmenama i dopunama Zakona o stečaju ("Sl. glasnik RS", br. 104/09, 99/11 – dr. zakon i 71/12)
- 48.** Zakon o javnim agencijama ("Sl. glasnik RS", br. 18/2005, 81/2005 – ispr. i 47/2018)
49. Zakon o parničnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 125/2004)
50. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji Republike Srbije ("Službeni list SFRJ" broj 84/89 i "Službeni list SRJ" br. 37/93 i 28/96)
51. Zakon o privatizaciji ("Sl. glasnik RS", br. 38/2001, 18/2003 i 45/2005)
- 52.** Zakon o privatizaciji Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 83/2014, 46/2015, 112/2015 I 20/2016 - autentično tumačenje)
53. Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, ("Službeni glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019)
54. Zakon o regulisanju odnosa Republike Srbije i banaka u stečaju po osnovu preuzetih inostranih kredita, odnosno zajmova ("Službeni glasnik RS", br. 45/2005)

55. Zakon o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada ("Službeni list SFRJ", br. 72/86, 42/87).
56. Zakon o sanaciji, stečaju i likvidaciji banaka („Sl. list SFRJ“, 84/89 i 63/90 i Sl. list SRJ, br.37/93, 26/95, 28/96, 44/99 i 53/01).
57. Zakon o sporazumnom finansijskom restrukturiranju ("Sl. glasnik RS", br. 36/2015)
58. Zakon o stečajnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 84/04 i 85/05)
59. Zakon o stečajnom postupku ("Službeni glasnik RS", br. 84/2004 i 85/2005)
60. Zakon o stečaju i likvidaciji banaka i društava za osiguranje ("Sl. glasnik RS", br. 14/2015 i 44/2018 - dr. zakon)
61. Zakon o uređenju sudova ("Sl. glasnik RS", br. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 - dr. zakon, 78/2011 - dr. zakon, 101/2011, 101/2013, 106/2015, 40/2015 - dr. zakon, 13/2016, 108/2016, 113/2017, 65/2018 - odluka US, 87/2018 i 88/2018 - odluka US)
62. Zakon o izmenama i dopunama Zakona o stečaju ("Sl. glasnik RS", br. 95/2018).
63. Zakona o arbitraži ("Službeni glasnik RS", br. 46/2006)
- 64.** Zakona o izvršenju i obezbeđenju ("Sl. glasnik RS", br. 106/2015, 106/2016, 113/2017, 54/2019)
65. Zakono agenciji za licenciranje stečajnih upravnika ("Sl. glasnik RS", br. 84/2004, 104/2009 i 89/2015)

INTERNET IZVORI

1. <http://alsu.gov.rs/nadzor/postupak-strucnog-nadzora/> Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, dostupno 8.02.2021.
2. <http://blog.b92.rs/dostupno> 14.05.2020.
3. <http://books.google.com/books?id=9AeYZjvWcfwC&hl=hr> (Pristupljeno 17.12.2012)
Kayser, Nicki; A study of the European convention on insolvency proceedings, International Insolvency Review, Vol. 7 No. 2, 1998, str. 95–140
4. <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/business-english/reorganization> posećen sajt 10.05.208.
5. <http://documents.worldbank.org/curated/en/556251468128407787/pdf/359990WDR0complete.pdf>.,
6. <http://eur-ex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000R1346:EN:HTML>

7. <http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/article/view/71/241>, dostupno 1.06.2020.
8. http://wmep.rs/wp-content/uploads/2017/02/Izvestaj_o_stecaju_januar_2017.pdf, pristupila 17.09.2020.
9. <http://www.altares.fr/wp-content/uploads/2014/01/AltareDefaSauvBilan2013.pdf> (posećeno 1.4.2015).
<http://www.britannica.com/topic/bankruptcy/> Rehabilitation-and-reorganization-of-insolvent-estates
10. <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/serbia/#resolving-insolvency>, dostupno 17.04.2019.
11. http://www.europacasino-es.com/sp/eurlex/en/about/pap/process_and_players3.html temeljnim stupovima EU i legislativnom procesu u Uniji: Key players in the EU legislative process, pristupila 3.09.2020.
12. <http://www.olimpija.rs/planovi-reorganizacije/unapred-pripremljen-plan-reorganizacije>, dostupno 29.10.2019. 10:43pm
13. <http://www.parlament.gov.rs>, dostupno 2.02.2018. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja
14. <http://www.parlament.gov.rs>, Zakon o stečaju. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, dostupno 2.02.2018.
15. <http://www.prafak.ni.ac.rs/files/zbornik/sadrzaj/zbornici/z59/03z59.pdf> pristupila 3.09.2020. 10:27 pm Prof. dr Milorad Ročkomanović, redovni profesor UDK: 341.9(497.11) Pravni fakultet Univerziteta u Nišu nadležnost lex fori u međunarodnom privatnom pravu srbije de lege lata i de lege ferenda
16. <http://www.thefreedictionary.com/reorganization>, posećen sajt 11.07.2018.
17. <https://arhiva.mpravde.gov.rs/>, dostupno 8.10.2019. 11:20pm
18. <https://deforest.mx/de/insolvenzrecht/> dostupno 10.05.2021.
19. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/>, dostupno 6.10.2019. 10:25pm, Službeni list Europske unije
20. <https://libek.org.rs/sr/istrazivanje/srbija-i-doing-business-report-svetske-banke>
21. <https://naled.rs/vest-srbija-48-u-svetu-na-doing-business-listi-1601>, pristupila 7.05.2020.
22. <https://novaekonomija.rs/tekstovi/najve%C4%87a-dr%C5%BEavna-preduze%C4%87a-pro%C5%A1le-godine-izgubila-400-miliona-evra>, pristupila 10.09.2019. 11:00pm

23. <https://saradnja.rs/wp-content/uploads/2019/10/Liquidity-Study-Srbija.pdf> str.7,
24. <https://www.apr.gov.rs/registri/privredna-drustva/dostupno> 19.01.2020. 8:50am
25. <https://www.bg.vi.sud.rs/dostupno> 14.02.2021.
26. <https://www.blic.rs/> dostupno 13.08.2019.
27. <https://www.blic.rs/biznis/vesti/107-projekata-i-skoro-6-milijardi-dolara-ulaganja-srbija-privukla-rekordan-broj/2ynswbc> dostupno 5.05.2020. 11:10 pm
28. <https://www.danas.rs/ekonomija/mmf-sportransp-reforme-javnih-preduzeca/5.05.2020.> 5:16pm
29. https://www.diplomacy.bg.ac.rs/pdf/E_Zakonodavstvo/29-30/29_09_Dimitrijevic.pdf, pristupila 3.09.2020. 10:10pm
30. <https://www.econlib.org/library/Enc/Bankruptcy.html>, pristupila 17.10.2020.
31. <https://www.marjanovic.law/sr/bankruptcy-in-the-spotlight/pristupila> 22.01.2020. 13:21pm
32. <https://www.naled.rs/htdocs/Files/05170/Plan-mera-za-unapredjenje-stecajnog-postupka-2020.pdf>, pristupila 21.09.2020.
33. https://www.paragraf.rs/propisi/advokatska_tarifa_tabelarni_prikaz_nagrada_sa_zapoce_tim_satom.html, pristupila 21.09.2020.
34. https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_stecaju.html, dostupno 13.05.2020.10:14pm
35. <https://www.slideserve.com/quiana/nemanja-nikoli-unapred-pripremljeni-plan-reorganizacije>, dostupno 12.05.2021.
36. <https://www.stat.gov.rs/sr-latn/oblasti/trziste-rada/registrovana-zaposlenost/dostupno> 5.05.2020. 15:55
<https://www.paragraf.rs>, pristupila 18.09.2020
37. https://www.ubs-asb.com/Portals/0/Casopis/2008/1_2/B01-02-2008-Sudska-praksa.pdf, dostupno 10.05.2021.
38. <https://zajednicko.org/blog/privatizacijska-pustos-u-srbiji-hronika-ideoloskog-rata-protiv-javnog-dobra> dostupno 6.09.2019.3:10pm
39. Martin, N., The Role of History and Culture in Developing Bankruptcy: The perils of legal transplation, 1977, 66-105, dostupno na: <http://law.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1418&context=expresso>
40. Ministarstvo privrede, Reorganizacija, videti: <http://www.priv.rs/upload/document/reorganizacija.pdf> pristup, 12.09.2019.
41. Nikolić, N. Marinković, M., Unapred pripremljen plan reorganizacije, u: Stečajni instruktor <https://www.google.com/dostupno> 17.10.2020.

42. Preuzeto iz <http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/article/view/71/241>, pristupila 19.09.2020.20:03,
43. Privredni apelacioni sud, 21. savetovanje sudija privrednih sudova RS, Radni materijal, Zlatibor, 2013. godine, Pitanja i odgovori – Stečajni postupak, pitanje broj 3
44. Publikaciji Svetske banke Doing Business, dostupno 29.10.2014.
45. Reinhard, Bork, Einführung in das Insolvenzrecht, Universität Hamburg, 10 auflage, XXI, 313 Seiten. 2021, str.143- 161
46. S. A. Riesenfeld, Rehabilitation and reorganization of insolvent estates, <http://www.britannica.com> /topic/bankruptcy/Rehabilitation-and-reorganization-of-insolvent-estates, approacht, 7.04.2019. 5:30pm
47. The ABC of Community Law, http://ec.europa.eu/publications/booklets/eu_documentation/02/txt_en.pdf (Pristupljeno 17.12.2012)
48. www.apr.gov.rs. dostupno 8.10.2018.10:22pm
49. www.mfin.gov.rs/pages/article.php?id=7161, dostupno 8.10.2018.11:18pm
50. www.nbs.rs, dostupno 8.09.2018. 8:11pm
51. www.parlament.gov.rs, dostupno 4.12.2017.
52. http://www.uscourts.gov/uscourts/Statistics/Bankruptcy_Statistics/Bankruptcy_Filings/2014/0914_f2.pdf